ALDI PII
MANVTII

Institutionum Grammaticarum Libri Quatuor

Addito in fine de octo partium orationis constructione [redacted].

Quæ quoque libro continentur hanc voluenti chartam statim se offerunt.

Venetiis M D LI.

IN PRIMO LIBRO HABENTVR PRAECIPVA HAEC.

De grammaticæ partibus. De nomine.
De generibus nominum. De inflexione nominum.
De casuum terminatione. De Heteroclitis,
De pronomine.

IN SECVNDO VERO, HAEC.

De verbo.
De Inchoatiuis, & reliquis deriuatiuorum verborum speciebus.
De Inflexione verborum.
De præteritis, & supinis.
De aduerbio, & cæteris orationis partibus.

IN TERTIO, HAEC.

De constructione verborum. Aduerbiorum localium. Participiorum. Nominum.
De figuris dictionis duodecim, & cõstructionis octo.

IN QVARTO, HAEC.

De quantitate syllabarum.
De pedibus metrorum à bisyllabis vsque ad hexasyllabos.cxxiiii.græce & latine.
De versu Hexametro. Pentametro. Iambico. Dimetro. Trimetro. Tetrametro. Iambico choliambo.
De carmine bucolico.
De hendecasyllabo sapphico, & phalæcio.
De trochaico tetrametro catalectico.
De metro Sotadeo.
De metro Ithyphalico. Quædam hexametra ex

Homero.& hexametra & Tetrametra ex Theocrito,& Iambica trimetra ex Euripide, Aristophane. Mænandro. Trochaica tetrametra ex Euripide Aristophane. Phalæcia ex epigrammatis. quæ quibus constent pedibus,& quemadmodum scandantur accentibus breui ᴗ,& longo – ostensum est.

EIVSDEM OPVSCVLVM.

IN QVO HAEC.

De literis græcis & diphthongis, & quemadmodum ad nos veniant.
Oratio dominica, & duplex Salutatio ad Virginem gloriosissimam.
Symbolum apostolorum.
Diui Ioannis Euangelistæ Euangelium.
Aurea Carmina Pythagoræ.
Phocilydis Poema ad bene, beateq; viuendum.
Omnia hæc cum interpretatione latina.
Introductio perbreuis ad hebraicam linguam.

ALDVS P. MANVTIVS ROMANVS, LITERARII LVDI MAGISTRIS.

S. P. D.

Rudimenta grammatices latinæ linguæ à nobis olim composita, optimum factu existimaui ad vos iuuentutis moderatores, & morum magistros legenda committere, non quia putarem indigere vos lucubratiunculis nostris. Quanquam dicere solebat Pli-

nius, nullum esse librum tam malum, qui non aliqua parte prodesset, sed potius, vt siquid erratum fuerit (homines enim sumus) castigaretis, meq; de erratis omnibus amice admoneretis. Tum, vt quod fieri à vobis velim, erudiendis, instituendisq; pueris, quandoquidem id illis valde profuturum arbitrabar, vos rogarem. Primum, vt memineritis oportere vos eorum, quos accepistis instituendos, sic satagere, vt simul & docti fiant, & sanctis imbuantur moribus, quia Quo semel est imbuta recens seruabit odorem Testa diu. Atque adeo à teneris assuescere multum est, nec solum rectores, magistrosq; vos esse adolescentium, sed & parentes putetis. scitis enim illud. Qui praeceptorem sancti voluere parentis esse loco. Equidem bonos, malósve vos esse tantum referre existimo, vt ausim dicere bonorum malorumq; omnium quae vbiq; terrarum fiũt, vos esse potissimam causam. Nam iurisconsulti, Philosophi, Rectores vrbium, Principes, Ducesq;, ac Reges, Necnon Monachi, Sacerdotes, Episcopi, Cardinales, ipsiq; summi Pontifices, & denique quicunque vel solas literarum notas tenent, sub disciplina olim vestra fuere paruuli. à vobis instituti sunt. virtus vestra, vitiúmve eorum profuit, aut nocuit moribus, tantum valet longa consuetudo, vt si cum sancto diu vixeris, sanctus futurus sis, si cum peruerso, peruerteris. Siquidem (vt inquit Fabius) Leonides Alexandri paedagogus quibusdam eum vitiis imbuit, quae robustum quoque & maximum regem ab illa institutione puerili sunt prosecuta. Quamobrem quantum boni & sancti & praeceptores ciuitatibus prosint, non facile dixerim, quantum item obsint praui, & vitiosi, non queo dicere.

Quare non possum non multum mirari, nullam ferè

puerorum patribus,& rectoribus vrbium in eligen dis præceptorum moribus, esse curam non animad uertūt, quantū inde boni, malíve infundatur in ciuitates. Nam quales sunt, qui instituunt, tales & qui instituuntur, velint nolint, euadent longa die. Longa dies homini docuit parere leones, Longa dies molli saxa peredit aqua. Videte igitur vos, qui & longo tempore, & assidue teneros, & simplices adolescentulorum animos instituitis, quantum & prodesse potestis & obesse hominibus. Quòd si quisquam est sic oblitus sui ipsius, vt agnos suæ commissos fidei ceu lupus deuoret, heu quanta illum pœna apud manes vel breui expectat. nam qui ita pernitiosi sunt, vt non solum obsint, quòd ipsi corrumpuntur, sed etiam quòd corrumpunt, plusq; exemplo, quàm peccato nocent, immatura morte, ne tantum obesse queant, ne mundum corrumpant, rapiuntur. Itaque enitendum pro viribus, vt & sanctos mores, & bonas literas simul edoceantur adolescentuli. Quando alterum sine altero facere nullo modo licet. At si in altero peccandum foret, potior mihi ratio viuendi honeste, quàm vel optime discendi videretur. Malo enim eos nullas scire literas ornatos moribus, quàm omnia scire male moratos, malisq; simillimos esse dæmonibus, qui etsi multa sciunt (nam id ideo illis inditum est à Græcis nomen) sunt tamē quampessimi. Alterum, quod vos meminisse velim, est nequid nisi doctissimorum authorum ediscere cogatis adolescentulos, immo ne grammaticas quidem regulas, nisi compendia quædam breuissima, quæ teneri facile memoria queant, laudo eos ediscere, sed tantum vt illas assidue, accurateq; legant, nominaq; & verba declinare optime sciant. Nam dū lucubrationes nostras vel

carmine, vel prosa oratione, etiam de arte commendare memoriæ eos cogimus, erramus, (vt mihi quidem videtur) multis modis. Primum quòd quæ summo labore edidicerũt, dediscunt paucis diebus. quod ego & puer olim, & iuuenis, compositis etiã à me regulis, sum sæpe expertus. nam cũ generum regulas, præteritorúmve summa cura memoriæ mandassem, perbreui eas obliuiscebar. Idem cæteris quoque euenire existimo. Præterea difficultate tum materiæ, tum styli, eò desperationis veniunt, vt & scholas, & literas fugiant, & studia, quæ amare nondum possunt, maxime oderint. Tum eo ipso tempore, quòd nostra ediscunt, facilius meliusq; vel Ciceronis aliquid, vel Virgilii, aliorúmve illustrium possent ediscere, olim, & decori, & cõmodo illis non mediocri futurum. Equidem puero mihi, cum Alexandri carmen de arte grammatica, præceptore cogente, memoriæ mandabam, non ita contigisse, plurimum doleo. Addite quòd cum incultos, & barbaros discimus, tales, ac potius incultiores & ipsi euadimus. Solemus enim iis, quos imitamur, plerunque esse deteriores. Quapropter optimos, & statim & semper legendos putat Quintilianus, atq; eorum candidissimum quenq;, & maxime expolitum. Tum de Cicerone sic inquit, Cicero (vt mihi quidem videtur) & iucundus incipientibus quoque, & apertus est satis, nec prodesse tãtum, sed etiam amari potest, tum (quemadmodum Plinius præcipit) vt quisque erit Ciceroni simillimus. Sed de genere hoc longa haberi posset oratio. Hæc vero attigimus nostro erga studiosos summo amore. quare vos etiam atq; etiã rogo, vt boni, quicquid diximus, consulatis. Valete. Venetiis Mense Octobri. M. D. V I I.

Quoniam autem omnibus in rebus à diuinis incipiendum est, christianeq; à teneris institui pueros volumus, hæc in primis ediscant.

In nomine Iesu Christi crucifixi Dei Opt. Max.

Oratio data Apostolis ab Iesu redemptore humani generis latine, & græce.

Pater noster, qui es in cœlis, sanctificetur nomen tuum. Adueniat regnum tuum. Fiat voluntas tua, sicut in cœlo, & in terra. Panem nostrum quotidianum da nobis hodie. Et dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Et ne nos inducas in tentationem. Sed libera nos à malo. Amen.

Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου. ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου. γενηθήτω τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον. καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν, καὶ μὴ εἰς ἐνέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμὸν, ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. Ἀμήν.

Salutatio Angeli ad beatissimam Virginem latine, & græce.

Aue Maria gratia plena Dominus tecum. Benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris tui Iesus. Sancta Maria mater Dei ora pro nobis peccatoribus nunc, & in hora mortis nostræ. Amen.

Χαῖρε κεχαριτωμένη Μαρία ὁ κύριος μετὰ σοῦ. εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξὶ, καὶ εὐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σοῦ. ὅτι σωτῆρα ἔτεκες τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Symbolum Apostolorum.

Credo in Deum patrem omnipotentem creatorem cœli & terræ. ET IN IESVM CHRISTVM Filium eius vnicum Dominum nostrum, Qui cóceptus est de Spiritu Sancto, natus ex Maria virgine. Passus sub Pontio Pilato, crucifixus mortuus & sepultus. Descendit ad inferos, tertia die resurrexit à mortuis. Ascendit ad cœlos, sedet ad dexteram dei patris omnipotentis. Inde venturus est iudicare viuos & mortuos. Credo in Spiritum sanctum, sanctam ecclesiam catholicã. Sanctorum communionem. Remissionem peccatorum. Carnis resurrectionẽ. Vitam æternam. Amen.

DECEM PRAECEPTA

LEGIS ANTIQVAE.

Mente deum tota venerare, & semper adora.
Ne incassum iura sanctissima numina diuum,
Hinc caueas festis quicquam exercere diebus,
Qđ vetitũ est. Magno pius affice honore parẽtes.
Ah ne occide hominem. Nũquam furare. Malignus
Esse caue testis. Necnon bonus effuge, lectum
Concutere alterius, tedas fœdare iugales.
Non modo neu turpis sis, lege iuberis, adulter.
Sed ne nupta quidem alterius tibi mente petatur.
Cuncta aliena, bonus quo sis, cupiisse caueto.
Hæc quicunq; decem summi præcepta Tonantis
Christicola, vt debet, seruarit, carcere liber
Corporis, ad cœli felicia tecta volabit
Lætus, & æternum cariturus morte quiescet.

Salutatio filiorũ Euæ ad beatiss. Virginem.

Salue regina misericordiæ vita dulcedo, & spes nostra salue. Ad te clamamus exules filii Euæ. Ad te suspiramus gementes, & flentes in hac lachry-

marum valle. Eia ergo aduocata noſtra illos tuos miſericordes oculos ad nos conuerte. Et Ieſum benedictum fructum vētris tui nobis poſt hoc exilium oſtende, o clemens, o pia, o dulcis virgo Maria. Dignare me laudare te virgo ſacrata. Da mihi virtutem contra hoſtes tuos. Amen.

Initium ſancti Euangelii ſecundum Ioannem.

In principio erat verbū. Et verbum erat apud deum, & deus erat verbū, hoc erat in principio apud deū. Omnia per ipſum facta ſunt, & ſine ipſo factum eſt nihil, quod factum eſt. In ipſo vita erat, & vita erat lux hoīum, & lux in tenebris lucet, & tenebræ eam non cōprehenderunt. Fuit homo miſſus à deo, cui nomen erat Ioannes, Hic venit in teſtimoniū, vt teſtimonium perhiberet de lumine, vt oēs crederent per illum. Non erat ille lux, ſed vt At teſtimonium perhiberet de lumine. Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. In mūdo erat, & mundus per ipſum factus eſt, & mundus eum non cognouit. In propria venit, & ſui eū non receperunt. Quotquot autem receperūt eum dedit eis poteſtatem filios dei fieri, Iis, qui credunt in nomine eius, qui nō ex ſanguinibus, neq; ex voluntate carnis, neq; ex voluntate viri, ſed ex deo nati ſunt, ET VERBVM CARO FACTVM EST, & habitauit in nobis. E vidimus gloriam eius, & gloriam quaſi vnigeniti à patre plenum gratiæ & veritatis.

Pſalmus alternis dicendus cum ad altare ſacrificaturus ſacerdos accedit.

SACERDOS. Introibo ad altare Dei. CLERICVS. Ad Deū, qui lætificat iuuentutem meam.

S. Iudica me Deus, & discerne causam meam de gente non sancta. ab homine iniquo & doloso eripe me. CLE. Quia tu es Deus meus, & fortitudo mea, quare me repulisti, & quare tristis incedo, dum affligit me inimicus? S. Emitte lucem tuam, & veritatem tuam, ipsa me deduxerunt, & adduxerunt in montem sanctum tuum, & in tabernacula tua. CLERI. Et introibo ad altare Dei. Ad Deũ, qui lætificat iuuentutem meam.

S. Cõfitebor tibi in cithara deus deus meus, quare tristis es anima mea, & quare cõturbas me? CLE. Spera in deo, quoniam adhuc confitebor illi salutare vultus mei. & Deus meus. S. Gloria patri & filio & spiritui sancto. CLE. Sicut erat in principio & nunc & semper, & in secula seculorũ. Amen.

S. Confiteor Deo patri omnipotenti, beatæ Mariæ semper virgini, & omnibus sanctis, & vobis fratres me grauiter, multifariamq; peccasse mea culpa. Ideo precor immaculatam & semper virginem Mariã, omnes sanctos, & vos fratres orare pro me.

CLERI. Misereatur tui omnipotens Deus, & dimissis omnibus peccatis tuis, perducat te ad vitam æternam. S. Amen. CLERI. Confiteor Deo omnipotenti, & beatæ Mariæ semper virgini, & omnibus sanctis, & tibi pater me grauiter, multifariamq; peccasse mea culpa. Ideo precor immaculatam & semper virginem Mariam, & te pater orare pro me. S. Misereatur vestri omnipotẽs Deus, & dimissis omnibus peccatis vestris, perducat vos ad vitam æternam. CLERI. Amen. S. Veniam & absolutionem, & remissionem peccatorũ omnium det vobis omnipotẽs, & misericors dñs. CLERI. Amen. S. Deus tu conuersus viuificabis nos. CLE. Et plebs tua lætabitur in te. S. Ostende no-

bis dñe miſericordiam tuã. CLERI. Et ſaluatare tuũ da nobis. S. Domine exaudi orationem meã. CLERI. Et clamor meus ad te veniat. S. Dominus vobiſcum. CLERI. Et cum ſpiritu tuo.

Cum itur cubitum, genibus flexis facto ſigno ſanctisſimæ crucis dicatur ter.

Benedicatur Deus trinus & vnus.
Benedicatur dominus noſter Ieſus Chriſtus.
Benedicatur virgo Maria mater Dei.
Deus propitius eſto mihi peccatori.
Dignare dñe nocte iſta ſine peccato nos cuſtodire.
Domine Ieſu Chriſte Da mihi intellectũ & doce me facere voluntatem tuam. Item dicatur quinquies oratio dominica, & ſalutatio Angeli ad beatiſſimam virginem, & ſemel Symbolum Apoſtolorum. Hinc Euangelium. In principio erat verbum, & verbum erat apud Deum. & cætera.

Cum ſurgitur cubitu, dicantur eadem omnia, niſi quod vbi dicitur nocte iſta, dicatur die iſto.

Ad benedicendam menſam, Ante prandium.

Benedicite. Oculi omnium in te ſperant dñe, & tu das eſcam illorum in tempore opportuno. Aperis tu manum tuam, & imples omne animal benedictione. Gloria patri & filio, & ſpiritui ſancto. Sicut erat in principio & nunc & ſemp, & in ſecula ſeculorũ. Κύριε ἐλέησον. Χριςὲ ἐλέησον. Κύριε ἐλέησον. Pater noſter. Et ne nos inducas in tentationem. Sed libera nos à malo. Amẽ. Benedic dñe nos & tua dona, quæ de tua largitate ſumus ſumpturi. p̃ chriſtum dñm noſtrũ. Amen. Iube domine benedicere. Menſæ cœleſtis participes faciat nos rex æter-

næ gloriæ. Amen. D eus charitas eſt, & qui manet in charitate in Deo manet, & Deus in eo.

Poſt prandium.

T u autem domine miſerere noſtri. D eo gratias. C onfiteantur tibi domine omnia opera tua, & ſancti tui benedicant tibi. G loria patri. S icut erat in principio. A gimus tibi gratias omnipotens Deus pro vniuerſis beneficiis tuis, qui viuis & regnas in ſecula ſeculorum. Amen.

PSALMVS.

M iſerere mei deus ſecundū magnam miſericordiam tuam. E t ſecundum multitudinem miſerationum tuarum dele iniquitatem meam. A mplius laua me ab iniquitate mea, & a peccato meo munda me. Q uoniam iniqtatē meam ego cognoſco, & peccatum meum contra me eſt ſemper. T ibi ſoli peccaui & malum coràm te feci, vt iuſtificeris in ſermonibus tuis, & vincas, cum iudicaris. E cce enim in iniquitatibus conceptus ſum, & in peccatis concepit me mater mea. E cce enim veritatem dilexiſti, incerta & occulta ſapientiæ tuæ manifeſtaſti mihi. A ſperges me dn̄e hyſſopo & mundabor, lauabis me, & ſuper niuē dealbabor. A uditui meo dabis gaudium & lætitiam, & exultabunt oſſa humiliata. A uerte faciem tuam à peccatis meis, & oēs iniqtates meas dele. C or mundum crea in me deus, & ſpiritū rectum innoua in viſceribus meis. N e proiicias me à facie tua, & Spiritum ſanctum tuū ne auferas à me. R edde mihi lætitiam ſalutaris tui, & ſpiritu principali confirma me. D ocebo iniquos vias tuas, & impii ad te conuertentur. L ibera me de ſanguinibus deus deus ſalutis meæ, & exultabit lingua

mea iustitiam tuam. Domine labia mea aperies, & os meum annuntiabit laudē tuam. Quoniam si voluisses sacrificium dedissem vtiq;, holocaustis non delectaberis. Sacrificium Deo spiritus contribulatus. cor contritum & humiliatum Deus non despicies. Benigne fac domine in bona voluntate tua Sion, vt ædificentur muri Hierusalem. Tunc acceptabis sacrificium iustitiæ, oblationes, & holocausta, tunc imponent super altare tuum vitulos. Gloria patri. Sicut erat. Kyrie eleison, Criste eleisō. Kyrie eleison. Pater noster. Et ne nos inducas in tentationem. Sed libera nos à malo. Amen.

Dispersit dedit pauperibus. Iustitia eius manet in seculum seculi. Benedicam dominum in omni tempore. Semper latus eius in ore meo. In domino laudabitur anima mea. Audiant mansueti & lætentur. Magnificate dominum mecum. Et exaltemus nomen eius in idipsum. Sit nomen domini benedictum. Ex hoc nunc & vsque in seculum; Retribuere dignare domine omnibus nobis bona facientibus propter nomē sanctum tuum vitam æternam. Amen. Benedicamus domino. Deo gratias. Fidelium animæ per misericordiā Dei, requiescant in pace. Amen. Pater noster. Et ne nos inducas in tentationem. Sed libera nos à malo. Deus det nobis suam pacem. Et vitam æternam. Amen.

Ante cœnam.

Benedicite. Benedicite. Edent pauperes & saturabuntur, & laudabunt dn̄m, qui requirunt eum, viuent corda eorum in seculum seculi. Gloria patri & filio, & spiritui sancto. Sicut erat in principio & nunc & semper, & in secula seculorum. Amen. Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Pater noster. Et ne nos inducas in tētationē. Sed li-

bera nos à malo. Benedic domine & reliqua vt supra in principio prandii.

Post cœnam.

Tu autem domine miserere nostri. Deo gratias. Memoriam fecit mirabilium suorum misericors & miserator dominus, escā dedit timētibus se. Gloria patri & filio & spiritui sancto. Sicut erat in principio & nunc & semp & in secula seculorum. Amē. Benedictus dominus in donis suis, & sanctus in omnibus operibus suis. Qui viuit & regnat in secula seculorū. Amen. Psalmus. Laudate dominum omnes gentes, laudate eum oēs populi. Quoniam confirmata est super nos misericordia eius, & veritas domini manet in æternum. Gloria patri & filio & spiritui sancto. Sicut erat in principio & nunc & semper, & in secula seculorum. Amē. Kyrie eleison. Christe eleisō. Kyrie eleison. Pater noster & cætera vt in fine prandii.

Breuissimus simul, & vtilissimus modus, quo & legere & scribere quis cito, recteq; discet.

Literæ. a. b. c. d. e. f. g. h. i. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. x. y. z.

Vocales. a. e. i. o. u.

Consonantes. b. c. d. f. g. l. m. n. p. q. r. s. t. x. z. i. u. cum non sunt vocales.

Consonantes præpositæ vocalibus.

Ba. be. bi. bo. bu.	Ca. ce. ci. co. cu.
Da. de. di. do. du.	Fa. fe. fi. fo. fu.
Ga. ge. gi. go. gu.	Ha. he. hi. ho. hu.

Ia.ie.ii.io.iu. La.le.li.lo.lu.
Ma.me.mi.mo.mu. Na.ne.ni.no.nu.
Pa.pe.pi.po.pu. Qua.que.qui.quo.quu.
Ra.re.ri.ro.ru. Sa.ſe.ſi.ſo.ſu.
Ta.te.ti.to.tu. Va.ve.vi.vo.vu.
Xa.xe.xi.xo.xu. Za.ze.zi.zo.zu.

Vocales vni propoſitæ conſonanti.

Ab.eb.ib.ob.vb. Ac.ec.ic.oc.vc.
Ad.ed.id.od.vd. Af.ef.if.of.vf.
Ag.eg.ig.og.vg. Ah.eh.ih.oh.vh.
Al.el.il.ol.vl. Am.em.im.om.vm.
An.en.in.on.vn. Ap.ep.ip.op.vp.
Ar.er.ir.or.vr. As.es.is.os.vs.
At.et.it.ot.vt. Ax.ex.ix.ox.vx.

Vocales vni duabus'ue, aut tribus præpoſitæ conſonantibus.

Alx.elx.ilx.olx.vlx. Anc.enc.inc.onc.vnc.
Ams.ems.ims.oms.vms. Ans.ens.ins.ons.vns.
Ant.ent.int.ont.vnt. Anx.enx.inx.onx.vnx.
Ars.ers.irs.ors.vrs. Arx.erx.irx.orx.vrx.
Abs.ebs.ibs.obs.vbs. Arbs.erbs.irbs.orbs.vrbs.
Aps.eps.ips.ops.vps. Arps.erps.irps.orps.vrps.

Vocales vocalibus præpoſitæ.

æ œ au eu ei quæ ſunt diphthongi.

Duæ tres'ue Conſonantes præpoſitæ vocalibus.

Bda.bde.bdi.bdo.bdu. Bla.ble.bli.blo.blu.
Bra.bre.bri.bro.bru. Cha.che.chi.cho.chu.
Cla.cle.cli.clo.clu. Cna.cne.cni.cno.cnu.
Cra.cre.cri.cro.cru. Cta.cte.cti.cto.ctu.
Dla.dle.dli.dlo.dlu. Dma.dme.dmi.dmo.dmu.

Dna.

D na.dne.dni.dno.dnu. Dra.dre.dri.dro.dru.
F la.fle.fli.flo.flu. Fra.fre.fri.fro.fru.
G da.gde.gdi.gdo.gdu. Gla.gle.gli.glo.glu.
gma.gme.gmi.gmo.gmu. gna.gne.gni.gno.gnu.
Gra.gre.gri.gro.gru. Mna.mne.mni.mno.mnu.
P la.ple.pli.plo.plu. Pna.pne.pni.pno.pnu.
Pra.pre.pri.pro.pru. Pſa.pſe.pſi.pſo.pſu.
Pta.pte.pti.pto.ptu. Sba.sbe.sbi.sbo.sbu.
S ca.ſce.ſci.ſco.ſcu. Sma.ſme.ſmi.ſmo.ſmu.
Spa.ſpe.ſpi.ſpo.ſpu. Squa.ſque.ſqui.ſquo. ſquu.
Sta.ſte.ſti.ſto.ſtu. Stla.ſtle.ſtli.ſtlo.ſtlu.
Stra.ſtre.ſtri.ſtro.ſtru. Tla.tle.tli.tlo.tlu.
T ma.tme.tmi.tmo.tmu. Tna.tne.tni.tno.tnu.
Tra.tre.tri.tro.tru.

Conſonantes præpoſitæ, & ſuppoſitæ vocalibus.

B ab.beb.bib.bob.bub. Bac.bec.bic.boc.buc.
bad.bed.bid.bod.bud. Baf.bef.bif.bof.buf.
bag.beg.big.bog.bug. Bal.bel.bil.bol.bul.
Bã.bem.bim.bom.bũ. Ban.ben.bin.bon.bun.
bap.bep.bip.bop.bup. Bar.ber.bir.bor.bur.
Bas.bes.bis.bos.bus. Bat.bet.bit.bot.but.
C ab.ceb.cib.cob.cub. Cac.cec.cic.coc.cuc.
Cad.ced.cid.cod.cud. Caf.cef.cif.cof.cuf.
Cag.ceg.cig.cog.cug. Cal.cel.cil.col.cul.
Cã.cem.cim.com.cũ. Can.cen.cin.con.cun.
Cap.cep.cip.cop.cup. Car.cer.cir.cor.cur.
Cas.ces.cis.cos.cus. Cat.cet.cit.cot.cut.
D ab.deb.dib.dob.dub. Dac.dec.dic.doc.duc.
Dad.ded.did.dod.dud. Daf.def.dif.dof.duf.
Dag.deg.dig.dog.dug. Dal.del.dil.dol.dul.
D am.dẽ.dim.dom.dũ. Dan.den.din.don.dun.
Dap.dep.dip.dop.dup. Dar.der.dir.dor.dur.
Das.des.dis.dos.dus. Dat.det.dit.dot.dut.

F ab.feb.fib.fob.fub. Fac.fec.fic.foc.fuc.
Fad.fed.fid.fod.fud. Faf.fef.fif.fof.fuf.
Fag.feg.fig.fog.fug Fal.fel.fil.fol.ful.
Fã.fem.fim.fom.fum. Fan.fen.fin.fon.fun.
Fap.fep.fip.fop.fup. Far.fer.fir.for.fur.
Fas.fes.fis.fos.fus. Fat.fet.fit.fot.fut.
G ab.geb.gib.gob.gub. Gac.gec.gic.goc.guc.
Gad.ged.gid.god.gud.Gaf.gef.gif.gof.guf.
Gag.geg.gig.gog.gug.Gal.gel.gil.gol.gul.
Gã.ge.gim.gom.gum.Gan.gen.gin.gon.gun.
Gap.gep.gip.gop.gup.Gar.ger.gir.gor.gur.
Gas.ges.gis.gos.gus. Gat.get.git.got.gut.
H ab.heb.hib.hob.hub. Hac.hec.hic.hoc.huc.
Had.hed.hid.hod.hud.Haf.hef.hif.hof.huf.
Hag.heg.hig.hog.hug.Hal.hel.hil.hol.hul.
Hã.hem.him.hom.hũ.Han.hen.hin.hon.hun.
Hap.hep.hip.hop.hup.Har.her.hir.hor.hur
Has.hes.his.hos.hus.Hat.het.hit.hot.hut.
I ab.ieb.iib.iob.iub. Iac.iec.iic.ioc.iuc.
Iad.ied.iid.iod.iud. Iaf.ief.iif.iof.iuf.
Iag.ieg.iig.iog.iug. Ial.iel.iil.iol.iul.
Iam.iem.iim.iom.ium.Ian.ien.iin.ion.iun.
Iap.iep.iip.iop.iup. Iar.ier.iir.ior.iur.
Ias.ies.iis.ios.ius. Iat.iet.iit.iot.iut.
L ab.leb.lib.lob.lub. Lac.lec.lic.loc.luc.
Lad.led.lid.lod.lud. Laf.lef.lif.lof.luf.
Lag.leg.lig.log.lug. Lal.lel.lil.lol.lul.
Lam.lem.lim.lõ.lum. Lan.len.lin.lon.lun.
Lap.lep.lip.lop.lup. Lar.ler.lir.lor.lur.
Las.les.lis.los.lus. Lat.let.lit.lot.lut.
Mab.meb.mib.mob.mub. Mac.mec.mic.moc.muc.
Mad.med.mid.mod.mud.Maf.mef.mif.mof.muf.
Mag.meg.mig.mog.mug. Mal.mel.mil.mol.mul.
Mam.mem.mim.mõ.mũ. Man.men.min.mõ.mũ.
Map.mep.mip.mop.mup.Mar.mer.mir.mor.mur.

Maſ.mes.mis.mos.mus. Mat.met.mit.mot.mut.
Nab.neb.nib.nob.nub. Nac.nec.nic.noc.nuc.
Nad.ned.nid.nod.nud.Naf.nef.nif.nof.nuf.
Nag.neg.nig.nog.nug.Nal.nel.nil.nol.nul.
Nã.nem.nim.nom.nũ. Nan.nen.nin.non.nun.
Nap.nep.nip.nop.nup.Nar.ner.nir.nor.nur.
Nas.nes.nis.nos.nus. Nat.net.nit.not.nut.
Pab.peb.pib.pob.pub. Pac.pec.pic.poc.puc.
Pad.ped.pid.pod.pud.Paf.pef.pif.pof.puf.
Pag.peg.pig.pog.pug.Pal.pel.pil.pol.pul.
Pam.pẽ.pim.pom.pũ. Pan.pen.pin.pon.pun.
Pap.pep.pip.pop.pup.Par.per.pir.por.pur.
Pas.pes.pis.pos.pus. Pat.pet.pit.pot.put.
Quid.quod. Qual.q̄l.quil.quã. quem.
Quan.quẽ.quid.quin. Quas.q̄s.qs. quos. quat.
Rab.reb.rib.rob.rub. Rac.rec.ric.roc.ruc.
Rad.red.rid.rod.rud. Raf.ref.rif.rof.ruf.
Rag.reg.rig.rog.rug. Ral.rel.ril.rol.rul.
Ram.rem.rim.rom.rũ.Ran.ren.rin.ron.run.
Rap.rep.rip.rop.rup. Rar.rer.rir.ror.rur.
Ras.res.ris.ros.rus. Rat.ret.rit.rot.rut.
Sab.ſeb.ſib.ſob.ſub. Sac.ſec.ſic.ſoc.ſuc.
Sad.ſed.ſid.ſod.ſud. Saf.ſef.ſif.ſof.ſuf.
Sag.ſeg.ſig.ſog.ſug. Sal.ſel.ſil.ſol.ſul.
Sam.ſem.ſim.ſom.ſum.San.ſen.ſin.ſon.ſun.
Sap.ſep.ſip.ſop.ſup. Sar.ſer.ſir.ſor.ſur.
Sas.ſes.ſis.ſos.ſus. Sat.ſet.ſit.ſot.ſut.
Tab.teb.tib.tob.tub. Tac.tec.tic.toc.tuc.
Tad.ted.tid.tod.tud. Taf.tef.tif.tof.tuf.
Tag.teg.tig.tog.tug. Tal.tel.til.tol.tul.
Tam.tem.tim.tom.tũ. Tan.ten.tin.ton.tun.
Tap.tep.tip.top.tup. Tar.ter.tir.tor.tur.
Tas.tes.tis.tos.tus. Tat.tet.tit.tot.tut.

Vab.veb.vib.vob.vub. Vac.vec.vic.voc.vuc.
Vad.ved.vid.vod.vud. Vaf.vef.vif.vof.vuf.
Vag.veg.vig.vog.vug. Val.vel.vil.vol.vul.
Vam.vẽ.vim.vom.vũ. Van.ven.vin.von.vun.
Vap.vep.vip.vop.vup. Var.ver.vir.vor.vur.
Vas.ves.vis.vos.vus. Vat.vet.vit.vot.vut.
Xab.xeb.xib.xob.xub. Xac.xec.xic.xoc.xuc.
Xad.xed.xid.xod.xud. Xaf.xef.xif.xof.xuf.
Xag.xeg.xig.xog.xug. Xal.xel.xil.xol.xul.
Xã.xem.xim.xom.xũ. Xan.xen.xin.xon.xun.
Xap.xep.xip.xop.xup. Xar.xer.xir.xor.xur.
Xas.xes.xis.xos.xus. Xat.xet.xit.xot.xut.
Zab.zeb.zib.zob.zub. Zac.zec.zic.zoc.zuc.
Zad.zed.zid.zod.zud. Zaf.zef.zif.zof.zuf.
Zag.zeg.zig.zog.zug. Zal.zel.zil.zol.zul.
Zãm.zẽ.zim.zom.zũ. Zan.zen.zin.zon.zun.
Zap.zep.zip.zop.zup. Zar.zer.zir.zor.zur.
Zas.zes.zis.zos.zus. Zat.zet.zit.zot.zut.

Erunt fortasse qui hæc rideant tanquam perquam rudia, sed ineruditi. nos autem pernecessaria esse dicimus ad recte, docteq; pronũtiandum, scribendũq;. Imitati autem sumus antiquos & græcos & latinos grammaticos. discant igitur pueri, quot syllabarum sint dictiones, easq; tum in libro, tum ad digitos syllabatim connectant, ne scribant, pronuntiẽt ve cœli cœllorum, & allius allia alliud p geminũ. ll. néve vbi vna esse debet consonans, duas ponant, aut contra, vbi duæ esse debent consonantes, ponãt vnam, vt plurimi solent.

ALDI.

Non mihi per scopulos, aut deuia paruus Iulus
Ducitur, aonias ebibiturus aquas.
Est via per placidos colles, per florea rura.
Hac iter ad musas perbreue carpe puer.

DE GRAMMATICA, ET EIVS PARTIBVS.

QVID est Grammatice? Ars & professio, quæ vsu, ratione, atque authoritate cõstat, quæq; cum breuissime in duas parteis diuidatur, recte loquendi scientiam, & authorum enarrationem, plus habet in recessu (ut Quintilianus ait) quam fronte promittat. Est enim necessaria pueris, iucunda senibus, dulcis secretorum comes. & quæ vel sola omni studiorũ genere plus habet operis, quàm ostentationis.

Vnde dicta est Grãmatice? παρὰ τὰ γράμματα, hoc est à literis. latine litteratura, Quintiliano teste, dici potest, quia à literis incipit. nam literæ in syllabas coguntur, syllabæ dictiones efficiunt, ex dictionibus oratio constat, ex quibus disciplina grammatices constituitur.

Quot sunt partes grammatices? duæ. Methodice, & historice.

Quæ est Methodice? finitiua grammaticæ, quæ præcepta, rationemq; loquendi breui quadam via demonstrat. hæc etiam horistice dicitur.

Quæ est historicæ? enarratiua grãmatica, quæ authores enarrat, atque exponit, quare & exegetice alio nomine appellatur.

Methodicæ seu historicæ grammatices quot sunt partes? Quatuor. Litera vt.u. Syllaba vt ve. Dictio vt veritas. Oratio? vt veritas odium parit.

Quid est litera? minima pars vocis articulatæ.

Quid est vox? Aer ictus auribus accidens.

Quotuplex est vox? duplex. Articulata, q̃ ab aliquo sensu mentis proficiscitur Inarticulata, quæ à nullo.

Quotuplex est articulata vox? duplex, literata, q̃ scribi potest, vt Cicero. Socrates. Plato. Illiterata, quæ scribi non potest, vt sibili, & gemitus hominum.

Quotuplex est vox inarticulata? duplex. literata, vt Cra. Illiterata vt sibili serpẽtũ. mugitus boũ, & silia.

Vnde dicta est litera? à lituris, quas patitur, vel qa veteres in ceratis tabulis scribere, & postea delere cõsueuerunt, sic vt à libro. i. cortice, in quo etiam antiqui scribebant, appellatus est liber.

Quid interest inter literam, & elementum? Elementum est ipsa pronunciatio. litera autem elementi nota, sed abusiue alterum pro altero ponitur.

Quot accidunt literæ? tria, nomẽ, figura, & potestas, nomen quo vocatur, figura, quæ est elementi nota, potestas, propter quam & literæ factæ sunt, & elementa.

Quot sunt literæ, quibus vtimur? tres & uiginti. a. b. c. d. e. f. g. i. vocalis. i. consonans l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. vocalis. u. consonans. x. y. z. Literæ vero apud græcos sunt quatuor & viginti. α. β. γ. δ. ε. ζ. η. θ. ι. κ. λ. μ. ν. ξ. ο. π. ρ. σ. τ. υ. φ. χ. ψ. ω.

Quare. H. & K. non numerasti inter literas? quia. h. non est litera, sed signum aspirationis K. vero græca est, pro qua. c. vtimur, atque ideo superuacua, nisi (vt Terentianus ait) tunc in vsu est, cum Kalen-

das adnotamus caput.

Quare.i.&,u,bis cōnūerasti inter literas? qa lōge aliæ literæ sunt in Iuno,& Venus,quam in ibo & vrna.

In quot partes diuiduntur tres & viginti literæ? in duas,in vocales & consonantes.

Quot sunt vocales? sex, qnq; latinæ.a.e.i.o.u.& vna græca ψιλόν. qua vtimur duntaxat in dictionibus græcis,vt Hippolytus,Hieronymus.hyems. Vocales autem apud græcos septem. α.ε.η.ι.υ.ο.ω

In quot partes diuiduntur vocales? in duas. in præpositiuas,& subiunctiuas.

Quot sunt præpositiuæ? tres.a. e. o. subiunctiuæ? tres.e.u.i.

Quare dicuntur præpositiuæ? quia præpositæ subiunctiuis diphthongos faciunt.

Ex vocalibus quot fiunt diphthongi? quinque.æ.œ. au.eu.ei.vt æstimo.cœpi.aula.eurus.orphei.sed ει græca est, quæ apud antiquos in frequentissimo vsu fuit,nunc autem penè exoleuit.

Quot scribuntur, & proferuntur? duæ. au. &.eu.vt audio.euge.

Quot scribuntur,& non proferuntur? tres. æ. œ. ει.vt Cæsar. Phœbus. omneis. quanquam mihi non ita videtur.non enim ita pronuntiasse antiquos credimus.sed de his dicemus in fragmentis nostris grammaticis. Diphthongi vero propriæ apud græcos sex αι.αυ ει.ευ.οι.ου.

Quot sunt consonantes? septemdecim.b. c. d. f. g.l. m.n.p.q.r.f.t.x.z.&.u.non vocales.

In quot partes diuiduntur consonantes? in duas. in semiuocales,& mutas.

Quot sunt semiuocales? septem.l.m.n.r.f.x.z.

In quot partes diuiduntur semiuocales in duas, in quatuor liquidas·l·m.n.r.& duas duplices.x.z.

Quot sunt mutæ? octo.b.c.d.f.g.p.q.t.

Quare dicuntur vocales? quia per se vocem faciunt.
Consonantes? quia simul cum vocalibus sonant.
Semiuocales? quia sunt imperfectæ vocales.
Mutæ? qa respectu bene sonātiū exiguā vocē habēt.
Quare dicuntur liquidæ? quia fluūt, & quasi intereūt post mutas positæ in eadē syllaba, & ꝓpterea græci ὑγρὰ etiam appellant, nostri vero vdas.
Quare dicuntur duplices? quia ponūtur pro duabus literis. x. enim ponitur ꝑ c & s, z uero ꝑ duplici ss.

Quæstiones de literis.

A in dictiōe aes? quæ pars est? litera. quæ litera? vocalis. quæ vocalis? præpositiua. quare est litera? quia est minima pars huius vocis articulatæ aes. quare vocalis? qa p se vocē facit. quare est præpositiua? quia præposita subiunctiuis e & u, ae & au diphthongos facit.
L quæ pars est grāmatices? litera. quæ litera? cōsonās quæ cōsonās? semiuocalis. quæ semiuocalis? liquida. quare est litera? quia est minima pars dictionis, vbi posita est. quare cōsonās? quia simul cū vocali, cui adiūgitur, sonat. quare semiuocalis? quia nō quātū vocalis sonat. Semis enim in cōpositione imperfectionē significat, vt semiuir, semiplenus, id est imperfectus vir. imperfecte plenus. interdum etiam dimidiam partem, vt semissis, dimidiatus assis. quare est liquida? quia liquescit & fluit post mutas posita in eadem syllaba.

De syllaba.

Quid est syllaba? cōprehēsio literarum. vt ba. tra. sed abusiue ex sola Vocali fieri syllaba potest, vt eoo.
Vnde dicitur syllaba? ἀπὸ τοῦ συλλαμβάνειν τὰ γράμματα. hoc est à conceptione literarum.
Syllabæ quot accidunt? quatuor, tenor. spiritus. tempus. & numerus.
Quot sunt tenores syllabarum? tres. acutus, grauis,

& circunflexus, ut aliquibus.coràm.baſſianas.

Quot ſunt ſpiritus ſyllabarum? duo aſper & lenis vt trux.lana.

Quot ſunt tempora ſyllabarum? quinque.vnũ.vnum ſemis.duo.duoſemis, & tria.

Quot ſunt numeri ſyllabarum? duo, ſingularis, vt a. pluralis vt tra.

Quare numerus accidit ſyllabæ? quia conſtare poteſt ex vna ad ſeptem literas, vt a. ab.abs.mars. ſcobs. ſcrobs.ſtirps.ſtrans.ſtriglix.apud Victruuium.

Quæſtiones de ſyllabis.

Li, in aliquibus quæ pars eſt? ſyllaba.quare? quia eſt comprehenſio duarum literarum.l.&.i.Cuius tenoris? acuti. Cuius ſpiritus? lenis. quot temporum eſt? vnius. Cuius numeri? pluralis.

De dictione.

Quid eſt dictio? uox articulata cum aliqua ſignificatione, ex qua inſtruitur oratio, & in quam reſoluitur.

Vnde dicta eſt dictio? à dicendo, quòd dicat aliquid, hoc eſt ſignificet.

Quæſtiones de dictione.

Poëta quæ vox eſt? articulata.quare? quia ab aliquo ſenſu mentis proficiſcitur.

Quæ articulata vox eſt poëta? literata. quare? quia ſcribi poteſt.

Poëta quæ pars eſt grammatices? dictio.quare? quia dicit aliquid, hoc eſt ſignificat.

Cra.quæ vox eſt? inarticulata.quare? quia à nullo ſenſu mentis proficiſcitur.

Quæ inarticulata vox eſt cra? literata. quare? quia literis comprehendi poteſt.

Sibilus hominum quæ vox eſt? articulata.quare? quia ab aliquo ſenſu mentis proficiſcitur. Quæ articulata? illiterata: quare? quia ſcribi non poteſt.

Mugitus boum quæ vox est? inarticulata, quæ inarticulata? illiterata.

De Oratione.

Quid est oratio? congrua dictionum ordinatio ad aliquid significandum.

In quot partes diuiditur oratio? in duas, in orationē perfectā & imperfectā. quæ est perfecta? quæ perfectum habet sensum, vt veritas odium parit.

Quæ est imperfecta? quæ nō habet perfectū sensum, vt me amare Deum, & cū venissem in Cumanum.

Orationis perfectæ in angustissima diuisione quot sunt species? quinque, interrogatiua, vt Et quæ tanta fuit Romam tibi causa videndi? imperatiua, vt accipe nunc danaū insidias. Optatiua, ut nunc vtinā surdis auribus esse velim. Vocatiua, vt, Huc ades o Meliboee. Enuntiatiua vt nauigat Aeneas:

Quæstiones de Oratione.

Amo Deum quæ pars est grammatices? oratio, quare? quia est congrua dictionum ordinatio ad aliquid significandum.

Quæ oratio est? perfecta, quare? qa pfectū hēt sensū.

Cuius speciei orationis perfectæ? Enuntiatiuæ, quare? quia amorem meum erga Deum enuntiat.

De orationis partibus.

Quot sunt partes orationis? octo. Nomen. Pronomen. Verbum. Aduerbium. Participium. Præpositio. Coniunctio. & Interiectio.

Quot sunt principales orationis partes? duæ, Nomen, & Verbum.

Quot sunt partes orationis declinabiles? quatuor. Nomen. Pronomen. Verbum. Participium.

Quot sunt indeclinabiles? quatuor. Aduerbium, Præpositio. Coniunctio. & Interiectio.

Quot sunt casuales? tres. Nomē. Pronomen. Participium.

De nomine.

Quid est nomen? pars orationis corpus aut rē proprie, communiter ue significans, proprie vt Roma, Tyberis. communiter vt vrbs, flumen.

Vnde dictum est nomen? à græco quod est ὄνομα ἀπὸ τοῦ νέμειν, quod est tribuere. deriuatum.

In quot partes diuiditur nomen? in duas, in substantiuum, & adiectiuum.

Quod est nomen substantiuum? quod habet vnum articulum, vt hic poeta, vel duos ad summū, vt hic & hæc aduena.

Quod est nomen adiectiuum? quod habens tres articulos, vt hic & hæc & hoc felix, vel tres uoces, vt bonus bona bonum, adiicitur nominibus substantiuis ad eorum qualitatem vel quantitatem declarandam, vt altum mare, cœlum profundum, rotundū, volubile, nix alba, niger coruus.

Quot sunt pronomina pro articulis posita in generū, casuumq; discretione? tria. (caremus.n. articulis.) hic hæc hoc, hic enim est discrimen masculini, hæc fœminini, hoc neutri, hic & hæc commnuis duum generum, hic & hæc & hoc omnis, vel communis trium generum, hic vel hæc incerti.

In quot partes diuiditur substantiuum nomen? in duas, in proprium, & appellatiuum.

Quod est nomen proprium? quod vni tantum cōuenit, vt Srocrates. Plato. Virgilius.

Quod est nomen appellatiuū; quod est cōmune multis. vt arbor, homo, lapis.

Nomini quot accidunt? quinque. quæ? Species, Genus, Numerus, Figura, & Casus.

Quot sunt species nominum tam substantiuis, quàm adiectiuis communes? duæ, primitiua, vt Iulus bonus, deriuatiua, vt Iulius bellus.

Quot sunt species propriorum nominum tm̄? quatuor, Nomē, Prænomē, Agnomē & Cognomen.

Quod est nomē? quod proprie vniuscuiusque suum est, vt Cato, Cæsar.

Quod est prænomē? quod præponitur nomini differentiæ causa. vt M. Cato. C. Cæsar.

Quod est cognomen? quod ab euentu aliquo imponitur. vt Africanus. Sallustius, cui cognomē postea Africano ex uirtute fuit.

Quod est agnomen? quod est agnationis commune, vt Porcius.

De speciebus appellatiuorum nominum.

Quot sunt species appellatiuorum nominū tātum? decem & septem. Ad aliquid dictum. quasi ad aliquid dictum. Gētile. Patrium. Interrogatiuum. Infinitum. Relatiuum. Collectiuum. Diuiduum. Factitium. Generale. speciale. ordinale. numerale. absolutum. temporale. locale.

Quod est ad aliquid dictum? quod sine intellectu eius, ad quod dictum est, proferri non potest, vt pater, filii pater. filius, patris filius.

Quod est quasi ad aliquid dictum? quod quamuis habeat aliquod cōtrarium, & quasi semper adhærēs, tamē nō significat ipso nomine etiam illud, neque ex illo accipit nominationem, vt nox. dies.

Quod est Gētile? quid gētē signat, vt græcus latinus.

Quod est patriū? qđ à patria sumitur, vt Romanus.

Quod est interrogatiuum? quod cum interrogatione profertur, vt quis qualis cum accētu in penultima.

Quod est infinitum? quod est interrogatiuo contrarium, vt quis. qualis cum graui accentu.

Quod est relatiuum? quod refert antecedens, hoc est dicit iterum, vt qui quæ quod, qualis.

Quod est collectiuū? quod in singulari numero multitudinem significat, vt populus. plebs, gens. turba. vulgus.

Quod est diuiduum? quod à duobus vel amplio-

bus ad ſingulos habet relationem, vel ad id plures in numero pares diſtributos, vt vterque, alteruter. quiſque. ſinguli. bini. terni. centeni.

Quod eſt factitium? quod à ſonorum proprietate factum eſt, vt fringilla auis. turtur. ſcrofa. tarantara.

Quod eſt generale? quod in diuerſas ſpecies poteſt diuidi, vt animal. arbos.

Quod eſt ſpeciale? quod à genere trahitur. vt homo equus. laurus. oliua.

Quod eſt ordinale? quod ordinem ſignificat. vt primus ſecundus.

Quod eſt numerale? quod numerum demonſtrat. vt vnus. duo. tres.

Quod eſt abſolutũ? quod ꝑ ſe intelligitur. vt Deus.

Quod eſt temporale? quod tempus oſtendit. vt hora. dies. menſis. annus.

Quod eſt locale? quod locum ſignificat, vt propinquus. longinquus. proximus.

De ſpeciebus tam ꝓpriorũ q̃ appellatiuorũ nōium.

Quot ſunt ſpecies nominum tam propriis quam appellatiuis communes? ſex, Primitiua propria. vt Iulus. primitiua appellatiua, vt mōs. Deriuatiua propria, vt Iulius. Deriuatiua appellatiua, vt mōticulus Corporalis propria vt Cato. Corporalis appellatiua, vt homo. Incorporalis propria, vt virtus dea & Pudicitia Penelopes, vel ipſa dea. Incorporalis appellatiua, vt virtus. homonymos propria, vt Pyrrhus filius Achillis, & Pyrrhus rex Epirotarũ. homonymos appellatiua, ut nepos filius filii, & nepos luxurioſus. Synonymos propria. vt Publius Cornelius. Scipio Africanus. Quitus Mutius. Augur Scæuola. Synonymos appellatiua vt terra, humus, enſis, mucro, gladius, ſpatha, machæra.

Quod eſt nomen primitiuum? quod à nullo deriuatur, vt Iulus. mons.

Quod est nomen deriuatiuum? quod deriuatur ab aliquo, vt Iulius. montanus.
Quod est nomen corporale? quod corpus significat vt Cato, homo.
Quod est nomen incorporale? quod non significat corpus, vt virtus, Angelus.
Quod est nomen homonymum? quod vna voce significat diuersa, vt canis. nepos.
Quod est nomen synonymum? quod cum alio nomine idem significat, vt ensis. mucro. gladius. spatha. machæra.

De speciebus deriuatiuorum nominum.

Quot sunt species deriuatiuorum nominũ tantum? nouem. Patronymicum. Comparatiuum, Superlatiuum. Possessiuum. Diminutiuum. Denominatiuum. Verbale. Participiale. Aduerbiale.
Quod est nomen comparatiuum? quod cũ intellectu positiui vel cum aliquo participe sensu positiui magis aduerbium significat, vt albior magis albus.
Quod est nomen superlatiuum? quod ad plures sui generis comparatur, & supponitur omnibus, quibus comparatur, vt Achilles græcorũ fortissimus.
Quod est nomen patronymicum? quod proprie à patre deriuatũ secundum formam græcam, significat cum genitiuo primitiui filium vel nepotem, filiam vel neptem, vt hic priamides, filius, nepos'ue Priami, hæc Nerine, filia, neptis'ue Nerei.
Quod est possessiuũ? quod cũ gtõ primitiui significat aliquid ex iis, quæ possidentur, vt æneia nutrix, pro nutrix Aeneæ, Euandrius ensis, pro ensis Euandri.
Quod est diminutiuum? quod diminutionem sui primitiui absolute demonstrat, vt homuncio, homuuculus, homulus, homullulus, partius homo, senecio, paruus senex. fraterculus, paruus frater. Virguncula, parua virgo. Sororcula, parua soror, re-

cula, parua res, corculum, paruum cor.

Quot causis proferuntur diminutiua? tribus, necessariæ significationis gratia, vt ratillus. Gratia vrbanitatis, vt ingeniolum, fraterculus. Item causa adulationis, vt hoc corculum, animula.

Quod est denominatiuum? quod à nomine deriuatur, vt crinitus, quod deriuatur à crine, cornutus, à cornu, citharœdus, à cithara, albior. ab albo, Aeacides ab Aeaco, hectoreus ab Hectore.

Quod est verbale? quod à verbo deducitur, vt amator, doctor.

Quod est participiale? quod deriuatur à participio vt venerandus.

Quod est aduerbiale? quod deriuatur ab aduerbio, vt crastinus, hesternus, hornotinus, quotidianus.

De generibus.

Quot sunt genera noium præcipua? duo, q̃ sola nouit ratio naturæ. Masculinum, vt hic Anchises. Fœmininum vt hæc Penelope. sola enim hæc generãt, atque ideo appellata sunt gña, cætera vero à præcipuis veniũt vt neutrũ, quod neque masculinũ est, neque fœmininũ vt hoc tẽplũ, cõe duũ generum quod & masculinũ est, & fœmininũ, vt hic & hæc aduena, cõe trium generum, quod omnia supra dicta genera continet, vt hic & hæc & hoc felix. Promiscuum, quod vel masculinum est, vel fœmininum significans animal vtriusque sexus, atque ideo à græcis ἐπίκοινον dicitur, vt hic passer, hæc aquila, incertum, quod modo masculinũ, modo fœmininum inuenitur apud authores, vt hic vel hæc dies.

Phaeton cuius generis? Masculini. quare? quia omnia nomina virorum, deorumq; cuiuscũque sint terminationis masculini sunt generis, vt Cæsar. Cato. Saturnus. Iuppiter.

Pasiphae cuius generis? fœminini, quare? quia om-

nia nomina mulierum, dearumq; cuiuscunque sint terminationis, fœminini sunt generis. vt Penelope. Iuno. Glycerium.

Vir cuius generis? Masculini. quare? quia omnia nomina, quorum significatio ad mares tātū pertinet, masculini sunt generis, vt Pōtifex. cerdo. tōsor. nauta.

Mulier cuius generis? Fœminini. quare? qa oīa nomina, quorum significatio ad fœminas tātū pertinet, fœminini sunt generis, vt Puella, saga, pronuba.

Dux cuius generis? communis duū generum. quare? quia omnia nomina, quorum significatio & ad mares pertinet, & ad fœminas communia sunt duum generum. vt Princeps. Comes. Conuiua. Auriga. Aduena. Homo. Incola. Alienigena. Caprigena. quæ tamen authores usurpant tanquam adiectiua. Virgilius, caprigenūq; pecus. Valerius Maximus. Alienigena studia.

Bonus cuius generis? masculini. quare? quia prima quæque vox adiectiui est gñis masculini, vt bonus. secūda fœminini, vt bona. tertia neutri, vt bonum.

Omnis cuius generis? Cōmunis duū generū. quare? quia prima quæque vox adiectiui, cui duæ sunt voces, est cōmunis duum generū, ut hic & hæc omnis hic & hæc pulchrior, altera vero est generis neutri, ut hoc omne. hoc pulchrius.

Pernox cuius generis? cōis triū generum. quare? quia omnia adiectiua, quæ habent duntaxat vnam vocem, communia sunt triū generū, vt velox. pauper.

Malus prima producta cuius generis? fœminini. quare? quia omnia nomina arborū sunt generis fœminini. oleaster tamē, dumus, Rubus masculina sunt. Siler. quod Priscianus ait non ponendum inter arbores, sicut nec Rubus, neutrum est. Virgilius, vt molle siler, lentæq; genistæ. Sic robur. suber balsamum. hebenū. dicitur & hæc hebenus. Item buxum

dicitur

dicitur & buxus secundum Seruium. Priscianus bu-xus arbor, buxum lignum. Tibullus pomum genere neutro pro arbore vsurpauit.

Ipse feram teneras maturo tempore vites
Rusticus, & facili grandia poma manu.

Plinius quoque epistolarum libro quinto idem fecit inquies, alternis metulæ exurgunt, alternis insersita sunt poma.

Pirum cuius generis? neutri, quare? quia fructuū & lignorum nomina neutra sunt, excipiuntur hoc versiculo annotata.

Hæc nux Castanea, & iuglans, glans, ficus, oliua.

Padus cuius generis? masculini, quare? quia fluuiorū nomina masculina sunt. Inuenies tamē pauca fœminini generis, vt albula. Ouidius in quarto Fastorū. Et tanto est albula pota deo. Itē hæc lethe. Styx palus est inferni non flumen, pauca item neutri. Vt crustumiū. Iader. Lucanus. Crustumiumq; rapax. Idem & tepidum in molles zephyros discurrit Iader, leges & hoc istrum, tanagrum, metaurum, eridanū. Rhenum si cum flumine iunguntur, vt flumē Rhenum. Horatius, aut flumen Rhenum, aut pluuius describitur arcus, sicuti hoc oceanū cum mari adiungitur, vt mare oceanum; sed figurate magis neutris Prisciano teste iunguntur, vt tyberis flumē. Salustius in secundo historiarum. Dextrū flumē Turiam, quod Valentiam paruo interuallo præterfluit.

Hic Psitacus cuius generis? pmiscui, quare? quia volucrum nomina epicœna sunt. Columbus vero habet fœmininum columba, & gallus gallina, & pullaster pullastra. Capus vero siue capo (vtrūque enim dicimus) quia ex gallo fit auulsis testib⁹, idcirco fœmininum non habet. œstrū insecti generis neutrum est. Picus & pica non sunt eiusdem speciei. Halcyon cōmune duum generum, cuius plurale est hi & hæ

halciones. Seruius super eo versu. Dilectæ Thetidi halcyones, ait sciendum quia cum de muliere dicitur, hæc Halcyone facit, cum de auibus, hic & hæc halcyon, hi & hæ halciones, hactenus ille. Ouid. tamen. xi. Metamorph. de aui hæc Halcyone dixit. Incubat halcyone pendentibus æquore nidis, dicta quia ἐν ἁλὶ κύει, hoc est in mari fœtificat, ac propterea & aspirationem habet, & ypsilon.

Decem cuius generis? communis trium generum, quare? quia omnia numeralia à quatuor vsque ad centum sunt communia trium generum, sic etiam mille, dicimus etiam hoc mille pluraliter hæc millia.

B cuius generis? neutri, quare? quia omnia nomina literarum neutra sunt.

A qua cuius generis? fœminini, quare? quia omnia nomina latina in a desinentia in nominatiuo singulari, fœminina sunt, in plurali vero neutra tam latina q̃ græca, vt arma, stemmata.

Epigramma cuius generis? neutri. quare? quia omnia nomina græca in a, apud latinos genus suũ seruant. excipiuntur pauca, vt ὁ δόμος hæc domus. ὁ χάρτης hæc charta. τὸ χάος hic chaus ὁ κηρὸς hæc cera & huiusmodi perpauca.

Cubile cuius generis? neutri. quare? quia in e finita tertii declinatus neutra sunt omnia, vt hoc monile hoc ouile.

Libye cui⁹ generis? fœminini, quare? quia omnia nomina, quæ veniunt à nominatiuo græco in. η. fœminina sunt, vt hæc grammatice, hæc rhetorice.

Gerũdia cuius generis? neutri, quare? quia, i, finita neutra sunt, vt hoc gummi, excipiuntur à genitiuis composita omnis generis, vt eiusmodi. nam nihili mancipi, frugi, officiperdi obliqui sunt, omnibus casibus & generibus figurate adiuncti.

Sermo cuius generis? masculini, quare? quia o finita

masculina sunt omnia, præter verbalia in io, vt lectio, & quæ in do & in go exeunt o in i mutantia in genitiuo fœminini generis, vt dulcedo. Origo. præter hic ordo, cardo & cupido pro deo. Caro carnis fœmininum est. Pōdo item aptotum, neutrum est. Margo incerti generis.

Cornu cuius generis? neutri, quare? quia u finita neutra sunt omnia & aptota, vt veru, gelu.

Lac cuius generis? neutri, quare? quia omnia finita in qualibet mutarum neutra sunt, vt a lec, caput, occiput, sinciput.

Lupercal cui⁹ generis? neutri, quare? quia al finita neutra sunt, excipitur hic sal, quod neutro etiam genere vetustissimi protulerunt.

Mel cuius gñis? neutri, quare? qa el finita neutra sunt.

Pugil cuius generis? masculini, quare? qa tria in il masculina sunt pugil, mugil, strigil. Vnum commune, vigil. Duo neutra nil, nihil.

Consul cuius generis? masculini, quare? quia ul finita duo masculina sunt consul. præsul, Vnum commune duum generum, exul.

Delubrum cuius generis? neutri, quare? quia in m neutra sunt, præter nequam & totidem omnis generis. Item tantundem & cim, quæ neutra sunt.

Carmen cuius generis? neutri. quare, quia in en correpta neutra sunt omnia, flamen p̄ sacerdote, pecten, & à cano composita, vt lyricen, & cætera omnia in en, masculina sunt, vt lien, Ren, splen.

Torcular cuius generis? neutri, quare qa ar finita neutra sunt, sic & quæ in ir, desinunt, vt ir, gadir.

Canister cuius generis? masculini, quare? quia in er masculina sunt, linter fœmininum est, vber, iter, spiter, cancer pro morbo, papauer, cadauer & significātia fœtus terræ, vt cicer, piper, neutra sunt.

Labor cuius generis? masculini, quare? quia or finita

masculini sunt generis, quatuor in or inueniuntur neutra, marmor, æquor, cor, ador. Quatuor item indecor memor, immemor author, & à corpore & colore composita, vt bicorpor, discolor, & compa ratiua omnia, vt melior, cõia sunt duũ generum. ex cepto hic senior, quod tamẽ in obliquis videtur cõ mune triũ generũ, vt senioris ætatis, senioris æui.

Fulgur cuius generis? neutri, quare? qa, ur, finita neu tra sunt. Astur anxur turtur vultur furfur masculina sunt. fur augur ligur cõmunia. Horatius tamen ser/ mone, Egressum magna, anxur in neutro genere ꝓ/ tulit. Impositum saxis late candentibus Anxur.

Pietas cuius generis? fœminini, quare? quia as finita fœminina sunt, præter as vas vadis masculina vas vasis, fas, nefas neutra. Nugax commune trium ge/ nerum, & indeclinabile.

Nubes cuius generis? fœminini, quare? quia in es pro ductam desinentia fœminina sunt. Dies incerti ge/ neris est in singulari. in plurali masculini tantũ, sicut ab eo compositum meridies, præs etiam & pes ma sculina sunt, æs & hippomanes neutra.

Poples cuius generis? masculini. quare? quia in es cor/ reptã masculina sunt, præter seges, teges, apes, cõ/ pes fœminina. Ea vero, quorũ significatio vtrique generi conuenit, sunt (vt supra quoque est dictum) cõmunia duum generũ, vt diues, supstes, hospes, miles, deses, & similia, inueniũtur quædam neutris adiũcta. Lucanus, imperiumq; comes. Iuuenalis de positum tibi sospes erit. Valerius, diues, & præpo/ tens naturæ regnum. Sallustius iter inquies.

Bilis cuius generis? fœminini, quare? qa is finita fœmi nina sunt, caulis & molaris pro dente vel lapide, & cassis rete masculina sunt, & quæ ante is habẽt n, vt funis, vel duas consonantes in eadem syllaba, vt ve ctis (axis pyxis græca sunt) & quæ penultimã vna

ex liquidis terminant, vt collis, ensis, amnis, corbis, vel in genitiuo crescunt vna syllaba, vt lapis, excipiũtur bipennis, pestis, febris, vestis, vallis, pellis, cuspis, cassis, dis, lis, turris, peluis, glis non animal fœminini generis, item finis & clunis incerti generis, & dis in singulari commune duum generum in plurali trium.

Ros cuius gñis? masculini, quare? qa os finita masculina sunt, præter cos, dos fœminina, & os neutrum.

Metus cuius generis? masculini, quare, qa vs finita secundæ & quartæ declinationis masculina sunt, præter hæc domus: nardus, carbasus, alnus, colus, vannus, intubus, porticus, acus, tribus, manus, penus, quod & masculinum, & fœmininum & neutrum inuenitur, pampinus incerti generis est. Idus vero fœmininũ est pluralis tm̃ numeri præter ẽt hoc opus, virus pelagus, vulgus quod est etiam masculinum.

Munus cuius generis? neutri, quare? qa in us tertiæ inflexionis si non retinent, u, in genitiuo, neutra sunt, dicimus tamẽ hic lepus. Si vero retinent & crescũt, sunt fœminina, vt salus, palus, incus, excipiuntur hæc monosyllaba crus, rus, quæ sunt neutra, & hic mus masculinum.

Lodix cuius generis? fœminini, quare? quia. x. finita fœminina sunt, vt coelox, pax, lux. Excipiũtur grex, starix, calix, fornix, limax, sandix, quincũx, calx, pro ictu, narix, & quæ sunt fructuum tertiæ vt mastix, quæ masculina sunt, similiter in ex supra syllabam, vt culex. Præter hæc obex, forfex, forpex, ramex, supellex, vibex. Item hic vel hæc cortex, silex. Verbalia in trix inueniuntur & neutris adiuncta in plurali, vt victricia tollite signa. Sardonix incerti generis legitur.

Stirps cuius generis? fœminini, quare? quia in. s. antecedente consonante monosyllaba, fœminina sunt

præter dans, mons, fons, pons, masculina, scrobs tamen masculini etiam generis est.

Tridens cuius generis? masculini, quare? quia in s. antecedente consonante non monosyllaba, masculini sunt generis præter hyems, & cohors fœminina.

Quæ videmur præteriisse, vt sunt græca, vt synodus crystallus. Item adiectiua, & propria hominum & deorum, & quæ ad mares vel ad fœminas, vel ad vtrosque pertinent & similia, colliguntur suis regulis. quod facile poterit accuratus lector aduertere.

Quot sunt numeri nominum? Duo, singularis vt homo. Pluralis vt homines.

Quot sunt figuræ nominum? tres, simplex vt iustus. Composita vt iniustus. Decomposita vt iniustitia.

Quot sunt casus nominum? Sex, Nominatiuus. Genitiuus. Datiuus. Accusatiuus. Vocatiuus. Ablatiuus, qui etiam latinus dicitur.

Ex casibus quot sunt recti? Duo, Ntūs, & vocatiuus.

Quot sunt obliqui? quatuor. Genitiuus. Datiuus. Accusatiuus. Ablatiuus.

De nominum declinatione.

Quot sunt declinationes nominum? quinque. Prima cuius genitiuus singularis in. æ. diphthongum desinit. Secunda. in, i, Tertia in is. Quarta in us. vel in u. Quinta in ei in genitiuo & datiuo, vt hic poeta huius poetæ, hic dñs huius dñi, hic Cato huius Catonis, hæc manus, huius manus, vel hoc cornu huius cornu, hæc species huius & huic speciei.

Nominatiuus primæ declinationis quot terminationes habet? qnq; .a. as. e. es. &. am, vt musa. Aeneas. Penelope Anchises. Adam, sed in am barbara sunt duntaxat, atque ideo aptota.

Nominatiuus secundæ declinationis quot terminationes habet? Sex, er. ir. ur. um. us. eus. vt aper. vir. satur. templum. dominus. theseus. in os aūt & in on;

vt delos Ilion græce declinantur.

De nominatiuo tertiæ declinationis.

Nominatiuus tertiæ declinationis quot terminationes habet, circiter octo & quinquaginta, videlicet tres vocales. a. e. o. vt pægma. mare. Cicero. c post a & e. vt lac. alec. d. post, i, & u vt dauid, bogud. l. r. s. x. ns post omnes vocales, vt sal. mel. pugil. sol. præsul. Par. pater. gadir. cor. fur. mas. pes. lis. mos. mus. pax. lex. nix. nox. nux. quadrans. dens. tiryns. mons. aruns. necnon & bs. & ps. &, n, post omnes vocales, sed præter. u. ut trabs. cœlebs. calybs. scobs. daps. manceps, cynips. inops Pan. flamen. delphin. Simon. Item. rs. post omnes vocales, sed præter, i, vt pars. iners. mors. tyburs. aus vt laus. æs diphthongum vt præs. alx. vt calx, anx. vt lanx. unx. vt cōiūx. arx. vt Arx. irps. vt stirps. vrbs. vt vrbs. vls. vt puls. ems. vt hyems.

Quæ nominatiuo singulari desinunt in er. in is. & in e? concl usa hoc pentasticho.

Syluester. volucer. celer & campester. & acer.
Atq; alacer. celeber. mediocre. saluber. equester.
Sicq; palufter, item sic inclinato sequester.
Hic sed & hæc alacris, celebris, mediocris, & acris.
Atq; per e neutrum dices genus. Adde salubris.

De quarta & quinta declinatione.

Quarta declinatio quot terminationes habet? duas. us, vt manus. u. vt cornu.

Quinta declinatio quot terminationes habet? vnam duntaxat, vt species.

De Genitiuis.

Genitiuus primæ declinationis quot terminatiōes habet? quinque æ diphthongū q̄ est frequentissima, vt hic poeta huius poetæ, es à ntō in e, vt hæc grammatice huius grāmatices, as, vt hæc familia huius familiæ & huius familias, vnde adhuc dicitur pater

familias, hæc terra huius terræ & terras, & gigãtes filii terras; more græco, vt ἡ μαῖα, τῆς μαίας. ἡ μάχαιρα, τῆς μαχαίρας. Ai vt hæc aula huius aulæ & aulai. Virgi. Aulai in medio libabant pocula Bacchi. quod fit etiam in adiectiuis, vt pictus picta pictum, genitiuo picti pictæ & pictai. Virgil. Diues opũ, diues pictai vestis & auri pro pictæ vestis, ius, vt vna vnius.

Genitiuus singularis secundæ declinationis quot terminationes habet? duas i, vt dominus huius domini, ius vt vnus vnius. nam Theseus huius Theseos. & Androgeus huius Androgeo græce declinãtur, ὁ θησεὺς τοῦ θησέως; ὁ ἀνδρόγεως τοῦ ἀνδρόγεω.

Genitiuus tertiæ declinationis quot terminatiões habet? vnam is, vt homo hominis, nam Pallas Pallados. & sappho huius sappho græce declinãtur, vt ἡ παλλὰς τῆς παλλάδος. ἡ σαπφὼ τῆς σαπφόος σαπφοῦς.

Genitiuus quartæ declinationis quot terminationes habet? treis us, vt hæc manus huius manus hic fructus huius fructus, u i s diuisas, vt hæc manus huius manuis, hic fructuis huius fructuis, hæc anus huius anuis. Terentius eius anuis opinor causa quæ mortua est. M. Varro in primo de agricultu. Contra vt Mineruæ caprini generis nihil immolarent propter oleam, quod eam quam læserit, fieri dicũt sterilem, eius enim saliuam esse fructuis venenum, à quo genitiuo u i s in frequenti vsu est datiuus u i. nam à genitiuo manus huic manui est datiuus. Itẽ. u. vt hoc cornu huius cornu.

Genitiuus, s, quintæ declinationis quot terminatiões habet? quatuor ei, vt dies huius diei. ii, vt huius dii, es, vt huius dies, e. vt huius die. Virgi. in primo Aeneid. Munera, lætitiamq; die pro diei. M. Tullius p S. Rosc. Quarum nihil pernitii causa diuino consilio, sed vi ipsa & magnitudine rerum factum putamus, pro pernitiei. Vergilius in Georgi. Libra dies,

somniq; pares vbi fecerit horas pro diei. Item M. Tullius pro P. Sestio. Equites vero daturos illius dies pœnas. Sallust. dubitauit acies pars inquit pro aciei. Ouid. in. iii. Metamorph.

Prima fide, vocisq; rate tentamina sumpsit pro fidei. Idem in sexto.

Vt quæ fide pignus dextras vtriusque poposcit pro fidei pignus. Cæsar in secundo de Analogia huius die huius specie dicendum putat.

De datiuis singularibus.

Datiuus singularis primæ declinationis quot terminationes habet? treis. æ. diphthõgum, vt huic poetæ, ę sine diphthõgo, vt huic penelope. i. vt datiuo vni, toti, soli, nulli antiqui etiã huic vnæ, & solæ dicebant. Teren. in Eunucho, mihi Solæ ridiculæ fuit.

Datiuus secundæ declinationis quot terminatiões habet? duas, o, vt huic domino. i. vt vnus vnius vni, huic autem orphei est datiuus græcus.

Datiuus tertiæ declinationis quot terminationes habet? vnam. i. huic patri.

Datiuus quartæ declinationis quot terminationes habet? duas ui syllabas, vt huic senatui, huic manui u, vt huic senatu. huic manu. Virgil. Teq; aspectu ne subtrahe nostro. Idem, parce metu Cytherea. Cæsar grauis author linguæ latinæ in Dolabella. In ædibus, fanisq; & honori & ornatu erãt. In libris analogicis omnia huiusmodi fine, i, litera dicenda censet. lege Aul. Gel. Vtimur ne huiusmodi datiuis per apocopen, vt cursu pro cursui dicamus? minime inquit Seruius. Quomodo igitur? per rationem artis antiquæ, quia omnis nominatiuus pluralis regit genitiuum singularem. Item à genitiuo singulari datiuus singularis regitur, nec eo maior esse debet, est igitur cursui datiuus à cursuis genitiuo, & huic cursu à genitiuo cursus.

Datiuus quintæ declinationis quot terminationes habet? treis. ei. vt huic diei. ii. vt huic facii. e. vt huic facie. Lucilius in satyris, vt citat Gellius. Primum inquit, facie honestas accidit. Idem, qui te diligit, ætati facieq; tuæ se fautorem ostēdat. sunt tamē inquit Gellius, non pauci, qui vtrobique facii legant.

De Accusatiuis singularibus.

Accusatiuus singularis primæ declinationis quot terminationes habet? treis. am, vt hunc poetam. an, vt hunc Aenean, hāc Iphigenian. en vt hunc Laerten.

Accusatiuus singularis secūdæ declinationis quot terminationes habet? vnam latinam um, vt hunc dominum, hoc templum, hāc glycerium, & duas græcas. a. vt hunc thesea. on. vt hanc pylon.

Accusatiuus. s. tertiæ declinationis quot terminationes habet? duas latinas. em. vt hunc patrem. im, vt hunc thybrim, hanc sitim, & tres græcas. in. a. o. vt hunc Alexin, hanc Amaryllida, hanc Dido. Itē tot, quot & nominatiuus neutrorum eiusdem declinationis, quoniam neutra omnia, tam apud græcos, q̄ apud latinos habent treis casus similes in vtroq; numero, nominatiuum, accusatiuum, & vocatiuū, vt nominatiuo hoc stemma. accusatiuo hoc stēma. vocatiuo o stemma. Pluraliter nominatiuo accusatiuo & vocatiuo hæc & o stemmata. Singulariter nominatiuo, accusatiuo, vocatiuo hoc & o carmē. Pluraliter nīō accusatiuo vocatiuo, hæc & o carmina.

Quæ in im tantum, & in im & in em simul faciunt accusatiuum? Conclusa his carminibus.

Ista per im quartum mittunt tibi nomina tantum.
Vim, tygrim, & tussim, thybrim, Tyberimq;, sitimq;
Maguderimq;, & græca per is facientia rectum.
Siue per os potius patrium mittentia purum,
Vt syrtis, tethys, atque implacata charybdis.
In quoq; dat tethys, & cætera talia dant em,

Datq́; per im quartum. restis. cum turre bipennis.
Peluisq́;, & puppis, torquis quoq; deinde securis.
Et curuamentum quæ curui est buris aratri.
Et quæ mortales facit impalescere febris.

Accusatiuus. s. quartæ declinationis quot terminationes habet? duas um, vt hãc manum. u vt hoc cornu.

Accusatiuus. s. quintæ declinationis quot terminationes habet? vnam em, vt hunc vel hanc diem.

De vocatiuis omnibus.

Omnis vocatiuus quomodo desinit? sicut nominatiuus, vt hic poeta o poeta, hic magister o magister, hic Cato, o Cato, & sic in cæteris.

Hæc regula quot habet exceptiones? sex.

Quæ est prima? Nomina primæ declinationis in as, & in es, abiecta s litera nominatiui faciunt vocatiuum. vt hic Aeneas o Aenea, hic Anchises o Anchise.

Quæ est secunda? nomina secũdæ declinationis in us, mutant us in e, vt hic dominus, o domine, excipiuntur hæc, quæ his versibus comprehenduntur.

O deus, o lucus, populе & populus fluuiusq́;,
Et fluuie & vulge & vulgus pelagus simul hisce.
Et pelage adiũgas chor⁹ & chore, & agnus & agne.

Quæ est tertia? nomina propria in ius abiecta us nominatiui faciunt vocatiuum, vt hic Virgilius o Virgili. hic Laurentius o Laurenti.

Quæ est quarta? nomina secũdæ declinationis in eus, vt theseus abiecta s faciũt vocatiuum, vt o theseu, hic Orpheus o orpheu.

Quæ est quinta? in us longam, ut Panthus œdipus œdipodis in u, faciunt vocatiuũ, vt o Pãthu o œdipu, quia quæ in s desinunt præcedente diphthõgo, si sint græca, abiecta s faciunt vocatiuum cõiter vt ὁ πλακοῦς ὦ πλακοῦ, ὁ χαρίεις ὦ χαρίει. ὁ βοῦς ὦ βοῦ.

Quæ est sexta? græca tertia declinationis in as & in is plerunque seruant vocatiuum græcum, vt Pallas

Pallantis o Pallan. Paris ô Pari. Amaryllis o Amarilli. Alexis. o Alexi.

De Ablatiuis singularibus.

Ablatiuus singularis primæ declinationis quot terminatiões habet? duas, a, vt ab hoc poeta, e, vt ab hoc Anchise.

Ablatiuus secundæ declinationis quot terminationes habet? vnam o, vt ab hoc domino, quæ est similis datiuo, vt huic & ab hoc templo.

Ablatiuus. s. tertiæ declinationis quot terminationes habet? treis? e, solum, i, solum, e, &, i, simul.

Quæ nomina habent, i, solum in ablatiuo? quæ hoc pentasticho comprehenduntur.

I mare, puluinarq; animalq; & talia cuncta.
A diectiua etiam, si dant per e neutra, december.
A prilisq; per er, per & is tibi mensis, & imber.
A stringo strigilis vel græco στλεγγὶς .i. dat.
Quartus in im pariter, dices à gausape solum.

Quæ emittunt ablatiuum in. e. &. i. simul? quæ his versibus comprehenduntur.

I vel e cuncta trium generum, sed ab hospite dices
S ospite, degenere, & sic vbere paupere tantum.
V nguis, auis vectisq; ignisq; & talia cuncta
I vel e dant, & penè ante is con quæque sonantes.
B inæ, ceu neptis, si sint in syllaba eadem.
A s quoque gentile, atque in trix verbale per em'que
A tque per im quartum mittentia, pulchrior, & quod
C omparat omne, memor memori mage, cætera dantæ, vel sic.

Neutra oia in. e. vt hoc mare à mari, nisi sint propria, vt hoc reate, præneste, soracte, q̃ faciũt à reate præneste, soracte, notatur etiam ab hoc gausape. Itẽ in al, vt hoc ceruical à ceruicali, & in ar producẽtia penultimã genitiui, vt hoc calcar, huius calcaris à calcari, & nomina mensium in er, & in is, vt hic septem

ber ab hoc ſeptembri, hic quintilis, ſextilis à quinti-
li ſextili, & ſimiliter ab hoc imbri, & im ſolum mittē
tia accuſatiuum, vt hanc tuſſim ſitim vim, à tuſſi ſiti
vi, Præterea adiectiua omnia, quæ faciunt neutrum
per, e, vt hic & hæc omnis & hoc omne ab omni,
hic ſyluester hæc ſyluestris hoc ſyluestre à ſylueſtri.
Interdum tamen aliter inueniuntur, vt à mare, rete,
natale, cœleſte.

Quæ mittunt ablatiuum in, e, &, i, ſimul? Omnia cōia
trium generum, vt hic & hæc & hoc par, à pare vel
pari, hic & hæc & hoc vetus, à vetere vel veteri, hic
& hæc & hoc artifex, audax, triplex, ab artifice vel
artifici, ab audace vel audaci, à triplice, vel triplici,
præter quæ ſunt in, er, non exeuntia etiam in is; vt
pauper vber degener, quæ faciunt in e, tantum, vt à
paupere, vbere, degenere, ſoſpes etiam & hoſpes à
ſoſpite & ab hoſpite tantum faciunt ablatiuum. Itē
mittentia accuſatiuum tā in em, quām in im, vt hanc
turrem & turrim à turre & turri, & in vis vt nauis à
naue vel naui, & in guis; vt anguis ab angue vel an-
gui, & in mnis vt amnis, ab amne vel amni & omnia
ferè, quæ in is deſinunt à duabus incipientia conſo-
nātibus, vt peſtis à peſte vel peſti, vectis à vecte vel
vecti, & gentilia in as, vt hic & hæc Baſſianas & hoc
baſſianate, hic & hæc priuernas & hoc priuernate,
à baſſianate & baſſianati, à priuernate & priuernati.
Item comparatiua omnia, maior à maiore & maio
ri, & in trix verbalia, vt victrix à victrice vel victrici.

Quæ terminant in e ſolum? quæ non comprehendun
tur ſupradictis regulis; vt hoc poema ab hoc poe-
mate, hic pater ab hoc patre.

Ablatiuus, s, quartæ declinationis quot terminatiōes
habet? vnam u, vt hæc manus ab hac manu.

Ablatiuus, s, quintæ declinationis quot terminatiōes
habet? nam e, vt hæc res ab hac re.

De nominatiuis pluralibus.

Nominatiuus pluralis primæ declinationis, quot terminationes habet? vnam æ diphthongum vt hi poetæ.

Nominatiuus pluralis secundæ declinationis quot terminationes habet? duas, i, vt hi domini. a. quæ est neutrorum omnium tribus casibus nominatiuo accusatiuo & vocatiuo cõmunis, vt hæc templa, duo & ambo sunt anomala.

Nominatiuus pluralis tertiæ declinatiõis quot terminationes habet? duas, es masculinorum & fœmininorum. vt hi patres, hæ matres, a neutrorũ, vt hæc corpora poemata.

Nominatiuus. P. quartæ declinationis quot terminationes habet? duas us in masculinis & fœmininis, quæ est communis nominatiuo accusatiuo & vocatiuo, vt hæ manus, has manus, o manus, & a in neutris, vt hæc cornua.

Nominatiuus. P. quintæ declinationis quot terminationes habet? vnam. es, quæ est etiam accusatiui & vocatiui, vt hi hos & o dies.

De genitiuis pluralibus.

Genitiuus. P. primæ declinationis quot terminatiões habet? duas arum, vt horum poetarum, um per cõcisionem, vt graiugenum pro graiugenarũ. Aeneadum pro Aeneadarũ. ωv aũt, vt πηνελοπῶν. græca est.

Genitiuus. P. secundæ declinationis quot terminationes habet? duas orum, vt horum dominorum, um per concisionem vt horum virum pro virorum.

Genitiuus. P. tertiæ declinationis quot terminationes habet? duas um, vt horum patrum, ium, vt horum ignium. ωv autem, vt horum ἐπιγραμμάτων. cum accẽtu in penultima græca est. Martialis de se.

Hic est, quem legis, ille quem requiris
Toto notus in orbe Martialis,

Argutis ἐπιγραμμάτων libellis.
Cui lector studiose quod dedisti
Viuenti decus, atque sentienti,
Rari post cineres habent poetæ.

Quæ faciunt genitiuũ pluralẽ in ium: q̃ hñt ablatiuũ singularem, in i, solum, vt ab oĩ horum oium, & in e & in i, vt ab hoc igne vel igni, horum ignium, ab amãtę vel amãti, horũ & harũ & horũ amantium, nisi fiat syncopa, vt amãtum p amãtiũ. excipiuntur ab artifice & artifici artificum, à memore & memori memorum, à pugile & pugili pugilũ, ã vigile & vigili vigilum, à supplice & supplici supplicum, à vetere & veteri veterũ, & cõparatiua oĩa, vt à maiore & maiori maiorũ, præter pluriũ. Itẽ in as latina vt hæc ciuitas ciuitatum. hæc pietas pietatũ, nisi sint per syncopẽ, vt harũ ciuitatũ, harũ pietatũ, & in es semper pluralia, vt hi penates, hi quinquatres. hi, & hæ tres, & hæc tria, horũ penatiũ, qnquatriũ horũ & harũ & horũ triũ, præter hæ opes, harum opũ, hi pceres, horũ procerũ, hi lemures, horum lemurũ, nec nõ in is longũ, vt hic samnis, horũ samnitium, & hñtia gtm̃ ntõ æqualem, vt hic collis, huius collis, horũ colliũ. hæc ædes huius ædis harũ ædium, sed in es frequentius proferuntur p syncopen, vt hic vates. horũ vatum. excipiuntur horũ canum, panum, harum indolũ, sobolũ, horũ & harũ iuuenum, & quorum noĩatiuus in duas terminatur cõsonantes, vt pars. partiũ, fons fontium, ars, artiũ, arx arcium, præter in ms vt hyems hyemum & ps vt princeps principum, nisi sint à capite composita, vt triceps tricipitium. quod est etiam secundum regulam mittentium ablatiuum in. e. &. i. dicimus enim hic & hæc & hoc triceps à tricipite & tricipiti, ergo secundum regulam horum & harũ & horũ tricipitium, nisi proferantur per concisionem, nox

quoque noctium facit & nix niuium. Cætera omnia faciunt in um fine i, vt horum patrum, hominum, quia horum ablatiuus in e sola terminatur, bos horum boum facit, & ales alituum apud Virgilium assumpta u, vt alituum, pecudumq; genus, quæ breuiter his versibus comprehenduntur.

Dat genitiuus ium, quibus i, quibus i, vel e sexto.
Atque suo similem patrium retinentia recto.
Sic & in as romana, quibus concisio sæpe est.
Sic plus nix & nox, sed pluri, plureq;, legi
Sic & in es faciunt, si sint pluralia, semper.
Et quæcunque duo retinebunt consona recto.
Excipies in ps aut ms facientia, si non
A capite hæc fuerint, quod comparatũ tibi præbet.
I fine, ceu melior meliorum. i. dant fine & ista
Artificum vigilum supplex memorum veterumq;
Et iuuenis, sobolesq; canum, cuiq; indole panis,
Atque parens, etiam generum commune duorum.
Attamen hoc per ium tibi Marcus Tullius effert.
Et ratione, potest & in is quia mittere quartum.
Nam genitiui in ium propriũ est has dicere parteis.
Tu calamos inflare leueis, ego dicere versus.
At omneis homines, qui sese, & talia multa.
Cætera, quæ casum sextum tibi dant per e solam,
Cuncta per um patrium præbebũt nomina casum,
Horum ceu patrum, capitum, regumq;, ducumq;
Bosq; boum & bobus dabit, u tibi suscipit ales,
Alituumq; facit, cecinit si musa Maronis,
Alituum, pecudumq; genus sopor altus habebat.

Genitiuus pluralis quartæ declinationis quot terminationes habet? Vnam uum per. uu, genitiuum, vt harum manuum, horum cornuum.

Genitiuus pluralis quintæ declinationis quot terminationes habet? Vnam erum. vt dierum.

De datiuis & ablatiuis pluralibus.

Datiuus

Datiuus & ablatiuus plurales primæ declinationis quot terminationes habent? duas, is vt his & ab his poetis, musis, & abus, in his paucis, quæ hoc disticho comprehenduntur.

'A bus equa & liberta dabunt, ambæq;, duæq;.
Sic asina, & mula, & filia, nata, dea.

Datiuus & ablatiuus plurales secundæ declinationis quot terminationes habēt? vnam is, vt his & ab his dominis, duobus & ambobus sunt anomala, sicut festorum nomina, vt saturnalia, floralia, bacchanalia, quæ in bus solum faciunt, vt his & ab his bacchanalibus, licet genitiuum & secundæ & tertiæ declinationis habeāt, vt horū saturnaliū, & saturnaliorum.

Datiuus & ablatiuus tertiæ & quartæ & quintæ declinationis quot terminationes habent? vnam bus, vt his & ab his patribus, visibus diebus, nam his & ab his problematis poematis & huiusmodi à nominatiuis problematum, poematum deducuntur.

De Accsatiuis pluralibus.

'Accusatiuus pluralis primæ declinationis quot terminationes hubet? vnam as, vt hos poëtas.

Accusatiuus. P. secundæ declinationis quot terminationes habet? duas os vt hos dominos, aut hæc tēpla. ambo & duo sunt, vt supra dixi, anomala, quæ etiam in o inueniuntur misisse accusatiuum. Virgilius. Si duo præterea tales idea tulisset Terra viros. Idem in Sileno. Aggressi (nam sæpe senex spe carminis ambo Luserat.)

'Accusatiuus. P. tertiæ declinationis quot terminationes habet? treis es, vt hos patres, eis vt hos fonteis. hos & has omneis, a in neutris, vt hæc corpora. as autem, vt hos heroas, hos arcadas græcorum est. τοὺς ἥρωας τοὺς ἀρκάδας.

Quare dixisti hos fonteis? quia quæ genitiuum pluralem in ium faciunt, accusatiuum eiusdem numeri in

eis mittunt per ei diphthongum. vt hos fonteis. has parteis. hos & has omneis. treis. q̄q̄ Aulus Gellius. libro xii. capite xix. docet testimonio Probi Valerii, qui Aeneida manu ipsius Virgilii legit, vrbis accusatiuum pluralem, per i literam scribi debere, sed de huiusmodi accusatiuis multa in annotationibus nostris in Virgilii opera scripsimus.

A ccusatiuus, P. quartæ declinationis quot terminationes hẽt? duas us. vt has manus, a, vt hæc cornua.

A ccusatiuus. P. quintæ declinationis quot terminationes habet? vnam es, vt hos dies. has species.

Q uæstiones de nomine.

P oeta quæ pars est? Nomen. quare? quia significat substantiam, & qualitatem, propriam vel communem cum casu, sed poeta communem, Virgilius vero propriam.

I ulus cuius speciei? primitiuæ. quare? quia à nullo deriuatur.

I ulius cuius spẽi? deriuatiuæ. vñ deriuatur? ab Iulo.

H ic poeta cuius generis? masculini, quare? q̃a præponitur ei in declinatione vnũ articulare ꝓnomen hic.

H æc musa cuius generis fœminini, quare? q̃a præponitur ei in declinatione vnũ articulare ꝓnomẽ hæc.

H oc templum cuius gñis? neutri, quare? q̃a præponitur ei in declinatione vnũ articulare ꝓnomen hoc.

H ic & hæc aduena cuius generis? communis duum generum, quare? quia præponuntur ei in declinatione duo articularia pronomina hic & hæc.

H ic & hæc & hoc felix, cuius generis? omnis, vel communis trium generum. quare? quia præponuntur ei in declinatione tria articularia pronomina hic & hæc & hoc.

H ic Accipiter cui⁹ generis? ꝓmiscui, vel epicœni, quare? q̃a sub vna voce, & vno articulo cõprehenduntur animalia vtriusq; sexus, vt hic passer. hæc aquila.

Hic vel hæc dies cuius generis? incerti, quare? quia nulla ratione cogente, sola authoritas veterum sub diuerso genere protulit, vt hic vel hæc dies. cortex. finis. bubo.

Poeta cuius numeri? singularis, quare? quia singulariter profertur.

Hi poetæ cuius numeri? pluralis, quare? quia pluraliter profertur.

Iustus cuius figuræ? simplicis, quare? quia simpliter profertur.

Iniustus cuius figuræ? compositæ, quomodo componitur? ex in & iustus componitur iniustus.

Iniustitia cuius figuræ? Decompositæ. quare? quia nō per se componitur, sed à cōposito nomine deriuatur, qđ est iniustus iniusti, addita tia, fit iniustitia.

Hic poeta cuius casus? Nominatiui, quare? quia in eo casu declinando reperitur.

Quid est casus? declinatio casualium dictionum, quæ maxime fit in fine, vt Priscianus ait.

Vnde dictus est casus? à cadēdo. qa vnus cadit ab alio.

Primus casus quot nomina habet? duo. Nominatiuus, quia nominat rem, & rectus ἡ εὐθεῖα ἡ ὀρθὴ quia à nullo cadit.

Si à nullo cadit, quare dictus est casus? abusiue, siue vt græci dicunt καταχρηστικῶς.

Genitiuus diciturne aliis modis? quidni. Possessiuus, quia possessionem demonstrat, Paternus, quia cæterorum casuum pater & genitor est, vnde & genitiuus dicitur, nec dicas genitiuus per, e, ante, t, vt quidam solent.

Datiuus diciturne aliis modis? næ. commendatiuus, quia per eum commendamus, sicut datiuus dictus est, quia per eum damus.

Accusatiuus diciturne aliis modis? causatiuus, quia aliquid in causa fieri ostendit, sicut accusatiuus, quia

aliquid accusati demonstrat.

Vocatiuus habétne aliud nomen? habet. dicitur enim salutatorius. quia per eum salutamus, vt salue Pamphile, sed sic est & vocatiuus, qa p ipsum vocamus.

Ablatiuus appellatúrne alio nomine? Comparatiuus etiam à quibusdam dicitur. q̃q̃ & tunc ablatiuus est, quia per eum auferimus, vt maior ab illo.

Quomodo à Marco Varrone hic nominatus est casus? sextus, & interdum latinus.

Quare latinus? quia latinæ linguæ proprius est. nam græci ablatiuum non habent, cuius vim per genitiuum explicant. Homerus ῥέζειν ὑπὲρ Δαναῶν. hoc est sacrifica pro Danais, vt cum faciam vitula pro frugibus, ipse venito.

Suntne plures casus q̃ sex? sunt. nam addi possunt septimus, & octauus casus.

Qui est septimus casus? ablatiuus sine præpositione, vt scribo calamo. fortior illo, authores Seruius. Sergius. Donatus. Priscianus tamen frustra septimum casum poni scribit. dicit enim præpositionẽ vel additam, vel subtractam non valere vim casus mutare, nam sicut accusatiuus nõ est alius casus absque præpositione, q̃ cum præpositione, ita etiam ablatiuus. sed hæc rõ Prisciani non placet. quoniam accusatiuus, quia tam cum præpositione, quam sine, semper accusat, nunquam est alius casus, quam accusatiuus. Ablatiuus, autem est, quando nõ aufert, atq; ideo alius casus est, nã cũ dico illo præsẽte accepi, & ab illo accepi, non est eadẽ ab vtroq; casu elocutio.

Octauus casus qui est? dãdi casus pro accusatiuo positus, vt it clamor cœlo, hoc est ad cœlum.

Quot sunt formæ casuales? septem. Aptota. Monoptota. diptota. triptota. tetraptota. pentaptota. exaptota, quæ à Diomede latine appellantur sic. simplex vel vnica. bipartita. ternaria. quaternaria.

qnaria. senaria. sed de his dicemus in heteroclitis.

Hic poeta cuius declinationis? Primæ, quare? quia eius gtũs singularis in æ diphthongum desinit.

Hæc Penelope. huius Penelopes cuius declinationis? primæ, quare? quia eius gtũs singularis in es productam desinit, quoniam est à genitiuo græco in ης. per. η. quod apud nos in e longã plerũque cõuertitur, vt ἡ πηνελόπη τῆς πηνελόπης. hæc Penelope huius Penelopes. ἡ γραμματικὴ τῆς γραμματικῆς. hæc grammatice huius grammatices. quanquam. η. non i. sed e longum pronuntiasse antiquos græcos existimo. constat enim. η. ex duplici. εε. sicut. ω. ex duplici. οο. sed & de his in fragmentis.

Hæc familia huius familias cuius declinationis? primæ, quare? quia eius genitiuus singularis in as longam desinit more græco, vt hæc terra huius terræ & terras. hæc via huius viæ & vias. Ennius. dux ipse vias pro viæ. Vnde pater & materfamilias adhuc dicimus.

S. nominatiuo hic Poeta. Gtõ huius poetæ. Datiuo huic poetæ. Accusatiuo hunc poetam. V. o poeta Abl. ab hoc poeta. P. ntõ hi poetæ. G. horũ poetarũ. D. his poetis. A. hos poetas. V. o poetæ. Abl. ab his poetis. vel sic. S. hic o & ab hoc poeta. huius huic hi & o poetæ. hunc poetam horum poetarũ. hos poetas. his & ab his poetis.

Singulariter hæc musa. huius musæ. huic musæ. hãc musam. o musa. ab hac musa. Pluraliter hæ musæ. harũ musarũ. his musis. has musas. o musæ. ab his musis, vel hæc o & ab hac musa, & cætera.

S. hic Anchises. huius anchisæ. huic anchisæ. hunc anchisen. o anchise. ab hoc anchise. P. hi anchisæ horum anchisarum. his anchisis. hos anchisas o anchisæ. ab his anchisis. Hunc autem anchisam, o anchisa. ab hoc anchisa, sunt à nominatiuo anchisa.

S.hic & hæc aduena.huius aduenæ.huic aduenæ. hūc & hanc aduenam.o aduena.ab hoc & ab hac adue-na. Pluraliter hi & hæ aduenæ. horum & harū ad-uenarum.his aduenis.hos & has aduenas o adue-næ.ab his aduenis.

S ingulariter hic & hæc troiugena. huius troiugenæ. huic troiugenæ.hunc & hanc troiugenam.o troiu-gena. ab hoc & ab hac troiugena. Pluraliter hi & hæ troiugenæ.horum & harum troiugenarum, & per syncopen troiugenū.his troiugenis.hos & has troiugenas.o troiugenæ.ab his troiugenis.

S. hæc mula.huius mulæ.huic mulæ. hanc mulam. o mula.ab hac mula.P.hæ mulæ.harum mularū. his mulabus.has mulas.o mulæ.ab his mulabus.sic asi-na.equa.dea.liberta.filia.nata.duæ.& ambæ.

S. hic Aeneas. huius æneæ. huic æneæ.hunc ænean. & æneam.o ænea, ab hoc ænea. P. hi & o æneæ. horum ænearum.his & ab his æneis.hoc æneas.

S. hic æneades. huius æneadæ. huic æneadæ. hunc æneadem & æneadam, à nominatiuo æneada.quo vsi inueniūtur antiqui.o æneadæ & æneada.ab hoc æneade & æneada. P. hi æneadæ.horum æneada-rum,& per cōcisionem æneadum.his æneadis.hos æneadas.o æneadæ.ab his æneadis.

S. hæc & o & ab hac Iphigenia. huius & huic hæ & o Iphigeniæ.hāc Iphigeniā & Iphigenian. has Iphi-genias.harū Iphigeniarū.his & ab his Iphigeniis.

S. hæc grammatice.huius grāmatices. huic grammati ce. hanc grammaticen o grammatice.ab hac gram-matice. Pluraliter hæc grammatica.horū gramma-ticorum.his grammaticis. hæc grāmatica.o grāma tica.ab his grammaticis, sic rhetorice.geor gice.bu-colice,& huiusmodi.

S.hæc Penelope. huius penelopes. huic penelope. hanc penelopen. o penelope. ab hac penelope. P.

hæ penelopæ.harum penelopon .his penelopæs. has penelopas.o penelopæ.ab his penelopæs. Sed in plurali melius latine declinatur, vt musæ musarum,penelopæ penelopartum,à ntō penelopa.

P.hæ Thebæ.harū thebarū. his thebis.has thebas.o thebæ. ab his thebis. sic Mycenæ.Pisæ.Senæ.Venetiæ.Amyclæ.Caræ.& id genus multa.

S. hic Adā.huius adæ.huic adæ.hūc adā.o adam. ab hoc adā.P.hi & o adæ.horū adarum. his & ab his adis.hos adas,sed melius est aptotum. hic adam. huius adam. huic adam. & sic in singulis. P.hi adamim.horum adamim,& deinceps. Huiusmodi.n. apud hebræos in im faciunt in numero multitudinis, & tantum per articulos inflectuntur, vt cocab. stella. cocabim stellæ, Sīr Seraph & cherub in singulari. Seraphim & cherubim in plurali.

S. hæc Familia.huius familiæ & familias. In reliquis declina vt musa.sic hæc terra huius terræ,& terras.

In quibus nominibus hic genitiuus etiam in as inuenitur apud antiquos? in iis solum, quæ in a purum desinunt.vt via.& in ra. vt terra. & in da, & in tha, vt Leda Martha ad imitationem græcorum, qui ἡ ἡμέρα τῆς ἡμέρας,& ἡ μοῦσα τῆς μούσας declinant. Ennius, dux ipse vias vt supra diximus.

S. Vna vnius, vni.in reliquis flecte vt musa,quæ sic declinantur hoc versiculo comprehenduntur.

Dant.ius Vna.vlla.& sola.vtra.alia.altera tota.

De secunda inflexione.

Hic dominus huius domini cuius declinationis? secundæ.quare? quia eius genitiuus singularis in i productum desinit, & datiuus in o, nam huic Orphei græcum est.

Bonus bona bonum. G.boni bonæ boni. cuius declinationis? secundæ, primæ & secundæ. quare, quia eius genitiuus singularis desinit in i in æ & in i.

Singulariter. Nominatiuo hic dominus. Genitiuo huius domini. Datiuo huic domino. Accusatiuo hunc dominum. Vocatiuo o domine. Ablatiuo ab hoc dño. Pluraliter noiatiuo hi dñi. Genitiuo horũ dñorum. Datiuo his dñis. Accusatiuo hos dños. Vocatiuo o domini. Abltõ ab his dñis. vel sic, hic dominus. huius hi & o domini. huic & ab hoc domino. hunc dominum. hos dominos. o domini. horum dominorum. his & ab his dominis.

Singulariter hic magister. huius magistri. huic magistro. hunc magistrum. o magister. ab hoc magistro. Pluraliter hi magistri horum magistrorũ his magistris. hos magistros. o magistri. ab his magistris.

S. hic Deus. huius Dei. huic Deo. hunc Deum o. deus. ab hoc Deo. Pluraliter hi Dei vel Dii horum Deorum vel Deum. his Deis vel Diis. hos Deos o Dei vel Dii. ab his Deis vel Diis.

Singulariter hic Theseus. huius thesei, & theseos huic theseo & thesei. hunc theseum & thesea. o theseu. ab hoc theseo. Pluraliter hi thesei. horum theseorum. his theseis. hos theseos. o thesei. ab his theseis.

Singulariter hic Virgilius. huius Virgilii. huic Virgilio. hunc Virgilium, o Virgili. ab hoc Virgilio. Plr hi Virgilii horum Virgiliorum. his Virgiliis. hos Virgilios. o Virgilii. ab his Virgiliis.

Inglr hic filius. huius filii. huic filio. hunc filium. o fili. ab hoc filio. Pluraliter hi filii. horum filiorum. his filiis. hos filios. o filii. ab his filiis.

S. Hic socius huius socii. huic socio. hunc socium. o socie ab hoc socio. Pluraliter hi socii. horum sociorũ. his & ab his sociis. hos socios. o socii.

S. Hæc fagus. huius fagi huic fago. hanc fagum. o fage. ab hac fago. Pluraliter hæ fagi. harum fagorũ. his fagis. has fagos. o fagi. ab his fagis.

Singulariter hoc vulgus.huius uulgi.huic vulgo.hoc vulgus,o vulgus.ab hoc vulgo sine plurali.dicimus & hic vulgus huius vulgi.huic & ab hoc vulgo.hūc vulgum.o vulge.

Singulariter hic panthus. huius panthi.huic pantho. hunc panthum.o panthu.ab hoc pantho. Pluraliter hi panthi.horum panthorum.his panthis. hos panthos.o panthi.ab his panthis.

Singulariter hoc templum.huius templi. huic tēplo. hoc tēplum.o templum,ab hoc templo. Pluraliter, hæc tēpla horū templorum.his tēplis. hæc tēpla. ó templa.ab his templis.vel in nominatiuo accusatiuo & vocatiuo tēplum.huius tēpli. huic & ab hoc templo.hæc in nominatiuo accusatiuo & vocatiuo templa.horum templorum.his & ab his templis.

Singulariter hæc glycerium.huius glycerii.huic glycerio.hanc glycerium o glycerium.ab hac glycerio. Pluraliter hæ glceria. harum glyceriorum.his glyceriis.has & o glyceria. ab his glyceriis. Sic. chrysium,philorcium Dorcium.Sophronium.Abrotonium,& similia,quæ articulos habent fœmininos, & formam neutrorum,vt Priscianus docet.

Pluraliter hi locri.horum locrorum.his locris.hos locros.o locri.ab his locris. sic puteoli. fasti. cancelli. carpi & similia sine singulari.

S. No.bonus bona bonum.G.boni bonæ boni.D.bono bonæ bono. Accusatiuo bonum bonam bonū. Voc.o bone o bona o bonum. Abl.à bono à bona à bono. P. N.boni bonæ bona.G.bonorū arū orū. D.bonis bonis bonis. Ac.bonos bonas bona. Vocatiuo o boni o bonæ o bona. Ablatiuo à bonis bonis bonis.vel sic,hic bonus huius hi & o boni. huic & ab hoc bono.hunc bonū.o bone.hos bonos.horum bonorū.his & ab his bonis.hæc o & ab hac bona.huius.huic hæ & o bonæ.hanc bonam.has bo-

nas harum bonarum.his & ab his bonis.hoc in no-minatiuo accusatiuo & vocatiuo bonum. huius boni.huic & ab hoc bono.hæc in nominatiuo, accusatiuo & vocatiuo bona.horum bonorum. his & ab his bonis.

Singulariter.N.pulcher pulchra pulchrum.Gtõ pulchri.chræ.chri.D.chro.chræ.chro.Ac. pulchrum. chrã.chrum.V.o cher.chra.chrum. Abl.à pulchro. chra.chro. Pluraliter ntõ pulchri.chræ.chra.Genitiuo pulchrorũ.arũ.orũ.D.his & ab his chris, quod est cõmune triũ generum. Accusatiuo chros.chras. chra.V.o pulchri, o pulchræ.o pulchra.

Pluraliter ntõ hi ambo.hæ ambæ, & hæc ambo. Genitiuo amborum ambarum amborum. Dtõ ambobus ambabus ambobus. Accusatiuo hos ambos. has ambas, & hæc ambo. Ac. ab his ambobus ambabus ambobus. Priscia.lib. xiiii. ambo vocatiuum habere non posse scribit. puto quia distributiuum, &(vt idem ait)relatiuum est.

Pluraliter nominatiuo hi duo hæ duæ & hæc duo. Genitiuo horũ duorũ harum duarum horum duorum. D.his duobus duabus duobus. Ac.hos duos. has duas & hæc duo. V. o duo o duæ & o duo. Ablatiuo ab his duobus duabus duobus.

Singulariter.N.dñs, musa, templũ.G.domini, musæ, tẽpli.D.dño, musæ, templo. Ac.dñm, musam, templum.V.o domine, o musa, o templum. A. à domino, à musa, à templo.P.N.domini, musæ, tẽpla. G.dominorum, musarum, templorũ. D. dominis, musis, templis. A.dños, musas, templa. V.o dñi, o musæ, o templa. Ablat.à dominis, musis, templis, ad horum exemplum declinãtur oĩa adiectiua primæ & secũdæ declinationis, vt bonus bona bonũ, quæ in masculino & neutro sunt secundæ declinationis, in foeminino vero primæ.

De tertia declinatione.

Hic Cato.huius Catonis cuius declinationis? tertiæ quare? quia eius genitiuus singularis in is correptā desinit.

S. hic Cato.huius catonis. huic catoni.hūc catonem. o cato.ab hoc catone. P. hi catones. horum catonum.his catonibus. hos catones. o catones.ab his catonibus.vel hic & o cato. huius catonis.huic catoni.hunc catonem.ab hoc catone. hi hos & o catones.horum catonū.his & ab his catonibus.

S. hic & o pater.huius patris.huic patri.hunc patrem. ab hoc patre.P.hi hos & o patres.horum patrum. his & ab his patribus.

S. hic & hæc virgo. huius virginis.huic virgini. hunc & hanc virginem. o uirgo. ab hoc & ab hac virgine.P.hi & hæ virgines.horum & harum virginum. his virginib⁹.hos & has virgines.o virgines.ab his virginibus.

S. hic titan.huius titanis & titanos. & notādum quòd cum genitiuus desinit in os non purum, accusatiuus singularis desinit etiam in a. & pluralis in as. sed græce,vt hunc titanem.& titana. hi titanes.hos titanes & titanas.

S. hic demophon & demophoon in carmine. huius demophontis & demophontos.

S. hæc tethys.huius tethys, & tethyos. huic tethyi, hanc tethym & tethyn. o tethy.à tethye.P.hæ tethyes.harū tethyum.his thethyibus.has tethyes & tethyas.o tethyes.à tethyibus.sicErinnys erynnios & erinnys.capyx.capyos & capyis,& similia.

S. hic œdipus.huius œdipodis œdipodos, & œdipi. à gtō τοῦ οἰδῖπȣ ἀτ̃ικῶς. vel à ntō οἴδιπος,vt πολύπȣς, & πόλυπος.huic œdipodi & œdipo hunc œdipodem, & œdipoda. o œdipu. ab hoc œdipode & œdipo.P.hi œdipodes.horum œdipodum.his

œdipodibus.hos œdipodes & œdipodas.o œdi-podes. ab his œdipodibus. hic œdipus tñ œdipi declina, vt dominus à nominatiuo ὁ οἰδίπους.

S. hæc vis. huius vis. huic vi. hanc vim.o vis. ab hac vi. P.hæ vires.harum virium.his viribus.has vires. o vires.ab his viribus.

S. hæc amathus, huius amathuntis. huic amathunti. hanc amanthuntem & amathunta. o amathus. ab amanthunte.sic Pessinus.pessinuntis. Opus opuntis.Trapezus trapezuntis.

S. hæc Amaryllis. huius amaryllidis & amaryllidos. huic amaryllidi.hanc amaryllidem & amaryllida. o amarylli. ab hac amaryllide.

S. hæc Dido. huius didus & didonis. huic didoni. hanc dido & didonem. o dido ab hac didone. P. hæ didones.harum didonum.his & ab his didoni-bus.has didones. o didones. sic hæc calypso. hu-ius calypsus & calypsonis, sicut hæc iuno.huius iu-nonis. Sed de his multa in fragmentis.

S. hæc æneis. huius æneidis & æneidos. æneidi. æ-neidem & æneida.

S. hic chremes.huius chremetis & chremetos & chre mis. huic chremeti & chremi. hunc chremetem & chremeta & chremetem, o chremes.à chremete, & chreme.

S. hic mœris.huius mœris.huic mœri. hunc mœrim & mœrin.o mœri & mœris, ab hoc mœri, & cæ-tera. hæc Neapolis huius neapolis. huic neapoli. hanc neapolim & neapolin. o neapoli & neapolis. ab hac neapoli.

Singulariter hic Paris.huius paridis & paridos. huic paridi.hunc paridem & parida, & Parin à genitiuo τοῦ πάριδος.o pari & o paris.

Singulariter hæc turris. huius turris. huic turri.hanc turrem & turrim.o turris.à turre & turri.

S ingulariter hic Iuppiter. huius Iouis. huic Ioui. hũc Iouem. o Iuppiter. ab Ioue.

S. hic heros. huius herois, & heroos. huic heroi hunc heroem & heroa. o heros. ab heroe. Pluraliter hi heroes. horum heroum. his heroibus. hos heroes & heroas. o heroes. ab heroibus.

S. hoc epigramma huius epigrammatis. huic epigrammati. hoc epigramma. o epigrãma. ab hoc epigrammate. P. hæc epigrammata. horum epigrammatũ, & græce ἐπιγραμμάτων. his epigrammatibus & epigrãmatis. hæc epigrammata, o epigrãmata. ab his epigrammatibus & epigrammatis.

S. hoc cubile. huius cubilis. huic cubili. hoc cubile. o cubile. ab hoc cubili. P. hæc cubilia. horũ cubilium. his cubilibus. hæc cubilia. o cubilia. ab his cubilibus.

S. hoc torcular. huius torcularis. huic torculari. hoc torcular. o torcular. ab hoc torculari. Pluraliter hæc torcularia. horum torcularium. his & ab his torcularibus. hæc & o torcularia.

S ingulariter hoc melos huius meleos græce declinatur. τὸ μέλος τοῦ μέλεος καὶ μέλους. Pluraliter hæc mele etiam græce τα μέλεα καὶ μέλη ſicut τά κήτεα καὶ κήτη. Pluraliter hæc cete.

S. hoc plus. huius pluris. huic pluri. hoc plus. o plus: à plure & pluri, vt Priſcianus docet. Plur. hi & hæ plures. & hæc plura & pluria apud antiquos. horũ & harum & horum plurium. his & ab his pluribus. hos & has plureis & hæc plura o plures & o plura. & notandum plus in obliquis eſſe trium generũ in ſingulari, & ſi hoc plus eſt neutrum duntaxat, ſicut hoc pulchrius. maius. non enim dicimus hic & hæc plor, ſicut hic & hæc maior.

S. hic & hæc omnis & hoc omne huius omnis. huic omni. hunc & hanc omnem & hoc omne. o oĩs & o omne. ab hoc & ab hac & ab hoc omni. P. hi &

hæ omnes & hæc omnia. horum & harum & horũ omnium. his omnibus. hos & has omneis & hæc omnia. o omnes & o omnia. ab his omnibus. habere autem vocatiuum tam apud græcos, q̃ apud latinos inuenitur. Virgilius in primo Georgicon. diiq; deæq; omnes, sicut apud græcos πᾶς. πᾶσαι. πᾶν. Homerus. κέκλυτέ μευ πάντες τε θεοὶ, πᾶσαί τε θέαιναι.

S. hic & hæc pulchrior & hoc pulchrius. huius pulchrioris. huic pulchriori. hunc & hanc pulchriorem & hoc pulchrius. o pulchrior & o pulchrius. à pulchriore & pulchriori. Plur. hi & hæ pulchriores, & hæc pulchriora. horum & harũ & horum pulchriorũ. his & ab his pulchrioribus. hos & has pulchriores & hæc pulchriora. o pulchriores & o pulchriora, sic melior. maior & cætera comparatiua.

Singulariter hic siluester. hæc siluestris. hoc siluestre. huius siluestris. huic siluestri. hunc & hãc siluestrem & hoc siluestre. o siluester o siluestris & o siluestre. à siluestri. Pluraliter hi & hæ siluestres & hæc siluestria. horum & harum & horum siluestrium. his & ab his siluestribus. hos & has siluestreis & hæc siluestria. o siluestres & o siluestria.

S. hic & hæc arpinas & hoc arpinate. huius arpinatis. huic arpinati. hunc & hanc arpinatem & hoc arpinate. o arpinas, & o arpinate. ab hoc & ab hac & ab hoc arpinate & arpinati. P. hi & hæ arpinates & hæc arpinatia. horum & harum & horum arpinatiũ. his et ab his arpinatibus. hos et has arpinateis & hæc arpinatia. o arpinates & o arpinatia.

S. hic & hæc & hoc felix. huius felicis. huic felici. hunc & hanc felicem & hoc felix. o felix. à felice & felici. P. hi & hæ felices. & hæc felicia. horum & harum & horum felicium. his & ab his felicibus. hos & has feliceis & hæc felicia. felices et o felicia.

Singulariter hic & hæc et hoc iens. huius euntis.

huic eunti. hunc & hanc euntē & hoc iens. o iens ab eunte & eunti. P. & hi hæ euntes & hæc euntia. horum & harum & horum euntium & euntum per syncopen. his & ab his euntibus. hos & has eūteis & hæc euntia. o euntes & o euntia.

S. hic & hæc & hoc amans. huius amātis. huic amanti. hunc & hanc amantem & hoc amans. o amans. ab hoc & ab hac & ab hoc amante & amanti. P. hi & hæ amantes & hæc amantia. horum & harum & horum amantium, & per concisionē amantum. his amantibus. hos & has amanteis & hæc amantia. o amantes & o amātia. ab his amātibus sic declinabis legens, docens, audiens. & cætera participia in ns.

De quarta declinatione.

Hæc manus, genitiuo huius manus, cuius declinationis? quartæ quaræ? quia eius genitiuus singularis in us productum definit.

Hæc anus. huius anus cuius declinationis? quartæ, quare? qa noīa quarti declinatus etiā in uis syllabas inueniuntur ꝑlata in casu patrio, vt supra est dictū.

Hoc cornu huius cornu cuius declinationis? quartæ, quare? qa eius gtūs singularis in u ꝑductū definit.

S. hic fructus huius fructus, & fructuis, huic fructui, à genitiuo antiquo fructuis, & fructu à genitiuo fructus. hunc fructum. o fructus. ab hoc fructu. P. hi fructus. horum fructuum his fructibus. hos fructus, o fructus. ab his fructibus.

Singulariter hæc manus. huius manus & manuis. huic manu. & manui. hāc manum. o manus. ab hac manu. Plr̄ hæ manus harum manuum. his manibus. has manus. o manus. ab his manibus.

Singulariter hic artus. huius artus. huic artui. hunc artū. o artus. ab hoc artu. plr̄ hi artus. horū artuū. his artibus. hos artus o artus. ab his artubus. Quæ ante bus, u, seruāt? hæc quæ his versibus annotātur.

Ante bus u seruant, artusq;, & partus, & arcus.
Et lacus. & quercus. tribusq;. acubus. specubusq;
Et specibus, nec nō portusq; & questus. & hinc est,
Quod cecinit vates, late loca questibus implet,
A queror. at quæstus pro lucro quæstibus i dat.
S. hæc q̄rcus. huius q̄rcus. P. hæ q̄rcus. harū quercuū.
Singulariter hæc anus huius anus & anuis. Terētius, eius anuis opinor causa, quæ mortua est.

Domus secundæ declinationis qūo declinatur?

Singulariter hæc domus, huius domi. hanc domum. ab hac domo. Pluraliter harum domorum. has domos. cæteris casibus non vtimur.

Domus quartæ declinationis qūo flectitur?

S. hæc domus. huius domus. huic domui. hāc domū. o domus sine abltō. P. hæ domus. harū domuū, his domibus. has domus. o domus. ab his domibus.
S. hoc cornu. huius cornu. huic cornu. hoc cornu. o cornu. ab hoc cornu. P. hæc cornua. horū cornuū. his cornibus. hæc cornua. o cornua. ab his cornib⁹.
Singulariter hoc tonitru. huius tonitru. huic tonitru. hoc tonitru. o tonitru. ab hoc tonitru. P. hæc tonitrua. horum tonitruum. his tonitribus. hæc tonitrua. o tonitrua. ab his tonitribus.
Singulariter hoc veru. huius veru. Pluraliter hæc verua. horum veruum. his veribus.
Singulariter hoc gelu. huius gelu. huic gelu. hoc gelu. o gelu. ab hoc gelu sine plurali.
Quæ neutra in u admittunt numerum pluralem? per pauca his comprehensa versiculis.

Pluralem admittunt numerum, cornuq;, veruq;.
Atque specu, & tonitru, cum veribus genua.
Cætera deficiunt, seru vt testuq;, geluq;,
Atque pecu. inuenies testaq; & hæc pecua.

S. hæc huius. & o ficus. huic ficui. hāc ficū ab hac ficu. P. hæ. has. & o ficus. harū ficuū. his & ab his ficub⁹,

Ficus

Ficus cum secundæ est quomodo flectitur?
S ingulariter. Hic ficus. huius fici. huic fico. hunc ficũ. o fice. ab hoc fico. Pluraliter hi fici. horum ficorũ. his ficis. hos ficos. o fici. ab his ficis.
S ingulariter Hæc ficus. huius fici. huic fico. hanc ficũ. o fice ab hac fico. P. hæ fici. harum ficorum. his ficis. has ficos. o fici. ab his ficis.

De genere & declinatione ficus.

F icus hic & fructus fici, estq; in corpore morbus.
Hæc ficus ci & cus fructus, & arbor erit. Sed de ficu abunde multa dicemus in heteroclitis.
Q uæ nomina possunt esse quarti, & secundi declinatus? quæ his versibus annotantur.
S unt pinus, cornus, ficus, quartæ, atque secundæ,
Laurusq;, & quercus, quæ neat, adde colum.
A dde domum & longe plura his, quibus vsa vetustas,
Ceu penus, ornatus, ceu lacus & monitus.
A tque alia, vt gemitus. quarti tantummodo flexus
Q uæ nunc sunt teneris pauca notasse sat est.

De quinta declinatione.

H ic vel hæc dies. huius diei. cuius declinationis? quintæ, quare? quia eius genitiuus singularis in ei diuisus syllabas definit, & sic datiuus, vt hic vel hæc dies. huius & huic diei.
D ies huius dies, huius die. huius dii cuius declinationis? quintæ, quare? quia quintæ inflexionis nomina etiam in es & in e & in ii inueniuntur prolata in casu patrio apud antiquos, vt ostendimus superius, vbi de genitiuo quintæ declinationis scripsimus.
S ingulariter nomĩatiuo hæc species. Genitiuo huius speciei. Datiuo huic speciei. Accusa. hanc speciem. Vocatiuo o species. Ablatiuo ab hac specie. Pluraliter nominatiuo hæ species. Genitiuo harum specierum. Datiuo his speciebus. Accusatiuo has species. Vocatiuo o species. Ablatiuo ab his speciebus.

Declina antiquo more. Hæc ſpecies. huius ſpecies, & huius ſpecie & huius ſpeciei. huic ſpecie.

Singulariter nominatiuo hæc res. Genitiuo huius rei. Datiuo huic rei. Accu. hanc rem. V. o res. Abla. ab hac re. Pluraliter nominatiuo hæ res. Genitiuo harum rerum. Datiuo his rebus. Accuſatiuo has res. Vocatiuo o res. Ablatiuo ab his rebus.

Singulariter nominatiuo hic vel hæc dies. Genitiuo huius diei. D. huic diei. Acc. hunc vel hanc diem. V. o dies. Abla. ab hoc vel ab hac die. Plu. nominatiuo hi dies maſculini tñ generis. Genitiuo horum dierum. Datiuo his diebus. Accuſatiuo hos dies. Vocatiuo o dies. Ablatiuo ab his diebus.

S. Hæc ſpes. huius ſpei. huic ſpei hanc ſpem. o ſpes. ab hac ſpe. P. hæ has & o ſpes, cæteris vacat.

S. Hæc ſcabies. huius ſcabiei. huic ſcabiei. hanc ſcabiē. o ſcabies. ab hac ſcabie. ſine plurali.

Quæ nomina quintæ declinationis habent numerum pluralem? hæc ferè. Res. ſpeciesq;. dies. facies ſpes. progeniesq;. Plinius lib. ii. innumeræ in mari præcipue, ac plerunque confuſis monſtrificæ digenerantur effigies.

De nominibus compoſitis.

Quot modis nomina componuntur? tribus, ex duobus rectis, vt reſpublica, & vterque rectus inflectitur. ex recto & obliquo. vt paterfamilias, & rectus tantum inclinatur. ex duobus obliquis, vt huiuſmodi, aliuſmodi & neuter declinatur.

Singulariter hæc reſpublica. huius reipublicæ. huic reipublicæ. hanc rempublicam. o reſpublica. ab hac republica. Pluraliter hæ reſpublicæ. harum rerum publicarum. his rebuſpublicis. has reſpublicas. o reſpublicæ. ab his rebuſpublicis.

Singulariter hic iuriſconſultus. huius iuriſconſulti. huic iuriſconſulto. hunc iuriſconſultum. o iuriſcon-

ſulte.ab hoc iuriſconſulto. Pluraliter hi iuriſconſul-ti.horum iuriſcōſultorum.his iuriſconſultis.hos iuriſconſultos.o iuriſconſulti.ab his iuriſconſultis.

S. hic paterfamilias.huius patrisfamilias.huic patrifamilias.hunc patremfamilias.o paterfamilias.ab hoc patrefamilias. Plur.hi patresfamilias. horum patrū familias.his patribusfamilias.hos patresfamilias. o patresfamilias.ab his patribusfamilias.

S ingulariter Alterutet alterutra alterutrum. Genitiuo alterutrius,ſed de hoc in pro nominibus.

S ingulariter hic tribunuſplebis. huius tribuniplebis. ſic hic magiſter equitum.huius magiſtri equitum.

S. hic et hæc et hoc huiuſmodi et huiuſcemodi. Gen. huius hmōi.Dtō huiuſmodi.Ac.hmōi. V.o huiuſmodi. A.ab hmōi.P.hi et hæ et hæc hmōdi.horum et harum et horum hōmi. his hmōi. hos et has et hæc huiuſmodi.o huiuſmodi.ab his huiuſmodi.ſic Iſtiuſmodi.aliuſmodi.alteriuſmodi.

De nominum numeralium inflexione.

Q uatuor cuius declinationis? nullius,quare? quia oīa nomina numerorū à quatuor vſque ad centum ſunt omnis generis,numeri pluralis,et indeclinabilia.

S. N.vnus vna vnum.G.vnius.D.vni. A. vnum vnam vnum.V.o vne o vna o vnum.A. ab vno ab vna ab vno.P.vni vnæ vna.G.vnorū vnarū vnorū.D.vnis. A.vnos vnas vna.V.o vni o vnæ o vna. Ablati.ab vnis.Dicim⁹.n.vnas literas,vna arma, vnis nuptiis.

P luraliter nominatiuo hi duo.hæ duæ.et hæc duo.et reliqua,vt in ſecunda declinatione.

P. N.hi & hæ tres & hæc tria. G. horum & harum & horum trium.D.his & ab his tribus. A.hos & has treis & hæc tria.V.o tres & o tria.& notandum accuſatiuū pluralē hmōi nominū, quæ in ium faciunt genitiuum,in eis tm̄ deſinere per ei diphthongum.

P. N.hi & hæ & hæc quatuor.G.horum & harum &

horum quatuor. D. his quatuor. A. hos & has & hæc quatuor. V. o quatuor. A. ab his quatuor. & sic. P. N. hi & hæ & hæc quinque. sex. septem. octo. nouem, & reliqua vsque ad centum indeclinabilia.

P. hi & hæ & hæc centum. G. horum & harũ & horũ centum. D. his centum. A. hos & has & hæc cētum. V. o centum. A. ab his centum, sic biscentum. tercentum. quatercentum. deciescentum, & similia.

P. Ducenti ducentæ ducenta. G. ducentorum ducentarum ducentorum. D. ducentis. A. ducentos ducẽtas ducenta. Vocat. o ducenti o ducentæ o ducenta. A. à ducentis, sic trecenti trecentæ trecenta. quadringenti quadringentæ quadringenta. quingenti quingentæ quingenta. sexcenti sexcentæ sexcenta. septingenti septingentæ septingenta. octingenti octingentæ octingenta, noningenti, noningentæ, noningēta.

Mille adiectiuum quomodo flectitur?

Pluraliter hi & hæ & hæc mille. horum & harum & horum mille. his mille. hos & has & hæc mille. o mille. ab his mille & sic dicimus. Mille meæ siculis errant in montibus agnæ.

Declina mille substantiuum.

Singulariter hoc mille. huius mille. huic mille. hoc mille. o mille. ab hoc milli. Pluraliter hæc millia. horum millium. his millibus. hæc millia. o millia. ab his millibus. & sic dicimus mille agnarum, mille hominum moritur. duo millia nummum.

Quod mille faciat ab hoc milli per i hæc Gellius. Aperteq; ostendit mille & vocabulum esse, & singulari numero dici, & casum etiam capere ablatiuum nec cæteros casus requiri oportere.

De gradibus comparationis.

Quot sunt gradus cõparationis? tres, positiuus. cõparatiuus. superlatiuus. Da positiuũ doct⁹ pulcher. probe. Da cõparatiuum doctior. pulchrior. ꝓpior. Da

ſuperlatiuũ doctiſſimus. pulcherrimus. proximus.

Dic aliquot poſitiua cum comparatiuo & ſuperlatiuo. doctus doctior doctiſſimus. docta doctior doctiſſima. doctum doctius doctiſſimum. Et in aduerbio docte doctius doctiſſime.

Pulcher pulchrior pulcherrimns pulchra pulchrior pulcherrima. pulchrum pulchrius pulcherrimum, Et in aduerbio pulchre pulchrius pulcherrime.

Prope ꝓpior ꝓximus. ꝓpe ꝓpior ꝓxima. ꝓpe propius ꝓximum. Et in aduerbio ꝓpe ꝓpius ꝓxime.

Perpulcher longe pulchrior q̃ pulcherrimus. perpulchra longe pulchrior q̃ pulcherrima. perpulchrum longe pulchrius quam pulcherrimum. Et in aduerbio perpulchre longe pulchrius quam pulcherrime. nec dicas perpulchrior perpulcherrimus.

Magnus maior maximus. magna maior maxima magnum maius maximum. Et in aduerbio eſſet dicendum p regulã magne, quod non dicimus, ſed pro eo magnopere vel valde, vel multum, & ſimilibus vtimur. quis enim diceret, magne erras, magne potes pro eo quod eſt magnopere erras, multum potes? Item maius potuit Cæſar, quàm Pompeius. nemo diceret latine, ſed vel plus. vel magis Cæſar potuit, quẽ Pompeius. dicamus igitur, & in aduerbio magnopere. magis maxime.

Paruus minor minimus. parua minor minima. paruũ minus minimũ. Et in aduerbio parue minꝰ minime.

Bonus melior optimus. bona melior optima. bonum melius optimum. Et in aduerbio bene melius. optime. nec dicas bone per o.

Malus peior peſſimus. mala peior peſſima. malum peius peſſimum. Et in aduerbio male peius peſſime.

Multus ſine comparatiuo, plurimus. multa ſine cõparatiuo, plurima. multum plus plurimum. Et in aduerbio multum plus plurimum.

De nominibus heteroclitis.

Quoniam sunt quædam nomina, quæ uarie declinantur, quæ propterea græci ἑτερόκλιτα vocant, et nos græco nomine, qua latinum non habemus, heteroclita appellamus, operæpretium hoc loco videtur de heteroclitis scribere, si prius præscripserim nominũ quædã esse aptota, quæ per omnes casus vniformiter currunt, vt frugi nequam et similia, et numerorum noĩa à quatuor vsq; ad centum. Quædã monoptota, quæ vnum dũtaxat casum hñt, vt spõte. Quædã diptota q̃ duos tm̃ diuersos casus hñt, vt fors. forte. tabi, tabo. verua veribus, nam veruũ non est in vsu. Quædam triptota, quæ treis tantũ casus diuersos habent, qualia sunt neutra in singulari, vt templum, templi templo, et in plurali neutra oĩa, vt templa tẽplorum templis. sydera syderũ syderibus. Quædam tetraptota, q̃ quatuor tm̃ diuersos casus hñt, qualia sunt in r desinentia secundæ declinationis, vt puer. vir. Quædam pẽtaptota, quæ quinque casus tm̃ diuersos habent. qualia sunt masculina et fœminina secundæ declinationis, vt doctus. Priamus. populus. fagus. Virgili⁹. Quædam exaptota, quæ sex casus varios habent. qualia sunt vnus totus solus, et vnus vnius vni vnum o vne ab vno. latine Diomedes appellat simplicem vnicam. bipartitam. ternariam. quaternariam. quinariam. senariam. vt supra est dictum.

Masculina in plurali neutra. auernus. auerna. balteus baltea, carbasus. carbasa. cetus cete, quod græcum est, τὰ κήτεα, κήτη. Dindymus, dindyma. euentus, euenta. gargarus, gargara hismarus, hismara. iocus. ioca. iussus. iussa. locus. loca. massicus. massica. mænalus. mænala. pileus. pilea. pmissus. pmissa. sibilus. sibila. supparus. suppara. tartarus. tartara. tænarus. tænara. taigetus. taigeta. Dicimus etiã hi baltei euẽ-

tus.ioci.massici,suppari,sibili, cetus autē nusquam lectum esse ait Seruius. aliqui hoc cetus dicunt qa. τό κῆτος, græce, carbasus Priscianus fœmininum esse dicit. Focas masculinum. Probus, & Caper incerti generis legitur & hoc iugum.euentum pileum supparum. Infernus & inferna substantiua non memini legere apud approbatos authores.

Fœminina, quæ in plurali neutra, arbutus arbuta, q̃q̃ hæc arbutus. hæ arbuti, arbor, hoc arbutum vero. hæc arbuta, pomum.altilis.altilia.bucolica, bucolicæ, bucolica bucolicorum, sic georgica, grammatica.rethorica.topica, ethica, & siqua sunt alia. intybus.intyba, pergamus, pergama, suppellex, supellectilia.zinzania zinzaniæ.zinzania zinzaniorum, dicimus & hi intybi. Plinius & hoc intybum dicit, altilis magis adiectiuum videtur, vt reptilis.

Neutra in plurali masculina. argos. argi, cœlum, cœli.capistrum, capistri.elisyum, elisyi.filum, fili.frenū freni.porrum, porri.rastrum.rastri. Dicimus & hæc capistra, fila, frena, porra, rastra.

Neutra in plurali fœminina amygdalum, amygdalæ & hæc amygdala.amygdalus autem arbor est, sicut hæc amygdala apud Plinium, balneum, balneæ, & balnea, cepe, cepæ, delitium, delitiæ, epulum, epulæ, nundinum, nundinæ.

Masculina singl'aria, aer. æther, cestus Veneris. fimus. fumus, limus, mūdus, muscus, penus, pōt⁹, puluis, sal.dicim⁹ et hoc sal, sanguis, sol, vesper, nemo. Inuenies tñ fumus, solus.mūdos, pulueres, et alia.

Masculina pluralia.antes, ambo, annales, cancelli, cani, carceres, casses, cœlites, codicilli, fasces, fasti, fori, furfures, inferi, lares, liberi, pro filiis, lemures, loculi, maiores, minores, manes, natales, pro generis nobilitate, optimates, penates, primates, proceres, posteri, pugillares, quirites, sales pro vrba-

nitate quadam dicendi, sentes, superi, vepres, adde & fabii, locri, luceres, quintilii, tacienses & similia. Item multa ludorum, & festorum nomina, vt apollinares. quinquatres. circenses, legimus & quiritem & cælitis, & cæteros huius nominis obliquos singulares. Item optimatem, procerē, pugillarem, legitur & pugillaria, & ab hoc vepre.

Fœminina singularia, auaritia. amētia. bilis. cholera. caries. diligentia. demētia. eloquentia. fama. fames. fides. fuga. gloria. humus. indoles. insania. iuuenta, iuuentus. labes. lues. lux. memoria. mors. pax. pix. paupertas. parsimonia. penus. pernities. proles. prosapia. rabies. salus. sanies. sapientia. sitis. senecta. senectus. soboles. secordia. strues. stultitia. tabes. tussis. vita. vespera. vecordia. Inuenies sapientias. memorias. vitas. labes. luces. paces. mortes, & alia nonnulla.

Fœminina pluralia, ambages, antiæ, ædes, pro domo. argutiæ. ambæ. blanditiæ. bigæ. calendæ. cantes. canæ. crates. diuitiæ. diræ. excubiæ. exuuiæ. exequiæ, faleræ, facetiæ, feriæ. fidiculæ pro instrumento tortorio. fruges. gades. grates. gratiæ. deæ. idus. induciæ. inferiæ. insidiæ. inficiæ. illecebræ. inimicitiæ, lactes. latebræ, literæ ꝓ epistola. manubiæ. minæ. nonæ. nuptiæ. nugæ. nundinæ. opes. primitiæ. preces. præstigiæ. quisquiliæ. quadrigiæ. reliquiæ. seiugæ. scalæ. scopæ. sordes. suppetiæ. tenebræ. thermæ. tricæ. valuæ, ex his multa inuenies in singulari, vt scala. scopa. precis. preci. prece. valua. biga. quadriga. lactis. latebra. blanditia. ambage. gratia. inimicitia. illecebra. legitur etiam nundinum & trinundinum.

Neutra singularia, ador. alec. baratrhum. cœnum. crocum. fas. gelu. ir. iustitium. lac. letum. lutum. manne. mane. macellum. mammona. nitrum. nil. nihil. nihi-

lum.nefas.neceſſe.paſcha.penum.pus. ſalum.ſe-nium.ſpicum.ver.veſperum.virus.viſcum.vulgus. ſunt qui & purem maſculine dicunt.& pura plurali-ter. Accedunt ad hæc metallorũ nomina, vt aurum, præter æs,& orichalcum,& electrum,& liquidorũ, vt ius.phlegma, & aridorum humi naſcentium cu-iuſcunque generis, quæ ad menſurã, pondus'ue re-feruntur, vt triticum.far.cicer.piper. millium.fœ-num.oriza, orobus. Item herbarum, ac fruticum. ut apium, petroſelinum, ſanſuccum. mentaſtrum. abrotanum.cuminum, roſmarinum.nepeta. men-tha, & id genus alia. multa tamen leges in plurali, vt aquas.vndas.latices.lymphas.æquora.freta.ma-ria.mella.vina.pocula ſtagna. fontes. fluuios. flu-mina.lacunas.lacᵓ.puteos.paludes.acetis.hordea. lentes.frumenta.fabas.melões.pepões.farra.pi ſa.lupinos.fraga.rutas.muſta.loliis.

Neutrapluralia, arma.ambo artaxata. bactra. carche-ſia. caſtra.cythera.ceraunia. crepundia. cunabula. exta effata. flabra. iuſta.magalia.mapalia.mœnia. palearia.põdo præcordia.roſtra nauium.feria.ſpõ ſalia.teſqua.vinacea, adde his feſtorum, & ludorum nomina, vt bacchanalia, compitalia.floralia.neptu-nalia.orgia. palilia. parẽtalia.ſaturnalia.terminalia. vulcanalia,& huiuſmodi.

Nominatiuo & vocatiuo ſingulari carent hæc huius dapis.ditionis.frugis.frondis.feminis. remigis.pre cis. necis.lateris.vicis.viſceris.verberis.hæc tamen inueniũtur etiam in nominatiuo.daps.femen. frõs, nex.remex.

Quæ ſunt per diuerſos caſus defectiua? hæc, ſpes ha-bet ſpes in tribus caſibus in numero plurali. Iuuena lis.poſt damnum tpis & ſpes deceptas.expes ab eo cõpoſi.um habet nominatiuum, et vocatiuum, fors & forte tantum dices, vt fors ſi qua tuliſſet,& forte.

sua libycis.dices etiam precis preci, & prece frugi. fruge͂,& fruge.quæ sunt triptota secundum Priscia num in singulari numero sponte monoptotum est vt sponte sua, & laterem.inuenitur latere & lateres. apud Plautum, & satis noı̄atiuus solus, & flamine pro spiritu ablatiuus, & natu teste Seruio sic astu, & prõptu.præterea inuenies hi asti.hos & o astus. inuenies spõtis apud Columellam. Lucilius satiate dixit. Macte vocatiuus est solus. interpretatur autē magis aucte. Virgilius. Macte puer virtute noua sic itur ad astra. veteres etiā Mactus & macti dicebāt. vis inquit Prisci.habet oēs casus in vtroqne numero. Ador aptotū est propter duas regulas inter se contrarias,nā si genitiuus est adoris,penultima aut lõga erit,aut breuis,si longa,cum sit neutrū,debuit corripere, vt æquor æquoris.marmor marmoris. si breuis,cum deriuetur ab adoro,vt sensit Priscianus(nam Festus ab edendo,vel adurendo dicit deriuatum)debuit producere. vt honor honoris decor decoris labor laboris.ab honoro. decoro, laboro & propterea remansit indeclinabile. os habet oris & ore in singulari. in plurali vero tm̄ ora, & oribus.os vero ossis integrū est vtrobiq;. Iuppiter quasi iuuās pater hēt noı̄atiuum & vocatiuum tm̄. Iouis enim nomen est per se.& in noı̄atiuo veteres hic Iouis dicebant. similiter & Diespiter, hoc est, diei pater. Tabi & tabo.vicem & vice.cuius pluralis integer est, raro vicis inuenies. ditionem & ditione.repetundarum & repetundis. inficiæ & inficias. suppetiæ & suppetias.dicam & dicas. Cicero vsus est dica in verrinis. scribitur Heraclio dica. quod græce ἡ δίκη dicitur, diptota sunt. quidam addunt huius ditionis,nonnulli ab hac ditione tm̄ dicunt.

Interrogatiua,vt qs vter,relatiua,vt qui.quæ.quod. suus,distributiua, vt nullus,infinita,vt aliquis defi-

ciunt vocãdi casu, præter oĩs, vt diximus. et pronomina ſiũt omnia. præter tu. meus. noſter, et noſtras.

Quæ deficiunt naturaliter plurali numero? oĩa propria deorum hoĩum, montium. ſyluarũ. fluuiorum, et locorum. Athenæ tñ. Mycenæ. Amyclæ. Thebæ. Venetiæ. Piſæ. Senæ. Cumæ. Verulæ. Puteoli. Argi, quod tamẽ in ſingulari habet hoc Argos, ſunt enuntiatione pluralia, intellectu vero ſingularia, inuenies apud authores. Mycena, Theba. Virgil. deprehẽſus in vrbe Mycena. Statius. Diræq; ad mœnia Thebæ. Homerus, εὐρυάγυια μυκήνη. ſed ſic raro, in plurali vero ſæpiſſime leges. Virg. tacitis regnauit Amyclis. Lucilius, mihi neceſſe eſt loqui. nam ſcio Amyclas tacendo periiſſe. Sta. ſoluerat œbalio claſſem de littore paſtor Dardanus, incautas blande populatus Amyclas. Virg. Millia quot magnis nunquam venere Mycenis. ſic etiam bactra. mænala. din dyma. gargara. intellectu ſingularia ſunt cum ſimilibus. dicimus, et cæſares. aiaces. hectoras. camillos. ſcipiones. decios. catones. et plurima huiuſmodi, ſed ſic non ſunt propria nomina.

Quæ mutant in numeris, et caſibus ſignificationem? ops opis, quod omnes caſus ſignificat deam terræ. obliqui vero opis. opi. opem. ope auxilium ſignificãt, et facultatẽ, vt after opẽ. et Nõ opis eſt noſtræ, grates perſoluere dignas. hæc Opis nympha eſt. et producit primam. Virg. in. xi. At triuiæ cuſtos iandudum in montibus Opis. opes in plurali ſignificant diuitias. veteres etiam hic et hæc ops pro opulento, ſicut cops pro copioſo dixerunt, vt inquit Caper. litera in ſingulari ſignificat elementi notam. In plurali etiam epiſtolam. Poetæ tamen neceſſitate carminis literam etiã in ſingulari numero protulerunt, quod ſæpe facit Ouidius in heroidibus.

Quam legis à rapta Briſeide littera venit. Idem.

Iſta mycenæa littera facta manu. Idem.
Nunquid, vbi aſpecta eſt ſtudioſæ litera dextræ,
Protinus eſt oculis cognata noſtra tuis?
Aedes in ſingulari ſignificat templum, in plurali & templa & domum.

Quæ plurifariam efferunt noiatiuum, & genus cum voce variant? hic euentus & hoc euentum. hic baculus & hoc baculum. hic ſenſus & hoc ſenſum. hic punctus & hoc punctum. hic tignus & hoc tignum. hic ſinus & hoc ſinum, hic tapes. tis. hoc tapete & hoc tapetũ. hic ſeſtertius. & hoc ſeſtertium. hic clypeus & hoc clypeum. hic ſpicus. hæc ſpica & hoc ſpicum. hic ſangvis & hoc ſanguẽ. hæc cryſtallus & hoc cryſtallum. hic gibbus. hic gibber & hæc gibba hic curriculus & hoc curriculum. hoc ſinapi & hæc ſinapis. hic tonitrus & hoc tonitru. Lucanus Seu tonitrus ac tela Iouis præſaga notauit. hic cornus hoc cornu. & hoc cornum. Lucanus. Cornu tibi cura ſiniſtri. Ouidius dextra tenet cornum. Idem flexibile cornum hic crater. ris. hæc cratera. ræ. hic Pãther. eris. hæc panthera. ræ. hic vel hæc lynx. cis. hæc lynca. cæ. Vnde notandum ab accuſatiuo græco quintæ declinationis fieri noiatiuum latinum, vt ἡ κασσίς. τῆς κασσίδος. τῇ κασσίδι. τὴν κασσίδα. hæc caſſida. dæ. ὁ κρατήρ. τοῦ κρατῆρος. τῷ κρατῆρι τὸν κρατῆρα. hæc cratera crateræ. & ſunt ſemper generis fœminini hmõi nominatiui. quare illud Horatii in ſecundo carminum. Nec curat Orion leones, aut timidos agitare lyncas, non eſt à nominatiuo lynca, vt putauit Priſcianus, ſed eſt accuſatiuus græcus à nominatiuo lynx, ſicut apud Virgilium Crateras magnos ſtatuunt, & vina coronant, crateras hic nõ eſt à nominatiuo Gratera, ſed à nominatiuo ὁ κρατήρ. hic crater. ſolent enim hmõi nomina ſi à maſculinis deducuntur, mutare genus. vt ὁ δεκάπους. τοῦ

δεκάποδος. τῷ δεκάποδι. τὸν δεκάποδα. hæc decempeda decempedæ. ὁ αἰθήρ. τοῦ αἰθέρος. τῷ αἰθέρι. τὸν αἰθέρα. hæc æthera ætheræ. ὁ πανθήρ. τοῦ πανθῆρος. τῷ πανθῆρι τὸν πανθῆρα. hæc panthera pantheræ.

Quæ nomina variantur in noĩatiuo & seruant genus? hæc cassis & cassida. apes & apis. plebs & plebes. scobs & scobis. hic adeps & adipes. hæc stips & stipis. hic cometa & cometes. gobio & gobius. puluis & puluer. cucumis & cucumer. cinis & ciner. vomis & vomer. pubis & puber. labor & labos. honor & honos. odor & odos. arbor & arbos. vapor & vapos. clamor & clamos. hoc genu, & genus. Cicero in Arato. Ac propter læuum genus omni ex parte locatas. Paruas vergilias tenui cum luce videbis. genus pro genu. Item hoc gelu & hoc gelum. hic Euãdrus & Euander. Leandrus & Leander. gongrus & gonger. Iber iberis. & iberus iberi. hic œdipus. œdipodis, & œdipi. & œdipodes œdipodæ. Terẽ. Dauus sum, non œdipus. Plautus Oedipo coniectore opus est. Statius The. primo Oedipodæ cõfusa domus. hic Phorcyn & phorcys. Eleusin & eleusis. trachin & trachis. Arin & aris. Arabs & arabus. Elephas & elephantus. Delphin & delphinis, & delphinus. Vnde notandum à genitiuo græco fieri nominatiuum latinum mutatione os in us, vt τίταν τιτᾶνος, hic Titan & titanus. similiter ἀπὸ τοῦ ἄβακος, hic Abacus. ἀπὸ τοῦ ἐλέφαντος, hic elephantus. Item quæ apud græcos in ρος desinunt in nominatiuo antecedente alia in eadem syllaba consonante mutare ρος in er apud latinos vt ὁ ἀλέξανδρος hic Alexander, & in us & in er aliquando, vt τεῦκρος Teucer & teucrus, & quæ supradiximus.

Quæ sunt confusa in nominatiuo? Os oris & ossis. frons frontis & frondis. lens lentis & lendis. glis glitis, & gliris, & glissis. pecus pecudis & pecoris,

vas vasis & vadis. fides fidi & fidei. cassis. cassidis, & cassis, multa huiusmodi.

Quæ sunt diuersi generis? hic penus & hoc pen⁹ quartæ, & hoc penus penoris & hoc penum peni. dicimus etiã hæc penus, & hoc penu. Lucilius. Magna penus paruo spatio consumpta peribit. Terentius. Omnem penum congerebam clanculum. Plautus. nisi mihi annuus penus hic ab amatoribus congeratur, cras populo prostituã vos o puellæ. hic & hoc sal. hic et hæc et hoc specus. dicimus etiam specum speci et specu. hic et hæc retis et hoc rete. hic malus pro arbore nauis, et hæc malus, hic cassis et hæc cassis. hic vel hoc sexus. hic vel hæc silex. finis. talpa. bubo. panthera. serpens. grus. margo. dies. aluus. clunis. adeps. cortex. lynx. dama. turtur. sardonix. pam pinus. hic vel hoc vulgus. guttur. iubar, et multa huiusmodi, sed à multis horum abstinẽdum est, atque adhærendum frequentiori authorum vsui.

Quæ sunt quæ variant declinationem? desinentia in a tertiæ declinationis, quæ datiuum et ablatiuum pluralis numeri frequentius in is q̃ in bus mittunt, vt hoc ꝓblema, cataplasma. ænigma. his et ab his problematis. cataplasmatis. ænigmatis, quæ aliqui volũt potius deriuari à nominibus hoc problematum cataplasmatum ænigmatũ, vt supra est dictũ. Item vulcanalia. saturnalia et huiusmodi in a festorum nomina genitiuum tam secundum formam secundæ, q̃ tertiæ declinationis habent. datiuũ vero et ablatiuũ tertiæ duntaxat, vt horum saturnalium, et saturnaliorum. his et ab his saturnalibus, non etiam saturnaliis. et sic de similibus. Iugerum in singulari secundæ est declinationis, in plurali vero tertiæ. Iuuenalis, Iugeribus paucis lumbos donare clientis. dicitur tũ et hoc iugus iugeris. Tibullus, vt multo innumeram iugere pascat auẽ. Priscianus etiã hæc iugera iu-

gerorũ dici exſtimat, cũ horũ iugerum pro iugerorum exponit. Impetus dies & nox faciunt ablatiuũ ſingularẽ & in u & in e, vt impetu & impete. die & diu. nocte & noctu. Ouidius, impete non vaſto pro impetu dixit tertio Metamorphoſeon. Priſcianus tamen & impes impetis ab impeto declinat, ſicut indiges indigetis ab indigeo. Vas vaſis in ſingulari tertiæ, in plurali vero ſecundæ eſt declinationis, vt vaſa vaſorũ. vaſis. Cæſar libro tertio cõmentariorum de bello ciuili, & noctu neque conclamatis vaſis flumen tranſit. legimus etiam hoc vaſum apud Gellium. Dicit enim neque mihi ædificatio, neque vaſum, neque veſtimentum vllum eſt manu pretioſum, neque pretioſus ſeruus, neq; ancilla, hic acer acri teſte Seruio. quod tamen Priſcianus improbat. ait enim declinandum acer aceris. quod & verũ eſt, quoniam nulla dictio fœminini generis in er deſinens, ſecũdæ eſt declinationis. & ſciẽdũ quod quando adiectiuum eſt, declinatur etiã acer acra acrum teſtibus Capro & Probo & hic acer. hæc acris. & hoc acre. & hic & hæc acris & hoc acre Priſciano authore. ſic & alacer & celeber & equeſter & pedeſter & ſaluber & campeſter declinantur eodem Priſciano authore. antiqui etiam hic & hæc acer & hic & hæc alacer declinabãt. Itẽ dicim⁹ ſequeſter ſequeſtri & ſeqſtris. & hæc ſeqſtra. Virg. & pace ſequeſtra.

Sunt præterea nonnulla adiectiua, quæ & ſecundæ & tertiæ ſunt declinationis. Syncerus ſyncera ſyncerum. & hic & hæc ſynceris, & hoc ſyncere. ſimiliter inermus & inermis. eneruus, & eneruis, biiugus, & biiugis hilarus & hilaris. imbecillus & imbecillis. effrenus, & effrenis, magnanimus, & magnanimis, exanimus, & exanimis. puſillanimus, & puſillanimis, vnanimus, & vnanimis, & ſimilia ab animo ſic compoſita. Limus & limis, ſublimus &

ſublimis. accliuus & accliuis. procliuus & procli-
uis & Inſomnus & inſomnis. & pauca huiuſmodi
nec dicas etiam incolumus.

Sunt item aliqua ſecundæ & quartæ declinationis cō
munia, vt hæc laurus huius laurus & lauri. quercus.
pinus. coruus. colus. lacus, penus. domus, quod no
men cum quarti ordinis eſt, habet oēs caſus in vtro
que numero præter abltm̄ ſingularem, cū vero ſecū
di, omnes item caſus habet præter vctm̄ ſingularem
& datiuū & abltm̄ plures. declinatur etiam hæc do-
mus huius domuis, ſicuti hæc anus huius anuis,
quemadmodum ſupra, cum de genitiuo quartæ de
clinationis ſcriberemus, abunde tractauimus. Adde
iſtis ficus huius ficus & fici, de cuius declinatione &
genere magna eſt controuerſia apud grammaticos.
qua propter quod ipſe de ficu ſentiam, q̄ breuiſſime
potero declarabo. Ficus cum ſecundæ eſt declina-
tionis, & maſculini generis eſt, & fœminini, cum ve
ro quartæ, fœminini dūtaxat, nam maſculini gene-
ris in quarta, nondū legi, niſi apud Priſcianū. Quā-
do eſt generis maſculini, & fructum ſignificat, & vi-
tium corporis. cum vero fœminini cuiuſcunque ſit
declinationis, tam arborem ſignificat quam fructū.

Sed quòd dicimus, oſtendemus exemplis approba-
torum virorū. Plin. lib. xvi. natu. hiſt. in ficis mirabi-
les ſunt & abortus, qui nunq̄ matureſcunt. Varro in
li. de Re ruſt. fici, quem edimus granum. Lucilius, vt
recitat Nonius Marc. Sicuti cum primos ficos pro
palàm recenteis protulit, pretio ingenti dat primi-
tus paucos. ecce pro fructu ſecundæ declinationis
eſt, & maſculini generis: Columella libro vltimo
pro fructu in genere fœminino ꝓtulit, cum dixit.
Alii pinguiſſimā quanq̄ viridem ficorū eligunt, &
arundine vel digitis diuiſam dilitant. Sic etiam Ma-
crobius lib. iii. ſaturnaliū. ait. n. Admonet nos & fici

aridæ.

aridæ. Cicero in Attico, ex tantulo grano fici. Horatius. Pinguibus & ficis pastum iecur anseris albi. sed in his non potest cognosci masculine, an fœminine pronuntietur. Plinius xvi. nat. hist. præstantiores ficorum omnium frigidissimæ. Pro fructu vero & quartæ declinationis vsus est Seneca in ii. libro diuisionum, vt ficus non esset, nisi mariscam. & Suetonius in vita August. sic & pisciculos minutos & caseum bubalum manu pressum. & ficus virides biferas maxime appetebat. Pro arbore in secunda declinatione. Plin. lib. xvi. Quidam breuitate radicũ senescere celerius arbores putant, quod coarguunt fici, quarum radices longissimæ sunt, & senectus ocyssima. Iuuenalis. ad quæ Discutienda valent sterilis mala robora fici. Pro arbore, & quartæ declinationis Cicero in dialogo de oratore. Vxorem suam suspendisse se de ficu. Pro morbo autem in genere masculino & secunda declinatione videtur accepisse Martialis in illo epigrammate,

Cum dixi ficus, rides quasi barbara verba.
Et dici ficos Cæciliane iubes.
Dicemus ficus, quas scimus in arbore nasci.
Dicemus ficos Cæciliane tuos.

Priscianus tamen in vltimo versiculo, quartæ declinationis esse ficum putat. quod non placet. Inauditum enim est, vt & Laurentius Valla disserit in elegantiis, ficum quartæ esse declinationis, & masculini generis. Nam quis crediderit, negare Martialem ficum pro fructu esse generis fœminini, & secundæ declinationis? Præterea non satis intelligitur pro morbóne, an pro fructu Martialis acceperit, quandoquidem potest etiã sic intelligi, quia dixi o Cæciliane has ficus, tu rides, ac si solœcismũ fecerim, & ficos dicendũ iubes, sed dicere possumus & has ficus. sicuti ego protuli, & tuos ficos, sicut tu iubes.

tuos dixit, quãm Cæcilianus ficos tm̃ dici iubebat. simul etiã iocando notat Cæcilianum tanq̃ ficosum. Et sciendum ficũ non podicis vitium esse peculiare, sed capitis. vnde paulus ægineta. φύεται δὲ ταῦτα, id est τὰ σῦκα τὸ μὲν πλεῖστον ἐν κεφαλῇ. hoc est nascuntur hæ plerunque in capite, nam nemo veterum anum & podicem à fico infestari scribit. Apud iuniores tamen legitur. Iuuenalis.

Cædũtur tumidæ medico ridente mariscæ. Mart.

Ficosa est Vxor, ficosus & ipse maritus,
Filia ficosa est & Gener, atque Socer.
Nec dispensator, nec villicus hulcere turpi,
Nec rigidus fossor, sed nec arator eget.
Cum sint ficosi pariter iuuenesq́; senesq́;,
Res mira est, ficos non habet vnus ager. Idem.
Vt pueros emeret, Labienus vendidit hortos.
Nihil, nisi ficetum nunc Labienus habet.

Quod etiã Celsus confirmat his verbis. In sede hulcus simile fungo nasci solere, quod vel cerato tollitur, vel medicamentis vehementioribus, vel ferro adurendum est. quem fungum medici quidam putant eum esse, quem iuniotis ficum appellauere. Sed de ficu hactenus. illud tamen non præterierim, ficum pro arbore in masculino genere inueniri apud Catonem. C. xvii.

Quæ nomina sunt primæ & tertiæ declinationis? nõnulla propria, qui formam habent patronymicorũ Prisciano teste, vt Thucydides huius Thucydidæ & Thucydidis. Tigranes huius Tigranæ & Tigranis. Timarchides huius Timarchidæ & Timarchidis. Herodes, huius herodæ & herodis. Orõtes huius Orontæ & Orontis. Xerxes huius xerxæ & xerxis. Hippoclides huius hippoclidæ & hippoclidis, & huiusmodi, quæ apud græcos primæ tantum sunt declinationis θουκυδίδης θουκυδίδου. τιγράνης τιγράνου. τι-

μαρχίδης τιμαρχίδου ἡρώδης ἡρώδου, ὀρόντης ὀρόντου. ξέρξης ξέρξου. ἱπποκλεάδης ἱπποκλεάδου.

Quæ genitiuum & in tis, & in is sine t mittunt? quæ in τος terminant genitiuum græcũ, vt Priscianus ait, vt χρέμης χρέμητος. Chremes chremetis & chremis. μένδης μένδητος. Mendes mendetis & mendis. ῥάμνης ῥάμνητος. Rhamnes rhamnetis & rhamnis. λάχης λάχητος. Laches lachetis, & lachis, nec mirum cum apud græcos quoque multa inueniantur huiusmodi ancipitem habentia declinationem, vt γύγης γύγου & γύγητος, κώμης κώμου & κώμητος. μήκης μήκου & μήκητος. θάλης θάλου & θάλητος. δάρης δάρου & δάρητος. πόλης πόλου & πόλητος. vnde Virg. duplicem accusatiuũ protulit hunc Dareta & daren. δάρητα. καὶ δάρην.

In quot declinationibus vtimur græcorum nominũ casibus? in tribus. in prima. secunda. & tertia, nam in in quarta, & quinta non memini vnquam legere.

Quibus casibus vtimur in prima declinatione? nominatiuo. genitiuo. accusatiuo. vocatiuo singularibus. nominatiuo in as, vt hic æneas. in a, vt hæc Hypermestra. in es, vt hic Anchises. in e, vt hæc libye. quæ passim leges. Virgil. Sum pius Aeneas. Idem. Et pater Anchises. Ouid. Mittit Hypermestra. Idem. Hãc tua Penelope. Genitiuo in es, vt huius libyes, Lucanus. Finibus extremis Libyes vbi feruida tellus. Accusatiuo in an, vt hunc ænean. hanc æginan. Virg. ænean, alacris palmas vtrasque tetendit. Statius. Nã que ferĩt raptam patriis æginan ab vndis. Ouidius. Nescio quam dicunt Iphigenian iter. & in en, vt hũc Laerten. hunc. Daren. hanc Helenen. Ouid. Respice Laerten, vt iam sua lumina claudas. Virg. Præcipitemq; Daren ardẽs agit æquore toto. Idem, Aut Atho, aut Rhodopen. Ouidius. Redde Parin nobis, Helenen Menelaus habebit. Idem, Dindymon & Cybelen, & amœnam fontibus. Idem. Vocatiuo

in a, à nominatiuo in as abiectione e κοινῶς, vt hic Aeneas o Aenea. Virg. Vigilas ne deũ gẽs ænea⸮ & in e, vt hic Anchiſes o Anchiſe. hic Vlyſſes o Vlyſſe. hic Achilles o Achille. Virg. Coniugio Anchiſe Veneris dignate ſuperbo. Ouid.
Hanc tua Penelope lento tibi mittit Vlyſſe. Idem
Pugnas ne reddar Achilles. Idem, nos te protereremur Achille.
Achilles & Vlyſſes nónne ſunt declinationis tertiæ? non cum in e, vocatiuum emittunt, ſed primæ potius, vt Anchiſes Laertes. veniunt enim à græcis in εὺς mutatione εὺς in ης per ητα, vt ἀχιλλεὺς ἀχιλλῆς ὀδυσσεὺς, ὀδύσσης. quia in re ſequimur dores, qui pro ὀρφεὺς, ὄρφης, pro τυδεὺς, τύδης dicunt, quorum vocatiuus κοινῶς eſt ὦ ἀχίλλη ὦ ὄρφη. ὦ τυτίδυ, ſicut ὦ ἀγχίση, ὦ λαέρτη. Vnde nos. o Achille. o Vlyſſe dicimus.

Quibus caſibus vtimur in ſecunda declinatione? Nominatiuo. Genitiuo. Datiuo. Accuſatiuo, & Vocatiuo ſingularibus. nominatiuo genitiuo accuſatiuo & vocatiuo pluralibus. Nominatiuo ſingulari in εὺς in ος longum ἀττικῶς, in os breue in ον, vt hic Orpheus. hic athos. hæc ilios. hoc ilion. Virgilius, Orpheus in ſyluis inter delphinas Orion. Iuuenalis, velificatus Athos. Ouid. Ilios, & murus quod fuit ante ſolum. quod quidam legunt ilion, vt ſit quale eſt. Præneſte ſub ipſa, & in Eunuchum ſuam & centauro vehitur magna. Genitiuo in os, vt huius theſeos huius tereos, in o, vt huius Nicoleo, huius Androgeo. Martial. Flet Philomena nefas inceſti Tereos. Virgilius in foribus letum Androgeo. Datiuo in ei per ei diphthongum, vt huic Orphei. Virg. Orphei Calliopea, Lino formoſus Apollo, & ſi Priſcianus dicit. Cum ſit datiuus græcus pro ei diphthongo i longam habuit more ſcripturæ noſtræ. Accuſati-

uo in on in o magnum, in a, vt hunc dindymon. hanc pylon. hunc Atho. hunc thesea. hunc Ilionea. Ouidius, Dindymon & clybelen. Idem, Nos pylon antiqui neleia Neſtoris arua. Virg. Aut Atho, aut rhodopen. Ouid. Theſea deuoui. Virg. & amicum Cratea muſis. Cratea muſarum comitem. Idem. Ilionea petit dextra.

Quare hmõi accuſatiuos in a penultima modo correpta, modo producta poetæ noſtri protulerunt? qa hoc & græci faciunt. nam in εύς deſinentia accuſatiuos κοινῶς, per εα faciunt ἰωνικῶς δὲ, per ηα, vt ὁ θησεύς, τὸν θησέα κοινῶς, καὶ τὸν θησῆα ἰωνικῶς. ſimiliter τὸν ἀχιλλέα καὶ ἀχιλλῆα, τὸν ἰλιονέα καὶ ἰλιονῆα.

Quare hic Athos facit hũc Atho, & nõ hũc Athon, vt cætera apud græcos in ως: vt ὁ μενέλεως τὸν μενέλεων? quia quatuor annotantur apud illos accuſatiui abſque ν. τὸν ἄθω. τὴν κῶ. τὴν τέω. τὸν λαγώ. ſic enim Theodorus Gaza in ſecundo τῶν εἰς τέσσαρα σεσημειώσθω ἐπὶ τῶν τετρατοκλίτων ἄθω. κῶ. τέω. λαγώ ἀντικατηγορούμενα ἄνευ τοῦ ν, ἀττικῶς. Genitiuo plurali in on Per o magnum. vt horum bucolicõn. Georgicõn. grammaticõn. Rhetoricõn. cum circumflexo in fine. Nominatiuo, accuſatiuo, & vocatiuo pluralibus in a, vt hæc bucolica. rhetorica. grammatica & ſimilia.

Quibus caſibus vtimur tertiæ declinationis? oĩbus tã ſingularis, quàm pluralis numeri præter datiuum pluralem. Nominatiuo ſingulari in a, vt poema. in o per o magnum, vt dido. in an vt titan. in in, vt delphin. in on, vt corydon. in ar, vt hepar in yr, vt martyr. in or, vt Neſtor. in as, vt arcas. in is vt poeſis. in ys. vt Erynnys, in os per o magnum. vt heros. in os per o paruum, vt epos. in us per ου, vt œdipus. in ax, ut thorax. in yx, vt ſtyx. in abs. vt arabs. in ops vt cyclops. exempla qui volet ipſe ſibi inueniat.

Genitiuo singulari in os. in us, ut huius æneidos huius sapphus. Ouid. Attamen ille tuæ felix æneidos author. Idem authoris noīa Sapphus. Virg. fatidicæ Mantus. Datiuo in i, ut huic Palladi. Statius, palladi littoreæ. Actō in a. Vir. Phyllida mitte mihi. in o. Ouid. miseramq; relinquere Dido. Idē spectabat ad Io. ante oculos Io, quāuis auersus habebat. in in. Martialis. Tu licet & nostrum dixit Alexin ames. Vocatiuo in i. Virgilius. Te Corydon o Alexi. Ouidius. Tu Pari semper ama. Item quot modis desinit nominatiuus? Nominatiuo plurali in es Virgilius. Soli cantare periti Arcadas. Genitiuo plurali in on Martialis. Argutis epigrammaton libellis. nominatiuo accusatiuo, & uocatiuo pluralibus in a. Iuuenalis. Stemmata quid faciunt. Accusatiuo plurali in as. Virgilius. permistos Heroas, & ipse uidebitur illis. Idem Pleiadas. hyadas. in eis, ut alpeis. Syrteis. Virg. Sæuisq; uadis immittite syrteis.

Licet'ne nomina in o, ut Dido, Sappho latine declinare, ut Iuno? licet secūdū Prisciani, qui antiquos huiusmodi declinatione usos ostendit, Accius, Custodē assiduū Ioni apposuit. Ennius. Pœnos Didone oriundos. Plautus. Vidit Argum, quem quondam Ioni Iuno custodem apposuit. qua ratione declinandi etiam C. Cæsar secutus antiquos, usus est. quod indicat tetrastichon hoc in Romulo.

V atibus ausoniis tyriam dat Græcia Dido.
Fecit Didonem romula uox Taciti.
A t Calypsonem latiis dat inclyte Cæsar.
Q uodq; decor patitur Q uintiliane iubes.

S ed errant, ait Foca grammaticus, qui Didonis, aut mantonis genitiuum dicunt, cum & uocis aspiratas & ueterū authoritas eiusmodi, declinationem repudiet, nam translata in latinam linguam, nihilominus græce declinantur; sic Dido. didois. didoi. di-

doem. didoe. Idem sentire videtur Quintilianus his verbis. Nunc recentiores instituerũt græcis nominibus græcas declinationes potius dare. quod tamen ipsum non semper fieri potest. mihi autem placet latinam rationem sequi, quousque patitur decor, neque enim iam Calypsonem dixerim, ut Iunonem.

DE PRONOMINE.

Quid est pronomẽ? pars orationis declinabilis, quæ pro uniuscuiusque noie accipitur personasq; finitas recipit. Quare dicitur ꝓnomẽ? quia pro noie, hoc est loco nominis ponitur, sicut procõsul, quia loco consulis, & proprætor, quia prætoris loco funguntur, appellati sunt.

Pronomini quot accidunt? sex. species. genus. numerus. figura. persona, & casus.

Quot sunt pronomina de quibus nulla dubitatio est apud latinos? quindecim. Ego. tu. sui. ille. ipse. iste. hic. & is. meus. tuus. suus, noster. & uester. nostras, & uestras.

Quot sunt species pronominum? duæ, primitiua, ut ego. deriuatiua ut meus.

Quot sunt primitiua? octo. ego. tu. sui. ille. ipse. iste. hic, & is.

Quot ex primitiuis pronominibus sunt tantum demonstratiua? quatuor. ego. tu. hic. & iste.

Quot sunt tantum relatiua? tria. quæ? sui. is, & ipse.

Quot sũt modo demõstratiua, mõ relatiua? unũ. ille.

Quot sunt deriuatiua ꝓnomina? septem. meus. tuus. suus. noster. & uester. nostras, & uestras.

Vnde deriuãtur? à genitiuis primitiuorũ ego. tu. sui. Quõ? à gtõ mei, meus, à gtõ tui, tuus, à genitiuo sui, suus, à genitiuo nostrum uel nostri, noster, & no

ſtras, à gtō veſtrum, vel veſtri, veſter, & veſtras.
Quot ex deriuatiuis ſunt poſſeſſiua? quinque. quæ? meus tuus ſuus, noſter, & veſter.
Quot ſūt gētilia, ſeu patria? duo, q̄: noſtras, & veſtras.
Quot ſunt gn̄a pronoīum? quinque, quæ? maſculinū vt meus. fœmininum, vt mea. neutrum, vt meum. commune duum generum, vt hic & hæc noſtras & veſtras. commune trium generum, vt ego, tu, ſui.
Quot ſunt numeri pronominum? duo, qui ſingularis. vt ego. pluralis, vt nos.
Quot ſunt figuræ pronominum? duæ tm̄. quæ? ſimplex, vt ego is, compoſita, v egomet idem.
Quot ſunt pronomina. quæ per nominatiuos componuntur? duo ſcilicet iſte & hic, vt iſtic, iſtæc. iſtoc. in quibus, quia non ponitur aſpiratio, ſunt qui magis metaplaſmum, q̄ compoſitionem putēt, vnum is cum aduerbio demū, vt idem, quod eſt is demū, hoc eſt is iterum. Iſte & hic cōponuntur'ne per omnes caſus? minime, ſed per eos tantum, qui in. c. deſinunt, præter datiuum huic.
Cum quot orationis partibus pronomina componūtur? cū tribus. cū noībus, vt hmōi. cum aduerbiis, vt eccum, eccam, eccos, eccas. ellum, ellam. ellos, ellas, pro ecce eum, eam, eos, eas. illum, illam, illos, illas. cum præpoſitione, vt mecum tecum ſecum nobiſcum, & vobiſcum. ſed in his potius eſt præpoſitio cum pronomine per anaſtrophē, vt in quicum. pro cum quo quibuſcum, pro cum quibus.
Quot ſūt ſyllabicæ adiectiones? quatuor. quæ? met. te. ce, & pte.
Met quibus adiūgitur? omnibus caſibus vtriuſque numeri tam primæ, quā ſecūdæ perſonæ. præter tu, ne verbum putetur tumet. pro quo tute, & tutemet dicimus, vt egomet. i. ego & non alius. tutemet. i. tu ipſe per te, & non per alium.

Te quibus adiungitur? tu & te. vt tute & tete, ſicut me me, ſeſe.

Ce quibus adiungitur? pronomini hic hæc hoc, apud antiquos p oẽs caſus. vt hicce. hæcce. hocce. apud neotericos vero per eos tantum, qui in s literam de ſinunt. vt huiuſce, hiſce, hoſce. haſce. necnon his ge nitiuis iſtius, illius, vt iſtiuſce illiuſce. Antiqui etiam illicce pro illic poferebant illucce. iſtucce. Terentius illanccine mulierem dixit.

Pte quibus adiungitur? quinque ablatiuis mea tua ſua noſtra & veſtra, vt meapte. tuapte. ſuapte. noſtra-pte. & veſtrapte.

Quot ſunt perſonæ pronominũ? tres, quæ? prima, vt ego, ſecunda. vt tu. tertia, vt ille.

Quot ſunt caſus pronominum? ſex q̃? noĩatiuus. ge-nitiu us. datiuus. accuſatiuus. vocatiuus. ablatiuus.

Quot pronomina habent vocatiuũ caſum? quatuor, quæ hoc diſticho connumerantur.

Tu. meus, & noſter. noſtras pronomina. quintũ. Qua tuor admittunt. cætera cuncta carent.

Quare vocatiuo carent cætera pronomina? quia ſer-mo ad ea non dirigitur.

Quot ſunt declinationes, ſeu modi pronominum? quatuor. primus in i vel in is. ſecũdus in ius. tertius in is, & in æ, & in i, quartus in is tantum.

Interrogationes de pronomine.

Ego q̃ pars orationis eſt? pronomẽ? quare? quia ponitur loco proprii nominis & certã ſignificat perſonam. Ponitur ne ſemper pro-nomen loco nominis ꝓprii? maxime. Ergo cũ dici-mus, ego magiſter, tu diſcipulus, non'ne ponuntur loco appellatiuorũ noĩum magiſtri. ſ. & diſcipuli, quæ ſunt appellatiua? nõ. Quoniam omne appel-latiuum nomen tranſit in proprium iunctum pro-nomini, vt meus liber. tuus filius. ille homo.

Ego cuius spēi? primitiuæ, q̄re? qa à nullo deriuatur.

Meus cuius speciei? deriuatiuæ, quare? qa deriuatur à genitiuo mei. Ego cuius generis? cōis trium generum, quare? quia sic est, sicut cui adhæret, vt Ego Aldus. ego Maria. ego mancipium.

Meus cuius gn̄is? masculini. mea? fœminini. meū? neutri, quare? qa prima vox pronominis est generis masculini. secunda fœminini. tertia neutri.

Nostras cuius generis, cōmunis duum generum, quare? quia præponuntur ei in declinatione duo articularia pronomina hic & hæc.

Ego cuius numeri? singularis. quare? qa plr̄ ꝓfertur.

Nos cuius numeri? pluralis, quare? qa singl'r ꝓfertur.

Ego cuius personæ? primæ. Tu secundæ. Ille? tertiæ. quare? qa oīa noīa, & ꝓnomina sunt tertiæ personæ, exceptis ego, quod est primæ, & tu secundæ, & vocatiuis casibus, qui sunt semp personæ secundæ.

Ego cuius casus? nominatiui? quare? quia in eo casu declinando reperitur.

Ego cuius modi pronoīs? primi, quare? qa eius gtīis singularis in i vel in is, & datiuus in i desinit. vt ego mei, vel mis. mihi. tu, tui, vel tis. tibi. sui sibi.

Quare sui non habet in noīatiuo si. & in genitiuo sis? causa differentiæ si coniunctionis. & sis verbi.

Quot sunt pronomina primi modi? tria. ego. tu. sui. quæ sic declinantur. S. N. ego. G. mei, vel mis. Dat. mihi. Accu. me. Abl. à me. Plur. N. nos. G. nostrum. vel nostri. D. nobis Accu. nos. Ablat. à nobis.

S. N. tu. G. tui, vel tis. D. tibi. Accu. te. Vo. o tu. Abl. à te. P. N. vos. G. vestrum, vel vestri. D. vobis. Accu. vos. Voca. o vos. Ablat. à vobis.

S. G. sui. Datiuo sibi. Accu. se. Ablat. à se. P. G. sui. D. sibi. Accusatiuo se. Ablatiuo à se.

Ille cuius modi pronominis? secundi. Quare? quia eius genitiuus singularis in ius, & datiuus in i, de-

finit, ut ille illius. illi. ipse. ipsius. ipsi. Isti. istius. isti. is. eius. ei. hic. huius. huic.

Quare hic non facit in datiuo huic sine c, ad differentiam hui interiectionis.

Quot sunt pronomina secundi modi? quinque. quæ? ille ipse iste hic & is. quorū genitiuus desinit in ius. & datiuus in i. sic etiam octo nomina declinantur, quæ sunt unus, totus, solus, alius, alter, ullus, uter, quis uel qui cum suis compositis, quorum unus, totus, solus, habent uocatiuum, quæ nomina, & pronomina sic declinantur:

Singulariter Nominatiuo ille illa illud. G. illius. D. illi. A. illum illam illud. Ablat. ab illo ab illa ab illo. P. N. illi illæ illa. G. illorum illarum illorum. D. illis. Accusa. illos illas illa. Ab. ab illis.

Singulariter noiatiuo ipse ipsa ipsum. Ge. ipsius. D. ipsi. Ac. ipsum ipsam ipsum. Ab. ab ipso ab ipsa ab ipso. P. N. ipsi ipsæ ipsa. G. ipsorum ipsarum ipsorum. D. ipsis. Accu. ipsos ipsas ipsa. Abla. ab ipsis.

Singulariter Noiatiuo iste ista istud. G. istius. D. isti. Accusa. istum istam istud. Ablati. ab isto ab ista ab isto. P. N. isti istæ ista. Ge. istorum istarum istorum. D. istis. Accusa. istos istas ista. Ablat. ab istis.

Singulariter Nominatiuo hic hæc hoc. G. huius. D. huic. Accu. hunc hanc hoc. Ablat. ab hoc ab hac ab hoc. P. N. hi hæ hæc. G. horum harum horū. Datiuo his. Accusatiuo hos has hæc. Ablatiuo ab his.

S. N. is ea id. G. eius. Dati. ei. Acc. eum eam id. Abl. ab eo ab ea ab eo. P. N. ii per geminum. i. sine aspiratione. eæ. ea. G. eorum earum eorum. D. eis uel iis. Accusatiuo eos eas ea. Ablatiuo ab eis, uel iis.

Quare ipse non facit in neutro genere ipsud, sicut iste istud, & ille illud? quia apud antiquos declinabatur ipsus ipsa ipsum, mutata est prima uox & remansit tertia, q̄quam Prisci. lib. xiii. id non probat.

S. N. Idem eadem idem. G. eiusdem. D. eidē Ac. eundem eandem eundem. A. ab eodem eadem eodem. Pluraliter nominatiuo iidem eædem eadem. G. eorundem earundem eorundem. D. eisdem, vel iisdem. A. eosdem easdem eadem. Ablat. ab eisdem, vel iisdem. & nota idem masculinum producere primam, idem vero neutrum corripere.

S. N. vnus vna vnum. G. vnius. D. vni. A. vnum vnam vnum. Vocat. o vne, o vna, o vnum. Ablat. ab vno ab vna ab vno. P. N. vni vnæ vna. G. vnorum vnarum vnorum. D. vnis. Accusatiuo vnos vnas vna. V. o vni o vnæ o vna. Ablatiuo ab vnis.

S. N. totus tota totum. Genitiuo totius. Dat. toti.

S. N. solus sola solum. G. solius. D. soli.

S. N. alius alia aliud. G. alius. D. alii.

S. N. alter altera alterum. G. alterius. D. alteri.

S. N. vllus vlla vllum. G. vllius. D. vlli.

S. N. vter vtra vtrum. G. vtrius. D. vtri. cætera declina vt bonus bona bonum.

S. N. quis vel qui. quæ quod, vel quid. Ge. cuius. Da. cui. Accu. quem quam quod, vel quid. A. à quo, vel à qui, à qua, vel à qui, à quo. vel à qui. P. N. qui quæ quæ. G. quorū quarū quorū. D. qs, vel quibus. A. quos quas quæ. A. à quis, vel à quibus.

Singulariter alteruter alterutra alterutrum. D. alterutrius. D. alterutri. A. alterutrum alterutram alterutrum. A. ab alterutro alterutra alterutro. P. N. alterutri alterutræ alterutra. Gtō alterutrorum alterutrarum alterutrorum. D. alterutris. Accusatiuo alterutros alterutras alterutra. Ablat. ab alterutris, & significat alterum ex duobus. Cicero pro Marco Marcello. Quod si in alterutro peccandum sit, malim ego timidus, q̄ parū prudens videri. Valerius. Quia necesse esset eos alterutro facto crimine temeritatis, aut periurii teneri.

Quare non dixisti altera vtra. alterum vtrum. G. alterius vtrius? quia ex parte tantum exteriore inflectitur, & si quæ ex duobus rectis componuntur, ex vtraque parte inflecti debeant.

Singulariter nominatiuo vterque vtraque vtrunque. Genitiuo vtriusque. Datiuo vtrique. Accusa. vtrunque vtranque vtrunque. Ablatiuo ab vtroque vtraque vtroque. Pl. vtrique vtræque vtraque. Ge. vtrorumque vtrarumque vtrorũque. Datiuo vtrisque. Ac. vtrosque vtrasque vtraque. Ablat. ab vtrisque.

A quis et qui composita.

Quæ cum quis vel qui possunt componi, hæc sunt.
Sing. quæ putas. ali. quam nam. ne nun. enq;. piamq;.
Nec non quis cum quis poteris componere, sed dam.
Visq; & cunque libet, qui recto adiungere debes.

S. N. siquis siqua siquod vel siquid. G. sicuius. D. sicui. A. siquem siquam siquod vel siquid. A. à siquo à siqua à siquo. Plu. N. siqui siquæ siqua. Ge. siquorum siquarum siquorum. Datiuo siquibus. Accu. siquos siquas siqua. Ablatiuo à siquibus.

S. N. quisque, quæque, quodque. G. cuiusque. D. cuique. A. quẽque quãque quodque. A. à quoq; à quaque à quoque. P. N. quique quæq; quæque. G. quorumque quarunque quorũque. Datiuo qbusq;. Accu. quosque quasque quæque. Ablat. à quibusque.

Singulariter quisputas quæputas quodputas vel quid putas, & sic per omnes casus addendo putas.

S. N. aliquis aliqua aliquod vel aliquid. G. alicuius. D. alicui. Ac. aliquẽ aliquã aliquod vel aliquid. Abl. ab aliquo ab aliqua ab aliquo. P. N. aliq aliquæ aliqua. Ge. aliquorum aliquarum aliquorum. D. aliquibus. Accusa. aliquos aliquas aliqua. Ablat. ab aliquibus.

S. N. quisquam quæquã quodquã vel quidquam. Ge. cuiusquã. D. cuiquam, & sic in cæteris addendo q̃, ipse tñ non vterer omnibus, nam sicut dicerem, non

credo quenquam. M. Tullio magis eloquentem, ita hoc euitarem dicendi genus. aiunt non fuisse fœminam quanquam pulchriorem Thaide.

S ingulariter quisnam quænam quodnam, vel quidnam, deinceps addendo nam.

S ingulariter nequis nequa nequod, vel nequid, & deinceps præponendo ne.

S. N. nunquis nunqua nunquod, vel nunquid, & sic in cæteris præponendo nun. Sed ne his quidem vtimur oibus, sed vt se exerceant, flectant pueri p oēs casus. Vtamur vero nécne, diligens postea præceptor ostendat. qs enim diceret, nunqua, & nūquod?

S. Nominatiuo Enquis enqua enquod, vel enquid, & sic in cæteris præponendo en.

S ingulariter nominatiuo Quispiam quæpiam quodpiam, vel quidpiam, & deinceps addendo piam.

S. Nominatiuo quidam quædam quoddam, vel quiddam: G. cuiusdam. D. cuidam. Accu. quendam quandam quoddam, vel quiddam. Abl. à quodam à quadam à quodam. Plu. N. quidam quædam quædam. G. quorundam quarundam quorundam (& mutatur m in n, quia m ante d esse non potest. Sicut nec ante q & c & t & f.) Datiuo quibusdam. A. quosdā quasdam quædam. A. à quibusdam. Et nota quidā masculinum scribi debere vnico d, neutrum vero quiddam, & quoddam, duplici.

S. Nominatiuo Quiuis quæuis quoduis, vel quiduis & sic in reliquis addendo uis.

S. N. Quicunque quæcunq; quodcunq;. G. cuiuscūq;. D. cuicūque. Ac. quēcūque quācūque quodcūque. Abl. à quocūque quacunque quocunque. P. N. quicunque quæcunque quæcunque. G. quorūcūque quarūcūque quorūcūque. D. qbuscunque. Ac. quoscūque quascunque quæcunque. Ablat. à quibuscunque.

S. N. Quilibet quælibet quodlibet, vel quidlibet, &

deinceps addendo libet.

S. Nominatiuo quiſquis & quicquid. Accu.quicquid. A.à quoquo à quaqua à quoquo.cæteris vacat.

S. N.neuter neutra neutrum. Genitiuo neutri neutræ neutri,& neutrius apud antiquos. Dat.neutro neutræ neutro,& reliqua,vt bonus bona bonum.

S. Nominatiuo iſtic iſtæc iſtoc,vel iſtuc. Accuſat. iſtũc iſtanc iſtoc,vel iſtuc,ab iſtoc iſtac iſtoc. P. nominatiuo & accuſatiuo in neutro tantum genere iſtæc, & ſic inflecte,illic illæc illöc, vel illuc, quibus vtebantur antiqui,nunc autem exoleuerunt.

Meus mea meum cuius modi pronominum? tertii. quare?quia per omnes ſuos caſus declinatur ad ſimilitudinem nominum primæ & ſecundæ declinationis, hoc eſt vt bonus bona bonum, præter mi vocatiuum,à vocatiuo mee, vbi e geminum ac breue in i longum cõmutatum eſt vt o mi pater. o mi fili,pro mee pater,mee fili.

Tertii modi pronomina ſunt quinque meus tuus ſuus noſter & veſter,quę ſic declinantur.

S. N.meus mea meum. Genitiuo mei meæ mei. Datiuo meo meæ meo. A. meum meam meum. Vo. o mi o mea o meum. Abl.a meo a mea a meo. P. N.mei meæ mea. Genitiuo meorum mearũ meorum. Datiuo meis. Accuſatiuo meos meas mea. Ablatiuo à meis.

Singulariter noïatiuo tuus tua tuum. G.tui tuæ tui. D.tuo tuæ tuo. A.tuũ tuã tuum. Abl.à tuo à tua à tuo. P.N.tui tuæ tua. Genitiuo tuorũ tuarũ tuorũ. D.tuis. Accuſa.tuos tuas tua. Ablatiuo à tuis.

S. N.noſter noſtra noſtrum. Geniti. noſtri noſtræ noſtri. Datiuo noſtro noſtræ noſtro, A.noſtrũ noſtrã noſtrũ. V.o noſter o noſtra o noſtrum. A. à noſtro à noſtra à noſtro. P. N.noſtri noſtræ noſtra. G.noſtrorum noſtrarum noſtrorũ. Dat. noſtris. Accuſa-

tiuo nostros nostras nostra. Vocatiuo o nostri o nostræ o nostra. Ablatiuo a nostris.

S. N. suus sua suum. G. sui suæ sui. D. suo suæ suo. A. suum suam suum. A. à suo à sua à suo. Plural. No. sui suæ sua. G. suorum suarum suorum. D. suis. Accusa. suos suas sua. A. à suis.

S. N. vester vestra vestrum. G. vestri vestræ vestri. Datiuo vestro vestræ vestro. A. vestrū vestram vestrum. A. à vestro à vestra à vestro. P. N. vestri vestræ vestra. G. vestrorum vestrarum vestrorum. Datiuo vestris. Accusa. vestros vestras vestra. Abla. à vestris.

Nostras cuius modi pronominū? quarti. quare? qa p oēs suos casus declinatur ad similitudinem nominū tertiæ declinationis, hoc est sicut hic & hæc arpinas & hoc arpinate. & nota hmōi in as & noīa & pronomina, circunflexo tono esse pronuntianda: quia sunt per apocopen ab integris in tis abiectione ti.

Quarti modi pronomina sunt duo. nostras & vestras, quæ sic declinatur.

Singulariter nominatiuo hic & hæc nostras & hoc nostrate. G. huius nostratis. D. huic nostrati. Accusatiuo hunc & hanc nostratem, & hoc nostrate. Vocatiuo o nostras, & o nostrate. Ablatiuo à nostrate, & nostrati. P. nominatiuo hi & hæ nostrates, & hæc nostratia. Genitiuo horum & harum & horum nostratium. Datiuo his nostratibus. Accusatiuo hos & has nostrateis, & hæc nostratia. Vocatiuo o nostrates, & o nostratia. Ablatiuo à nostratibus.

Singulariter nominatiuo hic & hæc vestras, & hoc vestrate. Genitiuo huius vestratis. Datiuo huic vestrati. Ac. hunc & hanc vestratem, & hoc vestrate. Ablatiuo à vestrate, & vestrati. Plural. Nominatiuo hi & hæ vestrates, & hæc vestratia. Genitiuo horum & harum & horum vestratium. Dati. his & ab his vestratibus. A. hos & has vestrateis, & hæc vestratia.

ALDI MANVTII ROMANI INSTITVTIONVM GRAMMATICARVM LIBER SECVNDVS.

DE VERBO.

QVID Eſt verbum? pars orationis declinabilis, vel agendi, vel patiendi, vel vtriuſque ſignificatiua cum modis & temporibus ſine caſu.

Verbo quot accidunt? octo genus. tempus. modus. ſpecies. figura. perſona. numerus, & coniugatio.

Quot ſunt genera verborum? quinque. actiuum, vt amo. paſſiuum, vt amor. neutrum, vt ſeruio. commune, vt largior. deponens, vt ſequor.

Quot ſunt tpa verboꝝ? quinque. præſens. præteritũ imperfectum. perfectum. pluſquãperfectum. & futurum, vt amo. amabam. amaui. amaueram. amabo.

Quot ſunt modi verborũ? qnque. ĩdicatiuus, vt amo, imperatiuus vt ama. optatiuus vt vtinam amarem, ſubiunctiuus vt cum amem. infinitiuus vt amare.

Indicatiuus quot tempora habet? quinque ſeparata, præſens vt amo. imperfectum vt amabam. perfectum vt amaui. pluſquamperfectum vt amaueram. futurum vt amabo.

Imperatiuus quot tempora habet? duo. præſens vt ama. futurum vt amato.

Optatiuus quot tempora habet? quinque. præſens, & præteritũ imperfectũ ſimul, vt vtinã amarem. præteritum perfectum, & pluſquamperfectum ſimul, vt

vtinam amauissem. futurũ per se, vt vtinam amem.

Subiũctiuus quot tpa hẽt? qnq; separata, quemadmodũ indicatiuus. pñs, vt cũ amẽ imperfectũ, vt cũ amarem. perfectum, vt cum amauerim Plusquamperfectum, vt cum amauissem. futurum. vt cũ amauero.

Infinitiuus quot tempora habet? quinque præsens & imperfectum simul, vt amare, perfectum & plusquamperfectum simul, vt amauisse. futurũ, vt amatum ire. Vel amaturum esse.

Quot sunt species verborum? duæ. primitiua vt amo. deriuatiua vt amasco.

Quot sunt species deriuatiuorum verborum? quinque. inchoatiua meditatiua diminutiua. frequentatiua. desyderatiua.

Quæ sunt inchoatiua? q̃ in so desinunt, & sunt tertiæ coniugationis, vt viso visis, facesso facessis. arcesso arcessis. i. eo ad vidẽdũ. eo ad faciendũ. eo ad vocandũ. vsurpãtur etiã ꝓ primitiuis, vt lacesso ꝓ lacero.

Quomodo formantur inchoatiua? non habet certam formam, nec à verbis omnibus proficiscuntur.

Quæ sunt Meditatiua? quæ in sco desinunt, & meditationem, hoc est exercitationem significant, vt calesco, id est meditor, & exerceor, vt caleam. vnde etiam meditatiua appellantur. nam meditari est etiã exerceri. habentne præteritum hæc verba? quidni, atque id quod sua primitiua, vt pingueo pingui, & pinguesco pingui, macreo macrui, & macresco macrui, sed differunt. nam primitiua significant pinguis fui. macer fui. deriuatiua vero pinguis factus sum, macer factus sum. nam si ita cuipiam dixeris, hui tam cito macruisti, non erit à macreo, sed à macresco præteritum, quia non macer fuisti, sed macer factus es interpretabitur.

Quomodo formantur meditatiua? à secũda persona præsentis indicatiui modi cuiuscunque sint coniu-

gationis addita co, vt labo, labas. labasco. ferueo, ferues, ferueſco. contremo, contremis, cõtremiſco, edormio, edormis, edormiſco.

Quæ ſunt frequentatiua? quæ aſſiduam in agẽdo vim habent. dicuntur etiam iteratiua, quoniam frequenter agendi iterant affectum, vt merſo, merſas, hoc eſt ſæpius mergo.

Vnde formantur frequentatiua? ab extremo ſupino mutatione u in o, vt domitu, domito curſu, curſo, amplexu, amplexo, à ſecutu tñ ſector, & non ſecutor. Sed notandũ, quòd quæ habent in antepenultima illud in i breue conuertunt, vt volatu, volito, rogatu, rogito. Item quæ præteritum in gi faciunt, formant frequentatiua à ſecunda perſona præſentis indicatiui modi, vt lego, legis, legito, fugio, fugis; fugito. Notantur quærito, à quæro, & ſcitor, & ſciſcitor, à ſcio, & noſcito, & noto à noſco, & ægreſco & ægroto, ab ægreo, ſed ægreſco meditatiuum eſt. Inueniuntur etiam frequentatiua à frequentatiuis, vt dictito à dicto, quod à dico deriuatur. pulto à pulſo, quod à pello deducitur.

Cuius coniugationis ſunt frequẽtatiua? primæ, vt curſo, curſas. ſector, ſectaris. viſo, quod iteratiuum eſſe dicit Diomedes, & ſolum excipit à regula, quod nõ ſit primæ coniugationis, ego Vallæ accedens, puto eſſe inchoatiuum potius, vt ſupra oſtendimus.

Quæ ſunt deſyderatiua? quæ in rio deſinunt, & affectum ſignificant. Parturire enim nõ eſt meditari partum, ſed deſyderare. Cicero, Aliquando populus romanus pariat, quod diu parturit. ſimiliter eſurio, eſt eſſe cupio. i. comeſſe. Quintilianus; Pater filios eſurit. Item cœnaturio cupio cœnare. Martialis.

In omnibus Vacerra quòd conclauibus, Conſumit horas, & die toto ſedet, Cœnaturit Vacerra, non cacaturit. i. cœnare cupit Vacerra, & non cacare.

Vnde formantur desyderatiua? ab extremo supino, assumendo rio, vt à cœnatu, cœnaturio. à mictu, micturio. ab esu. esurio.

Cuius coniugationis sunt desyderatiua? Quartæ, vt parturio. parturis. parturire.

Quæ sunt diminutiua? quæ in lo desinunt, vt à sorbeo, sorbillo. sorbillas, & non habent certam formam, suntq; in vsu à paucis verbis. Hæc nos scripsimus de speciebus deriuatiuorum, secuti Laurentium Vallam. quæ quoniam à memoria facile effluunt, comprehendi his versiculis.

Incohat arcesso, & viso. meditatur amasco.
Sorbillo minuit, legitoq;, & curso frequentant.
Parturit ast partum desyderat, esurit, esse.

Notandum autem, in quibusdam magis in vsu esse frequentatiua à frequentatiuis, quàm à primitiuis, vt lectito, à lecto lectas, quod non est in vsu, sicut nec legito, scriptito à scripto scriptas, quod item non in vsu. ab edo præterea, eso esas ἀχρηστον, à supino esu. at ab eso, in vsu esito. in quibusdam vero, & à primitiuis, & à frequentatiuis in vsu frequentatiua, vt à dico, dicto, à quo dictito. Hæc Gellius, non à supino, vt Priscianus, sed à præterito passiuo. format lib. viii. cap. vi. cui non accedo.

De figuris verborum.

Quot sunt figuræ verborum? tres simplex vt taceo, curro, composita vt conticeo, concurro. Decomposita, vt conticesco, recurso.

De personis verborum.

Quot sunt personæ verborum? tres. prima, vt amo. secunda vt amas. tertia, vt amat. & similiter in plurali, prima, vt amamus, secunda, vt amatis, tertia, vt amant.

Quare imperatiuus modus non habet primam personam in numero singulari? quia naturaliter imperās,

ab eo, cui imperat, diuiditur. cũ ergo prima persona est, quæ loquitur, ipsa sibi imperare non solet, nisi aliis imperans, se quoque immisceat. & hinc est quod in plurali numero imperatiuus modus primam habet personam, vt moriamur, & in media arma ruamus. quãquã tunc non imperatiua, sed suppositiua & hortatiua vocãtur, quæ græci ὑποθετικά, & παρακελευτικά vocant, qui melius q̃ nos, hanc pluralis numeri personam ab imperatiuis separant.

De numero verborum.

Quot sunt numeri verborũ? duo. singularis, vt amo, Pluralis, vt amamus.

De coniugatione verborum.

Quot sunt coniugationes verborũ? quatuor. prima, quæ in secunda persona indicatiui modi vel hẽt as, vt amo amas, vel aris, vt amor amaris. Secunda, q̃ in secunda persona præsentis indicatiui modi, vel hẽt es, vt doceo doces, vel eris penultimã longa, vt doceor doceris. Tertia, quæ in secunda persona præsentis indicatiui modi vel habet is breuem, vt lego legis, uel eris penultima breui, vt legor legeris. Quarta quæ in secunda persona præsentis indicatiui modi vel habet is longã, vt audio audis, vel iris penultima longa, vt audior audiris.

Sed facilius cognoscent pueri verba tertiæ coniugationis à verbis quartæ differre, in Imperatiuo & Infinitiuo, nam tertiæ coniugationis verba faciunt in Imperatiuo in e, in secunda persona singulari, in Infinitiuo vero in ere penultima breui, vt lego. legis. lege. legere. aspicio. aspicis. aspice. aspicere. Quartæ vero coniugationis verba habẽt. i, in secũda persona singulari imperatiui modi. in infinitiuo vero ire penultima longa, vt audio. audis. audi. audire. Tussio, tussis. tussi. tussire.

Illud etiã notandum verba primæ coniugationis are

& ari arem & arer & eris vel ere producere in pe-
nultima, vt amare. amari. amarem. amarer. ameris
vel amere. secundæ vero ere & eri & erem & erer
& aris vel are, vt docere. doceri. docerem. docerer.
docearis vel doceare. Quartæ autē ire & iri & irē
& irer, & aris vel are, vt audire. audiri. audirem. au-
direr. audiaris, vel, audiare, sed aris vel are produci
tur in omni verbo. Tertiæ vero coniugationis ire
ere, infinitiui tm̄ ere erem. eres. eret. erēt. erer. etiam
primam personam tm̄ optatiui, & eris vel ere secū-
dam indicatiui passiui corripere; vt legite. legere.
legerem legeres legeret. legerent. legerer legeris.
vel legere. erunt autem, & ere præteriti perfecti in-
dicatiui modi in omni coniugatione producunt e,
vt amauerunt vel amauere. docuerunt vel docuere.
legerunt vel legere. audiuerunt vel audiuere.

De præteritis.

Primæ cōiugationis præterita quot regulas habent?
quinque quæ est prima?

Omnia verba primæ coniugationis à secunda pſona
præsentis indicatiui modi abiecta s & addita ui, fa-
ciūt præteritū, vt amo amas amaui. præter duode-
cim, quæ per ui syllabas faciunt præteritū, & do de-
di, sto steti, lauo laui. iuuo iuui, vt ostēdūt hi versus.
Cū domo iūge mico. cubat, & neco, cū frico. cū pli,
Et tonat. atq; sonat. secat, & crepo. nexo. vetoq;,
Doq;, dedi, & laui lauo sto steti, & iuuo iuui.

Quæ est secunda?

Plico & mico cum præpositione composita per ui
syllabas faciunt præteritum, vt applicui. dimicui. In
ueniuntur etiā in aui, sed raro. Cum nomine autem
cōposita in aui faciunt, vt multiplicaui. duplicaui.

Quæ est tertia?

A cubo composita tam primæ, q̄ tertiæ coniugatio-
nis, inueniūtur, vt accubo accubas, & accūbo accū-

bis. Incumbo incubas, & incumbo incumbis. hñt tñ cõe præteritũ accubui, Incubui, q̃ primæ cõiugationis sunt in pñti sine m, tertiæ uero hñt m ante b.

Quæ est quarta?

Do monosyllabis cõposita trãsit in tertiam coniugationem, & præteritum geminat, ut reddo reddidi. Cum dissyllabis vero, est primæ coniugationis. vt: uenundo uenundas uenundedi. circundo circundas circundedi. pessundo pessundas pessundedi.

De præteritis secundæ coniugationis.

Omnia uerba secundæ coniugationis quacũq; antecedẽte cõsonante, eo in ui syllabas conuersa, faciunt præteritũ, ut doceo docui egeo egui. præter q̃ excipiuntur, quæ quinque cõprehenduntur regulis.

Quæ est prima?

Iubeo iussi facit. sorbeo, quod & sorbo dicitur, sorpsi uel sorbui. mulceo mulsi. maneo mansi. neo neui. quieo. quieui. hæreo hæsi. luceo luxi, pelluceo pelluxi. cio cies, quod & cio cis dicitur, ciui vel cii. torqueo torsi cũ compositis, nam composita simpliciũ formationem plerunque sequuntur.

Quæ est secunda?

In ueo desinentia, mutant eo in i. ut moueo moui. cõniueo tamen & conniui, & connixi facit.

Quæ est tertia?

In deo, si habent uocalẽ longã, uel ar ante deo, mutant deo in si, ut rideo risi. ardeo arsi. præter strideo stridi, si uero i uel e breuem, eo in i conuertunt, ut video uidi. sedeo sedi. Si au diphthongum præteritum passiuæ declinationis habebunt, ut audeo ausus sum, gaudeo gauisus sum. Sũt quæ præteritum geminant, ut mordeo momordi. pendeo pependi, spondeo spopondi. tondeo totondi.

Sed sciendum geminantia præterita, in cõpositione non geminari, ut remordeo remordi. respondeo

respondi. præter quæ à do sto disco posco componuntur, vt condo condidi, consto constiti. dedisco dedidici. reposco repoposci. A curro tamẽ cõposita vtroq; modo est inuenire, vt decurri & decucurri. à repungo etiam repupugi legimus.

Quæ est quarta?

In geo l vel r præcedente in si, vocali vero longa in xi faciunt. vt algeo alsi. turgeo tursi. lugeo luxi. mulgeo tamen mulxi habet differentiæ causa.

Quæ est quinta?

In leo alia antecedente consonante in eadem syllaba, & ab oleo. & leo composita, per ui syllabam faciunt præteritum, vt impleo impleui, exoleo exoleui, releo releui, oleo & oleui & olui facit, & sic redoleo. soleo tamen solitus sum. & solui.

De præteritis tertiæ coniugationis.

Tertiæ coniugationis præterita quot regulis comprehenduntur? viginti.

Quæ est prima.

In bo vocali lõga antecedente in psi faciunt, vt scribo scripsi; Cætera vero in bi, vt bibo bibi, præter incumbo incubui, & alia à cubo, composita.

Quæ est secunda?

In co antecedente n, illa abiecta, o in i conuertunt, vt vinco vici. s vero antecedente, mutant sco in ui syllabam, vt Pasco paui, consuesco & consueui & consuetus sum facit. Præter disco didici. compesco compescui. posco poposci. conquinisco. conquexi. Vocali autẽ longa antecedente, co in xi conuertunt, vt dico dixi. ico tamen, cuius penultima modo correpta, modo producta reperitur. ici facit, & parco peperci & parsi.

Quæ est tertia?

In do vocali longa præcedente, do in si vertunt, vt ludo lusi. Cedo cessi geminat ss. excipiuntur cædo

cecidi penultima producta, vnde cecidi pro interemi. nam cecidi penultima breui à cado est. vnde occidi pro interii. Pedo pepedi. cudo cudi & cusi, strido stridi. n. vero antecedente, o in i commutant, sed n tria abiiciunt, fundo fudi. findo fidi. scindo scidi. cætera vero seruant, vt pando pandi. accendo accendi. scādo scandi, præter tundo quod & abiicit n, & tutudi facit. pendo etiā & tendo geminant primā, vt pepēdi. tetēdi. fido fidi olim, nunc fisus sum facit. & diuido diuisi. A do composita geminant, vt trado tradidi. cōdo condidi. vn̄ abscōdo abscōdidi.

Quæ est quarta?

In go r antecedente, go in si conuertunt, vt mergo mersi. Cætera vero in go vel guo in xi faciunt præteritum, vt ango anxi tingo vel tinguo, tinxi, rego rexi. præter pango pepigi & pegi & panxi. tango. tetigi. pungo pupugi, vel punxi. frango. fregi. ago. egi. lego legi cum compositis. notantur neglexi dilexi intellexi à lego composita.

Quæ est quinta?

In ho in xi faciunt, vt veho vexi. traho traxi.

Quæ est sexta?

In lo præteritum faciūt in lui, vt alo alui, præter vello velli vel vulsi. fallo falli. psallo. psalli. pcello pculi. excello exculi & excellui, quod tn̄ magis ah excelleo formatur. Excipiūtur ēt geminātia, vt pello pepuli. fallo. fefelli. tollo tetuli, ꝓ quo sustuli dicim⁹.

Quæ est septima?

In mo uocali longa præcedente, o in psi conuertūt, ut demo dempsi. Cætera uero in ui syllabas, ut tremo tremui. præter emo emi. premo pressi.

Quæ est octaua?

In no, antecedēte o uel g, in nui syllabas faciunt præteritū, ut pono posui gigno genui. similiter & à cano composita, ut concino concinui. & concini.

Cætera vero faciunt in ui syllabã, vt sino siui. sterno straui sperno spreui. lino liui, & lini. nam leui & releui magis sunt a leo, quod non est in vsu. Excipiũtur temno tempsi. Cano cecini.

Quæ est nona?

In po e breui antecedente, in ui syllabas faciũt, vt strepo strepui. Cætera vero in psi, vt carpo carpsi præter rumpo rupi.

Quæ est decima.

In ro p ui syllabam terminãt, vt tero triui, q̃ro q̃siui. sero seui, cuius cõposita ẽt p ui syllabas faciunt, sed mutata sigñatione, vt desero deserui. excipiũtur gero gessi. vro vssi. verro versi, & verri. curro cucurri.

Quæ est vndecima?

In so in ui syllabam faciunt, vt lacesso lacessiui, & lacessi. Accerso accersiui. Demuntur facesso facessis facessi. capesso capessi. viso visi. quæso quæsi & quæsiui. pinso pinsui.

Quæ est duodecima?

In to c præcedente, quatuor inueniuntur. flecto, necto. plecto, pecto, quæ faciunt flexi. plexi. nexi vel nexui. pexi vel pexui, & pectui, præcedente vero e breui, duo. vt peto petiui meto messui. r. similiter, duo, verto verti, sterto. stertui. geminato vnũ mitto misi, & vnũ itẽ in isto, vt sisto, quid cum sigñatioñe actiuã hẽt, caret præterito, cũ vero absolutã, facit stetit, sicut sto cũ suis cõpositis, vt desisto destiti.

Quæ est tertiadecima.

In xo duo inueniuntur texo, & nexo, q̃ in ui syllabas faciunt, vt texui, nexui, sed nexo est primæ.

Quæ est quartadecima?

In cio si a præcesserit, a in e uersa, & o remota faciunt præteritũ, ut facio feci iacio ieci, sin uero præcesserit i, illo in e uerso, in xi faciũt, ut aspicio aspexi, icio tamen ici facit, & elicio elicui.

Quæ est quintadecima?

In dio & in gio, o remota faciunt præteritum, vt fodio fodi. fugio fugi.

Quæ est sextadecima,

In sio vnū est, sio sis factus sum vnū itē in io vt meio sine ptō & supino, & vnū in quio, inquio, quod inquit tantū habet, vnum etiam in rio pario peperi.

Quæ est decimaseptima?

In pio ca præcedente mutant a in e, & abiecta o faciunt ptm̄, vt capio cepi. cum vero, o in ui syllabam conuertunt, vt cupio, cupiui quod non puto esse etiam quartæ, vt Priscianus ait, nā illud Lucretii sic legendum, Naturæ primus terrarū claustra cuperet vt sit versus miurus, quo sæpe Lucretius vtitur. de quo versu nos abunde infra tractabimus in libro de metris. rapio rapui facit. sapio & sapui, & sapiui, vñ resipui, & resipiui. Cœpio quod in vsu non est, cœpi. Terentius tamen in Adelphis à cœpio cœperet vsus est. Sinerē ego illū? aut non sex totis mensibus prius olfecissem, q̄ ille quicquam cœperet?

Quæ est decimaoctaua?

In tio, in si faciunt geminato ss, vt concutio concussi, quatio quassi.

Quæ est decimanona?

In uo syllabā, l antecedente, o in i, vertunt, vt soluo solui. vocali vero in xi, viuo vixi. in uo autem syllabas. mutant o in i, vt acuo acui. præter coquo coxi. linquo liqui. pluo plui. struo struxi.

De pæteritis quartæ coniugationis.

Verba quartæ coniugationis quō faciunt præteritū? in ui syllabam, & ii exclusa u per concisionem, vt audio audiui & audii. salio saliui & salii tam de sale, quam de saltatione. demuntur in cio pluriū syllabarum duabus. quæ si n habent ante cio faciunt, in xi, vt vincio vinxi. sancio sanxi, & sanciui. olim. sin-

vero minime, in si, vt raucio rausi. farcio farsi. Item aio. ai. cambio campsi. haurio hausi. sepio sepsi. sentio sensi. venio veni, & à pario & salio composita, vt operio operui, assilio assilui, quia salio etiam salui facit. sed comperio comperi facit, & reperio reperi pp geminato in carmine.

De præteritis verborum in or.

In or desinentia quomodo faciunt præteritum? non habent, quia in or omnia carent præterito, & iis, quæ ab illo deriuantur. assumũt autem participium præteriti perfecti, & plusquamperfecti, & substantiuum verbum, & vsum præteritorum complent, vt amor, amatus sum, & amatus fui, & sic in omnibus.

De supinis.

Supinorum regulæ quot sunt? septem.

Quæ est prima?

In ui syllabam, cõmutãt ui in tum, vt amaui amatũ, petiui petitũ. demuntur abolitũ. adultum. agnitum. cautum. cognitũ. cõsitum. fautũ. insitum. lautum. & lotum. pastum. potum. saltum. nam salitum per simplex l, seruat satum, solutum. sepultum. venum. in or primæ in atum, vt moratum. auxiliatum.

Quæ est secunda?

In ui syllabas commutant eas in itum, vt domui domitum. præter altum. nam alitum seruat. Item apertum. cassum. nam caritum seruat. censum. cultum. consultum. cõcentum cum cæteris à cano. doctum. excelsum. frictum. indutum. messum. mistum. nectum. occultum. passum. pistũ. raptũ cũ compositis correptum. surreptũ. sectũ. statum. tentum. textum tostum. In or secundæ in itum, vt veritum, præter confessum. fassum. misertum. ratum. tutũ, & tuitũ.

Quæ est tertia?

In ci, gi, qui, xi cõmutant eas in ctum, vt vici victum. legi lectum dereliqui derelictum. dixi dictum. præ-

ter fixum, flexum. fluxum. fugitum. fictum. mictũ. pictum. rictum. strictum abiiciũt. n. peperci sine supino. in gor etiam & scor & in uor syllabas, in ctũ faciunt, vt fungor functum. proficiscor. profectum, fruor fructum, & frutum olim etiam fruitum, præter adeptum. commentum, fessum. vnde defessum. iratum. natum oblitum. pastum. vltum.

Quæ est quarta.

In mi. pi psi. in ptum, vt scripsi scriptum. rupi ruptum emi emptum, præter campsi campsum.

Quæ est quinta?

In di li. ri. si. ti. in sum, vt momordi morsum, tutudi & tunsum & tusum. fefelli falsum. sali salsum. verri versum, quod est etiam à verti. sensi sensum. pandi passum geminat ss. quod & à patior, & pateo idem est demuntur gestum haustum, indultum. latum, mulctum, nam mulsum seruat, pistum. partum. statum. tentum, nam tensum seruat tortum. vstum. Item composita à do vt inditum. ab abscondo tam absconsum, q̃ absconditum, sed absconditum melius inquit Diomedes, quartæ etiam coniugationis verba habentia l vel r ante si, vt fartum. sartum. fultum. In dior item & tior & tor, in sum faciunt, vt mẽsum. orsum assensum. vsum. præter amplexum. mentitum partitum. potitum. sortitum.

Quæ est sexta?

In bor, in psum, vt labor lapsum. & in quor & in rior. in tum, vt loquor locutum. orior ortum. & in ror in stum faciunt, vt queror questum. morior tamen mortuum, vnde mortuus.

Quæ est septima?

Largior largitum habet, & molior molitum.

Quæ actiua supinum non habent?

Compesco. cerno. renuoq; & respuo. lingo.
Sugo. refello. timet. lamboq;, atque vrgeo. caluo.

V isoq; cum metuo.posco.linquo.arceo.disco.
A mbigoq; annumeres, quæ sunt sine cuncta supinis.
Q uæ neutra supinis deficiunt?
S trideo.sterto.rudo.stridit.micat.æstuo. parco.
E t conquinisco.psalloq;,& obedio.dego.
E t scalpo,& scando.scabit,& pauet horreo. mando.
A dice glisco.tremo.necnon satagoq;,luoq;.
E c furit.atque volo.lucet.pelluceo.fulget.
E furio.hortesco.feruesco,& talia cuncta;
E t quæ præteritum per ui dant verba secundæ,
V t caleo calui,pauca hæc tamen excipe,sicut,
T orret.olet.valeo paretq;.doletq; latetq;.
E t placeo,& noceo,& libeo,& careo pateoq;.
Q uanquam sunt per ui,retinent tamen ista supinum.

De verbis defectiuis.

Q uæ sunt verba defectiua? quæ deficiũt numeris,modis,temporibus,& personis non tamen omnibus.
F orem.fores.foret.forent.infinitiuo fore.
M eio,meiis.Imperatiuo meie meiat. meiamus meite.Futuro meito.Infinitiuo.meiere.
I nfit.infiunt,& infio antiquum.
Q uæso.quæsimus quæsere. nec dicas q̃sumus per u.
F axo faxis. faxit.faxunt, & faxint.
I nquio,seu inquam, sed hanc vocem futuri temporis esse vult Priscianus inquis.inquit.inquiet.inquie.
A usim.ausis.ausit,& ausint.
C edo id est dic.
A io ais. ait. aiunt. aiebam cum toto imperfecto. ait. aies.Imperatiuo ai in plurali aiamus. Futuro optatiui aiat,in plurali aiatis aiant.
I mperatiuo aue.in plurali auete.Futuro auete. infinitiuo auere.eodem modo salue & vale, sed vale à valeo est.quare non est defectiuum.
F uris.daris.faris.prima positione deficiunt.
O uat ouans habet participium cuius tamen verbi de-

clinatio per multas etiam voces inuenitur.

A page.apagete.apagesis.pro apage si vis,sicut sodes pro si audes,quod est blandientis, sicut amabo, & capsis pro cape si vis,& sis,pro si vis.

O di noui.cœpi. memini præteritum perfectum tantum habent,& quæ à præterito deriuantur. memini habet etiam memento & mementote.

V olo & malo imperatiuo & supinis deficiunt. malo etiam futuro indicatiui. sed de his in declinatione verborum cumulatissime dicemus.

De anomalis.

Q uæ sunt anomala? quæ aliorum verborum inclinatum non sequuntur. nec dicendum anomala cum r post o,sed sine r, quia græcum est τὸ ἀνόμαλον, quod significat asperum,varium,& sine planitie.

Anomala autem sunt hæc?

S um es est.volo vis vult.fero fers fert.edo es est,cum compositis, de quibus abunde, dicemus in declinatione verborum.

Q uæ sunt quæ in imperatiuo per apocopen proferũtur? Dic.duc.fac.fer.pro dice. duce.face.fere.

Q uæ aliorum præteritis,& supinis vtuntur?

A rguor à conuincor cõuictus sum. habet & argutus sum.Cerno à cresco creui cretũ.calesco a caleo calui cũ similibus in sco.ferio à percutio percussi pcussum.fero à tulo tuli latum.furo ab insanio insaniui sine supino liquor à liquefio liquefactus sum. medeor à medicor.medicatus sum. poscor à postulor postulatus sum.Q uatio à cõcutio concussi concussum.nã quassi nõ est in vsu.reminiscor a recordor recordatus sum.fido a sedi sessum.sisto a sto steti statũ.sunt q rectius statui statutum habere dicãt.tollor a suffero sublatus sum.vescor a pascor pastus sum.

Q uæ perfecta sunt a diuersis instantibus?

A cui ab aceo & acuo. creui a cresco & cerno, fixi a

frigeo & frigo. Luxi à luceo & lugeo mixi à meio & mingo. passus sum à pador & patior. paui à pasco & paueo. pependi à pendeo & pendo. tuli à tulo & fero. Versus sum à vertor & verror.

Quæ sunt in prima persona confusa?

Appello appellas & appellis. dico dicas & dicis. fundo fundas & fundis. lauo lauas & lauis. lego legas prima longa, & lego legis prtma breui, mando mandas & mãdis, prædico prædicas pen.corr. & prædico prædicis penul.lóg. pinso pinsas & pinsis. sero seras & seris. sono sonas & sonis. volo volas & vis.

Quæ in indicatiuo dupliciter efferuntur.

Caueo & cauo. conniueo & conniuo. denseo & denso. dureo & eo. excelleo & excello. ferueo & feruo. frigeo & frigo. fulgeo & fulgo. lenteo & lento. oleo & olo sorbeo & sorbo. strideo & strido. tergeo & tergo. vnio & vno.

Quæ habent duplicem coniugationem?

Morior. orior. potior. quæ & tertiæ & quartæ coniugationis inueniuntur. In infinitiuo tamen mori tantum dicimus secundum tertiam, & oriri, & potiri. secundum quartam apud vetustissimos etiam pario & cupio & tertiæ & quartæ inueniuntur.

Quæ habent duo aut tria præterita?

Cudo cusi & cudi. explico explicui & explicaui. pango pepigi & panxi, & pegi. pungo pupugi, & punxi sino sini, & siui. tundo tutudi, & tunsi.

Quæ ancipiti terminatione i eadẽ sigñatiõe legũtur?

Assentio & assentior. labo & labor. mereo & mereor. reuerto & reuertor, & alia plurima apud Priscianũ.

Interrogationes de verbo.

Amo quæ pars orationis est? verbum. Quare? qa cũ modis & temporibus est significatiuum agendi.

Amor quæ pars orationis est? verbum. quare? qa cũ modis & temporibus est significatiuum patiendi.

Largior

L argior q̃ pars orationis est? verbũ. quare? qa cũ mo dis & tpibus est & agendi & patiendi significatiuũ.

A mo cuius generis? actiui, quare? quia in o desinens potest facere trãsitionem ad aliquod rationale ani mal, vnde possit fieri conuersa locutio in prima, vel in secunda persona, vel saltem in secunda per assumptionem r, vt tu amas me. ego amor à te. Pla to amabat Socratem. Socrates amabatur a Platone. Ego amo te. tu amaris a me.

A mor cuius generis? passiui. quare? quia in or desinẽs, venit ab actiuo per assumptionem r, quod est amo, sicut doceor a doceo. legor a lego.

A ro cuius generis? neutri. quare? qa in o desinens, non põt facere transitionẽ ad aliquod rõnale aial, vnde possit fieri conuersa locutio in prima vel in secunda psona, vel saltẽ in secunda p assumptionem r. hoc est non potest habere accusatiuũ significantem hoiem. non enim dici põt aro Socratem, sicut amo Socratẽ.

A mplector cuius generis? cõmunis. quare? quia in or desinens vtranque habere potest significationem, hoc est & actiuam & passiuam. actiuam sic, ego am plector te, passiuam sic, ego amplector a te.

A uxilior cuius generis? Deponentis. quare? quia de ponit alteram significationem, hoc est vel actiuam, vel passiuam. Sed auxilior deponit passiuam, vt auxi lior tibi lætor vero actiuam, vt lætor virtute.

A mo cuius temporis? præsentis. quare? quia præsens tempus designat circa actionem. vel passionem, sed amo circa actionem, amor vero circa passionem.

A mabam cuius tẽporis? præteriti imperfecti. quare? quia rem cœptam, sed nõdum perfectam ostendit.

A maui cuius temporis? Præteriti perfecti. quare? qa rem perfectam esse significat.

A mauerã cuius tpis? Præteriti plusquamperfecti. qua re? qa ostendit aliquid iampridem esse perfectum.

A mabo cuius temporis? Futuri? quare? quia rem aliquam fore, hoc est futuram esse demonstrat.
A mo cuius modi? indicatiui, quare? qa indicat rẽ esse.
A mabam. amaui. amaueram cuius modi? indicatiui. quare? quia indicant rem fuisse.
A mabo cui⁹ modi? indicatiui, quare? qa ĩdicat rẽ fore.
A ma cuius modi? imperatiui. quare? quia imperat rẽ esse. A mato cuius modi? imperatiui. quare? quia imperat rem futuram esse.
Q uare non dixisti etiam. fuisse? quia in imperatiuo non est præteritum. non enim quod factum est, vt infectum sit, imperare quisquam potest, neque vt factum sit, quod factum non fuerit.
V tinam amarẽ cuius modi? Optatiui quare? quia eget aduerbio optandi, vt perfectum significet sensum.
C um amarem cuius modi? Subiunctiui, quare? quia subiungit sibi aliud verbum, vel subiungitur alteri verbo, vt perfectum significet sensum.
A mare cui⁹ modi? ĩfinitiui quare? qa nec numeros, nec p̃sonas definit, sed eget sola alterius verbi cõiũctiõe.
A mo cuius spẽi? primitiuæ. q̃re? qa à nullo deriuatur.
A masco cui⁹ spẽi? d̃riuatiuæ. q̃re? qa d̃riuatur ab amo.
A mo cui⁹ figuræ? simplicis. quare? qa simpl̃r p̃fertur.
D eamo cuius figuræ? compositæ. quomodo componitur? ex de & amo.
C ontremisco cuius figuræ? de cõpositæ. quare? quia non per se componitur, sed à composito deriuatur, quod est contremo contremis.
A mo cuius personæ? primæ. quare? qa est prima vox verbi, vel qa cum loquitur de se, ipsa pronuntiat.
A mas cuius p̃sonæ? secũdæ. quare? qa est secũda vox verbi, vel qa ad eã prima loqtur directo sermone.
A mat cui⁹ p̃sonæ? tertiæ. quare? qa est tertia vox verbi, vel qa de ea prima loquitur ad secundã, extra se, & illã posita, ad quã dirigit sermonẽ, qd qa videtur

obſcurum,ſic clarius.tertia pſona eſt, de qũa poſita extra primã & ſecundã,prima loquitur ad ſecundã.

A mare cuius perſonæ? nullius.& numeri nullius.quare? quia omnia infinita,imperſonalia.gerundia,& ſupina numeris.& perſonis deficiunt.

A mo cui⁹numeri? ſingularis.quare? qa ſinglr̃ ꝓfertur.

A mamus cui⁹numeri? pluralis.quare? qa plr̃ ꝓfertur.

A mo cuius cõiugationis? primæ. quare? qa in ſecũda pſona pñtis,indicatiui modi habet a.ꝓductũ ante s, vt amo amas,& in prima,& ſecunda pſona pluralis numeri idipſum à productum ante mus, & ante tis, vt amamus amatis,& in infinitiuo ante re vt amare.

A mor amaris,cuius coniugationis? primæ, quare? qa in ſecunda perſona præſentis, indicatiui modi habet à productum ante ris,vt amor amaris.

D oceo doces cuius cõiugationis? ſecundæ.quare? qa in ſecunda pſona pñtis indicatiui modi habet e ꝓductũ añ s,vt doceo doces.&in prima,& ſecũda pſona pluralis numeri idipſum e ꝓductũ añ mus & añ tis vt docemus.docetis. & in ĩfinitiuo añ re, vt docere.

D oceor cuius coniugationis? ſecundæ.quare? quia in ſecunda perſona præſentis indicatiui modi habet e productum ante ris,vt doceor doceris.

L ego legis cuius coniugationis? tertiæ,quare? quia in ſecunda perſona præſentis indicatiui modi habet i correptum ante s,vt lego legis. & in prima & ſecunda perſona pluralis numeri idipſum i correptum ante mus,& ante tis, vt legimus legitis,in infinitiuo vero e correptum ante re,vt legere.

L egor legeris cuius coniugationis? tertiæ.quare? quia in ſecunda perſona præſentis indicatiui modi habet eris penultima breui,vt legor legeris.

A udio audis cuius cõiugationis? quartæ,quare? quia in ſecunda perſona præſentis indicatiui modi habet i productum ante s, vt audio audis, & in prima

& secunda persona pluralis numeri id ipsum i productum ante mus, & ante tis, vt audimus, auditis, & in infinitiuo ante re. vt audire.

Audior audiris cuius coniugationis? quartæ; quare? quia in secunda persona præsentis indicatiui modi habet i productum ante ris, vt audior audiris.

Declina amo amas.

Indicatiuo modo tẽpore præsenti singulariter, Ego amo. tu amas. ille amat. Pluriter nos amamus. vos amatis. illi amant. Præterito imperfecto. S. ego amabam. tu amabas. ille amabat. Pl. nos amabamus. vos amabatis. illi amabant. & per infinitum sic. Sing. ego amare pro amabam, tu amare pro amabas. ille amare pro amabat. Pluraliter nos amarę pro amabam⁹. vos amare pro amabatis. illi amare pro amabant. Præterito perfecto. Singulariter ego amaui. tu amauisti. ille amauit. P. nos amauimus. vos amauistis. illi amauerunt, vel amauere. ex quibus hæc p syncopē. tu amasti pro amauisti. vos amastis pro amauistis. illi amarunt pro amauerunt. Præterito plusquamperfecto. Singulariter ego amaueram. tu amaueras. ille amauerat. P. nos amaueramus. vos amaueratis. illi amauerant. Et per concisionem. S. amaram amaras amarat. P. amaramus amaratis amarant. Futuro. S. ego amabo. tu amabis. ille amabit. Pluraliter nos amabimus. vos amabitis. illi amabunt.

Imperatiuo modo tempore præsenti ad secundam & tertiam personam. S. ama tu. amet ille. P. amate vos. ament illi. Futuro. S. amato tu. amato ille. P. amatote vos. amanto illi.

Prima enim persona pluralis numeri, quæ datur imperatiuis, hortandi est, non imperandi, vt amemus virtutem ȯ condiscipuli. pugnemus ȯ commilitones. moriamur, & in media arma ruamus.

Optatiuo modo tẽpore præsenti, & ptõ imperfecto

Singulariter vtinam ego amarē.tu amares.ille amaret.P.vtinam nos amaremus.vos amaretis.illi amarent. Præterito pfecto & plusquamperfecto.S. vtinam ego amauissem.tu amauisses ille amauisset. P. vtinam nos amauissemus.vos amauissetis. illi amauissent.Et per syncopen.S.vtinam ego amassem. tu amasses.illi amasset.P. vtinam nos amassemus.vos amassetis.illi amassent.Futuro. S. vtinā ego amem. tu ames.ille amet.P.vtinā nos amemus. vos ametis.illi ament. Diomedes tñ separatim declinat sic, tpe pñti vtinā amē.impfecto vtinam amarē. Perfecto vtinā amauerim. plusq̄pfecto vtinā amauissem. Futuro vtinā amē. sed de his in fragmentis plura.

Subiunctiuo modo tempore pñti.S.cum ego amem, tu ames. illet amet.P. cū nos amemus.vos ametis; illi ament.Præterito imperfecto.S.cū ego amarem, tu amares.ille amaret. P.cum nos amaremus, vos amaretis.illi amarent. Præterito perfecto.S.cū ego amauerim.tu amaueris. ille amauerit. P. cum nos amauerimus. Vos amaueritis illi amauerint. Et per syncopen. S. amarim. amaris.amarit.P.amarimus. amaritis.amarint.Præterito plusquā perfecto.S.cū ego amauissem.tu amauisses.ille amauisset. P. cum nos amauissemus.vos amauissetis.illi amauissent.& per concisionem. S.cū ego amassem.tu amasses,ille amasset. P.cum nos amassemus. vos amassetis:illi amassent.Futuro. S. cū ego amauero. tu amaueris, ille amauerit.P.cum nos amauerimus. vos amaueritis.illi amauerint. & per syncopen.S,cum amaro amaris amarit. P. cum amarimus amaritis amarint, Sed nota in secūda persona singularis numeri præteriti perfecti subiunctiui modi i ante s corripi, & similiter in prima & secūda pluralis ante mus, & tis vt.S.cū amauerim amaueris.P.cū amauerimus amaueritis, in secūda verò psona singularis numeri ante

s,& in prima & secũda pluralis futuri eiusdẽ modi: ante mus,& tis produci,vt S.cũ amauero amaueris P.cum amauerimus amaueritis. hinc illud, dederis in carmine vires,& vitam dederitis in vndis.

Infinitiuo modo tpe pñti, & præterito imperfecto amare. præterito perfecto, & plusquamperfecto amauisse.& per concisionẽ amasse. Futuro amatum ire, vel amaturũ esse. Gerũdia vel participalia noĩa amãdi amando amandum. Supina amatum amatu.

Quot participia trahũtur ab hoc verbo actiuo? duo: quæ alterum præsentis,& præteriti imperfecti temporis in ns,quod est amans,id est qui amat, vel qui amabat,alterum futuri in rus,quod est amaturus.i. qui amabit. Amans vnde formatur? à prima persona præteriti impfecti indicatiui modi, mutata bam in ns,vt amabam.bam in ns,fit amans.

Amaturus vnde formatur? ab vltimo supino. quõ? amatum amatu,addita rus fit amaturus.

Quæ non faciunt præteritum perfectum in aui? hæc quæ his versibus annotantur.

Dat,domat,atque crepat. micat.& iuuat.& plicat. &
His fricat,& vexat,sonat.& necat.adde,lauatq́;.(stat.
Et secat,atque cubat.tonat. hæc neu dice per aui.

Declina sono sonas p primas psonas singulares.

Sono sonabam. sonui sonuerã. sonabo. In imperatiuo nõ sunt. vtinam sonarẽ. sonuissem. sonem. Cum. sonem. sonarem. sonuerim. sonuissem. sonuero.

Quot tempora deriuantur à præterito perfecto indicatiui? sex,quæ hoc disticho comprehenduntur.

Præteritum de se sex format tempora,ram,sem.
Rim quoq;.semq́; iterum.postmodo, ro se dabit.

Dic præteritũ à lauo & iuuo cum deriuatis ab eis.

Laui.lauerã.lauisse.lauerim.lauissem.lauero.lauisse.
Iuui.iuuerã.iuuissẽ.iuueri,iuuissem,iuuero iuuisse.

Dic præteritum à do sto,& deriuatã ab eis.

Dedi.dederam.dediſſem. dederim. dediſſem.dedero. dediſſe.

Steti.ſteterã,ſtetiſsẽ.ſteterim.ſtetiſsẽ.ſtetero.ſtetiſſe.

Inflecte amo p prias pſonas,hinc p ſecundas retrorſum,inde p tertias.donec declinaueris totũverbum.

Amo.amabam.amaui.amauerã.amabo.utinam amarem.amauiſſem.amẽ.cum amẽ. amarẽ. amauerim. amauiſſem. amauero.Retrorſum. Cum amaueris. amauiſſes. amaueris amares. ames. vtinam ames. amauiſſes.amares.amato tu. ama.amabis. amaueras.amauiſti.amabas.amas. Amat. amabat.amauit. amauerat.amabit.amet.amato ille. vtinam amaret. amauiſſet.amet cum amet. amaret. amauerit.amauiſſet. amauerit. Cum amauerimus. amauiſſemus. amauerimus.amaremus.amemus.vtinam amemus. amauiſſemus.amaremus.amabimus. amaueramus. amauimus.amabamus.amamus. Amatis.amabatis. amauiſtis. amaueratis.amabitis. Amate. amatote. Vtinam amaretis.amauiſſetis. ametis.cum ametis. amaretis.amaueritis.amauiſſetis. amaueritis. Cum amauerint.amauiſſent.amauerint.amarent. ament. Vtinam amẽt.amauiſſent.amarent.amanto.ament. Amabunt.amauerãt.amauerunt,vel amauere.amabant.amant.

Amor verbum paſſiuum quõ flectitur?

Indicatiuo modo tẽpore præſenti. S. ego amor.tu amaris,vel amare.ille amatur.P. nos amamur.vos amamini.illi amantur.

Præterito imperfecto. Singulariter ego amabar. tu amabaris, vel amabare. ille amabatur. Pluraliter nos amabamur. vos amabamini.illi amabantur. Et per infinitũ.Singulariter ego amari pro amabar. tu amari pro amabaris.ille amari p amabatur. Pluraliter nos amari pro amabamur vos amari pro amabamini.illi amari pro amabantur. Præterito perfe

cto.S.ego amatus sum,vel fui, tu amatus es.vel fui sti,ille amatus est,vel fuit.P. nos amati sumus, vel fuimus.vos amati estis.vel fuistis. illi amati sunt fuerunt vel fuere. In fœminino genere, Singulariter ego amata sum, vel fui tu amata es,vel fuisti.illa amata est,vel fuit.P nos amatæ sumus, vel fuimus, vos amatæ estis,vel fuistis.illæ amatæ sunt fuerunt vel fuere.In neutro gñe.Singulariter, ego amatum sum,vel fui,tu amatũ es,vel fuisti,illud amatum est, vel fuit.P.nos amata sumus,vel fuimus. vos amata estis,vel fuistis.illa amata sunt fuerunt,vel fuere. Præterito plusquam perfecto. Singulariter ego amatus eram,vel fueram,tu amatus eras,vel fueras, ille amatus erat, vel fuerat. P. nos amati eramus. vel fueramus.vos amati eratis,vel fueratis.illi amati erãt,vel fuerãt.Et in fœminino,ego amata eram. & in neutro ego amatum eram.Futuro.S.ego amabor.tu amaberis,vel amabere.ille amabitur. P. nos amabimur.vos amabimini.illi amabuntur.

Imperatiuo modo tempore præsenti ad secundam & tertiam personam. S.amare tu. ametur ille. Plu, amamini vos.amentur illi.Futuro,Sing.amator tu, amator ille.Plu.amaminor vos. amantor illi.amemur nos hortandi est,non imperandi.

Optatiuo modo tempore præsenti.& præterito imperfecto.Sing.vtinam ego amarer.tu amareris, vel amarere. ille amaretur. Pluraliter vtinam nos amaremur. vos amaremini. illi amarentur. Præterito perfecto & plusquamperfecto,S. vtinam ego amatus essem vel fuissem.tu amatus esses,vel fuisses. ille amatus esset, vel fuisset.P.vtinam nos amati essemus.vel fuissemus. vos amati essetis, vel fuissetis. illi amati essent, vel fuissent. Et in fœminino ego amata essem,vel fuissem. Et in neutro ego amatum essem,vel amatum fuissem. Futuro. S. vtinam ego

amer. tu ameris, vel amere. ille ametur. Pluraliter vti nam nos amemur. vos amemini. illi amentur.

Subiunctiuo modo tempore præsenti. S. cum ego amer. tu ameris vel amere. ille ametur. P. cum nos amemur. vos amemini. illi amentur. Præterito imperfecto S. cum ego amarer. tu amareris, vel amarere ille amaretur. P. cum nos amaremur. vos amaremini. illi amarentur. Præterito perfecto. S. cum ego amatus sim vel fuerim. tu amatus sis, vel fueris ille amatus sit vel fuerit. P. cum nos amati simus, vel fuerimus. vos amati sitis, vel fueritis. illi amati sint, vel fuerint. Et in fœminino ego amata sim, vel fuerim. & in neutro ego amatum sim, vel fuerim. Præterito plusquamperfecto. S. cũ ego amatus essem, vel fuissem. tu amatus esses, vel fuisses. ille amatus esset uel fuisset. P. cum nos amati essemus, vel fuissemus. vos amati essetis. vel fuissetis. illi amati essent, vel fuissent, & in fœminino genere ego amata essem, vel fuissem, & in neutro ego amatum essem, vel fuissem. Futuro. S. cũ ego amatus ero, vel fuero tu amatus eris, vel fueris. ille amatus erit vel fuerit. P. cũ nos amati erimus, vel fuerimus. vos amati eritis. vel fueritis. illi amati erunt, vel fuerint; & in fœminino genere ego amata ero, vel fuero, & in neutro ego amatum ero, vel fuero,

Infinitiuo modo tẽpore præsenti, & præterito imperfecto amari. Præterito perfecto, & plusquamperfecto amatum esse, vel fuisse. Futuro amatũ iri.

Quot participia trahuntur ab hoc verbo passiuo? duo. quæ? alterũ præteriti perfecti & plusquãpfecti in tus qđ est amatus. i. q amatus est vel fuit. Alterũ futuri in dus, quod est amandus. i. qui amabitur.

Amatus vnde formatur? ab vltimo supino, quomodo? amatum amatu, addita s fit amatus,

Amandus vnde formatur à gtõ sui præsentis partici-

pii.quo? amans amantis, tis in dus fit amandus.

Amatur impersonale quomodo flectitur?

I Ndicatiuo modo tempore præsenti amatur. Præterito imperfecto amabatur. Præterito perfecto amatum est, vel amatum fuit. Præterito plusquam perfecto amatũ erat, vel amatum fuerat. Futurum amabitur.

Impatiuo modo tpe p̃nti ametur. Futuro amator.

Optatiuo modo tempore præsenti & præterito imperfecto vtinam amaretur. Præterito perfecto & plusquam perfecto vtinam amatum esset, vel amatum fuisset. Futuro vtinam ametur.

Subiunctiuo modo tempore præsenti cum ametur. Præterito imperfecto cum amaretur. Ptõ perfecto cum amatum sit vel fuerit. Præterito plusquamperfecto cum amatum esset, vel amatum fuisset. Futuro cum amatum erit, vel amatum fuerit.

Infinitiuo modo tpe præsenti & præterito imperfecto amari. Præterito perfecto, & plusq̃perfecto amatum esse, vel amatũ fuisse. Futuro amatum iri.

Doceo quomodo flectitur?

I Ndicatiuo modo tpe præsenti. S. ego doceo. tu doces. ille docet. P. nos docemus. vos docetis. illi docent. Ptõ imperfecto. S. ego docebã. tu docebas. ille docebat. P. nos docebamus. vos docebatis. illi docebant. P. Et per infinitum ego docere pro docebam. tu docere pro docebas. ille docere pro docebat. P. nos docere pro docebamus. vos docere pro docebatis. illi docere pro docebant. Præterito perfecto. S. ego docui. tu docuisti. ille docuit. Plu. nos docuimus, vos docuistis. illi docuerunt vel docuere. Ptõ plusquamperfecto. S. ego docueram. tu docueras. ille docuerat. P. nos docueramus. uos docueratis. illi docuerant. Futuro. Sing. ego docebo. tu docebis. ille docebit.

P.nos docebimus.vos docebitis.illi docebunt.
Imperatiuo modo tempore præsenti. ad secundam & tertiam personam.S.doce tu.doceat.ille. Pluraliter docete vos.doceant illi.Futuro S.doceto tu.doceto ille. Pluraliter docetote vos. docento illi.nam doceamus hortandi est magis.
Optatiuo modo tempore præsenti, & præterito imperfecto. S. vtinam docerem tu doceres.ille doceret.P.vtinam nos doceremus.vos doceretis.illi docerent.Præterito perfecto.& plusquamperfecto.S. vtinam ego docuissem.tu docuisses. ille docuisset. Pluraliter vtinã nos docuissemus.vos docuissetis. illi docuissent.Futuro.S.vtinam ego doceam.tu doceas.ille doceat. Pluraliter vtinam vos doceamus. vos doceatis.illi doceant.
Subiunctiuo modo tpe præsenti.S. cum ego doceã tu doceas,ille doceat.P. cum nos doceamus. vos doceatis,illi doceant.Ptõ imperfecto.S.cũ ego docerem.tu doceres.ille doceret. P. cum nos doceremus.vos doceretis.illi docerent. præterito pfecto. S.cum ego docuerim. tu docueris. ille docuerit.P. cum nos docuerimus.vos docueritis.illi docuerint. præterito plusquã perfecto.S.cum ego docuissem. tu docuisses.ille docuisset.P.cum nos docuissemus. vos docuissetis. illi docuissent. Futuro S.cum ego docuero.tu docueris.ille docuerit. P. cum nos docuerimus. vos docueritis.illi docuerint.
Infinitiuo modo tpe pñti, & ptõ impfecto docere. Ptõ perfecto,& plusquãperfecto docuisse.Futuro doctum ire,vel docturum esse.Gerundia vel participalia nomina docendi docendo docendum.
Supina doctum doctu.
Quot participia trahũtur ab hoc verbo actiuo? duo. quæ? alterũ pñtis,& præteriti imperfecti tẽporis ins,quod est docens. i. qui docet vel docebat, alte-

rum futuri in rus, quod est docturus. i. qui docebit.

Docēs vnde formatur? à prima persona præteriti imperfecti indicatiui modi. quomodo? docebam. bam in ns fit docens.

Docturus vnde formatur? ab vltimo supino. quomodo? doctum doctu, addita rus fit docturus.

Declina doceo per primas personas singulares.

Doceo. docebam. docui. docueram. docebo. Vtinam docerem. docuissem. doceam. Cum doceam. docerem. docuerim. docuissem. docuero.

Declina per secundas.

Doces. docebas. docuisti. docueras. docebis. doce tu. doceto tu. vtinam doceres. docuisses. doceas. Cum doceas. doceres. docueris. docuisses. docueris. & sic totum verbum aliquādo etiam retrorsum sic. Cum docuero. docuissem. docuerim. docerem. doceam. Vtinā doceam. docuissem. docerem. docebo. docuerā. docui. docebam. doceo. sed hoc nō est faciendum, nisi ei, qui iam cursim verba declinet.

Dic præteritū pfectū à mordeo, & deriuata ab eo.

Momordi. momorderam. momordissem. momorderim. momordissem. momordero. momordisse.

Dic præteritum à remordeo, & deriuata.

Remordi remorderam. remordissem. remorderim. remordissem. remordero. remordisse.

Quare non dixisti remordidi? quia quæ gemināt syllabam in præterito, si componantur, non etiam geminant, nisi à do sto posco & disco composita.

Dic præteritum à pendeo, & deducta ab eo.

Pependi, pependeram. pependissem. pependerim. pependissem. pependero pependisse.

Dic præteritum à spondeo. tondeo. respōdeo. iubeo. algeo. lugeo cum deriuatis.

Spopondi. spoponderam. spospondissem. spoponderim. spopondissem. spospondero. spopondisse.

Totondi.totonderam.totondissem.totonderim. totondissem.totondero.totondisse.
Respondi.responderam.respondissem.responderim. respondissem.respondero.respondisse.
Iussi.iusserã.iussissem.iusseri.iussisse. iussero. iussisse.
Alsi.alseram.alsissem.alserim.alsissem.alsero.alsisse.
Luxi.luxerã.luxisse.luxerim.luxisse.luxero.luxisse.

Doceor quomodo flectitur?

Indicatiuo modo tempore præsenti.S.ego doceor.tu doceris vel docere.ille docetur.P.nos docemur.vos docemini.illi docentur. Præterito imperfecto.S.ego docebar.tu docebaris vel docebare.ille docebatur.P.nos docebamur vos docebamini.illi docebantur. Præterito pfecto. S.ego doctus sum vel fui. tu doctus es vel fuisti. ille doctus est vel fuit. Pluraliter nos docti sumus vel fuimus. vos docti estis vel fuistis. illi docti sunt fuerunt vel fuere.Et in fœminino genere. Singulariter ego docta sum vel fui.tu docta es vel fuisti.illa docta estvel fuit. Plu. nos doctæ sumus vel fuimus. vos doctæ estis vel fuistis.illæ doctæ sunt,fuerunt,vel fuere.Et in neutro genere.S.ego doctum sum vel fui. tu doctum es vel fuisti.illud doctũ est,vel fuit.P.nos docta sumus vel fuimus.vos docta estis vel fuistis. illa docta sunt fuerunt vel fuere. Præterito plusquamperfecto.S.ego doctus eram vel fueram. tu doctus eras vel fueras.ille doctus erat, vel fuerat.P.nos docti eramus,vel fueramus.vos docti eratis vel fueratis.illi docti erant vel fuerant.& in fœminino genere.S.ego docta eram,vel fueram.& in neutro genere.S.ego doctũ eram,vel fueram.Futuro.S. ego docebor.tu doceberis vel docebere.ille docebitur. Pl. nos docebimur.vos docebimini.illi docebuntur.
Imperatiuo modo tempore præsenti ad secundam & tertiam personam.S.docere tu. doceatur ille.

pluraliter docemini vos.doceantur illi.Futuro. Sin. docetor tu.docetor ille. Pluraliter doceminor vos docentor illi.doceamur hortandi est.

Optatiuo modo tempore præsenti, & præterito imperfecto.S.vtinam ego docerer.tu docereris vel docerere.ille doceretur.Plu.nos doceremur. vos doceremini.illi docerentur.Ptõ perfecto & plusquam perfecto.S.vtinam ego doctus essem, vel fuissem.tu doctus esses,vel fuisses.ille doctus esset, vel fuisset. Plural.vtinam nos docti essemus,vel fuissemus.vos docti essetis,vel fuissetis.illi docti essent,vel fuissent. & in fœminino genere.vtinam ego docta essem vel fuissem.& in neutro vtinam ego doctum essem, vel fuissem. Futuro singulariter vtinam ego docear.tu docearis vel doceare.ille doceatur. Plu.vtinam nos doceamur.vos doceamini.illi doceantur.

Subiunctiuo modo tpe præsenti.S. cum ego docear. tu docearis vel doceare.ille doceatur.P. cũ nos doceamur. vos doceamini.illi doceantur. Ptõ imperfecto.S.cum ego docerer. tu docereris vel docerere. ille doceretur.P.cũ nos doceremur. vos doceremini.illi docerentur. Ptõ perfecto. S. cum ego doctus sim vel fuerim.tu doctus sis vel fueris.ille doctus sit vel fuerit.Pl.cum nos docti simus vel fuerimus.vos docti sitis vel fueritis.illi docti sint vel fuerint. & in fœminino genere.S.cum ego docta sim vel fuerim, & in neutro. Singulariter cum ego doctum sim, vel fuerim. Præterito plusquamperfecto. Sin.cum ego doctus essem vel fuissem.tu doctus esses vel fuisses. ille doctus esset vel fuisset. Plur.cum nos docti essemus vel fuissemus. vos docti essetis vel fuissetis. illi docti essent vel fuissent.& in fœminino genere. Singulariter cum ego docta essem vel fuissem. & in neutro.S.cum ego doctum essem, vel fuissem.

Futuro.Sin.cum ego doctus ero vel fuero.tu doctus

eris vel fueris. ille doctus erit vel fuerit. P. cum nos docti erimus vel fuerimus. vos docti eritis vel fueritis. illi docti erunt vel fuerint. & in fœminino genere. S. cum ego docta ero, vel fuero, & in neutro. Sin. cum ego doctum ero vel fuero.

Infinitiuo modo tempore præsenti & præterito imperfecto doceri. præterito perfecto, & plusquãperfecto doctum esse, vel fuisse. Futuro doctum iri.

Quot participia trahũtur ab hoc verbo passiuo? duo. quæ? alterum præteriti perfecti, & plusquamperfecti temporis in ctus, quod est doctus, id est qui doctus est, vel fuit. alterum futuri in dus, quod est docendus, id est qui docebitur.

Doctus vnde formatur? ab vltimo supino. quomodo? doctum doctu addita s fit doctus.

Docendus vnde formatur? à genitiuo sui præsentis participii. quomodo? docens docentis, tis in dus fit docendus.

Docetur impersonale quomodo flectitur?

Indicatiuo modo tempore præsenti docetur. ptõ imperfecto docebatur, præterito perfecto doctum est, vel fuit, ptõ plusquãperfecto doctũ erat, vel fuerat. Futuro docebitur.

Imperatiuo mõ tpe pñti doceatur. Futuro docetor.

Optatiuo modo tempore præsenti, & præterito imperfecto vtinam doceretur. præterito perfecto, & plusquamperfecto vtinam doctum esset, vel fuisset. Futuro vtinam doceatur.

Subiũctiuo modo tempore præsenti cum doceatur. præterito imperfecto cum doceretur. præterito perfecto cum doctum sit, vel fuerit. præterito plusquamperfecto cum doctum esset, vel fuisset. Futuro cum doctum erit, vel fuerit.

Infinitiuo modo tempore præsenti, & ptõ imperfecto doceri. præterito perfecto, & plusquamperfe-

cto doctum esse fuisse. Futuro doctum iri.

Lego quomodo inflectitur?

I Ndicatiuo modo tempore præsenti. S. ego le-
go. tu legis. ille legit. Pl. nos legimus, vos legi
tis. illi legunt. præterito imperfecto. S. ego le-
gebam. tu legebas. ille legebat. Plu. nos legebamus.
vos legebatis. illi legebant. præterito perfecto. Sin.
ego legi. tu legisti. illi legit. Pluraliter nos legimus.
vos legistis. illi legerunt, vel legere. præterito pluſ-
quamperfecto. S. ego legeram. tu legeras. ille lege-
rat. P. nos legeramus. vos legeratis. illi legerant. Fu-
turo. Singulariter ego legam. tu leges. ille leget. Plu-
raliter nos legemus. vos legetis. illi legent.

I mperatiuo modo tempore præsenti ad secundam
& tertiam personam. S. lege tu. legat ille. Pluraliter
legite vos. legant illi. Futuro. S. legito tu. legito ille.
Pluraliter legitote vos. legunto illi. nam legamus,
vt dictum est, hortandi est magis.

O ptatiuo modo tempore præsenti, & præterito im-
perfecto. S. vtinam ego legerem. tu legeres. ille lege
ret. Pl. vtinam nos legeremus. vos legeretis. illi lege
rent. præterito perfecto, & plusquãperfecto. S. vti-
nam ego legissem. tu legisses. ille legisset. Pl. vtinam
nos legissemus. vos legissetis. illi legissent. Futuro.
S. vtinam ego legam. tu legas. ille legat. Pluraliter
vtinam nos legamus. vos legatis. illi legant.

S ubiunctiuo modo tempore præsenti. S. cum ego le-
gam. tu legas. ille legat. P. cum nos legamus. vos
legatis. illi legant. ptõ imperfecto. S. cum ego lege
rem. tu legeres. ille legeret. P. cum nos legeremus.
vos legeretis. illi legerent. præterito perfecto. S.
cum ego legerim. legeris. ille legerit. Plu. cum nos
legerimus. vos legeretis. illi legerint. præterito pluſ
quamperfecto. S. cum ego legissem. tu legisses. il-
le legisset. Plu. cum nos legissemus. vos legissetis.

illi

illi legissent. Futuro. Singulariter cum ego legero. tu legeris. ille legerit. Pluraliter cum nos legerimus. vos legeritis. illi legerint.

I finitiuo modo tempore præsenti, & præterito imperfecto legere. præterito perfecto, & plusquamperfecto legisse. Futuro lectum ire, vel lecturum esse. Gerundia, vel participialia nomina legendi legendo legendum. Supina lectum lectu.

Q uot participia trahuntur ab hoc verbo actiuo? duo. quæ? alterum præsentis, & præteriti imperfecti temporis in ns, quod est legens. i. q legit, vel legebat, alterum futuri in rus, quod est lecturus. i. qui leget.

L egens vnde formatur? à prima persona præteriti imperfecti indicatiui modi. quomodo? legebam bam in ns fit legens.

L ecturus vnde formatur? ab vltimo supino. quomodo? lectum lectu addita rus fit lecturus.

D ic præteritum à cano cado. cædo. & quæ à præterito deducta sunt, & participia.

C ecini cecineram cecinissem cecinerim cecinissem cecinero cecinisse canens & canturus. Cecidi cecideram cecidissem ceciderim cecidissem cecidero cecidisse cadens, & casurus. Cæcidi cæcideram cæcidissem cæciderim cæcidissem cæcidero cæcidisse cædens, & cæsurus.

Dic præteritum à ludo. sterno impingo cum deriuatis, & participiis.

L usi luseram lusissem luserim lusissem lusero lusisse ludens & lusurus.

S traui straueram strauissem strauerim strauissem strauero strauisse sternens & straturus.

I mpegi. impegeram impegissem. impegerim. impegissem. impegero. impegisse. impingens, & impacturus.

Legor quomodo flectitur?

Indicatiuo modo tẽpore præſenti. S.ego legor.tu legeris,vel legere.ille legitur. Plural. nos legimur.vos legimini illi legũtur. Præterito imperfecto.S.ego legebar.tu legebaris,vel legebare.ille legebatur.P.nos legebamur.vos legebamini.illi legebantur.Præterito perfecto. S. ego lectus ſum,vel fui.tu lectus es,vel fuiſti.ille lectus eſt, vel fuit.P.nos lecti ſum⁹,vel fuimus.vos lecti eſtis, vel fuiſtis.illi lecti ſunt,fuerunt,vel fuere.Præterito plusquamperfecto.S.ego lectus eram, vel fueram. tu lectus eras,vel fueras.ille lectus erat, vel fuerat. Plu.nos lecti eramus,vel fueramus.vos lecti eratis, vel fueratis.illi lecti erant,vel fuerãt.Futuro.S. ego legar.tu legeris,vel legere. ille legetur. Pluraliter nos legemur.vos legemini.illi legentur.

Imperatiuo modo tempore præſenti ad ſecundam & tertiam perſonam.S.legere tu.legatur ille. Pluraliter legimini vos.legantur illi.Futuro. Sing.legitor tu.legitor ille. Pluraliter legiminor vos. leguntor illi.legamur nos hortandi potius.

Optatiuo modo tempore præſenti,& præterito imperfecto.S.vtinam ego legerer.tu legereris, vel legerere.ille legeretur.Pluraliter vtinam nos legeremur.vos legeremini.illi legerentur.Præterito perfecto & plusquamperfecto.S.vtinã ego lectus eſſem, vel fuiſſem,tu lectus eſſes,vel fuiſſes. ille lectus eſſet,vel fuiſſet. Pluraliter vtinam nos lecti eſſemus, vel fuiſſemus.vos lecti eſſetis, vel fuiſſetis. illi lecti eſſent,vel fuiſſent.Futuro, ſingulariter vtinam ego legar.tu legaris,vel legare.ille legatur. Plu. vtinam nos legamur.vos legamini.illi legantur.

Subiunctiuo modo tẽpore pñti.S.cum ego legar. tu legaris,vel legare.ille legatur. P. cum nos legamur. vos legamini.illi legantur.Ptõ imperfecto. Sin.cum ego legerer. tu legereris, vel legerere. ille legere-

tur. Pluraliter cum nos legeremur. vos legeremini. illi legerentur. Præterito perfecto. Singulariter cum ego lectus sim. vel fuerim. tu lectus sis, vel fueris. ille lectus sit, vel fuerit. Pluraliter cum nos lecti simus, vel fuerimus. vos lecti sitis, vel feritis. illi lecti sint, vel fuerint. Præterito plusquamperfecto. S. cũ ego lectus essem, vel fuisse. tu lectus esses, vel fuisses, ille lectus esset, vel fuisset. Plu. cum nos lecti essemus, vel fuissemus. vos lecti essetis, vel fuissetis illi lecti essent, vel fuissent. Futuro. Singulariter cum ego lectus ero, vel fuero. tu lectus eris, vel fueris ille lectus erit, vel fuerit. Pluraliter cum nos lecti erimus, vel fuerimus. vos lecti eritis, vel fueritis. illi lecti erunt, vel fuerint.

Infinitiuo modo tempore pñti, & præterito imperfecto legi. Præterito perfecto, & plusquamperfecto lectum esse vel fuisse. Futuro lectum iri.

Quot participia trahuntur ab hoc verbo passiuo? duo. quæ alterum præteriti perfecti, & plusquamperfecti temporis in ctus, quod est lectus .i. qui lectus est, vel fuit, vel qui lectus erat, vel fuerat, alterũ futuri in dus, quod est legendus. i. qui legetur.

Lectus vnde formatur? ab vltimo supino. quomodo? lectum lectu, addita s fit lectus,

Legendus vnde formatur? à genitiuo sui pñtis participii, quõ? legens legentis, tis in dus fit legendus.

Legitur impersonale quomodo flectitur?

Indicatiuo modo tẽpore præsenti legitur. Præterito imperfecto legebatur. præterito perfecto lectum est, vel fuit. Præterito plusq̃perfecto lectũ erat, vel fuerat. Futuro legetur.

Imperatiuo modo tempore præsenti legatur. Futuro legitor.

Optatiuo modo tempore præsenti, & præterito imperfecto vtinam legeretur. Præterito perfecto, &

plusquamperfecto vtinam lectum esset vel fuisset. Futuro vtinam legatur.

Subiunctiuo modo tempore præsenti cum legatur. Præterito imperfecto cum legeretur. Præterito perfecto cum lectum sit vel fuerit. Præterito plusquam perfecto cum lectum esset, vel fuisset. Futuro cum lectum erit, vel fuerit.

Infinitiuo modo tempore præsenti, & præterito imperfecto legi præterito perfecto, & plusquamperfecto lectum esse, vel fuisse. Futuro lectum iri.

Audio quomodo declinatur?

Indicatiuo modo tempore præsenti. Singulariter ego audio. tu audis. ille audit. P. nos audimus. vos auditis. illi audiunt. Præterito imperfecto. Singulariter ego audiebam. tu audiebas. ille audiebat. Plural. nos audiebamus. vos audiebatis. illi audiebant. præterito perfecto. S. ego audiui. tu audiuisti. ille audiuit. Plu. nos audiuimus. vos audiuistis. illi audiuerunt, vel audiuere. & per syncopen. S. ego audii. tu audiisti. ille audiit. Pluraliter nos audiimus. vos audiistis. illi audierunt, vel audiere. Præterito plusquamperfecto. S. ego audiueram. tu audiueras. ille audiuerat. Pluraliter nos audiueramus. vos audiueratis. illi audiuerant. & per syncopen. Si. ego audieram. tu audieras. ille audierat. Pluraliter nos audieramus. vos audieratis. illi audierant. Futuro. S. ego audiam. tu audies. ille audiet. Pluraliter nos audiemus. vos audietis. illi audient.

Imperatiuo modo tempore præsenti ad secundam & tertiam personam. Singulariter audi tu. audiat ille. P. audite vos. audiant illi. Futuro. S. audito tu. audito ille. Plu. auditote vos. audiunto illi. nam audiamus hortandi est, non imperandi.

Optatiuo modo tpe præsenti, & præterito imperfecto. S. vtinam ego audirem. tu audires. ille audiret.

P. vtinam nos audiremus. vos audiretis. illi audi-
rēt. præterito perfecto. S. vtinam ego audiuissem,
tu audiuisses. ille audiuisset. Pl. vtinam nos audiuis-
semus. vos audiuissetis. illi audiuissent. & per con-
cisionem. S. vtinam ego audiissem. tu audiisses. Ille
audiisset. P. vtinam nos audiissemus. vos audiisse-
tis. illi audiissent. & per synæresin. S. vtinam ego au-
dissem. tu audisses. ille audisset. P. vtinam nos au-
dissemus. vos audissetis. illi audissent. Futuro. S. vti-
nam ego audiam. tu audias. ille audiat. Plu. vtinam
nos audiamus. vos audiatis, illi audiant.

Subiunctiuo modo tēpore præsenti. S. cum ego au-
diam. tu audias, ille audiat. P. cum nos audiamus,
vos audiatis. illi audiant. Præterito imperfecto S.
cū ego audirem. tu audires. ille audiret. P. cum nos
audiremus, vos audiretis. illi audirent. Præterito p-
fecto. S. cum ego audiuerim. tu audiueris. ille au-
diuerit. P. cum nos audiuerimus. vos audiueritis.
illi audiuerint. & per syncopen. S. cum audierim ris
rit. P. cum nos audierimus ritis rint. Præterito plus-
quamperfecto. S. cum ego audiuissem. tu audiuis-
ses. ille audiuisset. P. cum nos audiuissemus. vos au-
diuissetis. illi audiuissent, & per syncopen. S. cum au-
diissem. & per sæneresin audissem. Futuro. S. cū ego
audiuero. tu audiueris. ille audiuerit. P. cum nos au-
diuerimus. vos audiueritis. illi audiuerint. & per cō-
cisionem. S. cum audiero. audieris. audierit. P. cū au-
dierimus. audieritis. audierint.

Infinitiuo modo tpe præsenti, & præterito imperfe-
cto audire. Ptō perfecto, & plusquā perfecto audi-
uisse. & per concisionem audiisse. & per synæresin
audisse. Futuro auditum ire, vel auditurum esse.

Gerundia vel participialia nomina audiendi. audiēdo.
audiendum. Supina auditum. auditu.

Quot participia trahuntur ab hoc vero actiuo? duo.

quæ? altarũ præsentis. & præteriti impfecti tpis in ns. quod est audiens. i. qui audit, vel audiebat, alterum futuri in rus, quod est auditurus. i. qui audiet.
Audiẽs vnde formatur? à prima persona præteriti im imperfecti indicatiui modi quomodo? audiebam, bam in ns fit audiens.
Auditurus vnde formatur ab vltimo supino quomodo? auditum auditu, addita rus fit auditurus.
Da ptm̃ à præsagio cum deriuatis, & participiis.
Præsagiui. præsagiueram. præsagiuissem præsagiuerim. præsagiuissem. præsagiuero. præsagiuisse. præsagiens, præsagiturus. & per concisionem præsagii. præsagieram. præsagiissem. præsagierim. præsagissem. præsagiero. præsagiisse.
Dic præteritum à salio tam pro sale, q̃ pro saltatione cum deriuatis, & participiis.
Saliui. saliueram. saliuissem. verim. uissem. vero. uisse. saliens. saliturus per simplex. l. pro sale. pro saltatione vero salui. salueram. saluissem. saluerim. saluissem. saluero. saluisse. saliens. & salturus.
Dic præteritum à raucio. venio, & veneo cum deriuatis & participiis.
Rausi. rauseram. rausissem. rauserim. rausissem. rausero. rausisse. rauciens, & rausurus.
Veni. veneram. venissem. venerim. venissem. venero. venisse. veniens, & venturus.
Veniui. veniuerã. veniuissem. veniuerim. veniuissem. veniuero. veniuisse. veniens. veneuntis, & venturus regulariter faceret, sed non legi à veneo participia.
Audior quomodo inflectitur?
Indicatiuo modo tẽpore præsenti. S. ego audior. tu audiris, vel audire. ille auditur. Pluraliter nos audimur. vos audimini. illi audiuntur. Prõ imperfecto. S. ego audiebar. tu audiebaris, vel audiebare. ille audiebatur. Pluraliter nos audieba-

mur. vos audiebamini illi audiebantur. Præterito perfecto. S. in masculino genere ego auditus sum, vel fui. tu auditus es, vel fuisti. ille auditus est, vel fuit. P. nos auditi sumus, vel fuimus, vos auditi estis vel fuistis. illi auditi sunt fuerunt, vel fuere. In fœminino genere ego audita sum, vel fui. tu audita es, vel fuisti. illa audita est, vel fuit, nos auditæ sumus, vel fuimus; vos auditæ estis, vel fuistis. illæ auditæ sunt; fuerunt vel fuere. In neutro genere ego auditum sum, vel fui. tu auditum es, vel fuisti. illud auditum est, vel fuit. P. nos audita sumus, vel fuimus. vos audita estis, vel fuistis. illa audita sunt fuerunt, vel fuere. Præterito plusquamperfecto. S. in masculino. ego auditus eram vel fueram. tu auditus eras, vel fueras. ille auditus erat, vel fuerat. P. nos auditi eramus, vel fueramus. vos auditi eratis, vel fueratis. illi auditi erant, vel fuerāt. In fœminino ego audita eram; vel fueram In neutro ego auditū eram, vel fueram. Futuro. S. ego audiar. tu audieris, uel audiere. ille audietur. Pluraliter nos audiemur, vos audiemini. illi audientur.

Imperatiuo modo tempore præsenti, ad secundam, & tertiam personā. S. audire tu. audiatur ille. P. audimini vos. audiantur illi. Futuro. S. auditor tu. auditor ille. Pluraliter audiminor vos. audiūtor illi. audiamur hortandi est, non imperandi.

Optatiuo modo tempore præsenti, & præterito imperfecto. S. vtinam ego audirer. tu audireris, vel audirere. ille audiretur. P. vtinam nos audiremur. vos audiremini, illi audirentur. Præterito perfecto, & plusquamperfecto in masculino genere. S. vtinā ego auditus essem, vel fuissem. tu auditus esses, vel fuisses. ille auditus esset, vel fuisset. Pluraliter vtinā nos auditi essemus, vel fuissemus. vos auditi essetis, vel fuissetis. illi auditi essent, vel fuissent. In fœminino

vtinam ego audita essem, vel fuissem. In neutro. vtinam ego auditum essem, vel fuissem. Futuro. S. vtinā ego audiar. tu audiaris, vel audiare. ille audiatur P. vtinā nos audiamur. vos audiamini illi audiātur.
Subiunctiuo modo tēpore pñti. S. cum ego audiar. tu audiaris, vel audiare. ille audiatur. Pl. cum nos audiamur. vos audiamini. illi audiantur. Præterito imperfecto. S. cū ego audirer. tu audireris, vel audirere. ille audiretur. P. cum nos audiremur. vos audiremini. illi audirētur. Ptō pfecto in masculino gñe. S. cū ego auditus sim, vel fuerim. tu audit⁹ sis, vel fueris. ille auditus sit vel fuerit. P. cū nos auditi simus, vel fuerimus. vos auditi sitis, vel fueritis. illi auditi sint, vel fuerint. & fœminino, cum ego audita sim, vel fuerim, & in neutro, cum ego auditum sim, vel fuerim. Præterito plusquāperfecto in masculino genere. S. cum ego auditus essem, vel fuissem. tu auditus esses, vel fuisses. ille auditus esset, vel fuisset. P. cum nos auditi essemus, vel fuissemus. vos auditi essetis, vel fuissetis. illi auditi essent, vel fuissent. In fœminino, cum ego audita essem, vel fuissem. tu audita esses, vel fuisses. illa audita esset, vel fuisset. P. cum nos auditæ essemus, vel fuissemus. vos auditæ essetis, vel fuissetis. illæ auditæ essent, vel fuissent. In neutro, cum ego auditum essem, vel fuissem. tu auditum esses, vel fuisses, illud auditum esset, uel fuisset. Pluraliter cum nos audita essemus, vel fuissemus. vos audita essetis, vel fuissetis. illa audita essent. vel fuissent. Futuro in masculino genere. S. cum ego auditus ero, vel fuero. tu auditus eris, vel fueris. ille auditus erit, vel fuerit. Pluraliter cum nos auditi erim⁹, vel fuerimus. vos auditi eritis, vel fueritis. illi auditi erunt, vel fuerint. In fœminino, cū ego audita ero, vel fuero. In neutro, cum ego auditum ero, vel fuero.

I nfinitiuo modo tempore præsenti, & præterito imperfecto audiri. præterito perfecto & plusquāperfecto auditum esse, vel fuisse. Futuro auditum iri.

Q uot participia trahūtur ab hoc verbo passiuo? duo alterum præteriti perfecti, & plusquāperfecti temporis in tus, quod est auditus.i.qui auditus est, vel fuit, vel qui auditus erat, vel fuerat, alterū futuri in dus, quod est audiendus.i.qui audietur.

A uditus vnde formatur? ab vltimo supino. quomodo? auditum auditu, addita s fit auditus.

A udiendus vnde formatur? à gtō sui pn̄tis participii. qūo? audiens audientis, tis in dus fit audiendus.

Auditur impersonale quomodo flectitur?

I Ndicatiuo modo tempore præsenti auditur. Ptō imperfecto audiēbatur. Præterito pfecto auditū est, vel fuit. ptō plusquāpfecto auditum erat, vel fuerat. Futuro audietur.

I mperatiuo mō tpe pn̄ti audiatur. Futuro auditor.

O ptatiuo modo tpe pn̄ti. & ptō impfecto vtinam audiretur. ptō pfecto, & plusq̄ perfecto vtinā auditū esset vel fuisset. Futuro vtinam audiatur.

S ubiunctiuo modo tempore præsenti, cum audiatur. præterito imperfecto, cum audiretur. præterito perfecto, cum auditū sit, vel fuerit. præterito plusquāperfecto, cum auditum esset, vel fuisset. Futuro cum auditum erit. vel fuerit.

I nfinitiuo modo tēpore pn̄ti, & ptō imperfecto audiri. Præterito pfecto, & plusquā perfecto, auditum esse. vel fuisse. Futuro auditum iri.

Sum es est quomodo flectitur?

I Ndicatiuo modo tpe pn̄ti. S. ego sum. tu es. ille est. P. nos sumus. vos estis. illi sunt.

Ptō imperfecto. S. ego eram. tu eras. ille erat Pl. nos eramus. vos eratis. illi erant. Præterito perfecto. S. ego fui. tu fuisti, ille fuit. P. nos fui-

mus.vos fuistis.illi fuerunt, vel fuere. Ptō plusquā- perfecto.S. ego fueram, tu fueras ille fuerat. P.nos fueramus. vos fueratis. illi fuerant. Futuro. S. ego ero.tu eris.ille erit. P.nos erim⁹.vos eritis. illi erūt

Imperatiuo modo tpe præsenti, ad secundam, & tertiam personam. S.sis, vel es tu. sit ille. Pl. estote vos sunt illi. Futuro. S. esto tu. esto ille. Plu. estote vos, sunto illi. simus nos hortandi est, non imperandi.

Optatiuo modo tēpore pñti, & præterito imperfecto. S. vtinam ego essem, tu esses, ille esset. Plu. vtinā nos essemus. vos essetis. illi essent, præterito perfecto, & plusquamperfecto. S. vtinam ego fuissem. tu fuisses. ille fuisset. P. vtinam nos fuissemus. vos fuissetis. illi fuissent, Futuro. S. vtinam ego sim. tu sis. ille sit. P. vtinam nos simus. vos sitis. illi sint.

Subiunctiuo modo tempore præsenti. S. cum ego sim. tu sis. ille sit. S. cum nos simus. vos sitis. illi sint. præterito imperfecto. S. cum ego essem. tu esses. ille esset. P. cum nos essemus. vos essetis. illi essent. præterito perfecto. Singulariter cum ego fuerim. tu fueris. ille fuerit. P. cum nos fuerimus. vos fueritis, illi fuerint. præterito plusquamperfecto. S. cum ego fuissem. tu fuisses. ille fuisset. Pluraliter cū nos fuissemus. vos fuissetis illi fuissent. Futuro. S. cum ego fuero. tu fueris. ille fuerit. Pluraliter cum nos fuerimus. vos fueritis, illi fuerint.

Infinitiuo modo tpe præsenti, & præterito imperfecto esse. præterito perfecto, & plusquamperfecto fuisse. Futuro caret, sed pro eo vtimur fore, & futurum esse, Gerundiis, & supinis caret.

Quot pāticipia assignātur huic verbo? duo. alterum præsentis, & præteriti imperfecti temporis in ns, quod est ens. i. qui est, vel qui erat, alterum futuri in rus; quod est futurus, id est qui erit.

Ens vnde formatur? a prima persona præteriti im-

perfecti indicatiui modi. quomodo? eram ram in ns fit ens Futurus vnde formatur? à futu antiquo supino, adiectione rus. & vt sum declinabis. prosum. præsum. adsum. absum. obsum. intersum. desum, & cætera, quæ à sum componuntur, præter possum, quod facit præteritum potui. A præsum præsens, & ab absum absens sunt participia. cætera instantis participia non habent.

Adsum quomodo flectitur?

Indicatiuo modo, tempore præsenti. S. adsum ades adest. P. adsumus adestis adsunt. Præterito imperfecto. S. aderam aderas aderat. Pluraliter aderamus aderatis aderant. præterito perfecto. S. affui affuisti affuit. Pluraliter affuimus affuistis affuerunt, vel affuere. præterito plusquamperfecto. S. affuerā affueras affuerat. S. affueramus affueratis affuerant. Futuro. S. adero aderis aderit. P. aderimus aderitis aderunt.

Imperatiuo modo, tempore præsenti, ad secundam & tertiam personam. S. adsis, vel ades adsit. Plu. adeste adsint. Futuro. Singulariter adesto tu. adesto ille. P. adestote. adsint, Adsimus hortandi est.

Optatiuo modo tēpore præsenti, & præterito imperfecto. S. vtinam adessem adesses adesset. P. vtinam adessemus adessetis adessent. præterito perfecto, & plusquamperfecto. S. vtinam affuissem affuisses affuisset. P. vtinam affuissemus affuissetis affuissent. Futuro. Singulariter vtinā adsim adsis adsit. Pluraliter vtinam adsimus adsitis adsint.

Subiunctiuo modo tempore præsenti. S. cum adsim. adsis adsit. Pluraliter cum adsimus adsitis adsint. præterito imperfecto. S. cū adessē adesses adesset, P. cū adessemus adessetis adessent. præterito perfecto. S. cum affuerim affueris affuerit. Pluraliter cū affuerimus affueritis affuerint. præterito plusq̄-

perfecto. Singulariter cum affuissem affuisses affuisset. Pluraliter cum affuissemus affuissetis affuissent. Futuro. S. cum affuero affueris affuerit. Pluraliter cum affuerimus affueritis affuerint.

I nfinitiuo modo tẽpore præsenti, & præterito imperfecto adesse. præterito perfecto, & plusquamperfecto affuisse. Futuro caret, sed pro eo vtimur affore, & affuturum esse. Gerundiis & supinis caret: habet vnum participium affuturus.

possum quomodo flectitur?

i Ndicatiuo modo tẽpore præsenti. S. possum potes potest. Plu. possumus potestis possunt. Imperfecto. S. poteram poteras poterat. P. poteramus poteratis poterãt. Perfecto. S. potui potuisti potuit. P. potuimus potuistis potuerunt, vel potuere. Plusquamperfecto S. potuerã potueras potuerat. P. potueramus potueratis potuerant. Futuro Singulariter potero poteris poterit. P. poterimus poteritis poterunt.

I mperatiuo modo tempore præsenti. S. possis possit. P. poteste possint. Futuro. Singulariter potesto potesto. Pluraliter potestote possunto. Possimus hortandi est, non imperandi.

O ptatiuo modo tempore præsenti, & præterito imperfecto. S. vtinam possem posses posset. P. vtinam possemus possetis possent. Præterito perfecto, & plusquamperfecto. S. vtinam potuissem potuisses potuisset. Pl. vtinã potuissemus potuissetis potuissent. Futuro. S. vtinam possim possis possit. Pluraliter vtinam possimus possitis possint.

S ubiũctiuo modo tpe præsenti. Singulariter cum possim possis possit. P. cum possimus possitis possint. Imperfecto. S. cũ possem posses posset. P. cũ possemus possetis possent. Perfecto. S. cum potuerim potueris potuerit. Plu. cum potuerimus potueritis

potuerint.plusquamperfecto. Singulariter cum potuissem. potuisses. potuisset. Pl. cum potuissemus. potuissetis.potuissent.Futuro singulariter cum potuero.potueris.potuerit. Pluraliter cum potuerimus.potueritis.potuerint.

Infinitiuo modo tpe præsenti,&ptõ imperfecto posse. præterito pfecto & plusquãperfecto potuisse. sine futuro.& cæteris.potens melius est nomen.

Volo.vis.vult.quomodo flectitur?

Indicatiuo modo tempore præsenti.S.ego volo. tu vis.ille vult.P.nos volumus. vos vultis. illi volunt. Præterito imperfecto. S.ego volebam.tu volebas.ille volebat.P.nosvolebamus.vos volebatis.illi volebant.præterito perfecto. Sin.ego volui.tu voluisti.ille voluit. Plu.nos voluimus.vos voluistis.illi voluerunt,vel voluere. præterito plusquam perfecto.S.ego volueram.tu volueras.ille voluerat.P.nos volueramus.vos volueratis.illi voluerant.Futuro.S.ego volam.tu voles. ille volet. Plu. nos volemus.vos voletis.illi volent.

Imperatiuo modo tempore præsenti ad secundam & tertiam psonam.S.velis tu.velit ille. P.velitis vos velint illi.Futuro.S.velito tu.velito ille. Pl. velitote vos.velint illi.velimus nos hortandi est.

Optatiuo modo tempore præsenti. & præterito imperfecto.S. vtinam ego vellem.tu velles. ille vellet. Plur.vtinam nos vellemus. vos velletis. illi vellent. Præterito perfecto,&plusquamperfecto.S.vtinam ego voluissem.tu voluisses.ille voluisset. P. vtinam nos voluissemus.vos voluissetis.illi voluissent. Futuro.S.vtinam ego velim.tu velis.ille velit. Pl.vtinã velimus.vos velitis.illi velint.

Subiunctiuo modo tempore præsenti.Sing.cum ego velim. tu velis.ille velit.Plu.cum nos velimus. vos velitis.illi velint.præterito imperfecto. S. cum ego

vellem.tu velles.ille vellet. Pluraliter cum nos vellemus.vos velletis.illi vellent. Præterito perfecto. S. cum ego voluerim.tu volueris.ille voluerit. Pl.cum nos voluerimus.vos volueritis.illi voluerint. Præterito plusquamperfecto. S.cum ego voluissem tu voluisses.ille voluisset. Pluraliter cum nos voluissemus.vos voluissetis.illi voluissent. Futuro. Sin.cum ego voluero.tu volueris.ille voluerit. Plu.cum nos voluerimus.vos volueritis.illi voluerint.

Infinitiuo modo tempore præsenti, & præterito imperfecto velle. Præterito perfecto, & plusquamperfecto voluisse sine futuro.

Quot participia trahuntur ab hoc verbo neutro? vnum volens.

Volens vnde formatur? à prima persona præteriti imperfecti indicatiui modi. quomodo? volebam, bam in ns fit volens.

Malo mauis quomodo flectitur?

Indicatiuo modo tempore præsenti. S. Malo. mauis.mauult. Plu.malumus, mauultis, malũt, imperfecto. Singular. malebam, malebas, malebat. Plura.malebamus, malebatis, malebant. Perfecto. S.malui, maluisti, maluit. Pl.maluimus, maluistis, maluerunt, vel maluere. plusquamperfecto. Si. malueram, malueras, maluerat. Pl.malueramus, malueratis, maluerant. Futuro. S.magis, volam, voles, volet. P.magis volemus, voletis, volent.

Imperatiuo modo tempore præsenti, ad secundam, & tertiam personam. S.malis tu.malit ille. Plu.malitis vos, malint illi. Futuro. S. malito tu, malito ille. P. malitote vos, malint illi. malimus nos hortandi est.

Optatiuo modo tempore præsenti, & præterito imperfecto. S.vtinam mallem, malles, mallet. Pl.vtinã mallemus, malletis, mallent. Præterito perfecto, & plusquamperfecto. Sing. vtinam maluissem. maluis-

ses.maluisset. Plu. vtinam maluissemus. maluissetis. maluissent. Futuro singulariter vtinam malim, malis, malit. P. vtinam malimus, malitis, malint.

Subiunctiuo modo tempore præsenti. Sin. cū malim, malis, malit. Pl. cum malimus, malitis, malint. Præterito imperfecto. Sin. cum mallem, malles, mallet. P. cum mallemus, malletis, mallent. Præterito perfecto. Si. cum maluerim, malueris, maluerit. Plu. cum maluerimus, malueritis, maluerint. Præterito plusquamperfecto. Sin. cum maluissem, maluisses, maluisset. Plura. cum maluissemus, maluissetis, maluissent. Futuro. Sin. cum maluero, malueris, maluerit. Plu. cum maluerimus, malueritis, maluerint.

Infinitiuo modo tēpore præsenti, & impfecto malle. pfecto & plusquāperfecto, maluisse. cæteris caret.

Nolo quomodo flectitur?

Indicatiuo modo tempore præsenti. Si. nolo. non vis. non vult. P. nolumus nonvultis. nolunt. Præterito imperfecto nolebam. perfecto nolui. Præterito plusquamperfecto nolueram. Futuro non volam & nolam. M. T. lib. ii. epistolarum, sin me id facece noles, te mihi æquum præbere debebis. Aul. Gel. lib. xii. cap. ii. hoc qui nolet diutius apud se quærere.

Imperatiuo. Sin. noli. nolit. Pluraliter nolite. nolint. Futuro nolito tu. nolito ille. Pl. nolitote. nolint. nolimus hortandi est.

Optatiuo modo tempore præsenti, & præterito imperfecto. Sin. vtinam nollem. perfecto & plusquamperfecto vtinam noluissem. Futuro vtinam nolim.

Subiunctiuo modo tempore pn̄ti. Si. cum nolim. imperfecto cum nollem. perfecto cum noluerim. plusquāperfecto cum noluissem. Futuro cum noluero.

Infinitiuo modo tempore præsenti, & imperfecto nolle, perfecto & plusquamperfecto noluisse. fle-

ne futuro, cum vno participio nolens.

Fero qumodo declinatur?

I Ndicatiuo modo tẽpore præsenti. S. ego fero. tu fers. ille fert. P. nos ferimus. vos fertis. illi ferunt. Præterito imperfecto. S. ego ferebam. tu ferebas. ille ferebat. Plu. nos ferebamus. vos ferebatis. illi ferebant. Ptõ perfecto. S. ego tuli. tu tulisti. ille tulit. P. nos tulimus. vos tulistis. illi tulerunt, vel tulere. Ptõ plusquamperfecto. S. ego tuleram. tu tuleras. ille tulerat. P. nos tuleramus. vos tuleratis. illi tulerãt. Futuro. S. ego ferã. tu feres. ille feret. P. nos feremus. vos feretis. illi ferent.

I mperatiuo modo tempore præsenti ad secundam & tertiam personã. S. fer tu. ferat ille. P. ferte vos. ferant illi. Futuro. S. ferto tu. ferto ille. P. fertote vos. ferunto illi. feramus nos hortandi est.

O ptatiuo modo tempore præsenti, & ptõ imperfecto. S. vtinã ego ferrem. tu ferres. ille ferret. P. vtinam nos ferremus. vos ferretis. illi ferrẽt. ptõ perfecto, & plusquãperfecto. S. vtinam ego tulissem. tu tulisses ille tulisset. P. vtinã nos tulissemus. vos tulissetis illi tulissent. Futuro. Singulariter vtinam ego feram. tu feras. ille ferat. Pluraliter nos feramus. vos feratis. illi ferant.

S ubiunctiuo modo tpe præsenti. S. cum ego feram. tu feras. ille ferat. P. cum nos feramus. vos feratis. illi ferant. Præterito imperfecto. S. cum ego ferrẽ. tu ferres. ille ferret. Pl. cum nos ferremus. vos ferretis. illi ferrent. Prætetito perfecto. S. cum ego tulerim. tu tuleris. ille tulerit. P. cum nos tulerimus. vos tuleritis. illi tulerint. Præterito plusquamperfecto. S. cum ego tulissem tu tulisses. ille tulisset. P. cum nos tulissemus. vos tulissetis. illi tulissent. Futuro. S. cum ego tulero. tu tuleris. ille tulerit. P. cũ nos tulerimus. vos tuleritis. illi tulerint.

Infinitiuo

Infinitiuo modo tempore præsenti, & præterito imperfecto ferre. præterito perfecto, & plusquamperfecto tulisse. Futuro latum ire, vel laturum esse. Gerundia, vel participialia nomina, ferendi ferendo ferendum. Supina, latum latu.

Quot participia trahũtur ab hoc verbo actiuo? duo. quæ, ferens, & laturus. Ferens vnde formatur? à prima persona præteriti imperfecti indicatiui modi: quomodo? ferebam bam in ns, fit ferens. Laturus vnde formatur? ab vltimo supino. quomodo? latum latu, addita rus fit laturus.

Feror quomodo declinatur?

Indicatiuo modo tempore præsenti. Si. ego feror. tu ferris, vel ferre. ille fertur. Plu. nos ferimur. vos ferimini. illi feruntur. præterito imperfecto. S. ego ferebar. tu ferebaris vel ferebare: ille ferebatur. Pl. nos ferebamur. vos ferebamini. illi ferebantur. præterito perfecto in masculino genere. S. ego latus sum, vel fui. tu latus es vel fuisti. ille latus est, vel fuit. P. nos lati sumus, vel fuimus. vos lati estis vel fuistis. illi lati sunt, fuerunt vel fuere. in fœminino. S. ego lata sum, vel fui. in neutro. Si. ego latum sum vel fui. præterito plusquamperfecto, singulariter ego latus eramvel fueram. tu latus erasvel fueras. ille latus erat vel fuerat. Plu. nos lati eramus, vel fueramus. vos lati eratis, vel fueratis. illi lati erant, vel fuerant. Futuro, singulariter ego ferar. tu fereris, vel ferere. ille feretur. Pluraliter nos feremur. vos feremini. illi ferentur.

Imperatiuo modo tempore præsenti, ad secundam, & tertiam personam. Singulariter ferre tu. feratur ille. P. ferimini vos, ferantur illi. Futuro, singulariter fertor tu. fertor ille. Plu. feriminor vos. feruntor illi. Feramur nos hortandi est, non imperandi.

Optatiuo modo tempore præsenti, & præterito im-

perfecto. S.vtinā ego ferrer.tu ferreris, vel ferrere. ille ferretur. Plu. vtinam nos ferremur. vos ferremini. illi ferrentur. præterito perfecto, & plusquamperfecto. S.vtinam ego latus essem, vel fuissem. tu latus esses, vel fuisses. ille latus esset, vel fuisset. P. vtinam nos lati essemus, vel fuissemus. vos lati essetis, vel fuissetis. illi lati essent, vel fuissent. Futuro. S.vtinam ego ferar. tu feraris, vel ferare. ille feratur. P. vtinam nos feramur. vos feramini. illi ferantur.

S ubiunctiuo modo tempore præsenti. Sing. cum ego ferar. tu feraris, vel ferare. ille feratur. Plu. cum nos feramur. vos feramini illi ferantur. præterito imperfecto. Sin. cum ego ferrer. tu ferreris, vel ferrere. ille ferretur. P. cum nos ferremur. vos ferremini. illi ferrentur. præterito perfecto. S. cum ego latus sim, vel fuerim. tu latus sis, vel fueris. ille latus sit, vel fuerit. Plu. cum nos lati simus, vel fuerimus. vos lati sitis vel fueritis. illi lati sint, vel fuerint. præterito plusquamperfecto. S. cum ego latus essem, vel fuissem. tu latus esses, vel fuisses. ille latus esset, vel fuisset. Plu. cum nos lati essemus, vel fuissemus. vos lati essetis, vel fuissetis. illi lati essent, vel fuissent. Futuro, singulariter cum ego latus ero. vel fuero. tu latus eris, vel fueris. ille latus erit, vel fuerit. Pluraliter cū nos lati erimus, vel fuerimus. vos lati eritis, vel fueritis. illi lati erunt, vel fuerint.

I nfinitiuo modo tempore præsenti, & præterito imperfecto ferri. præterito perfecto, & pulsquamperfecto latum esse, vel fuisse. Futuro latum iri.

Q uot participia trahūtur ab hoc verbo passiuo? duo. quæ alterum præteriti perfecti, & plusquamperfecti in tus, quod est latus, id est qui latus est vel fuit, & qui latus erat, vel fuerat. alterum futuri in dus, quod est ferendus, id est qui feretur.

L atus vnde formatur? ab vltimo supino. quomodo?

latum latu. addita s, fit latus.

F eredus vnde formatur? à genitiuo sui præsentis participii. quo? ferens ferentis, tis in dus, fit ferendus.

Fertur impersonale quomodo declinatur?

I Ndicatiuo modo tempore præsenti fertur. præterito imperfecto ferebatur. præterito perfecto, latum est, vel fuit. præterito plusquamperfecto, latū erat, vel fuerat. Futuro feretur.

I mperatiuo modo tpe pñti feratur. Futuro fertor.

O ptatiuo modo tempore præsenti, & præterito imperfecto, vtinam ferretur. præterito perfecto, & plusquamperfecto, vtinam latum esset, vel fuisset. Futuro vtinam feratur.

S ubiūctiuo modo tempore præsenti cū feratur. præterito imperfecto, cū ferretur. præterito perfecto, cū latū sit, vel fuerit. ptō plusquamperfecto, cum latum esset, vel fuisset. Futuro cū latū erit, vel fuerit.

I nfinitiuo modo tempore pñti, & præterito imperfecto, ferri. præterito perfecto, & plusquamperfecto latum esse, vel fuisse. Futuro latum iri.

Edo anomalum quomodo flectitur?

I Ndicatiuo modo tempore præsenti. S. ego edo. tu es. ille est. Pluraliter nos edimus. vos editis. illi edunt. præterito imperfecto. Sing. ego edebam. tu edebas. ille edebat. Pl. nos edebamus. vos edebatis. illi edebant. præterito perfecto. Sing. ego edi. tu edisti. ille edit. Plu. nos edimus. vos edistis. illi ederunt, vel edere. præterito plusquamperfecto. Sing. ego ederam. tu ederas. ille ederat. Plu. nos ederamus. vos ederatis. illi ederant. Futuro. S. ego edam. tu edes. ille edet. Pluraliter nos edemus. vos edetis. illi edent.

I mperatiuo modo tempore præsenti ad secundam, & tertiam personam. Sing. es tu. edat ille. Plural. este vos. edant illi. Futuro. Sin. esto tu. esto ille. Pl. estote

vos, edunto illi, edamus nos hortandi est.

O ptatiuo modo tempore præsenti, & præterito imperfecto. S. vtinam ego essem tu esses. ille esset. P. vtinam nos essemus. vos essetis. illi essent. præterito perfecto, & plusquamperfecto. S. vtinam ego edissem tu edisses. ille edisset. P. vtinam nos edissemus. vos edissetis. illi edissent. Futuro. Singulariter ego edam. tu edas. ille edat. Pluraliter. vtinam nos edamus. vos edatis. illi edant.

S ubiunctiuo modo tempore præsenti. S. cum ego edam. tu edas. ille edat. Plu. cum nos edamus. vos edatis. illi edant. præterito imperfecto. S. cum ego essem. tu esses ille esset. Pl. cum nos essemus. vos essetis: illi essent. præterito perfecto. S. cum ego ederim. tu ederis. ille ederit. P. cum nos ederimus. vos ederitis. illi ederint. præterito plusquamperfecto. S. cum ego edissem. cu edisses ille edisset. P. cum nos edissemus. vos edissetis. illi edissent. Futuro S. cum ego edero. tu ederis. ille ederit. Plu. cum nos ederimus. vos ederitis. illi ederint.

I nfinitiuo modo tempore præsenti, & præterito imperfecto esse. præterito perfecto, & plusquamperfecto edisse. Futuro esum ire, vel esurum esse. Gerundia vel participalia nomina edendi. edendo. edendum. Supina esum esu.

Q uot participia nascũtur ab hoc verbo actiuo? duo. alterum præsentis & præteriti imperfecti temporis in ns. quod est edens, id est, qui est, vel edebat. Alterum futuri in rus: quod est esurus. i. qui edet.

E dens vnde formatur? à prima persona præteriti imperfecti indicatiui modi. quomodo? edebam bam in ns fit edens. Esurus vnde formatur? ab vltimo supino. quomodo? Esum esu addita rus fit esurus.

Q uod autem edo es est, possimus dicere. Virgil. Est mollis flamma medullas. Valerius de Diogene.

idem Syracusis cum holera ei lauanti Aristippus di xisset, si Dionysio adulari velles, ista nō esses. immo inquit, si tu ista esse velles, Dionysio nō adulareris. Item quod à doctis dicitur. Esse decet, viuas, viuere non vt edas.

Edo recte, & antique quomodo flectitur?

I Ndicatiuo modo tēpore præsenti. S. edo edis edit. P. edimus editis edunt. Imperfecto edebam. pfecto edi. plusquamperfecto ederam. Futuro edam. Imperatiuo ede. edat. Edite edant. Futuro edito tu. edito ille.

Optatiuo modo tempore præsenti, & ptō imperfecto. Singulariter vtinam ederē. præterito perfecto, & plusquamperfecto edissem. Futuro edam.

Subiūctiuo modo tempore præsenti cum edam. ptō imperfecto cum ederem. ptō pfecto cum ederim. plusq̄perfecto cum edissem Futuro cum edero.

Infinitiuo modo tempore præsenti edere. præterito pfecto, & plusquamperfecto edisse. Futuro esum ire, vel esurum esse.

Gerundia edendi edendo edendum. Supina esum esu participia, edens, & esurus.

Quod edo edis dixerint antiq̄ssimi, Næuius, vt refert Priscianus, Ipse astat, qñ edit. Plautus, Qui pedit cibum, Lucilius, Qui edit se. hic comedit me.

Edo habet'ne passiuum? maxime. nam Voro. Deuoro. Edo. Comedo passiuum habere reperiuntur apud doctos. Plinius lib. xx. cap. ix. & in Aegypto propter amaritudinem non estur. Diomedes sic inquit, passiui imperfecto edebar. Ouidius.
Deuorer ante precor subito telluris hiatu. & hoc quia possunt facere transitionem ad aliquod rationale animal, vt lupi deuorabunt te. Virg.
Nec te tantus edat tacitam dolor. Ennius.
Vulturis in syluis miserum mandebat homonem.

Heu q̃ crudeli condebat membra sepulchro.

E dor etsi in tertiis tãtum personis nunc inflectamus, vt estur vel editur & eduntur, sicut aratur & arãtur. bibitur & bibuntur quomodo flectitur.

Indicatiuo modo tpe pñti. S. ego edor. tu ederis, vel edere. ille estur, vel editur. Plura. nos edimur. vos edimini. illi eduntur. præterito imperfecto. S. ego edebar. tu edebaris, vel edebare. ille edebatur. Plu. nos edebamur. vos edebamini. illi edebantur. præterito perfecto. Sing. ego esus esum, vel fui. tu esus es, vel fuisti. ille esus est, vel fuit. P. nos esi sumus, vel fuimus. vos esi estis, vel fuistis. illi esi sunt fuerunt, vel fuere. præterito plusquamperfecto. S. ego esus eram. vel fueram. tu esus eras, vel fueras. ille esus erat, vel fuerat. P. nos esi eramus, vel fueramus. vos esi eratis, vel fueratis. illi esi erant, vel fuerant. Futuro. Sin. ego edar. tu ederis, vel edere. ille edetur. Plura. nos edemur. vos edemini illi edentur.

I mperatiuo modo tempore præsenti, ad secundam, & tertiam personam edere tu. edatur ille. Plu. edimini vos. edãtur illi. Futuro. Sin. editor tu. editor ille. Plu. ediminor vos. eduntor illi. Edamur nos hortandi est, non imperandi.

Optatiuo modo tempore præsenti, & præterito imperfecto. S. vtinam ego ederer, tu edereris, vel ederere. ille ederetur. Plu. vtinam nos ederemur. vos ederemini. illi ederentur. Præterito perfecto & plusquamperfecto. S. vtinam ego esus essem, vel fuissem, tu esus esses, vel fuisses. ille esus esset, vel fuisset. Plu. vtinam nos esi essemus, vel fuissemus. vos esi essetis, vel fuissetis. illi esi essent, vel fuissent. Futuro. S. vtinam ego edar. tu edaris, vel edare. ille edatur. Pluraliter vtinam nos edamur. vos edamini. illi edantur.

Subiunctiuo modo tpe præsenti.S.cum ego edar. tu edaris,vel edare.ille edatur. Plu. cum nos edamur. vos edamini.illi edantur. præterito imperfecto. S. cum ego ederer. tu edereris, vel ederere ille ederetur. Plura.cum nos ederemur. vos ederemini. illi ederentur.præterito perfecto. Singu.cum ego esus sim, vel fuerim.tu esus sis,vel fueris.ille esus sit, vel fuerit. Plu.cum nos esi simus,vel fuerimus. vos esi sitis, vel fueritis. illi esi sint, vel fuerint. præterito plusquam perfecto.S.cum ego esus essem, vel fuissem.tu esus esses,vel fuisses.ille esus esset, vel fuisset.P. cum nos esi essemus, vel fuissemus. vos esi essetis,vel fuissetis. illi esi essent,vel fuissent. Futuro.S.cum ego esus ero, vel fuero. tu esus eris,vel fueris.ille esus erit, vel fuerit. Pluraliter cum nos esi erimus,vel fuerimus.vos esi eritis,vel fueritis.illi esi erunt,vel fuerint.

Infinitiuo modo tempore præsenti,& præterito imperfecto edi.præterito perfecto, & plusquamperfecto,esum esse,vel fuisse.Futuro esum iri.

Participia esus,& edendus, vnde comesus & ambesus magis,quam comestus,licet vsi quidam fuerint.

Estur vel editur impersonale quõ declinatur?

Indicatiuo modo tempore præsenti. estur, vel editur imperfecto edebatur. pfecto esũ est,vel fuit. plusquamperfecto esum erat, vel fuerat.Futuro edetur.

Imperatiuo modo tpe pñti,edatur.Futuro editor.

Optatiuo modo tempore præsenti, & præterito imperfecto,vtinam ederetur. præterito perfecto, & plusquamperfecto, vtinam esum esset, vel fuisset. Futuro vtinam edatur.

Subiunctiuo modo tempore præsenti, cum edatur. imperfecto.cum ederetur.perfecto, cum esum sit, vel fuerit. plusquamperfecto cum esum esset, vel

fuiſſet. Futuro cum eſum erit, vel fuerit.

I nfinitiuo modo tempore præſenti, edi, præterito perfecto, & pluſquam perfecto, eſum eſſe, vel fuiſſe. Futuro eſum iri.

Dic paſſiuum ab aro, per tertias perſonas in vtroque numero.

i Ndicatiuo modo tempore præſenti. S. aratur. P. arantur. imperfecto. Sing. arabatur. Plu. arabantur. perfecto. Sing. aratus eſt, vel fuit. Plu. arati ſunt fuerunt, vel fuere. pluſquamperfecto. Sinfecto, Sing. aratus erat, vel fuerat. Plu. arati erant, vel fuerant, Futuro. Sing. arabitur. Plu. arabuntur.

I mperatiuo modo tempore præſenti. Sing. aretur. Pl. arentur Futuro. Sing. arator. Plu. arantor.

Optatiuo modo tēpore præſenti, & præterito imperfecto. S. vtinam araretur. P. vtinam ararentur, præterito perfecto. & pluſquamperfecto. S. vtinam aratus eſſet, vel fuiſſet. Pl. vtinam arati eſſent, vel fuiſſent. Futuro. S. vtinam aretur. P. vtinam arentur.

S ubiunctiuo modo tempore præſenti. S. cum aretur. Pluraliter cum arentur. imperfecto. S. cum araretur. Plu. cum ararentur. perfecto. S. cum aratus ſit, vel fuerit. Plu. cum arati ſint, vel fuerint. pluſquamperfecto. Sin. cum aratus eſſet, vel fuiſſet. Plu. cum arati eſſent, vel fuiſſent. Futuro. Sin. cum aratus erit, vel fuerit. Pluraliter cum arati erunt. vel fuerint.

I nfinitiuo modo tempore præſenti, & præterito imperfecto, arari. perfecto, & pluſquamperfecto, aratum, eſſe vel fuiſſe. Futuro aratum iri. Participia aratus, & arandus.

Eo quomodo flectitur?

i Ndicatiuo modo tempore præſenti. Singula. eo is it. Plu. imus itis eunt. præterito imperfecto. S. ibam ibas ibat. Pluraliter ibamus ibatis ibant. perfecto. S. iui iuiſti iuit. P. iuimus iuiſtis iue

runt,vel iuere.vel per concisionē.Sing.ii.iisti.iit. Pl. iimus iistis ierunt,vel iere. plusquamperfecto. Singulariter iueram iueras iuerat. P. iueramus iueratis iuerāt.& p syncopē.S.ierā ieras ierat.P.ieram⁹.ieratis ierāt.Futuro.S.ibo ibis ibit. P. ibim⁹ ibitis ibunt.

Imperatiuo modo tempore præsenti,ad secundam, & tertiā personam. S. i eat. Plu.ite eant. Futuro.S. ito. ito. P.itote eunto.eamus hortandi est magis.

Optatiuo modo tempore præsenti, & præterito imperfecto.S.vtinam irem ires iret. P. vtinam iremus iretis irent præterito perfecto, & plusquamperfecto.S.vtinam iuissem iuisses iuisset. P. vtinam iuissemus iuissetis iuissent.Futuro. S.vtinam eam eas eat. Plu.vtinam eamus eatis eant.

Subiunctiuo modo tempore præsenti. Singulariter cum eam eas eat. Plu.cum eamus eatis eant. Imperfecto Sing. cum irem ires iret. Pl.cum iremus iretis irent.perfecto cum iuerim iueris iuerit. P.cum iuerimus iueritis iuerint. plusquāperfecto.S.cum iuissem iuisses iuisset. Plu.cū iuissemus iuissetis iuissent, vel per concisionem iissem.Futuro. Singulariter cū iuero iueris iuerit. Pluraliter cum iuerimus iueritis iuerint.vel per concisionem.iero.

Infinitiuo modo tempore præsenti.& præterito imperfecto ire.pfecto,& plusquamperfecto iuisse,vel iisse per cōcisionē.Futuro itum ire, vel iturum esse.

Gerundia,eundi,eundo, eundum. Supina.itum. itu. participia hic & hæc & hoc iens.huius euntis.& iturus itura iturum.Et sic declinātur quæcunque ab eo is componuntur præterveneo,quod facit in supino venum.

Itur impersonale quomodo flectitur?

Indicatiuo modo tempore præsenti itur. præterito imperfecto ibatur. præterito perfecto itum est, vel fuit. præterito plus

quāperfecto,itum erat,vel fuerat.Futuro,ibitur.

Imperatiuo modo tempore præsenti, eatur, Futuro,itor.

Optatiuo modo, tpe pñti,& ptō imperfecto vtinam iretur.præterito perfecto,& plusquamperfecto,vtinam itum esset,vel fuisset.Futuro vtinam eatur.

Subiunctiuo modo tempore præsenti, cum eatur. præterito imperfecto,cum iretur. præterito perfecto, cum itum sit vel fuerit. præterito plusquamperfecto,cum itum esset,vel fuisset.Futuro cū itum erit,vel fuerit.

Infinitiuo modo tēpore præsenti,& præterito imperfecto iri.præterito perfecto, & plusquamperfecto itum esse,vel fuisse.Futuro itum iri.

Redeo redis quomodo flectitur?

Indicatiuo.Redeo redis redit.Redimus reditis redeunt.Redibam redibas redibat. Redibamus redibatis redibant.Rediui rediuisti rediuit.Rediuimus rediuistis rediuerunt, vel rediuere & per syncopen redii.Rediueram rediueras rediuerat.Rediueramus rediueratis rediuerant.& redieram per concisionem.Redibo redibis redibit. Redibimus redibitis redibunt.

Imperatiuo redi redeat. Redite redeant.Redito tu. Redito ille.Reditote redeunto.Redeamus hortandi est magis.

Optatiuo vtinā redirē.rediuissē,& rediissem.redeam.

Subiunctiuo cum redeam. cum redirem.cum rediuerim.cum rediuissem.cum rediuero.& per syncopen redierim.rediissem.rediero.

Infinitiuo redire. rediuisse. & rediisse. Futuro reditum ire,vel rediturum esse. Gerundia,redeundi redeundo redeundum. Supina reditum reditu.Participia rediens,& rediturus.

Veneo venis quomodo flectitur.

i Ndicatiuo, veneo. venis. venit. Venimus. venitis. veneunt. Venibam, nam veniebam est à venio. Veniui & venii. veniueram & veneram. venibo.

I mpatiuo, veni, veneat. venite, veneant. Venito tu. Vēito ille. Vētote, veneūto. Veneamus hortādi ē.

Optatiuo vtinā venirē, veniuissē, & veniissē. veneam.

S ubiunctiuo cum veneam venirem veniuerim veniuissem veniuero.

I nfinitiuo venire veniuisse, & venisse. venum ire. Participiū veniēs veneūtis esset per regulam, qd nusq̄ legi. nā à venu participiū ne noīare quidem audeo.

Venio venis quomodo flectitur?

i Ndicatiuo modo tempore præsenti. S. venio venio venit. P. venimus. venītis penultima longa veniunt. Imperfecto. S. veniebam veniebas veniebat. Pl. veniebamus veniebatis veniebant. præterito perfecto. S. veni venisti venit. P. venĭmus penultima correpta. venistis venerunt, vel venere. præterito plusquamperfecto, veneram. Futuro veniam.

I mperatiuo modo tempore præsenti, ad secundam, & tertiam personā. S. veni veniat. P. venite veniant. Futuro. S. venito tu. venito ille. P. venitote veniunto. Veniamus hortandi est.

O ptatiuo modo tēpore præsenti, & præterito imperfecto, vtinam venirem ptō perfecto, & plusquamperfecto vtinam venissem. Futuro vtinam veniam.

S ubiunctiuo modo tēpore præsenti cum veniā. Imperfecto cū venirē. pfecto cum venerim. plusquam perfecto cum venissem. Futuro cum venero.

I nfinitiuo modo tempore præsenti venire, præterito perfecto, & plusquampfecto venisse. Futuro vētum ire, vel venturum esse.

G erundia ueniendi veniendo, veniendum. Supina

ventum ventu. Participia veniens & venturus.

Notandum inuenio, & conuenio & cætera, quæ à venio cōponuntur producere penultimam primæ, & secundæ personæ pluralis indicatiui pñtis temporis inuenīmus. inuenītis. cōuenīmus. cōuenītis. præteriti vero corripere inuenĭmus. conuenĭmus.

Venitur quomodo flectitur?

Indicatiuo venitur. veniebatur. ventum est, vel fuit. ventum erat, vel fuerat. veniatur. Imperatiuo veniatur tantum.

Optatiuo vtinā veniatur. vētū eēt, vl' fuisset. veniatur.

Subiūctiuo cū veniatur. veniretur. vētū sit. vel fuerit. vētum esset, vel fuisset. Ventum erit, vel fuerit.

Infinitiuo veniri. ventum esse, vel fuisse. ventum iri.

Gaudeo quomodo declinatur?

Indicatiuo modo tempore præsenti. S. Gaudeo gaudes gaudet. Pluraliter gaudemus gaudetis gaudent. præterito imperfecto. S. gaudebam gaudebas gaudebat. P. gaudebamus gaudebatis gaudebant. præterito perfecto. S. gauisus sum vel fui. es vel fuisti, est, vel fuit. P. gauisi sumus, vel fuimus. estis, vel fuistis, sunt fuerunt, vel fuere. præterito plusquamperfecto. S. gauisus eram, vel fueram. eras, vel fueras. erat, vel fuerat. Pl. gauisi eramus, vel fueramus eratis. vel fueratis. erant, vel fuerant. Futuro. S. gaudebo gaudebis gaudebit. P. gaudebimus gaudebitis gaudebunt.

Imperatiuo modo, tempore præsenti, ad secūdam, & tertiam personam. S. gaude. gaudeat. P. gaudete gaudeant. Futuro. S. gaudeto. gaudeto. P. gaudetote. gaudento. gaudeamus hortandi est.

Optatiuo modo tempore præsenti, & præterito imperfecto. S. vtinam gauderem gauderes gauderet. P. vtinā gauderemus gauderetis gauderent. præterito perfecto, & plusquam perfecto. S. vtinam gaui-

sus essem, vel fuissem. esses, vel fuisses. esset, vel fuisset. Pluraliter vtinam gauisi essemus, vel fuissemus. essetis, vel fuissetis. essent, vel fuissent. Futuro singulariter vtinam gaudeam gaudeas gaudeat. Pl. vtinam gaudeamus gaudeatis gaudeant.

Subiunctiuo modo tempore præsenti. Sing. cum gaudeam gaudeas gaudeat. Pluraliter cum gaudeamus gaudeatis gaudeant. præterito imperfecto. Sin. cum gauderem gauderes gauderet. Plura. cum gauderemus gauderetis gauderent. præterito perfecto. Sin. cum gauisus sim, vel fuerim. sis, vel fueris. sit vel fuerit. Plu. cum gauisi simus, vel fuerimus. sitis, vel fueritis. sint, vel fuerint. præterito plusquãperfecto. Singulariter cum gauisus essem, vel fuissem. esses, vel fuisset. Pluraliter cum gauisi essemus vel fuissemus. essetis, vel fuissetis. essent, vel fuissent. Futuro, singulariter cum gauisus ero, vel fuero. eris, vel fueris. erit vel fuerit. Plur. cum gauisi erimus, vel fuerimus. eritis vel fueritis. erunt, vel fuerunt.

Infinitiuo modo tempore præsenti gaudere. præterito perfecto & plusquamperfecto gausum esse, vel fuisse. Futuro gauisum ire, vel gauisurum esse.

Gerundia, vel participialia nomina gaudendi. gaudendo. gaudendum. Supina gauisum gauisu. Participia nascuntur ab hoc verbo neutro passiuo, tria. gaudens. gauisus, gauisurus.

Fio quomodo flectitur?

Indicatiuo modo tempore præsenti. Sing. fio. fis. fit. Plu fimus. fitis. fiunt. præterito imperfecto. S. fiebam. fiebas. fiebat. Pl. fiebamus. fiebatis. fiebant. præterito pfecto. S. factus sum vel fui. es vel fuisti. est vel fuit. Pl. facti sumus, vel fuimus. estis, vel fuistis. sunt, fuerunt, vel fuere. Præterito plusquamperfecto. Sing. factus eram, vel fueram. eras, vel fueras. erat, vel fuerat. Pl. facti era-

mus, vel fueramus. eratis, vel fueratis, erant vel fuerant. Futuro. S. fiam, fies, fiet. P. fiemus, fietis, fient.

I mperatiuo modo tempore præsenti, ad secundam & tertiam personam. Singulariter fi, fiat. Pluraliter fite, fiant. Futuro, singulariter fito tu, fito ille. Pluraliter fitote, fiunto. Fiamus hortandi est.

O ptatiuo modo tempore præsenti, & præterito imperfecto. S. vtinam fierem, fieres, fieret. Plu. vtinam fieremus, fieretis, fierēt. Præterito perfecto, & plusquamperfecto. Singul. vtinam ego factus essem, vel fuissem. tu factus esses, vel fuisses. ille factus esset, vel fuisset. P. vtinā facti essemus, vel fuissemus. essetis, vel fuissetis. essent, vel fuissent. Futuro. S. vtinam fiam, fias, fiat. P. vtinam fiamus, fiatis, fiant.

S ubiunctiuo modo tempore præsenti. Sin. cum fiam, fias, fiat. Plu. cum fiamus, fiatis, fiant. Præterito imperfecto. S. cum fierem, fieres, fieret. Plu. cum fieremus, fieretis, fierent. Præterito perfecto. S. cum factus sim, vel fuerim. sis vel fueris. sit, vel fuerit. Plu. cum facti simus, vel fuerimus. sitis, vel fueritis. sint, vel fuerint. præterito plusquamperfecto. S. cum factus essem, vel fuissem. esses, vel fuisses. esset vel fuisset. Plu. cum facti essemus, vel fuissemus. essetis, vel fuissetis. essent, vel fuissent. Futuro, singulariter cum factus ero, vel fuero. eris, vel fueris. erit, vel fuerit. Pluraliter cum facti erimus, vel fuerimus. eritis, vel fueritis. erunt, vel fuerint.

I nfinitiuo modo tempore præsenti, & præterito imperfecto fieri. præterito perfecto, & plusquamperfecto factum esse, vel fuisse. Futuro factum iri. Caret gerundiis. non enim legi apud doctos. fiendi. fiendo. fiendum. pro quibus faciendi. faciendo. faciendum. dicimus. Supina habet factum. factu, à facio. vnde factus participium. Item faciendus est à faciens. Fiendus non dicitur latine.

Memini quomodo declinatur?

Ndicatiuo modo tempore præsenti, & præterito perfecto. Sin. memini, meministi, meminit. Plu. meminimus, meministis, meminerunt, vel meminere. præterito imperfecto & plusquamperfecto. Singulariter memineram, memineras meminerat. Pluraliter memineramus. memineratis. meminerant. Futuro caret. sed eius loco dicimus. Singulariter meminero. memineris. meminerit. Plura. meminerimus. memineritis. meminerint.

Imperatiuo modo tempore instanti, & futuro ad secundas tantum personas in vtroque numero. Sing. memento tu. Plu. mementote vos.

Modo optandi, tẽpore instanti, & præterito imperfecto, perfecto, & plusquamperfecto. S. vtinam meminissem. meminisses. meminisset. Plu. vtinam meminissemus, meminissetis. meminissent. Futuro caret.

Subiunctiuo modo tempore instanti, & præterito pfecto. S. cum, vel si, vel quamuis, vel licet, vel quod, vel vt meminerim. memineris. meminerit. Plu. meminerimus memineritis. meminerint. Præterito imperfecto, & plusquamperfecto. Sin. cum, vel si meminissem. meminisses. meminisset. Plu. cum vel si meminissemus. meminissetis. meminissent. Futuro. S. cum vel si meminero. memineris. meminerit. Plu. cum, vel si meminerimus. memineritis. meminerint.

Infinitiuo mõ tpe pñti, impfecto, pfecto, & plusquãperfecto meminisse. Cæteris caret. sic inclinantur. Odi, noui, cœpi, per œ diphthongum. nam cepi sine diphthongo est præteritum à capio capis.

Oportet quomodo declinatur?

Ndicatiuo modo tempore præsenti oportet. imperfecto oportebat, perfecto oportuit. plusquamperfecto oportuerat. Futuro oportebit.

Imperatiuo modo tempore præſenti, oporteat tantum.

Optatiuo modo, tempore præſenti, & præterito imperfecto vtinam oporteret. Præterito perfecto, & pluſquamperfecto vtinam oportuiſſet. Futuro vtinam oporteat.

Subiunctiuo modo tempore præſenti cum oporteat. præterito imperfecto, cum oporteret. præterito perfecto cum oportuerit. præterito pluſquamperfecto, cum oportuiſſet. Futuro cũ oportuerit.

Infinitiuo modo tempore præſenti, & præterito imperfecto oportere. præterito perfecto & pluſquãperfecto oportuiſſe. Cæteris caret.

Contingit imperſonale quomodo flectitur?

Indicatiuo contingit, contingebat, contigit, cõtigerat, continget. Imperatiuo contingat tantum.

Optatiuo vtinam contingeret, contigiſſet, contingat.

Subiunctiuo cum contingat, contingeret, contigerit, contigiſſet, contigerit.

Infinitiuo contingere, contigiſſe, cæteris deficit.

Tædet quomodo inclinatur?

Indicatiuo tædet, tædebat, tæduit, & pertæſum eſt, vel fuit. tæduerat, & pertæſum erat, vel fuerat. tædebit.

Imperatiuo tædeat tantum.

Optatiuo vtinam tæderet, tæduiſſet, & pertæſum eſſet, vel fuiſſet, tædeat.

Subiunctiuo cum tædeat, tæderet, tæduerit, & pertæſum ſit, vel fuerit. tæduiſſet, & pertæſum eſſet, vel fuiſſet. tæduerit, & pertæſum erit, vel fuerit.

Infinitiuo tædere. tæduiſſe, & pertæſum eſſe, vel fuiſſe, participium pertæſus. ſed de hoc in participiis abunde dicemus.

DE ADVERBIO.

Qvid est aduerbium? pars orationis indeclinabilis, quæ adiecta verbo significationem eius explanat, & implet. nam sine aduerbio sensus perfectus non videtur. Cum enim dico lego. scribo. incertum est benéne, an perperam.

Quare dictum est aduerbium? quia semper verbum præcedit aut sequitur. vnde & nomen accepit, quemadmodum apud græcos ἐπίῤῥημα. hoc enim per ficit adiunctum verbis, quod adiectiua nomina substantiuis adiuncta, vt prudens homo, prudenter agit.

Quot accidunt aduerbio? species, significatio, & figura.

Quot sunt species aduerbiorum? duæ, primitiua. vt sæpe, clam. deriuatiua, vt sæpius, clanculum.

Quot sunt significationes aduerbiorum? multæ, quæ hoc hexasticho comprehenduntur.

Temporis atque loci. quali quanti atque negandi.
Da confirmandi. iurandi. da prohibendi.
Optandi. euentus. hortandi. daq; remisi.
Congrega & intenti. numeri. simili. dubitandi.
Et super, atque voca. monstra. eli. dim. per & inter.
Ordinis, & discre. simul his adiungito Compa.

Hoc est da temporis. loci qualitatis. quantitatis. negandi. confirmandi. iurandi. prohibendi. optandi. euentus. hortandi. remissiui. congregandi. intentiui. numeri. similitudinis. dubitandi. superlatiui. vocandi. monstrandi. elegendi. diminutiui. personalis. interrogandi. ordinis discretiui. comparandi.

Quot sunt figuræ aduerbiorum? tres. simplex, vt diu. composita, vt interdiu. quandiu. decomposita, vt indocte. imprudenter.

Interrogationes de aduerbio.

N Vnc quæ pars orationis est ? aduerbium. quare ? quia stat iuxta verbum, & semper nititur verbo.

Nūc cuius spēi? primitiuæ, q̄re? q̄a à nullo deriuatur.

Clāculū cuius spēi? deriuatiuæ. vn̄ deriuatur? à clam.

N unc cuius significationis ? temporis?

Da temporis. hodie. heri. nunc. nuper. cras. perendie. pridie. postridie. nudiustertius. nudiusquartus. aliquando. olim. tunc. quondam. iam. semper. mane. vesperi. diu. noctu. modo. & dum.

H inc cuius significationis? loci.

Da loci. hic. istic. illic. huc. istuc. illuc hac. istac. illac. hinc. istinc. illinc. ibi. vbide. intro. foras. intus. foris.

B ene cuius significationis? qualitatis. Da qualitatis. bene. male. docte. pulchre. fortiter. sapienter.

M ultum cuius signifitationis ? quantitatis.

Da quantitatis, multum, parum, modicum, minimum, maxime, magnopere, satis.

N on cuius significationis? negandi. Da negandi, non, nihil, nec, neque, haud, minime, nequaquam.

P rofecto cuius significationis ? confirmandi.

Da confirmandi, profecto, quippe, nempe, videlicet, scilicet, quidni, certe, næ.

A edepol cuius significationis iurandi.

Da iurandi. A edepol. Castor. Hercle. mediusfidius.

N e cuius sig̃ātionis? p̄hibendi. Da prohibēdi. ne.

V tinam cuius significationis? optandi.

Da optandi, vtinam. o si, o vtinam.

F orte cuius significationis? Euentus.

Da euentus, forte, casu, forte, fortuna.

E ia cuius significationis? hortandi.

Da hortandi eia, age, agite.

V ix cuius significationis ? remissiui.

Da remissiui, vix, paulatim, sensim, pedetentim.

Simul cuius significationis? congregandi.
Da congregandi.simul vnà.pariter.
Valde cuius significationis?intentiui.
Da intẽtiui. Valde.nimium.prorsus.penitus. oĩno.
Semel cuius significationis?numeri.
Da numeri. semel. bis. ter. quater. quinquies. sexties.septies.decies.quinquagies.octuagies. centies. millies.toties.quoties.quoties & huiusmodi.
Quasi cuius significationis?similitudinis.
Da similitudinis.quasi.ceu.sic.sicut.sicuti. velut.veluti.vt.vti.& ita.
Forsan cuius sigñationis?dubitãdi. Da dubitandi forsan.forsitan.forsit.fortassis.fortasse.fors.forte.
Maxime cuius significationis?superlatiui.
Da suplatiui.maxime.minime.doctissime.ocyssime.
Heus cuius sigñationis?vocãdi. Da vocãdi heus.o.
En cuius significationis? demonstrandi.
Da demonstrandi.en.ecce.
Potius cuius significationis? eligendi.
Da eligendi potius. immo.
Clanculum cuius significationis?diminutiui.
Da diminutiui.clanculum.belle.
Meatim cuius significationis?personalis. Da personalis.meatim.tuatim.suatim.nostratim vestratim.
Cur cuius significationis? interrogandi. Da interrogandi cur quare.nunquid.quin quamobrem.
Deinde cuius significationis?ordinandi.
Da ordinandi.deinde. deinces. dehinc.postea.obiter.interim.interea.protinus,& prætereà.
Seorsum cuius significationis?discretiui.
Da discretiui.deorsum.seorsum. secreto.separatim sigillatim.bifariam.omnifariam.& plurifariam.
Magis cuius significationis?comparatiui.
Da comparatiui magis minus.plus. validus.ocyus. celerius,& tardius.

DE PARTICIPIO.

Quid est participium? Pars orationis dicta quòd partem capiat nominis, partémque verbi. dicitur igitur participium, quasi particapium.

Participio quot accidunt? sex, genus, casus, tempus, significatio, numerus, & figura.

Quot sunt genera participiorum? quinq; masculinũ. vt amatus. fœmininum, vt amata. neutrum, vt amatum. Commune duum generum, vt amantem. Cõmune trium generum, vt amans.

Quot sunt casus participiorum? sex. quot & nominum, nominatiuus, genitiuus, datiuus, accusatiuus, vocatiuus, & ablatiuus.

Quot sunt tempora participiorum? quinq; præsens, & præteritũ imperfectũ simul, vt amãs, legens. Præteritumperfectum & plusquãperfectũ simul, vt amatus. lectus. Futurum per se, vt amaturus. amandus.

Quot sunt significationes participiorum? quinque. actiua, vt amãs ab amo. Passiua, vt amatus ab amor Neutralis, vt arans ab aro. Communis, vt largiens. à largior. deponens, vt sequens à sequor.

Quot numeros habet participium? duo. singularem, vt amans, pluralem, vt amantes.

Quot sunt figuræ participiorum? duæ, simplex, vt amans. decomposita, vt deamans.

Interrogationes de participio.

Amans quæ pars orationis est? participium. quare? quia partẽ capit nominis, partemq; verbi. recipit enim à nomine genera, & casus, à verbo autem tempora, & significationes, ab vtroque numerum & figuram.

Amatus cuius generis? masculini. quare? quia est prima vox participii.

Amata? fœminini. quare? qa est secũda vox participii.

A matum? neutri. quare? quia est tertia vox participii.
A mās cuius generis? omnis vel communis trium generũ. quare? quia omnia participia. in ns sunt cōmunia trium generum, vt hic & hæc & hoc amans.
A mantem cuius generis? communis duum generum. quare? quia præponuntur ei in declinatione duo articularia pronomina hunc & hanc.
A mantem cuius casus? accusatiui. quare? quia in eo casu declinando reperitur.
A mans cuius temporis? præsentis, & præteriti imperfecti. quare? quia omne participium desinens, in ns, præsentis, & præteriti imperfecti temporis est. vt amans, id est qui amat, vel amabat.
A matus cuius temporis? præteriti perfecti, & plusquamperfecti. quare? qa omne participium desinens in tus vel in sus. vel in xus, vel in uus. quod vnum est tantum, vt mortuus, præteriti pfecti, & plusquāpfecti temporis est, vt amatus, id est qui amatus est, vel fuit. vel qui amatus erat, vel fuerat.
A maturus cuius temporis? futuri. quare? quia omne participium in rus futuri temporis est, vt amaturus, id est qui amabit.
A mandus cuius temporis? futuri. quare? quia omne participium in dus futuri temporis est, vt amandus, id est qui amabitur.
A mans cuius significationis? actiuæ. quare? quia ab actiuo verbo venit, quod est amo.
A matus cuius significationis? passiuæ. quare? quia à passiuo verbo venit, quod est amor.
S eruiens cuius significationis? neutralis. quare? quia à verbo neutro deriuatur, quod est seruio.
L argiens cuius significationis? communis. quare? quia à communi verbo deducitur, quod est largior.
S equens cuius significationis? deponentis. quare? quia à deponenti verbo trahitur, quod est sequor.

Amans cuius numeri? singularis. quare? quia singulariter profertur.

Amantes cuius numeri? pluralis. quare? quia pluraliter profertur.

Amans cuius figuræ? simplicis. quare? quia simpliciter profertur.

Deamans cuius figuræ? decompositæ, quare? quia à composito deriuatur, qđ est deamo. Omne enim quod deriuatur à composito, dicitur decompositũ.

Singulariter Nominatiuo hic & hæc & hoc amans. Genitiuo huius amantis. Datiuo huic amanti. Accusatiuo hunc & hanc amantem, & hoc amans. Vocatiuo o amans. Ablatiuo ab hoc & ab hac & ab hoc amante vel amanti. Pluraliter nominatiuo hi & hæ amantes, & hæc amātia. Genitiuo horum & harum & horum amantium: & per concisionem amantum. Datiuo his amantibus. Accusatiuo hos & has amanteis. & hæc amantia. Vocatiuo o amantes, & o amantia. Ablatiuo ab his amantibus.

Nominatiuo amaturus. amatura. amaturum. Genitiuo amaturi. amaturæ. amaturi. Datiuo amaturo. amaturæ. amaturo. Accusatiuo amaturum. amaturam. amaturum. Vocatiuo o amature. o amatura. o amaturum. Ablatiuo ab amaturo. ab amatura. ab amaturo. Pluraliter nominatiuo amaturi amaturæ. amatura. Genitiuo amaturorum amaturarum. amaturorum. Datiuo amaturis. Acusatiuo amaturos. amaturas. amatura. Vocatiuo o amaturi. o amaturæ. o amatura. Ablatiuo ab amaturis.

Singulariter Nominatiuo amatus. amata. amatum. Genitiuo amati. amatæ. amati. Datiuo amato. amatæ. amato. Accusatiuo amatum. amatam. amatum. Vocatiuo o amate. o amata. o amatum. Ablatiuo ab amato. ab amata. ab amato. Pluraliter nominatiuo amati. amatæ amata. Genitiuo amatorum,

amatarum.amatorum. Datiuo amatis. Accusatiuo amatos.amatas. amata. Vocatiuo o amati.o amatæ.o amata. Ablatiuo ab amatis.

Singulariter nominatiuo amandus. amanda. amandum. Genitiuo amandi.amandæ. amandi. Datiuo amando. amandæ. amando. A.amãdum.amandã. amãdũ. Vo.o amandæ.o amanda.o amandum. A. ab amando.ab amanda.ab amando. Plu. nominatiuo amandi.amandæ.amanda. Genitiuo amãdorũ. amandarum.amandorum. Datiuo amandis. Accu. amandos.amandas. amanda. Vocatiuo o amandi. o amandæ.o amanda. Ablatiuo ab amandis.

DE PRAEPOSITIONE.

Quid est præpositio? ps orationis indeclinabilis, q̃ præposita aliis partibus orationis, significationem earum aut mutat, vt æquus iniquus, aut cõplet. vt facio. fero. perficio. perfero. aut minuit, vt rideo, surrideo, tristis. subtristis.

Quare dicitur præpositio? quia præponitur tam per appositionem, vt eo ad philosophos, q̃ per compositionem, vt adeo. aliquando postponitur ornatus gratia, vt tecum. quicum. Romam versus. Italiã vsque. crurum tenus.

Præpositioni quot accidũt? vnum. quodnam? casus. quot casus? duo. qui? Accusatiuus. & Ablatiuus.

Quæ sunt præpositiones accusatiuæ, id est quæ seruiunt accusatiuo casui? Ad. apud. ante. aduersus, vel aduersum. cis. citra circum. circa. contra. erga. extra. intra. infra. iuxta. ob. pone. per. propè. propter. secundum post. trans. vltra. præter. supra. circiter. vsque. secus. penes. versus. procul. pridie. postridie. dicimus enim ad templum. apud ignem. ante focum, si frigus erit. aduersus, vel aduersum ini-

micos. cis alpes. citra amnem Rubiconem. circum muros. circa forum. contra Dalmatas. erga necessarios. extra vrbē. inter amicos. Intra oppidum. Infra tectū. iuxta fanum. hanc ob rem. pone tribunal. per medios hostes. propè mortē. propter timorem, & propter aquæ riuum. secundum scripturas, & plena secundum flumina. post tergum. trans ripam. vltra Sauromatas præter officium. supra tectū. circiter calēdas ianuarias. vsque oceanum. secus te. penes arbitros. Sed secus te sedi non dici, sed secundum te, ait Caper. Aretium versus. procul vrbē, vt inquit Curtius. pridie parilia, & pridie illius diei. postridie calēdas. & postridie nonarum Decembrium.

Quæ sunt Ablatiuæ præpositiones, id est quæ seruiunt ablatiuo casui? a. ab. abs. cum. coràm. clàm. de. e. ex. pro. præ. palàm. sine. absque. tenus. dicimus enim à templo. à mari. ab Andria. abs quouis homine. cum exercitu. coràm testibus. clàm custodib⁹. de foro. e iure. ex theatro, quod est aliud, quam à theatro, vt ait Diomedes. pro clientibus, & pro tribunali. palàm omnibus. sine labore, absque iniuria. pubetenus, & crurum tenus.

Quæ sunt præpositiones ambiguæ, id est tam ablatiuo, quā accusatiuo casui seruientes? in. sub. super. & subter. Dicimus enim sum in templo. eo in templū. iaceo sub antro. curro sub antrū. sedeo super aquis. cado super aquas. dormio subter lodice. ingredior subter lodicem.

Quando seruiunt accusatiuo? cum motum significāt, vt itur in antiquā syluam. curro sub tegmen fagi.

Quādo seruiūt ablatiuo? quādo significāt in loco, vt sum in tēplo. sub porticu. recubo sub tegmine fagi.

Quæ sunt præpositiones, quæ nō inueniuntur nisi in cōpositione? hæ. di. dis. re. se. am. con. vt diduco. diffcio. repono. seduco. amplector. congredior.

Interrogationes de præpositione.

a D quæ pars orationis est? præpositio. quare? quia præponitur aliis partibus orationis per appositionem, vel per compositionem.

Quando per appositionem? cum regit casum, vt eo ad templum. in hostem.

Quando per compositionem? cum componitur, vt adduco ex ad & duco. Alludo ex ad & ludo. Iniustus ex in, & iustus. subtristis, ex sub, et tristis. irrideo ex in & rideo.

Ad cui casui seruit? accusatiuo. quare? quia est accusatiua præpositio.

Ad in hac oratione, Itur ad vrbem, quomodo præponitur? per appositionem. quare? quia regit casum.

Ad in hac oratione, adducā tibi tuum Pamphilū, quomodo præponitur? per cōpositionem. quare? quia ex ad, & duco componitur adduco.

A cui casui seruit? ablatiuo quare? quia. a. est ablatiua præpositio.

In cui casui seruit? vtrique. quare? quia est tam accusatiua, quam ablatiua præpositio.

DE CONIVNCTIONE.

q Vid est coniunctio? pars orationis indeclinabilis adnectens, ordinansq; sententiam.

Coniunctioni quot accidunt? tria. species. figura. & ordo.

Quot sunt species, siue potestates coniunctionis? hæ fere, quæ his versibus annotantur.

Co. conq;, & subcon. dis, subdis. adiuq;. Causal.
Approbat. aduersa. distri. discreq;. du. diq;.
Abnegat. effecti. collecti. his adiice complet.

Hoc est copulatiua. continuatiua. subcontinuatiua, disiunctiua. subdisiunctiua, adiunctiua. causalis. ap-

probatiua. aduersatiua. distributiua. discretiua. dubitatiua. diminutiua. abnegatiua. effectiua. collectiua. completiua.

Q uot sunt figuræ coniunctionis? duæ. simplex. vt nã ita. at. composita, vt nanque itaque. attamẽ. etenim.

Q uot sunt ordines cõiunctionis? tres? præpositiuus. subiunctiuus, & communis.

Q uæ sunt coniunctiones præpositiui ordinis? ac. at. ast. atque. aut. &. vel. nec. neque. si. quin. quatenus. sin. seu. siue. ni nisi. sed nisi poetice postponitur.

Q uæ sunt coniunctiones subiunctiui ordinis? quæ. ve. ne. quidem. quoque. autem. vero.

Q uæ ex his sunt ἐγκλιτικαί. i. encliticæ. hoc est inclinatiuæ? quæ. ve. ne.

Q uare dñt ἐγκλιτικαί? quia inclinant accentum præcedentis syllabæ ad se, vt quæ apud Virgilium.

A lcandrumq́;. Haliumq́;. Noemonaq́;, Prytanimq́;. sicut τε apud græcos. quod est que absque diphthongo. Homerus.

Α λκανδρόν θ᾽, ἅλιόν τε, νοήμονά τε, πρύτανίν τε. Hesio.

Κ λειώ τ᾽ εὐτέρπη τε, θάλειά τε, μελπομένη τε,
Τ ερψιχόρη τ᾽, ἐρατώ τε, πολύμνιά τ᾽, οὐρανίη τε,
Κ αλλιόπη θ᾽, ἣ δὲ προφερεστάτη ἐστὶν ἁπασάων. Hoc est.

C lioq́;, Euterpeq́;, Thaliaq́;, Melpomeneq́;,
T erpsichoreq́;, Eratoq́;, Polymnia, Vranieq́;.
C alliope multo ante alias præstantior omneis.

Et ne apud Horatium.

L udere qui nescit campestribus abstinet armis,
I ndoctusq́; pilæ, discíue, trochiue quiescit.
N e spissæ risum tollant impune coronæ. & ne apud Iuuenalem.

S emper ego auditor tm̃? nunquam'ne reponam? in his vbique ante que. ve. ne. est accentus acutus.

Q uæ sunt coniunctiones, quæ indifferenter & præponi & postponi possunt? Cæteræ ferè omnes.

præter supradictas, vt equidem igitur. tamen. ergo, quanquam, & huiusmodi.

Interrogationes de coniunctione.

T quæ pars est? coniunctio. quare? quia cõiungit cæteras partes orationis.

Et cui⁹ speciei, siue potestatis? Copulatiuæ. quare? quia copulat tam sensum, q̃ verba vt M. Tullius fuit & disertus, & sapiens.

Da copulatiuas, & que. atque. ac. quidẽ. quoque etiam item. at. ast. sed. autem. vero. Copulant enim cum confirmatione intellectum.

Si quando εἰ græcam significat, cuius potestatis? Cõtinuatiuæ. quare? quia demonstrat ordinem cum cõsequentia & continuatione rerum, vt si stertit, dormit, & si ambulat, mouetur.

Da continuatiuas si sin. significat enim ordinem præcedentis rei ad sequentem, vt si febri vexatur, calet. sed non conuertitur.

Quia cuius potestatis? Subcontinuatiuæ. quare? quia causam continuationis ostendit consequentem cum rerum essentia, vt quia ambulat, mouetur, & quando sol est super terram, dies est.

Da subcontinuatiuas. quando. quoniam. quandoquidem. quia. quatinus. & quatenus pro quoniam.

Aut cuius potestatis? disiunctiuæ. quare? quia, quamuis voces coniungat, sensum tamen disiungit, & alteram quidem rem esse, alteram vero nõ esse significat, vt aut est dies, aut est nox, vel est sanus, vel est æger. & hoc est bene disiunctum. quia si vnum verũ est, alterũ falsum. nã aliter vitiose quid disiungitur.

Da disiunctiuas. ve. vel. aut. siue. seu.

Vel pro etiam cuius potestatis? subdisiunctiuæ. quare? qa quamuis voces disiunctiuarũ habeat, vtrunq; tamen esse significat, vel simul, vel discrete simul, vt vel rex semper mihi maximas gratias agebat,

id est etiam rex. Item Alexander, siue Paris rapuit Helenam, id est Alexander, qui & Paris dicitur. & Mars, siue Mauors. Gradiuus, vel Maspiter præsul est bellorum. Discrete, vt tu tota die vel legis, vel scribis. significat enim te & legere & scribere, sed non simul utrunque agere, sed aliis horis legere, aliis scribere, similiter Remex, vel impellit remũ, vel attrahit. cum simul pene vtrunque fieri intelligo, sed distincte, alius est enim pellentis, alius attrahentis motus.

Da subiunctiuas. ve. vel. aut. siue. seu. quando utrunque significant.

Cum quando in ἵνα græcam significat, cuius speciei? Adiunctiuæ quare? quia adiungitur verbis subiunctiuis, vt cum essem Venetiis, non perperam me facturum existimaui, si nostras lucubrationes grammaticas imprimendas curarem.

Da adiunctiuas. si. vt. cum. dum, quatenus quando ἵνα græcam significat, vt si dederis operam bonis literis, proficies breui. & ut profit tibi facio. Item dum conderet vrbem. id est conderet.

Nam cuius speciei? Causalis proprie. quare? quia adiuncta indicatiuo verbo significat causam antecedentem, hoc est rem ex causa antecedente euenientem, vt doctus sum, nam legi, & mouetur, ambulat enim.

Da causales proprie. nam. nanque. enim.

Quid interest inter adiunctiuas & proprie causales? Causales cum affirmatione, adiunctiuæ cum dubitatione proferuntur. Sed & continuatiuæ, & subcontinuatiuæ, & adiunctiuæ. & effectiuæ inter causales ponuntur, quia per has causæ ostenduntur & continuationis, vt si ambulat mouetur, & adiunctionis, vt ambulat, vt moueatur, & effectionis, vt mouetur, ambulat enim.

E quidem cuius ſpeciei? approbatiuæ. quare? quia approbat rem, id eſt affirmat, vt Equidem merui, nec deprecor. & ſiquid vſquam iuſtitiæ eſt. & Si qua eſt cœlo pietas.
D a approbatiuas.ſi.equidem.quidem.
T amen cuius ſpeciei?aduerſatiuæ.quare?quia aduerſum conuenienti ſignificat, vt etſi te benefacturum dicis,tamen à malitia non diſcedis.
D a aduerſatiuas. tamen. quanquam. quanuis. etſi. licet, licebit, ſaltem, ſed ſaltem etiam diminutiua eſt.
V ero cuius poteſtatis? diſtributiuæ. quare? quia diuerſis diuerſa diſtribuit, vt ego lego, tu vero dormis.
D a diſtributiuas.at.aſt.vero.autem.ſed.
Q uàm cuius poteſtatis?diſcretiuæ,vel electuæ, quare?quia de duobus præpoſitis vnum eligere, & alterum refutare oſtendit, vt diues volo eſſe, quàm pauper. id eſt diues volo eſſe,& non pauper.Græci ἢ dicunt Homerus, βούλομ' ἐγὼ λαὸν σόον ἔμμεναι, ἢ ἀπολέσθαι.hoc eſt. Volo ego ſaluum eſſe populum, quàm perire,id eſt.& non perire.
A n cuius poteſtatis? dubitatiuæ. quare? quia dubitationem ſignificat,vt Eloquar,an ſileam?
D a dubitatiuas. an. né. correpta,necne. Horatius in poetica.

I ntererit multum Diuúsne loquatur,an heros.
M aturúsne ſenex,an adhuc florente iuuenta.
F eruidus,an matrona potens,an ſedula nutrix,
M ercatórne vagus,cultórne virentis agelli,
C olchus,an Aſſyrius,Thebis nutritus,an Argis.

T erentius in ſeipſum cruciante.Filium vnicum adoleſcentem habeo,ah quid dixi habere me. Immo habui Chreme,nunc habeam,nécne incertus ſum.
S altem cuius poteſtatis? diminutiuæ. quare? quia

diminutionem significat, vt si non vis donare, saltem mutua.

D a diminutiuas. saltem. at. vel. aut. pro saltem, vt si non re, at verbis adiuua. Virgilius in sexto.

S i te nulla manet tantæ pietatis imago:
A t ramum hunc (aperit ramum, qui veste latebat)
A gnoscas. at pro saltem Lucanus.
O felix si te vel sic tua Roma videret. pro salteni sic.

E tsi non vis referre gratiam, aut agas. aut pro saltem.

A ν & κέν cuius potestatis? (necesse est enim græcis vtamur, vbi nostra deficiunt,) Abnegatiuæ. quare? quia verbis adiunctæ, aliquid posse fieri ostendunt, sed propter aliquam causam, ne fiat, impediri, vt ἐποίησ᾽ ἄν, εἰ ἐδυνήθην hoc est fecissem, si potuissem &.

H κὲν γηθήσαι πρίαμος, πριάμοιό τε παῖδες.
A λλοιτε τρῶες, μέγα κεν κεχαροίατο θυμῷ
E ἰσφῶιν τὰ δὲ πάντα, πυθοίατο μαρναμένοιιν. hoc est.
G auderet priamus certe, & priameia proles.
T roianiq; alii, foret & his summa voluptas,
O mnia si vos hæc pugnare, veniret ad aures.

D a abnegatiuas. non habemus, sed illarum loco subiunctiuis vtimur verbis, vt comessem, si haberem. fecissem, si potuissem. curarem breui imprimendos optimos quosque libros, si quisquam rex adiuuaret.

N am cuius potestatis? effectiuæ. quare? quia significat effectum procedentem ex causa, vt legi, nam doctus sum. sed effectiuam eandem esse existimo, quam proprie causalem diximus.

I gitur cuius potestatis? Collectiuæ, vel Rationalis vel Illatiuæ. quare? quia per illationem colligit, quod supradictum est. hoc est ratione confirmat, vt Mar. Tullius pro Ligario. Habes igitur quod est accusatori maxime optandum, confitentem reum.

vel infertur aliis præpositis, vt Catilinam solus Cicero domuit, solus igitur Cicero patriam seruauit.

D a collectiuas, Ergo, igitur, itaque cum accentu in antepenultima.

V ero in hac Oratione, Aeneas vero & pius, & fortis fuit, cuius potestatis? Completiuæ. quare? quia nulla significationis necessitate, sed gratia ornatus ponitur.

D a completiuas, autem vero, quidem. equidem. quoque nam. namque, & quæcunque coniunctiones ornatus causa, vel metri nulla significationis necessitate ponuntur.

E t cuius figuræ? simplicis, quare? quia simpliciter profertur.

E tenim cuius figuræ? compositæ. quomodo componitur? ex et, & enim.

E t cuius ordinis? præpositiui. quare? quia semper præponitur in ordine orationis.

Q ue sine diphthongo cuius ordinis? subiunctiui. quare? quia semper subiungitur in ordine orationis.

E rgo cuius ordinis? Communis. quare? quia potest præponi & supponi in ordine orationis.

DE INTERIECTIONE.

Q Vid est interiectio? pars orationis indeclinabilis interiecta aliis partibus orationis ad exprimendos animi affectus.

I nteriectioni quot accidunt? vnum. quod? significatio tantum.

Q uot sunt significationes interiectionum? hæ ferè, quæ hoc versiculo comprehenduntur.

G audentis, risus, mirantis, dolq;, pauorq;.

H oc est gaudentis, ridentis, mirantis, dolentis, expauescentis.

Interrogationes de interiectione.

Eu quæ pars orationis est? Interiectio, quare? quia interiacet aliis partibus orationis.

Euge cuius significationis? gaudentis.

Da gaudentis. euge. euax.

Ha ha ha cuius significationis? ridentis.

Da ridentis. ha ha ha.

Papæ cuius significationis? admirantis.

Da admirantis. papæ. hem. Terent. papæ exuperat ipsam Thaidem. Idem, hem quid est? papæ. accepimus à græcis dicunt enim illa βαβαί.

Heu cuius significationis? dolentis.

Da dolentis. heu. hei. a. o. uæ. heu accusatiuo iungitur. vt heu me miserum. dicimus etiam heu pietas, heu prisca fides. hei vero, & væ datiuo coniunguntur Virgilius. Hei mihi qualis erat, quantū mutatus ab illo Hectore. Martial. Si sciero, væ tibi causidice.

At at cuius significationis? timentis.

Da timentis, at at. Terentius in Andria. At at, hoc est illud, hinc illæ lachrumæ.

Suntne aliqua dubia inter aduerbia, seu præpositiones, & interiectiones? maxime, vt o interiectio indignantis. dolentis. admirantis, & aduerbium vocandi, & optandi.

A & præpositio est & interiectio, vt à Corydon Corydon. pro similiter præpositio est, vt pro tribunali, & interiectio, vt pro Iuppiter. pro dolor.

Quæ aliæ orationis partes solent pro interiectione proferri? Infandum, vt nauibus infandum amissis vnius ob iram. & malum, vt apud Terentium.

Quid hoc malum infelicitatis est? & est dictum anxii animi. & turbati nimis.

Aldi

ALDI MANVTII ROMANI INSTITVTIONVM GRAMMATICARVM LIBER TERTIVS.

DE CONSTRVCTIONE VERBORVM.

QVID Eſt conſtuctio? debita diſpoſitio partium orationis in ipſa oratione.

Conſtructionum, quæ eſt congrua ſenſu, & voce? Phyllis amat corylos.

Quæ ſenſu, & non voce? Turba ruunt. populus currunt. gens armati.

Quæ voce, & non ſenſu? Venetiæ in ſinu adriatico ſitæ abundant diuitiis. & Iam ſtabant Thebæ.

Conſtructioni quot accidunt? duo concordantia, & regimen.

Quotuplex eſt concordantia? triplex. Nominatiuus cum verbo. Adiectiuum cum Subſtantiuo. Relatiuum cum antecedente.

Nominatiuus cum verbo in quot debet concordare? In duobus, in numero, & in perſona. Vt ego amo. tu amas. ille amat.

Adiectiuum cum ſubſtantiuo in quot debet concordare? in tribus, in numero, caſu, & genere, vt Vlyſſes aſtutus, Penelope pudica, arma crudelia.

Relatiuum cum antecedente in quot debet concordare? in duobus, in numero & in genere, vt Ae-

neas qui. Dido quæ. Ilium quod.

De concordantia nominatiui cum verbo.

EGo amo quæ concordantia est? Nominatiuus cum verbo.

Ostende nominatiuum, Ego. ostende verbum, amo..

Concordátne? concordat. ostende. ego est numeri singularis, & amo singularis. Ego est personæ primæ, & amo primæ. ergo congrue dicitur ego amo, quia concordat nominatiuus cum verbo in numero, & in persona.

Quare ego est numeri singularis, qa singulariter profertur. quomodo? Singulariter Nominatiuo ego.

Quare amo est numeri singularis? quia singulariter profertur. quomodo? Singulariter ego amo.

Quare ego est personæ primæ? quia omnia nomina & pronomina sunt tertiæ personæ, exceptis ego quod est personæ primæ, & tu secundæ, & vocatiuis casibus, qui sunt personæ secundæ.

Quare amo est personæ primæ? quia prima quæque vox verbi habentis treis personas, est personæ primæ, amo est prima vox verbi, ergo est psonæ priæ.

Quare amo est prima vox verbi? quia prima est in ordine, vt Singulariter ego amo. tu amas. ille amat. Amo est prima. amas secunda. amat tertia.

Quot modis potest discordare nominatiuus à verbo? tribus. in numero solum. in persona solum in numero & in persona simul.

Caue dicas concordatur, & discordatur. Nam concordo neutrum est. non enim dicimus concordo te cum illo, sed tu concordas per me. Ouidius. Per me concordant carmina neruis. Item tu concordas cum illo. Terent. in phorm. Si concordabis cum illa. Item dicendum discordat nominatiuus à verbo, & cum verbo. Quintilianus confirmanda vox

est, ne ab oratione discordet. Tacitus, cum queis æternum discordant. sicut dissideo, & dissentio. Cicero in Lælio, cum is tribunus plebis capitali odio à Quin. Pompeio, qui tum erat consul, dissideret. idem in eodem. ab iis, qui pecudum ritu ad voluptatem omnia referunt, longe dissentimus. M. Tullius. iii. de officiis. ego etiam cum Catone meo sæpe dissensi. Valerius maximus, Armis cum Cinna collega suo dissidens.

Diceretúrne congrue ego amamus? nó. Quare? quia ego est numeri singularis, & amamus pluralis, & sic discordaret nominatiuus à verbo in numero.

Quare non etiam in persona? quia ego est personæ primæ, & amamus primæ. Ego igitur amamus discordat in numero, & concordat in persona.

Dic incongrue in persona, & non in numero. Ego amas. Quare sic? quia ego est personæ primæ, & amas secundæ, & sic discordat nominatiuus à verbo in persona solum. Quare non discordat etiam in numero? quia ego est numeri singularis. & amas singularis. Ego igitur amas discordat in persona, & concordat in numero.

Dic incongrue in numero & in persona. Ego amatis. Quare sic? quia ego est numeri singularis, & amatis pluralis. ego est personæ primæ, & amatis secundæ. & sic discordat nominatiuus à verbo in numero, & in persona.

Vlysses astutus quæ concordantia est? Adiectiuum cum substantiuo. Ostende substantiuum, Vlysses. Ostende adiectiuum, astutus. Congruítne? Quid ni. nam Vlysses est numeri singularis, casus nominatiui, & generis masculini, & astutus est numeri singularis, casus nominatiui. & generis masculini. ergo congrue dicitur, Vlysses astutus.

Quot modis potest discordare adiectiuum à substan

tiuo? Septem. In numero ſolum. In caſu ſolũ. In ge-nere ſolum. In numero & in caſu & nõ in genere. In numero & in genere & nõ in caſu. In caſu & in gene re & non in numero. In numero, caſu, & genere.

Diceretur ne congrue Vlyſſes aſtuti? non. quare quia Vlyſſes eſt numeri ſingularis, & aſtuti pluralis, & ſic diſcordaret adiectiuum a ſubſtantiuo in numero. Quare non diſcordaret etiam in caſu, & in genere? quia Vlyſſes eſt caſus nominatiui, & generis maſcu-lini. & aſtuti ſimiliter.

Dic incõgrue in caſu ſolũ. Vlyſſes aſtutum. Quare di-ſcordat? qa Vlyſſes eſt caſus noiatiui, & aſtutum ac-cuſatiui & ſic diſcordat adiectiuum à ſubſtantiuo in caſu. Quare nõ etiam in numero, & in genere? quia Vlyſſes eſt numeri ſingularis, & generis maſculini, & aſtutum eſt numeri ſingularis, & generis maſculini. Ergo Vlyſſes aſtutum diſcordat ſolum in caſu.

Dic incongrue in genere duntaxat. Vlyſſes aſtuta. Quare ſic? quia Vlyſſes eſt generis maſculini, & aſtu ta fœminini, & ſic diſcordat adiectiuum à ſubſtanti-uo in genere. Quare non diſcordat etiam in nume-ro & in caſu? Quia Vlyſſes eſt numeri ſingularis, & caſus nominatiui, & aſtuta ſimiliter. Ergo Vlyſſes aſtuta diſcordat in genere duntaxat.

Dic incongrue in numero. & in caſu, & non in gene-re. Vlyſſes aſtutos. quare diſcordat? quia Vlyſſes eſt numeri ſingularis, & aſtutos eſt numeri plura-lis: Vlyſſes eſt caſus nominatiui, & aſtutos eſt ca-ſus accuſatiui, & ſic diſcordat adiectiuum à ſubſtan-tiuo in numero & in caſu, & non in genere. quare non in genere? quia Vlyſſes eſt generis maſculini, & aſtutos ſimiliter.

Dic incongrue in numero & in genere & non in ca-ſu. Vlyſſes aſtutæ. Quare ſic? quia Vlyſſes eſt nu-meri ſingularis, & generis maſculini, & aſtutæ eſt

numeri pluralis, & generis fœminini. Et sic discordat adiectiuum à substātiuo in numero & in genere & non in casu. Quare non in casu? quia Vlysses est casus nominatiui, & astutæ nominatiui.

Dic incongrue in casu & in genere & non in numero. Vlysses astutam. Quare sic? quia Vlysses est casus nominatiui, & generis masculini, & astutā est casus accusatiui & generis fœminini. Ergo Vlysses astutatam discordat in casu & in genere, & nō in numero. Quare non in numero? quia Vlysses est numeri singularis, & astutam similiter. Ergo non discordat in numero.

Dic incongrue in numero, casu & genere. Vlysses astutas. Quare sic? quia Vlysses est numeri singularis, casus nominatiui. & gn̄is masculini, & astutas est numeri pluralis, casus accusatiui, & generis fœminini. discordat igitur in numero, casu & genere.

De concordantia relatiui cum antecedente.

a Eneas qui. quæ concordātia est? Relatiuum cum antecedente. Ostende antecedens, Aeneas. ostende relatiuum, qui. Congruit'ne? maxime. nam Aeneas est numeri singularis & generis masculini, & qui similiter. ergo congrue dicitur Aeneas qui.

Diceretur'ne congrue Aeneas quæ? Non. quare? quia discordaret relatiuum ab antecedēte. In quo? in genere. quare? quia Aeneas est generis masculini, & quæ fœminini.

Quot modis potest esse discordia inter relatiuum, & antecedens? tribus. in numero tantum. in genere tantum. in numero & in genere simul. Fac discordet Aeneas qui in numero tantum. Aeneas quos. quare? quia Aeneas est numeri singularis, & quos pluralis. Quare non discordat etiam in genere? quia Aeneas est generis masculini, & quos mascu-

lini. Diſcordat igitur Aeneas quos in numero ſolũ-
Dic incongrue in genere duntaxat. Aeneas quam. quare ſic? quia Aeneas eſt generis maſculini, & quam fœminini. Quare non diſcordat etiam in numero? quia Aeneas eſt numeri ſingularis, & quam ſimiliter. Diſcordat igitur Aeneas quam in genere tantũ. Fac diſcordet in neutro, & in genere. Aeneas quarum. Quare ſic? quia Aeneas eſt numeri ſingularis, & quarum pluralis. Aeneas eſt generis maſculini. & quarum fœminini. Ergo Aeneas quarum diſcordat in numero, & in genere.

Debet ne relatiuum cum antecedente conuenire in caſu? minime. quare? quia cum non regantur ab vno, eodemq; verbo, & varie verba conſtruantur, nõ debet conuenire in caſu.

Quare relatiuum cum antecedente non debet conuenire in perſona? quia relatiua ſicuti adiectiua omnia deficiunt perſona, ſed ſtatim cum antecedenti adhæſerint, illius ſunt perſonæ, cuius eſt antecedens. nam cum dico tantum, qui vel quæ, vel quod nullius ſunt perſonæ: cum vero dico, ego qui, tunc quia qui eſt coniunctum antecedenti ego, quod eſt perſonæ primæ, ipſum quoque primæ fit perſonæ & propterea verbum quod ſequitur, vt ſtudeo. lego, & huiuſmodi, debet eſſe illius perſonæ, cuius eſt antecedens relatiui, vt ego, qui ſtudeo. tu, qui ſtudes. magiſter, qui ſtudet. nos, qui ſtudemus. vos qui ſtudetis, magiſtri, qui ſtudent. eodem modo adiectiua ſequuntur ſubſtantiua, vt ego Virgilius Romanus Poeta, fui amicus Cæſaris. Tu Ariſtoteles egregius philoſophus docuiſti magnum Alexandrum. Homerus ille diuinus, & Achillis iram cecinit, & errores Vlyſſis.

De conſtructione partium orationis.

Quæ partes orationis regunt poſt ſe? Verbum tam

personale, q̃ impersonale. Nomen. Participium. Præpositio. Aduerbium. Interiectio.

De constructione verbi actiui.

Vid est verbũ actiuum? quod in o finitum, q format passiuum in or, vt Amo, amor. Doceo, doceor. & potest habere accusatiuum significantem hominem, vt Pylades amauit Orestem. Dicimus etiam Amaryllis amabat castaneas. ego vidi Elephantum, & Tigridem, qui accusatiui non significant animal rationale, quod non fit in neutris. non enim dicimus aro Socratem, sicut aro terram. Igitur facio cum compositis magis est actiuum, quàm neutrum, vt Deus fecit hominem. Et ignis calefacit Socratem, quorum passiua fuerunt facior, & calefacior apud antiquos. loco quorum vtimur fio, & calefio.

Quot sũt gña verboꝝ? duo. Personale, & impsonale.
Quot sunt genera verborum personaliũ? Quinque. actiuum. passiuum. neutrum. cõmune, & deponens.
Quot sunt species verborum actiuorum? decem.

De prima specie actiuorum.

Væ sunt actiua primæ speciei? quæ construuntur duntaxat cum nomnatiuo agente & accusatiuo patiente, vt ego amo Deũ. tu vendis libros. ille scribit literas. Plato docuit Aristotelem, & sic in cæteris. Omnia enim actiua sunt primæ speciei, si tantum nominatiuum, & accusatiuum habent, vt Socrates docuit Platonem. Quòd si vltra principales casus, id est post nominatiuum agentem, & accusatiuum patientem genitiuum admiserint, erunt secundæ, vt ego moneo te huius rei. Si datiuum, erunt tertiæ, vt ego commendo me tibi. Si accusatiuum, erunt quartæ, vt Socrates docuit Platonem philosophiam. Si ablatiuum sine præpositione. erunt quintæ, vt ego spo-

liaui te ignorantia. Si ablatiuum cum præpositione, erunt sextæ, vt ego accepi a te binas literas. Si nominatiuum & datiuum tantum, erunt septimæ, vt iubeo tibi. Si nominatiuum, & infinitum, erũt octauæ, vt tu credis esse doctus. Si & ante se, & post se nominatiuum habuerint, erunt nonæ, vt lego assiduus. adoro pronus. Si absolute ponãtur, erunt decimæ, vt quid facis? lego, scribo.

Notandum idem verbum posse esse diuersarum specierum. nam ego emo libros, est primæ speciei. ego emo libros tanti, est secundæ. ego emo libros tibi, est tertiæ, Ego emo libros arte & ingenio, est quintæ, ego emo libros à Tryphone bibliopola est sextæ. Item ego doceo filium; est primæ speciei. ego doceo filium tuum non minoris talento, est secundæ. Ego doceo filium tibi. est tertiæ. ego doceo filiũ bonas literas, & bonos mores, est quartæ. Ego doceo filium magno studio, & labore est quintæ. & sic alia multa.

Dic aliquot verba actiua primæ speciei.

Verberat & video. facio, fastidio. honoro.
Fert. occidit. amo colit & formido. timetq;.
Polluoq;, & cerno. damnat. docet. audio. narro.
Cum quarto tantum species sunt omnia primæ.

Verbero	as	aui	atum	per battere.
Video	es	di	sum	per vedere.
Facio	cis	feci	ctum	per fare.
Fastidio	dis	iui	itum	per hauere in fastidio.
Honoro	as	aui	atum	per honorare.
Fero	fers	tuli	latum	per portare.
Occido	is	di	sum	per amazzare.
Amo	as	aui	atum	per amare.
Colo	lis	lui	cultũ	per amare cum honore.

Formido	das	aui	atum	per hauere paura
Timeo	es	mui	fine fupino per temere.	
Polluo	luis	lui	lutum per imbrattare.	
Cerno	nis	creui	etum	per vedere.
Damno	as	aui	atum	per damnare.
Doceo	ces	cui	ctum	per infegnare.
Audio	is	iui	itum	per odire.
Narro	as	aui	atum	per dire.

De fecunda fpecie verborum actiuorum.

Quæ funt actiua fecundæ fpeciei? quæ poft nominatiuum agentem, & accufatiuum patientem cum gtō cõftruuntur, vt græci impleuerunt equum armatorum militum, dici poteft & armatis militibus, fed fic per quintam fpeciem.

Pretium in quo cafu effe debet? In ablatiuo femper, emi librum vili, vel aureo. fic & inftrumentum. quo quid fit, poni in ablatiuo debet, vt fcribo libentius calamo, quàm penna & tempus, vt ftudui viginti annis. dicimus & viginti annos, idq; plerunq; cum tempus continuum fignificamus.

Excipiuntur Tanti, Quanti. Pluris, & Minoris, cum fuis compofitis. Tandem. Quantilibet Quanticunq;, Quantiuis, quæ fine fubftantiuo in genitiuo ponuntur, vt Quanti emifti ancillam? cum fubftantiuo vero in ablatiuo, vt Quanto pretio emifti Homerum? Item Quantiuis emi dicimus, Quantouis pretio emi, feu Quãtauis pecunia. & Quantilibet, feu Quantolibet pretio emeris, non eft mihi curæ. Dices tamen hæc res non valet Aureū, & Aureo, Varro denarii dicti, quòd denos æris valebant. Quinarii, quòd quinos. Plinius in naturali hiftoria. Ita vt fcrupulum valeret feftertiis vicenis. Sed tanti valeret res, ficut tanti emi rem. dicendum, vt apud iurifconfultos, Res tanti valet, quanti vendi poteft, Itē pluris hæreditas valeret, & quanto plu-

ris hæreditas valeret. Et quanto pretio valet, sicut quanto emi pretio dicimus. Donatus in adelphis, Vbi dicitur quanti est sumito, pro quanto pretio valet, exponit. Eodem modo dicimus multo & minimo, & paruo, & vili, vel emi. vel vendidi, vt apud eosdem iurisconsultos, quasi minimo valeret hæreditas. nec dicas tantum. quantum. multũ. parum & minimum valet, nisi intellexeris pro potest, vt scio te multum valere, id est posse. Hanc constructionem sequuntur cætera verba, quibus vti cum pretio possumus, vt doceo. ago. facio. consto & similia. Plinius secundus de Pamphilo pictore. Neminem minoris docuit talento. Iuuenalis. Chrysogonus quanti doceat, vel Pollio quanti. Idem. atq; ideo pluris, quàm Cossus agebat. Et quanti vna venefica constat. Inuenies etiam apud Terentium videtur esse quantiuis pretii, & apud Sallustium pluris pretii. Plautus. Mortuus pluris pretii est quàm ego. dicimus etiam non æstimo te vnius assis, & non facio te pili. Itẽ pluris & minoris pretio vnius assis. Horat. sermone sexto, vnius assis nõ vnquam pretio pluris licuisse, vt sic dicatur pluris, & minoris pretio, vt pluris & minoris nummo aureo. talẽto. centum milibus numum.

Dic aliquot actiua secundæ speciei.

Vendit. emit. redimit. locat. & conduco, reuendo.
Aestimo, venundo, castigoq; & reprehendo.
Arguit. incusat. condemno. atq; impleo. multo.
His verbis casum post quartum iunge secundum.
Sit tamen in sexto pretium, Quanti, atq; Minoris,
Plurisq;, & tanti socio sine, da genitiuo.
Cum substantiuo cures ea tradere sexto.

Vendo	dis	didi	itum	per vendere.
Emo	is	emi	emptũ	per comprare.
Redimo	is	emi	emptũ	per rescotere.

Loco	as	aui	atum	per dare à pesone.
Conduco	cis	xi	ctum	per togliere à pesone.
Reuendo	is	didi	ditum	per reuendere.
Aestimo	as	aui	atum	per estimare.
Venundo	as	dedi	datum	per vendere.
Castigo	as	gaui	gatum	per castigare.
Reprehẽdo	dis	di	sum	per reprendere.
Arguo	is	gui	gutũ	idem significat.
Incuso	as	aui	atum	per accusare.
Condemno	as	aui	atum	per condemnare.
Impleo	es	eui	etum	per impire.
Multo	as	aui	atum	p punire in denari

De verbis actiuis tertiæ speciei.

Quæ sunt actiua tertiæ speciei? quæ post nominatiuum agentem, & accusatiuum patientem cũ datiuo construuntur, vt homo pius dat eleemosynam pauperibus.

Dic aliquot actiua tertiæ speciei.

Scribo.lego.adscribo.commendo.nuntio mitto.
Lego.& restituo.do.commodo.mutuo.dono.
Addico,indico.edicoq;,atq; indico.prodo.
Et dico,& refero.declaro.impendo.vetoq;.
Suadeoq;,& subigo.promitto.accommodo.reddo.
Post quartum dandi gaudent hæc omnia casu.

Quæ possunt esse & tertiæ,& quintæ speciei?

Augeo.cõduplico.accumulo. atq; impertio.dono.
Et tertiæ & quintæ species fecisse licebit.

Scribo	is	psi	ptum	per scriuere.
Lego	is	legi	lectũ	per leggere.
Adscribo	is	psi	ptum	per attribuire, & imputare.
Cõmendo	as	aui	atum	per recommãdare.
Nuntio	as	aui	atum	per auisare.
Mitto	is	si	ssum	per mandare.

Lego as aui atum per mandare,& lasſare in teſtamento.
Reſtituo is tui tutum per reſtituire.
Do das dedi datum per dare.
Commodo as aui datum per preſtare quod redditur idem.
Mutuo as aui atum per preſtare, quod non redditur idem. Sed de mutuo abunde dicemus in exercitamentis grammaticis. Significat enim non dare mutuo, ſed accipere. Valerius Maxi. lib. vi. cap.ii. ac potius præſidium à libertate, quàm ab innocentia mutuauit. quemadmodum & mutuor. C. Cæſar lib. iii. Commentariorum de bello ciuili Pompeiano, quammaximas potuerunt pecunias mutuati, perinde ac ſuis ſatisfacere, & fraudata reſtituere vellent.
Dono nas naui natum per donare.
Addico cis xi ctum per deſtinare, vt addictus morti.
Indico cis xi ctum per far ſapere denuntiando.
Edico cis xi ctum per commandare vnde edictum.
Indico cas caui catum per moſtrare. vnde index.
Prodo dis didi ditum per tradire.
Dico cis xi ctum per dire.
Refero fers tuli latum per referire.
Declaro ras raui ratum per declarare.
Impendo dis di ſum per ſpendere. vnde impendium, id eſt impenſa.
Veto tas tui titum per vetare
Suadeo des aſi aſum per exhortare à fare.
Perſuadeo des aſi aſum per indure à fare.
Subigo gis egi actum per ſottomettere.

Promitto	tis	ſi	ſſum	per promettere.
Accõmodo	das	daui	datum	per acconzare, & adattare.
Reddo	dis	didi	ditum	per rendere.
Augeo	es	xi	ctum	per accreſcere.
Accumulo	as	aui	atum	per accumulare.
Cõduplico	cas	aui	atum	per raddoppiare.
Impertio	tis	tiui	tum	per fare participe.

De quarta ſpecie actiuorum verborum.

Quæ ſunt actiua quartæ ſpeciei? quæ poſt nominatiuum agentem, & accuſatiuum patientem cum altero accuſatiuo conſtruuntur, vt ego doceo te grammaticam.

Dic aliquot actiua quartæ ſpeciei.

Flagito. poſco. peto. doceo. rogo. calceo. cœlo.
Exoro. admoneo. moneo atque interrogo. cingo.
Induit, & veſtit. cumq; exuo. poſtulat oro.
Omnibus his quartos poteris coniungere binos.

Quæ poſſunt eſſe & quartæ, & quintæ ſpeciei?

Exuo & accingo, cum veſtio, calceo, cingo.
Induoq;, & quartæ potes hæc, & dicere quintæ.

Flagito	tas	taui	tatum	
Poſco	ſcis	popoſci ſine		ſupino.
Peto	tis	tiui	titum	per domandare.
Doceo	ces	cui	ctum	per inſegnare.
Rogo	gas	gaui	gatum	per domandare, & pregare.
Calceo	ceas	ceaui	ceatum	per calzare.
Cœlo	las	laui	latum	per celare, & aſcondere.
Exoro	ras	raui	atum	per obtenere pregando.
Admoneo	nes	nui	nitum	per admonire.
Moneo	nes	nui	nitum	idem ſignificat.
Interrogo	gas	gaui	gatum	per domandare.

Cingo	gis	xi	ctum	per cingere
Induo	duis	dui	dutum	
Vestio	stis	stiui	stitum	per vestire.
Exuo	xuis	xui	xutum	per spogliare.
Postulo	las	laui	latum	per domandare.
Oro	ras	raui	ratum	per pregare.

Inueniuntur ne aliqua verba ex supradictis aliter construi, quàm dictum est? maxime, vt flagito. posco. peto, vt postulo hoc abs te: & postulo te furti, & doceo, & admoneo te de hac re, & frequentius admoneo te huius rei. Item induo tibi, & multa huiusmodi. Sed tu ab iis, quæ nō sunt in vsu frequenti, abstineas. Peto tamē & postulo abs te hanc rem magis vtimur, quàm te hanc rem.

De quinta specie actiuorum.

Quæ sunt actiua quintæ speciei? Quæ post nominatiuum agentem, & accusatiuum patientem cum ablatiuo sine præpositione construuntur, vt straui equum sella, & scribo librum calamo, & peto te hasta. caue dicas cum hasta. nam cum instrumentum significamus, tacemus præpositionem, vt video te oculis.

Dic aliquot actiua quintæ speciei.

Inficit, & munit. regit. atq; irrito. leuoq;.
Educat, atq; cibat. vacuoq; & farcio. lacto.
Pascit. alit. spoliat. sternit. petit. afficit. ornat.
Impleoq;. & satio. saturo lanio. laceroq;.
Cædo. onero. exonero. vexoq;, & spargo. corono.
Possunt post quartum purum sibi iungere sextum.

Quæ possunt esse & quintæ, & tertiæ speciei.

Spargo. onero. fundo. figoq;. & sterno, leuoq;.
Et si sunt quintæ, ternæ quoque sæpe videbis.

Inficio	cis	feci	ctum	per tingere.
Munio	nis	niui	nitum	per fortificare.
Tego	gis	xi	ctum	per coprire.

Irrito tas taui tatum per irritare.
Leuo as uaui uatum per allegerire.
Educo cas caui catum per alleuare.
Cibo bas baui batum per dare da man-giare.
Vacuo as aui atum per votare, & va-cuare.
Farcio farcis farſi fartum proprie qđ ſaturo.
Lacto ctas ctaui tatum per allattare.
Paſco ſcis paui ſtum per paſcere.
Alo lis lui altum vel alitum per nutrire.
Spolio as aui atum per ſpogliare.
Sterno nis ſtraui ſtratum per deſtendere, & ſpianare.
Peto tis tiui titum per andare adoſſo.
Afficio cis feci ctum per indure, & di-ſponere.

Vt ſic ego afficio diſcipulos, vt libenter ſtudeant, & afficior per diſponerſe. Cicero in Lælio. ſic afficior interdum, vt Catonem, non me loqui exiſtimem, & ſic ſine ablatiuo. Cum ablatiuo vero accipit ſi-gnificationem ab eo ipſo ablatiuo, vt afficio te ho-nore. pudore. damno. dedecore. gaudio. mœrore. voluptate, id eſt diſpono te ad hæc omnia.

Orno nas naui natum per ornare.
Impleo ples pleui pletum per impire.
Satio as aui tum per ſatiare, vnde ſa-tias pro ſatietas.
Saturo as raui ratum per ſatollare. vn-de ſatur.
Lanio as aui atum per ſtrazzare. vnde lanius & laniſta.
Lacero as aui atum per ſtrazzare. vnde laceſſo. laceſſis iui itum. & laceſſitus, vt feci laceſſi-tus iniuria, id eſt prouocatus.

Cædo dis cecidi cæſum per æ diphthõgum. cæ. per occidere. vnde homicida, qui hominem. patricida qui patrem, & paricida, qui cognatum, aliúmve occidit. hinc etiam homicidium, patricidium, & paricidium. producit autem penultimam cecidi à cedo, à cado vero corripit. Priſcianus libro primo & ſecundo per duplex rr. parricidium ſcribendum cenſet.

Onero ras raui ratum per cargare.
Exonero ras raui ratum per diſcargare.
Vexo xas xaui xatum per dar impazzo.
Spargo gis ſi ſum per ſpargere, vnde aſpergo.
Corono nas naui atum per coronare.
Fundo dis di ſum per ſpandere, & reuerſare.
Figo gis xi fixum per ficcare. vnde crucifixus.

De ſexta ſpecie actiuorum.

Quæ ſunt actiua ſextæ ſpeciei? quæ poſt nominatiuum agentem, & accuſatiuum patientem cum ablatiuo cum a, vel ab, vel e, vel ex, vel ſimili præpoſitione conſtruuntur, vt ego audiui, & didici multa à præceptoribus meis, Romæ à Gaſpare Veronenſi, grammatico peregregio, Ferrariæ à Baptiſta Guarini filio, viro vtriuſque linguæ quamdoctiſſimo.

Dic aliquot actiua ſextæ ſpeciei.

Audit, & ediſcit, vellit, mouet, amouet, arcet,
Accipio, retraho, cumq; exigo, ſeparo, ſoluo.
Haurit, habet, remouet, capit, atque intelligit, auſert.
Atque abigo, extirpo, eripio, & diuello, vetoq;.
Sumoq;, præcipuos poſt caſus ſumere ſextum
Debent, propoſitis tamen a, vel ab, irrita vt olim
Iapetionides accepit ab hoſpite dona,

Audio

Audio dis diui ditum per audire.
Edisco scis didici sine supino p ipare à mēte
Vello lis velli, vel vulsi vulsum p scarpire.
Moueo ues ui tum per mouere.
Amoueo ues ui tum per togliere via.
Arceo ces cui ctum per far stare discosto.
Accipio pis pi ptum per togliere, & intendere.
Retraho his xi ctum per tirare indietro.
Exigo gis egi actum per rescotere il debito.
Separo ras raui ratū per spartire.
Soluo uis solui solutū per sciogliere, & disligare.
Haurio ris hausi stum per trare fora, vt vinum è dolio, aquam è puteo, vt Haurit aquam cribro, qui discere vult sine libro. accipitur etiam pro audio, vt vocemq; his auribus hausi.
Habeo bes bui bitum per hauere, & scribitur per aspirationem in principio. nam abeo sine aspiratione facit in secunda persona abis, & est neutrum, & est id, quod discedo, vt abi hinc actutum in malam crucem.
Remoueo ues ui tum per remouere.
Capio pis cepi ptum per pigliare.
Intelligo his xi ctum per intendere.
Aufero fers tuli latum per leuar via.
Abigo gis egi actum per scacciare. vnde de abactor.
Extirpo pas paui patū per extirpare.
Eripio pis pui ptum per togliere, & liberare.
Diuello lis li vel si sum per scarpire.
Veto tas tui titum per vetare, & pro-

hibire.

Sumo mis psi ptum per togliere.

De septima specie actiuorum.

Quæ sunt verba actiua septimæ speciei? quæ construuntur ante se cum nominatiuo agente, & post se cum datiuo patiente. vt boni pueri libenter audiunt magistris, & parentibus suis.

Dic aliquot actiua septimæ speciei.

Audio,& ausculto recipit.benedico.timetq;.
Impero,& inuideo.metuo.interdico.iubetq;.
Hæc quandoq; solent solo gaudere datiuo.

Audio	dis	diui	ditum
Ausculto	tas	taui	tatum per obedire.
Recipio	pis	cepi	ceptū per promettere.
Benedico	cis	zi	ctum per benedire.
Timeo	es	mui	sine supino per temere ne quid accidat mali.
Impero	as	raui	ratum per comandare.
Inuideo	des	di	sum per hauere inuidia.
Metuo	tuis	tui	sine supino per temere ne quid accidat mali.
Interdico	cis	xi	ctum per interdire & priuare,& vetare.
Iubeo	bes	--ssi	ssum per commandare.

Sed audeo.ausculto. timeo. metuo.recipio.benedico.magis neutra q̃ actiua mihi videntur. quia passiue his vti non possumus, sed impersonaliter sic, audio tibi.à me auditur tibi. Sic benedicitur tibi.timetur vitæ Pamphili. quod etiam Diomedi placet & hoc quando tantum cum datiuo construuntur.nam timeo tibi suspendium, vel mortem. iubeo tibi hoc vel illud. inuideo tibi doctrinam, non sunt septimæ speciei. & notandum dici timeo, & metuo te,ne scilicet noceas mihi. timeo, & metuo

tibi, & de te. ne tibi quid accidat mali. Virgilius. Caroq; oneri timet. Terent. eius vitæ timeo. M. Tullius ad Trebatium. Quo quidem nuntio valde me hercule de te timueram.timeo, & metuo à te. ne propter te quid cuiquam accidat mali Terent. hei metui à Chryside.

De octaua specie actiuorum.

Quæ sunt actiua octauæ speciei? quæ construuntur à fronte cum nominatiuo agente à tergo vero cum infinito, aut cũ obliquo, aut sine, vt ego credo esse indoctus, & ego credo me esse indoctum.

Sed notandum quòd cum sermo non reflectitur ad eum, qui est agens, sed ad alium facit transitionem, necesse est vti obliquo. vt ego spero liberos meos fore & doctos, & bene moratos. Cum vero reciprocus est, hoc est eadẽ res & agit & patitur, obliquo & vti, & nõ vti possumus pro arbitrio nostro, vt puto esse bonus, & puto me esse bonũ. tu credis esse doctus, & tu credis te esse doctum. Cæsar semper optauit euadere rex Romanorum. & Cæsar semper optauit se euadere regem Romanorũ. Catullus scripsit ad M. Tullium esse pessimus poeta. & Catullus scripsit ad M. Tullium se esse pessimum poetam.

Dic aliquot actiua octauæ speciei.

Spero, & despero. cupio. scio. nescio. duco.
Autumat. atque putat. credit. desiderat. optat.
Hæc infinitum cum obliquo, aut absque requirunt.

Spero	ras	raui	ratũ	per sperare.
Despero	ras	raui	ratũ	per desperare.
Cupio	pis	piui	pitũ	per desiderare.
Scio	scis	sciui	scitũ	per sapere.
Nescio	scis	sciui	scitũ	per non sapere.
Duco	cis	xi	ctum	

Autumo	mas	maui	matum	
Puto	tas	taui	putatū	per pensare.
Credo	dis	didi	ditum	per credere.
Desidero	ras	raui	ratum	
Opto	tas	taui	tum	per desiderare.

De nona specie verborum actiuorum.

Quæ sunt actiua nonæ speciei? quæ & ante se & post se cum nominatiuo construuntur, vt doceo sedens. oro astans. adoro supplex, & huiusmodi.

De decima specie actiuorum.

Quæ sunt actiua decimæ speciei? quæ ante se cū nominatiuo construuntur. post se vero absolute ponuntur. vt amo. lego. & huiusmodi. vt Hei mihi, nō suus est, iam scio, quisquis amat. Item si legis, cātas, si cantas, male cantas.

De constructione verborum passiuorum.

Quid est verbum passiuum? quod ab actiuo formatur adiectione. r. literæ, vt amor ab amo. doceor à doceo.

Quot sunt species verborum passiuorum? decē, quot & actiuorum.

Omnia verba passiua quomodo construuntur? à fronte cum nominatiuo patiente, à tergo vero cū ablatiuo agente cum præpositione a, vel ab, vel simili, vel cum datiuo loco ablatiui, vt tu amaris à me, vel tu amaris mihi pro à me. Virgilius in bucolicis. His tibi Grynæi nemoris dicatur origo. tibi ꝓ à te.

Quomodo cuius speciei sint passiua cognoscuntur? Si tantum nominatiuum patientem, & ablatiuum cum præpositione agentem admiserint, erunt primæ speciei. Verum si post rem agentem, & patientem, aliquem habuerint casum, illius erit speciei, cuius actiua, vnde formatur. Nam sicut ego amo deum, est primæ speciei actiuorum, ita Deus amatur à me, est primæ speciei passiuorum, & sicut ego

non æstimo te vnius assis, est secundæ speciei actiuorum. Ita tu non æstimaris à me vnius assis est secundæ speciei passiuorum & sic in singulis. Casus enim qui neque agens est, neque patiens in actiuis, non mutatur in passiuis. Sed tantum mutantur res agens & patiens, vt ego scripsi literas tibi. Literæ scriptæ fuerunt à me tibi. Ego doceo te grammaticam. tu doceris à me grammaticam. Ego spolio te veste. tu spoliaris à me veste. Ego audio multa abs te. multa audiuntur à me abs te.

Sunt quæ datiuum in nominatiuũ conuertunt. vt ego iubeo tibi. tu iuberis à me. Ego inuideo tibi. tu inuideris à me. Inuenies etiam huiusmodi orationes. Capræ pascuntur herbas & herbis.

Sed passiua cum accusatiuo, figurate construuntur, vt lædor manum. fractus sum pedẽ. Pascũtur syluas, & summa Lycæi.

Quæ octauæ sunt speciei, quomodo construuntur? sic. ego credo esse bonus. ego credor à me esse bonus. ego puto te esse doctissimum. tu putaris à me esse doctissimus. & similiter in cæteris.

Quæ sunt nonæ, quomodo cõstruuntur? sic, doceor sedẽs. verberor inuitus. feror isignis. scribor hæres.

Quæ sunt decimæ? sic, Doceor, verberor. C. Cæsar cum occideretur, curabat, vt honeste caderet.

Dic aliquot verba passiua.

Verberor, & vendor. donor. doceor spoliorq;.
Audior, & iubeor. necnon credor videorq;.
Mutuor, & debent patientem admittere rectum.
A vel ab & sextum mediis admittere agentem.
Post tamen hos casus, sua quos actiua sequuntur.

Verberor	aris	atus	sum	per essere battuto.
Vendor	eris	ditus	sum	per essere vẽduto.
Donor	aris	atus	sum	per essere donato.
Doceor	eris	ctus	sum	p essere insegnato.

Spolior	aris	atus	sum	p esser spogliato.
Audior	ris	itus	sum	per essere audito.
Credor	ris	itus	sum	per esser creduto.
Iubeor	eris	ssus	sum	per esser comandato.
Videor	eris	sus	sum	per essere veduto & parere.
Mutuor	aris	atus	sum	p toglier ipræstito

Sed est potius deponens. & mutuo neutrum, de quibus (vt dixi) dicemus in exercitamentis.

Et notandum omnia verba in or carere præteritis perfectis, & sex iis, quæ à præteritis perfectis inclinantur, eorumq; loco poni participium præteriti tpis, & substãtiuũ verbũ, vt amatus sum, vel fui. erã vel fuerã. essem, vel fuissem. sim, vel fuerim. essem, vel fuissem. ero, vel fuero. amatum esse, vel fuisse.

Quæ sunt, quæ dicuntur vocatiua? dicor, Vocor. Nominor. Nuncupor. Appellor. quæ volunt & à fronte, & à tergo nominatiuum, vt vocor Aldus.

Nuncupor	aris	atus	sum	
Appellor	aris	atus	sum	
Dicor	ceris	ctus	sum	
Vocor	aris	atus	sum	
Nominor	aris	atus	sum	per chiamarse.

De verborũ neutrorũ, & deponẽtiũ constructione.

Quid est verbum neutrum? quod in o desinit, & passiuum in or proprie habere nõ potest. Sũt igitur cum cõpositis, similiter Odi. Noui. Cœpi. Memini abusiue neutra esse dicuntur, Item si dixeris aror, erit per prosopopœiam, vbi terra loquatur fictione poetica.

Et notandum deponentia in constructione esse vt neutra, hoc est neutra primæ speciei, & deponentia primæ speciei eandem habere constructionem. & neutra secundæ speciei & deponentia secundæ

ſpeciei etiam eandem & ſic in cæteris, atque ideo ſimul de vtriſque tractabimus.

q Vid eſt verbum deponens? quod in or naturaliter deſinens, deponit alteram ſignificationem, id eſt vel actiuam vel paſſiuam,

Quæ deponentia deponunt ſignificationem paſſiuã? quæ ſunt primæ. ſecundæ. tertiæ. quartæ, & ſeptimæ ſpeciei.

Quæ deponunt actiuam? quæ ſunt quintæ. & ſextæ.

Quot ſunt ſpecies verborum neutrorum? ſeptem.

Quot ſunt ſpecies verborum deponentium? ſimiliter. ſeptem.

De prima ſpecie verborum neutrorum.

q Væ ſunt neutra primæ ſpecie? quæ & à frõte, & à tergo nominatiuum poſtulãt, vt ego ſum indoctus. tu euaſiſti vir magnus.

Dic aliquot neutra primæ ſpeciei.

Sum. fio. incedoq́;. euadoq́;, & viuo. voloq́;.
Primum ſunt ſpecies. regitur cum rectus vtrinque.
Quandoq; ipſa dies mater, quandoq; nouerca eſt.

Sum es eſt, fui		ſine ſupino		pe eſſere.
Fio	fis	ctus ſum vel fui		per eſſere fatto & diuentare.
Incedo	dis	ſſi	ſſum	per andare.
Euado	dis	ſi	ſum	per deuentare.
Viuo	uis	xi	ctum	per viuere.
Volo	las	aui	atum	per volare.

De prima ſpecie verborum deponentium.

q Væ ſunt deponentia primæ ſpeciei? quæ cum nominatiuo vtrinque conſtruuntur, vt tu luctaris vnctus.

Dic aliquot deponentia primæ ſpeciei.

Prælior, & luctor. proficiſcor. digladiorq́;.
Etiocor, & gradior. ratiocinor, atq; reuertor.
Primæ ſunt ſpecies. regitur cum rectus vtrinque.

Crassor ego armatus semper, sed luctor inermis,
Digladior nudus. cautus ratiocinor. impar
Troilus infelix puer est congressus Achilli.

Praelior	aris	atus	sum	per combattere.
Luctor	aris	atus	sum	per giocare alle brazza.
Proficiscor	sceris	ctus	sum	per andare.
Digladior	aris	atus	sum	per fare alle spadazzate.
Iocor	aris	atus	sum	per giocare, & treppare.
Gradior	eris	assus	sum	per andare.
Ratiocinor	aris	atus	sum	per fare conto, e ragione.
Reuertor	eris	sus	sum	per tornare.

Inuenitur & reuerto.

De verbis neutris secundæ speciei.

Quæ sunt verba neutra secũdæ speciei? quæ cum nominatiuo patiente, & ablatiuo agente construuntur, vt ego careo pecunia. nec dicas pecuniæ. Egeo tamen & indigeo etiam genitiuo iũgũtur. Memini genitiuo, & accusatiuo & infinito etiã, vt Memini legere. Satago gtõ tm̃. Abstineo genitiuo, accusatiuo. & ablatiuo. sed Abstineo est actiuum, vt ait Priscianus.

Dic aliquot neutra secundæ speciei.

Deficit indigeo. careo. memini. satagoq́;
Affluit, atque egeo. vacat, atque exubero. abundo.
His ablatiuum tantum coniungito casum.
Indiget, atque egeo sextoq́; & da genitiuo.
At Memini & quarto casu & coniunge secundo.
Sed Satago patrium tribuas tantummodo casum.

Quæ possunt esse & secundæ, & tertiæ speciei?
Affluo, deficio, nec non his adiice abundo.
Neutrorum ternæ species sunt, atque secundæ.

Deficio cis eci ctum per mācare, & non hauere.
Indigeo ges gui sine supino per bisognare, & hauere bisogno.
Careo res rui ritum vel cassum per mancare, & non hauere.
Memini defectiuum per recordarse, vt memini huius rei, & hanc rem.
Satago gis egi actum per essere diligēte.
Affluo is xi xum per abondare.
Ego nes gui sine supino, idē qđ idigeo
Vaco cas aui atum idem quod careo & deficio.
Exubero ras aui atum
Abundo pas aui tum, significant qđ affluo.
Abstineo nes nui sine supino per abstenere.

De secunda specie deponentium.

Quæ sunt deponentia secundæ speciei? quæ nominatiuum agentem, & ablatiuum patientem postulant. in quo tantum à neutris secundæ speciei differunt. illa enim nominatiuum patientem, & ablatiuum agentem. hæc autem nominatiuum agentem & ablatiuum patientem postulant. vt vtere virtute. potior tamen iungitur etiam genitiuo & accusatiuo obliuiscor vero & reminiscor, & recordor genitiuo, & accusatiuo. fungor vero & vescor, & vtor, & abutor apud veteres etiam accusatiuo iungebantur. nunc autem tantum ablatiuo, abutor tamen etiam accusatiuo. Misereor melius genitiuo.

Dic aliquot deponentia secundæ speciei.

Fungorq;, & potior, vescor, fruor. vtor. abutor.
Nec non defungor casu coniunge latino.
Iunge tribus potior quarto, & sexto, atq; secundo
Et debēt patrium miseretur sumere tantum.

Et patrium.& quartum reminiſcitur, obliuiſcor.
Attamen & veſcor, vtorq;, & fungor. abutor.
Quarto etiam docti veteres iunxiſſe leguntur.
Fungor geris ctus ſum per vſare officio & dignitate.
Potior tiris. vel teris titus ſum per ottenere coſa deſiderata
Veſcor ſceris ſine præterito & ſupino per vſare cibi, & mangiare.
Fruor eris fretus vel fruitus vel fructus ſum per pigliare apiacere & diletto vſando. Cicero in Hortenſio. A mœnitate ſumma perfructus. fretus idem eſt quod confiſus. Quintilianus, tua fretus humanitate, id egeram.
Vtor eris vſus ſum per vſare, homini autem adiunctum per conuerſare. vt Aulo Trebonio vtor valde familiariter.
Abutor eris, vſus ſum eſt perperam & male vti, & nimis licenter.
Defungor eris ctus ſum per vſare compitamente, vt defunctus eſt finiuit officium vitæ.
Virg. Pelagi defuncte periclis.
Obliuiſcor ſceris litus ſum per dimenticarſe.
Reminiſcor ſceris ſine ptõ, & ſupino per recordarſe.
Miſereor ſereris miſertus ſum per hauere miſericordia.
Recordor aris atus ſum per recordarſe.

De tertia ſpecie verborum neutrorum.

q Væ ſunt neutra tertiæ ſpeciei? quæ cum nominatiuo agente, & datiuo patiente conſtruuntur, vt ſcalæ hærent parietibus, & tu ſeruis Deo.

Dic aliquot neutra tertiæ ſpeciei.

Seruit. obeſt. noceo placet, atque incumbo, licetq;.
Officio. caueo. ſtudeoq;. & conſulit. hæret.

Obuio,& occurro,atq; obtempero.obedio.paret.
Et faueo.& lateo,atq; ignoſco.indulgeo.parco.
Interſum.ſoluo.deſumq;,& debeo.cedo.
Aſſentit ſpecies cum caſu hæc tertia dandi eſt.

Seruio	is	uiui	uitum per ſeruire.
Obſum	es	offui	ſine ſupino per nocere.
Noceo	ces	cui	citum per nocere.
Placeo	ces	cui	citum per piacere.
Incumbo	bis	bui	bitum per dare opera, & attendere con diligentia.
Liceo	ces	cui	citum per eſſere licito.
Officio	cis	feci	ctum per nocere.
Caueo	ues	caui	cautū per guardarſe.
Studeo	des	dui	ſine ſupino per ſtudiare.
Conſulo	lis	lui	tum per dare conſiglio.
Hæreo	res	hæſi	ſum per accoſtarſe.
Obuio	as	aui	atum per ſcontrare.
Occurro	ris	ri	ſum idem quod eo obuiam.
Obtempero	ras	aui	atum per obedire.
Obedio	dis	diui	itum idem ſignificat.
Pareo	res	rui	ſine ſupino, idem quod obedio.
Faueo	ves	faui	fautum per fauorezzare.
Lateo	tes	tui	latitum per aſcondere.
Ignoſco	ſcis	gnoui	otum per perdonare.
Indulgeo	ges	ſi	tum per concedere.
Parco	cis	peperci vel ſi	ſum per pdonare.
Interſum	es	fui	ſine ſupino p eſſere pñte.
Soluo	uis	ui	lutum per pagare.
Deſum	es	fui	ſine ſupino per mancare.
Debeo	bes	bui	bitum p eſſere obligato.
Cedo	dis	ſſi	ſſum per dare loco.
Aſſentio	tis	ſi	ſum per conſentire.

Aſſentior tamen omnes ferè dicunt, vt Gellius refert.

De tertia ſpecie deponentium.

Quæ ſunt deponentia tertiæ ſpeciei? quæ nominatiuum agentem & datiuum patientem poſtulant. vt ego ſuffragor tibi. tu vero ingratus refragaris mihi.

Da aliquot deponentia tertiæ ſpeciei.

Suffragor, dominorq́;, & fæneror, atque refragor,
Blandior, & medeor, nec non aſſentor, adulor.
Gratulor. iraſcor. famulor. minitorq́;. minorq́;.
Obſequor auxiliorq́;, aduerſor. polliceorq́;.
Inſidior. dandi gaudebunt omnia caſu.

Suffragor	aris	atus	ſum	per dar la voce o la ballotta in fauore.
Dominor	aris	atus	ſum	per ſignoreggiare.
Fœneror	aris	atus	ſum	per dare ad vſura.
Refragor	aris	atus	ſum	per dare la voce o la ballotta contra.
Blandior	iris	ditus	ſum	per accarezzare, & loſengare.
Medeor	eris	caret ptō & ſupino per medicare		
Aſſentor	aris	atus	ſum	per andare à verſo, e compiacere.
Adulor	aris	atus	ſum	penultima producta per lonſengare, & accarezzare.
Gratulor	aris	atus	ſum	eſt gaudere bono alieno, vt gratulor tibi.
Iraſcor	ſceris	atus	ſum	per ſcorezzarſe.
Famulor	aris	atus	ſum	per ſeruire.
Minitor	aris	atus	ſum	per minacciare fortemente.
Minor	aris	atus	ſum	per minacciare.
Obſequor	eris	cutus	ſum	per andare à verſo
Auxilior	aris	atus	ſum	per aiutare.
Aduerſor	aris	atus	ſum	per eſſer contrario
Polliceor	eris	citus	ſum	per promettere.

sponte.

Insidior aris atus sum per agguaitare, & fare insidie.

Iniurior autem, & contrarior ego non memini legere apud idoneos. sed fui tibi iniurius. affeci te iniuria. contrarius ero illi. aduersabor, & refragabor illi.

De quarta specie verborum neutrorum.

Q Væ sunt verba neutra quartæ speciei? quæ cum nominatiuo agente, & accusatiuo patiente construuntur. vt ego aro terram. Et habent passiuum in tertiis personis in vtroque numero, vt terra aratur, & terræ arantur.

Quare non habent passiuum in primis, & secundis personis verba neutra quartæ speciei? quia semper habent accusatiuum tertiæ personæ. quapropter cum sit conuersa locutio, accusatiuus tertiæ personæ in nominatiuum tertiæ transmutatur. & debet concordare cum verbo, quod erit item tertiæ personæ, vt ego aro terram. terra aratur à me. tu seminas agros. agri seminantur à te. Si liceret dicere ego aro te, vel tu aras me, liceret facere conuersam locutionem. tu araris à me. ego aror à te, quod quia non licet, ergo nec per passiuum licebit. Qui autē dicit aror. feminor. facit, vt dixi, proso popœiam, qua poetæ vtuntur.

Dic aliquot neutra quartæ speciei.

Semino. tundo. & aro. colit, & sero. consero. planto.
Ventiloq;, & pulso. pinso. & trituro. pitisso.
Condio. vello. meto. texo. suo. dissuo. filo.
Sarcio. meio. puto. vanno. volo. digero. poto.
Prādet. edit. comedit. sorbet. coquo. cōcoquo. cœno.
Excerno. sitio. sapio. neo. spumo. merendo.
Decoquit. atque bibo. euadoq;. moloq;. voloq;.
His hominē quartum nunquam coniunge notantem.

Semino	nas	aui	atum	per ſeminare.
Tundo	dis	tutudi tūſum & tuſum p piſtare.		
Aro	as	aui	atum	per arare.
Colo	lis	lui	cultū	per coltiuare.
Sero	is	eui	ſatum	per ſeminare.
Conſero	is	eui	ſitum	per ſeminare, & piantare.
Planto	as	aui	atum	per piantare.
Ventilo	as	aui	atum	per ventilare.
Pulſo	as	aui	atum	per battere molto & ſonare.
Pinſo	is	ſui	ſtum	per peſtare, & macinare.
Trituro	as	aui	atum	penultima producta per battere allara.
Pitiſſo	as	aui	atum	per guſtare tentandi gratia.
Condio	is	iui	ditū	per fare ſaporito.
Vello	is	li vel ſi ſum		per ſcarpire.
Meto	is	ſſui	ſſum	per mettere.
Texo	is	xui	xtum	per teſſere.
Suo	is	ſui	ſutū	per coſire.
Diſſuo	is	ſui	ſutū	per diſcoſire.
Filo	as	aui	atum	per filare.
Sarcio	cis	ſi	artū	per coſire, & repezzare..
Meio	is	ſine ptō & ſupino per vrinare.		
Puto	as	aui	atum	per potare.
Vanno	as	aui	atum	per criuellare.
Volo	uis	volui ſine ſupino per volere.		
Digero	is	ſſi	ſtum	per padire.
Poto	as	aui	atum	per beuere.
Prandeo	es	di	& ſus ſum	per penſare, & decenare.
Edo	es	edi	ſum	per mangiare.

Comedo dis edi sum vel stum p mãgiare.
Sorbeo es psi & bui sorptum & sorbitum per sorbire, vnde sorbillo.
Terentius, Cyathos sorbillans paulatim hunc producam diem.
Coquo quis xi ctum per cocere.
Concoquo quis xi ctum per padire.
Cœno as aui & atus sum per cenare.
Excerno nis creui cretũ per cacare.
Sitio tis tiui titum per hauere sete.
Sapio pis pui pitum per sapere di bono o di reo.
Neo nes neui etum per filare.
Spumo as aui atum per fare schiuma.
Merendo as aui atum per merendare vnde merenda post meridiem cibus.
Decoquo quis xi ctum per consumare, & fallire. vnde decoctor, qui absumptis bonis non est soluẽdo. dicitur vulgo è fallito. Catullus, Decoctoris amica Formiani.
Bibo is bibi itum per beuere.
Euado is si sum per euitare. vt euasi periculum.
Molo is lui itum per macinare,
Voro as aui atum per deuorare.

De verbis exceptæ actionis.

Q Væ sunt verba exceptæ actionis? ea, in quibus non ponitur noĩatiuus, sed subauditur Deus, propterea non inueniuntur nisi in tertiis personis, & construuntur cum accusatiuo patiente, vt pluit magnos imbres. inuenies apud historicos pluisse lapidibus & carnibus, & pluũt glãdes & saxa apud poetas, sicut ego pluo, fulmino, cũ Deus loquens introducitur.

Dic verba exceptæ actionis.

Grandinat, atque pluit. ningit. tonat, atque corruſcat.
Fulgurat. adiungas, & fulminat, atque ſerenat.
Luceſcit. nocteſcit, & aduesp. atque dieſcit.
Hoc eſt & fit lux, & veſpera, noxq́;, diesq́;.
Et quarto, ſextoq́; pluit ſeruire videbis,
Saxa pluit. carnes. ſaxisq́;, & carnibus olim.
Saxa pluunt, ſed ait, cecinit qui mutua fratrum
Vulnera. qui diro impulſi, cæcoq́; furore,
Oedipodionios fœdarunt ſanguine muros.
At qui Anchiſiadem, nec denſior aere grando,
Nec de concuſſa tantum pluit ilice glandis.

Grandinat	auit	atum	per tempeſtare.
Pluit	pluuit & pluit		per ſyncopen.

utum per piouere.

Ningit	xit	ctum	per fiocare & ne-

uigare.

Tonat	tonuit	itum	per tonizare.
Coruſcat	auit	atum	per lampezare, &

ſplendere.

Fulgurat	auit	atum,	Idē eſt qđ coruſcat.
Fulminat	auit	atum	per dare de la ſaet-

ta & il trono.

Serenat	auit	atum	per aſſerenarſe, &

fare ſereno.

Luceſcit ſine ptō & ſupino per farſe di, dicitur & illuceſcit. illuxit autem compoſitum eſt ex in & luxit. quod à luceo eſt præteritum.

Nocteſcit ſine ptō, & ſupino per farſe notte.

Aduesperaſcit ſine præterito & ſupino p farſe ſera.

Dieſcit ſine præterito & ſupino per farſe di.

De quarta ſpecie deponentium.

Quæ ſunt deponentia quartæ ſpeciei? quæ nominatiuum agentem, & accuſatiuum patientem poſtulant, vt ego ſequor virtutem.

Dic aliquot deponentia quartæ ſpeciei.

arbitror.

Arbitror. vlciſcor. fateor. ſequor. aggrediorq́;.
Solor. conſolor. prædor. percontor. opinor.
Deprecor. & populor, liceor. meditor. miſerorq́;.
Metior, & metor. dignorq́;. precorq́;. loquorq́;.
Aucupor, & venor. furor. reor. atque recordor.
Alloquor. aſpernor. ſcrutor. nanciſcitur. atque
Præſtolor. operior. lucrorq́;, & ſciſcitor iſtis.
Accuſatiuum patientem iungito verbis.

Arbitror	aris	atus	ſum	per iudicare.
Vlciſcor	ſceris	vltus	ſum	per far vendetta.
Fateor	teris	faſſus	ſum	per confeſſare.
Sequor	eris	cutus	ſum	per ſeguitare.
Aggredior	eris	eſſus	ſum	per aſſaltare.
Solor	aris	atus	ſum	per conſolare.
Conſolor	aris	atus	ſum	penultima produ- cta idem eſt, quod ſolor.
Prædor	aris	atus	ſum	per robare.
Percontor	aris	atus	ſum	per domandare.
Opinor	aris	atus	ſum	p hauere opione.
Deprecor	aris	atus	ſum	per remouere pre- gando.
populor	aris	atus	ſum	per guaſtare.
Liceor	eris	& licitor aris		p accreſcere il pre- tio à l'incanto.
Meditor	aris	atus	ſum	per penſare. exerci- tare. cantare
Miſeror	aris	atus	ſum	p hauer cōpaſſione

Miſeratur qui conqueritur aliena incommoda.
Miſeretur qui miſeriam ſubleuat, inquit Feſtus.

Metior	iris	mēſus	ſum	per meſurare.
Metor	aris	atus	ſum	per diſponere & lo care con ordine.
Dignor	aris	atus	ſum	per fare degno.
Precor	aris	atus	ſum	per pregare.
Loquor	eris	cutus	ſum	per parlare.

Aucupor	aris	atus	ſum	per occellare.
Venor	aris	atus	ſum	per cacciare.
Furor	aris	atus	ſum	per robare.
Reor	reris	atus	ſum	per credere & pen ſare.
Recordor	aris	atus	ſum	per recordarſe.
Alloquor	eris	cutus	ſum	per parlare.
Aſpernor	aris	atus	ſum	per dispretiare.
Scrutor	aris	atus	ſum	per cercare con diligentia.
Nanciſcor	eris	actus	ſum	per trouare per vẽtura.
Præſtolor	laris	latus	ſum	per aſpettare.

Ter. Quem præſtolare Parmeno hic ante oſtium?

Operior	iris	tus	ſum	per aſpettare.
Lucror	aris	atus	ſum	per guadagnare.
Sciſcitor	aris	atus	ſum	per ſpianare.

De quinta ſpecie verborum neutrorum.

Quæ ſunt neutra quintæ ſpeciei? quæ nominatiuum patientem, & ablatiuum agentem poſtulant ſine præpoſitione, vel accuſatiuum cum ob vel propter, vt ego gaudeo virtute, vel ob virtutem, vel propter virtutem. ſed frequentior vſus eſt cum ablatiuo, vt doleo tuo incommodo. Doleo ſic quoque conſtruitur. doleo caput. mihi dolet caput. Cicero Dolent tibi oculi. Ouidius, tu vero tua damna dole.

Dic aliquot neutra quintæ ſpeciei.

Gaudeo cum caleo. rubeo, nigretq́;, viretq́;.
Et tepet, & friget. ſtupet, & cum turgeo floret.
Albeoq́; & liqueo cum mœreo. ſplendeo. pollet.
Aegrotat, pallet, madeo, tumeo, doleoq́;,
Pingueoq́; annumeres, & macres, & horret, & ardet.
Aretq́;, & ſextũ, aut quartum cum propter habebunt.

Gaudeo	es	ſus	ſum	per allegrarſe.

Caleo es lui sine supino per scaldarse.
Rubeo es bui sine supino p arroseiarse.
Nigreo es grui sine supino per annigrirse
Vireo es rui sine supino per inuerdirse
Tepeo es pui sine supino per intepedir se,& essere tepido.
Frigeo es gui sine supino per refreddar se,& hauer freddo.
Stupeo es pui sine supino per stupirse,
Turgeo es si sum per sgonfiarse
Floreo es rui sine supino per fiorire.
Albeo es bui sine supino per imbiāchir se,& essere bianco.
Liqueo es cui sine supino p manifestarse
Mæreo es sine ptō et supino p attristarse
Splendeo es dui sine supino per risplēdere
Polleo es lui sine supino idē significat.
Aegroto as aui atum per amalarse.
Palleo es lui sine supino per impallidir se,& essere pallido.
Madeo es dui sine supino per bagnarse.
Tumeo es mui sine supino per sgōfiarse.
Doleo es lui sine supino per dolerse.
Pingueo es gui sine supino per ingrassarse
Macreo es crui sine supino per smagrirse
Horreo es rui sine supino per hauere tremore.
Ardeo es si arsum per brusciarse.
Areo es rui sine supino per seccarse.

De quinta specie deponentium.

Væ sunt deponentia quintæ speciei? quæ
q cum nominatiuo patiente, & ablatiuo agēte sine præpositione construuntur, vel cum accusatiuo cum ob vel propter, vt lætor bonis literis, vel propter bonas literas.

Da aliquot deponentia quintæ speciei.

Lætorq; & stomachor. tristor. bacchorq;. querorq;.
Atque verecundor. delector. glorior, atque
Crapulor. indignor. morior. irascor habebunt
Sextum'ue, aut quartũ. quarto ob; ꝓpter'ue præibũt.

Lætor	aris	atus	sum	per allegrarse.
Stomachor	aris	atus	sum	per scoreciarse.
Tristor	aris	atus	sum	per attristarse.
Bacchor	aris	atus	sum	per infuriarse, sed est proprie celebrare Bacchanalia.
Queror	eris	stus	sum	per lamentarse.
Verecundor	aris	atus	sum	pr vergognarse.
Delector	aris	atus	sum	pr delettarse.
Glorior	aris	atus	sum	per gloriarse.
Crapulor	aris	atus	sum	per imbriacarse de cibi.
Indignor	aris	atus	sum	per desdegnarse.
Morior	eris & riris	tuus	sum	per morire.
Irascor	eris	atus	sum	per adirarse.

De sexta specie neutrorum.

Væ sunt neutra sextæ speciei? quæ cum nominatiuo patiente, & ablatiuo agente construuntur cum præpositione a vel ab, vt factus sum à Deo. Discipulus vapulat à magistro. Quintilianus, testis in reum interrogatus an ab reo fustibus vapulasset, & innocens inquit. Cætera ego cum ablatiuo apud approbatos non memini legere, sed sic semper exulo Romæ, Venetiis. Virgilius. longeq; ignotis exulat oris. Terentius. Domo exulo. Apuleius tamen de Deo Socratis. quæ omnes turbellæ tempestatesq; procul à deorum cœlestium tranquillitate exulat. & aliquando magno licebit virtus. Horatius. Sermone. vi. vnius assis nonnunquam pretio pluris licuisse. Item paruo hac tẽpestate veneunt libri. Valerius.

fecit ne hostilium locus castrorum minoris veniret. Quintil. libro. xii. respondit à ciue se spoliari malle quàm ab hoste venire. Item nupsit Glycerium Pamphilo. Ouid. Siqua voles apte nubere, nube pari, Mart. Vxorem quare locupletem ducere nolim Quæritis, vxori nubere nolo meæ.

Da neutra sextæ speciei.

Vapulat, & venit, nec non licet. exulo. nubo.
Et cum compositis fio, & passiua sequuntur.
A Xerxe vt Medo, qui vinxerat Ennosigæum
Diris compedibus. Caurusq́;, & vapulat Eurus.

Vapulo	as	aui	atum per essere battuto.
Veneo	nis	nui	uenũ per essere vẽduto.
Liceo	ces	cui	citum p eẽre appretiato.
Exulo	as	aui	atum p essere bãdezato.

Nubo is psi & nuptus sum per essere maritato, sed proprie mulierum est, quæ, quia apud antiquos cum viris tradebantur, nubere capita, hoc est operire, & velare pudoris gratia solebant, nubere dictæ sunt, hoc est maritari, flameis obnupta facie. Vnde Claudianus, Flamea sollicitum præuelatura pudorem, vel, vt ait Festus. boni ominis causa, quia flameo assidue vteretur vxor flaminis, cui non licebat facere diuortium. Abusiue enim dictum est, Nupsit amicus.

De sexta specie deponentium.

Quæ sunt deponentia sextæ speciei? quæ nominatiuum patientem, & ablatiuum cũ præpositione agentem postulant, vt Horatius natus fuit à patre libertino.

Da sextæ speciei deponentia.

Nascitur, aque oritur, patiorq́; adiunge renascor.
Et gaudent sexto, Patre vt sum natus ab Aldo.
At patior poterit casum quoque sumere quartum,
A saxo vt pateris non paruam Sisyphe pœnam.

Nascor	nasceris tus sum	per nascere:
Orior	riris vel oreris ortus	sum idem est.
Patior	teris passus sum	per patire.
Renascor	sceris natus sum	per renascere.

De neutris septimæ speciei.

q Væ sunt neutra septimæ speciei ? quæ nominatiuum agentem postulant. & post se non regunt casum sine præpositione, vt eo ad Aream diui Marci. venio à delubro Virginis. Nisi iungantur nominibus aduerbialiter positis, vt eo domum. venio domo. sunt etiam quæ absolute ponuntur, vt dormio. viuo. Peto amen accusatiuo iungitur sine præpositione. Virgilius. Hine portum petit.
Idem. vt Italiam læti, latiumq; petamus.

Dic aliquot neutra septimæ speciei.

It. meat. incedit. tendit. petit. ambulo. pergo.
Transeoq;, & curro. discedo. accedo. remigro.
Sto. iaceo. sedeo. surgo. ruo. salto quiesco.
Dormioq;, & vigilo. viuo. labo. ludit. hioq;.
Intereo, accumbo. sudo. pereoq;. cadoq;.
Et valeo. atq; oleo. nato. no. sonat. occido consto.
Si admittunt casum, non solum admittere debent.

Eo	is	iui	itum	
Meo	as	aui	atum	
Incedo	is	ssi	ssum	
Tendo	is	tetendi sum		
Peto	is	tiui	itum	
Ambulo	as	aui	atum	
Pergo	is	perrexi ctū		p gire, & andare.
Transeo	is	siui	situm	per passare.
Curro	is	cucurri sum		per correre.
Discedo	is	ssi	ssum	per partirse.
Accedo	is	ssi	ssum	p approssimarse.
Remigro	as	aui	atum	per retornare.

Sto ſtas ſteti ſtatũ per ſtare in piedi.
Iaceo ces cui ſine ſupino per iacere.
Sedeo des di eſſum per ſedere
Surgo gis ſurrexi ctum per leuarſe ſuſo.
Ruo is rui rutum per ruinare.
Salto as aui atum per ſaltare.
Quieſco ſcis eui etum per repoſare.
Dormio mis iui itum per dormire.
Vigilo as aui atum per vigilare.
Viuo is xi ctum per viuere.
Labo es aui atum per vacillare.
Ludo is ſi ſum per giocare.
Hio as aui atum per sbadacchiare.& aperire.
Intereo is iui itum per morire.
Accumbo is bui bitum per ſedere à mangiare.
Sudo as aui atum per ſudare.
Pereo is iui itum per morire.
Cado is cecidi caſum per caſcare.
Valeo es lui itum per ſtare ſano ouero amalato.
Oleo es lui litum vel oletum per olere,& puzzare.
Nato as aui atum
No nas aui atum per natare.
Sono as ſonui tum. per ſonare.
Occido is di caſum penultima breui per morire.
Conſto as ſtiti ſtitum vel ſtatum per conſtare & eſſere maniſeſto.

Quæ verba grammatici appellant neutra paſſiua?

Fit,ſolet,& gaudet,confido,atque audeo.fido. quia in præteritis perfectis, & iis, quæ à præteritis per-

fectis deriuantur, retinent literaturam passiuorum, in cæteris vero neutrorum.

Fio	is	factus	sum	per essere fatto.
Soleo	es	litus	sum	per solere.
Gaudeo	es	gauisus	sum	per allegrarse.
Confido	is	us	sum	per fidarse.
Audeo	es	sus	sum	per ardire,& haue re animo.
Fido	is	sns	sum	per fidarse.

Quomodo construuntur? Varie, nam fio cõstruitur. vt vapulo. Soleo infinito semper iungitur, vt soleo legere. Gaudeo dictum est iungi ablatiuo agenti, vt tu me allegri, gaudeo te. confido & fido datiuum postulant, vt non confido tibi. Audeo vel accusatiuo, vel infinito iungitur. vt audeo magnum nefas. & audeo conuiciari tibi. Virgilius, audetq; viris concurrere Virgo. Oudius.

Ausus es o nimium, nimiumq; oblite tuorum,
Thracia nocturno tangere castra dolo.

De septima specie Deponentium.

Quæ sunt deponentia septimæ speciei? quæ nominatiuum agentem postulant, & post se non regunt casum sine præpositione, vt non nisi doctus reuertar in patriam. Nisi iungantur nominibus aduerbialiter positis. tunc enim tacemus præpositionem, vt reuertor Romam. proficiscor domo. Sũt quæ absolute poni possunt, vt iocaris ne an serio loqueris?

Dic aliquot deponentia septimæ speciei.

Laborq;, & gradior. venor. piscorq;. iocorq;.
Altercor. luctor. proficiscitur. atque cachinnor.
Prælior, & grassor. lachrymor. scortor simul adde,
Nugor, conuersor. spatiorq;, & rusticor inde
Digredior. conor. ratiocinor. auguror. istis
Si dederis casum, non solum iungito verbis.

Labor	eris	psus	sum	per stracorrere, & cascare.
Gradior	eris	essus	sum	per andare.
Venor	aris	atus	sum	per cacciare.
Piscor	aris	atus	sum	per piscare.
Iocor	aris	atus	sum	per schrizzare, & treppare.
Altercor	aris	atus	sum	per contendere.
Luctor	aris	atus	sum	per giocare alle brazze.
Proficiscor	eris	ctus	sum	per andare.
Cachinor	aris	atus	sum	per ridere molto.
Prælior	aris	atus	sum	per combattere.
Grassor	aris	atus	sum	per assaltare.
Lachrymor	aris	atus	sum	dicitur & lachrymo per lachrymare.
Scortor	aris	atus	sum	per meretricare.
Nugor	aris	atus	sum	per cianciare.
Gonuersor	aris	atus	sum	per conuersare.
Spatior	aris	atus	sum	p andare à spasso.
Rusticor	atis	atus	sum	per star in villa.
Digredior	eris	ssus	sum	per partirse
Conor	aris	atus	sum	per sforzare in vano.
Ratiocinor	aris	atus	sum	per fare conto, vnde ratiocinator dicitur lo Abbachisia.
Auguror	aris	atus	sum	per indiuinare.

Et quoniam tam neutra, quàm deponentia septimæ speciei, iunguntur tum casibus cum præpositione, tum aduerbiis localibus, tum nominibus positis ad uerbialiter, vt eo. venio. transeo. gradior. proficiscor, & huiusmodi, operæpretinm videtur hic de aduerbiis localibus studiose conscribere, non poterit enim quisquam horum verborum, septimæ speciei bene scire constructionem, ipsisq; vti latine lo-

quens, si nesciat, quo nam modo iungantur aduerbiis, ac nominibus, quæ ponuntur aduerbialiter.

De aduerbiis localibus.

Quot sunt aduerbia localia? sex. Vbi. quó quá. vnde. quorsum, & quousque. Vbi significat statum in loco. Quó, motum ad locum. Quá, motum per locum. Vnde motum de loco. Quorsum, locum versus. Quousque, vsque ad locum, vel vsque ad tempus.

Dic aduerbia significantia in loco.

Hic. istic. illic. intus. foris. vsquã. nusq̃. ibi. ibidẽ. vbiq;. alibi. alicubi. sicubi. necubi. vbiuis. vbilibet. vbiubi. vbicunq;. vtrobiq;. superius. inferius, & vbi.

Quæ differentia est inter hic. istic. illic? hic significat locum apud primam personam, quæ loquitur. istic locum apud secundam, quæ audit. illic ab vtraque remotum, & sic huc. istuc. illuc. hac. istac. illac. hinc. istinc. illinc. eodẽ modo hic. hæc. hoc. iste. ista. istud. ille. illa. illud. hic enim refertur ad primam personã. iste ad secundam. ille ad tertiam.

Dic aduerbia significantia ad locum.

Huc. istuc. illuc. intro. foras. vsquam. nusquam. Siquó. nequó. aliquó. vtroq;. quocunq;. quoquó. quouis. quolibet eó. eodem. supra. infra. & quó.

Dic aduerbia significantia motum per locum.

Hac. istac. illac. intus. foris. siquá. nequá. aliá. aliquá. vtraque, quacunque. eá. eadem. & quá.

Dic aduerbia significantia motum de loco.

Hinc. istinc. illinc. intus. foris. sicunde. necunde. aliunde. alicunde. vndiq;. vndecũq;. vtrinq;. vndeuis. vndelibet. inde, supne. iferne. cœlitus. funditus. & vñ.

Dic aduerbia significantia locum versus.

Horsum. istorsum. illorsum. siquorsum. nequorsum aliorsum. aliquorsum. sursum. deorsum. dextrorsum. sinistrorsum, vel leuorsum. vtroque versum. &

quorsum. Dic aduerbia significātia vsq; ad locū. Hacten⁹.hucusq;.istucusq;.illucusq;.eousq;.& quousq;· De noibus,quæ ponuntur aduerbialiter.

Nomina verbium.oppidorum. & pagorum in loco, in quo casu ponuntur? in genitiuo si sint primæ vel secundæ declinationis,vt sum Patauii. fui Romæ. Si vero tertiæ,vel tm̄ pluraliter declinata, in ablatiuo,vt tu fuisti Carthagine.ego eram Venetiis. Pisis.Senis.Locris.Puteolis.Carris.

De loco,& per locum in quo casu ponuntur? similiter in ablatiuo · vt solui Venetiis. transiui Roma.

Brundusio.Tu venis Florentia.Carthagine.

Ad locum in quo casu ponuntur? in accusatiuo, vt eo Romam.Tybur Venetias .Sermonetā.Bassianum. Carpos.

Ad interrogationem per quorsum, in quo casu ponuntur? in accusatiuo cum versus. quod postpositum inclinat sibi præposita nomina,vt cum appropinquare aduentus tuus putaretur, & Romā versus ꝓfectum te esse ꝯstaret, scripsi ad te has literas.

Ad interrogationē per quousq; in quo casu ponuntur? In accusatiuo cum vsq;,vt vsq; Romam.

Possumus'ne huiusmodi nominibus propriis addere præpositionem? maxime. vt vado ad Albam, venio ab Roma, quod & vsu approbatorum facile ostendi potest. Cicero in Verrinis, Ea die Verres ad Messanam venit. Sallust. in Catilinario, iam tum Brutus ab Roma aberat. Recte ergo dicetur Venio à Roma & à domo. sum in Roma & in domo. Fabius. In domo furtum factum ab eo,qui domi fuit. Plurima sibi exempla facile qui volet, inueniet, sed frequens vsus gaudet breuitate, & demit præpositionem.

Quæ appellatiua ponuntur,vt ꝓpria? Domus. Humus, Rus, & Militia. Sed humus ego non nisi in

loco, & de loco memini legere, & militia in loco tantum. vt ſtratus humi. Surgit humo. fui militiæ. Item rus in loco magis in datiuo, q̃ in ablatiuo ponitur. Terentius. ruri ſe continebat. poetæ tamen propter metrum etiam rure dicunt. inuenies etiam belli in loco aduerbialiter. M. Tull. lib. ii. de officiis, præterea quibuſcũque rebus vel domi, vel belli poterunt, Remp. augeant, Impio, agris, vectigalibus.

Adiiciuntur'ne adiectiua huiuſmodi nominibus, cum ponuntur aduerbialiter? non. niſi. meus. tuus. ſuus. noſter. & veſter, & alienus. nam ſum domi meæ & tu es domi alienæ dicimus, ſum domi magnæ, tu es domi pulchræ & regiæ, non dicimus, ſed in domo magna, & in domo pulchra, & regia. Item eo Venetias ditiores Patauio, vel Patauium maius Venetiis, ego quia id genus orationis non memini legere, non dicerem, ſed ad Venetias ditiores, Ad Patauium maius. Legi tamen apud Ouidium in heroidibus.

Atque aliquis doctas iam nunc eat, inquit, Athenas. ſed poteſt tacuiſſe præpoſitionem, Vt Virgilius.

Italiam, fato profugus, lauinia venit. nam Propertius addidit, cum ait. Magnum iter ad doctas proficiſci cogor Athenas.

Nomina prouinciarum Regionum. Inſularum montium. Appellatiua, & propria hominum, & belluarum. Item appellatiua rerum omnium in loco in quo caſu ponuntur? in ablatiuo cum præpoſitione in. vel ſimili, vt ſum in templo ſub tecto. ſuper lapide. Ad locum in quo caſu ponuntur? in accuſatiuo cum præpoſitione ad, vel ſimili, vt eo ad templum. in Cyprum. verſus Italiam, qđ melius poſtponitur, vt Italiam verſus. Vſq; vero ponitur cum alia præpoſitione, vt eo vſque ad templum. vſq; in Cretam. Ad locum vtimur etiam ſupinis in um

ſine præpoſitione,& gerūdiis in dum,cum præpo‑ſitione vt eo lectum,& ad legēdum. De loco in quo caſu ponuntur? in ablatiuo cum ex, vel e, vel ab. vel ſimili præpoſitione, vt venio ex agro. Reuertor à templo, vel è foro domum. Per locum in quo caſu ponuntur? in accuſatiuo cum per, vt transeo per forum. per aream diui Marci. per Danubium.

De verborum communium conſtructione.

Quid eſt verbum cōmune? quod in or naturaliter deſinens, vtranque retinet ſignificationem, actiuam. ſ. & paſſiuam.

Quomodo conſtruuntur verba communia, quando actiuam habent ſignificationem? cum nominatiuo agente, & accuſatiuo patiente, ſicut verba actiua, vt ego criminor re, ſicut ego accuſo te. tu largiris mihi libros. ſicut tu donas mihi libros.

Quomodo conſtruuntur verba communia in ſignificatione paſſiua? cum nominatiuo patiente, & ablatiuo agente cum præpoſitione a, vel ab, vel ſimili, ſicut verba paſſiua, vt ego criminor abs te, ſicut ego accuſor abs te; libri largiuntur à me tibi, ſicut libri donantur à me tibi.

Da verba communia.

Largior. experior. veneror. moror. oſculor. hortor.
Criminor. amplector. necnon interpretor, atque
Hoſpitor. hæc nunc ſunt communia verba, ſed olim
Multa alia antiquis communia verba fuerunt.
Vt meditor. ſolor. fruſtor. reor. agredior〈q〉;.
Fare. obliuiſcor. dignor. ſtipulor. dominor〈q〉;.
Metor, & affector. teſtor. deteſtor. abutor.
Quæ actiue quarto, paſſiuè iungito ſexto.

Largior iris largitus ſum per donare, e per eſſer donato.

Experior iris ertus ſum per prouare, & eſſer prouato.

Veneror	aris	atus	ſum	per honorare, & per eſſere honorato.
Moror	aris	atus	ſum	per tardare, & eſſere retardato.
Oſculor	aris	atus	ſum	per baſare, & eſſere baſato.
Hortor	aris	atus	ſum	per confortare, & eſſere confortato.
Criminor	aris	atus	ſum	per incolpare, & eſſere incolpato.
Amplector	eris	xus	ſum	per abbrazzare, & eſſere abbrazzato.
Interpretor	aris	tatus	ſum	per eſponere, & eſſere eſpoſto.
Hoſpitor	aris	atus	ſum	per albergare, & eſſere albergato.
Meditor	aris	atus	ſum	per eſſercitare penſando.
Solor	aris	atus	ſum	per conſolare.
Fruſtor	aris	atus	ſum	per ingannare.
Reor	reris	tatus	ſum	per penſare, & credere.
Aggredior	eris	ſſus	ſſum	per aſſaltare.
For quod non eſt in vſu, faris fatus ſum per parlare.				
Dignor	aris	atus	ſum	per dignarſe.
Obliuiſcor	ſceris	litus	ſum	per dimenticarſe.
Stipulor	aris	atus	ſum	per domandare.
Dominor	aris	atus	ſum	per ſignorezzare.
Metor	aris	atus	ſum	per diſponere, & locare con ordine.
Aſſector	aris	atus	ſum	per imitare.
Teſtor	aris	atus	ſum	per teſtificare, & far teſtamento.
Deteſtor	aris	atus	ſum	abominor, & quaſi precando auerto.

Abutor ris vsus sum per male vsare.

De constructione impersonalium.

Q Vid est verbum impersonale? quod nec numeros distinctos, nec personas habet.

Quot sunt genera verborũ impersonaliũ? duo actiuæ vocis, & passiuæ.

Actiuæ vocis impersonalia quomodo desinunt? in t, vt pœnitet. placet. interest.

Passiuæ vocis impersonalia quomodo desinunt? in tur, vt amatur.

De impersonalibus passiuæ vocis.

Quibus verbis deriuantur passiuæ vocis impersonalia? à verbis in o, quæ nominatiuum agentem postulant, id est, à verbis actiuis. à neutris tertiæ. quartæ, & septimæ speciei. Ab iis autem, quæ habent nominatiuum patientem, vt egeo. gaudeo. vapulo non deriuantur, nec ab iis neutris, quæ præ se infinitum admittũt, nisi à paucis. Virgilius. Sic placitum. Plinius tamen lib. x. cap. xxvii. Indigetur vsus est. nunq̃ conspectis nisi cum præsidio earum indigetur. sed tu eorum, quæ non sunt in frequenti vsu, abstineas.

Quomodo construuntur impersonalia vocis passiuæ? cum ablatiuo agente cum præpositione a, vel ab, vt à me studetur, id est ego studeo. à te dormitur, id est tu dormis. Post se vero regunt casum verborum suorum, si à neutris tertiæ, & septimæ speciei deducta fuerint, vt seruio tibi. à me seruitur tibi. eo ad templum. à me itur ad templũ. Nam quæ ab actiuis veniunt ego non memini legere cum casu patiente. non enim legi vnquam apud doctos, quale est, amatur Socratem. aratur terram, sed passiue semper. amatur Socrates, aratur terra. quod ne apud græcos quidem fieri deprehendi, nec potui adhuc inuenire, qui legerit. Illud enim apud

Priſcianum. λέγεται Διογένην τὸν Κυνικόν. hoc eſt dicitur Diogenem Cynicum, ſi non ſubauditur. ποιῆσαι ἢ τύψαι, vel aliud infinitum, græci non approbant. negant enim dici apud ſe. στέργεται, Σωκρά. hoc eſt amatur Socratem. Docetur vero grammaticam, & petitur gratiam ita dicitur, ut donatur tibi. turbatur agris. à me accipitur à te. non enim in his pati aliquid ſignificamus. Ponuntur frequentius abſolute. vt amatur. ſtatur. Sed quare non liceat dicere amatur Socratem, oſtendimus in fragmentis noſtris.

Ante ſe an habere poſſint ablatiuum, poſſumus'ne authoritate confirmare? maxime. Cicero in epiſtolis, ſed nihil eſt à me inſeruitum tempori. Idem in officiis. Occuritur autem nobis & quidem à doctis. & eruditis. Cæſar in commentariis, cum ab hoſtibus conſtanter. & nõ timide pugnaretur. Liuius, & Roma inde frequenter migratum eſt à parentibus, ac propinquis nuptarum. Sed hæc omnia ſunt à neutris tertiæ, & ſeptimæ ſpeciei. An etiam quæ ab actiuis, & neutris quartæ deriuantur, habere poſſint ablatiuum, nullum occurrit exemplum, niſi quod apud Plautum legitur. Si opulento petitur pauperioris gratiam, pauper timet. Vbi opulento datiuus eſt pro ablatiuo poſitus. ſed dici poſſe & Donatus, & Diomedes, & Priſcianus docent, quibus ego facile accedo.

Quam ſignificationem habent hæc vocis paſſiuæ imperſonalia? actiuam ſemper. nam quid aliud eſt à me amatur, quã ego amo? à te curritur, q̃ tu curris? Et notandum nihil in id genus imperſonalibus eſſe poſſe, quod patiatur.

Dic aliquot imperſonalia paſſiuæ vocis.
Scribitur. & legitur. ferturq; auditur. amatur.
Prandetur. bibitur. ſtatur. ſeruitur. aratur.

Præſe

Præ se quæ sextum, dandi'ue admittere casum
Debent, post casus verborum cuncta suorum.
Itur vt ad generum Cereris sine vulnere paucis
Regibus & sicca & crudeli morte tyrannis.
Ac tacite ad gelidum miseris discenditur orcum.
Atq; ibi Iunoni stygiæ seruitur ab illis,
Siqua fides. vanis sed tu ne crede poetis.
Non tamen inuenies pulchrum certamen Orestis.
Cum Pylade à nobis legitur, certamen vt hic sit
Quartus, nec terras mihi bobus aratur, & agros.
Atq; his consimiles apud egregios authores.
Sed plerunq; solent non vllum admittere casum,
Vt turbatur agris. statur. dormitur. amatur.

Scribitur	scribebatur scriptũ est, vel fuit se scriue.	
Legitur	legebatur lectum est, vel fuit, se legge.	
Fertur	batur	latum est, vel fuit, se porta.
Auditur	batur	ditum est. vel fuit, se alde.
Amatur	batur	tum est, vel fuit, se ama.
Prandetur	batur	sum est, vel fuit, se decena.
Bibitur	batur	itum est, vel fuit, se beue.
Statur	batur	statum est, vel fuit, se sta.
Seruitur	batur	tum est, vel fuit, se serue.
Aratur	batur	tum est, vel fuit, se ara.

De impersonalibus actiuæ vocis.

Impersonalia actiuæ vocis quot species hñt? sex.

De prima specie impersonalium.

Væ sunt impersonalia actiuæ vocis primæ speciei? quæ ablatiuum agentem cum præpositione a vel ab, & datiuum postulant, vt io faccio bene alli mei amici, liquali satisfano a mi. per neutrum dicimus. ego benefacio amicis meis, qui satisfaciunt mihi, per impersonale vero, à me benefit amicis meis. à quibus satisfit mihi, hoc est bonum, id est bona res fit à me amicis meis.

Et aduerte huius speciei verba esse semper impersonalia, non enim licet dicere benefio. malefio. satisfio, quoniam in his bene, male, satis, vim habere videntur nominatiui tertiæ personæ, & datiuus neq; agens esse, neque patiens.

Dic impersonalia actiuæ vocis primæ speciei.
Cum benefit verbo, necnon male iunge, satisq;,
Et benefit facies, necnon, malefitq;, satisfit.
Quæ debent sextum, casumq; admittere dandi.

Benefit	bat	ctum est, vel fuit, el se fa bene.
Malefit	bat	ctum est, vel fuit, el se fa male.
Satisfit	bat	ctum est, vel fuit, el se satisfa.

De secunda specie impersonaliū actiuæ vocis.

Væ sunt impersonalia secundæ speciei, quæ ante se infinitum loco nominatiui postulant, & post se genitiuum, vt legere bonos libros interest scholasticorum. Excipiuntur mea. tua. sua. nostra. & vestra. pro mei. tui. sui. nostri, & vestri, vt docere meos scholasticos interest mea. Dicimus etiam, Cuia interest, sicut cuius, vt hæc quoq; intersunt tua. cuia, vel cuius studere maxime interest. Sed quando nominatiuum habent, sunt personalia, vt hoc mea primum non parui refert, & tu etiam cogita quid cuiusq; intersit. Et notandū horum verborum nominatiuum semper neutri generis esse oportere, quemadmodum Laurentius Valla præstanti vir ingenio docet, cui ego facile assentior, quia nusquam aliter memini legere quàm cum nominatiuo neutri generis. aliquando tamen aliter inueniuntur. Plin. libro xviii. cap. xxi. plurimum enim refert cuiusque soli ratio. Idem in procemio primi libri, multumq; apparatus interest apud inuitatum hospitem, & oblatum. Sed an verbum aliquod sit impersonale, ostendimus abunde in fragmentis grammaticis.

Interest quando est personale, quot modis construitur? quatuor, & quatuor habet significationes. Iungitur enim genitiuo, & significat quod vulgo dicimus appartenere, vt questa cosa se appertene à ti solo. hoc tua solius interest, id est ad te solum pertinet. Item iungitur datiuo, & significat essere presente, vt io son stato presente alle tue nozze. ego interfui nuptiis tuis. Quando vero sic dicimus, da Roma a Neapoli sono cento miglia. & de qui ouero dalla piazza allo palazzo sono ducento passi, Roma Neapolim intersunt centum millia passuum, id est centum miliaria, & hinc vel è foro ad prætorium intersunt ducenti passus, significat distantiam, & quanto è da vno loco ad vno altro, quod fit melius per distat, vt Roma Neapoli distat centum millibus passuum, & hic locus, vel area à prætorio distat ducentis passibus. Idē & per abest. Plancus in epistola ad Ciceronem libro. x. Ventidius bidui abest ab eo. Lepidus ad forum Voconii castra habet. qui locus à foro Iulii quatuor & viginti millia passuum abest.

Et notandum per interest milliaria & cætera id genus poni in nominatiuo, cætera vero ibi collocare nos oportet, vbi ea, quæ & de loco, & ad locum sunt, collocamus. Per distat vero & abest ponuntur milliaria, vel passus, & huiusmodi tam in accusatiuo, quàm in ablatiuo. Res autem quæ distat, vel abest, id est ea, vnde sermo incipit, in nominatiuo collocāda est. Ea vero vnde distat vel abest, sic ponitur, vt ea, quæ de loco sunt. Ouidius.

Sulmo mihi patria est, claris vberrimus vndis.
Millia qui nouies distat ab vrbe decem.

Valerius Max. Euestigioq; Epidauri Romanorum legatos in templum Aesculapii, quod ab eorum vrbe quinque millibus passuum distat, perductos, vt

quicquid inde salubre patriæ laturos se existimassent, pro suo iure sumerent, benignissime inuitarunt. aliquando autem significat differentiam, & construitur sic. Inter hominem & belluam multum interest, id est magna differentia est & inter te & me, vel nihil, vel parum interest. id est vel nulla, vel parua differentia est, Item sic, sapiens interest à stulto, & stulto. (vtrunque enim dicimus.) Terentius. Homini homo qd præstat? stulto intelligens quid interest? id est quæ differentia est? Item sic apud eundem, hoc pater, hoc dominus interest. Dicimus etiam non refert, & non interest vtrum domi sis, an foris. i. non monta, & non importa. Valerius Maximus, Nihil interest an humi, an sublime putrescam. Iuuenalis, Quid refert dictis ignoscat Mutius an non? Dicimus etiam cum genitiuo sic magni parui. tanti. & quāti interest & refert. Cicero, magni enim interesse videbatur ad eam necessitudinem. Idem, permagni interest. quo tempore hæc epistola tibi reddita sit, & cum nonnullis aduerbiis, vt magis. minus. plus. maxime. minime, & similibus.

Præterea tua discipuli interest libros legere, sunt, qui negant dici latine, sed tua, qui es discipulus. sed de his in fragmentis.

Dic impersonalia actiuæ vocis
secundæ speciei.

Intereat. refert speciei verba secundæ
Ante infinitum voluerunt, post genitiuum.
Quinque tamen sexto sed erunt pronomina casu.

Interest	erat	fuit	
Refert	bat	tulit	per appertenerse.

De tertia specie impersonalium actiuæ vocis.

Quæ sunt impersonalia actiuæ vocis tertiæ speciei? quæ infinitum præ se loco nominatiui postulant, post se vero datiuum

ludere placet pueris. Cum nominatiuo vero sunt personalia, vt literæ non placent stultis.

Et notandum dici posse mihi placet esse bono, & mihi placet esse bonum, sed cum accusatiuo subauditur me, vt sit, mihi placet me esse bonum. Ouidius in heroidibus.

Quo mihi commisso nō licet esse piam? id est me esse piam, & in primo μεταμορφώσεων. Sed nocet esse deū. i. me esse deum nocet mihi. Mart.

Dicunt Earinos tamen poetæ.
Sed græci quibus est nihil negatum,
Et quos ἆρες ἄρες decet sonare.
Nobis non licet esse tam disertis,
Qui musas colimus seueriores.

Dic impersonalia actiuæ vocis tertiæ speciei.
Accidit atq; vacat, præstatq;. placetq;. libetq;.
Euenit. & restat conducit. sufficit. atque
Contingit, constat, cum suppetit expedit, & cum
Conuenit, atque licet. nec non liquet. ante requirunt
Hæc infinitum, sed post voluere datiuum.

Accidit	bat	accidit	p accadere, & interuenire
Vacat	bat	auit	per hauere ocio, & tēpo.
Præstat	bat	stitit	per essere meglio.
Placet	bat	cuit	per piacere.
Libet	bat	buit	idem significat.
Euenit	bat	euenit	p accadere, & interuenire.
Restat	bat	stitit	per restare.
Conducit	bat	cōduxit	per essere vtile.
Sufficit	bat	fecit	per bastare.
Contingit	bat	cōtigit	p accadere, & interuenire.
Constat	bat	cōstitit	per essere manifesto.
Suppetit	bat	tiuit	per venire in mente.
Expedit	bat	diuit	per essere vtile.
Conuenit	bat	cōuenit	per conuenire.
Licet	bat	icuit & licitum est,	p esser licito

Liquet bat licuit per essere manifesto.

De impersonalibus actiuæ vocis quartæ speciei.

Q Væ sunt impersonalia actiuæ vocis quartæ speciei? quæ infinitū præ se loco nominatiui postulāt, post se vero accusatiuū patiētem, vt incubuisse literis iuuat me, Cū nominatiuo autem sunt actiua, vt literæ iuuāt me, at te delectāt diuitiæ. Oportet rarissime legitur personale.

Terentius.

Quæq; solent, quæq; oporteat.

Dic impersonalia actiuæ vocis quartæ speciei.

Decedet, atque decet. iuuat, & delectat, oportet.
Atque etiam offendit. lædit quoque connumerabis.
Hinc infinitum, quarum inde his adiice, sicut
Non dormire diu, populos cui cura regendi,
Consultumq; virum decet, & cui plurima curæ.
Et quod, ait mulier varium & mutabile semper.
Inv ento & rapida scribere oportet aqua.

Dedecet	bat	dedecuit	per essere deshonore.
Decet	bat	decuit	p eēre honore, & cōuenire
Iuuat	bat	uit	per giouare.
Delectat	bat	auit	per delettare.
Oportet	bat	tuit	per essere necessario.
Offendit	bat	dit	per nocere.
Lædit	bat	læsit	idem quod offendit.

Quare addidisti huic speciei lædit, atque offendit? quia possunt habere præ se infinitum loco nominatiui. post vero accusatiuum, vt iuuat. delectat, & cætera, vt scribere lædit stomachum. & bibere merū sæpe offendit cerebrum. Quare quæcunque verba infinitum ante se loco nominatiui habere possunt, inter impersonalia connumerāda sunt, vt legere fecit me multa scire. scribere plurimos interemit. Item multis obest amittere tempus. & studere profuit mihi. Virgilius.

Sæpe etiam sterileis incendere profuit agros. Item virtuti incumbere est quamoptimum. Horatius.
Scribendi recte sapere est & principium, & fons.
Itē te imposuisse mihi nō latet, non fallit me. Virg.
Nec me adeo fallit veritam te mœnia nostra,
Suspectas habuisse domos Carthaginis altæ.

Sic pertinet. attinet. attingit, & spectat cum infinitiuo impersonalia sunt, & post se accusatiuum cum ad præpositione requirunt, vt studere pertinet ad me. Horat. epistolarum primo.

Res gerere & captos ostendere ciuibus hostes,
Attingit solium Iouis. & cœlestia tentat.

Res gerere est loco nominatiui. Inueniuntur etiam verba in or cum infinitiuo, loco nominatiui, vt datur. permittitur. Virgilius.

Si datur Italiam, sociisq; & rege recepto
Tendere, vt Italiam læti, Latiumq; petamus.

Valerius Maximus. Si tamen acta excellentissimorū virorum humiliter æstimare sine insolentiæ reprehensione permittitur.

¶ De impersonalibus actiuæ vocis quintæ speciei.

Quæ sunt impersonalia actiuæ vocis quintæ speciei? quæ genitiuum vel infinitiuum ante se postulant. post vero accusatiuum, vt peccatorum, vel peccasse pœnitet me. apud antiquos erant etiam personalia. Terentius, hei mihi non te hæc pudent? Lucanus, Quem sæua pudebunt. atque ideo dixit quidam bonorum morum doctus magister, quem non legere solum, sed ediscere quoque pueros velim.

Quod pudeat socios prudens celare memento.

Et notent hic pueri eum quem pudet. tædet. miseret. pœnitet poni in accusatiuo, eum vero, cuius pudet. tædet. miseret. pœnitet, in genitiuo, vt me pudet, tædet, miseret tui, pœnitet. me peccatorum

meorũ. quod dicitur lingua vulgari. Io ho vergogna. recrescimento. misericordia di te. Io me pentisco de miei peccati, & sic vno modo construuntur. cum vero sic dicitur, tu me recresci, tu non hai misericordia di me, variatur cõstructio me tædet tui. te non miseret mei. & hoc quia me tædet tui, non est, tu me recresci, sed io ho recrescimento di te. sic me pudet tui, non tu me vergogni, ouero fai vergogna, sed io ho vergogna di te. tu me recresci. tu me fai vergogna, dicendum, tu afficis me tædio, tu afficis me dedecore.

De impersonalibus actiuæ vocis quintæ speciei.

Depudet, & tædet miseretq;. pigetq;. pudetq;.
Distædet. necnon & pœnitet. & miserescit.
Hæc infinitum poscunt, casum ue secundum
Ante, sed à tergo quartum sibi verba dederunt.

Depudet bat duit per non hauere vergogna.
Tædet bat pertæsum est, vel tæduit, per hauere recrescimento.
Miseret bat ertũ est per hauere misericordia.
Piget bat guit, & pigitũ est (vt Gellius tradit) per attristarse.
Pudet bat duit per hauere vergogna.
Distædet bat di, sicut pertædet pertæduit per atristarse molto.
Pœnitet bat tuit per pentirse.
Miserescit bat sine ptõ per hauere misericordia dicimus & miseresco. Virigilius.

His lachrymis vitam damus, & miserescimus vltro.

De impersonalibus actiuæ vocis sextæ speciei.

Q Væ sunt impersonalia actiuæ vocis sextæ speciei? quæ & ante se, & post se infinitum postulant, vt discere bonas literas debet interesse tua. Discere incipit placere mihi. Scribere solet nocere lipposis. Furari desinet

aliquando iuuare fures. Bibere aquam modo potest prodesse, modo obesse, à quibus orationibus si remoueantur debet. incipit. solet. desinit. potest, infinitum secundum post verbũ positũ, transit in verbum finitum sic, Discere bonas literas interest tua. Discere incipit placere mihi Scribere nocet lipposis. Furari non iuuabit aliquando fures. Quare facile discent pueri latine loqui per hæc verba incipit, desinit. debet. solet. potest, si prius absque illis componant orationem sic, Peccate displicet bonis, studere iuuat studiosos. amare deum interest omnium, deinde inserant quod placuerit ex iis verbis, & verbum finitum in infinitum conuertant sic, Peccare solet displicere bonis. Studere potest iuuare studiosos. Amare deum debet interesse omnium. postulant igitur hæc verba & ante se, & post se infinitum cum iunguntur infinitis verborum impersonalium actiuæ vocis secundæ, tertiæ, & quartæ speciei. Cum vero iunguntur infinitis verborum impersonalium actiuæ vocis primæ & quintæ speciei, Item infinitis impersonalium vocis passiuæ, præ se admittunt casum infinitiuorum, quibus adhærent, vt A te satis fit mihi. A te potest satisfieri mihi. Lectionis tædet pueros. Lectionis solet tædere pueros. A me legitur. A me incipit legi. A te seruitur mhi. A te solet seruiri mihi. i. Ego incipio legere. Tu soles seruire mihi. habent enim impersonalia vocis passiuæ significationem actiuam Prisciano authore, vt supra est dictum. sed caue dicas, A me vult legi. A te vult seruiri mihi. Me vult tædere tui. quia vult non est vnquam impersonale. quare autem non sit, in fragmentis nostris disputauimus. Quamobrem dicendum sic est, vt etiam Priscianus affirmat. Ego volo à me legi, tu vis à te curri. i. ego volo legere. tu vis cur-

rere. Item ego volo me tædere tui. tu vis te pœnitere peccatorum, pro eo quod est, Ego volo tui me tædeat. tu vis peccatorum te pœniteat. Nam persona volens semper esse in nominatiuo debet, vt ego volo à me benefieri tibi. tu vis à te seruiri mihi. & ita in cæteris generis eiusdem.

Dic impersonalia actiuæ vocis sextæ speciei.
Incipit, atq; potest. & desinit. & solet, & vult.
Et debet, quæ sunt veluti quibus ipsa cohærent.
Sed volo nonnunquam tu impersonale vocabis.

Incipit	ebat	cepit	per comenzare.
Potest	poterat	fuit	per potere.
Desinit	bat	siuit	per lassare stare, & cessare.
Solet	bat	solitum est	per solere.
Volo	uis	volui	volere.
Debet	bat	buit	per deuere.

De constructione infinitorum.

Infinita verborum personalium quomodo construuntur? præ se cum accusatiuo: post vero cum casu verborum suorum, vt quia ego amo virtutem, placet tibi. Me amare virtutem, placet tibi. Quoniam ego amor abs te, est mihi gratissimum. Me amari abs te, est mihi gratissimum. Et aduerte vt semper nominatiuum verbi finiti in accusatiuum ante infinitum conuertas, vt ego amo. me amare. ego amor. me amari. nos amauimus, nos amauisse. nos amati sumus. nos amatum fuisse, vel nos amatos fuisse. sed sic per participium. Nos amabimus. nos amatum ire, vel nos amaturum esse, vel per participium: nos amaturos esse. & idem significant, vt ostendimus in fragmentis. nos amabimur. nos amatum iri. In quibus omnibus addendum est illud verbum, vt sit perfectus sensus, nam me amari, vel nos amari abs te, nisi addideris placet mihi, & huiusmodi, imperfe-

ctum est. Et sciendum infinita eorum verborum, quæ, & à fronte, & à tergo similes casus habent, similes pariter vtrinque casus admittere, vt quia tu euasisti doctus, gaudeo, gaudeo te euasisse doctū. vides euasisse non habere casum verbi sui euado, id est nominatiuum, sed accusatiuum potius, quoniam & præ se habet similem casum, id est accusatiuum. Item tibi placet, quia euasisti diues. tibi placet euasisse diuiti. si autem dixeris diuitem, subaudies te, vt tibi placet te euasisse diuitem. discipuli interest, vt sit bonus, discipuli interest esse boni, & bonum, & subaudies ipsum.

De infinitis verborum impersonalium.

Infinita impersonalium quomodo construuntur? & ante, & post, cum casu verborum suorum, vt gaudeo equidem plurimum, quòd mihi acciderit studere bonis literis. Mihi accidisse studere bonis literis, gaudeo plurimum. Lætor quòd te iuuet virtuti incumbere. Lætor te iuuare virtuti incumbere. Volo quòd à te scribatur. volo à te scribi. credo quòd à te ibitur in Germaniam, & seruietur Maximiliano Cæsari. Credo à te itum iri in Germaniam, & seruitum iri Maximiliano Cæsari. illud tamen notandum minus latine dici, credo quòd ibis, & similia. Vtimur vero nos huiusmodi interdum orationibus exempli gratia. vt facilius pueri intelligant.

Quid interest inter infinita impersonalium & passiuorum? in infinitis impersonalium, pati nihil significamus, vt amari à me volo. id est ego volo amare. à te incipit legi, id est tu incipis legere. hic enim nulla est res patiens. In infinitis vero passiuorum aliquid pati ostendimus, vt volo te amari à me. i. volo quòd tu ameris à me.

Spero tibi hanc rem præsidio futurū. dicitur'ne con-

grue? maxime est enim futurum indefinitum, liberum vndique & impromiscuũ, neque numeris præseruiens, neque generibus, quod græci appellant ἀπαρέμφατον. simile est spero inimicos meos hoc dicturum. de hac re multa Gellius.

Regunt'ne infinita ante se suppositum verborum suorum? regũt pro imperfecto indicatiui posita, vt ego amare te, pro amabam, tu legere Virgilium, pro legebas. nos amare virtutem, pro amabamus. Virg.

Nos procul inde fugam trepidi celerare recepto,
Supplice sic merito, tacitiq; incidere funem, id est nos celerabamus, incidebamus. Terentius, Inuidere omnes mihi. mordere clanculum, ego floccipendere, pro inuidebant omnes mihi. mordebant. ego, floccipendebam.

Illud nõ prætermittendum duxi, sic finitum verbum in infinitum conuertere, credo, quod tu es, aut eras indoctus, credo te esse indoctum. scio quod tu iuisti, aut iueras Romam, scio te iuisse Romam, credo quòd nemo imponet mihi, credo neminem impositurum esse mihi, & eodem modo per passiuũ, sed, vt diximus, culte & latine dicitur per finitũ verbum cum coniunctione quòd.

DE GERVNDIIS.

a Mandi amando amandum, quæ pars orationis sunt? libet respondere illud Horatii in poetica de versibus elegis. Grammatici certant, & adhuc sub iudice lis est. aliqui enim neque nomina esse volunt, quia regunt transitiue, neque verba, propter casus, quos habent, neque participia, quia sunt sine tempore, neque aliquam ex octo orationis partibus, sed partem potius per se. aliqui affirmant esse verba participialia, aliqui

vero nomina participialia, sed & de gerundiis, & de supinis abunde diximus in fragmentis.

Gerundia quot casus habent? treis genitiuum. accusatiuum. ablatiuum, si modo sunt nomina.

Quam significationem habent? tam actiuam, q̃ passiuam ab actiuis, communibus, & neutris, vt aro. à cæteris vero, quam eorũ verba Non me latet quid Laurentius, & alii senserint, quod nunc ne confundamus pueros, prætermittimus. in fragmẽtis enim mihi cum illis erit hac de re certamen. satis sit nunc vnũ exemplum ex Iustino. Athenas quoq; missus erudiendi gratia, id est vt erudiretur.

Quomodo construuntur? ante non regunt, sed post volunt casus verborum suorum, quæ actiuam habent significationem. nam in passiua absolute ponuntur. non enim legi, quale est, vrit fœmina videndo à maribus, sicut vruntur equi videndo fœminas. Nec eo ad videndum ab amicis, & cognatis, sicut eo ad videndum amicos, & cognatos, quod etiam per supinum dicimus, eo visum amicos. dici potest & ad videndos amicos. sed quando iunguntur substantiuis, passiuam habent significationem, & non sunt gerundia, sed nomina, quæ participia esse desiuerunt amissione temporis. Dices etiam per gerundium, mihi eundum est Romam. tibi scribendum est literas. Nobis legendum est hodie Homerum. pro ego iturus sum Romã. tu scripturus es literas. nos lecturi sumus hodie Homerum. Virg. Pacemq; ab rege petendum. Lucretius. Aeternas quoniam pœnas in morte timendum. Columella in epistola ad Siluinum, vt poeticis numeris explerem georgici carminis omissas parteis, quas, vt ipse Virgilius significauerat, post se memorandum reliquit. Cum vero sic dicimus, scribendæ sunt mihi literæ. legendus est mihi hodie Ho-

merus. Item eo ad videndos amicos. vaco scribendis literis, non loquimur per gerundium. Habeo ire. habeo legere ad imitationem græcorum dicimus. M. Tul. in epistolis, Tantum tibi habeo polliceri. Gellius. & quid habet super ea re dicere, & significat possum, vt etiam apud græcos οὐκ ἔχω λέγειν. οὐκ ἔχω σπουδάζειν. οὐκ ἔχω πορεύεσθαι. οὐκ ἔχω ἐλθεῖν. non possum dicere. non possum studere. non possum ire. non possum venire.

Notandum gerundium in i cum genitiuo plurali sine vitio copulari sic. Composui ego hunc librum instituendi puerorum gratia. Gell. libro. xvi. cap. viii. siue magis admonendi, quàm aliorum docendi gratia. Plautus. Nominandi tibi istorum magis, q̃ edundi copia. Cicero, dolebas etiam stoicos nostros Epicureis irridendi sui facultatem dedisse. Liuius. Nõ enim vereor ne quis hoc me vestri adhortandi causa magnifice loqui existimet.

De supinis, & eorum constructione.

Matum amatu quæ pars orationis sunt? a Quintilianus, Supina in u, verba esse participialia dicit. Diomedes etiam in um.

Supina quam significationem habent? In um actiuam semper, in u vero tantum passiuam vt eo amatum. id est vt amem, tu es dignus amatu. i. vt ameris.

Quomodo construuntur? cum casibus verborũ suorum quæ in um desinunt, & semper adiunguntur verbo significanti, aut clàm indicanti motum, vt eo petitum ius post liminii, & seruitum tibi. Virgilius. Aut grais seruitum matribus ibo.

In u vero supinum non regit casum, immo ipsum regitur, sed à nominibus adiectiuis nulla interposita præpositione, vt hoc est turpe dictu, id est vt dicatur. miserabile visu, id est cum videtur. sic optimum factu, id est vt fiat. tu es dignus amatu, id est vt ame

ris. Multa à doctis conscripta sunt iucunda cognitu, id est vt cognoscantur, & hæc res est obscœna aspectu, id est cum aspicitur. Inuenitur etiam vltimum supinum regi à verbo, sed rarissime. quod ego vix semel, atque iterum legi, M. Cato in lib. de re rustica. Primus cubitu surgat. postremus cubitum eat. Statius in. i. Achilleidos.

Quem tunc venatu rediturum in limine primo Opperiens. In fragmentis grammaticis ostendam supinum in um, accipi etiam passiue, vt contumelia factum itur. id est datur opera, vt fiat contumelia, & in u actiue, vt surgo cubitu. i. à cubatione.

De comparatiuis, & eorum constructione.

Quid est comparatiuum? quod cum intellectu positiui, vel aliquo participe sensu positiui magis aduerbium significat. vt albior magis albus, sapientius magis, plus sapienter. vlterior magis vltra q̃ ille, qui est vltra, & debet exarari comparatiuum per a sicut verbum comparo.

Quot sunt gradus cõparationis? tres. Positiuus. Cõparatiuus. Superlatiuus. Dicitur autẽ positiuus id omne, vnde comparatiua & suplatiua formantur.

A quot orationis partibus deriuantur comparatiua & superlatiua? à quatuor. A nomine adiectiuo, quod possit incrementa & diminutiones accipere, vt doctus doctior doctissimus. magnus maior maximus. ab vno verbo detero deterior deterrimus. à præpositionibus. vt post posterior postremus. Citra citerior citimus. intra interior intimus. vltra vlterior vltimus. infra inferior intimus. supra superior supremus. extra exterior extremus. ante anterior sine superlatiuo. propè propior proximus Ab aduerbiis, vt pridẽ prior primus, sæpe sæpius sæpissime. diu diutius diutissime.

A quo casu formantur comparatiua? à primo desi-

nente in ī, addita or, vt docti doctior. forti fortior.

Non ne formãtur etiam à participiis, vt amans amantior? non. nam si amantior deriuaretur ab eo, quod est amans Deum, dici posset sum amantior Deum, q̃ tu, quia potest comparatiuum habere omnem casum positiui sui. quod quia non dicimus, sed potius sum amantior Dei, q̃ tu, constat deriuatum ab eo, quod est amans Dei. Ouidius.

Non illo melior quisquam, nec amantior æqui
Vir fuit, aut illa reuerentior vlla deorum.

Quæ non formant in vsu frequēti comparatiua? quæ ante us, vel is vocalem habent. vt pius. tenuis. & hoc aiunt quidam propter duas regulas, quarum altera alteri est contraria. regulæ autem hæ sunt.

I positũ inter duas vocales efficitur consonans, præterquam in paucis quibusdam, vt Aeneius. Rodopeius. Troius. Priameius. Peneius.

Item comparatiuum superare debet positiuũ suum vna syllaba. Si igitur piior. egregior, & huiusmodi dices, contra alteram harum necesse est facias. Nam si voles piior esse dissyllabum, vbi i sit consonans, erit contra eam regulam, quæ vult positiuum à cõparatiuo superari, quod non fiet, si piior erit dissyllabum, vt positiuum pius. Rursus si voles piior esse trisyllabum, vbi inter duas vocales i & o sit vocalis, non seruabitur regula, quæ vult inter duas vocales esse consonantem. atqui non erit si piior trisyllabum fuerit. ob has igitur contrarias regulas, non formare aiunt grammaticos ab huiusmodi nominibus comparatiua, sed assumere magis aduerbium, & complere vsum comparatiui, vt magis pius. magis tenuis. Sed ego id fieri existimo euphoniæ, id est boni soni gratia. nam inueniuntur aliquando apud authores ab huiuscemodi adiectiuis comparatiua. M. Tullius rhetoricorum lib. ii. sed illæ

tenuius,

tenuius, & acutius, & subtilius tractantur. Plinius secundo. Vinum omne dulce quo tenuius, eo odoratius. Iuuenalis. Egregius cœnat, meliusq; miserrimus horum, egregius pro magis egregie. detracta, i, vt sit tetrasyllabum propter metrum.

Quæ sunt anomala? bonus melior optimus. malus peior pessimus. magnus maior maximus. paruus minor minimus. multum plus plurimum. nequam nequior nequissimus. sinister sinisterior sinistimus. dexter dexterior dextimus & quæ à facio. dico. loquor componuntur, vt magnificus magnificentior magnificētissimus, maledicus maledicentior maledicentissimus, magniloquus magniloquentior magniloquentissimus. quæ tñ magis à magnificens. maledicens. magniloquēs deriuari videntur. ocyor nō habet passiuum latinum. sed græcum ὠκύς.

Quomodo construũtur comparatiua? cum ablatiuo vtriusq; numeri. vt candidior cygnis, edera formosior alba. Potest etiam alium habere ablatiuũ significantē excessum, vt Polyphemus erat maior Vlysse centum vlnis. necnon omnem casum positiui sui, vt Ptolemæi Philadelphi bibliotheca fuit longe plenior librorum aliis illius ætatis bibliothecis. quia plena fuit librorum dicimus. Virgilius. Iouis omnia plena. Terentius, plenus rimarum sum. Iuuenalis, Plus aloes, q̃ mellis habet. quia multum aloes dicimus. Ouidius. Reuerentior vlla deorum, quia reuerens deorum dicimus. Cicero, Propius vrbem mouetur. quia propè vrbem dicimus. Similiter sum vlterior pontem quàm tu, & citerior alpeis, quia vltra pontem, & citra alpeis dicimus.

Comparatiuum regit'ne etiam nominatiuum cum q̃? minime. nam cum dicimus, sum doctior, quàm tu subauditur sis. Sic etiam in aliis casibus subintelligitur verbum, quod præcedit, vt apud Ouidium.

Mitius inueni, q̃ te genus omne ferarũ, ſubaũditur inuenerim. Et apud M. Tullium ad Luceium. itaque etiam hoc fortiorem me puto, quã te ipſum præceptorem fortitudinis, ſubintelligitur putem. Similiter iudico te doctiorem, quàm illum, ſeruio tibi libentius q̃ illi. indigeo tui, magisquam illius, ſubauditur iudicem. ſeruiam. indigeam. illud autem Virgilii, aut grauiora timet, q̃ morte Sichei, conciſum eſt, id eſt, quàm ea, quæ in morte Sichei acciderunt. vel quam abundat, vt ait Seruius. quis enim diceret amo Catonem meliorem, quàm Cæſare?

Ad bonam comparationem quot requiruntur? quinque. res comparata, vt Homerus. res cui comparetur. vt Heſiodo. accidẽs vt doctior. & quod vterq; terminus ſit accidentis particeps. quare mala comparatio eſt, cygnus eſt albior coruo. Item quod altera altero ſit magis particeps accidentis. quia omnis comparatio id agit, vt alterum præferat, quæ æquat ſimilitudo eſt potius, quàm comparatio. authores Seruius, & Diomedes.

Quot modis fit Abuſio in comparatiuis? tribus con ſtructione quando partitiue ponuntur, nec cõſtruuntur more comparatiuorum, vt maior horum eſt charitas. formatione, cum ſubſtantiua, & pronomina comparantur, vt neronior. ſenior. iunior. ipſior, vnde etiam ipſiſſimus inuenitur apud antiquos ad imitationem græcorum. Ariſtophanes. ἐκεῖνός οὕτως ἐσί, ναὶ ἐκεῖνος αὐτός, αὐτότατος.

Significatione, cum tantum ſignificant, quãtum poſitiuum ſuum. vt ſenior pro ſenex. vel minus, vt triſtior, parum triſtis, vel contrarium, vt dulcior. i. minus amarus, vt mare ponticum dulcius eſt, quã cætera maria, id eſt minus amarum.

Quando nõ ſolet comparatiuum iũgi ablatiuo? cum ſit comparatio inter duo. quia tunc iungitur geniti-

tio, vt Aiacũ fortior Telamonius. Horatius in poetica o maior iuuenum dixit ad duos scribens.

Quando post comparatiuum non solet sequi nominatiuus cum quam? cum inter duo fit cõparatio, vt manuũ aptior dextra, & nõ quã manus. Item cum qui quæ quod vel negatiua dictio regitur à comparatiuo, vt Pompeius, quo Cæsar fuit felicior, vicit multos reges, & non ꝙ qui, & nullo nomine sis peior, & non quã nullus. Nisi cum sic dicimus, Longe equidem maiora sunt animalia, quæ in aquis degũt, quã quæ in terris. & hoc quia ante quæ subauditur ea vel illa. M. Tullius in epistolis. Sed cum leuiora non multo essent quæ audirentur, quàm quæ viderentur, id est quàm ea, quæ videntur.

De superlatiuis, & eorum constructione.

Quid est superlatiuũ? quod ad plures sui generis comparatũ; superponitur omnibus, vt M. Varro doctissimus Romanorũ, id est doctus præter Romanos omneis. A quo casu formantur? à primo desinente in i addita s, & simus, vt docti doctissimus. forti fortissimus. à pulcher. matur & similibus in er desinentibus formãtur à noĩatiuo addita rimus, vt pulcher pulcherrimus. matur maturrimus. Vetus item veterrimus facit.

Quæ sunt Anomala? bonus melior optimus, & cætera, quæ diximus in comparatiuis. Senex. iuuenis. adolescens, licet habeant comparatiuum, non tamẽ etiam superlatiuum habent. Item quæ à nominatiuo in bris veniunt, vt celebris celeberrimus, & pauca ꝙ in limus desinũt cum cõpositis facillimus. agillimus. gracillimus. humillimus. simillimus quorum positiua designant literæ, quæ sunt in noĩe fagus. sunt qui agillissimus, & gracilissimus dici tñ velint.

Quot sunt terminationes superlatiuorum? octo simus. rimus, quæ sunt frequentissimæ. Liuius . xi.

mus.timus.remus.simus.nimus.

Quomodo construitur superlatiuum? cum genitiuo plurali, vel singulari nominis collectiui, vt maxime graiugenum, & o danaum fortissime gentis Tjtide. & cum casu positiui sui, vt tu es moribus omnium ornatissimus. & proxime Hispaniam Mauri sunt.

Esset'ne bona comparatio Socrates est fortissimus asinorum, & tigris est luporum velocissima? non. quia cum superlatiuum redoleat naturam partitionis, in qua semper pars trahitur à toto, quod esse debet cum parte eiusdem generis, vel speciei, sequeretur Socratem esse eiusdem speciei cum asino, & per consequens, asinum & Tigrin lupum quod est falsum.

Perdoctus quomodo facit comparatiuum? lóge vel multo doctior. quàm doctissimus.

Quare non dicimus perdoctus perdoctior perdoctissimus? quia per neq; iũgitur comparatiuo neq; superlatiuo, sicut quá pro valde nunquam positiuo iungitur, nisi post per, vt perq̃ doctus. post oppido sane admodum. valde. nimis. vt oppido quã eruditus sanè quàm pulcher, admodum q̃ elegans scortum. Item habeo valde quàm paucos numos.

Quando vtendum est comparatiuo? cum aliquem vel suo, vel alieno generi comparamus, & ad vnum & ad plures tam sui generis q̃ alieni, vt fortior homo homine, & fortior homo hominibus, & velocior homine leo, & idem tigribus est non immanior, ut docẽt Donatus. Seruius. Priscianus, & vsus etiam authorum comprobat. Martialis.

Hic totus volo rideat libellus,
Et sit nequior omnibus libellis,

Plinius de marmoribus. pretiosissimi quidem generis lacedæmonium uiride, cunctis hilarius.
Ouidius in secundo μεταμορφώσεων.

Tanto virginibus præstantior omnibus Herse. quæ & ipsa erat Virgo. Virgilius in primo æneidos.

Pygmalion scelere ante alios immanior omneis. ad sceleratos omneis conferens Pygmalionem, comparatiuo est usus Statius in octauo. Et melior sis quæso deis, Amphiaraus dicit ad Plutonem. Non placet deis esse datiuum, sibi enim orabat Amphiaraus, ut parceret Pluto. & esset melior, quàm cæteri dei, qui se absorbi à terra passi fuerant. nam quæ cura illi de deis? sibi enim timebat non diis, quod sequentia indicant. Siquando nefanda huc aderit coniux illi funesta reseruа Supplicia, illa tua rector bone dignior ira. Sis igitur melior mihi. quàm cæteri dii, & sume supplicia de Heriphyle uxore scelerata. Lactantius, Omnes sibyllæ unum deum prædicant, & maxime Erythrea, quæ celebrior, & nobilior inter cæteras habetur. Vallæ tamen ad plura sui generis comparatiuum referri non placet, cum nec apud græcos id fiat. Illi enim sic dicunt. ἀχιλλεὺς ἀνδρειότερος τοῦ αἰάντος. καὶ αὐτὸς ἰσχυρότερος τῶν τρώων. ἑλλήνων δὲ ἰσχυρότατος. non dicerent græci Achilles fuit fortior græcis, sed græcorum fortissimus, sicut ὅμηρος ἐγένετο σοφώτατος πάντων τῶν ποιητῶν. non enim σοφώτερος. Sed ego in hoc refragor ingeniosissimo Vallæ. tum quia Romani inueniuntur ad plura eiusdem generis vsi comparatiuis, tum quia solent in multis, initium capientes à græcis, ab angusto in effusum dilatare. sicut fecerunt etiam in sexto casu secundum uetustissimos græcorum grammaticos. Sextum enim casum illi. ἐμέθεν. σέθεν. ἕθεν, id est à me. à te. à se dicebant, quem latini in omnibus ferè casualibus seruauere. Similiter impersonalia in paucis græcis accepta, apud nos frequētissima sunt. illi spondeum, vel dactylum in se-

tundo. vel quarto loco iambici versus raro posue-rũt. latini vero sæpisſime. S. quoq; apud græcos rarisſime vim consonantis amittit carminis necesſitate. nostri vero. sed vetustisſimi subtrahebant eam frequentisſime, vt opust pro opus est apud Plautum. quanq̃ nunc exoleuit. hoc idem fecisse eos arbitror in comparatiuis, vt cum græci ad plura sui generis non nisi superlatiuo vsi inueniantur, nostri, & comparatiuo, & superlatiuo vtantur.

Tanto, & quanto, & multo, & longe pro ualde, & facile. pro non dubie, quibus comparationis gradibus adiunguntur? tam cõparatiuo quã superlatiuo. Cicero, Quanto es maior, tanto te geras summisſius, Catullus ad M. Tullium Ciceronem.

Disertisſime Romuli nepotum.
Quot sunt, quotq; fuere Marce Tulli,
Quotq; post aliis erunt in annis.
Gratias tibi maximas Catullus
Agit pesſimus omnium poeta,
Tanto pesſimus omnium poeta,
Quanto tu optimus omnium patronus.

Quintilianus, Declamãdi ratio vt est ex omnibus nouisſime inuẽta, ita multo est utilisſima M. Tullius. sed ego neque eis assentiebar, neq; disputationum inuentori, & principi longe omnium in dicẽdo grauisſimo, & eloquentisſimo Platoni. Item totius Græciæ facile doctisſimũ Platonem. Amant etiam iungi cum alius. aliter. secus. ante. post & cæteris, quæ superlationem quandam significãt, quæq; diuersitatem, ut præcipuus disſimilis, alienus, ut docet Laurentius Valla. Ouidius, Quantoq; ratem qui temperat anteit remigis officium. Quintilianus, Quanto alius fuit ille infelicisſimi iuuenis affectus. Terent. Verum multo aliter euenire intelligit. Sallustius. multo præstat beneficii, q̃ maleficii inuẽn

torem esse. Inuenitur etiam tantum post quanto, & & tanto post quantum. Ouidius Quanto dux militer maior, tantum ego te supero. Virgilius.

O præstans animi iuuenis quantum ipse feroci
Virtute exuperas; tanto me impensius æquum est
Consulere. quod fit, quia alterum positiuo, seu uerbo, comparatiuo alterum debet cohærere. Quo & eo pro tanto & quanto inueniuntur frequentissime posita. Fabius. Quo quisq; ingenio minus valet, hoc se magis attollere, ac dilatare conatur. Idẽ, Erit eo obscurior, quo quisque deterior.

De relatiuis.

Quod est relatiuum? quod rem antedictam dicit iterum. In quot partes diuiditur relatiuum? in duas. in relatiuum substantiæ; & accidentis.

Quod est relatiuum substantiæ? quod refert antecedens substantiuum.

Quod est relatiuum accidentis? quod refert antecedens adiectiuum.

Quotuplex est relatiuum substantiæ? duplex. substantiæ similitudinis, & diuersitatis.

Quod est relatiuum substantiæ similitudinis? quod idem cum suo refert antecedente.

Quæ sunt relatiua substantiæ similitudinis? qui, quæ, quod. is. suus. ipse. sui. ille. idẽ, vt Plato, qui fuit doctissimus suæ ipsius ætatis philosophorum, docuit Aristotelem, & is idem Socratis discipulus fuit.

Quod est relatiuum diuersitatis? quod refert antecedens diuersum à cõsequente cũ quo concordat, sed sub eodem gñe vel specie. Quãuis enim discordat ab antecedente, tñ eiusdem esse vel gñis, vel speciei cum consequente refert. Nam si dico amo laurũ & cæteras arbores, significo quidem laurum esse arborem, sed diuersam à cæteris arboribus. non enim

idem laurus, quod cæteræ arbores. Item placet mihi accipenser, & alii pisces, ostendo quidem accipenserem esse piscem, sed differre à cæteris specie, Nec dicas igitur iudæi crucifixerunt Christum inter duos alios latrones, quia sic loquens diceres Christum fuisse latronem. Caue igitur, ne decipiaris in huiusmodi relatiuis substantiæ diuersitatis. nec unquam eis utaris, nisi antecedens eiusdem esse uel generis, uel speciei cum eo, quod consequitur, uelis ostendere.

Quæ sunt relatiua substantiæ diuersitatis? alius. alter reliquus & cætera cæterum. nam cæter uel cæterus non legi.

Relatiuũ substantiæ, & accidentis in quot debet cum antecedente congruere? In nullo si accidentis fuerit. illud enim cum consequente concordat in numero. casu. & genere, ut Polyphemus erat altus, quanta est turris diui Marci. Si uero fuerit substantiæ, in duobus, in numero & in genere. præter su⁹, & relatiua substantiæ diuersitatis. quæ cum consequente concordant, quemadmodum ea, quæ sunt accidentis, ut cliens rogat patronum, ut defendat causam suam. antecedens huius relatiui suam, est cliens, & tamen congruit cum substantiuo sequẽte, quod est causam, in numero. casu, & genere Sallustius, Leones & alias feras. antecedens huius relatiui alias, est leones. & congruit cũ feras. ex quo infertur leonem esse feram. sic apud Virgilium.

Tum casia, atque aliis intexens suauibus herbis. Infertur casiam esse herbam.

Qui. quæ. quod cõcordat'ne semper cum antecedente? non. quoties enim inter duo substantiua ponitur, quorum sequens sit proprium nomen, sequenti (vt Seruius docet) accommodatur, vt apud Sallustium. Est locus in carcere, quod Tullianum appel-

latur, & in sacra pagina, Semini tuo, qui est Christus. Si vero sequens fuerit appellatiuum nomen, potest tam cum consequente, q̃ cum antecedente congruere, vt rosa, quæ vel qui est flos candidissimus, mihi admodum placet. Marcus Tullius, Homines enim sunt hac lege generati, qui tuerentur illum globum, quem in hoc templo medium vides, quæ terra dicitur, iisq; aius datus est ex illis sẽpiternis ignibus, quæ sydera, & stellas vocatis. Sed inuenitur etiam antecedenti respondere relatiuum, quando sequens substantiuum, sit propriũ nomen, Valerius Maximus, Antea senatus assiduam stationẽ eo loco pagebat, qui hodie Senaculũ appellatur.

De relatiuis accidentis.

Relatiua accidentis quæ sunt? Qualis. quantus. quot. quotus. quotẽnis. quotenus. quotuplus quotuplex. cuius. cuias. Sed quotuplus, & quotuplex non memini legere apud authores. quotuplex tamen ego vtor interdum, quia legi aliquando apud grammaticos.

Qualis quæ habet antecedẽtia? bonus. malus. sapiẽs. clemens. stultus. intelligens. doctus indoctus. pulcher. turpis albus niger, & cætera significantia qualitatem, vt virtutem, vitium colorem, & similia, vt tui crines sunt nigri, qualia Aethiopum corpora, & facies Aethiopum est, nigra, quales sunt pennæ coruorum. eius redditiuum est talis.

Quantus quæ habent antecedentia? magnus. paruus. longus. breuis. latus. angustus. altus. profundus, & id genus cætera, vt formica est parua, quantus est culex. eius redditiuum est tantus.

Quæ sunt antecedentia huius relatiui quot? vnus. duo. tres. quatuor quinque. sex. septem. octo. nouem. decem. viginti centum mille, & reliqua numeralia. eius redditiuum est tot. dicimus & totidem.

Quotus quæ antecedentia habet? primus. secundus. tertius. quartus. quintus. dicimus quinquagesimus, cētesimus millesimus. vt tu es primus in hac vrbe, quotus ego domi meæ. Ponitur etiam quotus pro quot. Martialis, Dic quotus es, quanti cupias cœnare? pro quot estis. sed propriè ordinem refert quod indicant nomina ordinem significantia, per quæ respondemus interroganti, vt quota hora est? prima, aut secunda, aut tertia Sic igitur respondeamus, necesse est. quare si hæc nomina præcesserint, non licet ea referre per quotus? vt eo cubitum hora tertia. quota, vel vt tu. hoc & si nusquam memini legere apud doctos, tamen quemadmodum ei, qui dixerit, quotum annum ætatis agebat Cato, quando græcas discebat literas? licet respondere sexagesimum, & per huiusmodi nomina, sic etiam licere arbitror ex contrario hæc eadem nomina per quotus referre sic. incipio hyeme lucubrare ab hora octaua, quota Plinius secundus, cum tardissime surgeret cubitu, incipiebat. non tamē etiam sexta, quota illa sæpe. Incipiebat autem lucubrare à vulcanalibus.

Quotēnis de quo meminit Priscianus (nam apud authores non legi, sed sic vbiq;, quot annos natus es? quotū annum ætatis agis? quot annorū es) quæ habere antecedentia potest? anniculus. biennis, vel bimus. triēnis. vel trimus. quadriēnis. vel quadrimus. quinquennis. decennis. vlterius non legi, vt hoc vinum est bimū, aut decenne, quotēnis est filius tuus, vel melius, quot annos natus est filius tuus.

Quotenus. quo vsus est. M. Tul. Ad Atticum dicēs, in ripa nescio quotennorum iugerum, quæ habere antecedentia debet? singuli. bini. terni, vel trini. quaterni, vel quatrini. quini. seni. septeni. octoni. noueni, deni, viceni. quinquageni. centeni. mille

hi. est autem quotenus relatiuum diuisiuum in pares numeros, vt boues bini, & quaterni trahũt aratrum, quoteni equi carrucã. Vtimur etiã his nominibus sic, Iulius Cæsar legatur viritim trecentos Sestertios ait Tranquillus, hoc est trecentos viris singulis, Augustus vero cohortibus vrbanis quingenos, legionariis trecenos numos, hoc est singulis quingentos & trecentos. nã si dixisset, legauit populo trecentos Sestertios, tm̃ trecentos toti populo esse legatos intelligeremus, sed quia trecenos dixit, singulis trecentos significauit legatos. Sic dato discipulis tuis omnibus binos colaphos, hoc est duos singulis. Item viri sobrii, ac modesti cum discumbunt, bibunt ad summum trinos cyathos vini, hoc est treis singuli. Præterea nomina, quæ tantum in numero multitudinis inflectũtur, his nominibus coniunguntur, vt dedi ad te binas aut ternas, aut quaternas literas, cum tu vnas tantum miseris, pro duas aut treis, aut quatuor epistolas cum tu vnam epistolam miseris. nec dicas duas literas, aut binas epistolas. Sic binas ædes, ternas nuptias pro duas domos, tria connubia dicendum.

Quotuplus quæ habet antecedẽtia? simplus, duplus, triplus, quadruplus. cẽtuplus, vt si dedisti obolum mendico propter Deum, accipies cẽtuplum, quotuplum non accipies, si pro te impendisti. sed hunc postremum loquendi modum ego nõ memini legere, nec puto inueniri apud illustreis authores.

Quotuplex quæ habet antecedẽtia? duplex, triplex, quadruplex, vt habeo triplicem vestem, id est trium generum. quotuplex nõ est tibi, sed neque hoc legi apud illustreis.

Cuius cuia cuium quæ habet antecedentia? noĩa, vel pronomina possessiua, vel genitiuos substantiuorũ, vt, dic mihi Damœta cuium pecus? æneium, vel

meum, vel ægonis. Cuia est hæc domus? tua, vel Reip. vel herculea. Cuiũ fuisse putas hunc ensem? hectoreum, vel Hectoris, vel tuũ, sed sic nõ sunt relatiua, sed interrogatiua. essent aũt relatiua, si sic diceres. hic ager est meus, vel Cæsaris cuia est ancilla.

Hic & hæc cuias & hoc cuiate quæ habet antecedentia? nomina patriæ, vt Romanus. Cassianus; vel gentis, vt Italus. latinus, vt sum Romanus. cuiates erãt Catones, & latinus. cuias fuit M. Tullius.

Quæ sunt relatiua accidẽtis sĩlitudiuis? oĩa prædicta, vt sum bonus, qualis tu, similitudo est & æqualitas.

Quæ sunt relatiua accidentis diuersitatis? aliusmodi & alteriusmodi, vt sum albus, & coruus est aliusmodi. dissimilitudo est.

Quot modis ponuntur supradicta nomina in oratione? multis, sed frequenter tribus. interrogatiue. vt Sed vos qui tandem? quibus aut venistis ab oris? & quod genus hoc hominum? Relatiue, vt sum pius Aeneas, raptos qui ex hoste penateis Classe veho mecum, fama super æthera notus. infinite, vt Qui sint veri amici, planè ignoro. & sic Qualis. cætera relatiua accidentis.

Animal quid, & Virgilius quis quare non dicimus? quia quis & quid nunquam relatiue, sed vel infinite, vel interrogatiue ponuntur.

De interrogatiuis.

Quod est interrogatiuum nomen? quod rei dubiæ, vel tanquã dubiæ postulatiuum est.

In quot partes diuiditur? in duas, in interrogatiuum substantiæ, & in interrogatiuum accidentis.

Quæ sunt interrogatiua substantiæ? qui quæ quod, & quid, & vter.

Quæ sunt interrogatiua accidentis? qualis. quantus. quot. quotus. & cætera relatiua accidentis.

Quid interest inter quis, & vter? si duo fuerint, dices

quis,& vter tuo arbitratu,vt quis vel vter oculorũ tuorũ melius videt? Si vero plures, quis tm̃,vt qui ex tuis digitis est longior? non etiam vter.

Debemus ne semper respondere per eundem casum, per quē interrogatio facta fuerit? maxime.vt Quā puellam amauit Achilles in Troia prouincia? Polyxenam. Quis tibi videor? æque miser, atque ego sum. Cui inuidebat Thraso miles? Phedriæ riuali.à quo amata fuit Galathea? ab Aci, & Cyclope. Quarum rerum non est vnquam satietas? diuitiarum. Interdum tamē non licet respondere per eundem casum,vt si rogeris,quotennis es? respondeas potius cētum annorum.quàm centēnis, quod nuſquam legitur. Item quanti emptæ? Paruo.& cuium pecus? ægonis,aut Philōdæ. & quid agitur? ſtatur. cuius dicis esse hos libros? meos.

De distributiuis.

QVod est nomen distributiuum? quod est distributionis nota,seu signum.

In quot diuiditur ptes distributiuũ nomen? in duas.in affirmatiuum,& negatiuum,& sunt hæc.

Quisq; ambo affirmāt quicunq;,atq; omnis.vterq;.
Nullus.nemo negant.etiam coniungito neuter.

Quem casum volunt? genitiuum pluralem,vel ablatiuum, accusatiuum'ue cum præpositione, vt nullus discipulorum vel ex discipulis, vel inter discipulos legit,dicimus etiam nullus discipulus.sic vterq; parentum,& vterque parens.

De partitiuis.

QVid est nomen partitiuũ? quod partem trahit à toto,cum quo partitur, & cum eo debet in genere cōcordare.vt hominum aliqs alieni appetens,aliquis sui profusus.& sunt hæc.

Quilibet,& qdam atq; aliquis. quicunq;.alius qs.
Alter.vter simul alteruter.numeralia,vt vnus,

Sed distributiuum.partitiuum. diuiduum synony-ma esse existimo.

Quot in partitione esse debēt? tria.pars.totum.& q̄d pars regat totum, vt literarū tuarum vnæ sunt eloquētiæ, alteræ humanitatis & amoris plenæ.fit etiā partitio per prolepsiñ, de qua dicemus cum de figuris tractabimus.

Quilibet non ne significat id, quod omnis, seu cunctus? nō, sed vnū quéuis de multis, vt accipe quéli-bet horū librorū.i.unum quem uis.& nō quēq; seu omnē.Poetæ tñ pro omnis ponere videntur.Ouidius.Pollicitis diues quilibet esse potest. quilibet, id est vnusquisque.sed proprie particularis est dictio. Quilibet igitur & nullus non sunt contraria, vt putant dialectici ætatis nostræ, sed omnis, & nullus.

De cōstructione nominatiui, & cæterorum casuum.

Nominatiuus, & cæteri casus iunguntur genitiuo possessiue, vt M. Tul. Romanæ eloquentiæ princeps, atque is idem patriæ verus pater.& T. Liuium lacteo eloquentiæ fonte manantem patauinitatem quandam redolere dixit Asinius Pollio.Item adiectiua nonnulla genitiuum admittunt, vt plenus rimarum. diues opum.diues pictai vestis & auri.Peritus.doctus.iuris. Ignarus inscius.imperitus rerum.Cupidus honoris appetens alieni.sui profusus. Non est aduersus impudēteis, & improbos velitandū.qa tantisper similis, & compar eorum fies, dum paria & consimilia dicas.

Datiuo Adiectiua sic. facilis, vtilis amicis. grauis, dānosus hostibus.carus.gratus.amicus omnibus.Ini-micus nemini, & multa huiusmodi.

Accusatiuo iunguntur adiectiua sic. populabundus agros, osus.perosus.inimicos. expectē, qui me nunquā visurus abisti? & cætera in rus, cum participia esse desinūt amissione tpis, & accusatiuo iunguntur.

Ablatiuo iunguntur substantiua sic, doctrina homo seria florenti vir facūdia. egregia indole puer. præstanti corpore nymphæ. virgo egregia forma, atq; ætate integra. Hercules magna vi heros, atq; consilio. nihil istac opus est arte. dicimus etiam dux nobis opus est. Adiectiua sic, plenus fide. clarus insignis fama. Ennius ingenio nobilis, arte rudis. secundus ab rege, & nulli pietate secundus. alienus à vitiis. dignus honore. indignus laude. magnus doctrina. lassus labore assiduo. & lassus cura, & confect. & id genus abunde multa.

De participiis.

Quid est participium? pars orationis declinabilis, partem nominis capiens, partemq; verbi.

Quare inuentum est participium, vt loco verbi obliquis casibus intransitiue adiungatur. quia cum non possint obliqui casus adiungi verbis intransitiue, loco verbi subit participium, vt Priscianus ait. vt bonus homo loquebatur. boni hominis loquētis orationem audiui. bono homini loquenti dedi. bonum hominem loquentem audiui. à bono homine loquente accepi. quia non licet dicere boni hominis loquebatur loco verbi loquebatur, subit loquentis participiū. Item vt oratio breuior sit, & dilucidior omissis relatiuis aduerbiis. coniunctionibus. vt homo pauca loquens inter sapientes cōnumeratur. i. homo, qui pauca loquitur, Item cœnatus eo cubitum. i. postquam cœnatus sum, & legens disce, pro lege & disce. Item veniens vidi, id est cum venirem.

Quod autem in hac oratione, mulieres ornant se, ne videntes homines eas derideant, necessario participio sit vtendū, vt Valla docet, & Sipontinus, qui à Valla accepit, mihi non videtur. non enim sic ea resoluenda est oratio, Mulieres ornant se, ne ho-

mines eas videant,& derideant. quia sic necesse esset vti participio, quoniam vident eas omnino homines, sed sic mulieres ornant se, ne qui vident homines, vel ne cum vident homines, eas derideant, vel per passiuum, ne à quibus videntur hominibus derideantur, vel ne cum ab hominibus vidētur, sint illis ludibrio. nam ne homines videntes, non est ne homines videant, sed ne qui vident homines, vel ne cum vident homines.

Quot sunt terminationes participiorum? septē. ns, vt amans. legens, rus, vt amaturus. tus. sus. xus. uus. & dus, vt amatus. visus. impexus. mortuus. amandus.

In ns. participia vnde formantur? à prima psona præteriti imperfecti indicatiui modi, mutando bam, vel bar in ns. vt amabam amans. legebā legens. osculabar osculans. sequebar. sequēs. eo is. cum compositis, mutat bam in ens, vt ibam iens. quibam quiens.

In rus vnde formantur? ab vltimo supino addendo rus, vt amatu amaturus. visu visurus. pexu. pexurus. orior tamen & si habet supinum ortum, vnde ortus. participium tamen facit oriturus. Horatius in epistolis.

Nil oriturum alias, nil ortum tale fatentes.

In tus. sus. xus. vnde formantur? ab extremo supino addēdo s. vt amatu amatus, visu visus, impexu impexus, à morior tamen debuit esse moritus, quod proportio magis exigebat Prisciano teste, quia supinum est moritū, quod etiam indicat Moriturus, sed facit mortuus geminato. u. quod in nullo alio participio inuenitur.

In dus vnde formatur? à genitiuo sui præsentis participii mutando tis in dus, vt amans amantis. legens legentis. osculans osculantis. tis in dus fit amādus. legendus. osculandus.

A vero actiuo quot participia deriuantur? duo. alterum

terum præsenris & præteriti imperfecti temporis in ns vt amans.i.qui amat vel amabat. alterum futuri in rus amaturus.i.qui amabit.

Quæ actiua non habent participium in rus? quæ deficiunt supinis.& sunt hæc.

Compesco.cerno.renuoq;,& respuo.lingo.
Sugo.refello.timet.lambo.vrgeo.& ambigo. caluo.
Visoq; cum metuo.posco.linquo.arceo.disco.
Et cum compositis sunt hæc sine cuncta supinis.

Compesco scis scui prefrenare,& constrẽgere.

Dispesco per spartire. Plinius. Africam ab Aethiopia dispescens.

Renuo	is	nui	per renunciare.
Respuo	is	spui	per refutare.
Lingo	is	xi	per leccare.
Sugo	is	xi	per sugare. (falso,
Refello	is	elli	p negare, & reprendere il
Linquo	is	qui	supinũ esset secũdum ana

logiam lictum, vnde derelictum per abbandonare, de quo Priscia. Eandem seruant etiã regulam liqui lictum & ex eo composita reliqui relictum.

Lambo	is	bi	per leccare.
Vrgeo	ges	vrsi	per constrengere.
Ambigo	gis	sine ptõ & supino per dubitare.	
Caluo	ui	uis	per ingannare.
Visco	sis	si	per andare à vedere.

Terẽtius. visam, si domi est. Cætera dicta sũt i actiuis.

A verbo passiuo quot participia descendũt? duo. alterum præteriti perfecti & plusquamperfecti temporis in tus vel sus vel xus, vt amatus visus pexus. id est, qui amatus visus pexus fuit vel fuerat, vel per actiuum, quem amaui vel amauerã, vidi vel viderã, pexui vel pexuerã. Alterum futuri in dus, vt amandus.i. qui amabitur, vel quem amabo.

Quæ habent vnum tantum participium, id est, futuri

in dus? quæ deficiunt supinis, quare? quia cum participium præteriti temporis inclinetur à supino, & supinum non fuerit, nec participia erunt, quæ à supino nascuntur. & sunt ea, quæ pauloante carminibus complexi sumus,

A verbo neutro quot participia descendunt? duo. vnum præsentis & præteriti imperfecti temporis in ns, vt seruiens. i. qui seruit, vel seruiebat, alterum futuri in rus. vt seruiturus, id est, qui seruiet, vel à quo seruietur.

Quæ neutra habent quatuor participia? quæ habent passiuum in tertiis personis, vt semino, tundo, & aro, & cætera, vt seminans, & seminaturus in actiua signatione, & seminatus, & seminandus in passiua.

Quæ neutra habent tria participia? hæc.

Prandeo. cœno. meret. nuboq;. & iuro. quiesco.
Et placeo, & pateo, tituboq;, & gaudeo, fido.
Fio quoq;, & soleo, atque assuesco, atq; audeo iunge.

Habent enim participium præsentis, præteriti, & futuri in rus, vt prandeo prandens pransus, & pransurus. cœno cœnans cœnatus, & cœnaturus. & sic reliqua. sed prandeo. cœno. iuro. etiam in dus participium habent.

Fio tamen vel nullum habet proprium participium vel vnum tantum fiens, quod non inueniri inquit Laurentius Valla, etsi Priscianus ponit, & Diomedes rarissimum dicit. Factus est enim à supino factu, quod à facio est, cuius passiuũ fuit facior apud veteres. Futurus à sum est potius, vt ait Diomedes quanuis à suo antiquo verbo esse videatur. Quod vero non sit futurus à fio, profuturus ostẽdit à prosum, & defuturus à desum. fiendus vero barbare dicitur. pro eo docti faciendus vtuntur.

A sum etiam ens, quo vsus est Cæsar, & Græci ὤν dicunt, non est in vsu frequenti, nisi apud dialecti-

cos,& philosophos ætatis nostræ. A sum vero cō-
posita carent participiis, præter absum absens. præ
sum præsens. possum potens, quod tamen nomen
esse vult Diomedes.

Quæ participia præteriti temporis tam actionem q̃ passionem significant? pransus. cœnatus. potus. iuratus. dicimus enim ego prandi, & cœnaui, & pransus, & cœnatus sum ficos. & fici pransæ, & cœnatæ sunt à me. potaui, & potus sum aquam, & aqua pota est à me. ego iuraui & iuratus sum numina. & flumina iurata fuerunt à me.

Mereo es rui & meritus sum per meritare & militare.

Iuro as aui & iuratus sum per iurare.

Pateo es tui & passus sum per essere manifesto. sed passus à patior etiam, & à pandor est participium.

Titubo bas baui & batus sum per vacillare.

Quæ neutra non nisi vnum habent participium? quæ carent supinis. & sunt hæc.

Strideo. sterto. rudo. stridit. micat. æstuo. glisco.
Et conquinisco, & quando dat parco peperci.
Scandoq; cum scalpo. scabit. & pauet. horreo. mādo.
Psallo. luo, atque tremo, satagoq;, & obedio. dego.
Micturio horrescoq;, & cætera talia præter
Parturio. esurio. & per vi quæcunq; secundæ,
Vt caleo, fuerint. sed habent tamen ista supinum.
Cum placeo, noceo. libeo. careo. pateoq;.
Torret. olet. valeo. paretq;. doletq;. latetq;.

A Luo etiam esset lutum per analogiam, vnde dilutum vinum à diluo, in quo mista est aqua, & à scalpo scalptum Prisciano teste, nec dicas sculpo per u. non enim dicimus sculptum, & sculpellum per u, sed per a scalptum, & scalpellum, quare scalpta marmora dicendum non sculpta.

Osus ab odi esse videtur, Sed osus, exosus, perosus. nomina sunt secundum Seruium. & accusatiuo figurate coniunguntur. Plautus in Amphitryone, Osa sum inimicos meos. Virgilius, lucemq́; perosi. Ouidius, Tedas exosa iugales. Valerius Maximus de Scæuola. Perosus enim credo dexteram suam, quod eius ministerio in cæde regis vti nequisset. inie ctam foculo exuri passus est.

Vsurpantur à neutris qn̄q; in dus participia. Ouid.

Quæ venit indigne pœna dolenda venit. Idem.

Virq́; mihi dempto fine carendus abest.

Strideo es di per cigare, & cridare.

Sterto is tui per ronfare, o roccare. Sternui vero est à sternuo, & significat quod vulgo dicimus sternutare. Propertius. sternuit omē amor. Columella. Donec sternuat ouis.

Rudo is di per gragliare. sed rudunt etiā funes. vn̄ rudētes dicti, vt stridorq́; rudentum.

Strido is di idem quod strideo.

Mico cas cui per giocare alla mora. i. ad digitos, vbi baiuli solent. Marcus Tullius officio rum tertio. Dignum esse dicunt, qui cum in tenebris mices.

Aestuo as aui atū per hauer gran caldo.

Psallo lis li per cantare.

Cōqsco scis cōquessi p inchinare, & squassare il capo.

Scando dis di per montare, & ascēdere

Dego gis gi per viuere.

Mando dis di per schizzare con li deti.

Scabo bis bi per grattare.

Scalpo pis psi idē est qd scabo, & p sculpire

Paueo es paui per hauere paura.

Luo is lui per patire la pena, & purgare la colpa.

Glisco scis sine ptō & supino per crescere.

Lucilius apud Gelliũ. Luna alit ostrea, implet & echinos, muribus fibras & pecu addit. eadem autẽ ipsa, quæ crescente luna gliscunt, deficiente luna contra deficiunt.

Tremo	is	mui	per tremare.
Furo	is	insaniui per diuentar matto.	
Luceo	es	luxi	per lucere.
Pelluceo	res	pelluxi per lucere molto.	
Torreo	res	rui tostum per arrostire.	

A verbo communi quot participia deriuantur? duo in actiua significatione tantum in ns, & in rus, vt largiens qui donat, vel qui donabat, & largiturus, qui donabit. Vnum præteriti perfecti tam in actiua quã in passiua, vt largitus, qui donauit, & qui donatus, est. Vnum in passiua tantum in dus, ut largiendus qui donabitur.

A verbo deponenti quot participia deriuantur? tria: præsentis, & præteriti perfecti & futuri in rus vt sequens. secutus. & secuturus.

Quæ deponentia habent quatuor participia? quæ communia olim fuerunt, significantq; actionem, vt loquendus. sequendus. vtendus. Ouidius. Multa rogant vtenda dari. Valerius Maximus. etiam tribunus militum adulandus erat. Et sciendum inueniri aliquando participia præteriti temporis à deponentibus verbis actionem significantibus passiuam habere significationem. Virgilius. Vno graditur comitatus Achate. Idem. Nunc oblita mihi tot carmina. Terentius, Meditata sunt mihi omnia mea incommoda.

Ab impersonalibus sunt'ne participia? minime, nisi à tædet pertæsus. Suetonius, Quasi pertæsus ignauiam suam. leges etiam pœnitens & pœnitendus pudens & pudendus. pigendus. libens. docens, quæ tamen magis nomina. Quin & pertæsus ignauiam

suam, ausim dicere nomen cum accusatiuo figurate, vt lucemq; perosi, quia non habet pertæsus casum verbi tædet, cum dicitur, perætesus ignauiam suam, non enim dicimus, ille tædet ignauiam suam, si tædet inuenitur vnquam cum nominatiuo, sed potius illum tædet ignauiæ suæ, vel, si licet cum nominatiuo (ego enim non memini legere) ignauia tædet illum, vt te plus, minus'ue faxit, quod postea nos pigeat apud Terentium. & hei mihi non te hæc pudent? & quem neque pudet quicq̃. & an non pœnitebat te authorem flagitii, quod fecisset adolescens? apud eundem. & quem sæua pudebunt apud Lucanum. quare cum accusatiuus ignauiam non regatur à pertæsus ratione verbi tædet, quoniam nec per impersonale licet dicere illũ tædet ignauiam, nec per personale, ille tædet ignauiã, quia potius esset dicendum ignauia tædet illum, sicut, quod postea nos pigeat, & nõ quod nos pigeamus, & sic in cæteris vt ostendimus, pertæsus non est participium, sed nomen potius accusatiuo figurare adiunctum, vt osus. exosus. perosus.

Quot modis participia transeunt in vim nominis? tribus. constructione, quando non habent casum sui verbi, vt abundans lactis, nomen est. abundans lacte, participium. acceptus illi, nomen est. acceptus ab illo, participium. Virgilius.

Quàm diues pecoris niuei, quàm lactis abundans.

Patiens inediæ nomen est. patiens inediam, participium. doctus grammaticæ, nomen est. doctus grãmaticam, participium. præfectus vrbis, nomen est. præfectus vrbi, participium. quare & comparationem asciscunt, vt abundantior, acceptior. Compositione, quando componuntur cum dictionibus, cum quibus eorum verbum componi non potest vt indoctus. innocens. non enim dicimus indoceo. in-

noceo. Temporis vel amissione, cum non significant tempus, vt amandus est optimus quisq;, id est amari dignus, vel mutatione, vt in participiis in rus cum soluuntur per præteritum imperfectum subiunctiui. Ouidius. Expectem qui me numquam visurus abisti? id est qui eo animo discessisti, vt me non amplius videres. Valerius Maximus. Expiri enim volui, si tibi propositũ ex sententia parum cessisset, q̃ æquo animo me ferro essem interemptura. id est q̃ æquo animo me ferro interimere auderem. Seneca de naturalibus quæstionibus. Nullã autem mentionem fecit cometarũ, non prætermissurus, siquid exploratũ apud illos comperisset, non prætermissurus, id est ita affectus, vt non prætermitteret.

Participia quem casum postulant ante se? nullum, quoniam nulla orationis pars regit ante se, pæter verbum. Post se quomodo construuntur? cum casu verbi sui, vt tu, qui euadis doctus, gaudebis. tu euadens doctus, gaudebis. ego qui indigeo doctrinæ, incumbo literis. Indigens ego doctrinæ incumbo literis. adamo te, qui mihi inseruis. adamo te inseruientem mihi. Non vidi quẽquam, qui sit studio nihil consecutus. Neminem vidi studio nihil consecutum. O puer, qui præstas cõdiscipulos omneis ingenio, tene memoria illud Isocratis. ἐὰν ἧς φιλομαθὴς ἔσῃ πολυμαθής. O puer præstans ingenio condiscipulos omneis, &c. Nobis qui gaudemus virtute, multi inuident. Nobis virtute gaudentibus multi inuident. Seruire deo præter cætera, interest omnium, qui viuunt. Viuentium omnium interest præter cætera seruire Deo.

In quid resoluitur participium? in relatiuum, & verbum, vt amans, id est, qui amat, vel amabat. nonnunquam resoluitur in verbum, & dum. vel postquam vel &, vel quoniam, vel cum & similia, vt præce-

ptore legente, discipuli discunt, id est dum præceptor legit, & hoc dicto, interiit, id est postquã hoc dixit, vel cum hoc dixisset, excessit è vita. Item legens disco, id est lego, & disco, veniens vidi, id est cum venirem.

Quando participio vti non licet? cum in nominatiuo esse relatiuum non potest, vt io allegrante te, son piu pouero di Codro. ego, quo tu gaudes, sum pauperior Codro. & la grammatica insegnata da me a te: te fara honore & vtile. grammatice: quam doctus fuisti à me, erit tibi honori, & commodo. Item la camisa spoliata à te dal tuo famiglio, andare a lauare al fiume di Po la tua nutrice. indusium, quo tu spoliatus fuisti à tuo ministro, ibit lotum ad flumen Eridanum nutrix tua. Et li libri mei da esser cargati in dui muli dal tuo mulatiero, mandaro alla citta di Venetia, o à Roma al piu presto. Libros meos, quibus duo muli onerabũtur à mulione tuo, mittam breui vel ad vrbem. Venetias, vel Romam.

Dic per oneror quando est tertiæ speciei, vt scribor. dicor. libros, qui onerabuntur à mulione tuo duobus mulis, mittam breui ad vrbem Venetias: aut Romam: & sic licet dicere per participium. Libros meos onerandos multis mulis à mulione tuo mittam in Germaniam. Præterea non licet vti participio, quando non est, vt io ho hauuto molte volte compassione ad Ouidio bandezato in Ponto. Sæpe sum miseratus Ouidium, qui exulauit in Ponto. Item tu impari certamente volontera la grammatica studiata da me. ma non fai frutto. discis tu quidem non inuitus grammaticam, cui ego studui, sed non proficis. In his non vsi sumus participiis, quia nec exulo habet exulatus, nec studeo studitus, atque ideo diximus per relatiuum & verbum.

Dic vulgaria participiorum omnium. Amans, amante chi ama o chi amaua. Amaturus, de amare. chi amara. & per deuere amare. essendo per amare, & hauendo ad amare. Amatus, amato. chi è stato, o chi era stato amato. essendo stato amato. Amandus, da essere amato chi sera amato. & per essere amato. hauendose ad amare. o hauendo ad essere amato. essendo per essere amato. & sic in cæteris.

Participium absolute in quo casu ponitur? in septimo, si repitur, vt studiando io in greco & hebraico tu andaui à solazzo. Studente me græcis, ac iudaicis literis, tu deambulabas. i. dũ, vel donec ego studebam. Si vero non reperitur, dicimus per verbum & dum, vel donec, vel postquã, vt venuta la estate, molti se amalano. postquam venit æstas, plurimi ægrotant, & partita la inuernata, vien la primauera. Vbi discessit hyems, ver aduenit. hic non licet dicere per septimum casum, quia venio, & discedo non habent participia præteriti tẽporis. quanquam apud vetustissimos inuenitur discessus, & alia, quæ nunc penitus exoleuerunt, vt interitus. obitus.

Quare etiam hic septimus casus appellatus est à nonnullis ablatiuus in consequẽtia? quia necessario huiusmodi ablatiuos consequi aliquid debet, vt sole oriente, fit dies. i. solis ortum sequitur dies, & Græcis Ilion obsidentibus, victi sunt Ilienses, id est, propter obsidionem Græcorum secuta est victoria de Iliensibus. quando autem sic dicimus. te sedente, ego sto, non est necesse me stare, dum tu sedes, non erit igitur ablatiuus in consequentia, nisi in consequentia dicitur, quia cõsequi omnino aliqd debet, ex quo pficiatur oratio. Sed dicas tu potius vel septimũ casum, vel ablatiuũ absolute positum.

Quæ participia poni possunt absolute in ablatiuo? præsentis, & præteriti imperfecti, id est in ns præ-

teriti perfecti & plusquam perfecti, id est in tus, sus, xus. quæ frequentissime inueniuntur in septimo casu. exempla vltro se offerunt, siquis inquirat, vt Te veniente die, te decedente canebat. & Sublata beneuolentia, amicitiæ nomen tollitur, & huiusmodi infinita. Item futuri in rus, vt facturo me copiam bonorum librorum studiosis omnibus, cœperunt omnes gaudere mirum in modum, id est cum essem facturus copiam. Lucanus in primo. Facile venturo Cæsare prædam ignauæ liquere manus. i. cũ esset venturus Cæsar. Valerius Maximus libro. i. Id luce proxima consulibus sacrificio vel expiaturis, si posset auerti, vel si certum deorum etiam monitu visum foret, executuris, hostiarũ exta somnio congruerunt. In dus quoque sic, voluendis assidue bonis libris, quamplurima memoratu digna discũtur, id est voluendo libros, vel dum voluuntur. M. Tullius in prooemio primi libri officiorum. Orationem autem latinam efficies legendis nostris pleniorem, id est legendo nostra, vel cum legentur nostra. sed hæc cum amittunt tempus, non sunt participia.

De patronymicis.

QVid est patronymicum? quod proprie à patre deriuatum secundum formam græcam, significat filium, vel nepotem, filiam vel neptē primitiui sui, vt hic priamides, Priami vel filius vel nepos. Hæc priamis, filia, neptis'ue Priami.

Quare dicendum potius patronymicum per y ψιλὸν ny; q̃ patronomycum per o μικρὸν? quia quæ componuntur ab ὄνομα, mutant primum ὂ μικρὸν, in, ὦ μέγα secundum vero in y ψιλὸν. sic ab ἱερὸς & ὄνομα. Hieronymus, quod sacrum nomen interpretatur. à σὺν ὄνομα, Synonymum.

Non'ne etiam ab aliis, quã patribus patronymica deriuantur? quidni, sed raro, & abusiue, vt à matribus,

ficuti eſt iliades, Iliæ filius Romulus. Latoides λητῷ-τις, id eſt latonæ filius Apollo. Ab auis maternis, vt Atlantides, Mercurius filius Maiæ Atlantis. A fratribus, vt Phaethontiades ſorores Phaethontis, à regibus ſiue conditoribus, vt æneadæ. romulidæ, id eſt Romani. Theſidæ Cecropidæ. i. Athenienſes & ſciendum multa inueniri huius formæ gentilia, vt Hemonis. Theſſalis. Colchis. Argolis. Cyclas. Ias. Troas. multa item propria. vt Euripides. Thucydides. Bacchis. Doris. Pythias.

Poſſunt'ne deriuari patronymica à propriis patrũ latinis, vt Saturnus. Iuppiter. Mars. Mercurius. Sol? minime. nam in his, & ſimilibus dicẽdum eſt filius, vel nepos Saturni, Iouis, Martis, vel p poſſeſſiuũ. Saturnius. Iouius. Martius. nam pro patronymicis poſſeſſiua inueniuntur apud latinos vſurpata, vt æmilianus Scipio. i. Aemilii filius. Octauianus Cæſar. i. Auguſtus Octauii filius. dicitur & Octauius. Virg. Luſimus Octaui. A nominibus tamen patrũ latinis Romanum poetã poſſe exiſtimo, ſi contigerit patronymica inclinare, ſi Græcam habere potuerint inflexionem (quia græce patronymica formari debent) nec aliter apud Græcos, q̃ apud latinos. nomina illa appellentur. nam à Saturnus. Iuppiter. Mars. Mercurius. Sol. Neptunus, ideo patronymica deriuare non licet, quia non ſic, ſed κρόνος. ζεὺς. ἄρης. ἑρμῆς. ἥλιος. ποσειδῶν græce dicuntur. A Petrus igitur Petrides eſſe poteſt patronymicum, quia ὁ πέτρος τοῦ πέτρου græce poteſt declinari, atque inde πετρίδης deriuari patronymicum. ſic ab Antonius Antoniades, à Cicero Ciceronides eſſe poſſunt patronymica, quia ὁ ἀντώνιος τοῦ ἀντωνίου, ὁ κικέρων τοῦ κικέρονος græce licet inflectere, indeq; ἀντωνιάδης. κικερωνίδης deducere patronymica.

Vtendum'ne eſt patronymicis in proſa oratione? ne

quaquam. ſed in carmine duntaxat, inueniuntur tamen vſi patronymicis etiam hiſtoriographi, quod ipſis quoque licentia vti conceſſum ſit. quare Herodotus apud Græcos fabulas etiam commiſcet hiſtoriis. quod tamen latini reprehendunt. Iuuenalis. Et quicquid Græcia mendax audet in hiſtoria.

Quot ſunt terminationes patronymicorum maſculini generis? tres. ιδης, vt πηλεΐδης. ων vt πηλείων. αδιος, vt ὑῤῥάδιος. quarum prima, qua ſola poetæ latini vtuntur, communis eſt. Altera ionica. æolica tertia. habent enim Græci quinque linguas. Communem. Ionicam. Doricam. Atticam. Aeolicam.

Quomodo formantur græce? ſic. ſi genitiuus græcus deſinit in ως. vel in ος. vel in ους, vel in ου, ſi nec ante ου eſt iota, nec quæ in ου genitiuum faciunt, primæ ſunt declinationis, in ιδης cõiter formatur patronymicum, vt ὁ πηλεύς. του πηλέως, ως in ιδης, πηλεΐδης. & per ſynæreſin. πηλείδης. Item ὁ πηλεύς. του πηλῆος. ος in ιδης πηληΐδης à genitiuo ionico. Homerus, μῆνιν ἄειδε θεὰ πηληϊάδεω ἀχιλῆος. πηληϊάδεω pro πηληΐδου ἀπὸ του πηλῆος genitiuo Ionico. ὁ δημοσθένης. του δημοσθένους. ους in ιδης δημοσθενίδης. ὁ ἀγαμέμνων. του ἀγαμέμνονος, ος in ιδης, ἀγαμεμνονίδης. ὁ πρίαμος. του πριάμου ου in ιδης, πριαμίδης. ὁ πάνθοος. του πανθόου, ου in ιδης πανθοΐδης. & per ſynæreſin πανθοίδης.

Sin autem ante ου eſt iota, vel in οο mittentia genitiuum primæ ſunt declinationis, commutant ου in αδης, vt ὁ μενοίτιος του μενοιτίου. ου in αδης μενοιτιάδης. ὁ αἰνείας του αἰνείου. ου in αδης αἰνειάδης. ὁ ἀγχίσης. του ἀγχίσου. ου in αδης ἀγχισάδης. & πλεονασμῷ του ι. ἀγχισιάδης. ὁ ἱππότης. του ἱππότου, ου in αδης ἱπποτάδης.

Cuius declinationis ſunt patronymica maſculina in δης? primæ τῶν ἰσοσυλλάβων, vt ὁ πηλείδης, του πη-

λείδου. ὁ πριαμίδης, τοῦ πριαμίδου.

Patronymica fœminina quot terminationes habent? treis. ας. ι. νη. quibus omnibus nostri poetæ vtuntur, vt ilias. tyndaris. nerine.

Quomodo formantur patronymica fœminina? in ας. & in ις. formantur à suis masculinis remota δη. vt ἠλιάδης, ἴλιὰς, πριαμίδης, πριαμὶς, πηλεΐδης: sine synæresi πηλεΐς, vel ionice πηλης ἀπὸ τοῦ πηληΐδου. In νη pauca admodum sunt, vt νηρίνη. ἀδραστίνη. ἀκρισιώνη. αἰητίνη. ὠκεανίνη ἀπὸ τοῦ νηρέως. ἀδράστου. ἀκρισίωνος. αἰήτου. ὠκεανοῦ.

Cuius declinationis sunt patronymica fœminina? in ας. & in ις. quintæ, vt ἡ πηλιὰς, τῆς πηλιάδος. filia peliæ, vel neptis. ἡ πριαμὶς, τῆς πριαμίδος, in νη vero sunt secundæ τῶν ἰσοσυλλάβων. vt νηρίνη τῆς νηρίνης.

Qui nescit græcas literas non'ne à nominibus græcis latino more inflexis formare patronymica poterit? non, profecto, quanquam posse docēt omnes ferè grammatici ætatis nostræ. nam quomodo theseis, Aeneis, penultima longa, & huiusmodi patronymica, à masculinis theseides. æneides. deriuabunt græcarum literarum rudes? quod si à theseides, æneides facta diæresi, theseis, æneis deducerēt penultima corripietur, quia est ἒ ψιλὸν vocalis semper breuis apud græcos. Quare sciat necesse est à masculinis θησηΐδης. αἰνηΐδης, quæ à genitiuo ionico. θησῆος αἰνῆος (vt supra est dictum) formantur, deriuari θησηῒς, αἰνηῒς, δη abiectione, vnde nos theseis, æneis accepimus penultima longa. Nec me præteriit αἰνείδης melius ab αἰνειάδης esse ἀποβολῆ τοῦ α quod à genitiuo αἰνείου formatur, quàm ab αἰνῆος genitiuo ionico. nusquam enim legitur, vt doctissimi quoque dicunt, αἰνεύς. Vnde apud Virgilium Aenedasq; meo nomen de nomine fingo. Et quis genus æneadum? ab αἰνειάδης est, à diphthongo.

ει exclusa, vt dores faciunt. Quare loco æneis aliud pro exemplo ponatur patronymicū, vt Achilleis. Orpheis, & similia à Græcis in εὺς, q̄ si qs fuerit penitus expers literarū græcarū, nesciret formare.

Adde quod Achillides à datino Achilli latine formaret græcarum literarum rudis penultima correpta, sicut Antenorides. Atlantides, à datiuis Antenori. Atlanti, cum tetrasyllabum propter complexionem penultimam producat. Præterea à Iatona latonades faceret patronymicum, qui nesciret Latonam græce, ἡ λητὼ. τῆς λητόος λητοῦς dici. Vnde latoides patronymicum formari ait Priscianus. Statius .i. Thebaidos.

Dum morior, depelle globū. sors æqua merenteis
Respicit, ardentem tenuit reuerentia cædis
Latoiden. Ouidius. Præteritas cessasse ferunt latoidos aras.

Ἀρχίον εἰς τοὺς τέσσαρας ἀγῶνας. in epigrammatis.

Ζηνὸς, λητοΐδαο, παλαίμονος, ἀρχεμόροιο, λητοΐδαο pro λητοΐδου latoidæ. Eodem modo, si à Dido, Manto, Sappho. Calypso, & similibus patronymica formarit, decipietur. Nam Didonides. Mantonides, Sapphonides, Calypsonides dicet, cum sit dicendum Didoides, Mantoides, Sapphoides, Calypsoides, à Græcis. διδοΐδης. μαντοΐδης. σαπφοΐδης. καλυψοΐδης. quæ à genitiuis διδόος. μαντόος. σαπφόος. καλυψόος formantur mutatione τοῦ ος in ιδης.

Præterea huiusmodi nomina vix ausim ego declinare, vt Iuno, sed Græce. Neque enim, ait Quintilianus, Iam Calypsonē dixerim, vt Iunonem. Quanquam secutus antiquos C. Cæsar vtitur hac ratione declinandi. Quamobrem discendæ sunt à pueris nostris necessario græcæ declinationes.

Qui latine hæc patronymica declinare, ipsisq; vti voluerit, quō poterit? Vertendæ sunt græcæ literæ

in latinas. necnõ diphthõgi vel in noſtras diphthõgos, vel in vocales longas, & quod Græci πριαμίδης. αἰνειάδης. ἡλιάδης. μενοιτιάδης. πηλεΐδης. θησείδης. Item πριαμὶς. νηρίνη. ἡλιάς. μενοιτιὰς. πηληΐς, θεσηΐς dicunt. Nos priamides. æneades. heliades. menœtiades. pelides. theſides. priamis, Nerine. Helias. menœtias. peleis. theſeis dicamus. Sed duo nouiſſima, & cætera id genus penultimam modo producunt, modo corripiunt, Nam ſi à πηλεΐδης. θησεΐδης, facta diæreſi, πηλεΐς, θησεΐς deducuntur, quæ nos in latinum vertentes peleides, theſeides ſine ſynæreſi, & peleis, theſeis dicimus, corripiunt, ſin vero à πηληΐδης. θησηΐδης, quæ à genitiuis πηλῆος. θησῆος, ionice formantur, vt ſupra eſt dictũ, πηληΐς. θησηΐς deriuantur producunt. Sed penultima breui raro legi apud Romanos huiuſmodi patronymica, penultima vero longa ſæpiſſime. Statius.

Viue precor, nec tu diuinam æneida tenta. Ouid.
Et tamen ille tuæ felix æneidos author
Tranſtulit in tyrios arma. virumq; toros. Idem.
Sumpſerit æneidem, genitrix ibi prima requiret,
Aeneadum genitrix vnde ſit alma Venus. Idem.
Res quoque tanta fuit, quantæ ſubſiſtere ſummo
Aeneidos Vati grande fuiſſet onus. Idem.
Vtq; celer venias, virideis nereidas oro. Idem.
Nerei te vereor, tua fulmine ſæuior ira eſt. Mar.
Luſit Nereidum facilis chorus æquore toto. Stat.
–Tum viſa procul de littore mater Nereis.–

In his æneis, nereis penultima & producta, & correpta deprehenduntur. Sed de æneis (vt ſupra dixi) alia ratio eſt. nam cum corripitur, eſt quia à diphthongis diuiditur per diæreſin ab αἰνεΐδης, quod eſt ab αἰνειάδης remota. α. cum vero producitur, fit, quia ε. in η. conuertitur ἰωνικῶς ſic αἰνεΐς, αἰνηΐς, vnde nos æneis penultima longa, Plerũque tamen

legi penultima producta. Iuuenalis.

Sẽper ego auditor tantum?nunquam'ne reponam.
Vexatus toties rauci Theseide Codri? Mart.
Briseis vultũ q̃uis auersa iaceret, & sic ferè vbique.

Præterea quæ apud illos primæ sunt declinationis: apud nos itidem primæ sint, vt ὁ θεσείδης τοῦ θησείδου. hic Thesides huius Thesidæ. Quæ item apud illos secundæ declinationis sunt, apud nos græce declinentur cómutatis tm̃ literis græcis in nostras, vt ἡ νηρίνη τῆς νηρίνης, hæc nerine huius nerines. Quanquam ἦτα duplex ἒψιλὸν, sicut ὦμεγα duplex ὀμικρὸν esse existimo, & non i, sed e sonare deberet. Quare dictiones græcas, in quibus est ἦ litera, perperam nunc pronunciari ostendemus in fragmentis grãmaticis. Item quæ apud Græcos quintæ sunt declinationis, nos in nostram tertiam trãsferamus, vt ἡ προιτὶς τῆς προιτίδος, hæc prœtis huius prœtidis. Quare hinc etiam colligimus necessariã esse literarum græcarũ cognitionẽ hominibus nostris.

Inueniuntur'ne poetæ & addere, & detrahere syllabas patronymicis? maxime. Virgilius.

Tum phaetontiades musco circundat amaræ
Corticis, pro phaetontiadas. Ouidius. Sedit atlantiades pro atlantides. Virgilius, Scipiadas duros bello pro scipionidas. Idem.
Sit satis ænide telis impune Numanum
Oppetiisse tuis, pro æneade. nam æneus, ã quo deriuari videtur, non inuenitur.

Quare poetæ modo detrahunt, modo addũt patronymicis syllabas? propter metrũ, & maxime quando breuis syllaba inter duas lõgas comperitur, quæ esse in heroico versu non potest, vt in atlantiades, phaetontiades, quod & græci faciunt. Homerus μῆνιν ἄειδε θεὰ πηληϊάδεω ἀχιλῆος pro πηλείδου. Si quisquã est, qui vbi non nisi latine instituimus pueros græce

tos, græce formasse patronymica nos accuset, ne sit nescius id nobis necessario factum esse, quia latine formari non possunt, vt supra est dictum. tum quia volumus, & græce, & latine simul instituí adolescentulos, ita tamen, vt à sermone latino ætate nostra incipiant, nec multo post, vnà & romanis literis & græcis incumbant, sed tunc positiuum, vbi eas orationis parteis, quæ inflectuntur declinare latine didicerint. quod si asseruarint diligenter, cum ad patronymica nostra ventum fuerit, quæcunque ibi à nobis conscripta sunt, facile intelligent. Vtrũ autem sic instituí pueros sit necessarium nec'ne viderint docti. Nos certe pernecessarium non arbitramur solum, sed etiam contendimus.

DE FIGVRIS.

Acturus etiã operæpretium mihi videor, si de figuris hoc loco, quæ à græcis σχήματα appellantur, breuiter scripsero atque id tantum attigero, quod ad puerorum institutionem facere videatur.

Quid est figura? Quintilianus inquit, figura est, sicut nomine ipso patet, conformatio quædam orationis remota à communi. Idem. Sit ergo figura aliqua arte nouata forma dicendi. Possumus etiam sic diffinire. Figura est vitium cum ratione necessitatis, ornatus ue gratia permissum.

In quot parteis diuidũtur figuræ? in duas. nam aut τοῦ λόγου sunt. i. verborum, vel dictionis, vel elocutionis, vel sermonis, vel orationis, aut τῆς διανοίας, id est, cogitationis & sensus. Τῆς διανοίας figuras quorum esse aiunt? Oratorum tantum. τοῦ λόγου? grammaticorum, & diuiduntur τοῦ λόγου in treis parteis, in figuras dictionis, elocutionis.

constructionis. Illud non esse silentio prætereundum censeo, figuras omneis penes quinque græcorum linguas attendi. ἰάδα. δωρίδα. ἀτθίδα. αἰολίδα. κοινήν. Ias enim relictis propriis versatur in tropis. Doris in singulis partibus orationis nunc adiectioni, nunc breuitati studens facit barbarismos. Atthis breuitate gaudens, admittit soloecismos. Aeolis supra modum copiosa est, amatq; per circuitum verba proferre, cuius vitium χῆμα διανοίας appellant. Communis est, in qua omnes idem sentiunt.

Sed aduertendum in primis est, vt Barbarismus & Soloecismus euitentur.

Quid est barbarismus? pars orationis vitiosa in communi sermone, In poemate vero metaplasmus dicitur. ante Augusti Cæsaris ætatem an barbarismū dixerint qui pure, atque integre locuti sunt, se non inuenisse Gellius scribit. Apud antiquos enim non barbare, sed rustice loqui dicebantur, quos nunc loqui barbare dicimus, & rusticus sermo, qui nūc barbarismus appellatur.

Quid est soloecismus? impar & incōueniens cōpositura partium orationis χῆμα λόγου, si eum docti fecerint, dicitur ab Asinio Capitone, & eiusdem ætatis aliis, imparilitas, à vetustioribus latinis stribiligo dictus est. nam στρεβλοῦν deprauare est, & στρεβλός paruus. Gellius vero neque soloecismum, neque barbarismum, sed sicut βάρβαρον ita σολοικον legisse se apud græcos in noctibus refert. Idem antiquiores nostros soloecum facile dixisse meminit, soloecismum vero haud scire an vnquam dixerint. Quod si ita est, neque apud græcos, neque apud latinos probe dici soloecismum putat, sed aut imparilitatem, aut soloecum, sed nunc & barbarismū & soloecismum dicimus.

Vnde Soloecus dictus? à Solis vrbe Ciliciæ, quòd

eius incolæ Athenienſibus vitioſe loqui viſi ſint. & σολοικίζειν qui ita loquerentur, dicti.

Quomodo ruſtice & barbare quis loquetur? ſi barbaris vocabulis vſus fuerit. Vt ſi dixerit treguam. & guerram pro induciis & bello. Item ſi dictiones inuertat, vt ſi pro diſciplina, diſplicinam dixerit, & ſtexæ filæ. pro ſtellæ fixæ, & aliquibus penultima longa. cum debeat corripi, & Annōna, & idōlum penultma breui cum ſit producenda.

Vitia oris & linguæ in quibus eſſe literis poſſunt? in ſingulis. nam ſi craſſe iota pronunciauerit quis, Iotaciſmum faciet. Si vero. L. lambdaciſmum. Item ſi m plus æquo pronunciarit, facit metaciſmum. præterea à vocis gracilitate Iſchnoteſia eſt, à nimio vero hiatu vocis, Platiaſmos.

Chiloſtomia aūt ſit cū in ſummis labiis vox ſcinditur. Oia igitur, q̄ plus æquo, minus'ue ſonantia ab eruditis auribus reſpuuntur, euitanda ſunt.

Quomodo Solœcum, aut, vt nunc dicimus, ſolœciſmum quis faciet? Si loquetur incōgrue, vt ſi dixerit. quale eſt pater mea, mater meus.

Virgilius ſcripſerunt. ego doceo tibi grāmaticam.

In quo à ſolœciſmo differt barbariſmus? hic in dictione tantum ſit, ille vero in oratione.

De figuris dictionis.

Syncopa de medio tollit, quod epentheſis auget.
Extinxti vt te, meq; ſoror, magna induperatrix.
Troiugenumq; dolos noſti Mauortis in antro.
Apocope eum tollit finem, quem dat Paragoge.
Vt ſat erit magicas me inuitam accingier arteis.
Troius heu do meæ miſerā me occiderit hoſpes?
Apponit protheſis caput id, qd Aphœreſis aufert.
Gnate renarro tuam mittas heu linquere matrem.
Diſcite iuſtitiam moniti, & non temnere Diuos.
Corripit vt ſteterunt ducendam Syſtola vocem.

Ectasis Italiam producit corripiendam,
Dicit & insanis vitam dederitis in vndis
Romane at dices & dederitis, & dederitis.
Aulai in medio libate Diæresis. atque
Virgilium cecinit rus, syluasq; duces.
Et qui magna fuit pelignæ gloria gentis.
Nunc quoq; te saluo persoluenda mihi.
Esto Synæreseos deiectus fulmine Phæton.
Fix erit æripidem ceruam Tyrinthius heros.
Gramma tibi Antithesis pro grammate ponit. vt olli.
Inquit subridens hominum sator, atque deorum.
M necat Ecthlipsis, vocalem sed Synalœphe.
Littora, multum ille & terris iactatus & alto.
Atque ea diuersa penitus dum parte geruntur.
Metathesis est ordo mutatus litterularum.
Vt tibi Timbre caput Euandrius abstulit ensis,

De figuris constructionis.

Prolepsis, quæ latine dicitur præsumptio. est pronunciatio rerum oridne secutarum, vel est, cum ante numerus redditus, quàm personæ definiantur vt.

Continuo reges, ingenti mole Latinus
Quadriiugo inuehitur curru, cui tempora circùm
Aurati bis sex radii fulgentia cingunt,
Solis aui specimen, bigis it Turnus in albis,
Bina manu lato crispans hastilia ferro.
Hinc pater Aeneas, Romanæ stirpis origo,
Sydereo flagrans clypeo, & cœlestibus armis.
Et iuxta Ascanius, magnæ spes altera Romæ,
Procedunt castris. Per hanc autem figuram, si plurale verbum præponitur ante vtrunque quod sequitur nominatiuum præcedere in cõgregatione oportet. vt duæ aquilæ deuolauerunt, hæc ab oriente, illa ab occidente. vel, Altera ab ortu solis, altera ab occasu. Sin ad ea, quæ diuiduntur, singulare verbum sequitur, genitiuum singularẽ diuidendo præ-

cedere oportebit. vt, Duarum aquilarum, altera deuolauit ab oriente, altera ab occidente. Præterea singulare modo in singularia, modo in pluralia licet diuidere, vt humanum genus aliquod bonum, aliquod malum est. humani generis, aliqui boni, aliqui praui. Et rursus plurale nunc in pluralia, nunc in singularia. Hominum, aliqui boni, aliqui mali. Duarum auium, altera volatilis, altera non. Si nominatiuus igitur præcedit verbum in congregatione ponitur, sin autem genitiuus, in iis, quæ diuiduntur. Quòd si & cōgregationem, & eius parteis oblique proferre volumus, necesse est loco verbi vti participio obliqui casus, & ad aliam personam facere transitionem. vt aquilarum volantium, alterius ab oriente, alterius ab occidente similis est celeritas. Et per datiuum. aquilis volantibus, huic oriens, illi relinquitur occidēs. Et per accusatiuum, aquilas volanteis, hanc oriens, illam misit occidens. Veteres tamē interdum pro genitiuo plurali tantū legimus præposuisse. Homerus. ὀδυσσείας μ΄. οἱ δὲ δύω σκόπελοι, ὁ μὲν οὐρανὸν εὐρὺν ἱκάνει, τὸν δ᾽ ἕτερον σκόπελον χθαμαλώτερον ὄψει ὀδυσσεῦ. hoc est, Duo scopuli, alter ad cœlum vsque latum peruenit, alterū vero scopulum humiliorem videbis Vlysse: vbi secundum artem genitiuo vtendum fuisset. τῶν δύω σκοπέλων. σωλοιφανὲς igitur fecit. Quemadmodum ἰλιάδος γ΄. Ἄμφω δ᾽ ἑζομένω γεραρώτερος ἦεν ὀδυσσεύς. hoc est, ambo vero sedētes: honoratior erat Vlysses. ἀντὶ τοῦ ἀμφοῖν δ᾽ ἑζομένοιν. amborū autē sedentium: honoratior Vlysses erat. quale est apud Horatiū in poetica, o maior iuuenum: ad duos. n. Pisones scribebat. de hoc vero abūde in cōparatiuis. Item ἰλιάδος π΄. Νεστορίδαι δ᾽, ὁ μὲν οὔτασ᾽ ἀτύμνιον ὀξέι δουρί. Ἀντίλοχος, λαπάρης δὲ διήλασε χάλκεον ἔγχος. Ἤριπε δὲ προπάροιθε. μάρις δ᾽ αὐτοσχεδὰ δουρί. Ἀντι-

λόχῳ ἐπόρουσε κασιγνήτοιο χολωθείς. Στῆ δὲ πρόσθε νέκυος, τοῦ δ' ἀντίθεος Θρασυμήδης, Ἔφθη ὀρεξάμενος πρὶν οὐτάσαι.

Nestoridæ autem, Antilochus acuto telo percussit Atymnium, ferro adacto in ilia. cecidit vero ille coràm; sed Maris propinquus lancea inuasit Antilochum, ira germani causa percitus, astans ante mortuum, hunc autem Deo similis Thrasymedes celeriter percussit ante, quam ille feriret. pro τῶν νεστορίδων, ὁ μὲν ἀντίλοχος οὔτασ' ἀτύμνιον, μάριν δὲ ἀντίθεος θρασυμήδης. Nestoridarum Antilochus percussit Atymniū. Deo vero similis Thrasymedes, Maridē. Similiter siquis dicat, Duo fratres, aliter facilis, alter durus est, vitium facit, cum sit dicendum, Duorum fratrū, aut è dobus fratribus alter facilis, alter durus. Tale est etiam illud Liuii, Vt Priscianus refert. Periti religionum, iurisq; publici, quando duo ordinarii consules eius anni, alter morbo, alter ferro periisset, suffectum consulem negabant recte comitia habere posse, cū ars sic exigeret. Quādo duorū ordinariorum consulum, aut ex duobus ordinariis cōsulibus alter morbo, alter ferro periisset. aut sic. Quū duo ordinarii consules eius anni periissent alter morbo, alter ferro, quæ est præsumptio frequētissima, vt illa ὀδυσσείας α. ἀλλ' ὁ μὲν αἰθίοπας μετεκίαθε τηλόθ' ἐόντας, αἰθίοπας, τοὶ διχθὰ δεδαίαται ἔσχατοι ἀνδρῶν, οἱ μὲν δυσσομένου ὑπερίονος, οἱ δ' ἀνιόντος. Sed ille æthiopas petiit, qui procul sunt, æthiopas, qui diuisi sunt in duas parteis vltimi hominum, alteri in occidente, alteri in oriente. & illa in Iphigenia in aulide κατεῖδον δὲ δύ' αἴαντε συνέδρω, τόντε οἰλέως, τελαμῶνος τε γόνον, τῆς σαλαμῖνος στέφανον. Vidi duos Aiaces confidenteis. alterum Oilei, alterum Telamonis filium Salaminæ decus. Apollonius in primo περὶ συντάξεως, illud Homeri. οἱ δὲ δύω σκό-

πελοι ὁ μὲν οὐρανὸν εὐρὺν ἱκάνει, ſic mutat, οἱ δὲ δύω σκόπελοι ἱκάνουσιν, ὁ μὲν ἄχρι τοῦ οὐρανοῦ, ὁ δὲ ἄχρι τοῦ ὀλύμπου. duo perueniunt ſcopuli, alter vſque ad cœlum, alter vſque ad olympum, quod poeta noſter dimiſſa præſumptione ſic mutauit in primo æneidos., Geminiq; minantur in cœlum ſcopuli. In huiuſmodi igitur cõſtructione tam diuiduorum, q̃ κατὰ πρόληψιν, Græci articulis ſubiunctiuis vtuntur, vt ἀετοὶ διέπτησαν δύο, ὁ μὲν ἀπ᾽ ἀνατολῶν, ὁ δὲ ἀπὸ δυσμῶν. καὶ τῶν ἀνθρώπων, οἱ μέν εἰσιν ἀγαθοὶ, οἱ δὲ πονηροί. καὶ τοῖν δυοῖν αἰάντοιν: ὁ μὲν τελαμώνιος, ὁ δὲ οἰλέως υἱὸς ἐγένετο. Nos vero aut pnoibus, aut noibus, vt duæ Aquilæ deuolauerunt, hæc ab ortu ſolis. Illa ab occaſu, vel altera ab ortu ſolis, altera ab occaſu. & hoĩum hi boni, illi mali ſunt, vel aliqui boni, aliqui mali ſunt. & duorũ Aiacũ hic Telamonius ille oilei filius fuit, vel alter Telamoni⁹, alter, oilei filius fuit.

In prolepſi quinque eſſe plerunque oportet. Congregationem vt reges, parteis, vt Latinus Turnus. Aeneas Aſcanius. Verbum, vt procedunt. Partium determinationes, vt Latinus Turnus ab vna parte, Aeneas, & Aſcanius ab altera. ordo vt præcedat congregatio, vt reges, ſequantur partes, vt Latinus Turnus. Et Aeneas, Aſcanius

Eſt autem prolepſis duplex, Explicita, in qua omnia inueniuntur, quæ in prolepſi eſſe oportet, vt equi concurrunt, hic à dextra, ille à ſiniſtra parte hippodromi. Implicita eſt, in qua tacetur aliquid, vt homines inuidẽt alter alteri, deeſt & alter alteri. Item alter alterius onera portate, deeſt & alter alterius, vt portate onera alter alterius, & alter alterius. hoc eſt, tu face onus portes illius, ille tuũ, & apud Ouidium, Alter in alterius iactantes lumina vultus, Quærebant taciti noſter vbi eſſet amor. deeſt & alter in alterius.

Aliam esse prolepsin dicit Diomedes: cũ id, quod posterius accedit: ante tempus adscribitur: vt lauinia venit littora. Lauinium enim nondum erat, cũ in Italiam venit Aeneas. Et apud Sallustium, Montem sacrũ, atq; Auẽtinum insedit, qui mons ob hoc, quod illum plebs insederat, postea sacer dictus est.

De Syllepsi.

Syllepsis, quæ latine conceptio, & comprehensio dici potest, est diuersarum clausularum vel per vnum verbũ, vel per adiectiuum pluralis numeri conglutinata conclusio, vt sunt nobis mitia poma, castaneæ molles, & pressi copia lactis. id est poma mitia, castaneæ molles, & copia lactis pressi sunt nobis, vt pluralis numerus concipiat singularem, ita tamẽ vt pluralis præcedat. nam aliter esset zeugma. vt Amaryllidi & lac & castaneæ placuerunt. & nihil'ne te nocturnum præsidium Palatii, nihil horum ora, vultusq́; mouerunt? quod exemplum in zeugmate ponit Diomedes: et hypozeugma appellat. Dices etiã per Syllepsin Ferdinãdus Rex & Elisabeth Regina Hispaniæ homines quamiustissimi Bethycam, quæ Granata nunc dicitur, vrbem, & maximam, & munitissimam: & bellicosissimam: opulentissimamq́; decẽ ab ipsis annos obsessam: & nunquam ante à Christianis debellatam: atque iidem summis laudibus: summoq́; honore dignissimi Anno à natiuitate IESV CHRISTI DEI Opt. Max. millesimo quadringentesimo nonagesimo secundo, quarto nonas ianuarias expugnauerunt.

In syllepsi quinque esse oportet. Dictionem concipientem. dictionem conceptam. coniunctionẽ: verbũ, vel adiectiuũ pluralis numeri: & quod respondeatur dictioni concipienti. vt Rex & Regina Hispaniæ principes optimi. Dictio concipiens Rex: concepta Regina. adiectiuum pluralis numeri

optimi.cōiunctio & responsio adiectiui ad regem.

Quot sunt species Syllepseos? septem. Est enim prima syllepsis in genere, quæ fit cum masculinum genus concipit fœmininum & neutrum, vt Rex & Regina iustissimi. Dominus & mancipia pugnaces. Aut cū fœmininum concipit neutrum, vt hinc leges & plebiscita coactæ.

Secunda syllepsis est in numero, cū pluralis numerus concipit singularem, vt milites & Imperator fortissime pugnauerunt.

Tertia syllepsis est in persona, nam prima & secunda persona possunt concipere tertiam, neutram vero harum tertia. Ego enim & ille deambulamus, & tu & ille deambulatis, dicimus. Ille autem & ego deambulant, aut ille, & tu deambulant, non dicimus. & quemadmodum prima & secunda possunt concipere tertiam, ita prima secundam. sed non contra. nam ego & tu deambulamus dicimus, nō etiam deambulatis.

Quarta syllepsis est in casu, quæ fit cum nominatiuus comprehendit ablatiuum cum præpositione cum, vt Remo cum fratre Quirinus iura dabunt, id est Quirinus, & frater Remus.

Quinta syllepsis est indirecta, quæ fit, quando verbum concordat cum ablatiuo cum præpositione cum, & ablatiuus concipit nominatiuum, vt Hanc tecum genitor cunctis celebrabitis annis. &, Iphitus & Pelias mecum diuellimus inde.

Sexta syllepsis est implicita: quæ fit, quādo demonstratis mare & fœmina per distributiuum & partitiuum nomen masculini generis, comprehenditur etiam fœmina, vt vterq; horum est iustus, & apud Virgiliū. Est mihi nanq; domi pater, est iniusta nouerca, Bisq; die numerāt ambo pecus, alter & hœdos alter, id est nouerca. eodem modo nullus ho-

mo currit est syllepsis implicita. vbi nullus comprehendit etiam fœminam. quare qui dicūt omnis homo currit, & nullus homo currit, nō esse contraria, errant, quoniam nullus complectitur etiam fœminā in hac oratione, nullus homo currit, quēadmodum omnis, in ea, quæ dicit omnis bomo currit.

Septima syllepsis est in male cohærentibus, seu in improprie cōprehensis, quæ fit quando plura concipit verbum, ita tamen, vt vni tantum conueniat, cætera vero improprie complectatur, vt apud Virgilium. Sacra manu, victosq́; deos, paruumq́; nepotem Ipse trahit. trahit licet nepotis tantum sit, tamen & superiora concludit, sed καταχρηστικῶς. Eadem est figura apud Homerum ἰλιάδος I. ὡς δ' ἄνεμοι δύο πόντον ὀρίνετον ἰχθυόεντα. βορέης, καὶ ζέφυρος, τώτε θρήκηθεν ἄητον. vt duo venti piscosum mare concitant Boreas, ac Zephyrus, qui spirant à Thracia. vbi quod Boreæ tantum est, Zephyro quoque attribuit, qui flat ab occasu. Item. ἰλιάδος τ'. τὼ δὲ δύο σκάζοντε βάτην ἄρεος θεράποντε, τυδείδης τε μενεπτόλεμος, καὶ δῖος ὀδυσσεύς, ἔγχει ἐρειδομένω, ἔτι γὰρ ἔχον ἕλκεα λυγρά. Duo autem claudicantes ibant ministri martis Tydidesq́; bellicosus, & diuus Vlysses, hasta firmantes gressum. adhuc enim molesta erant illis hulcera. Quod erat igitur Diomedis, Vlyssi quoque attribuit. solus enim Diomedes claudicabat, pedis plātam vulneratus. Vlysses autem in latere vulnus acceperat. Sunt fortasse & aliæ syllepseos species, sed ego non plures septem inueni, & ne has quidem quæsiuissem, nisi legissem apud Seruium Sacra manu, victosq́; deos, paruumq́; nepotem Ipse trahit, septimam esse syllepsin, & apud Fabium multas præsumptiones. Primam item, secundam & tertiam reticentiam apud Donatum & vsque ad sextum Parelcon apud eundem. An autē

aliter, atque ego scripsi, accipiantur Syllepseos species, nescio. sic equidem tandiu sentiam, donec aut ipse melius inuenero, aut ab alio didicero.

De zeugmate.

Zeugma est vnius verbi vel adiectiui vicinior tam singularis, quàm pluralis numeri respondentis cõclusio, ita coniuncta diuersis, vt necesse sit per supplementum singulis respõdeatur, vt cœli & terra mouenda est. vel cœli mouendi sunt & terra, id est cœli mouendi sunt, & terra mouenda est. Item hebræi sunt? & ego, id est ipsi hebræi sunt, & ego sum hebræus. Item erraui ego & vos, id est & ego erraui, & vos errastis. Et nihil'ne te nocturnum præsidium palatii, nihil vrbis vigiliæ, nihil timor populi, nihil concursus bonorum omnium. nihil hic munitissimus senatus habendi locus, nihil horum ora, vultusq; mouerunt? id est præsidium mouit. vigiliæ mouerunt. timor populi mouit. bonorum concursus mouit. munitissimus habẽdi senatus locus mouit. ora & vultus mouerunt. Fabius συνεζευγμένον appellat, quod fieri dicit, cum vnum ad verbũ plures sententiæ referuntur, quarum vnaquæque desideraret illud, si sola poneretur. Volunt etiam esse zeguma, cum remotiori verbum, adiectiuum'ue respondet, si sit id, quod remotum est, numeri tantum singularis, vt ego & tu & præceptor erraui, id est ego erraui, & tu errasti, & præceptor errauit. quem loquendi modum apud approbatos non memini legere.

Tribus autem modis fit zeugma, in persona, vt non ego solum, sed etiam tu errasti præceptor. in Genere, vt cœli & terra mouenda est. in numero. vt nihil'ne te hic munitissimus senatus habendi locus, nihil horum ora, vultusq; mouerunt?

Quinque esse oportet in zeugmate, diuersa substanti

ua, vt cœli, & terra. coniunctionem: vt &. verbum, adiectiuum'ue tam singularis, quā pluralis numeri, vt mouenda est, & quod verbum, vel adiectiuum viciniori respōdeat, vt cœli, & terra mouenda est, vel cœli mouendi sunt, & terra.

In quo differt zeugma à syllepsi? In zeugmate verbum vel adiectiuum ita viciniori respōdet, vt singulis postea reddendum sit, & tam singularis, quàm pluralis numeri esse potest. Per syllepsim vero contra. nam nec viciniori respondet, nec numeri esse singularis potest, nec vt singulis, vt in zeugmate, reddatur oportet, sed omnia ab vno verbo vel adiectiuo concipiuntur, atque ideo σύλληψις è græcis, à nostris Conceptio appellatur. Dices enim per zeugma. sociusq́;, & rege recepto. & rege recepto & sociis, & recepto rege & sociis: & rege sociisq́; receptis, id est recepto, & sic sociis receptis. Item hic illius arma, hic currus fuit, & hic currus fuit & arma: & hic fuit currus & arma, & hic currus & arma fuerunt. id est hic currus fuit, & arma fuerunt.

Per syllepsin vero, sociisq́; & rege receptis, & hic illius arma, hic currus fuerunt. Illud autem Valerii libro primo, capite vltimo, de motu, & voce Deorum imortalium humanis oculis, auribusq́; pcepto legendum est, vt etiam antiqui habent codices. De voce, & motu percepto, est enim zeugma.

Quot sunt species zeugmatis? tres: hyperzeugma, cum verbum præponitur, vt si errauì ego, & tu. Messozeugma, cum interponitur, vt si ego errauì & tu. Hypozeugma. cum postponitur, vt si ego, tu quoque errasti.

Synthesis fit in vitio vocali, cū verbū vel adiectiuum discordat in voce ab eo, cui redditur, & concordat in significato, vt pars in frusta secant, & gens arma-

ti. Tria esse oportet in synthesi, vnum subiectū, verbū, vel adiectiuū, & quod idipsum verbum vel adiectiuum ita respondeat subiecto, vt ab eo discordet in voce, & concordet in significato, vt Anser fœta.

Fit autem synthesis in genere tātum, in numero tantum, in genere, & in numero simul. in genere tōtum, vt Præneste sub ipsa. in eunuchum suam. Centauro vehitur magna. in numero tantum, vt turba ruunt, pars in frusta secant. in numero & in genere simul. vt gens armati. turba proterui. Virg. Hic manus ob patriam pugnando vulnera passi.

Antiptosis fit cum casus pro casu ponitur, vt sermo nem quem audiuistis non est meus, sermonem pro sermo. Item populo vt placerent, quas fecisset fabulas. fabulas pro fabulæ. Et vrbem quam statuo vestra est. Vrbem pro vrbs.

In antiptosi autem, tria esse oportet. vnum subiectū. vt vrbē, vnū verbū, vt est. & quod casus ꝑ casu ponatur. vt vrbem pro vrbs. et nota produci pro in antiptosi, sic enim scribitur græce ἀντίπτωσις. eodem modo in monoptōtum. diptōtum. triptōtum & huiusmodi penultima producitur.

Euocatio fit cum prima persona vel secunda euocat ad se tertiam. vt ego Virg. scribo. tu Cicero oras. Nos hoies erramus. vos pueri non legitis. Et troes te miseri ventis maria omnia vecti oramus i. nos troes oramus. In euocatione quatuor esse oportet. dictionem euocantem primæ vel secundæ personæ. dictionem tertiæ personæ. verbum primæ vel secundæ personæ, & absentiam coniunctionis.

Appositio est immediata coniunctio substātiuorum cum alterum ponitur ad declarationem alterius, vt Ignauum fucos pecus à præsepibus arcent.

Tribus modis fit appositio restringendæ generalitatis gratia, vt animal equus currit. ad remouendam

æquiuocationem, vt comedi canem piscem. ad proprietatem attribuendam, vt Cæsar vir magno ingenio.

Fit Synecdoche, cum ponitur pars pro toto, vt æthiops albus denteis, mulier trunca manum, fit etiam per verba, vt expleri mentem nequit Dido. Item doleo caput, cum vero ex vno plureis intelligimus. ex parte totum. ex specie genus. ex præcedentibus sequentia vel contra, est alia Synecdoche. quæ est significatio pleni intellectus capax cum plus minus've pronunciat. aut enim pars tota, parua de parte cognoscitur, vt puppesq; tuæ, pubesq; tuorũ, à puppibus.n. naueis significãt. à pube vero iuuentutem omnem. aut pars de toto, vt ingens à vertice pontus in puppim ferit. nõ.n. totũ pelagus, sed pars pelagi ferit in puppim. Itẽ fontẽq;, ignẽq; ferebant. In hac figura plurimũ valet numerorũ illa libertas vt ait Fabius. nam & Liuius sæpe sic dicit, Romanus prælio victor, & Virg. hostis habet muros. armato milite complẽt. pro Romani victores. hostis pro hostes. milite pro militibus. Et contra, Cicero ad Brutum populo inquit imposuimus. & oratores visi sumus, cum de se tantum loqueretur.

Tria esse oportet in synecdoche, cum est figura constructionis, totum. vt æthiops, partem, quæ semper sit casus accusatiui, vt denteis. adiectiuum, vt albus. inuenitur etiã pars in ablatiuo, vt Crine ruber. niger ore. breuis pede. lumine læsus.

Et notandum quòd cum dicimus oculos suffusa nitẽteis, & id genus per participium, non est synecdoche, sed græca constructio.

ALDI MANVTII ROMANI INSTITVTIONVM GRAMMATICARVM LIBER QVARTVS.

IN tenui re esse laborem hũc nostrum, & vilis pompæ futuram gloriam, vt de se Terentianus ait, cum de literis & syllabis, ac metris scripturus esset, certo scio, sed mihi tãtũmodo curæ est, quocunque possim modo, prodesse studiosis bonarum literarum. Quòd si nulla, aut pparua inde gloria, οὐ φροντὶς ἱπποκλείδῃ. Quãobrem hoc libro quædam non inutilia de metricis pedibus primum perbreuiter, deinde de syllabarum quãtitate, inde denuo de pedibus copiosius, postea de quibusdã metrorum generibus scripturi sumus, quibus absolutis nõnihil de accẽtibus, ac distinctionibus attingemus.

DE PEDE IN METRO

Pes est sublatio, ac positio duarum, aut trium, ampliusue syllabarum spatio comprehensa. dicitur autem pes in metro, quia pedis officio fungitur. sicut enim corpora pedibus mouentur, ita metra ipsa cum scanduntur, quibusdam quasi pedibus incedere videntur. hinc etiam scandi dicuntur metra, quia tractando singulos metri cuiusq; pedes veluti scalarum gradus videmur ascendere, ac gradatim vicissim incedere mouendis pedibus. Scansionem præterea definiunt esse legitimam metri in singulos pedes distinctionem, & dimensionem. Ex pe-

dibus, alii legitimi. alii nothi legitimi sunt, ex quibus maxime vnumquodq; metrum constat, suntq; metri cuiusque proprii, & peculiares. vt spondeus & dactylus in heroico. Nothi verò qui rarissime metrum ingrediuntur, vt anapæstus, & proceleusmaticus in eodem heroico.

Pedes omneis poeticos duodetriginta numero esse cōstat, ex quibus dissyllabi quatuor, trisyllabi octo tetrasyllabi sedecim. Quoniam autem duobus signis, quæ græce μακρὰ & βραχέα dicuntur quantitas syllabæ ostenditur, sciendum breuem syllabam hoc signo ostendi ᴗ longā vero hoc – quibus etiam singuli pedes notantur in hunc modum.

DE PEDIBVS DISSYLLABIS.

Pyrrhichius cōstat ex duabus breuibus ᴗᴗ Dĕă.
Spondeus ex duabus longis. – – Mūsæ.
Iambus ex breui, & longa ᴗ – Dĭēs.
Trochæus ex longa, & breui – ᴗ āldŭs.

DE TRISYLLABIS PEDIBVS.

Tribrachus ex tribus breuibus.
ᴗᴗᴗ Dŏmĭnŭs.
Trimacrus ex tribus longis.
– – – Vīrtūtī.
Bacchius ex breui, & duabus longis
ᴗ – – Qŭīrīnō.
Palimbacchius ex duabus longis, & breui
– – ᴗ Aūgūstŭs:
Dactylus ex longa, & duabus breuibus
– ᴗᴗ Cārmĭnă.
Anapæstus ex duabus breuibus, & longa
ᴗᴗ – Vĕnĕrī.
Amphibracus ex extremis breuibus
ᴗ – ᴗ ĕrāmŭs.

Amphimacrus

Amphimacrus vel creticus ex extremis longis
-u- Dēmŏphōn.

DE TETRASYLLABIS PEDIBVS.

Proceleusmaticus ex quatuor breuibus.
uuuu ărĭĕtĕ.

Dispondeus ex quatuor longis.
---- Fōrtūnātī.

Epitritus primus ex iambo, & spondeo.
u--- ărīstārchō.

Epitritus secundus, ex trochæo, & spondæo.
-u-- ārchĭmēdēs.

Epitritus tertius ex spondeo, & iambo.
--u- Dēmŏsthĕnēs.

Epitritus quartus ex spondeo, & trochæo.
---u Mātūtīnŭs.

Pæon primus ex trochæo, & pyrrhichio.
-uuu Lētĭtĭă.

Pæon secundus ex iambo, & pyrrhichio.
u-uu Hŏrātĭŭs.

Pæon tertius ex pyrrhichio, & trochæo.
uu-u ălĕāndĕr.

Pæon quartus ex pyrrhichio, & iambo.
uuu- Cĕlĕrĭtās.

Antipastus ex iambo, & trochæo.
u--u ălēxāndĕr.

Choriambus ex trochæo, & iambo.
-uu- æthĕrĕō.

Ionicus à minore ex pyrrhichio, & spondeo.
uu-- Dĭŏmēdēs.

Ionicus à maiore ex spondeo, & pyrrhichio.
--uu Pērtērrĭtŭs.

Diiambus ex duobus iambis.
u-u- Plătōnĭcī.

Ditrochæus ex duobus trochæis.
-u-u Dūlcĭōră.

ΠΕΡΙ ΔΙΣΣΥΛΛΑΒΩΝ ΠΟΔΩΝ.

Πυῤῥίχιος ἐκ δύο βραχειῶν. ∪∪ θεός.
Σπονδεῖος ἐκ δύω μακρῶν. – – ἥρως.
Ἴαμβος ἐκ βραχείας καὶ μακρᾶς. ∪ – ἐρῶ.
Τροχαῖος ἐκ μακρᾶς, καὶ βραχείας. – ∪ ἄλδος.

ΠΕΡΙ ΤΡΙΣΣΥΛΛΑΒΩΝ ΠΟΔΩΝ.

Τρίβραχυς ἢ χορεῖος ἐκ τριῶν βραχειῶν.
∪∪∪ πρίαμας.
Μολοττὸς ἐκ τριῶν μακρῶν. – – –
– – – ἡρώδης.
Βακχεῖος ἐκ βραχείας, καὶ δύο μακρῶν.
∪ – – ἀχιλλεύς.
Παλιμβάκχειος, ἐκ δύο μακρῶν, καὶ βραχείας,
– – ∪ ἥφαιστος.
Δάκτυλος ἐκ μακρᾶς, καὶ δύο βραχειῶν.
– ∪∪ ἥλιος.
Ανάπαιστος ἐκ δύο βραχειῶν, καὶ μακρᾶς.
∪∪ – ἑκάβη.
Αμφίμακρος ἢ κρητικὸς τούτῳ ἐναντίος.
– ∪ – ἡγεμών.
Αμφίβραχυς ἐκ βραχείας. καὶ μακρᾶς, καὶ βραχείας.
∪ – ∪ ἐρασμάς.

ΠΕΡΙ ΤΕΤΡΑΣΥΛΛΑΒΩΝ ΠΟΔΩΝ.

Προκελευσματικὸς ἐκ τεσσάρων βραχειῶν.
∪∪∪∪ φιλόσοφος.
Διασπόνδειος ἐκ τεσσάρων μακρῶν.
– – – – ἡρακλείδης.
Επίτριτος πρῶτος ἐκ μόνης πρώτης βραχείας.
∪ – – – ἀριστείδης.
Επίτριτος β' ἐκ μόνης δευτέρας βραχείας.
– ∪ – – εὐριπίδης.
Επίτριτος γ' ἐκ μόνης τρίτης βραχείας.
– – ∪ – δημοσθένης.
Επίτριτος δ' ἐκ μόνης τετάρτης βραχείας.
– – – ∪ μισάνθρωπος.

Παίων πρῶτος ἐκ μόνης πρώτης μακρᾶς.
– ∪ ∪ ∪ ςήσιχορος.
Παίων β′ ἐκ μόνης δευτέρας μακρᾶς.
∪ – ∪ ∪ φιλόςρατος.
Παίων γ′ ἐκ μόνης τρίτης μακρᾶς.
∪ ∪ – ∪ κλεόβουλος.
Παίων δ′ ἐκ μόνης τετάρτης μακρᾶς.
∪ ∪ ∪ – δοριμέδων.
Αντίσπαςος ἐκ βραχείας, δύο μακρῶν, καὶ βραχείας.
∪ – – ∪ ἀλέξανδρος.
Χορίαμβος ἐκ μακρᾶς καὶ δύο βραχειῶν καὶ μακρᾶς.
– ∪ ∪ – εὐφορίων.
Ιωνικὸς ἀπ᾽ ἐλάσσονος ἐκ δύο βραχειῶν καὶ δύο μακρῶν.
∪ ∪ – – διομήδης.
Ιωνικὸς ἀπὸ μείζονος ἐκ δύο μακρῶν καὶ δύο βραχειῶν.
– – ∪ ∪ δημήτριος.
Διίαμβος ἐκ βραχείας, μακρᾶς, καὶ βραχείας, μακρᾶς.
∪ – ∪ – κορινθιους.
Διτρόχαιος ἐκ μακρᾶς, βραχείας, καὶ μακρᾶς, βραχείας.
– ∪ – ∪ δημόφοιτα.

Ante, quàm de syllabarum quantitate scribere incipiamus, admonere voluimus discipulos, vt literarum diuisiones, ac diphthongos, & quicquid de literis & syllabis in primo harum institutionum libro à nobis scriptum est, & sæpe, & accurate legant. Nam quantum inde emolumenti sit futurum, ex his Quintiliani verbis licet cognoscere.

Nequis igitur tanquã parua fastidiat grammatices elementa de literis, non quia magnæ sit operæ consonanteis à vocalibus discernere, ipsásq; eas in semiuocalium numerum, mutarumq; partiri. sed quia interiora velut sacri huius adeuntibus apparebit multa rerum subtilitas, quæ non modo acuere ingenia puerilia, sed exercere altissimam quoque eruditionem, & scientiam possit. Hæc ille & vere, &

docte, vt omnia. Sed iam de ipsa syllabarum quanti tate tractemus, non vt ante b, ante c & huiusmodi minutiores regulas doceamus, id enim tum quia dif ficillimum est regulis comprehẽdere, tum etiam qa perterrere potius, & confundere ingenia videtur, prætermittimus, sed generaleis tantum regulas, & quæ facile teneri memoria possint, conscribemus.

DE SYLLABIS.

Syllabarum aliæ breues, aliæ lõgæ, aliæ communes, quæ etiam ambiguæ, & ancipites dicuntur. Breues sunt, quæ correptam vocalem habent, & non desi nunt in duas consonanteis, vel in aliud, quod possit producere. Longæ vero, quæ longum, & sunt aut à natura, aut positione. Communes, quæ vocalem habent ancipitem, hoc est, quæ & longa, & breuis esse in metro potest. nam in prosa oratione non itidem. De quibus suis locis abunde dicemus.

DE PRIMIS SYLLABIS.

Syllabæ omnes aut primum, aut medium, aut vltimum locũ tenent. Quæ in primo loco positę sunt, octo cognoscuntur modis, Positione, vocali ante al teram vocalem. Deriuatione. Compositione. Præpositione. Diphthongo. Regula. Exemplo.

Positione syllaba semper longa est. fit autem syllaba positione longa modis septem. Primo cum correpta vocalis in duas desinit consonanteis, vt ēst ĭn carpathio Neptuni gurgite vates. ēst ĭn, spondeus. Altero, cum correpta vocalis excipitur à duabus consonantibus, vt āgrĭcŏla incuruo terram molitus aratro. āgrĭcŏ, dactylus. Tertio, cum correpta voca lis desinit in duplicem consonantem. vt, Nōx ĕrăt, & terris animalia somnus habebat.

Nōx ĕrăt, dactylus. Quarto, si sequens syllaba à duplici incipiat, vt āxem hŭmĕro torquet stellis arden tibus aptum. āx' hŭmĕ, dactylus. Quinto, si desinit

in consonantem, & excipiatur ab i vel u non vocalibus, vt, ăt vĕnŭs obscuro gradienteis aĕre sepsit. ăt vĕnŭs, dactylus, Et, āb iŏuē principium Musæ. āb iŏuē, dactylus. Sexto, cum correpta vocalis desinit in consonantem, & sequens item a consonante incipit tam in eadem dictione, quàm in diuersa. In eadem, vt ārmă, vĭrumq; cano. ārmă uĭ, dactylus. In diuersa, vt āt Rēgina graui iandudum saucia cura āt rē, Spondeus. Septimo, si inter duas vocaleis i fuerit vim habens duplicis consonantis, vt Trōiăquē nunc stares. Idem etiam facit u in præteritis perfectis, vt āmāui, replēui, petīui, audīui, & in deductis ab eis, vt amāueram, replēueram, petīueram, audīueram, & sic in id genus cæteris. notantur bĭ iugus, & quadrĭ iugus. & huiusmodi in quibus i consonans inter duas vocales non facit positionem.

Notandum liquidas, mutis subditas, necnon x. duplicem, & s semiuocalem c p t mutis præpositam, in eadem posse dictione positionem facere. vt āgricola, rēpleo, cāpreolus, āxis, rēstiti, rēscii, rēspui. In diuersa vero non posse ex trochæo spondeum facere, vt docet Terentianus, præter s mutis præpositam sequenti vocali vel natura, vel positione longa, vt ūndē scire potes, percūssā spumat arena. Sed de his plura dicemus, vbi de communium syllabarum modis tractabimus. Quĕ tamen coniunctio sæpe inuenitur producta apud Virgilium in principio secundi pedis, quod videtur factum positione mutæ, & liquidæ, quæ sequuntur statim in altera dictione, vt, Lappæ quē trĭbŭlĭq;, & Tribuláque trăhēæq;. Et, fonteisquē, flŭuĭosq; voco, & Terrásquē tractusq; maris. Et, Drymóquē, xāntoq;, Ligeaq;, Phyllodoceq;. quē trĭbŭ, quē trăhē quē flŭui, tres dactyli, quē trā quē xān, duo spondei, idq; ad imitationem Græcorum. Hesiodus

δῶτάτε, πρωτῶτε, φέρουσά τε, δυναμένητε. τε πρῶ spondeus Homerus. οὐδ᾽ ἄρ ἔτ᾽ αὐτὸς ἔην θάνε δὲ, ξαν θὸς μελέαγρος· δὲ ξαν, spondeus. Idem ἄργος τε, σπάρτην τε καὶ εὐρυάγυια μυκήνη. τε σπαρ spondeus. Idem, ἔσβεστο δὲ φθογγὴ ὑἱι πριάμοιο πολίτο δὲ φθογ, spondeus. Seruius autem super eo versu, Aeneidos tertio. Liminaque laurusq; dei, sic ait, Q ue breuis est pro longa posita, quod hac ratione defenditur, aut quia omnia monosyllaba ad artem non pertinent, & his licenter vti possumus, aut certe, quia omne μόριον, id est particula, quæ sui substantiam non habet, membrum putatur superioris orationis. quod si est, Liminaq; quasi vna pars orationis est. Potest etiam que finalitatis oratione vel produci, vel corripi. Hæc Seruius. Sed & id potuit fecisse Virgilius græcos imitatus, apud quos liquentes etiam aliquando inueniuntur produ cere antecedentem breuem. Homerus, πολλὰς δ᾽ ἰφθίμους ψυχὰς ἄϊδι προΐαψεν. ἡρώων δ᾽ αὐτοὺς ἑλώρια τεῦχε κύνεσσιν, τοὺς δὲ, spondeus. Idem ἱμερόεν κόναβισε θεός ἐπὶ μέλος ἄεισε, μὲ λὸς χ, dactylus ē producta ratione liquidæ. Theocritus. ἁδὺ μὲν ὁ μόσχος γαρύεται, ἁδὺ δὲ χ᾽ ἁ βῶς, ἁδὺ δὲ χ᾽ ἁ σύριγξ, χ᾽ ὡ βωκόλος, ἁδὺ δὲ κ᾽ ἠγὼν ὁμῶ. spondeus producta prima, sequente μ liquida. nec placet, vt legatur ἁ μόσχος fœminine, tum quia ὁ μόσχος masculine quoscunque vidimus, codices habent; tum etiam, quia in præcedenti Ecloga masculine legitur. ἁδὺ δὲ χ᾽ ὁ μόσχος γαρύεται, ἁδὺ δὲ χ᾽ ἁ βῶς. Id Persius quoque videtur imitatus in illo Choliambo Cantare credas pegaseium melos, vbi melos produ cit primam ratione liquidæ. Q uanquam Politianus in Miscellaneis, Nectar, non melos legendum censet, tum quia sic in antiquissimo codice scriptum legerit, tum etiam, quia non meminerit, vnquam lege re apud græcos μέλος prima producta, cui etiam accedit Iocundus, Veronensis homo accuratus, ac do

ctus,& qui non vrbes ſolum, ſed & prouincias pera grauit inueniendi,conferendiq; librorum gratia, eſt enim ſtudioſiſſimus bonarum literarum, & amantiſſi mus antiquitatis,& propterea multa tulit,fecitq; ſe nex , ſudauit , & alſit , multa etiam legit,multos li bros,eoſdemq; caſtigatos nuper reportauit è Gal lia,quos mihi,quæ hominis eſt erga ſtudioſos bene uolentia,imprimendos dedit,is in quibuſdam Perſii antiquis codicibus nectar legiſſe dicit:ad meq; vnum attulit in membrana miræ antiquitatis, vbi ſcriptum eſt pegaſeium nectar , & ſupraſcriptum minutiori bus literis,vel melos. Sed ſi vt plurimi habent codi ces,mēlos legatur,non repugnat ſyllaba.

TERENTIANVS DE POSITIONE.

Syllaba prima breuis,quæcunque pedem generabit,
Longa fit à geminis,quibus indita conſona vis eſt,
Seu pariter iunctæ,ſuberuntve in parte ſequenti,
Seu ſunt diuiſæ,finemq;,caputq; tenentes.
Exemplis manifeſta magis reddenda videntur.
PŌST quam res,prior eſt iunctis adiuncta duabus.
Subiectis æque fiet,cum dicimus āGROS.
āTTu ſume pedum,diuiſas cernis vtraſque.
Dactylon hæc eadem poterit toties dare forma.
Quādo breuem mediam, breuis æque tertia claudet.
NūNC ăgĕ,nĕſcĭŏ quis,necnon & BĒLCĬCă collo
Vda etiam quocunque loco ſeu ſubdita detur,
Libera ſeu,verbo quaſi conſona curret in vno,
āRMă,VĬRūmq; CăNŌ,dūRĬS āgreſtibus āRMă
Si ſit longa prior,mox hanc correpta ſequatur.
Vocalis verbi pariter cum fine reſiſtens,
Syllabaq; adiaceat geminis exorta ſonoris,
Non ſemper videas ſpondeon poſſe creari,
Quia mutas ita coniungi natura recuſat,

Vt pariter poni possint in parte sequenti,
Vdas nec possit vnquam præponere mutis,
Nec tempus præstant Vdæ cum subiiciuntur
Nominis in capite, aut verbi. Superest igitur quid?
Vt sint diuisæ, subduntur quando trochæo,
Vnam detineat, sequitur qua syllaba primam,
Atque ita vocalis superest non sola trochæo,
Altera succedat, qua proximus exoritur pes,
Et quis cuique dolor victo, quæ gloria palmæ.
Pōstquām Res Asiæ. geminum hoc exēplar habebis.
Ergo vt vocalis remanens in fine trochæi,
Et verbi finem faciat, spodeon & edat.
Vnicus efficiet casus, si, qui sequitur pes,
Nascatur certis, quas debet habere, sonoris,
Dum caput obtineat fortissima littera verbi.

DE VOCALI ANTE ALTERAM VOCALEM.

Vocalis ante alteram vocalem in latinis dictionibus semper ferè corripitur. Virg. Māgnă lŭes commissa tibi. Idem Sūm pĭŭs Aeneās, Idem, fŭĭmūs troēs. fŭĭt ilium. In græcis vero nominibus sæpe inuenitur producta. Virg. Pīĕrĭdes vos hæc facietis maxima Gallo, Dicite pīĕrĭdes. Dīă Cămilla, Aegle Nāīă dum pulcherrima. Hesiodus, μοῦσαι πιερίηθεν πῑĕρĭ, dactylus. Homerus, δῖος ὀδυσσεύς. δῖος ἀχιλλεύς. δῖος ὀρέστης. εἰσ᾽ ἄλα δῖαν. δῑŏσŏ, δῑŏς ᾰ, δῑŏσŏ, tres dactyli, δῑᾰν, trochæus. Theocritus. καὶ νύμφαν ἄχρηβος ἐὼν ἔτι παῖδα γᾶμες. καῖ δᾰ. dactylus sic āer, īapetus, īapetionides, Lāodamia, īo, Laērtes, Thȳas, pīerus, & alia id genus multa producunt primam, quia græca sunt, ἀήρ, ἰάπετος. ἰαπετιονίδης. λαοδάμεια. ἰώ. λαέρτης. θυάς πίερος. Notandum fi in fio produci. Martialis.

Esse vides lignum, serues nisi lumina fīēt
De candelabro magna lucerna tibi. Iuuen. Sic fīūnt

octo mariti. Nisi cum post e sequitur r, tunc enim corripitur si. Iuuen. Quid fieri non posse putes.

DE PRIMIS SYLLABIS DERIVATIONE COGNOSCENDIS.

Deriuatiui tanta est syllaba, quanta & primitiui, amor corripit primam, quia deriuatur ab amo, cuius prima corripitur. Virgilius, Nymphæ nŏstĕr ămor Libethrides. Idem. Et me phœbus ămat. Sed hic modus habet exceptiones duas. Prima est, A breuibus deducta primam producunt, vox vōcis, à vŏco, Lex lēgis, à lĕgo, sēdes, à sĕdeo. rēgula, & rex rēgis, à rĕgo. tēgula, à tĕgo. lāterna, à lăteo. sēculum, à sĕquor, vel vt alii, à sĕne. vōmer, à vŏmo. Iūmentum, à iŭuo. Vēna, à vĕnio. Pētus, à pĕto. Fōmes & fōmentum, à fŏueo. Rēmus, Rēmex, Rēmigo, rēmigium, à rĕmeo. Rāpum, à răpio. Vīres, à Vĭreo. Mōbilis, à mŏueo. Iūnior, à iŭuenis. Vītupero, à vĭtium, quod à vĭto. hūmanus, hūmor, ab hŭmus. Iōcundus, à iŏcus, vel, si per u placet scribere, à iŭuo. Bīnus, à bĭs. Nōnus, à nŏuem. Dēnus, à dĕcem. Vīginti, à bis decem. Brāchium, à βραχύς. cēpa vel à κεφαλὴ, vel à caput. Totus, à tŏt. Trīnus, à trĭbus. Italia, ab Ἰταλός. Mācero, à măcer. Nēquam, à nĕqueo. Sēcius, à sĕcus. Cēritus, à cĕres. Pēdor, à pĕde. Fēralis, à fĕro fers. iūgerum, à iŭgo. Grādiuus cum producit primam, à grădu. rēte, à rĕtineo.

Secunda est, A longis deducta primam corripiunt, Dux dŭcis, à dūco. Dĭcax, maledĭcus. causidĭcus, à dīco. ărena, & ărista ab āreo. Lŭcerna, à lūceo. fĭdes, à fīo, & dicitur, vt fiat, quod dictum est, perfĭdus, à fīdo. Stăbulum, & stăbilis, à stō. Tĭtulus, à tūtando. nam tutulus antiqui dicebant. Mănus, à māno. Sŏpor, à sōpio. Dĭsertus, à dīssero. Frăgor, & frăgilis, à frāngo. Vădum, à vādo. Nŏto, à nōtu.

Nāto,à nātu. Vĭr vĭri,à vĭs. Mămilla,à māmma. Sĭquidem,à sī & quidem bŭbulcus à būbus. Sĭgillum, à sīgnum. Pŏsui à pōno. Gĕnui,à gigno. Tĭgillus,à tīgnum. Strĭgilis,à strīngo. Fărina,à fārre. ŏstella,ab ōstia. Săgax,à sāga. ăcerbus ab ācer adiectiuo. Lŏtium,à lōtu. Fătuus,à fātu. Curulis,à cūrru. Lĭgula,à lingua. Martial. Quanuis me lĭgŭlam dicant equitesq́;,patresq́;, Dicor ab indoctis lingula grammaticis. vĭtium,à vīto. ŏdium ab odi.

DE PRIMIS SYLLABIS COMPOSITIONE COGNOSCENDIS.

Compositio syllabarum quantitatem demonstrat accentu. nam si nescias in pŏtens & pius quanta sit prima, cognosces ex compositis impŏtens, atque impĭus esse breuem, quod ostendit accentus in antepenultima. quia in polysyllabis dictionibus apud latinos, si penultima breuis fuerit, accentus in antepenultima esse debet, qui locus est acuti duntaxat in ămo igitur, & lĕgo lĕgis cognosces primam esse breuem, ex ádămo, deámo. pérămo. rédămo. pérlĕgo. rélĕgo, quoniam accuunt antepenultimam. Contra Sōlor, Clāmo, lēgo lēgas si componantur penultima longa pronuncianda sunt, vt consōlor. exclamo. relēgo. allēgo, quod ostendit accentus in penultima, quia si penultima longa fuerit vel positu, vel natura, in ea esse accentus debet aut acutus, aut circunflexus exceptis quibusdam perpaucis dictionibus, quæ in vltima accentum habent, vt dicemus in hoc eodem libro, cum de accentibus tractabimus. Nam quanta est simplicis syllaba, tanta & compositi esse debet præter innuba. prónuba. deiĕro. peiĕro. cógnĭtus ágnĭtus. infĭo. suffĭo. malédĭcus causídĭcus penultima correpta, à nūbo, iūro nōtū. fīo. dīco, quæ primam producunt. Notatur semĭsōpitus antepenultima breui, quæ in sōpitus lon-

ga est. Ouidius. Thesea præsumit sēmisōpita ma-nus. Virgilius, Hunc ego sōpitum somno. Ambitus præterea participium penultimam producit. Ouid. Iussit & āmbītæ circundare littora terræ ad differentiam nominis āmbĭtūs. Lucanus. Letalisq; āmbĭtūs vrbis. sic comitium antepenultimam produci ex cō & ĭtum compositum, & Conuītium, ex con & vĭtium. quanquam alii à vocibus, quasi conuocium, alii à vicis, in quibus primo habitum est, dictum conuicium tradunt, quod si est, per c scribendum est.

DE PRIMIS SYLLABIS PRAEPOSITIONE COGNOSCENDIS.

Præpositione cognoscitur syllaba modis sex. Primo. Præpositio, quanta est in appositione, tāta etiam in compositione esse debet, vt in hostem; ĭnermis sūb illo alto, sūbigit. Secundo, ab. ad. ob. sub. in. re. con. cum iacio composita producuntur, vt ābiicio. ādiicio. ōbiicio. sūbiicio. rēiicio. cōniicio a in i mutata, sicuti fit in verbis insilio, incipio. Virgilius. Rēiicē, ne maculis infuscet vellera pullis. Idem, Quantū vere nouo viridis se sūbiĭcit alnus. Idem, Eripe me his inuicte malis, aut tu mihi terram ĭniĭcē. Illud autem eiusdem, Tityre pascenteis a flumine rĕĭce căpellas, rĕ correpta in rĕice, factum est abiectione alterius i, vt fiat proceleusmaticus rĕĭcĕ că. Quotiescunq; igitur huiusmodi præpositiones cum verbo iacio compositæ corripiuntur, fit abiectione alterius i, vt apud Lucanum. Cur obĭcis Magno tumulum. Statius. Tela manū rĕĭcitq; canes. Silius, Arietat in primōs, & ŏbĭcitq; immania membra. Quod autem non componantur ab icio, seu ico, (vt unq; enim verbū legitur apud grammaticos) sed ab iacio, ostendit præteritum inieci, vt reieci, ĭnieci, sūbieci. Nā ab icio, seu ico cōposita rēici, ĭnici, sūbici facerent, quod nusquam legitur.

Virgilius Strepitusq; Acherontis auari sūbiecit pedibus. Terentius, Inieci scrupulum. Præterea non liceret eas vnquam producere, cum ferè semper producantur positiones. Obiices etiam & subiices gemino ii debere scribi ait Gellius super eo Virgilii versu. Qua vi maria alta tumescant obiicibus ruptis. Tertio, E, de præ, se in compositione producuntur, vt ēdisco, dēdoceo. prǣfero, sēduco, nisi interdum sequente vocali, vt apud Virgilium undă dĕhiscens. & sudibus ue prǣ ustis &. Dōnă dĕhinc auro grauia. Notandum prĕmor prĕcor, deprĕcor, prĕces, interprĕs. interprĕtor. prĕtium. prĕhendo. comprĕhendo, vnde per synæresin prendo, comprendo, non esse à præ præpositione, & propterea corripi. Quarto. Dī, vbiq; prodicitur, vt dīduco. præterquam in dĭrimo, & dĭsertus, Virgil. Dixitq; & prælia voce dĭremit. Horat. fœcundi calices quem non fecērĕ dĭsertum? Quinto, Pro semper producitur. vt prō dūlci Ascanio veniat, Et super Garamantas, & indos prōfĕrēt imperium. Excipiuntur, Prŏcella, prŏfugus, prŏteruus, prŏnepos, prŏficiscor, prŏcuro, prŏpero, prŏfecto, prŏfundo, prŏfanus, prŏfundum, prŏfiteor, prŏfessus, prŏpago, prŏfusus, prŏpino, prŏfugio. Virgi.

Crebērq; prŏcellis Africus. Idem.

Italiam fatō prŏfŭgus, lauinia venit. Idem.

Imperium Dido tyria regit ūrbĕ prŏfecta. Oui.

Risit, & his inquit facito mea tēlă prŏcures. Idem

Solaq; formosam cūlpă prŏfessa facit.

Itē si cōponātur cū dictiōe incipiēte à vocali. Virg.

Oramūs, prŏhĭbe infandos a nauibus igneis.

Prŏpheta corripitur, quia græcum est, προφήτης.

Sexto Rĕ vbiq; corripitur, vt Fertq;, refertq; soror. Excipitur rēfert cum distare, aut interesse significat. Iuuenalis Quid rēfert, dictis ignoscat Mutius

an non? nec mirum tunc produci, non enim à re præpositione, sed nomine componitur. Repperi. reppuli. rettuli. relligio relliquiæ in metro gemina scribenda sunt consonante, vt re breuis præpositio positu intendatur, In prosa vero oratione non itidem. inueniuntur etiam redduco, & rellatus re positionem producere. Horatius.

Dii tibi dent capta clasſēm rēdducere Troia. Lucr.

Rēddūcit Venus, etiam, redductam dædala tellus.

Terentius in Phormione, Quod ab illo allatum est, sibi esse īd rēllatum putet. vbi Donatus ait, & geminauit ll. vt relliquias Danaum. est enim senarius iambicus. Lucretius. Id rursum cœlī rēllatum membra receptant. Sic puto littera, littus, quattuor, terra in metro geminant consonanteis, vt producant primam positione, quæ naturaliter breuis est. nam in lĭtera, vel à lino liui lĭtum, vel quasi legitera dicta sit, quia legenti iter præbeat, lĭ breuis est. Lĭtus à litando dicitur, quod corripit primam. Quatuor simplici t debere scribi, ostendit quăter ab eo aduerbium. Virg. o tĕrq;, quăterq; beati. Tĕra à tĕrendo dicta est, prima correpta. Quamobrem in prosa oratione, simplici, meo iudicio, consonante scribenda sunt quatuor hæc, lĭtera, lĭtus, tĕra, quătuor, vt præ se ferant à breuibus deducta esse, & si omnes fere aliter sentiant. qui error hinc ortus est, quia, cum in carmine geminent consonantem, idem etiam in prosa faciendum existimant. Adde quod in augurum libris tĕra simplici r scribi solebat.

DE PRIMIS SYLLABIS DIPHTHONGO COGNOSCENDIS.

Diphthongo syllaba longa est semper. Virgil. Phœbē grăueis Troiæ semper miserate labores. Idem Siquis mihi paruulus āulā luderet Aēnēas. Idem,

aūdīīt, eūrōtas iuſſitq́; ediſcere lāurōs. Interdum vero ſequente vocali corripitur, vt præ̆uro, præ̆eo. Qua de re multa dicturi ſumus in cūmuniūm ſyllabarum modis.

DE PRIMIS SYLLABIS REGVLA COGNOSCENDIS.

Regula cognoſci poſſunt primæ ſyllabæ modis ſeptē. Primo. omne præteritum diſſyllabum producit primum. vt ēmi lēgi lāui fōui. præter bĭbi, à bibo. Dĕdi, à do. Fĭdi, à findo. Scĭdi, à ſcindo. Stĕti, à ſto. Tŭli, à tollo, cum ſuis compoſitis. Quę duobus his tribrachis comprehenduntur, facilius memoria teneri poſſint. Bĭ. Dĕ. Fĭ. Scĭ. Stĕ. Tŭ. Fui autem, & Rŭi & ſimilia, quia vocalem ante vocalem habent, corripiunt primam, vt ſupra diximus. Illud hoc loco nolui præterire, diſſyllaba præterita ideo producere primam, ne minorum temporum ſit præteritum, quàm præſens, quod rariſſime inuenitur Priſciano authore. Debet enim præteritum vel plurium temporum eſſe, quàm præſens, vt lĕgō, lēgī, vel totidem vt vĕnĭō, vēnī. Pauciorum autem rariſſime inuenitur, vt fīndo. fĭdī. ſcīndō. ſcĭdī. Virgilius. Dīffĭdĭt, & multa correctū oſtendit arena. Lucan. Qua mare tellurem ſubitis aut obruit vndis, āūt ſcĭdit. Martialis. ūnguēntūm fătĕōr bŏnūm dĕdĭſti Cōnuīuīs hĕrĕ. Sĕd nĭhĭl ſcĭdiſti. Antiqui etiam ſciſcidi protulerunt. Ennius in Menalippa, vt Priſcianus citat. Cum ſaxum ſciciderit. Langueo, & liqueo langui, & licui pares habent in præſenti, & in præterito ſyllabas, Corripiunt enim penultimam præteriti. idq́; vſus comprobat. Ouidius.

Impoſito fratri moribunda relāngŭīt ore. Idem,
Nectare corpus dēlĭcŭīt. Idem,
Dēlĭcŭīt, ſtagnumq́; ſuo de nomine fecit.

Secundo, Præterita geminantia, primam corripiunt, vt cĕcĭdi à cādo. cecī à cædo. pĕpendi. tĕtendi. tŏtondi. mŏmordi. pĕpĕri. rĕfelli. tŭtŭdi. tĕtigi, pŭpŭgi. dĭdici & similia, à pendeo. tendo. tondeo. mordeo. pario. fallo. tundo. tango. pungo. disco. & notandum, composita seruare simplicium tempora, vt cădo. cĕcĭdi. concĭdo, concĭdi. occĭdo, occĭdi penultima correpta. cædo. cecīdi. concīdo. concīdi. occīdo. occīdi, penultima producta. Antiquissimi tamen à tundo compositum præteritum etiam producebant, ne à præsenti temporibus vinceretur. Ennius, vt Priscian. citat. Virosq; valenteis. Cōntūdit crudelis hyems. Nam hic corripuit. Infit & o ciues, quæ me fortuna fero sic Cōntūdīt, indigno bello cōfecit acerbo? Sed huiusmodi à tundo præteritum non memini legere, nisi correpta tū syllaba. Virg. & lapsa ancilia cœlo ēxtŭdĕrat. Hora. Quod regū tumidas cōntŭdĕrit minas. Idem, Non auspicatos cōntŭdit impetus. cōntŭdĕrīt choriamb⁹. cōntŭdit dactylus.

Tertio, omne supinum dissyllabum producit primā, vt mōtum, crētūm, lētum. præter à queo qui quītum. Terent. Nām cūm cōmprēssa'st nātă, fōrma īn tĕnēbrīs noscī nōn quĭtă'st. Quĭta'st iambus, est enim quaternarius iambicus. A sino siui sĭtum. Virgi. Sed te vīctă sĭtu. A cieo cies ciui, cĭtum, Statius. ēxcĭtŭs, & longam pridem indignantia pacem Corda tumor. Nam à cio cis quartæ producitur ci. Vir. ēxcītum ruit ād pōrtum. A sero seui sătum. Ouid. Sōlĕ sătus Phaeton. A lino liui lĭtum. Virgil. & paribūs lĭtă corpora guttis. A beo iui ĭtum. Idem. Mōrte ŏbĭta. A Do dedi dătum. Idem. Hoc mihi sōrtĕ dătum. A Reor, rătum. Idem. Nos abiīsse răti. A ruo rui rutum. Ouidius, Dīrŭtă marte tuo. Quæ vt facilius teneri memoria possint, comprehendi quatuor pyrrhichiis, & syllaba sic, Qui, Si,

Ci Sa, L il, Da Ra, Ru. Sunt qui addunt, à sto, steti, statum. Quod tamen producitur secundum Priscianum. Sic enim præcipit. Stĕti vero stātum supinum penultima producta debet facere. Vnde Lucanus in secundo, Cōnstātura fides superum. Deinde addit, Est tamen in hoc quoque notandum, Quod nomina ab eo deriuata, à penultimam corripiunt, vt & antepenultimam, vt Stătus, stăta, stătum. Stăbilis. Lucan. in decimo, Quorū stătă tempora flatus. Idem in quinto. Quam non ē stăbĭli. Hæc ille. Notandum præterea à Statum composita i penultimam corripere, à stĭtum. præstĭtum. constĭtum. A vero producere, Astātum. præstātum. constātum, tanquam illa à Stĕti, stĭtum, hæc à stătui stātum veniant, Quemadmodum à Sonŭi sonĭtum à Sonāui Sonatum. licet Staui præterito, & Stĭtum supino non vtamur. Quarto, quanta est præsentis prima syllaba, Quanta item præteriti perfecti ac Supini, tanta etiam eorum est, quæ ab illis nascuntur. Sed notandum Quinque hæc producere Dē à Do das. Dēmus. dētis. Dētur. dēmur. dēmini. Da vero tam penultimam. quàm antepenultimam vbique corripere. Dămus. dătis. dăris. dăre. dătur. Dămur. dăbam. dăbar, dăbo dăbor. dăte. dăto. dărem. dăres. dătos. dăturus. dător, id quod manifestius accētu, qui in antepenultima est, composita ostendunt. circundămus. circundăbam. circundăbo. circundăte. circundăre. circundătus. sic pessundămus. pessundăbam. pessundăbo. pessundăre. Genui, genitum, & posui, positum cum deductis primam corripiunt, & si gigno & pono producunt. Quinto, propriorum nominum primæ, & mediæ syllabæ ponuntur indifferenter, vbi non fuerit certa regula, aut si non aliter eis poetæ approbati vsi fuerint. Sexto, bĭ, & trĭ in compositio-

ne corripiuntur

ne corripiuntur. Bĭuiū. Bĭmater. Bĭdens,Bĭceps. Trĭuiū. Trĭcorpor. Trĭdens.Trĭcuſpis.Septimus, Dictiones per ſynæreſin,aut craſin producatur, vt Nīl à nĭhil, Mī à mĭhĭ. Cōgo à Cŏăgo,Phăĕthōn à Phăĕthon.Nam detrimentum literæ, ſyllabæ ue, productione compenſatur.

DE PRIMIS SYLLABIS COGNOSCENDIS EXEMPLO.

Exemplo cognoſcuntur primæ ſyllabæ, ſi deficiente regula ad approbatos poetas cōfugiamus. vt ſi neſcias in pecus atque Apis, quāta ſit prima,ſcies eſſe breuem ex approbato aliquo,vt ex illo Virg.

– Quis cultus habendo
Sĭt pĕcŏri,ātq; ăpĭbus quinta experientia parcis.

Eodē modo,Si neſcias quanta ſit iu in iuniperus,& fru in fruges, cognoſces eſſe longā ex illo Virgilii,

Iūnĭperi grauis vmbra,nocent & frūgĭbus vmbræ.

Tenendi ſunt igitur memoria quamplurimi optimorum poetarum verſus,vt Virgilii.Horatii.Ouidii,& aliorum illuſtrium, ad quos recurramus, vt quemadmodum illi vſi fuerint ſyllabis, & nos vtamur.Et quoniam infinitum propè eſſet, quas ſemper aut corripuerint, aut produxerint poetæ, colligere,eas tantum,qbus indifferenter vſi inueniuntur,quotquot potuimus,hic ſubiunximus. hæ vero ſunt,Britānus.Bithinius.Cacus. Coſyra. Crathis. Criticus.Curetes.Diana. Fidenæ.Gradiuos. Hinulus.Hymē.Italus.Lycas.liquor.liqdus orion. obicio.obiicio. Pachynus. Palatia. Propago. Pyrene.Procuro.Profundo.propino. Rubigo. Rutilius.Rudo.reduco.redduco.relatus. rellatus. reperi.repperi.retuli. rettuli.repuli. reppuli. reicio. reiicio. Sychæus. Sicani.ſed hæc primam ſyllabam

indifferentem habere inueniuntur, mediam vero hæc, ægeō. Bebryces. Batauì. Cybele. Cyane. Cōnubium. Contudi. Ficedula. Lecythus. Malea. orionis. Porsena. Porsenna. Pharsalia. Syphacem. Id ita esse ostendatur approbatorum exemplis.

PRIMARVM SYLLABARVM COMMVNIVM Authoritates.

Et penitus toto diuisos orbe brĭtānos. Virg.
Nam quid Brĭtānna cœlū differre putamus? Luc.
Quāq; & cappadoces faciant eqtesq; Bīthyni. Iuue.
Bĭthȳno, phrygio'ue fatū, sed quē sua noto. Va. Fl.
His Cācus horrēdū tyberino gurgurite mōstrū. Oui.
Cācus auentinæ timor, atque infamia syluæ. Idem.
Fertilis est Melite sterili vicinā Cŏsyre. Idem.
Et bellare Tabas docilīs, Cōsyraq; parua. Sil.
Huc Licus, huc Sagaris, Peneusq;, Hipanīsq;, Crāthisq;. Ouid.
Crăthīs, ēt hinc Sybaris vestris cōterminus oris. Idē.
ūt crĭtĭci dicunt, leuiter curare videtur. Hora.
Aeqlis libēr ē crĭtĭcē q malus est. alii tū cretice. Mart.
Illic bellaci confisus gentē Cūretum. Luc.
Celme Ioui, largoq; Satōs Cūretas ab imbri. Ouid.
Tergeminăq; Hecatē, tria virginis ōrā Dĭanæ. Virg.
Exercēt Dīana choros, quā mille secutæ. Idem.
Hi tibi Nomētū, & Gabios, vrbēmq; Fīdenā. Idē.
Viuat Fīdēnis, & agello cedo paterno. Iuue.
Et genus ā magno ducentē fōrte Grădiuo. Ouid.
Grādĭuum patrem, geticis qui præsidet aruis. Virg.
ātq; Hīnŭli pellis totos operibat amanteis. Propert.
Vitas Hīnŭlēō me similis Cloe, Hor.
Hȳmen o Hȳmenēæ hȳmē, ades o Hymenæe. Ca.
Hinc Augustus agēns ĭtālos in prælia Cæsar. Virg.
Coniecto sternit iaculo, volat ītălă cornus. Idem.
Fiet vti cibus omnis & aridus ēt lĭquŏr ipse. Luc.

Pondus vti saxis calor ignis, lĭquŏr ăquarum. Idē.
Crassaq; coueniūnt lĭquĭdis, & lĭquĭda crassis. Idē.
Indĕ Lȳcam ferit exectū iam matre perempta. Virg.
Protinus Antæū, ēt Lȳcā prima agmina Turni. Idē.
Cum subito assurgēs flŭctu nimbōsūs ŏrion. Idem.
Ensifer ōrīon æquore mersus erit. Ouid.
Cūr ŏbĭcis Magno tumulū, maneisq; vagāteis? Lu.
ōbĭciunt portas tū, & præcepta facessunt. Virg.
Præstat trinacrii metas lustrārĕ păchini Virg.
E qbus imbriferos versūs păchynus ad austros. Oui.
Haud metuam magni dixīsse pălatia cœli. Idē.
Q uam tanti fuerit cadere, ūt pălatia cernas. Sil.
Syluarūmq; aliæ flexos prōpāginis arcus. Geor, ii.
Esse finēt, nimiū vobis rōmānā prōpago. Virg. vi.
Nō sine me ē tibi partus honos tua bĕlla pȳrene. Tib.
Nubiferæ colleis, atq; aĕriam pȳrenem. Luc.
Risit, & his inquit facito mea tēlā prŏcures. Ouid.
Prōcūrate viri, & pugnam sperate parati. Virg.
Impia dementis vulgi, & vix tōtă prōfudit. Sil.
Has post quā mœstō prōfudit pectore voces. Cat.
Hiscere, tāq̄ habeas tria noīa, quāndŏ prŏpinat. Iu.
Cœnat, prōpīnat, poscit, negat, innuit, vna est. Mart.
Vteris ore aliter, nimiāq; rūbigine captus. Idem.
Exesa inuenies scabrā rūbigine pila. Virg.
Solaq; culminibūs fĕrali carmine Bubo. Virg.
Hanc quia iusta ferunt, dixērĕ fĕralia lucem. Ouid.
Et graue magnanimi robur mirārĕ Rūtīlī. Ouid.
Famæ Rūtīlium suæ relinquas. Mart.
Vincla recusantū, & sera sub nōctĕ rūdentum. Virg.
Eindor, vt Arcadiæ pecuaria rūdērĕ dicas. Pers.
Eiectam classem, socios à mōrtĕ rĕduxi. Virg.
Rĕdūcit Venus, & rĕdductū dædala tellus. Lucre.
Esse fidem, digitis ad fontem sæpĕ rĕlatis. Ouid.
Id rursum cœli rĕllatum membra receptant. Luc.
Quod ab ipso allatu'st, sibi esse īd rĕllatū putet. Ter.

At q cōdiderat, postq̄ nō rēppērit aurum. Auson.
Aptauit collo quem reperit laqueum.
Quæq; ferōs rēpūli doctis medicantibus igneis. Oui.
Rēppūlit à lybicis imensum syrtibus æquor. Luc.
Tityre pascenteis à flumine rēice căpellas. Virg.
Rēiīcĕ ne maculis infuscet vellera pullis. Idem.
Anna (fatebor enim) miseri post fāta Sȳchæi Idem.
Huic coniūx Sȳchæus erat ditissimus agri. Idem.
Fida reor fraterna Etycis, portusq; sĭcanos. Idem.
Sĭcāno prætenta sinu iacet insula contra. Idem.

MEDIARVM SYLLABARVM
Communium authoritates.

Hæc cētū gemini strictos ægæōnĭs enseis Claud.
Aegæōnă sŭis immania terga lacertis. Ouid.
Bēbrȳcĭs & scythici, p̄cul inclementia sacri Val. Fla.
Possessus Baccho sæua bebrȳcis ĭn aula. Sil.
Vagionēs. Băthāuiq; truces. quos ære recuruo.. Lu.
Hic petit Euphratē iuuenis, domitiq; Bathāui. Iuu.
Hinc viduæ Cȳbĕles, illinc sacraria Vestæ. Mart.
Vel tu quæ tardam mouisti fune Gybēllēn. Propert.
Cōnnūbĭo iungam stabili, p̄priamq; dicabo. Virg.
Cuiq; loci leges dedimus, connūbĭă nostra. Idem.
Speratū meritis diram qui cōntŭdĭt Hydram. Hor.
Virosq; valēteis Cōntūdit crudelis hyems. Ennius.
Mergere fĭcēdŭlas didicit nebulone parente. Iuue.
Cerea quo patulo lucet fĭcĕdula lumbo. Mart.
Ionioq; mari. mălĕæq; sĕquacibus vndis. Virg.
Destinet & raucæ circunsonat ira Malēæ. Stat.
Aut Helicē iubeo, nitidumq; Orīōnis ensem. Ouid.
Ensiferi nimium fulget latus. Orīōnis. Luc.
Hanc spectare manum Pōrsēnă nō potui. Mart.
Necnon Tarquinū eiectum Porsēnnă iŭbebat. Virg.
Phărsălĭam coeunt, pharsălĭă tecta frequētăt. Gat.
Cōpulimus dirūm Sȳphacē, fractūq; Metello. Clau.
Tolle tuū precor Annibalē, victūq; Syphăcēm. Iuue.

Sīdōniāsq; ostentat opes, vrbemq; paratam. Virg.
Obstupuit primo aspectu Sidōnĭă Dido. Idem.

DE MEDIIS SYLLABIS.

Syllaba, quæ in medio loco posita est, septem modis cognosci potest. Positione. Vocali ante alteram vocalem. Deriuatione. Diphthongo. Declinatione. Regula. Exemplo.

Positione producitur media syllaba vt prima, vt Capīllus. fortīssimus. pulchērrimus. Vbique enim positio producit syllabam. Quonam modo autem fiat, in primis syllabis diximus.

Vocalis ante alteram vocalem, & in media dictione semper corripitur. Virg. Mōllĭă Lūtĕŏla pingit vacĭnĭă caltha. Idem. Addam cērĕă pruna. Idem, Castānĕasq; nuces. Ouidius, Fīlĭŭs, āntĕ dĭēm pātrĭos inquirit in annos. Priscianus tamē refert antiquissimos produxisse etiam penultimam præteritorum in ui syllabas. quæ à præsenti in uo syllabas desinente proficiscuntur, vt erūo, erūi. argūo. argūi. annūo. annūi. Ennius, ānnūit sese mecum decernere ferro. Virgilius contra corripuit ānnŭĭt, & totū nutu tremefecit olympū. Id qđ & nobis semper faciendum. Sed hic modus habet exceptiones treis. Quarum prima est, Genitiui, & datiui quintæ declinatiōnis vocalem puram producunt. Hor. Quarta iam parte diei præterita. Secunda, Genitiui in ius communem habent penultimam in metro. Virgilius. Hic illĭūs arma. Idem, Quàm nostro īllīus labatur pectore vultus. Idem. ūnĭŭs ob noxam, & furias aiacis Oilei. Idem. Nauibus infandum, amissis vnĭŭs ob iram. Sic ipsius, solius, totius, & huiusmodi, præter alīus genitiuum semper longum, & alterĭus correptum. Terentianus tamen alterius penultima longa protulit. Sescuplo vel vna vincet alterīus singulum. Idem, sub

alterius consonat vocabulo. Idē. Nec alterius indigens opis veni. Sunt enim duo extremi senarii Iambici, in quibus esse debet in secundo loco iambus; vel tribrachus. primus vero est trochaicus, in quo rius in sexta sede iambus esse non potest, qm̄ trochaicum metrum non recipit iambum. praeterea producere hic alterius penultimam, sic fit manifestus, si ex eo ipso versu amoueas creticum. i. sescuplo, & facias iambicum, vt Terentianus praecipit, remanebit enim vel una vincet alterius singulum, vbi si alterius correpta penultima dixeris teri, esset Pyrrhichius. Sed de his infra dicemus suo loco. In prosa vero oratione penultima producta semper pronunciari debent, praeter alterius vbique correptum. Tertia, possessiua in IVS, IA, IVM, producunt antepenultimam, Virgilius.

Implerunt monteis, flerunt rhodopeiae arces. Idem.
Ecce trahebatur passis Priameia Virgo crinibus. Idē.
Tu quoq; littoribus nostris aeneia nutrix. Martialis.
Venit ab orpheo cultor rhodopeius Haemo.

DE MEDIIS SYLLABIS DERIVATIONE COGNOSCENDIS.

Deriuatione media cognoscitur syllaba. si quanta fit in primitiuo consideraueris. Nam si nescias cto in Victorinus quanta sit, Itē sti in iustinianus, cognosces ex victoris & iustinus primitiuis, in quibus cto, & sti producuntur. Eodem modo, si nescias venereus, & Hectoreus quantam habeant antepenultimam cognosces ex veneris, & hectoris primitiuis in quibus ne & cto corripiuntur, quod accentus facile ostendit. Sed quomodo penultimae & antepenultimae in deriuatis dignosci possint, infra, vbi de regula tractabitur, clarius patebit.

DE MEDIIS SYLLABIS DIPHTHONGO COGNOSCENDIS.

Diphthōgo media semper producitur syllaba, quemadmodum & prima. Hora. Inrerdum tamen & voceni comœ̄diā tollit. Idē. Effutire leueis indigna tragœ̄diā versus. Virgil. O Meliboee, Dēus nobis hæc ocia fecit. Idē. Damonis Musam dicemus, & Alphesibœ̄ī. Idem, Prouehimur pelago vicina ceraūniā iuxta. Idē. Quas dira Gelænō, hārpyīæq; colūt aliæ. Sed yi diphthōgo impropria apud græcos, vtimur duntaxat in dictionibus græcis. Catullus, Vellera virgati custōdeībāt calathisci, custodeībant, pro custodiebāt. Per eī diphthongum melius scribitur more antiquo.

DE MEDIIS SYLLABIS REGVLA COGNOSCENDIS.

Regula cognosci possunt mediæ syllabæ tribus modis. Primo, in casib. crescentibus. A E O producuntur, vt musārum deābus. quārum. diērum. diēbus. rērum. rēbus, dominōrum. quōrum. maiōrum. doctiōrnm. ambōbus. duōbus. I vero & V corripiuntur, vt tribus. manibus. uerĭbus. tribŭbus. Excipiuntur Samnīs. samnītis, delphīn. delphīnis. tellūs, tellūris. salūs. salūtis, & huiusmodi, in quorum obliquis. I, & V producuntur secundum vltimam noīatiul sui. Secundo in verbis crescentibus, A. E. producuntur, Amāmus. amābam. amābo. amārē. amāre. amāmur. amābar. amābor. amārer. amāri. Docēamus, videāmus, & alia id genus. Præter, Dămus. dătis. dăbam. dăbo, & reliqua à do das, & compositis, in quibus A corripitur. vt supradiximus in quarto modo de primis syllabis, quæ regula cognoscuntur. Item Amēmus. Dēmus, dētur docēmus. docētis. docēbam. docēbo. legēbam. audiēbam. amēris, vel amēre. docēris vel docēre, do

teret.doceremur. audietis. audiremur. Legeretis. legeretur.legeremur: legeremini. amauerunt: vel amauere.docuerunt:vel docuere. legerunt: vel legere.audiuerunt,vel audiuere. Sed cũ sequitur R. post E in deriuatiuis à præterito perfecto indicatiui: corripitur E, amáueram.amáuerim.amáuero: Docúeram,docuerim. docúero. légeram:audíueram.Et in futuris in bor, amáberis,docéberis.Et in optatiuo actiuo tertiæ coniugationis in toto singulari,& in tertia plurali.légerem.légeres. légeret. légerent.& in prima duntaxat persona passiui eiusdem optatiui. légerer,& in infinitiuo légere. I vero & V corripiũtur, légimus cupimus,quærimus vólumus.pósumus,præterquam in quarta coniugatione,audimus.auditis.audiris.audirer. audire, & in volo,& sum cum compositis,velimus,simus, possimus, in quibus I producitur. Prima tamen persona pluralis præteriti perfecti quartæ coniugationis corripit penultimam audiuimus. Item in omni coniugatione primæ & secundæ personæ plurales. præteriti perfecti subiunctiui in rimus & ritis corripiunt I penultimam. amauerimus amaueritis. docuerimus.docueritis. Legerimus,legeritis. Audiuerimus,audiueritis.Eæ ipsæ vero futuri eiusdem modi producunt. Amauerimus, amaueritis. Docuerimus, docueritis. Legerimus, legeritis. Audiuerimus, audiueritis, qnod fit,vt ait Diomedes grammaticus, vt accentu præteritum à futuro distinguatur. hinc illud apud Ouidium, Haustus aquæ mihi nectar erit, vitamq; fatebor Accepisse,simul viram dederitis in vndis.& in obscœno carmine,Vtilis hæc,aram si dederitis, erit. Ennius,Non mi aurum posco,non mi pretium dederitis.Ouidius,Cum gelidam Thracen. & opertum nubibus Hæmum, Et maris Ionii transieritis

aquas. Idem. Copia nec vobis vllo prohibente vi-dendi Consulis, vt limen contigeritis, erit. Sed an liceat etiam eam ipsam penultimam RI in rimus, & ritis corripere, differemus in vltimis syllabis in-is desinentibus. Præterea cum post i subit u digam-ma in præteritis perfectis indicatiui, & ab eis de-ductis, producitur I, cupīui, cupīueram. Audīui, audīueram. Idem etiā corripitur abiecto u per syn-copam, Cupĭi cupĭeram. Audĭi, audĭeram. Ter-tio, Supina in atum & itum, à præteritis perfectis in aui, & iui producunt penultimam, amaui, amā-tum. Vocāui, vocātum. Cupīui, cupītum. Pētiui, petītum. audīui, audītum, sepelīui, sepelītum. Quarto, I in compositione medium corripitur, Agrĭcola. Ensĭfer. Cētĭmanus. omnĭpotens. Mul-tĭuola est mulier, Magnĭficus. Causidicus. identĭ-dem & similia. Cat. Nullum amans vere. sed identĭ-dem omnium, Ilia rumpens. Quanticunque, & qualicunq; I producunt, ratione genitiui, aut datiui in I. non enim seruatur I in cæteris casibus, vt in omnipotēs, & aliis supradictis, sed in genitiuo tan-tum quantīcunque, & in datiuo vel ablatiuo quali-cunq; dicimus, vt in quātus, & qualis. nam sicut quā-tus quanti quanto quātū, & qualis in nominatiuo & genitiuo, quali, qualem, sic quantuscunque, quan-ticunque, quantocūq;, qantūcunq; & qualiscunq; in nominatiuo & genitiuo, qualĭcunque qualemcunq; dicimus. Iuue. Quantīcūq; domus cōstet, M. Man-lius, Omne quidem signum sub qualīcūque figu-ra. Vbīq; quoq;, & pleriq; producunt I, Vndĭque vero corripit. Quinto, Media syllaba cum penul-tima est, accentu quanta sit, cognosci potest. nam si in ea fuerit accentus, producitur, Romānus. Diuī-nus. Idōlum, Theodōrus. annōna poeta. Sin autem i antepenultima, corripitur, Dómĭnŭs, prófŭgus

littōra,littōribus contrāria, fluctibus vndas, Piē-tas.Ergo,in diſſyllabis dictionibus ſi neſcias quan-ta ſit prima, accentu componendo cognoſces lĕ-go perlĕgo.āmo.redămo.perămo.lĭgo.relĭgo,Fĕ-ro.adfĕro.refĕro.Plĭco.multiplĭco.Pŏtens.omni-pŏtēs.Clāmo.exclāmo,proclāmo.Cōclāmo,Prī-mus,apprīme.Dōno.Cōdōno,Scribo.Deſcrībo.lĕgo.lĕgas.relĕgo.relēgas.

Sexto, Penultima ſyllaba in deriuatiuis, ante TAS corripitur bonitas piĕtas. DVS, Florĭdus, Gandĭ-dus. LVS, la,lum,in diminutiuis, vrceŏlus.vnicŏ-la.aureŏlū. LIS in verbalibus,vtĭlis,ſterĭlis à græ-co στέρεσθαι,amabĭlis, futĭlis. MEN à ſecunda & ter-tia coniugatione, monĭmen vnde monĭmentum, regĭmen, nā à prima & quarta producuntur,oble-ctāmen munīmen. Item ante CEN Tubĭcen. lyrĭ-cen. fidĭcen præter tibīcen pro tibiīcen. Ante AL ſeruatur penultima primitiui,& ante TVS penultima participiorum,ceruīcal à ceruīcis,tribūnal,à trĭbūs genitiuo. Anĭmal ab anĭmus.hic ornātus. posĭtus. sĭtus.terrĭtus.Vectīgal etiam producit penultimā a vehendo dictum.

Septimo,Penultima in deriuatiuis ante GO produ-citur,Carthāgo. Virāgo. Calīgo, Lanūgo. Aerū-go.præter lĭgo. Ante Do dulcēdo libīdo fortitū-do. Ante Ar,Lacunār. Puluīnar. Lupānar. Ante NAS,arpīnās carpēnas. Ante RIS,vel RE, militā-ris.militāre.Ante TIS, ſamnītis. veſtrātis. præter cĕreris. Ante NVS,Romānus. terēnus. Iuſtīnus. parietīnus,arietīnus,clādeſtīnus.mediaſtīnus.Silius Ceu clāndēſtīno traheretur fœdere bellum.M.Mā lius.Et clādēſtīnis ſurgentia fraudibus arma. Hor. Tu mediāſtīnus tacita prece rura petebas. Præ-ter.Ianthĭnus.hyacinthĭnus. myrrhĭnus,cryſtallĭ-nus.adamantĭnus.bombycĭnus.Sandycĭnus. ame-

thiſtȳnus,& huiuſcemodi græca in ινος. Item Diutī-
nus. Priſtīnus. Craſtīnus. ornotīnus. Serotīnus.
oleagīnus. fagīnus. Mart.
Coccina famoſæ donas & īanthīnă mœchæ. Per-
ſius. Hic aliqui, cui circa humeros hyacīnthīnă læ-
na eſt. Iuuenalis.
Grādia tollūtur cryſtāllīnă, maxima rurſus Mȳrrhi
nă. Propert. Colchis flagranteis adamāntīnă ſub
iuga tauros. Iuuenalis.
Cauſidicum, vendunt amethȳſtīnă. nec ſcribas ſi-
ne t, eſt. n. verbale, à præterito paſſiuo μεμέθυσμαι,
μεμέθυσαι, μεμέθυσται, vnde μεθυσός, & cum ă primitiua
ἀμέθυσος, ā quo ἀμέθυστινος

Octauo, Ante BILIS, quacūque præcedēte vocali ſi
ă ſupino formentur, ſequuntur illius penultimam,
amātum. amābilis. delectātum. delectābilis. flētum.
flēbilis. delētum. delēbilis. ſcītum. ſcībilis. audītum.
audībilis petītum. petībilis. cupītum. cupībilis. ven-
dītum. vendībilis. mōtum. mōbilis. nōtum. nōbi-
lis. volūtum. volūbils, ſolūtum. ſolūbilis. excipitur
à ſtātum. ſtăbili. hăbilis ſequitur verbum habeo,
vt dŏcilis. dŏceo. dēbilis. dēbeo. făcilis. făcio. A
genitiuo vero participii corripiūt antepenultimā,
viſi. viſībilis. ſenſi, ſenſībilis. intellecti. intellectī-
bilis, ac ſi medium I haberēt cōpoſita, vt magnĭfi-
cus. centĭmanus. omnĭpotens. ignĭuomus. Eodem
modo ſi à ſecūda & tertia coniugatione aliūde quā
à ſupino deducta fuerint corripiūt antepenultimā.
horrĭbilis. terrĭbilis. legĭbilis. dicĭbilis. cōducĭbilis.
concupiſcĭbilis.

Ante BVNDVS. item à ſupino deducta, ſequuntur
illius penultimam errātum. errābundus. vagātum.
uagābundus. populātum. populābundus. cogitā-
tum. cogitābundus. ſitītum. ſitībundus. morītum.
morībundus. A ſecunda vero & tertia coniugatio-

ne aliunde quàm à supino deducta, corripiunt antepenultimam, Rideo rides, ridĭbundus. gaudeo, gaudes, gaudĭbundus. ludo, ludis, ludĭbundus, furio, furis, furĭbundus. In vniuersum, siquis voluerit subtilius indagare, inueniet omnia secuta supinorũ penultima analogice tanq̃ à legĭtum. legĭbilis. horrĭtum. horrĭbilis. docĭtum. docĭbilis. furĭtum. furĭbũdus. ridĭtum. ridĭbundus. rudĭtum. rudĭbũdus, pro quo rubĭcundus b in c conuersa vocalitatis gratia, gaudĭtum, gaudĭbundus, & id genus alia, licet non vtamur.

Præterea, producitur a ante BVLVM. conciliābulum, præter stăbulum. Ante CVNDVS, Irācundus. & hæc quoq; sequuntur, supinum, sic iūcũdus a iūtũ, experimētum ab experītũ, rudimentum à rudītũ ornāmentum ab ornātum, mirāculum à mirātum. verēcundus autem producit e antepenultimã aliunde quàm à supino deductum. Item A ante CEVS, vel CIVS, producitur, hordeāceus. gallināceus, CVLVM, mirāculum. RIVS. ria, rium. sagittārius, librārius, statāria, amārium. Denarius. & cætera à numerorum nominibus communem habere inueniuntur. Martialis. Dēnărĭis tamen hanc non emo Bassé tribus, & illud. Dilige Dēnărĭum. Martia. Hanc volo, quam redimit totam denārius alter. Item E Ante CVLA, in Diminutiuis Diēcula, vulpēcula. Ante MENTUM, incrēmentum. Ante FACIO vero communis est calefacio, tepefacio, liquefacio. Cat. Alta tepēfăcĭet commista sanguine cæde. Ouid. Thura liquēfăcĭunt, indutaq; cornibus aurum Victima vota facit. Claudianus. Sãguine q̃ largo græcos călēfecerit amneis. Idem. Interior glacies quō lĭquēfacta noto. Item O ante RIVS ria riũ ꝓducitur. Vxōris vxōria, Prætōrium. Nono ante CVLVM, corripitur antepenultima

rverriculum. CIES. canicies. TIVS. tia. tium. tribunitius. iustitia. sodalitium, CVLVS, cula, culum in diminutiuis. igniculus, anicula, reticulum. Notantur. Multitius. Nouitius. Redimiculum. Cuticula Canicula. Tegeticula. Craticula. Supposititius ante penultima producta. Iuuenalis.

Quid facient alii, cum tu multitiă sumas? Idem.
Iam sedet in ripa, tetrumq; Nouitiŭs horret. Idē.
Accipiet te Paulatim qui longa domi redimicula sumunt. Idem.
Semper & assiduo curata cuticŭlă sole. Persius.
Scire erat in voto, damnosa canicula quantum Raderet.- Martialis.
Dat tibi securos vilis tegeticŭlă somnos. Idem.
Parua tibi incurua craticŭla sudet ofella. Idem.

Hermes supposititius sibiipsi. Quotidian⁹ quoq; ti producit in hendecasyllabo illo apud Martialē. Cūltus sīndōnĕ nōn quōtīdĭānā. Dilŭuiū quoq; proluuies, Illuuies, & cætera à luo, corripiunt LV. Præterea Strymōnius. Pallădium. Adăgium, hæc Adăgio fœmininum. Præsĭdium, officium. iudĭcium. consĭlium. Exĭlium. Remĭgium. Augŭrium. Municĭpium. Monĭmentum. Munĭmentum. Contāgium. præsāgium. Perĭculum. Solātium. suāuiū. vestĭgium. fastidium. Conuĭuium. Iunonĭus, & id genus multa in ius ia ium, sequuntur sua primitiua Strĭmōnis. Pallădis. ăgo. adigo. nā Adăgium quasi ambagium, & circumăgium dicitur, qnòd p ora hominum circumagatur, vt illud, οὐ παντὸς ἀνδρὸς ἐς κόρινθον, ἔσθ' ὁ πλοῦς. Non omnium est Corinthŏ ire nauibus. Præsĭdis. effĭcis. Iudĭcis. Consŭlis. Exŭlis. Remĭgis. Augŭris. Municĭpis. Monĭmen. Munĭmen. contingis, præsāgis. Petiris. Solāris, Suāuis. Vestĭs. Fastĭdis. Conuĭua. Iunōnis. Notantur Sidonius. sidonia. sidonium. & connubiū, quorū

alterum contra primitiui sui penultimam, nu, cōem habet, vt diximus in exemplis mediarum communium. Nam nubo primam semper producit. alterū vero græcum est σιδόνιος. Homerus ὀδυσσείας β΄. αἰθίοπας θ᾽ ἱκόμην, καὶ σιδονίους καὶ ἐρεμβούς. quod & per ω magnum scribitur, vt βιστώνιος. Eurip. in helena σιδωνίαν δὸς, καὶ ἐρετμῶν ἐπιστάτας. de quo Stephanus σιδώνιος διὰ τοῦ ω μεγάλου. καὶ διὰ τοῦ ομικρου. Idem ἐκτείνεται δὲ καὶ λέγεται, βιστωνὶς διὰ τοῦ ω; καὶ βιστώνιος ποιητικῶς.

DE MEDIIS SYLLABIS DECLINATIONE COGNOSCENDIS.

Declinatione mediæ syllabæ cognosci possunt, si antepenultima syllaba declinando fiat penultima. nam si nescias, quanta sit antepenultima in Amauĕrimus. legĕremus. Carmĭnibus. tempŏribus. genitore, altitōnāte. domĭnorum. Clandestīnorum. perlēgerūt. confōdistis, flectendo cognosces, si ex antepenultima penultimam feceris, hoc modo amauĕrim legĕrē cărmina. Tempŏra gĕnĭtor. Altitŏnans. Domĭnus. Clandestīnus. Perlēgi. Confōdi.

DE MEDIIS SYLLABIS COGNOSCENDIS EXEMPLO.

Exemplo cognosces medias syllabas, quemadmodum & primas. Nam si neq; regula neq; aliquo ex prædictis modis, quanta sit media syllaba cognosci potest, ad alicuius approbati poetæ authoritatem recurrendum est. Medias vero modo breuis, modo lōgas authoritate, supra vt quæq; ad manus erant, connumerauimus. Sed iam de vltimis syllabis dicere incipiamus.

DE VLTIMIS SYLLABIS

Syllabæ quæ in vltimo loco positæ sunt, iisdem ferē modis cognosci possunt, quibus & primæ, & mediæ. Positione, amānt. legūnt, āt tū sume pedum

unde scissa coma. Diphthongo, poetæ hæc, heu. Declinatione, si declinaueris, nam si nescias in nominatiuo quanta sit vltima, cognosces plerunq; accentu in genitiuo crescente. nam in latinis dictionibus, si in penultima genitiui crescentis fuerit accentus, longa erit vltima nominatiui. Tellūs. salūs. Virtūs Delphīn. Samnīs, & huiusmodi producunt vltimam, quia penultima genitiui crescentis producitur. Tellūris. salūtis. Virtūtis. Delphīnis. Samnītis. Aduersatur huic regulæ palūs, quod licet in genitiuo palūdis penultimam producat, tamē vltimā nominatiui corripit, qd obseruauit etiā Seruius in libello de syllabis, citans illud Horatii, Regis opus sterilisq;, diū pălūs, aptaq; remis. aliqui tm̄ systolen fecisse Horatium dicunt, quod si esset, non præteriissent Acron, & Porphyrius diligentissimi interpretes. Item in Carmen. miles. sanguis. Corpus. si nescias quanta sit vltima cognosces in genitiuo cárminis, mĭlĭtis, sánguinis, córpŏris, esse breuem accentu in antepenultima. Excipiuntur masculina & fœminina in or. Doctŏr. doctōris. Sorŏr, sorōris. decŏr. decōris. honŏr. honōris. Item neutra in al, ut Animăl. animālis. ceruicăl. ceruicālis, & in ar, vt Puluinăr. pulinăris. lupanăr. lupanăris, & similia, quorum vltima nominatiui corripitur, licet penultima genitiui crescentis producais accentu. Contra pār. păris. lār. lăris. vās. vădis. pēs. pĕdis. cerēs, cerĕris. compōs. compŏtis. impōs. impŏtis. Bōs. bŏuis. sūs. sŭis. grūs. grŭis, producunt vltimam nominatiu, licet penultima genitiui crescentis corripiatur. In græcis autem dictionibus plerunque in genitiuo crescente accentus est in penultima, & tamen vltima nominatiui, & penultima genitiui est breuis. Amaryllìs amaryllídos. æneis. æneídos. Pallàs, palládos.

DE VLTIMIS SYLLABIS REGVLA COGNOSCENDIS.

Regula cognoſcuntur vltimæ ſyllabæ modis vndecim. Primo. A finita producuntur amā cōtrā, præterea, à poetā, à musā. Sed hic modus habet exceptiones treis, Prima eſt. Nominatiui, Accuſatiui, Vocatiui in a corripiuntur, hæc & o fabulă, priameĭă Virgo. hic & o prophetă. poetă. præter vocatiuos à nominatiuis græcis in as, hic æneas o æneā & græca in a productum, Nemeā, tegeā in quibus ā producitur, Virgilius. Vigilas'ne deum gens æneā? vigila. Statius.

Te Nemeā. tibĭ lerna comas, lariſſaq; ſupplex Poneret. Idem.

Non Tegeā, nōn ipſe Deo vocat alite felix Cyllene. Secunda.

Numeralia in ginta, finalē hn̄t indifferentē. Mart.

Sexagintā tĕras cū limina mane Senator. Virg.

Trigintā măgnos voluendis menſibus orbeis.

Tertia, Pută, iră, quiă corripiuntur.

Secundo, B. D. M. T. finita corripiuntur vt ăb. ăd. Militŭm. Caput. niſi aut poſitio, aut diphthogus, aut ſyncopa prohibeat, vt amānt, legūnt. āut. hāud fumāt, obīt pro fu mauit, obiuit. Iuuenalis.

Magnus ciuis obīt, ēt formidatus Othoni.

Tertio, C. finita producuntur, fāc. dīc. Dūc. Halēc. Præter Nĕc. Donĕc. Lăc breuia. Ouidius.

Prāuē (nĕc inuideo) ſine me liber ibis in vrbē. Idē.

Dōnĕc ĕrunt fontes, ſydera dōnĕc ĕrunt. Hic pronomen commune eſt, ſed de hic & hoc differemus in ſexto modo communium ſyllabarū.

Quarto, E finita corripiuntur. Millĕ. omnĕ. ſcribĕ. penĕ. ritĕ. ponĕ. Impunĕ, & huiuſmodi aduerbia. Ouid. Pēnĕ puer cæſis abducta armenta recepi.

Virg. Rītĕ sĕcundarent viſus. ſed hic modus habet

bet quinque exceptiones. Quarum prima, In ε à græcis in η producuntur. Πηνελόπη Penelŏpē. Πασιφάη. Pasiphăē. ὦ ἀγχίση, ὦ ἀχίλλη, ὄρφη, ὀδύσση. O Achille. Orphe. Vlysse. O Anchisē.

Secunda, Genitiui. Datiui. Ablatiui quintæ declinationis in E producuntur, vt huius, huic & a diē. fidē. Ouidius prima fidē vōcisq; ratæ tentamina sumpsit. Item ab hac famē.

Tertia, Imperatiua singularia secundæ coniugationis producuntur Monē. Docē. Manē. Valé vero, & cauĕ, cum corripiuntur, sunt à valo, & cauo tertiæ coniugationis. Ouidius.

Idq; quod ignoti faciunt, vălĕ dicere saltem Idem.

Tū căuĕ defendas, quāuis mordebere dictis. Quarta monosyllaba in e producuntur, tē. mē. sē. præter quĕ uĕ, nĕ pro an, nam quæ relatiuum. & uæ interiectio diphthongo producuntur. nota in tutĕ, & tutĕmet corripi tĕ, Lucretius. Accipe præterea quæ cŏrpora tutĕ necesse est. Idem.

Tūtĕmĕt à nostris iam quouis tempore vatum. Ennius, O Tite, tūtĕ Tāti tibi tanta Tyranne tulisti. Alphius Auitus, vt citat Priscianus, Seū tūtĕ mălis hōspĭtēs, seū tūtĕ cāptĭuōs hăbēs, sunt enim dimetri iambici. Quinta aduerbia in e à datiuo in o producuntur, doctē. pulchrē. valdē, pro validē ferē, à docto. pulchro. valido, fero præter benĕ & malĕ correpta. Ouidius.

Læta ferē lætus cecini tibi tristia tristis. fermē etiam pducitur, eiusdē cuius & ferè significationis. Iuuen. Mobilis, & varia est fermē nātura malorum.

Quinto, I finita producuntur, Deī. Amarī. dixī. Sed hic modus habet duas exceptiones. Quarum prima, datiui & vocatiui in I, quorum genitiuus singularis in os correptam apud græcos definit, corripiuntur, huic Palladĭ. Minoidĭ. o Phyllĭ. Amaryl-

lĭ, Parĭ, Alexĭ. Stat. Pallădĭ littoreæ celebrabat Scyros honorem. Cat. Morte ferox Theseus qualē Minōĭdĭ luctum. Ouidius. Phyllĭ făce expectes Demophoonta tuum. Virg. Mirabar quid mœsta deos Amaryllĭ vŏcares. Oui. Bella gerant alii, tu Părĭ semper ama. Virgilius. Te corydon o alēxĭ trăhit sua quęq; voluptas. Idē. Dāphnĭ, tŭum pœnos etiam ingemuisse leones Interitum. Quos casus à Græcis mutuati semper corripimus. Theocritus, δάφνι δὶ τῷ χαρίεντι συνάντετο βουκολέοντι μᾶλα νέμων, ὡς φαντὶ, καθ᾽ ὤρεα μακρὰ Μενάλκας. Idem κ᾽ ἦφα, δάφνι τάλαν. τί τὺ τάκεαι, ἀδ᾽έτε κώρα πᾶσαν ἀνὰ κράνας πάντ᾽ ἄλσεα ποσσὶ φορεῖται. Idem κύπρι νέμεσσατά, κύπρι θνατοῖσιν ἐπεχθής. Homerus. αὐτὰρ ὁ αὖτε πέλοψ δῶκ᾽ ἀτρέϊ ποιμένι λαῶν, Ατρεὺς δὲ θνήσκων ἔλιπε πολύαρνι θυέστῃ, αὐτὰρ ὁ αὖτε θυέστ᾽ ἀγαμέμνονι λεῖπε φορῆναι. Idem βάσκ᾽ ἴθι ἶρι ταχεῖα ποσειδάωνι ἄνακτι. In quibus δάφνῐ δῐ, ᾱτρεῐ, ποιμένῐ, ἄρνῐ θῠ, μέμνονῐ: datiui in I breuem desinunt. est enim tertia dactyli. Item δάφνῐ τᾰ ῑ ρῐ τᾰ. κῡ πρῐ νε̆. Vocatiui sunt, in I breuem desinentes. est enim secunda dactyli. Cum igitur apud latinos Daphnidi, Tyndaridi & huiusce modi datiui producunt I. fit per communem modum, cum dictio in breuem desinit, & est pedis principium, quod est frequentissimum apud Homerum. Sed de hoc differemus, vbi de communium syllabarum modis tractabimus. Secunda exceptio est, mĭhi, tĭbi, sĭbi, ŭbi, ĭbi modo pyrrhichii sunt, modo iambi. prima enim semper breuis est, vltima vero indifferens. in nĭ sĭ & quăsĭ vtraque corripitur, sunt enim duo pyrrhichii.

Sexto, L finita corripiuntur, animăl, Annibăl, vigĭl, mĕl, Consŭl. Præter Sōl, Pōl, nīl à nihil per synæresin, vt mī à mihĭ, & barbara in el syllabam. vt Da-

niēl, quæ producuntur.

Septimo. N finita producuntur. Pæan. Hymēn. ēn. quīn. Xenophōn. Delphīn. Sed hic modus habet exceptiones treis. Quarum prima est, forsăn forsităn. tamĕn. attamĕn. ĭn. vidĕn. ăn corripiuntur. Virg.

Fōrsăn ĕt hæc olim meminisse iuuabit. Idem.

Errabunda bouis vestigia, Fōrsĭtăn illum. Martial.

Quid ergo Casta facit? non dat. nōn tămĕn illa negat. Ouidius.

Nil mihi rescribas, āttămĕn ipse veni. Virgilius.

Quò te Mœri, pedes? an quò via dūcĭt ĭn vrbem? Catull.

Sic certē vĭdĕn, vt pertinaciter exiluere. Horatius.

Cōlchŭs ăn Assyrius, Thebis nutrītŭs ăn Argis.

Secunda est, Neutra in EN vt nomĕn carmĕn corripiuntur, quod ostendit accentus in antepenultima in genitiuo crescente, nóminis, cárminis. Tertia, nominatiui, accusatiui græci in on per o paruum, vt peliŏn, pylŏn, caucasŏn corripiuntur. Oui.

Et quas ossa tulit, quasq; altus Pēlĭŏn herbas. Idē.

Nōs Pўlŏn, antiqui Neleiā Nestoris arua Misimus. Idem.

Cāucăsŏn appellant. Item accusatiui in IN, vt Alexĭn. Martial. Tu licet & nostrum dixit Alēxĭn ămes. & in AN à Græcis in A, vt Iphigeniăn, æginăn.

Ouidius. Nescio quam dicunt Iphigenīăn ĭter.

Stat. Nanque ferunt raptam patriis æginăn ăb vndis

Nam à nominatiuo in as producitur, vt hūc ænean.

Virgil. Aeneān ălăcris palmas vtrasque tetendit.

O ctauo, O finita & corripi & produci possunt, & Amo. scribo. amando. Virgo. Cato. Sed hic modus quinq; habet exceptiones. Quarum prima est, Datiui. & ablatiui in o producuntur, vt huic & ab hoc Dominō, Temolō. Secunda, Monosyllaba in o producuntur, Stō, Dō. Tertia græca in ω ma-

gnum producuntur Didō. Mantō. Iō. Echō, præter Egō à græco ἐγώ, quod nusquam memini legere productam apud approbatos. sed vbique aut correptum, ille ĕgŏ qui quondam, aut per synalœpham, vt Stultus ego huic nostræ similem. Nam Ouidii illud in epistolis legendum sic est. Sed quid ego hæc reuoco? dictis hic omen abesto. Item apud Propertium illud, Thuscus ego, à Thuscis orior, Et apud eundum, Cum tibi nec frater, nec sit tibi filius vllus, Frater ego, & tibi sim filius vnus ego. Sic item & illud, Sed quid ego hæc, fessosq; optatis demoror vndis? Quòd si in iis ipsis exemplis non fiat collisio, defenditur magis vno ex modis comunium syllabarum, quàm quod producatur o. licet Probus produci posse dicat secundum naturam o literæ vocalis, quæ in vltimo frequentius producitur, quàm corripitur. Quarta, duŏ & sciŏ cum compositis corripiuntur. Virgil. Præterea duŏ nec tuta mihi valle reperti Capreoli. Idem. Si duŏ præterea taleis Idea tulisset terra viros. Idem, Nunc sciŏ quid sit amor. Idem, Nesciŏ quis teneros oculus mihi fascinat agnos. Quinta, illicŏ. modŏ. citŏ. corripiuntur. Sero autem quando, ergo, profecto indifferenter poni inueniuntur. Stat. Serō memor thalami. Mart. Dic mihi cras istud Posthume quandŏ venit. Idem, Dic bene. dic neutrum. dic aliquandŏ male.

Nono, R finita corripiuntur, Cæsăr. torculăr. pĕr. vĭr. amŏr. turtŭr. Sed hic modus duas habet exceptiones. Quarum Prima est. fār. lār. nār. uēr. fūr. cūr. pār cum compositis dispār. compār producuntur, cor vero commune est. Secunda in er à græcis in ηρ producuntur, vt aēr. cratēr. æther. charactēr. græce enim ἀήρ. κρατήρ. αἰθήρ. χαρακτήρ dicuntur. Præter patĕr & matĕr, quæ semper corripiuntur, licet à græcis veniant πατήρ. μήτηρ.

Decimo, S finita i qnq; diuidũtur preis.as.es is os.us.

As finita producuntur, maiestās, puellās, amās. Sed hæc regula duas habet exceptiones. Quarum prima est. Nominatiui in as quorum genitiuus in dos definit, corripiuntur, vt Pāllăs & inflexo quæ terret mænala cornu. Et, Quattuor autumnos plēĭăs orta facit. Secunda, Accusatiui græci in as eorum nominum, quę per os mittunt genitiuum, corripiuntur, vt āŏnăs in monteis vt duxerit vna sororum, Et, Permistos, hērŏăs, ĕt ipse videbitur illis. Et, Super Garamāntăs, ĕt Indos proferet imperium.

Es finita producuntur, vt pariēs, patrēs, docēs. Hæc regula habet exceptiones treis. Quarum prima est, Corripientia penultimam genitiui crescentis, corripiuntur, vt diuĕs. milĕs. sĕgĕs. Virgilius. Dīuĕs ĭnaccessos vbi solis filia lucos. Idem, Impius hæc tam culta noualia mīlĕs hăbebit? Ouidius Iām sĕgĕs est vbi Troia fuit, præter. Ariēs. abiēs. cerēs. fidēs. rēs. pēs. pāriēs. spēs. terēs, quæ producuntur. Secunda est. Nominatiui græci plurales in es corripiuntur. Virgilius. Nāīdĕs, indigno cum Gallus amore periret. Idem. ārcădĕs o mihi tum quā molliter ossa quiescēt. Idē. Infandi Cyclōpĕs, ĕt altis montibus errant. Idem. Thrācĕs ărant. Tertia, ĕs à sum cum compositis potĕs, adĕs modi tam indicandi, quàm imperandi, & penĕs, & inqĕs corripiũtur. Pers. fūr ĕs āit Pedio. Iuuen. Sī pŏtĕs illa pati. Virg. hūc ădĕs o Meliboee. Horat. Quēm pĕnĕs arbitriū est & vis, & norma loquēdi. nam ab edo ēs producitur differentiæ causa.

Is finita corripiuntur, ignĭs, Parĭs. hæc regula habet exceptiones septem. Quarum prima est, Datiui, & ablatiui, & accusatiui in is producuntur, his & ab his Dominīs, quīs, pro quibus, hos fōrīs, manīs, has partīs, hos, & has omnīs, leuīs,

ſed quīs & accuſatiui in is, tum vt differant à nominatiuo ſingulari, tum etiam, vt diphthongo longos eſſe ſignificetur, per ei melius ſcribentur, quod & antiquos feciſſe legimus. Illud igitur ſic, Tu calamos inflare leueīs, ego dicere verſus. Item Queīs ante ora patrum. Item Treīs nōtūs arreptas in ſaxa latentia torquet. Secunda producentia penultimam creſcentis genitiui producuntur, Delphīn, delphīnis. Samnis, ſamnītis. Tertia in is à græcis in eis per ei diphthongum producuntur, vt Pyróe īs, Simóe īs. Ouid. Interea volucres Pyroēis, ēous, & æthon. Idem, Hac ibat Sīmóeis, hīc eſt ſigeia tellus. quæ licet penultimam corripiant, tamen in ea accentus eſt acutus, quia integræ ad nos veniunt, ſed de his dicemus, vbi de accentibus tractabimus. Quarta monoſyllaba in is producuntur, vt uīs, sīs, præter, īs, quīs nominatiuos, mīs, tīs, bīs, quæ corripiuntur. Iuue. ſatyra quinta, corripuit poſſis in eo verſu. Tām ieiuna fames? cum poſsīs hōneſtius illic, melius tamen defenditur extremis, abiectione, vt corripiatur i per cōmunem modū. Quinta, Secundæ perſonæ ſingulares in ī s quartæ coniugationis producuntur, vt audīs. neſcīs. Mart. Nēſcis heu. neſcīs dominæ faſtidia Romæ. quod oſtendit circunflexo accentu penultima primæ & ſecundæ perſonæ pluralis neſcīmus neſcītis. Audīmus, auditis. Quod ſi apud poetas aliquando is correptam inuenias (quod ipſe non memini legere, nam illud apud Ouidium ſic legendum eſt, Neſcio, an exciderint mecum loca) non propterea dixeris, cōmunem eam eſſe ſyllabam. Nec, quia Virgilius dixit, obſtupuī, ſtĕtēruntq; comæ, propterea dicendum fuerit in ſtetērunt penultimam eſſe communem. Sexta, Velīs cum compoſitis malīs, nolīs, producuntur, quare in plurali penultima in prima, &

ſecunda perſona producitur, velīmus, malīmus, nolīmus, vel tis, malītis, nolītis. Septima, Secundæ perſonæ ſingulares, futuri ſubiunctiui producuntur, vt dederō. dederīs. audierō. audierīs. Ouidius. Da mihi te facilem dederīs in carmine vireis. Hora. Audierīs hæres ergo nunc Damna ſodalis. Idem. Miſcuerīs elixa, ſimul conchylia turdis, dulcia ſe in bilem vertent. vnde in plurali, vt ſupra diximus in tractatu de mediis ſyllabis, producunt penultimam primæ, & ſecundæ perſonæ, dederīmus, dederītis. audierīmus, audierītis, præteriti vero perfecti eædem ſingulares corripiuntur, vt dederim dederis. audierim, audieris, vnde in plurali prima & ſecunda corripiunt penultimam, vt dederĭmus, audiuerĭmus, id quod ex Diomede grammatico licet cognoſcere, ſic enim inquit. Et in hac ſubiunctiua numero plurali vniformem declinationem præteriti, & futuri temporis, accentus diſtinguit. Perfectum enim acuto accentu declinatur, futurum circunflectitur, ſic præterito cum dixerĭmus. Futuro cum dixerīmus. Sed notandum inueniri apud authores ɪs, futuri vltimam in ſingulari, & ʀɪ penultimam in plurali etiam correptas. Virgil. in ſexto, Cum tu ſupplex in rebus egenis, Quas genteis italum, aut quas non orāuĕrĭs vrbeis? Iuuenalis, Græculus eſuriens in cœlum iŭſsĕrĭs ibit. Idem. Si dĭxĕrĭs, æſtuo, ſudat. orauerĭs, iuſſerĭs, dixerĭs futuri ſunt tpis, & ʀɪs corripitur. Horat. In arte poetica. In verbis etiā tenuis, cautusq; ſerendis, Dĭxĕrĭs egregie. hic dixerĭs futuri eſt tpis, pro dices, aut dicere poteris, & tamen corripitur ʀɪs. Idem in ſermonibus. Nam fruſtra vitium vitāuĕrĭs illud, Si te alio prauum detōrsĕrĭs. Vitāuĕrĭs, & Detōrsĕrĭs, futuri ſunt temporis, & rĭs in vtroq; corripitur. Eſt enim ſenſus, fruſtra laborau eris vitādo aliquod

vitium, si prauus in aliud deflectes. vt si dixeris, frustra vitaueris Charybdim, si in Scyllam incideris, id est frustra poteris vitasse Charybdim, si in Scyllam incides. Quod in prima persona fiet manifestius, frustra vitauero Charybdim, si in Scyllam incidero. Siquis autem diceret sub persona. C. Cæsaris, Frustra subegerim Gallias, nisi & Pompeium vicero, alia est figura loquendi, quod quia non facit ad rem, prætерimus. Satis fuerit ostendisse secundam personam futuri subiunctiui vltima correpta etiam inueniri apud authores. Vnde Lucretius in primo, penultimam primæ personæ futuri in numero multitudinis corripuit. Quas ob res vbi vĭdĕrĭmus nil posse creari De nihilo tum quod sequimur, iam tectius inde Perspiciemus. Illud autem Virgilii in sexto, Nanque vt supremam falsa inter gaudia noctem ēgĕrĭmus, nosti, rĭ in ēgĕrĭmus bene correpta est, quia nō futuri est, sed præteriti temporis. Concludimus igitur, in præterito IS & RI corripi semper, in futuro vero & corripi, & produci posse. exempla cum RI producitur in futuro, adduximus supra, vbi de mediis syllabis regula cognoscendis, disseruimus. Veruntamen in prosa oratione illas ipsas IS & RI in præterito corripiendas, in futuro producendas censeo, vt sicut lego legĭs vltima correpta, legĭmus legĭtis penultima pronunciamus, ita legerīm legerīs vltima, legerīmus legerītis penultima breui pronunciemus, eodem modo, quia in amauerim amaueris. docuerim docuerīs. audiuerim audiuerīs. IS vltima corripitur, in amauerīmus amauerītis. docuerīmus docuerītis. audiuerīmus aduiuerītis, RI penultima corripietur. præterea sicut amo amās vltima, amāmus amātis penultima, docēo docēs vltima, docēmus docētis penultima, audio audīs vltima,

audīmus audītis penultima longa dicimus, ita contigero contigerīs vltima. contigerīmus contigerītis penultima, dedero dederīs vltima, dederīmus dederītis penultima, docuero docuerīs vltima, docuerīmus docuerītis penultima. Transiero transierīs vltima, transierīmus transierītis penultima producta dicamus. Quidam tamen RIS tunc produci aiunt à poetis, cum est principium pedis, nec aliter, & defendi vno ex modis syllabarum communium, RI autem in plurali produci regula, quia cum inueniuntur simul quatuor breues, licet vnam producere propter metrum. Sed, vt vidimus, Diomedes aliter sentit, vult enim omnino produci eas in futuro, corripi in præterito.

O s finita producuntur vt dōs. honōs. dominōs. Sed hæc regula duas habet exceptiones. Quarum prima est, ŏs ossis corripitur. Secunda græca in os per o paruum, vt Delŏs. Iliŏs. Chaŏs. huius Aeneidos, Tereŏs corripiuntur. Ouidius in chăos antiqui confundimur. Idem.

Attamen ille tuæ felix Aenēĭdŏs author. Martia.

Flet Philomena nefas incesti Tērĕŏs, & quæ
Muta puella fuit, garrula fertur auis. nam in os per ω magnum semper producuntur vt herōs, Minōs. Androgeōs.

V s finita corripiuntur, Deŭs. Sed hæc regula habet exceptiones quatuor. Quarum prima est. Genitiui singulares, & nominatiui, & accusatiui & vocatiui plurales producuntur, vt huius, hæ, has, & o manus. Secunda, Producentia penultimam genitiui crescentis, producuntur, tellūs tellūris. virtūs virtūtis. salūs salūtis. Notatur, vt supra dixi, palŭs palūdis in poetica. Regis opus, sterilisq; diu pālŭs, aptaq; remis, quod defendi potest exclusione s literæ correpta u, quemadmodum insulæ io-

nio in magno. Tertia, Monosyllaba in us producuntur plūs. thūs. mūs autem & sūs non solum quia monosyllaba, sed etiam quia græce μῦς σῦς dicuntur, & ὑψιλὸν longa est, id quod etiam accentu circunflexo ostenditur. Quarta, græca in ūs, vt panthūs. melampūs. Sapphūs. amatūs producuntur. Apus tamen composita etiam corripiuntur. Horatius in epodis. Pōlўpūs an, grauis hirsutis cubet hircus in alis. Idem, in sermonibus. Delectant, veluti Balbinum Pōlўpūs Agnæ. Sed tunc à græcis in os ad nos veniunt. nam græce & πολύπους & πόλυπος; & οἰδίπους & οἴδιπος, & τρίπους & τρίπος dicitur. nam Attici πολύπους, Aeolici πόλυπος dicunt, vt alterum sit per synæresim πολύπος πολύπους, vt νόος νοῦς, alterum abiectione, πολύποςἰπόλυπος. componitur enim à πούς, & πους à ποὸς ὀξυτόνως vnde ποὸς πούς cum acuto accentu. vide Etymologicon in dictione πούς. Multa de Polypo apud Athenæum habentur: in quibus & hæc, τὴν δὲ αὐτικτικὴν πολύπουν φασὶν, ὡς καὶ ἀλκίνουν, καὶ οἰδίπουν, καὶ τρίπουν δὲ λέβητα αἰσχύλον εἰρηκέναι ἐν ἀθάμαντι ἀπὸ ἁπλοῦ τοῦ ποῦς, ὡς νόος νοῦς, τὸ δὲ πόλυπον λέγειν, αἰολικὸν, ἀττικὴ γὰρ πολύπουν λέγουσιν, Αριστοφάνης δαιδάλῳ. ταῦθ᾽ ἕκοντα πολύπους, καὶ σηπίας. καὶ πάλιν πολύπουν μοι ἔθηκε, καὶ πάλιν πηγαὶ λέγονται πολύπου πλουμένου. ἀλκαῖος ἀδελφαῖς μοιχευομένοις ἠλίθιον εἶναι, νοῦν τε πολύποδος ἔχειν. ἀμειψίας κατεσθίοντι, δεῖ μὲν, ὡς ἔοικε, πολλῶν πολύπων. πλάτων παιδὶ, ὥσπερ πούς πολύποδας πρώτιστα σέ. ἀλκαῖος, ἔδω δ᾽ ἐμαυτόν. ὡς πολύπους. οἱ δὲ πολύποδα προφέρονται ἀναλογὸν τῷ πούς ποδός ποδὶ πόδα. paulopost subiungit, ἐπίχαρμος δ᾽ ἐν ἥβας γάμῳ, πόλυποίτε, σηπίαιτε, καὶ ποτ᾽ αἶναι τευθίδες χαλυσώδεις βολβίτις γραῖαί τ᾽ ἐριθακώδεες. ἀρχέστρατος δέ φησι, πώ-

λυποι ἐν τέ θώσῳ, καὶ καρίᾳ ἐστὶν ἄρισοι, καὶ κέρκυρα τρέφει πολλοὺς, μεγάλους τέ, τὸ πλῆθος. δωριεῖς δ' αὖ τὸν δὲ τοῦ ω μεγάλου καλοῦσι πωλύπουν, ὡς ἐπίχαρμος. καὶ σιμωνίδης δ' ἔφη, πώλυπον διζήμενος. ἀττικοὶ δὲ πολύπουν. Itidem etiam legitur in epigrammatis. ΑΝΤΙΠΑΤΡΟΥ, πώλυπος εἰναλίῃ πότ' ὑπὸ προβλῆτι γαληναίης ἠελίῳ ψύχειν πολλὸν, ἀεῖκε πόδα.. ΙΣΙΔΟΡΟΥ. πόλυπον ἀγρεύσας ποτε γύννιχος, ἐξ ἁλὸς εἰς γῆν ἔρριψεν, δήσας θηρὸς ἵμαιτο πέδην. Homerus quoque in ος vsus est nominatiuo in dictione ἄρτιπος, ait enim ἰλιάδος I. ἡδ' ἄτη, σθεναρή τε, καὶ ἀρτίπος οὕνεκα πάσας. vbi notandum in illo Horatii, Polypus an grauis, & in illo eiusdem, Balbinum Polypus Agnæ, Po produci posse dorice, à πωλύπος per ω magnum, eadem ratione etiam Polydamas apud Persium. Quanquam aliqui & pulypus & pulydamas per u legunt, p v, quoniam & πουλυδάμας, & πούλυπος per ου diphthongum apud Græcos cum πο producturi sunt, inueniuntur.

V finita producuntur omnia fluctū, manū, tū, diū, cornū, genū, amatū. Sed notandum neutra in u in nominatiuo, accusatiuo, & vocatiuo corripi, in reliquis vero produci, id quod Max. Victorinus de nominatiuo scribens sic testatur. V terminatus corripitur, vt cornŭ, genŭ, tonitrŭ. Quanquam Priscianns refragatur his verbis. In u neutrorum quæ indeclinabilia sunt in singulari numero, vt hoc genu, huius genu, hoc cornu, huius cornu. In quibus quamuis quibusdam artium scriptoribus videatur temporum esse differentia, Dicunt enim nominatiuum quidem, & accusatiuum, & vocatiuum corripi, reliquos vero produci. Ego in vsu pariter in omnibus produci inueni casibus hæc nomina, nec irrationabiliter. Omnis enim in quacūque parte terminatio in u desinens, producitur, vt fluctū, pan

thū,tū,diū. Ouid in Octa. Metam. Dextraq; à proplite læuum pressa genū, digitis, inter se pectine iunctis. Ecce enim hic accusatiuus est sine dubio, & producitur. Apud Virgilium quoque in primo Aeneidos Nuda genū, nōdōq; sinus collecta fluenteis, quomodo enim sinus collecta accusatiuum iunxit nominatiuo, sic etiam nuda genu. hæc Priscianus. Cui ego non accedo, primum quia eam regulam, quòd omnis in quacunque parte terminatio in V definēs producatur, ipse sibi videtur finxisse. Nam, qui ante eum fuerunt, grammatici, vt Max. Victorinus, Marius. Seruius aliter sentiunt, vt ipse & Priscianus testatur. Deinde quia pressa genū apud Ouidium, & Nuda genū apud Virgilium potest produci ratione communis syllabæ per eam regulam quæ dicit. In heroico versu cuiuscunque pedis sylla ba prior, cum à superiore verbo remanserit, promiscue longa erit, aut breuis, vt poeta voluerit, quoniam in ea pars orationis impletur, vt Virgilii illud in Georgicon tertio, Inualidūs, ĕtĭamq; tremens, etiam inscius æui. Ecce ūs natura breuis, producitur, quia est in fine dictionis, & pedis prima syllaba. Præterea præter Grammaticorum Victorini, & Seruii authoritatem, potest etiam V in nominatiuo corripi ad imitationem græcorum, qui, ὑψιλὸν in huiusmodi nominibus corripiunt, vt γόνυ apud Theocritum in eo versu, ἀλλ' εὐθὺς μέθιθι, ἀπωτέρω ἢ γόνυ κνῆμας, ἢ γŏνῠ, dactylus. sic πρόχνυ, apud Homerum ἰλιάδος I. πρόχνυ καθεζομένη. δεύοντο δὲ δάκρυσι κόλποι, πρόχνυ, pro πρὸ γόνυ pro ὡδὶ γόνυ, & abiectione ο πρόγνυ, καὶ πρόχνυ, & corripitur νῦ πρōχνῠ κᾰ, dactylus. ὑψιλὸν enim apud nos sæpe in V mutatur, vt τύ tu. μῦς. mus. κῦμαι Cumæ. δύο duo. γόνυ genu. Adde quod ibi Nūdā gĕnū potest genu esse septimus casus. Nam, etsi vni dictioni non licet diuersos casus cōiun

gere, duabus tamen & pluribus licet. Alba enim crinibus, & denteis mulier non licet dicere. Alba autem crinibus, & nigra facie, licet. Sic in verbis, etsi me amas, tamen mihi semper noces. Item Sed vos qui tandem, quibus aut venistis ab oris? Quóve tenetis iter? non igitur necesse est genu casus esse accusatiui, quia sequitur sinus collecta fluenteis, potest enim simul per nomē esse Synecdoche cum casu septimo, per participium vero, græca figura cum accusatiuo, ac si dixisset. Rubra genis, nodoq; sin⁹ collecta fluēteis. Esse Præterea septimum casum nuda genu, colligitur etiam ex Probo, vbi ait. Nominatiuum singularem aptōti nōminis, neutri generi V litera terminatum in poemate aliquo, non facilius inuenies, vt si facias hoc cornu, hoc genu, vel hoc gelu. Nā hæc nomina apud Virg. in septimo casu inueniuntur.

DE SYLLABIS NATVRA LONGIS.

Syllabæ natura longæ quinque modis esse possunt. primus est cum vocalis sola est, & producitur, vt, ō ānĭmam, & mores, cum qua dii nocte loquuntur, & Spem gregis āh sĭlĭce in nuda connixa reliquit, & dicitur is modus constare natura. Secundus est, cum diphthongus fuerit, de qua dicitur constat diphthongo, vt. æ. œ. au. eu. ei. Tertius est, cum præponitur consonanti, vt ēn ĕgō victa situ. de qua dicimus incipit. Quartus est, cum postponitur. vt Nē pĕtĕ connubiis natam sociare latinis, de qua dicimus, sic terminatur. Quintus est, cū inter duas, pluresve ponitur consonanteis. vt. Sōl qui terrarum.

DE SEPTEM MODIS COMMVNIVM SYLLABARVM.

Communiūm syllabarum modi sunt septem. Primus est, cum correpta vocalis excipitur à duabus consonantibus, quarum prior sit muta, sequens vero li-

quida, vt cy in cyclops. Est enim hic breuis apud Virgilium. Vastosq; ab rūpē cȳclopas. longa vero hic apud eundem. At genus è sylūis cȳclopum, & montibus altis. & Pa in patres, est enim hic breuis. Albanīquē pătres, atque altæ mœnia Romæ, hic longa, Perpetui soliti pātres considere mensis. vt a item in Atlas, est enim hic breuis, Viribus inferior (quis enim par ēssēt ătlantis viribus?) hic longa. Constitit hesperio regnīs ātlantis in orbe. Idq; tantum in eadem dictione, vt in superioribus exēplis. In diuersis autem dictionibus muta cum liquida nō potest producere antecedentem breuem, sed breuis, vt erat, remanet. vt Sūma pete, aut summas defringe ex ărbŏrĕ plantas. Item. Et coniuratos cœlum rescĭndere fratres. Et tum multa in tectis crepitans salit hŏrrĭdă grando. Et. Quam circum extremæ dextra, læuăquĕ trăhuntur, id quod Terentianus sic præcipit.

S i mediam vocalis habet, quam consona, & vda
E xcipiunt, nequeunt geminæ vexare priorem.
ū ndē trĕmor terris. aut hoc percūssă trĭdenti,
D actylus efficitur. nam longa est reddita prima,
E t mediam nil vda iuuat, quæ subdita currit,
S ic manet ūndĕ brĕuis, sic & percūssă tridenti.
S yllaba si contra fortisq;, & viuida detur,
ū ndē scire potes percūssā spumat arena,
R eddet spondeos iusta ratione locatos.
N ec modo, quia verbo finem facit ūndĕ. pŭtato.
S ic cecidisse, magis sermone notabis in vno
C ongruere, vt cassæ pariter sint consona, & vda.
E t solem geminū, etiā dŭplĭces se ostendere Thebas.
ē t dūplĭces mediam non possint reddere longa.
R espicis vdarum, quanuis modo fiat inanis,
S ubiectæ quoties, & iuris sint alieni. Non posse ait mutam cum liquida producere antecedentis dictio-

nis breuem, s vero literam posse. C. P. T. scilicet mutis præpositam quod ostendit eo versu, ūndē scīrē pōtes, percūssā Spūmāt ărena. Vbi ūndē, eūsā spondei sunt. Idem etiam colligitur ex his eiusdem versibus, in quibus docet præcedentis dictionis trochæum nunquam exire in spondeum adiumento consonantium, quæ sequuntur, sed in dactylum semper.

Quippe vbi sola manet verbi vocalis in imo,
Et breuis hæc abscissa, aliam, comitemq;, requirens.
Nullaq; consona iuncta parat dare temporis auctum,
Nil iam spondeo videas superesse relictum.
Vel tu ruriculæ, primum decurre Maronis.
Liber, & ālmă cĕres. & fērtē sĭmul Dryadesq;.
Munera vēstră cănо. & studium cui prīmă frĕmentem
Fudit equum magno tellus percūsă trĭdenti.
Ipsĕ nĕmus. Tegæē făuens, oleæq; Mĭnerua.
Diq; Deæq; omnes, studium quibus ărua tŭeri.
Quiq; nŏuas, & quiq; sătis, & quæq; sĭbi mox.
Nec tibi regnandi veniat tam dīră cŭpido.
Ann nĕ nŏuum. tunc ĭpsĕ tĭbi plus pārtē rĕlinquit.
Vērĕ nŏuo gelidus canis cum montibus humor
Liquitur, & Zephyrō putrīs se glēbă rĕsoluit.
Et quid quæq; fĕrat regio, & quid quæq; rĕcuset.
Bis decies, vnumq; supra, nisi fallimur, ecce
Dactylon efficiet talis, quem dico, trochæus,
Spondeum & nullum potuit dare versibus iisdem.

Non nisi in eadem dictione inueniri liquidam post mutam producere antecedentem breuem, sic idem Terentianus,

Vda igitur nunquam præbebit subdita tempus.
Præbebit verbo deprehensa, aut nomine eodem.
Rēplēt cum dico, subiecta est vuida mutæ.
Atlās vt græca, sic profero voce latina.
Vda secunda vtinam nostra sic voce sederet.

E xemplis sat erit, qui dixit membra pyrāchmōn
T ertia tūm cȳcnus, & quarta frequentior his est,
N am mutis docui subiectam hanc omnibus esse.
F ābrĭcĭūm dixīt, sācrum, qui limite quādrēt.
ā grĭcōla, ēt vēpris dixit saliere per ūtrēis
T empora sic præbent vdæ, cum subiiciuntur.

M tñ. & N liquidas post mutas in græcis tantum dictionibus inuenimus, vt sic dixerim, liquescere, & cassas fieri, quanq̃ M ne in dictione quidem græca apud nostros memini legere, sed N duntaxat. Ouid.

P īscosāmq; Gnĭdon, grauidamq; Amathunta metallis. Martialis.

D electat Marium si perniciōsūs ĭchneumon. Idem.
Q uæ capta est alio nupta Lacæna cȳcno;

Seneca in Hercule furente. Mundus puellæ serta cnosiacæ gerit. In quibus versibus sām. quĕ, Gnĭ. ō sūs. ĭ. cæ. nă. cȳ. treis esse dactylos videmus, & tă cnō iambum in quarto loco. atque Nudam nihil iuuare antecedentem breuem. Quod factum est ad imitationem græcorum, apud quos μ & ν frequenter post mutas effluunt. Euripides in phœnissis, Ἰσότης ἔταξε, κἀριθμὸν διώρισεν. Idem in iisdem, κλεινὰς θήβας, τοῖν δ' ἑλοῦ δυοῖν πότμοιν τὸν ἕτερον, ἢ γὰρ παῖδα σῶσον, ἢ πόλιν. In iisdem, τὰ μὲν παρ' ἡμῶν πάντ' ἔχεις, ἡγοῦ τέκνον πρὸς οἶκον, ὅς τὶς δ' ἐμπύρῳ χρῆται τέχνῃ. Idem iisdem. ἀπωλόμεσθα δύο κακῶ σπεύδεις τέκνον. Idem in Hecuba. ἔπλευσ', ὅπως δ' ἔπλευσα θεομανεῖ πότμῳ. In eadem. καὶ πεῖθ' ἔχεις δὲ πρόφασιν, ἔστι γὰρ τέκνα. Callimachus, Νύμφης, ὡς μεγχρέων οὐ λόγος οὐ δ' ἀριθμός. Theocritus, ἄμμες ἐν οὔτε λόγῳ τινὸς ἄξιοι, οὔτ' ἀριθμητοί. Cratinus. in cleobulinis, vt citat Hephæstion, ἔστιν ἀκμῶν, καὶ σφυρὰ νεάνια εὔτριχι πώλῳ. Idem in Panoptis, κράνια δισσὰ φορεῖν ὀφθαλμοὶ δ' οὐκ ἀριθμητοί. In horis, ὂν δὲ πρὸς εἶδος, ἄρ' ἦν οὐδὲν προσιδόν τι τεκμαρτόν. In

quibus

quibus, ῥιθμὸν in quarta ſede ſenarii verſus. Iambiει, & πό τμοιν, & bis τέκνοιν, & τέχνη, & πότμῳ in ſexta, ſex ſunt iambi. Item ἔ σι' να, dactylus in prima ſede heroici verſus item δ' οὐκ ἄρι. οὐ δ' ἄρι. οὐ τᾶ ρι' δ' ὄντι' τε, bis duo dactyli.

N etiam poſt M inuenitur apud Græcos ſyllabam facere indifferentem. Cratinus, ἀλλοτριογνώμοις ἐπλήσμοσι μνημονικοῖσι. λήσμοσι, dactylus Epicharmus & in Megaride, ἔυυμνος, καὶ μουσικὰν ἔχουσα πᾶσαν φιλίλυρος ἠχή. ἐυυ trochæus. Eſt enim metrum trochaicum, quod in locis imparibus non niſi trochæum, vel tribrachyn ſuſcipit. In ἔυυμνος, Y. ſequentibus μν. communis eſt. Callimachus, vt citat Hephæſtion, τὼς μὲν ὁ μνησάρχειος ἔφη ξένος. τὼς μὲν ὁ dactylus, vbi μν in μνημονικοῖσι, & in ἔυυμνος, & μνησάρχειος non producunt antecedenteis breueis ι. υ. ο. Quos imitatus Horatius in prima ode, dixit, Euterpe prohibet, nēc Pŏlўmnēia, vbi. L. Y. in Polymneia corripuit, licet ſequantur m & n. quæ poterant poſitione producere, vt in illo Heſiodi Τερψιχόρη τ', ἐρατώ τε, πολύμνιά τ' οὐρανίη τε, λῦ μνι ᾶ dactylus. eſt enim Euterpe cohibet, nec polymneia metrum choriambicum Aſclepiadeum tetrametrum conſtans, ſpondeo, duobus choriambis, & pyrrhichio, ſic, Eūtēr, ſpondeus. pē cŏhĭbēt, choriambus. nēc pŏlўmnē, iterum choriambus. ĭă, pyrrhichius. Idem quoque ſenſiſſe videtur Ouidius quinto Faſtorum, vbi ait: Diſſenſere Deæ, quarūm Pŏlўmneia cœpit. rūm pŏ lў, dactylus. quanquam hic & pulymnia legi poteſt, vt ſit ſpondeus rūm pū. vt illud apud Perſium, Nec mihi pūlўdămas, nec troiades labeonem, pro polydamas, quod ab Homero accepit, qui Iliados χ. ita Hectorem inducit loquentem ὤμοι ἐγώ, εἰ μέν κε πύλας καὶ τείχεα δύω, ποῦ λῦ δάμας μοι πρῶτος ἐλεγχείην ἀναθήσει, ποῦ λῦ δᾶ μας pro πουλυδάμας pro

pter metrum, vt illud Virgilii.

Venit & ūpilio, tardi venere bubulci, upilio pro opilio, eodem modo fortaſſe apud Ouidium Polymnia tetraſyllabum pro polymnia. Quanquam πωλύμνια, πωλυδάμας & huiuſmodi per ω magnum ſcribunt dores, vt πώλυπους Athenæo teſte, vt ſupra diximus in vltimis ſyllabis, quæ in us deſinunt, vnde Polymnia, Polydămas primam poſſunt producere ſecundum Dores, ſed magis placet, vt ſit pentaſyllabum polymneia, ad imitationem Horatii, cuius fuerat familiariſſimus, de quo ſic ſcripſit in Triſtibus, Detinuit noſtras numeroſus Horatius aureis, Dum ferit auſonia carmina culta lyra. Aliqui tamen vtrobique legunt polyhymnia, quod nō placet, non enim componitur ex πολὺ καὶ ὕμνος, ſed ex πολύ, καὶ μνεία, vt à memoria dicatur, cuius filias eſſe muſas teſtatur Heſiodus, μοῦσαι ὀλυμπιάδες κοῦραι, διὸς αἰγιόχοι, τὰς ἐν πιερίῃ κρονίδῃ τέκε πατρὶ μιγεῖσα μνημοσύνη, & licet græci per vnum ὑψιλὸν, & per iota μνι & carmine, & proſa oratione ſcribant, ſic πολύμνια προπαροξυτόνως, ſicut & Heſiodus eo verſu protulit, πολύμνιά τ' οὐρανίητε, & Gaza in tertio, vbi dicit, ἐξαιρεῖσθω τὰς εἰς μνῖ α, καὶ τρῖ α πολύμνια, ψάλτρια. τῷ ι γὰρ, tamen puto factum magis ἐξαιρέσει τοῦ ε ex ει diphthongo, quàm vel gemini υυ in vnum υ συναιρέσει, nam nuſquam legitur geminum υυ in vnum υ contrahi, vel alterius υ abiectione, quoniam quæ componuntur ex πολύ, ſeruant υ vt πολυειδής, πολύαινος, πολυυδρία. πολυΐστωρ. ex ει vero modo ι modo ε auferri κατὰ διάλεκτόν τινα legitur. nam Iones ἀσθένια pro ἀσθένεια, & εὐγενία, pro εὐγένεια ἐξαιρέσει τοῦ ε dicunt, vt in eodem libro de orthographia Gaza refert. Iones etiam, ἱρεὺς pro ἱερεὺς proferunt. Idem igitur in Polymnia factum dixerim, vt ἐξαιρέσει τοῦ ε proferatur ἰωνικῶς, receptumq́;

vt per I ab omnibus ſcribatur. Quod autem μυῖα per ει diphthongum ſcribatur, teſtis eſt Theodorus in eo ipſo de orthographia libro, vbi ait ἡ μυῖ πρὸ φωνήεντος μὲν μυῖον τῷ ι, μυεία τῇ ει. & etymologicon vbi legitur, μυεία. μέναι. μεῖα, καὶ καθ' ὑπερβιβασμὸν, μυῖα, καὶ συναιρέσει, μυεία. Ex πολὺ igitur, & μυῖα πολύμνεια, & diſſoluta ει diphthongo polymneia πεντασυλλάβως protulit Horatius propter metrum, quemadmodum in elegia factum legimus, quod quia per ει ſcribitur in penultima apud Græcos ſic, ἐλέγεια, noſtri interdum diſſoluta ει diphthongo, elegeia πεντασυλλάβως proferunt antepenultima producta. Ouidius.

Flebilis indignos elegēĭă ſolue capillos. Idem.

Blanda pharetratos elegēĭă cantet amores. Sed plerunque elegeia τετρασυλλάβως dicitur. Mart.

Detineat cultis, aut elegīă cōmis. Statius.

Quas inter vultu petulans elegīă prōpinquat, à quo elegidium diminutiuum. Perſius, Sed ſiqua elegīdĭă crudi dictarunt proceres. & vbique E & L E primæ ſyllabæ corripiuntur, & I à diphthongo ει producitur, ſic elegus ſemper corripit primas ſyllabas. ēlēgi igitur in eo verſu, flendus amor meus ēſt, ēlēgī flebile carmen, non nomen eſt, ſed verbum. Sunt præterea qui volunt legendum apud Horatiũ, Neque polymnia, licet repugnet ſyllaba, præſertim cum præcedat, ſi neque tibias, quaſi non liceat nec poſt neque ſubiungere, quod facile inuenitur. Virg. Sed neque Medorum ſyluæ ditiſſima terra, Nec pulcher Ganges, ſed non recte iudicant, primum quia non eſt quiſquam obſeruantior ſyllabarum Horatio. Deinde quia cum in cæteris fuerit diligentiſſimus, non eſt credendum fuiſſe hic tam negligentem, vt abuſus fuerit ſyllaba. Silius quoque corripuit R A in theramneo, cum dixit, Ecce inter.

primōs therāmneo ā sanguine clausi, mōs therā, dactylus. Phornutus qui de natura deorum scripsit, de Polymnia hæc inquit. πολύμνια δέ ἐςι πολυύμνητος ἀρετή. ἢ μᾶλλον ἢ πολλὸς ὑμνοῦσα, καὶ ὅσα περὶ τῶν προγενεςέρων ὑμνεῖται παρειληφυῖα, καὶ τῆς ἐκ τε τῶν ποιημάτων καὶ τῶν ἄλλων συγγραμμάτων ἐπιμελουμένη. vult igitur Phornutus ἀπὸ τοῦ πολὺ καὶ ὕμνος componi Polymnia. vtcunque igitur scripseris aut Polymneia aut Polymnia apud Horat. nam esse alterum necesse est, recte scripseris.

Duæ præterea mutæ inueniuntur aliquando non producere antecedentem breuē, vt M & N liquidæ. Martial. Sardonicās smărăgdōs, adamantas, iaspidas vno Portat in articulo Stella Seuere meus, cās smără, dactylus, aliqui tamen putant legendum smarados abiecto g propter metrum, quod non placet, sic Homerus, ὀδυσσείας δ'. ὅς, ἐν αἰνὶ θήβης αἰγυπτίης, ὅθι πλεῖςα δόμοις ἐνὶ κτήματα κεῖται θμοῖς ἐπί, dactylus, nec obstant κτ in dictione κτήματα. Idem αἰγύπτιη τῇ πλεῖςα φέρει ζείδωρος ἄρουρα φάρμακα, αἰγύπτι vtrobique dactylus, licet id per συνεκφώνησιν seu συνίζησιν esse posset, quæ fit modis quatuor, quorum vnus est, cum syllaba breuis & longa pro vna longa accipiuntur, vt hic τί ἤ τι, & alibi ὑμῖν μὲν θεοὶ δοῖεν ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες, μὲν θεοὶ. spondeus & μῆνιν ἄειδε θεὰ πηληϊάδεω ἀχιλῆος. δεω ἀχι, dactylus. Theocritus. θωρηχθεὶς ὧδε βουσὶν ἀνάρσιος αἰγυπτίησιν, αἰγύπτι, dactylus. Aeschylus in supplicibus ἡγεῖσθε βωμοὺς ἀςίκτους θεῶν ἕδρας. ςί κτους iambus in quarta sede senarii iambici. Herodianus etiam μέμνηκα, πέπτωκα κέκτηκα, ideo inquit duplicare principium præteriti perfecti per consonantem præsentis, & ε. quia μν. πτ. κτ. inueniuntur in metris sæpe efficere communem syllabam, vt facit muta cum liquida.

Illud obſeruandum, quod quotieſcunque in carmine inuenitur muta cum liquida indifferentem facere antecedentem ſyllabam, eſſe eam ſyllabam natura breuem,& propterea in proſa oratione ſemper eſſe corripiendã vt lūgŭbris, fūnĕbris mulĭĕbris à mŭlĭĕrĭs penultima correpta. Terent. Neque ſatis digna cui committas primo partũ mŭlĭĕrĕm. ĕrĕm pyrrhichius. Item, impĭgre. pódagra. chirăgra. tenĕbræ. latĕbræ. volŭcris. pharĕtra, & huiuſmodi. Præterea notandum vocaleis natura longas non poſſe vnquã corripi ſequente muta cum liquida, ſed produci ſemper & proſa & carmine, vt ſalūbris. lauācrum, arātrum. ſimulāchrum ambulācrum. candelābrum. volutābrum. delūbrum. mātres, & huiuſmodi, qa apud poetas nũquam leguntur penultima breui. aratrum tamen quidam putant corripere penultimam, quia græce τὸ ἄρατρον μικρῷ ſcribitur, ego tamen ſemper legi penultima longa tanquam à ſupino deductum, vt lauācrum. delūbrum. ſimulāchrum, & cætera, quæ ſupra diximus. Quod autem ſalūber producat penultimam, ꝓbatur hoc verſu Ouidii, Phœbe ſalūbĕr ădes, quem etiam Priſcianus citat.

Secundus modus eſt, cum ſyllaba vocali longa, vel diphthongo finita in fine dictionis, vocalis ſequitur nulla interpoſita conſonante. Eſt enim hic breuis,

Te Corydon ŏ ălexi, trahit ſua quenque voluptas,
& hic,
Credimus, ān quĭ ămant ipſi ſibi ſomnia fingunt?
& hic,
Inſŭlæ Ionio in magno, quas dira Celæno,
Harpyiæq; colunt aliæ.- & hic,
Victor apud rapidum ſimoenta ſub īlĭŏ alto.
hic autem longa,
Stant & Iuniperī, ēt caſtaneæ hīrſutæ, & hic,
Et ſuccus pecorī, ēt lac ſubducitur agnis. Item hic

Tūne ille Aeneas, quem dardaniō ānchise, & hic ō ĕgō quantum egi, quàm vasta potentia nostra est. Quod ad græcorum facimus imitationem, qui & vocaleis longas, & diphthongos in fine dictionis sequente vocali, modo corripiunt, modo longas seruant. Homerus ἄνδρα μοι ἔννεπε μοῦσα πολύτροπον, ὃς μάλα πολλὰ πλάγχθη, ἐπεὶ τροίης ἱερὸν πτολίεθρον ἔπερσε. hic enim & οι in ἄνδρα μοι corripitur sequente ε in dictione ἔννεπε & η in πλάγχθη sequente ε in ἐπεὶ, sunt enim duo dactyli, sic ἄνδρᾰ μοῖ πλᾰγχθῆ ἔ. Idem τῷ οἱ ἐπεκλώσαντο θεοὶ, οἶκον δὲ νέεσθαι εἰς ἰθάκην. Et ὦ πάτερ ἡμέτερε κρονίδη ὕπατε κρειόντων. hic enim neque οι in θεοὶ corripitur sequente vocali υ in ὕπατε, neque η in κρονίδη, quanuis sequatur οι in οἶκονδέ. sunt enim duo spondei. Idem ἡμετέρῳ ἐν οἴκῳ ἐν ἄργει τηλόθι πάτρης. in ἡμετέρῳ ω longa remanet, in οἴκῳ autem, corripitur. scanditur enim sic, ἡμĕτĕ, dactylus, ρῷ ἐν, dactylus. οἶκῶ ἔν dactylus ἄργει spondeus, τηλόθι dactylus. πάτρης spondeus. Sed græci in media quoque dictione tam simplici, quàm composita idem facere inueniuntur, sed raro, οι enim in hoc versu apud Aeschylum in Niobe, corripitur οἶσρος τοὶ αὐτὰς πάρτε νοῦς λοχεύεται, est enim versus trimeter iambicus, scanditur sic, ἴ σρὸς spondeus. τοῖ ᾰῦ iambus, τᾶς πᾶρ spondeus, θὲ νοῦς iambus, λὸ χεῦ iambus, ἔ τᾶι iambus. suscipit enim in locis paribus iambum, tribrachyn, anapæstum. Citant autem hunc versum Hephæstion, & Priscian. Item in hoc apud Theocritum, ὑψηλαὶς ἐς πόντον ὁρῶν, ἄειδε τοι αὐτᾶ, & in hoc apud eundem νύμφα καὶ προγένεος ἀπάνξασθαι μὲ ποι ἡσεῖς. Et οὔτετις ἐν ταλάρῳ πανίσδεται ἔργα τοι αὖτα. Item apud Homerum, οἱ δ᾽ ἀρετὴν οἷος ἐσσὶ, τί σε χρὴ ταῦτα λέγεσθαι. in quibus versibus, ει δὲ, τοι, σθαι, μὲ ποι, ἔργᾰ τοῖ θην αι ὅς, dactyli omnes. Hic autem longa rema-

net οι apud Homerum, παῦροι γάρ τοι παῖδες ὁμοῖοι πατρὶ πέλονται. μοῖ οῖ spondeus in quarta sede. Item αι hic apud Homerum corripitur σωλῆνα σ' ὑποψῆ ται ἀνιπτόποδες χαμαιεῦναι. Item hic ἔδμεναι οἷα συὲς χαμαὶ δὲ νάδες αἰὲν ἔδουσιν, δες χαμαῖ, dactylus, ες χαμαῖ etiam dactylus. hic vero longa remanet apud eundem, λοκρῶν δ' ἡγεμόνευεν ὀϊλῆος ταχὺς αἴας μείων, οὔτι τόσος γε, ὅσος τελαμώνιος αἴας. αἴας, in vtroque spondeus ʏ ɪ etiam corripitur hic apud Homerum ἕκτορ υἱὲ πριάμοιο, τίη δὲ συ νόσφιν ἀπ' ἄλλων ἕκτορ υἱ dactylus. hic vero longa apud eundem, τῶν ἦρχε ἀσκάλαφος, καὶ ἰάλμενος, ' ες ἄρηος. υἷ ες α dactylus. Sed, vt dixi, rarissime inueniuntur in media dictione correptæ syllabæ longæ, præsertim in heroico hexametro.

Tertius modus est, cum correptam vocalem in fine dictionis duæ sequuntur consonantes, quarum prior s litera mutis c, p, t, præposita. est enim hic breuis apud Virgil. Pōnĭtĕ spes sibi quisque suas. & hic apud Horat. Linquimus insani ridentes prǣmĭă scribæ. Item hic apud Catullum, Testis erit magnis virtutibus ūndă Scămandri pōnĭtĕ. prǣmĭă ūndă scă. tres dactyli. Eodem modo etiam apud Græcos, Homerus ἀκλεέες αἴδηλος ὑπὸ νε φέεσσι σκέδασθη. Idem, τῶν νῦν αἷμα κελαινὸν ἐϋῤῥοον ἀμφὶ σκάμαν δρον. Idem, ὃν ξάνθον καλέουσι θεοὶ ἄνδρες δὲ σκάμανδρον. In quibus s & p in dictione spes, & s & c & r in dictione scribæ, non obstant, quin antecedentes pedes pōnĭ tĕ, & prǣmĭă sin dactyli. Item s, & c, in dictione scamandri, & σ & κ σκέδασθη, & σκάμανδρον in vtroque versu, non obstant trochæis, qui præcedunt ūndă & ἔσσι & ἀμφὶ, & δρες δὲ, quin adiunctis sca, & σκε, & σκα syllabis fiant dactyli, ūndă scă, ἔσσι σκε, ἀμφὶ σκα, δρες δὲ σκα hic autem, Quisquĕ scire cupit, aut

quīsquē ſcribere curat, Et hic, āntē Steſichorum vatem natura creauit, Et hic, ūndē ſciſſa coma eſt, aut ūndē ſpiſſa corona apud Terentianum, nam apud alios non memini legere, longa eſt, Quinq; enim trochæi quīsquĕ, & quīsquē, & āntē & ūndē, & vndĕ, adepti, quod deerat, tempus poſitione S ſemiuocalis, &c. & t'. p mutarum, ſequente vocali longa, tranſire in ſpondeos. Interdum igitur S litera coniuncta mutis. C, P, T. vt diximus, iuuat præcedentem breuem interdum non iuuat. Sed cum non iuuat, fit, quia S litera vim ſuam frequenter amittere inuenitur apud vetuſtiſſimos tam ſequente vocali, ꝙ conſonante, vt apud Lucilium, quem citat Gellius, Campanus ſonipes ſucceſſor nullus ſequetur, nūllūs sĕ, pro nūllū sĕ dactylus. Item apud Ennium, quem idem citat Gellius, Doctus fidelis. ſuauis homo, facundus, ſuoq; contentus, atque beatus, ſcitus, ſecunda loquens, in Tempore Commodus, & verborum vir paucorum. Dō ctŭ fĭ.cūn dŭs sŭ. t'ātquĕ bĕ ſcītŭ sĕ, quatuor dactyli. Et apud Lucretium, Nam fierent iuuenes ſubito ex infantibus paruis. fān tĭ bŭ, dactylus. Item in illo Alcinoi epigrammate. Longe erit à primo quīſquīs sĕcundus erit. Quīſquĭ sĕ, dactylus. Nam quiſquis ſecundus erit, legi in antiquis codicibus. Et apud Catullum. Affixus noſtris tū dăbīs ſupplicium. tū dăbĭ, dactylus. In illo etiam Virgilli abiicitur S cum ſua vocali, Aut ouium fœtus, aut vrenteis culta capellas, ta'ūt ū, ſpondeus, & in illo eiuſdem, Inter ſe coiiſſe viros, & decernere ferro, r'ēt dē, ſpondeus, quemadmodum etiam citat Priſcianus. aliqui tamen legunt & cernere ferro, in quibus & Anneus Seneca. Nec mirum, S interdum ſic vim ſuam amittere, cū aſpirationem etiam loco ipſius in quibuſdam dictionibus Bœotes poſuerint multa

pro musa dicentes, vt Priscianus refert, quemadmodum contra, ipsa pro aspiratione sæpe inuenitur posita, vt semis. sex, & septem. se. si. sal à græcis ἥμις ἕξ. ἑπτά. ἑ. ἵ. ἅλς. Idem quoque patitur S Mudæ præposita in principio dictionis, nihil enim iuuat antecedentem breuem, vt apud Ouidium, Velatus veste sedebat In solio Phœbus claris lucēntē smăragdis, cēntĕsmă, dactylus. Lucanus. Et suffixa manu foribus testudinis inde Terga sedent crebro maculis distīnctă smăragdo, stīnctă smă. dactylus. Statius, Sudor ibi arcano florenteis īgnĕ smăragdos, īgnĕ smă, dactylus. Terentianus tamen S semiuocalem mutæ præpositam non iuuare inquit antecedentem breuem, cum vocalis, cui vnà cum muta adiungitur, breuis fuerit, contra, cum longa vel natura, vel positu fuerit iuuare, vnde si trochæus præcedat, spondeum fieri dicit, tertia vocali, quæ sequitur, producta, non fieri vero, si breuis illa fuerit, sed transire in dactylum. Siquis igitur dixerit, smȳrnā, strēpsā. spădā. scōlus. Stuthēă. Scōtussa smȳrmā erit spondeus, nam producitur nā, quia tertia, quæ sequitur vocalis, longa est strēpsă spă, dactylus, spă enim correpta remanet, quia tertia, quæ sequitur, vocalis, corripitur. dā scō spondeus, dā enim producitur, quia scō in scōlus longa est. thēăscŏ, dactylus, nam ă corripitur, quia scŏ in scŏtussa breuis est. hæc græce sic scribuntur (sunt enim vrbium, locorumve nomina apud Stephanum) ἡ σμύρνα, στρέψα, τὰ σπάδα, ἡ σκῶλος, στρούθεια, σκότουσσα.

S ed libet hic Terentiani ea de re versus subiungere.

H æreat ergo animo sexta hæc tibi viuida, parsq;
L ittera de numero, quam dixi, semisonantum,
Q uæ tibi treis tantum poterit subiungere mutas,
S iquando scūtum, spūmas, vel stāmina dico,

H æc ſola efficiet, nudo vt remanente trochæo,
S pondeum geminæ poſſint firmare ſonoræ.
E xemplis an praua ſequar, vel recta probabo.
Q uīsquē ſcīrē cūpit, vel quīſquē ſcrībērē curat.
ā ntē ſtārē dēcet, cum dico & ſeparo verbum.
ā ntē ſtēsīchōrum vatem natura creauit.
V ltima vocalis remanens, finisq; trochæi,
E xcipitur geminis, queis proximus exoritur pes,
Q uæ quanquam capite alterius verbi teneantur,
S ufficiant retro vires, & tempus oportet
C onſona quod debet geminata referre priori.
N am cur ſpondeo credas non reddere tempus
Q uæ tali poſitu, cum dactylus incidit, obſtant?
I ncipe ſi dicas, & ſcire, & ſcribere iungas
C reticus efficitur. Q ueis viribus ergo nocebit,
S ubdita præteritæ cur iiſdem viribus æque
T empora non præſtet, cum ſit ſubiecta priori?
Q uin mirum magis inuenias, vt tempore duplo
S emiſonans iſtæc pariterq;, & muta choærens,
C orreptam retro nequeant augere trochæi.
N am niſi vocalis producta ſequatur vtraſque.
T ertia, quas dixi, nullum poterunt dare tempus,
S cire etenim cum dico, & ſtārē ſpūmēns amnis,
T ertia vocalis producta adiungitur illis,
A tq; inde accipiunt vires, profiuntq; priori,
S i fuerit correpta, nihil præſtare valebunt,
C um ſcōpulam, ſpātium, ſtĭmulum ſubiungo trochæo. Siquis igitur dicat, īncīpē scīte puer iamq; īncīpē scrībere verſus, incipe in prima, & quarta ſede non dactylum, ſed creticum, id eſt amphimacrum faciet ſecundum Terentianum, propter ī longum in ſcite, & ſcribere poſt s, &c. idq; ille in heroico hexametro vitium dicit, non quod id non fiat aliquando, ſed quod raro. De arte enim ille ſcribit, non de licentia, nam feciſſe id antiquos, eoſ-

demq; approbatos constat, Virgilius, pōnitē spēs sibi quisq; suas. nam pōnitē, vt ille ait, est creticus, quia sequitur s cum p muta & vocali longa, in dictione spēs. Horatius. linquimus insani ridētes præmiā scribæ, præmiā hic quoque creticus, quia sequitur scri syllaba longa. Ouidius, spes bona dat vireis, animūm quōquē spes bona firmat viuĕrē spē vidi, qui moriturus erat. in vtroque versu est creticus, quoniam sequuntur s & p, non vocali producta. Idem vitiari temporibus dactylum, & creticum fieri, his etiam versibus ostenditur manifestius.

Consona si gemina est, qua proximus incipiet pes,
Cuius principium sexta hæc, quam dico tenebit,
Dactylus ille prior, quamuis sermone peracto,
Discretus, liberq; pedis compage secundi,
Sentiet accessum momenti, & temporis auctum,
Exemplo versus vnius vtrunq; probabis.
Ante supinatas Aquiloni ostēndĕrē glebas,
Tēndĕrē cum verbi finem simul & pedis explet,
Nil obstant pedis alterius modo consona, & vda.
Syllaba si contra veniat, qualem modo dixi.
Temporibus vitiatus erit pes, integer ante,
Ante supinatas Aquiloni ostēndĕrĕ strāges.
Tertia si longa efficitur, pes creticus exit.

Idem vitiari metrum heroicum ab Anapæsto refert, & tamē inuenitur interdum in heroico Anapæstus. Virgil. flūuĭōrum rex Eridanus. flūuĭō, Anapæstus. Vitandum ergo est, quod vitium fuerit, quodq; ipsi quoque poetarum principes rarissime licere sibi voluerunt.

Illud præterea operæpretium subiungere visum est, s literam ἀκτικὸν ϛοιχεῖον appellari à græcis, quod omnibus ferè mutis, atque etiam M liquidæ præponatur, vt σβεννύω. σπάρθη. σκῆπτρον. ϛέμμα. σθένος. σφίγξ. σκῆμα. σμάραγδος. ab aliquibus vero ἄσμ-

μον, & μοναδικὸν, quòd suæ cuiusdam sit potestatis, ἄσημον enim obscurum significat, & sine nota, seu signo, μοναδικὸν autem solitarium. Nam cum cæteræ semiuocales in quatuor liquidas L M N R, duasq; duplices diuidantur, ipsa sola quasi innominata & solitaria semiuocalis remanet. Sed quare à Terentiano modo vegeta, modo viuida, modo fortissima litera dicitur? An quia præter cæteras consonanteis, & præponi potest aliis consonantibus in principio dictionis, vt scutum spatium. stamen. scribo. strues. stlembus. splendidus., & supponi in fine, vt scrobs. frons. hyems. ars. puls. stirps. laus. theseus? An quia in heroico hexametro potest ex trocheo spondæum facere, vt supra est dictum, cum id mutæ liquidis adiunctæ non queant? An quia apud græcos tantæ est potestatis, vt cum mutis præponitur, non possit fieri reduplicatio in præteritis perfectis per consonantem præsentis, quemadmodum fit, cũ incipit verbum à muta cum liquida, vt à γράφω γέγραφα, à πλύνω πέπλυκα, à τρέφω τέτρεφα, vel etiam à πτ. κτ. mutis, atque μν liquidis quod tamen in his tantum præteritis fieri meminí legere, κέκτημαι ἀ κτάομαι. πέπταμαι, à πτάομαι. πέπτωκα à πτόω, μέμνημαι à μνάομαι, sed tantum ἐψιλὸν præteriti imperfecti augmentum, adsumant, quod à σίγμα & muta statim sequentibus sic producitur, vt non liceat vnquam esse breue, vt σπείρω ἔσπειρον ἔσπαρκα. στρέφω ἔστρεφον ἔστραφα eodem modo in iis, quæ à ζ ξ ψ incipiunt, propter σῖγμα, quæ in illis inest, vt ζάω ἔζαον ἔζηκα, ξέω ἔξεον ἔξεκα. ψάλλω ἔψαλλον ἔψαλκα.

Quartus modus est, cum correpta vocalis partem terminat orationis, quæ in vnam desinit consonantem, est principium pedis, vt hic apud Virgilium. Inualidŭs ĕtĭamq; tremens, etiam inscius æui, & hic apud Lucanum,

Dum sanguis inerat, dum vis materna, & hic apud Virgilium.

Pleiadas, hyadas, claramq; Lycaonis arcton. licet ab Homero acceperit πληϊάδας θ' ὑάδας τε, τότε σθέ-νος ὠρίων. Item hic apud eundem, Pectoribus inhians spirantia consulit exta. dus e ti, guis in e das hya, bus in hi, quatuor dactyli. Quod si post duos pedes, & semis, aut treis, & semis fiat penthemimeri, atque hephthemimeri datur, vt hic apud Virgil. Omnia vincit Amor, et nos cedamus amori, & hic apud eundem,

Ostentans artem pariter, arcumq; sonantem.

Sed de penthemimeri & hephthemimeri dicemus, cum de heroico metro tractabimus. Quod autem correptavocalis in nullam desinens consonantem, partem orationis terminet, & producatur, nullum occurrit exemplum, nec puto inueniri, præsertim, quia neminem legi, ex iis, qui de arte scripserunt, qui huius rei meminerit apud latinos. Nam græci id faciunt, Homerus, οἱ δὲ μέγα ἰάχοντες ἐπέδραμον ἦ ἐς ἀχαιῶν. Et, αὐτὰρ ἐπεὶ δαναῶν γένετο ἰαχήτε, θεόσ-τε. Et, ἀλλὰ τά γ' ἄσπαρτα, καὶ ἀνήροτα πάντα φύονται. γαὸ ἄ, τὸ ἴ ἄ. τὰ καὶ ἄ, tres dactyli. Illud vero. Νέστορα δ' οὐκ ἔλαθεν ἰαχὴ πίνοντά περ ἔμπης, in ε & ν desinit consonantem, vt illud, καὶ μὲν οἱ λύκιοι τέμνοι-τάμον ἔξοχα πάντων. Θέν ἄ. dactilus, & καὶ μὲν, sponsdeus, licet μὲν & pedis, & dictionis sit finis contra regulam, nisi quis legat, καὶ μήν. Illud obiter hic admonuerim, apud Priscianum in primo libro, vbi dicit, Apud Græcos tamen o quoque I sequente producere licet antecedentem breuem, pro Νέστορα δ' οὐκ ἔλαθεν ἰαχὴ πίνοντά περ ἔμπης, reponendum esse carmen illud, αὐτὰρ ἐπεὶ δαναῶν γένετο ἰαχή-τε θρόος τε, vt ἰῶτα sequatur o breuem, eamq; producat, sic τοῖε, vt Priscianus ait, nam in θένα.

& si θεῖν producitur sequente i per communem regulam, quæ talis est apud grammaticos græcos, de communi syllaba, ὅταν βραχεῖα οὖσα καταπεραιοῖ εἰς μέρος λόγου. καὶ τὴν ἑξῆς ἔχει ἀπὸ φωνήεντος ἀρχομένην, tamen non respondet verbis Prisciani, qui de eo loquitur, vbi notandum nō quacunque sequente vocali produci dictionis antededentis extremam syllabam, sed ἰῶτα tantum. legitur enim apud grammaticos, τῶν δὲ τὴν βραχειῶν εἰς μακρὰν ἀναφερόντων πρῶτος δύτος τρόπος, ὅταν βραχεῖα οὖσα καταπεραιοῖ εἰς μέρος λόγου, καὶ τὴν ἑξῆς ἔχει ἀπὸ φωνήεντος ἀρχομένην, οὐ τοῦ τυχόντος φωνήεντος, ἀλλὰ τοῦ ἰῶτα. Quod est Ex modis, quibus breuis syllaba in longam vertitur. primus hic est, cum breuis syllaba partem terminat orationis, & quæ sequitur dictio, à vocali incipit, non quacunque vocali, sed iota.

Quintus modus est, cum correptam vocalem suscipit Z. quæ cum possit præcedentem vocalem breuem producere, interdum pro simplici accipitur consonante, vt apud Virg. nemorōsă Zăcynthos, rōsă Ză, dactylus, nam in hoc producit, Mezenti ducis exuuias. Quod ad græcorum imitationem factum est. nam hic pro simplici accipitur consonante apud Homerum, οἱ δὲ ζάκυνθον ἔχον, hic vero pro duplici apud eundem, νῖσάντε ζαθέην, οῑ δὲ ζᾰ, τε̄ ζᾰ θε̆, duo dactyli, sed in primo dactylo δε̆ breuis remanet, licet sequatur Z, in secundo vero τε̆, quæ natura breuis est producitur sequente ζ. Theocritus autem primam in ζάκυνθος produxit, & pro duplici posuit., αἰνέαντά τεκρότωνα, καλὰ πόλις ἁζάκυνθος ᾱζᾱ spondeus. X. quoque inuenitur pro simplici consonante positum. Lucanus. Talis fama canit tumidum super ǣquŏră Xerxem. Terentianus. Nanque etiam duplex, quæ nobis vna relicta est.

Principium verbi quoniam proferre latini
Non valet,& tantum vocalis subdita currit,
Cum græcum inciderit nomen,quo possumus vti,
Si post dactylon accedat,nil tempora duplo
Officiet,gemini poterunt ostendere versus.
Pontibus instratis coniunxit līttŏră Xerxes,
Sanguine turbatus miscebat līttŏra xantus.
Līttŏră pes longa constat,breuibusq; duabus.
Tempora nec lædit duplex quin dactylos extet.
Pro duplici contra gemina est si consona lædit.
Pontibus instratis coniunxit līttŏră SCIRON.

Sextus modus est,cum pronomen hic c litera terminatū vocalis statim sequitur,Est enim breuis in hoc apud Virgilium,Sōlūs hĭc inflexit sensus, & in hoc apud eundem, Hĭc vĭr hĭc est, tibi quem promitti sæpius audis,Sōlūs hĭc,dactylus.hĭc vĭr hĭc,dactylus. Longa in hoc apud Martialem, Hīc ēst pampineis viridis modo Vestius vmbris. Terentianus tamen sōlūs hīc, Creticum esse dicit, & per cc geminum, & e scribendum, excludiq; E non etiam c, Quoniam nulla consonans excluditur, præter M cum inter duas ponitur vocaleis, quam per circuitum duodecimum Alphabeti locum tenere inquit. Idem quoque de neutro hoc sentit. hocce enim scribendum censet. Verba eius hæc sunt.

Creticus in nostris, si leuia carmina pangas,
Raro inuenitur. qualis hic Maronis est.
Īnsŭlæ ionio in magno,quas dira Celæno.
Creticus offendit pes primus,& asperat aureis.
Dabo & latentem,sed notandum creticum.
Sōlūs hīc inflexit sensum,nam primus & istic
Pes longiorem tertiam dat syllabam.
CC geminum quoniam sermonis regula poscit,
Vt fiat hicce plena vox,excluditur
Vocalis,dabitur,nec consona pellitur vlla,

Nisi quæ duabus obstat constat vna vocibus,
Cum venit in medium, vocesq; oblimat adhærens,
Bissenus istam litteram monstrat locus.
A ut geminum in tali pronomine si fugimus C C.
Spondeus ille non erit qui talis est,
H ŏc ĭllud germana fuit. sed & Hŏc ĕrăt alma.
Iambus ille fiet, iste Tribrachys.

Cui sententiæ accedit Priscianus, qui in decimo tertio de casibus pronominum, sic ait, Quamuis reliquis quoque casibus vetustissimi addebant eandem C E syllabam, hicce hunce hocce. Vnde vocali quoq; sequente per synalœpham manentibus duobus C C solebant producere hoc, vt Virgilius in secũdo Aeneidos. Hocc'erat alma parens, quod me per tela, per hosteis Eripis. Sed scriptorum negligẽtia prætermisit vnum C. Hæc illæ. Quòd siquis voluerit hic & ab hoc hicce & hocce fieri per apocopen, & cum corripiuntur sequente vocali, vt Sōlŭs hĭc inflexit sensum, & cum præcedunt dictionẽ à consonante incipientem vt Hic pietatis honos? & hoc Riphæus, hoc ipse Dymas. esto nam hoc idem & Terentianus sentire videtur. Sed cum præponuntur dictioni, quæ à vocali incipit, & producuntur per c c geminum scribenda sunt exclusa E per synalœpham, vt apud Ouidiũ, En ait, en hicc'est nostri contemptor. & apud Virgilium, Hocc'opus hic labor est. nam si essent per apocopam, corriperentur, &. Hĭc ĕst. non spondeus esset, sed iambus, Et hŏc ŏpŭs, non dactylus foret, sed tribrachys, quos pedes non recipit metrum Heroicum. Recte igitur Terentianus pro metri ratione vel duplicem haberi, vel simplicem dicit. nam si corripitur, vel præcedit dictionem ab vocali incipientem, fit per apocopen, cum vero producitur sequente vocali fit tantum synalœpha, quanquam

Seruius,

Seruius, primo æneidos aliter sentit.

Septimus modus est. cum correpta vocalis in vnam definit consonantem sequente aspiratione, quæ tanquam litera positionem facere posse nonnullis videtur, vt in illo Virgilii, Terga fatigamus hasta, vt mūs hā, sit spondeus, & mūs producatur ꝓpter aspirationem, quæ sequitur, cum potius id cæsuræ semiquīnariæ dādum sit. Item apud eūdem Graius homo infectos lin quens profugūs Hȳmēnæos, &, Ille latus niueum molli fultūs hȳăcintho, vt gūs & thūs producantur sequente aspiratione in hymenæo, & hyacintho, cū potius producātur, quoniā u vocalis definit in consonantem in fine dictionis & est principium pedis in vtroq; dactylo, gūs hȳmē, & tūs hȳă per quartum modum. Quare facile accedo iis, qui septimum modum superfluum dicunt.

Hæc de syllabarum quantitate occupatissimi scripsimus, & propterea multa consulto prærermisimus, quæ ad rem facere videbantur. Quanquam siqui hæc quoque accurate legerint, adeo se profecisse sentient, vt quod didicerint, nunquă pœniteat. Nūc autem de pedibus iterum plura quædam dicamus non inutilia studiosis.

DE PEDIBVS ET ACCIDENTIBVS VNICVIQVE PEDI.

Pes in metro est compositio syllabarum cum certa obseruatione, temporum sublationem, & positionem recipiens, quæ ἄρσις, ac θέσις græce dicuntur, fit autem pes è duabus plutibus'ue syllabis. Nam ex vna syllaba etiam si lōga fuerit, pes fieri non potest, quia duobus ictibus fit, non gemino tempore. nam bis ferire oporter etiam dua breuis, quod pulchre sic Terentia.

Vna longa non valebit edere ex sese pedem,
Ictibus quia fit duobus. non gemello tempore.

Breuis vtrinq; sit licebit, bis feriri conuenit. Parte nã attollit sonorem, parte reliqua deprimit, ἄρσιν hanc græci vocarunt, alteram contra θέσιν.

Pedi accidunt septem, Sublatio, Positio. Proportio. Numerus syllabarum. Tempus. Resolutio. Figura ἄρσις, & θέσις, quæ latine sublatio, & positio dicuntur, accidunt pedi, quoniam sustollere primam partem pedis, deprimere secundam oportet.

Proportio in pede, aut est æqua, aut dupla, aut sesquipla, quam & sesquialteram nunc dicunt, sed non recte, aut tripla, aut epitrite, aut superbipartiens tertias, aut epitetarte, aut epipempte, aut dupla epitrite.

Aequa est in iis pedibus, qui soluti tot tempora habent in sublatione, quot & in positione, vt sunt pyrrhichius, spondeus, dactylus, anapæstus. Pyrrhichii enim ἄρσις vnum tempus habet, & θέσις vnum, vt dĕŭs, spondei autem, & dactyli, & anapæsti sublatio duo habet tempora, & positio totidem, vt hērōs, tītўtŭs, flŭuĭōs.

Dupla proportio est, quoties altera pars alteram duplo vincit, vnde & nomen accepit, vt in iambo, & trochæo, & ambobus ionici. Iambi enim sublatio vnum tempus habet, positio duo. Trochæi vero cõtra, sublatio duo habet tempora, positio vnum. Ionici item minoris sublatio duo tempora habet, positio quatuor. Ionici autem maioris contra, sublatio quatuor habet tẽpora, Positio duo. vt dĭēs. mātĕr. Dĭŏmēdēs. Prōsērpĭnă.

Sesquipla proportio est, quoties altera pars alteram continet & eius dimidium, id est totum & semis, vt in pæanibus, qui habent quinque tẽpora, quorum altera pars sunt duo, tria altera. tria igitur & duo in se continet, & alteram duorum partem. vt Cæcĭlĭŭs. Hŏrātĭŭs, Mĕnĕlāŭs. Prĭămĭdēs. Hæc à græ-

cis ἡμιόλιος dicitur, de qua Aristoteles in rhetoricis sic, ἔστι δὲ τρίτος ὁ παιάν, καὶ ἐχόμενος τῶν εἰρημένων, τρία δὲ πρὸς δύ᾽ ἐστίν. ἐκείνων δὲ ὁ μὲν ἓν πρὸς ἕν, ἐνδέχεται δὲ καὶ τῶν λόγων τούτων ὁ ἡμιόλιος. οὗτος δέ ἐστιν ὁ παιάν. Huic fingere nomen latinos noluisse inquit Gellius decimo septimo libro, quoniam id absurde futurum erat, ait enim. Quale heri nomē hemiolio posset? Est aūt hemiolios, qui numerum aliquem totum in se habet dimidiumq; eius vt treis ad duo, quindecim ad decē, triginta ad viginti.

Tripla ꝓportio est, quoties vna pars ter alteram continet, vt in Amphibracho, cuius sublatio vnum tēpus habet, Positio tria, vt lătīnŭs. Epitrite ꝓportio est quoties vna pars cōtinet alteram, & tertiam partem eius, vt in epitritis, quorum vna pars quatuor habet tempora, altera tria, vt ărīstīdēs. ⏑ – – –. ārchĭmēdēs – ⏑ – –. Dēmŏsthĕnēs – – ⏑ –. Cōnstāntīnŭs – – – ⏑. Gellius autem sic de hac proportione dicit. Epitritos autem est, qui habet totum aliquem numerum, & eius partem tertiam, vt quatuor ad treis, duodecim ad nouē, quadraginta ad triginta.

Superbipartiens tertia proportio est, cum vna pars continet alteram, & duas tertias eius, vt in anticyprio pede syllabarum quinque & octo temporum, cuius sublatio tria tempora habet, positio quinque, vt vērbērātūrŭs – ⏑ – – ⏑.

Epitetarte proportio est, cum vna pars continet alteram, & quartam partem eius, vt in mesobrachy syllabarum quinque, & temporum nouem, cuius sublatio quatuor habet tempora, positio quinq; vt cōnuērbĕrātōs – – ⏑ – –.

Epipempte pcoportio est, cum vna pars continet alteram, & quintam partem eius, vt in caniocretico syllabarum quinque, temporum vndecim, cuius θέσις sex tempora habet, ἄρσις quinque, vt armā-

mentariis.

Dupla supertertia proportio est, cũ maior pars continet minorẽ bis, & alteram eius partem, vt in Musico è syllabis quinque, penultima & antepenultima longis, cæteris breuibus, temporum septem, cuius sublatio duo tempora habet, positio quinque, vt pŏpŭlābūndŭs. ∪ – – ∪ ∪.

Hæc nos de proportionibus, quæ pedibus accidunt. Sed M. Tullius in libro de perfecto oratore treis tantum esse pedum proportiones dicit his verbis. Pes enim, quia adhibetur ad numeros, partitur in tria, vt necesse sit partem pedis aut æqualem esse alteri parti, aut altero tanto, aut sesquimaiorem. Ita fit æqualis dactylus. duplex iambus, sesqui pæan. Et paulo inferius. Sed ita factos eos pedes esse, vt in eis singulis modus insit. aut sesquiplex, aut duplex, aut par. Idẽ quoque Fabius Quintilianns ait, his verbis. Rhythmus aut par est, vt dactylus, aut sesquiplex, vt pæan, cuius vis est è longa & tribus breuibus, quiq; ei contrarius, è tribus breuibus & longa, vel alio quoquo modo tempora tria ad duo relata, sesquiplum faciunt, aut duplex, vt iambus. Nam est è breui & longa. quiq; est ei cõtrarius. Sergius etiam inquit, omneis pedes treis diuisionũ habere formas, quæ pertineant ad grammaticos, æquam, duplam, sesquiplam, nã amphibrachyn, & epitritos ait excipi à Donato. Sed eos intelligit tantum, qui non sunt maiores quatuor syllabis, hoc est duarum syllabarum, quatuor pedes. trium, octo, quatuor, sedecim. Idem videtur sentire Terentianus, cum ait.

Vna porrò bis feriri quando poterit syllaba,
Temporum momenta sanè lege certa diuidunt,
Aut enim quãtum est in ἄρσει, tãtũ erit tempus θέσει,
Altera aut simplo vicissim temporis duplum dabit.

Seſquiplo vel vna vincet alterius ſingulum. Vbi obiter notandum accepiſſe ſyllabam in eo verſu, Vna porrò bis feriri quando poterit ſyllaba, pro complexione non literarum, ſed ſyllabarum, id eſt pro pede. In commentariis Hepheſtionis, treis easdem proportiones pedes habere ſcribitur, his verbis, τὰ δὲ μέτρα ἀπὸ ποδῶν τινῶν εἰσι, τῶν ἐχόντων ἢ ἴσον λόγον, ἢ διπλασίονα, ἢ ἡμιόλιον. καὶ τοῦ μὲν ἴσου εἴη ἂν δάκτυλος. –υυ. μία γὰρ μακρά, δύο βραχεῖαι τὸν αὐτὸν ἔχουσι λόγον. τοῦ δὲ, διπλασίονος τροχαῖος –υ, μακρὰ γὰρ τῆς βραχείας, διπλασίων, τῶν δὲ ἡμιολίου, βραχεῖος υ––, βραχεῖα γὰρ καὶ μακρὰ πρὸς τὴν μακρὰν λόγον ἔχουσιν ἡμιόλιον. ἴσος igitur λόγος, latine æqualis ratio, διπλασίων duplaris, ἡμιόλιος, ſeſquipla, ſiue, vt Capella inquit, ſuper dimidia dici poteſt. Harum autem prima proportio dactylica, ſecunda iambica, tertia pæanica nominatur. Illud non prætererim, Seſqui non ſignificare vnquam totum, ſeu integrum neq; per ſe, neque compoſitum, ſed dimidium tantum. cum igitur componitur cum eo, cui adiungitur, ſignificat etiam ſemis, vt ſeſquipes, ſeſquilibra, ſeſquimenſis. Varro libro primo de re ruſtica. Annus eſt diuiſus in quatuor parteis, totus, & idem ſubtilius ſeſquimenſes in octo. idem in eodem. vt nuces integras vno modio cōprehendere poſſis, quòd putamina ſuo quæque habeant loco natura compoſita, cum easdem ſi fregeris, vix ſeſquimodio comprehendas. Caue igitur dicas ſeſquialtera, ſeſquitertia, ſeſquiquarta, & huiuſmodi, ſed vel græcis vtere nominibus, vt Gellius dicit & Macrobius facit, vel ſuper dimidium, ſupertertium ſuperquartum & deinceps, vt traducit Martianus Capella. Non me latet quid Hermolaus, quid Politianus ſuper ea re ſenſerint. Illud Ciceronis me magis mouet, cum dicit, vt ſu-

pra recitaui, partem pedis aut æqualem eſſe alteri parti, aut altero tanto, aut ſeſqui maiorem, ſeſqui id eſt dimidio. Apud Vitruuium igitur & ſeſquialterum, & ternarium, & quintarium, & huiuſmodi latina, puto perperam legi, nec eſſe Vitrunii. Boetius etiam meo iudicio in his dictionibus lapſus eſt.

Numerus ſyllabarum accidit pedi, quia aut duarum ſyllabarum pes eſt, vt dĕŭs. aut trium, vt dŏmĭnŭs aut quatuor, vt ĭmpĕrātŏr. aut quinque, vt ālphĕſĭbœŭs. aut ſex, vt Măxĭmĭlĭānŭs.

Tempora pedi accidunt ad minimum duo, ad ſummum duodecim. Duo enim tempora habet Pyrrhichius, uu. Tria iambus, uuu. Quatuor ſpondeus uuuu. Quinque pæanes uuuuu. Sex ionici, u uuuuu. Septem daſius uuuuuuu. Octo ameboeus uuuuuuuu. Nouem Probrachys uuuuuuuuu. Decem moloſſoſpondeus uuuuuuuuuu. Vndecim creticomoloſſus uuuuuuuuuuu. Duodecim dimolottus uuuuuuuuuuuu.

Solutio accidit pedi, cum longa ſyllaba ſoluitur in duas breueis, vnde ſpondeus -- recipere poteſt treis ſolutiones. nam ſi ſoluas primam, facies anapæſtum uu-. ſi ſecundam, dactylum --u. ſi vtranq; proceleuſmaticum uuuu. Dactylus vero vnam tantum, ſoluēdo enim primā, facies proceleuſmaticū.

Figura accidit pedi, quia pedes aut ſimplices, aut duplices, aut heteroplici ſunt. ſimplices ſunt quatuor diſſyllabi, octo triſyllabi, qui nullam alterius pedis admiſtionem habet. Duplices vero ſunt ſedecim, qui è diſſyllaborum pedum geminatione conſtant, qui & combinati, & quadrati dicuntur. Heteroplici autem è diſſyllabis, cum triſyllabis compoſiti, ſunt duo & triginta, è triſyllabis autem cum triſyllabis quatuor & ſexaginta habentur numero, de quibus deinceps tractabimus.

DE QVATVOR PEDIBVS DISYLLABIS.

Pyrrhichius, qui & dibrachys, & bibreuis, & tripudiãs, & Cinesias, & pariambus, & hegemon, & ductor dicitur, constat è duabus breuibus, temporum duum. vt dĕŭs ∪∪. Recipit proportionem æquam vnius ad vnum & nullam solutionem, quia syllaba breuis resolui non potest. Dictus est autem pyrrhichius ἀπὸ τῆς πυῤῥίχης saltationis genere, vel ἀπὸ τοῦ πυῤῥίχου curetum deo de quo meminit Pausanias in libro tertio. Tripudiãs autem, quia tripudiis aptus, vnde & Cinesias cognominatus est, quia velox est παρὰ τὸ κινῶ moueo, græce κινησίας dicitur. Pariambus dictus est, quia iambum assequitur. frequenter enim in vltimo loco versus iambici inuenitur ἀπὸ τοῦ παρὰ καὶ ἴαμβος, πaρίαμβος. Hegemon autem, quia omniũ primus est. ἡγεμὼν enim ductor, pro quo male ægeon legitur à quibusdam. Et notãdum ideo è pyrrhichio breui pede incipere, qui de arte metrica scribunt, quoniam ante breue est factũ, quàm longum, sicut vnus numerus, ante quàm duo inuentus est. Spondeus qui & Pontificius dicitur pyrrhichio contrarius, cõstat è duabus longis, temporum quatuor. vt hērēs – –. Recipit proportionem æquam duorum ad duo, & solutiones treis. Soluitur enim in anapæstum ∪∪–. in dactylum –∪∪. in proceleusmaticũ ∪∪∪∪. dictus παρὰ τὴν σπονδὴν, id est, à libatione, quia in templis spõdiacis carminibus vtebantur, ne libantes sonum abominosæ vocis audirent.

Iambus qui & Daunius, & Gradarius dicitur, constat è breui, & longa, temporum trium, vt dĭēs ∪–. Recipit proportionem duplam vnius ad duo, & solutionem vnam in tribrachyn ∪∪∪. dictus παρὰ τὸ ἰαμβίζειν, τὸ ὑβρίζειν, quod est contumeliosum

esse quòd Iambe puella Cererem de filia solicitam male tractauit. est autē versui maledico habilis. alii παρὰ τὸ ἰὸν βάλλειν iambum appellatum putant, id est ab emittenda sagitta, quoniam ii, qui iaculantur, è breuī accessu, in extensum passum proferuntur, vt fortiore nixu teli ictum confirment, ideoq; iambum è breui & longa esse compositum.

Trocheus qui & Chorius, & Cordax, & Rutilius dicitur, constat è longa, & breui temporum trium, vt mātĕr -∪. Recipit proportionē duplam duorũ ad vnum, & solutionem vnam in tribrachyn ∪∪∪. Dictus trochæus παρὰ τὸ τρέχειν, quod est currere, quia metra trochaica volubiliter incedunt, ac in orbē, vt trochus, simili ratione rutilius dict⁹ est. Chorius autē χορεῖος græce dicitur, quod choreis, Cordax, quòd lasciuæ saltationi aptus sit.

Sed notandum Choreum eundem esse & cum trochæo, & cũ tribracho apud antiquos. Cicero enim de perfecto oratore, Dichoreus, inquit, vocatur cũ duo extremi chorei sunt, id est, è singulis longis, & breuibus, contra paulo inferius inquit. Ne iambus quidem, qui est è breui & longa, aut par choreo, qui habet treis breuis, sed spatio par, non syllabis. Quintilianus in nono de compositione inquit. Treis breueis Chorum, quem tribrachyn dici volunt, qui choreo trochæi nomen imponitur. Illo etiam argumento apparet nomen chorei trochæo quoq; inditum, quòd choriambus è chorio, & iambo compositus, è quatuor syllabis constat, prima, & vltima lõgis, cæteris breuibus. Quapropter cũ ꝑ trochæo ponitur, videtur, differentiæ causa, scribendum per I excluso E, quod & Terentianus fecit in eo versu χόρ̆ῐŏς idem nuncupatur à mastigris plurimis. Item in eo, Nã qui χόρ̆ῐŏς dicitur, & τροχαῖος idem est. χόριος in primo versu est tribrachys,

est enim metrum trochaicum, quod in prima sede admittit vel trochæum, vel trbrachyn, in secundo autem est anapæstus, est enim metrum sotadicum, quod in secunda sede nõ nisi anapæstũ suscipit. Idẽ quoque facit in hoc exametro heroico. Præmonui chŏrĭon dici, quem sæpe trochæum dicimus.

DE OCTO PEDIBVS TRISYLLABIS.

Dactylus, quem & πολιτικόν Græci appellant, constat è prima lõga, & duobus breuibus, temporum quatuor, vt Rōmŭlŭs – ∪ ∪. Recipit proportionẽ æquã duorum ad duo, & solutionem vnam in proceleusmaticum ∪ ∪ ∪ ∪. dictus ἀπὸ τῶν δακτύλων τῆς χειρός, hoc est à manus digitis, quia quemadmodum digitus treis habet articulos primum longiorem, breuiores cæteros, ita dactylus habet treis syllabas longiotem primam, breuiores cæteras.

Anapæstus, qui & antidactylus dicitur, quòd sit dactylo contrarius, cõstat è duabus breuibus, & lõga, temporum quatuor, vt nĕbŭlæ ∪ ∪ –. Recipit proportionem æquam duorum ad duo, & vnam solutionem in proceleusmaticũ. ∪ ∪ ∪ ∪. dictus παρὰ τὸ ἀναπαίαν. i. παρὰ τὸ ἀνάπαλιν ἀντικρούειν πρὸς τὸν δάκτυλον, quia recurrendo, sono reciproco repercutit dactylum.

Tribrachys, qui & brachysyllabus, & choreus dicitur, constat è tribus breuibus, temporum trium, vt dŏmĭnŭs ∪∪∪. Recipit ꝑportionẽ subduplam vnius ad duo. Dictus ὅτι ἔχει τρεῖς βραχείας συλλαβάς.

Molossus qui & canius, & hippeus, & vertunnus, & extensipes & trimacrus dicitur, tribracho contrarius, constat ex tribus longis tẽporum, sex vt ǣnē-ās, – – –. Recipit proportionem subduplam, duorum ad quatuor, & solutiones septem, in ionicum à minore ∪ ∪ – –. ionicnm à maiore – – ∪ ∪. in choriambum – ∪ ∪ –. in mesomacrum ∪ ∪ – ∪ ∪. in para-

pæona -∪∪∪∪. in pyrrhichanapæſtum ∪∪∪∪-. in dichoreum.∪∪∪∪∪∪,dictus moloſſus, quia moloſſi, id eſt, Theſſali ad bellum procedentes, huius modulata compoſitione vtebantur. hippius vero ἀπὸ τῶν ἵππων, equeſtri enim pugnæ conueniens modulabatur, & producit penultimam, quia græce ſic ſcribitur ἱππεῖος. trimacrus, ὅτι ἔχει τρεῖς μακρὰς συλλαβάς.

Amphibrachys qui & ſcolius, & Ianius, & amphibreuis dicitur, conſtat ex extremis breuibus, & media longa, temporum quatuor, vt lĭbēllŭs ∪-∪. Recipit proportionem ſubtriplam vnius ad tria, & ſolutionem vnam in proceleuſmaticum ∪∪∪∪. dictus amphibrachys, ὅτι ἔχει δύο βραχείας συλλαβὰς ἀμφὶ τὴν μακράν. media enim longa vtrinque breui cōcluditur ſyllaba. Scolius autem quia habiliter componitur ſcolio, quæ eſt ſpecies citharæ, vel μέλος τι σκολιόστιχον apud Suidam.

Amphimacrus qui & menſalis, & feſcennius, & creticus dicitur, conſtat ex exremis longis, media breui, temporum quinque, vt hērcŭlēs -∪-. Recipit proportionem ſubſeſquiplam duorum ad tria, & ſolutiones treis in pæana primum -∪∪∪. in pæana quartum ∪∪∪-. in orthiū ∪∪∪∪∪. dictus amphimacrus, ὅτι ἔχει δύο μακρὰς συλλαβὰς ἀμφὶ τὴν βραχεῖαν, id eſt à duabus vtrinq; longis breuem mediam amplectentibus. Creticus vero, quia Cretēſes ſaltando eius rhythmica compoſitione vtebantur.

Bacchus, qui œnotritus dicitur, conſtat è breui, & duabus longis, tēporum quinque vt ăthēnǣ ∪--. Recipit proportionem ſeſquiplam trium ad duo vel contra, & ſolutiones treis. in pæana ſecundum ∪-∪∪, in pæana quartum, ∪∪∪-, in orthiū ∪∪∪∪∪. dictus ἀπὸ τῆς βάκχης aptus enim bacchantibus. Fabius tamen, & Terentianus, Bacchium contra,

duabus longis, & vltima breui constare dicunt, vt infra post Terentiani carmina de pedibus, ostendemus. hic autem sequimur communem scriptorum opinionem tam græcorum, quam latinorum.

Palimbacchius qui & Latius & Antibacchius dicitur, constat è duabus longis, & breui, temporum quinque, vt Rōmanŭs – – ᴗ. Recipit proportionem subsesquiplam, duorum ad tria, vel contra, & solutiones treis, in pæana primum – ᴗ ᴗ ᴗ. in pæana tertium. ᴗ ᴗ – ᴗ. in orthium ᴗ ᴗ ᴗ ᴗ ᴗ. dictus palimbacchius, quia contrarius est bacchio. πάλιν enim hoc loco contra significat, vt παλινῳδία ἐναντία ᾠδὴ, ἢ τὸ τὰ ἐναντία εἰπεῖν τοῖς προτέροις. à nobis recantatio dici potest, cum quæ diximus, retractamus. & παλίντονα τόξα arcus, qui cum tenduntur in contrariã partem vertunt cornua. significat etiam rursus, & retro, vnde Palinurus. Mart. Minxisti currente semel Pauline carina, Meiere vis iterum, iam palinurus eris. & παλινάγγελος, ὁ πίσω ἐπανελθὼν ἄγγελος.

DE SEDECIM PEDIBVS QVATVOR SYLLABARVM.

Proceleusmaticus constat è duobus pyrrhichiis. i. è quatuor syllabis breuibus, temporum quatuor, vt phĭlŏsŏphŭs ᴗ ᴗ ᴗ ᴗ. Recipit proportionem æquam duorum ad duo, & nullam solutionem. dictus παρὰ τὸ παρακελεύειν, id est à cohortatione, & iussu nautico, cui ob celeritatem est aptissimus.

Dispondeus constat è dobus spondeis, id est è quatuor longis temporum octo, vt ōrātōrēs – – – –. Recipit proportionem æquam, quatuor ad quatuor, & solutiones decem, in spondeo dactylum – – – ᴗ ᴗ. in ameboeum – – ᴗ ᴗ –. in choriobacchium – ᴗ ᴗ – –. In diphyem, ᴗ ᴗ – – –. in latiochoreum – –

⏑⏑⏑⏑.in politicanapæstum –⏑⏑⏑⏑–. in choreobacchium ⏑⏑⏑⏑–.in didactylum –⏑⏑–⏑⏑. in diātidactylum ⏑⏑–⏑⏑–.in anapæstodactylum,⏑⏑––⏑. Si soluas igitur singulas longas dispondei, fient pedes quatuor è quinque syllabis,si binas,fient sex, è sex syllabis. plureis autem duabus non licet soluere,ne fiat pes plurium, quàm sex syllabarum, & transeat in solutam orationem,vnde molosso sponđeus non nisi quinque admittit solutiones. hac eadem quoque ratione, hexasyllabi pedes non soluuntur,quia cum sint sex syllabarum omnes, si soluas,creabitur pes maior sex syllabis, quod, vt supra dixi,non licet.

Diiambus constat è duobus iambis, id est è quatuor syllabis prima, & tertia breuibus, cæteris longis, temporum sex,vt prŏpīnquĭtās ⏑–⏑–.Recipit proportionem æquam trium ad tria,& solutiones treis in periambum ⏑–⏑⏑⏑.in pyrrhichanapæstū ⏑⏑⏑⏑–. in dichoreum ⏑⏑⏑⏑⏑⏑.

Ditrochæus qui & dichorius à Cicerone dicitur, cōstat è duobus trochæis, id est è quatuor syllabis prima, & tertia longis, cæteris breuibus, temporum sex,vt cāntĭlēnă –⏑–⏑.Recipit proportionem æquam trium ad tria,& solutiones treis, in Parapæona –⏑⏑⏑⏑.in hegemoscolium ⏑⏑⏑–⏑.in dichoreum.⏑⏑⏑⏑⏑⏑.

Antispastus cōstat ex iambo,& trochæo,id est è quatuor syllabis, prima & vltima breuibus, & mediis longis,temporum sex,vt ălēxāndĕr ⏑––⏑. Recipit proportionem æquam trium ad tria,& solutiones treis, in periambum ⏑–⏑⏑⏑. in hegemoscolium ⏑⏑⏑–⏑. in dichoreum ⏑⏑⏑⏑⏑⏑. dictus παρὰ τὸ ἀντισπᾶν, quod est distrahere, quia iambus, & trochæus,ex quibus cōponitur, inter se contrarii sunt.

Choriambus,constat è chorio,id est trochæo,& iam

bo, hoc est è quatuor syllabis, prima & vltima longis, & mediis breuibus, temporum sex, vt nŏbĭlĭtās – ∪ ∪ –. Recipit proportionem æquam trium ad tria, & solutiones treis, i parapæona – ∪ ∪ ∪ ∪. i pyrrhicanapæstum ∪ ∪ ∪ ∪ –. in dichoreum ∪ ∪ ∪ ∪ ∪ ∪. dictus, quòd ex chorio & iambo constet.

Ionicus à minore constet ex pyrrhichio, & spondeo, id est ex quatuor syllabis, duabus primis breuibus, cæteris longis, temporum sex, vt Dĭŏmēdēs ∪ ∪ – –. Recipit proportionem subduplam duorum ad quatuor, aut contra, & solutiones treis in messomacrum ∪ ∪ – ∪ ∪. in pyrrhicanapæstum ∪ ∪ ∪ ∪ –. in dichoreum. ∪ ∪ ∪ ∪ ∪ ∪.

Ionicus à maiore constat è spondeo, & pyrrhichio, id est è quatuor syllabis, primis duabus longis, cæteris breuibus, temporum sex, vt Dēmētrĭŭs – – ∪ ∪. Recipit proportionem duplam quatuor ad duo, & solutiones treis, in parapæona – ∪ ∪ ∪ ∪. in messomacrum ∪ ∪ – ∪ ∪. in dichoreum ∪ ∪ ∪ ∪ ∪ ∪.

Pæan primus cõstat è trochæo, & pyrrhichio, id est è quatuor syllabis, prima longa, & cæteris breuibus, temporum quinque, vt āmbrŏsĭŭs – ∪ ∪ ∪. Recipit proportionem sesquiplam trium ad duo, vel contra. & solutionem vnam, in orthium ∪ ∪ ∪ ∪ ∪. dictus pæan, quòd eo laudes Apollinis canerēt, quē pæana nuncupabant. vel ab inuentoris noīe dicitur & pæon per o. Sed apud Aristotelem & Ciceronē, & Quintilianum, & Pollucem pæan per a legitur.

Pæan secundus constat ex iambo, & pyrrhichio. i. è quatuor syllabis secunda longa, & cæteris breuibus, temporum quinque, vt pŏtēntĭă ∪ – ∪ ∪. Recipit proportionem sesquiplam trium ad duo, vel contra, & solutionem vnam, in orthium. ∪ ∪ ∪ ∪ ∪.

Pæan tertius constat è pirrhichio, & trochæo, hoc est è qnatuor syllabis, tertia longa, & cæteris bre-

uibus temporum,quinq;,vt ălĕxāndĕr ◡◡ – ◡.Recipit proportionem ſeſquiplam, duorum ad tria, vel contra,& vnam ſolutionem in orthium ◡ ◡◡◡◡.

Pæan quartus conſtat è pyrrhicho, & iambo hoc eſt è quatuor ſyllabis, vltima longa, & cæteris breuibus,temporum quinque, vt Dŏmĭnĭcī ◡◡◡ –. Recipit proportionem ſeſquiplam duorũ ad tria, vel contra,& ſolutionem vnam,in orthium.◡ ◡◡◡◡.

Epitritus primus conſtat ex iambo,& ſpondeo,id eſt è quatuor ſyllabis, prima breui & cæteris longis, temporum ſeptem,vt pŭēllārēs ◡ – – –.Recipit proportionem hyperpitriten trium ad quatuor, vel cõtra,& ſolutiones ſex, in iambo dactylum. ◡ – – ◡◡. in cyprium ◡ – ◡◡ –. in daſium ◡◡◡ – –. in ſcoliochoreon ◡ – ◡◡◡◡. in choreodactylum ◡◡◡ – ◡◡. in coreantidactylum ◡◡◡◡◡ –. dictus, quoniam ex iambo & ſpondeo cõſtat.id eſt è quatuor,& tribus, inter quæ eſt propoſitio ſupertertia, quæ græce ἐπιτρίτη dicitur.

Epitritus ſecundus conſtat è trochæo & ſpondeo, id eſt è quatuor ſyllabis, ſecunda breui, & cæteris longis,temporum ſeptem, vt cōndĭtōrēs. – ◡ – –. Recipit proportionem ἐπιτρίτην ſeu ſupertertiam trium ad quatuor,& ſolutiones ſex,in choriodactylum – ◡ – ◡◡.in ſtrophum – ◡◡◡ –.in daſium ◡◡◡ – –. in dactylochoreũ – ◡◡◡◡. in choreodactylũ ◡◡◡ – ◡◡. in choreoantidactylum ◡◡◡◡◡ –.

Epitritus tertius conſtat è ſpondeo & iambo,id eſt è quatuor ſyllabis,tertia breui,& cæteris longis,temporum ſeptem,vt cōncōrdĭæ – – ◡ –. Recipit proportionẽ ἐπιτρίτην ſeu ſupertertiã, quatuor ad tria, & ſolutiones ſex,in ſimplectum – – ◡◡◡.in ſtrophũ – ◡◡◡ –.in Dochimum ◡◡ – ◡. in dactylochoreum – ◡◡◡◡◡.in choreantidactylum, ◡ – ◡◡ – –.in anapæſtochoreum ◡◡ – ◡◡◡.

Epitritus quartus constat è spondeo, & trochæo, id est è quatuor syllabis, vltima breui, & cæteris lõgis, temporum septem, vt cōnstāntīnŭs - - - ᴗ. Recipit proportionem ἐπιτρίτη seu supertertiam quatuor ad tria, & solutiones sex, in symplectũ - - ᴗ ᴗ ᴗ. in doriscum - ᴗ ᴗ - ᴗ. in musicum ᴗ ᴗ - - ᴗ. in dactylo choreum - ᴗ ᴗ ᴗ ᴗ ᴗ. in choreoscolium ᴗ ᴗ ᴗ ᴗ - ᴗ.

DE DVOBVS ET TRIGINTA PEDIBVS PENTASYLLABIS.

Orthius cõstat è pyrrhichio, & choreo, id est è quinque syllabis breuibus, vt phĭlŏsŏphĭăm ᴗᴗᴗᴗᴗ. Recipit proportionem subsesquiplã duorum ad tria & nullam solutionem.

Molossospondeus constat è spondeo, & molosso, id est è quinque syllabis longis, temporum decem, vt fāstīdīuīstī - - - - -. Recipit propoŕtionẽ subsesquiplam quatuor ad sex, & solutiones quinque in caniodactylum - - - - ᴗ ᴗ. in caniantidactylum - - - ᴗ ᴗ -. in latiobacchium - - ᴗ ᴗ - -. in dactylocanium - ᴗ ᴗ - - -. in antidactylocanium ᴗ ᴗ - - - -. plureis quinque non recipit solutiones, quia siquis soluat duas lõgas, excedet pes sex syllabas, quod, vt supra diximus, non licet.

Probrachys constat ex iambo, & molosso. i. è quinque syllabis prima breui, cæteris lõgis, temporum nouem, vt hŏnōrāuīstī, ᴗ - - - -. Recipit proportionem subduplam trium ad sex, & solutiones non plureis quatuor, in bacchiodactylum ᴗ - - - ᴗ ᴗ. in bacchiantidactylum ᴗ - - ᴗ ᴗ -. in scholiobacchium - ᴗ ᴗ ᴗ. in choreocanium ᴗ ᴗ ᴗ - - -.

Hyperbrachys constat è trochæo, & molosso - ᴗ - - -. id est quinque syllabis, secunda breui. & cæteris longis; temporum nouem, vt vērbĕrāuīstī - ᴗ - - -. Recipit proportionem subduplam trium ad sex, & solutiones quatuor in creticodactylum

-u--uu. in creticum dactylũ -u-uuu. in dactylobacchium -uuu--in choreocanium uuu---.

Mesobrachys constat è spondeo, & bacchio, id est è quinque syllabis, media breui, & cæteris longis, tẽporum nouem, vt dīuĕrbĕrāstī --uu--. Recipit proportionem hypepitetartem, siue superquartam, quatuor ad quinque, & solutiones quatuor, in latiodactylum --u-uu. in latiātidactylũ --uuu-. in dactylobacchium -uuu--. in anapæstobacchiũ uu-u--.

Spondeocreticus constat è spondeo, & cretico, hoc est è quinque syllabis quarta breui, & cæteris lõgis, temporum nouem, vt cõnclāmāuērānt ---u-. Recipit proportionẽ hypepitetarten quatuor ad quinque, & solutiones quatuor, in caniochoreum ---uuu. in latiātidactylum --uu-. in dactylocreticum. -uu-u-. in anapæstocreticum uu--u-.

Calotibos constat è spondeo, & palimbacchio, hoc est ex vltima breui, & cæteris longis, temporum nouem, vt cõnclāmāuērĕ.----u. Recipit proportionem subsuperquartam, quatuor ad quinque & solutiones quatuor, in caniochoreũ ---uuu. in latioscolium --uu--. in dactylolatium -uu--u. in anapæstolatiũ uu---u. Sed hic pes, forte melius calotypos, quòd sit oblongus in speciem funis κάλως enim funis & τύπος. & λω per ω magnũ scribendum καλώτυπος.

Parapæon constat è trocheo, & choreo. i. è quinque syllabis prima longa, & cæteris breuibus, temporum sex, vt mūltĭlŏquĭŭm -uuuu. Recipit proportionem æquam trium ad tria, & vnam solutionem in dichoreum uuuuuu. Et dicitur παρὰ pæon. quòd sit plusquam pæon, qui constat quatuor syllabis prima longa, cæteris breuibus. Parapæon vero quinque, prima longa, cæteris breuibus. παρὰ. n. hoc

hoc loco significat præter, quod sit præter pæonem, id est, supra pæonem, & plusquam pæon. vnde παραφρονεῖν & desipere est, & plusquam sapere. παραβαίνειν præterire. sic apud nos præter. Terent. Quæ tum mihi lamentari præter cæteras visa est, & quia erat forma præter cæteras honesta, & libera li, id est, supra cæteras.

Pariambus cōstat ex iambo, & choreo. id est è quinque syllabis, secunda longa, & cæteris breuibus, tēporum sex vt ărĭstŏtĕlĭs ∪–∪∪∪. Recipit proportionem æquam trium ad tria, & vnam solutionem in dichoreum ∪∪∪∪∪∪.

Mesomacrus constat è pyrrhichio & dactylo, id est è quinque syllabis antepenultima longa, & cæteris breuibus, temporum sex, vt Hĭĕrōnўmŭs ∪∪–∪∪. Recipit proportionem subduplā, duorum ad quatuor, & solutionem vnam, in dichoreum ∪∪∪∪∪∪

Hegemoscolius constat è Pyrrhichio, & amphibracho, id est è qnque syllabis, penultima longa, & cæteris breuibus, tēporum sex, vt fămĭlĭārĭs ∪∪∪–∪. Recipit ꝓportiōnem subduplā, duorū ad quatuor, vel cōtra, & solutionē vnā, in dichoreum ∪∪∪∪∪∪.

Pyrrhichanapæstus constat à pyrrhichio & anapæsto, id est è qnque syllabis, vltima longa, & cæteris breuibus, temporum sex, vt phĭlŏsŏphĭæ ∪∪∪∪–. Recipit proportionem subtriplam duorū ad quatuor & solutionem vnam, in dichoreum ∪∪∪∪∪∪.

Diphyes cōstat è pyhrichio & molosso, id est è quinque syllabis, prima & secunda breuibus, & cæteris longis, temporum octo, vt pĕrămāuīstī ∪∪–––. Recipit proportionem subduplam duorū ad sex, vel contra, solutioneis treis, in anapæstodactylum ∪∪––∪∪ in diantidactylum ∪∪–∪∪–. in choreobacchium ∪∪∪∪––.

Choriobacchius constat è trochæo, & bacchio. i. e.

&

quinque syllabis, secunda & tertia breuibus, & cæteris longis, temporum octo, vt bēllĭgĕrāntēs – ⏑⏑ – – . Recipit proportionem superbipartientem tertias, trium ad quinque, & solutiones treis, in didactylum – ⏑⏑ – ⏑⏑. in polyticanapæstum – ⏑⏑⏑⏑ – in coriobacchium ⏑⏑⏑⏑ – –.

Ameboœus constat è spondeo, & anapæsto. id est è quinque syllabis, penultima & antepenultima breuibus, & cæteris longis, temporum octo, vt cœ̄nā tŭrĭūnt – – ⏑⏑ –. Recipit proportionem æquam, quatuor ad quatuor, & solutiones treis, in latiochoreum – – ⏑⏑⏑⏑. in polyticanapæstum – ⏑⏑⏑⏑ –. in diantidactylum ⏑⏑ – ⏑⏑ –.

Spondeodactylus constat è spondeo, & dactylo. i. è quinque syllabis, vltima & penultima breuibus, & cæteris lōgis, temporum octo, vt cōnclāmāntĭbŭs – – – ⏑⏑. Recipit proportionem æquam, quatuor ad quatuor, & solutiones treis, in latiochoreum – – ⏑⏑⏑⏑. in didactylum – ⏑⏑ – ⏑⏑. in anapæstodactylum ⏑⏑ – – ⏑⏑.

Symplectus constat è spondeo, & choreo. i. è quinque syllabis prima & secunda longis, & cæteris breuibus, tēporum septem. vt hǣrēdĭpĕtă – – ⏑⏑⏑. Recipit proportionem epitritem, quatuor ad tria, & solutiones duas, in dactylochoreum – ⏑⏑⏑⏑⏑ in choreodactylum ⏑⏑⏑ – ⏑⏑.

Iambodactylus constat ex iambo, & dactylo, id est è quinque syllabis, secunda & tertia longis, & cæteris breuibus, temporum septem, vt hŏnōrātĭ̆ŭs ⏑ – – ⏑⏑. Recipit proportionem hyperpitritē trium ad quatuor, & solutiones duas, in scoliochoreum ⏑ – ⏑⏑⏑⏑. in choreodactylum ⏑⏑⏑ – ⏑⏑.

Musicus constat è pyrrhichio, & palimbacchio. i. è quinque syllabis, penultima, & antepenultima longis, & cæteris breuibus, temporum septem, vt pŏ-

pŭlābūndŭs ◡◡--◡. Recipit proportionem altero tanto, & sesqui maiorem, duorum ad quinque, & so lutiones duas, in anapæstochoreum ◡-◡◡◡ in cho reoscolium ◡◡◡◡-◡.

Dasius constat è pyrrhichio, & bacchio, id est è qnq; syllabis, vltima & penultima longis, & cæteris breuibus, temporum septem, vt ŏpĭtŭlāntēs ◡◡◡--. Recipit proportionem altero tanto, & sesqui maiorem duorum ad quinq;, & solutiones duas, in choreodactylum ◡◡◡-◡◡. in choreantidactylum ◡◡◡◡◡-.

Dochimus cōstat è pyrrhichio, & cretico, id est è quinque syllabis, vltima & antepenultima longis, & cæteris breuibus, temporum septem, vt hy̆ăcĭnthĭnās ◡◡-◡-. Recipit proportionem altero tanto, & sesqui maiorem, duorum ad quinque, & solutiones duas, in anapæstochoreum ◡◡-◡◡◡. in choreantidactylum ◡◡◡◡◡-.

Choriodactylus constat è trochæo, & dactylo, id est è quinque syllabis, prima & tertia longis, cæteris breuibus, temporum septem, vt vērbĕrāntĭbŭs -◡-◡◡. Recipit proportionē hyperpitritem trium ad quatuor, & solutiones duas, in dactylochoreum -◡◡◡◡◡. in choreodactylum ◡◡◡-◡◡.

Spondeoscolius constat è spōdeo, & amphibracho, id est è quinque syllabis, vltima & antepenultima breuibus, & cæteris longis, temporum octo, vt dīuerbĕrāntūr --◡-◡. Recipit proportionē æquam, quatuor ad quatuor, & solutiones treis, in latiochoreum --◡◡◡◡. in dactyloscolium -◡◡◡-◡. In anapæstoscolium ◡◡-◡-◡.

Periambodes constat ex iambo, & bacchio, id est è quinque syllabis, prima & tertia breuibus, & cæteris longis, temporum octo, vt ĭmāgĭnāntēs ◡-◡--. Recipit proportionem superbipartientem ter-

tias, trium ad quinque, & solutiones treis, in scoliodactylum ◡–◡–◡◡. in scoliantidactylum ◡–◡◡◡◡–. in choreobacchium ◡◡◡◡––.

Cyprius constat ex iambo, & anapæsto, id est è quinque syllabis, secũda & vltima longis, & cæteris breuibus, tẽporum septem, vt ărĭstŏtēlēs. ◡–◡◡–. Recipit proportionem hyperpitritẽ triũ ad quatuor, & solutiones duas, in scoliochoreum ◡–◡◡◡◡. in choreantidactylum ◡◡◡◡◡–.

Anticyprius constat è trochæo & palimbacchio .i. è quinque syllabis, secũda, & vltima breuibus & cæteris lõgis, tẽporum octo, vt vērbērābāmūr –◡––◡. Recipit proportionem superbipartientem tertias, trium ad quinque, & solutiones treis, in creticochoreum –––◡◡◡. in dactylobacchium –◡◡◡––. in choreocanium ◡◡◡–––.

Iambocreticus constat ex iambo & cretico. i. è quinque syllabis, prima & penultima breuibus, & cæteris longis, temporũ octo, vt ĭmāgūncūlī ◡––◡–. Recipit proportionem superbipartientem tertias trium ad quinque, & solutiones treis, in bacchiochoreum ◡––◡◡◡. in scolianapæstum ◡–◡◡◡–. in choreocreticum ◡◡◡–◡–.

Doriscus constat è trochæo, & amphibracho. id est è quinque syllabis prima, & penultima longis, & cæteris breuibus, temporum septem, vt pӯgmălĭōnĭs –◡◡–◡. Repicit proportionem hypertritem trium ad quatuor, & solutiones duas, in dactylochoreum –◡◡◡◡◡. in choreoscolium ◡◡◡–◡◡.

Periodus constat ex iambo & amphibracho. id est è quinque syllabis, secunda & penultima longis, & cæteris breuibus, temporum septem, vt ĭmāgĭnāmūr ◡–◡–◡. Recipit proportionem hyperpitritem trium ad quatuor, & solutiones duas, in scoliochoreum ◡–◡◡◡◡. in chorteoscolium ◡◡◡◡–◡.

Antiperiodicus constat è trocheo, & cretico, id est è quinque syllabis secunda & penultima breuibus, & cæteris longis, temporum octo, vt lībĕrālĭtās -u-u-. Recipit proportionem superbipartinentē tertias trium ad quinque, vel contra, & solutiones treis in creticochoreum -u-uuu. in polyticanapæstum -uuuu-. in choreocreticum uuu-u-.

Strophus constat è trochæo, & anapæsto, id est è quinque syllabis, prima & vltima longis, & cæteris breuibus, temporum septē, vt mūltĭlŏquĭī -uuu-. Recipit proportionem hyperpitritem, trium ad quatuor, & solutiones duas, in dactylochoreum -uuuuu. in choreantidactylū uuuuu-.

Antistrophus constat ex iambo, & palimbacchio. i. è quinque syllabis, prima & vltima breuibus, & cæteris longis, tēporū octo, vt ămāuĭssēmŭs u---u. Recipit propotrionem superbipatientem tertias, trium ad quinque, & solutiones tres in bacchiochoreum u--uuu. in discolum u-uu-u. in choreolatium uuu--u.

DE QVATVOR ET SEXAGINTA PEDIBVS HEXASYLLABIS.

Pedes hexasyllabi, qui heteroplici dicuntur, nascuntur è trisyllabis geminatis. sunt autem numero quatuor & sexaginta, horum nullus resoluitur, quoniam pedes non amplius quàm sex syllabas habent.

Dichoreus constat è duobus choreis, id est è sex syllabis breuibus, temporū sex, vt rĕsĕcŭĕrĭtĭs uuuuuu. Recipit proportionem æquam, trium ad tria.

Dicanius constat è duobus molossis, id est è sex syllabis longis temporum duodecim, vt cīrc ūmuallāuērūnt ------. Recipit proportionem æquam sex ad sex.

Diantidactylus constat è duobus anapæstis, id est è sex syllabis, tertia, & vltima longis, & cæteris breuibus, temporum octo, vt ăgămēmnŏnĭās ᴗᴗ–ᴗᴗ–. Recipit proportionem æquam, quatuor ad quatuor.

Didactylus cōstat è duobus dactylis, id est, è sex syllabis, prima & quarta L. & cæteris B. temporum octo, vt bēllĭgĕrāntĭbŭs –ᴗᴗ–ᴗᴗ. Recipit proportionem æquam, quatuor contra quatuor.

Discolius constat è duobus amphibrachis. i. è sex syllabis, secūda & penultima longis, & cæteris breuibus, tēporū octo: vt căcātūrĭēbām ᴗ–ᴗᴗ–ᴗ. Recipit proporrionē æquā, quatuor aduersus quatuor.

Dicreticus cōstat è duobus amphimacris. i. è sex syllabis: secunda & penultima breuibus, cæteris longis, temporum decem, vt ōccŭpātĭssĭmō –ᴗ––ᴗ–. Recipit proportionem æquam, qnque ad quinque.

Dibacchius cōstat è duobus bacchiis: id est è sex syllabis, prima & antepenultima breuibus, cæteris lōgis, temporum decem, vt rĕdārgūtĭōnēs ᴗ––ᴗ––. Recipit ꝑportionē æquam, qnq; aduersus qnque.

Dilatius constat è duobus palimbacchiis, id est, è sex syllabis, tertia, & vltima breuibus, cæteris: L. vt prō nūntĭābāmŭs ––ᴗ––ᴗ. Recipit proportionem æquam, quinque ad quinque.

Choreocanius constat è tribracho, & trimacro, id est è sex syllabis, tribus B. totidē L. temporū nouem vt sŭbŏnĕrāuērūnt ᴗᴗᴗ–––. Recipit proportionem subduplam trium contra sex.

Caniochoreus constat è trilongo, & tribreui, id est è sex syllabis, tribus longis totidem breuibus, temporum nouem, vt cōnsēruāuĕrĭmŭs –––ᴗᴗᴗ. Recipit proportionem duplo maiorem, sex aduersus tria.

Choriantidactylus constat è tribreui, & anapæsto, id est, è sex syllabis vltima longa, cæteris B. tempo-

rum ſeptem, vt ărĭĕtĕ lăbānt ⏑⏑⏑⏑⏑–. Recipit proportionem ſuper tertiam, trium ad quatuor,

Anapæſtochoreus conſtat ex anapæſto, & tribreui, id eſt è quinque ſyllabis, tertia longa & cæteris B. temporũ ſeptē, vt vălĭtūdĭnĭbŭs ⏑⏑–⏑⏑⏑. Recipit proportionem ſupertertiam, quatuor ad tria.

Choreodactylus conſtat è tribreui, & dactylo, id eſt è ſex ſyllabis quarta longa, cæteris breuibus, temporum ſeptem, vt văriĕtātĭbŭs ⏑⏑⏑–⏑⏑. Recipit proportionem ſupertertiā, triũ ad, quatuor, vel cõtra.

Dactylochoreus conſtat è dactylo, & tribreui. id eſt è ſex ſyllabis, prima longa, cæteris breuibus, temporum ſeptē, vt dīſsĕcŭĕrĭtĭs –⏑⏑⏑⏑⏑ Recipit proportionem ſupertertiā, quatuor ad tria, vel contra.

Choreoſcolius conſtat è tribreui. & amphibracho. id eſt è ſex ſyllabis, penultima lõga, cæteris breuibus, temporum ſeptem, vt rĕsĕcŭĕrāmŭs ⏑⏑⏑⏑–⏑. Recipit proportionem ſupertertiam, triũ ad quatuor, vel contra.

Scoliochoreus conſtat ex amphibracho, & tribreui, id eſt è ſex ſyllabis ſecunda longa: cæteris breuibus. temporum ſeptem, vt ămārĕ pătrĭăm ⏑–⏑⏑⏑⏑. Recipit proportionem ſupertertiam, quatuor ad tria, vel contra.

Choreocreticus conſtar è tribreui, & amphimachro, id eſt è ſex ſyllabis, antepenultima & vltima longis. cæteris B. temporum octo, vt sĕcŭĭt ārbŏrēs ⏑⏑⏑–⏑–. Recipit proportionem ſupertertiā, trium ad quatuor, vel contra.

Creticochoreus conſtat ex amphimacro, & tribreui id eſt, è ſex ſyllabis, prima & tertia L. cæteris B. temporum octo, vt īnsŭlæ ſpŏrădēs –⏑–⏑⏑⏑. Recipit proportionem ſuperbipartientem tertias, quinque ad tria, vel contra. maior enim continet minorem, & duas parteis eius.

Choreobacchius cõstat è tribreui, & Bacchio, id est è sex syllabis, vltima & penultima longis, cæteris B. temporum octo. vt lĕgĭtĕ lĭbēllōs ∪∪∪∪--. Recipit proportionem superbipartientem tertias, trium ad quinque vel contra.

Bacchochoreus constat è bacchio, & tribreui, id est è sex syllabis, secunda & tertia longis, cæteris B. temporum octo, vt ăchīllēs vălĭdŭs ∪--∪∪∪. Recipit proportionem superbipartiētem tertias, quinque ad tria, vel contra.

Choreolarius constat è tribreui, & palimbacchio id est è sex syllabis, penultima, & antepenultima longis, cæteris B. temporum octo, vt mŭlĭĕr ōrnātă ∪∪∪--∪. Recipit proportionem superbipartientem tertias, trium ad quinque, vel contra.

Latiochoreus constat è palimbacchio, & tribreui. i. è prima & secūda longis, cæteris B. temporū octo, vt fōrmōsă mŭlĭĕr --∪∪∪∪. Recipit proportionem superbipartientem tertias, quatuor ad tria, vel contra.

Caniatidactylus cõstat è trilongo, & anapæsto. i. è sex syllabis, penultima & antepenultima B. cæteris L. temporū decem, vt Rōmānōs dŏmĭnōs ---∪∪-. Recipit proportionē sesquiplam, sex ad quatuor, vel contra.

Antidactylocanius constat ex anapæsto trilongo .i. è sex syllabis, prima, & secunda breuibus, cæteris longis, temporum decem, vt cŏrȳdōn īnfēlīx ∪∪----. Recipir proportionem sesquiplam, quatuor ad sex, vel contra.

Caniodactylus constat è trilongo, & dactylo, id est è sex syllabis, vltima, & penultima breuibus, cæteris longis, temporum decem, vt rōmānī cæsărĭs ----∪∪. Recipit proportioné sesquiplam, sex ad quatuor, vel contra.

Dactylocanius constat è dactylo, & trilongo, id est è sex syllabis, secunda & tertia breuibus, cæteris longis, temporũ decem, vt cāndĭdă lībērtās –∪∪–––. Recipit proportionem sesquiplam, siue superdimidiam, siue ἡμιόλιον quatuor ad sex, vel contra.

Canioscolius constat è trilongo, & amphibracho, id est è sex syllabis vltima, & antepenultima breuibus, cæteris lõgis, temporum decem, vt māĭēstās Cătō nĭs –––∪–∪. Recipit proportionem sesquiplam sex ad quatuor, vel contra.

Scoliocanius constat ex amphibracho, & molosso, id est è trimacro seu trilõgo, seu hippio. i. è sex syllabis, prima & tertia B. cæteris longis, temporum decem, vt Mărōnĭs ǣnēăs ∪–∪–––. Recipit proportionem sesquiplã, quatuor ad tria, vel contra.

Caniocreticus constat è molosso & cretico, hoc est è sex syllabis, penultima breui, cæteris longis, tempo rum vndecim, vt cōncōrdēs prĭncĭpēs. ––––∪–. Recipit proportionem epipenpten seu super quin tam, sex ad quinque, vel cõtra. maior enim continet minorem, & quintam eius partem.

Creticocanius constat ex amphimacro, & trimacro, id est, è sex syllabis, secunda breui, cæteris longis, temporum vndecim, vt prĭncĭpēs cōncōrdēs –∪––––. Recipit proportionem super quintã quinque ad sex vel contra.

Caniobacchius constat è molosso & bacchio, id est è sex syllabis, antepenultima breui, cæteris longis. tẽporũ vndecim, vel cōnstāntēs cătōnēs –––∪––. Recipit proportionem superquintam, sex ad quinque, vel contra.

Bacchiocanius constat è bacchio, & molosso, id est, è sex syllabis, prima breui, cæteris longis, temporum vndecim, vt ăthēnĭs vĭrtutēs ∪–––––. Recipit ꝓportionẽ supquintã, qnque ad sex, vel contra.

Caniolatius constat è molosso,& palimbacchio. i. ex vltima breui,longis cæteris , temporum vndecim, vt mājēstās rēgālīs -----u . Recipit proportionem superquintam, sex ad quinque,vel contra.

Latiocanius constat è palimbacchio,& molosso .i. e sex syllabis,tertia breui,longis cæteris, temporum vndecim, vt rōmānā mājēstās --u---. Recipit ꝓportionem subsupquintā,qnq; ad sex,vel contra.

Anapæsto dactylus constat ex anapæsto , & dactylo, id est è sex syllabis tertia & quarta longis , cæteris breuibus,tēporū octo,& flūuĭos trājĭcit uu--uu. Recipit proportionē æquā , quatuor ad quatuor.

Polyticanapæstus constat è dactylo,& anapæsto. i. è sex syllabis,prima, & vltima longis , cæteris breuibus,temporū octo,vt nōbĭlĭs ătăuīs -uuuu-.Recipit proportionem æquam , quatuor ad quatuor.

Anapæstoscolius constat ex anapæsto , & amphibracho,id est è sex syllabis,tertia & penultima longis, cæteris breuibus ,temporum octo, vt pŏpūlōs rĕgēbăt uu-u-u. Recipit proportionem æquam, quatuor ad quatuor.

Scoliantidactylus constat ex amphibracho,& anapæsto,id est è sex syllabis, secunda & vltima longis, cæteris breuibus,temporū octo,vt Cătōnĭs ănĭmōs u-uuu-.Recipit proportionem æquam, quatuor ad quatuor.

Anapæstocreticus constat,ex anapæsto,& amphimacro , id est è sex syllabis,prima,secunda, penultima breuibus cæteris longis,temporum nouem,vt Vĕnĕtī prīncĭpēs uu--u-.Recipit proportionē subsuperquartam,siue,vt græce dicam , ὑπε πιτετάρτην quatuor ad qnque,vel contra.maior enim pars continet minorem,& quartam eius partem.

Creticantidactylus constat ex amphimacro , & anapæsto,id est è sex syllabis,secunda, penultima , an-

tepenultima breuibus, cæteris longis, temporum nonem, vt prīncĭpēs Vĕnĕtī -υ-υυ-. Recipit pro portionē superquartā, qnq; ad quatuor, vel cōtra.

'Anapæstobacchius constat ex anapæsto, & bacchio, id est è sex syllabls, prima, secunda, antepenultima breuibus, cæteris longis, temporum nouem, vt Vĕnĕtōs pōtēntēs υυ-υ--. Recipit proportionem superquartam, quatuor ad quinque, vel contra.

Bacchiantidactylus constat è bacchio, & anapæsto id est è sex syllabis, secunda, tertia, vltima longis, cæteris breuibus, temporum nouem, vt menālcās rĕcŭbāns υ--υυ-. Recipit proportionem superquartam, quinque ad quatuor, vel contra.

'Anapæstolatius cōstat ex anapæsto, & palimbacchio, id est è sex syllabis, tertia, penultima, antepenultima longis, cæteris breuibus, temporum nouem, vt flŭuiī trānāntŭr υυ---υ. Recipit proportionem superquartam, quatuor ad quinque, vel contra.

Latiodactylus constat è palimbacchio, & anapæsto, id est, è sex syllabis, prima, secunda, vltima longis, cæteris breuibus, temporum nouem, vt rīdēntŭr ĭnŏpēs --υυυ-. Recipit proportionem superquartam, quinque ad quatuor, vel contra.

Dactyloscolius constat è dactylo, & amphibracho, id est è sex syllabis, prima & penultima longis, cæteris breuibus, temporum octo, vt præmĭă pĕtēndŭm -υυυ-υ. Recipit proportionem æquam, quatuor ad quatuor.

Scoliodactylus constat ex amphibracho, & dactylo, id est è sex syllabis, secunda & antepenultima longis, cæteris breuibus, temporum octo, vt Plătōnĕ dŏctĭŏr υ-υ-υυ. Recipit proportionē æquā quatuor ad quatuor.

Dactylocreticus constat è dactylo, & amphimacro, id est è sex syllabis, prima, vltima, antepenultima

longis, cæteris breuibus, temporum nouē, vt Măxĭmūs Hērcŭlēs –∪∪–∪–. Recipit conditionem superquartam, quatuor ad quinque.

Creticodactylus constat ex amphimacro, & dactylo. id est, è sex syllabis, prima tertia, quarta longis, cæteris breuibus, temporum nouem, vt Hērcŭlēs ĭnclȳtŭs –∪––∪∪. Recipit proportionem æquam quatuor ad quatuor.

Dactylobacchius constat è dactylo & bacchio. i. è sex syllabis, prima. penultima, vltima lōgis, cæteris breuibus, temporum nouem, vt cāllĭdŭs ŭlȳssēs –∪∪∪––. Recipit proportionem superquartam, quatuor ad quinque, vel contra.

Bacchiodactylus constat è bacchio, & dactylo, id est è sex syllabis, secunda, tertia, quarta, lōgis, cæteris breuibus, temporum nouem, vt ŭlȳssēs cāllĭdŭs ∪–––∪∪. Recipit proportionem superquartam, quinque ad quatuor, vel contra.

Dactylolatius constat è dactylo, & palimbacchio. i. è sex syllabis, prima, penultima, antepenultima longis, cæteris breuibus, temporum nouem, vt fīlĭŭs āldīnŭs –∪∪––∪. Recipit proportionem super quartam, quatuor ad quinque, vel contra.

Latiodactylus constat è palimbacchio, & dactylo, id est, è sex syllabis, prima, secunda, quarta longis, cæteris breuibus, temporum nouem, vt āldīnă fīlĭă ––∪–∪∪. Recipit proportionem superquartam. quatuor, vel contra.

Scoliocreticus constat ex amphibracho, & amphimacro. id est. è sex syllabis, secunda, antepenultima, vltima longis, cæteris breuibus. tēporū nouem. vt ămīcŭs Hērcŭlēs ∪–∪–∪–. Recipit proportionem superquartam, quatuor ad quinque, vel contra.

Creticoscolius constat ex amphimacro, & amphibracho. id est, è sex syllabis, prima. tertia, penultima

longis, cæteris breuibus, temporum nouē, vt pŏrtiæ cătōnĭs – ∪ – ∪ – ∪. Recipit proportionem superquartam, quinque ad quatuor, vel contra.

Scoliobacchius constat ex amphibracho, & bacchio id est è sex syllabis, secunda penultima, vltima longis, cæteris breuibus, temporum nouem, vt Cătōnĕ mĭnōrī ∪ – ∪∪ – –. Recipit proportionem superquartam, quatuor ad quinque, vel contra.

Bacchioscolius constat è bacchio, & amphibracho. i. è sex syllabis, secunda, tertia, penultima longis, cæteris breuibus, temporum nouē, v lĭbēllīs plătōnĭs ∪ – – ∪ – ∪. Recipit proportionem superquartam, quinque ad quatuor, vel contra,

Scoliolatius constat ex amphibracho, & palimbacchio, id est è sex syllabis, secunda, antepenultima longis, cæteris breuibus, tēporum nouem, vt pŭēllă fōrmōsă ∪ – ∪ – – ∪. Recipit proportionem superquartam, quatuor ad quinque, vel contra.

Latioscolius constat è palimbacchio & amphibracho, id est è sex syllabis, prima, secunda, penultima longis, cæteris breuibus. teporum nouem. vt fōrmōsā pŭēllă – – ∪ ∪ – ∪. Recipit proportionē superquartam, quinque ad quatuor, vel contra.

Creticobacchius constat ex amphimacro, & bacchio, id est, è sex syllabis, secunda & antepenultima breuibus, cæteris longis, temporum decem, in īnsŭlǣ mārīnǣ – ∪ – ∪ – –. Recipit proportionem æquam quinque ad quinque.

Bacchiocreticus constat è bacchio, & amphimacro, id est è sex syllabis, prima & penultima breuibus, cæteris longis, temporum decem, vt pŭēllǣ cāndĭdǣ ∪ – – – ∪ –. Recipit proportionem æquam, quinque ad quinque.

Creticolatius constat ex amphimachro, & palimbacchio, id est è sex syllabis secunda, & vltima breui-

bus cæteris longis, temporum decem, vt Hērcŭlēs fōrmōsŭs -υ---υ. Recipit proportionem æquã, quinque ad quinque.

Latiocreticus constat è palimbacchio, & amphimacro, id est è sex syllabis, tertia & penultima breuibus, cæteris longis, temporum decem, vt Rōmānē pōntĭfēx--υ-υ-. Recipit proportionẽ æquam, quinque ad quinque.

Bacchiolatius constat è bacchio, & palimbacchio, id est è sex syllabis prima & vltima breuibus, cæteris longis, tẽporum decem, vt ăchīllēs fōrmōsŭs υ----υ. Recipit proportionem æquam, quinque ad quinque.

Latiobacchius constat e palimbacchio, & bacchio, id est è sex syllabis, tertia & quarta breuibus, cæteris longis, temporum decem, vt lōngæuă săcērdōs --υυ--. Recipit proportionem æquam, quinque ad quinque.

Etymologiam, causamq; nominis quorundam ex supradictis pedibus quæsiui diligenter apud authores, sed nihil inueni præter nomen. Nam Pygmon, siue, vt aliqui scribunt, Pygmæon. Diphyes. Periambodes. Periodicus. Strophus. Doriscus. Amebœus. Symplectus. Cyprius. Dochimus; Canius; Latius habentur quidem apud Diomedem, Dochimi autem Cicero etiam, & Quintilianus meminere sed nullam dicunt causam nominis. An igitur aliqui ex ipsis aliter scribantur, q̃ nos excudendos curauimus, videant doctiores. Nos quod potuimes, dedimus, meliora daturi, si habuissemus.

SIMPLICES PEDES DISYLLABI. IIII.

Pyrrhichius, qui &	Hegemon, &
Pariambus, &	Ductor, &
Dibrachys, &	Bibreuis, &
Cinesias, &	Tripudiãs dicitur υυ Dĕŭs.

Spondeus qui &	Iambus qui &
Bilongus,&	Daunius dicitur ᴗ-Sălūs.
Dimacros,&	Trochæus,qui &
Pontificius dicitur—Mūsæ	Chorius,&
	Cordax,&
	Rutilius dicitur -ᴗ ăldūs.

SIMPLICES PEDES TRISYLLABI. VIII.

Tribrachys,qui &	Palimbacchius,qui &
Choreus,&	Antibacchius,&
Trocheus,&	Propompicus,&
Pygmon	Saturnius,&
Brachisyllabus,&	Latius dicitur —ᴗ Hērōās
Tribreuis diciturᴗᴗᴗgĕnŭă	Dactylus,qui &
Molossus,qui &	Politic⁹dicitur-ᴗᴗTītȳrūs
Hippius,&	Anapæstus,qui &
Trimacrus,&	ātidactyl⁹ dicitur ᴗᴗ- tēcū.
Trilongus,&	Amphimacrus,qui (bāns
Extensipes,&	Creticus,&
Vertunnus,&	Mensalis,&
Canius dicitur—ālcīdēs	Fescēni⁹dicitur-ᴗ-Hērcŭlēs
	Amphybrachys,qui &
Bacchius,qui &	Ianius,&
Oenotri⁹ diciturᴗ—ăchīllēs	Scoli⁹diciturᴗ-ᴗLărīnūs.

DVPLICES PEDES QVADRATI. XVI.

Proceleusmaticus	ᴗᴗᴗᴗ	cŏlĕ dĕūm.
Dispondeus	----	vērē iūrā.
Epitritus primus	ᴗ---	Dīēs fēstōs.
Epitritus secundus	-ᴗ--	ūsquĕ sērvā.
Epitritus tertius	--ᴗ-	sōdēs căuē.
Epitritus quartus	---ᴗ	dīcās fālsă.
Pæan primus	-ᴗᴗᴗ	vīuĕ pĭūs.
Pæan secundus	ᴗ-ᴗᴗ	Tĭmē dĕūm.
Pæan tertius	ᴗᴗ-ᴗ	Fŭgĕ scōrtă.
Pæan quartus	ᴗᴗᴗ-	cŏlĕ pĭōs.
Ionicus à minore	ᴗᴗ--	Fŭgĕ līteīs.

Ionicus à maiore	−−∪∪	Vītā mălŭm.
Antispastus	∪−−∪	ămā pācĕm
Choriambus	−∪∪−	Vōluĕ lĭbrōs.
Diiambus	∪−∪−	ămā pĭās
Ditrochæus, qui & Dichorius, & Catatrochæus dicitur	−∪−∪	Mēntĕ Chrĭstŭm.

HETEROPLICI PEDES PENTASYLLABI. XXXII.

Ortius	∪∪∪∪∪	bŏnă sĕquĕrĕ.
Molossospondeus	−−−−−	Lēgēs ōbsēruā
Parapæan	−∪∪∪∪	Pāucă lŏquĕrĕ.
Periambus	∪−∪∪∪	Lŭpās iŭuĕnĭs.
Mesomacrus	∪∪−∪∪	Fŭgĕ sēdŭlŭs.
Hegemoscolius	∪∪∪−∪	Săcră fĭdēlĭs
Pyrrhichanapæstus	∪∪∪∪−	Făcĕ vĕlŭtī.
Probrachys	∪−−−−	pătrēs mōnstrārūnt
Hyperbrachys	−∪−−−	Sēmpĕr ōbbsēruāns
Mesobrachys	−−∪−−	Chārōs părēntēs.
Paralegobrachys, qui & Spōdeocreticꝰ dicitur	−−−∪−	Sānctī ceū iŭbēnt.
Hypobrachys, qui & Calotibos dicitur	−−−−∪	Vīuēs lōngæuŭs.
Symplectus	−−∪∪∪	Fēlix pŏpŭlŭs.
Iambodactylus	∪−−∪∪	Bŏnō prĭncĭpĕ.
Musicus	∪∪−−∪	Pĭŭs ālbertŭs.
Dasius	∪∪∪−−	Bŏnā mŏnēntī.
Periambodes	∪−∪−−	Pātrī sŏdālī.
Diphyes.	∪∪−−−	Bŏnōs āuscūltā.
Choriobacchius	−∪∪−−	Cēdĕ pŏtēntī.
Amebœus	−−∪∪−	Pārĕ dŏmĭnĭs.
Spondeodactylus	−−−∪∪	Vēntrī prĭmĭtŭs.
Antiperiodicus	−∪−∪−	īndĕ lūxŭī.
Spondeoscolius	−−∪−∪	īræ rĕsīstĕ.
Choriodactylus	−∪−∪∪	Cūnctă tūrpĭă.

Periodicus

Periodicus	u–u–u	Căuē mŏdēſtŭs
Dochimus	uu–u–	Cŭpē lĭtĕrās.
Strophus	–uuu–	Bēllă fŭgiās.
Antiſtrophos	u–––u	Mălōs vītāndŭm.
Cyprius	u–uu–	Mălī pĕrĕānt.
Anticyprius	–u––u	Fūrtă vītāndŭm.
Iambocreticus	u––u–	Tŭōs ērŭdī
Doriſcus	–uu–u	ūſquē ſtŭdēndŭm.

HEXASYLLABI PEDES EX TRISYLLABIS COMPOSITI. LXIIII.

Dichoreus	uuuuuu	Plăcŭĭt Hĕlĕnă
Dicanius	––––––	Trōiānō fōrmōsō.
Diantidactylus	uu–uu–	Gĕnĭtō prĭămō.
Didactylus	–uu–uu	Lēuiă cărmĭnă.
Dioſcolius	u–uu–u	Cănēbăt Hŏmērŭs.
Dicreticus	–u––u–	Mīlĭtēs īnclўtī.
Dibacchius	u––u––	Lătīnī fŭērūnt.
Dilatius	––u––u	Vīrtūtē lætārē
Choreocanius	uuu–––	Nĭmĭă lībērtās.
Caniochoreus	–––uuu	Rōmānīs nŏcŭĭt.
Coreantidactylus	uuuuu–	Mĕdĭcŭs hŏmĭnēs.
Anapeſtochoreus	uu–uuu	Pĕrĭmēns, pĕrĕăt.
Choreodactylus	uuu–uu	Mĕdĭcŭs ōptĭmŭs.
Dactylochoreus	–uuuuu	Præmĭă rĕfĕrĕt.
Choreoſcolius	uuuu–u	Pŏpŭlŭs ĭnīquŭs.
Scholiochoreus	u–uuuu	ĭnīquă pătĭtŭr.
Choreocreticus	uuu–u–	Vălĭdŭs Hĕrcŭlēs.
Creticochoreus	–u–uuu	Ōccĭdēns dŏlŭĭt.
Chorebacchius	uuuu––	Părĭdĭs ăchīllēs.
Bacchiochoreus	u––uuu	Săgīttă pĕrĭĭt.
Choreolatius	uuu––u	Prĭămŭs ārmātŭs.
Latiochoreus	––uuuu	ēmīsĭt ănĭmăm.
Caniantidactylus	–––uu–	Laērtē gĕnĭtī.
Antidactylocanius	uu––––	Băcŭlō Thērsītēs.
Caniodactylus	––––uu	Aūrātō văpŭlăt.

Dactylocanius	-uu---	hūnc quōquē thērsītēn
Caniofcolis	----u-u	Pēlīdæ pĕrēmīt
Scoliocanius	u-u---	Pŭgĭlis īrātī
Caniocreticus	----u-	Clāmābānt mīlĭtēs
Cretiocanius	-u----	ōptĭmē fēcīstī
Caniobacchius	---u--	Rīdēbānt ăchĭuī.
Bacchiocanius	u-----	Vīdēntēs thērsītēn
Caniolatius	-----u	īnfrāctā cĕruīcē
Latiocanius	---u---	Mīrātūr æneās.
Anapæftodactyl⁹	uu--uu	Hĕlĕnī rēgĭām
Politycanapæft⁹	-uuuu-	Mœnĭā prŏfŭgī
Anapeftofcolius	uu-u-u	Cŏrўdōn cănēbāt
Scoliantidactylus	u-uuu--	ălēxĭn ădămāns
Anapæftocretic⁹	uu--u-	Pŭĕrōs ērŭdī
Creticanapæftus	-u-uu-	Rēgŭlōs fŭgĭās
Anapæftobacchi⁹	uu-u--	Pĕrĕānt ĭnīquī
Bacchiātidactyl⁹	u--uu-	ĭnīquī pĕrĕānt
Anapæftolatius	uuu--u	Pĕrămă vĭrtūtēm
Latiantidactylus	--uuu-	īncūmbĕ ftŭdĭīs
Dactylofcolius	-uuu-u	ēxpĕtĭt hŏnōrēm
Scoliodactylus	u-u-uu	lătīnă gēns mĕă
Dactylocreticus	-uu-u-	Dīfcĭtĕ lĭtĕrās
Creticodactylus	-u--uu	Cōdĭcēs vōluĭtĕ
Dactylobacchius	-uuu--	ō mĕă ĭŭuĕntūs
Bacchiodactylus	u---uu	hŏnōrēs īmprŏbŭs
Dactylolatius	-uu---	dāt lăbōr ālgēndūm
Latiodactylus	--u-uu	sūdāndūm īnclўtŭs
Scoliocreticus	u-u-u-	īd ēgĭt Hērcŭlēs
Creticofcolius	-u-u-u	Hērcŭlēs ōlў mpūm
Scoliobacchius	u-uu--	Lăbōrĕ pēr īgnĕīs
Bacchiofcolius	u--u-u	Pēr ūndās părāuĭt
Scoliolatius	u-u--u	Dŏcērĕ dēbēmŭs
Latiofcolius	--uu-u	quōfcūnquĕ lĭbēntĕr
Creticobacchius	-u-u--	māxĭmē prōpīnquōs
Bacchiocreticus	u---u-	ămīcōs lĭbĕrōs

Creticolatius	–∪–––∪	Fīlĭās īnclūdĕ
Latiocreticus	––∪–∪–	ōmneīs quĕ nēscĭānt
Bacchiolatius	∪––––∪	Sŏrōrēs ūxōrēm
Latiobacchius	––∪∪––	vīx crēdĕ părēntī

ΠΕΡΙ ΔΙΣΣΥΛΛΑΒΩΝ ΠΟΔΩΝ. δ.

Δίβραχυς, ὁ καὶ		
Πυῤῥίχιος, καὶ Παρίαμβος καὶ		
Κινησίας, καὶ		
Ηγεμὼν λέγεται.	∪∪	θεός.
Σπονδεῖος, ὁ καὶ		
Δίμακρος λέγεται	––	μοῦσαι.
Ιαμβός	∪–	ἔρως.
Τροχαῖος, ὁ καὶ		
Χορεῖος, καὶ		
Κόρδαξ λέγεται	–∪	ἄλσος.

ΠΕΡΙ ΤΡΙΣΣΥΛΛΑΒΩΝ ΠΟΔΩΝ. η.

Τρίβραχυς, ὁ καὶ		
Χορεῖος, καὶ		
Βραχυσύλλαβος λέγεται	∪∪∪	ἔλεγος
Μολοττός, ὁ καὶ		
Ιππεῖος, καὶ		
Τρίμακρος λέγεται	–––	ἀλκείδης
Βακχεῖος	∪––	ὀδυσσεύς.
Παλιμβάκχειος, ὁ καὶ		
Αντιβάκχειος	––∪	ἥφαιστος.
Δάκτυλος, ὁ καὶ		
Πολιτικός.	–∪∪	ἥλιος.
Ανάπαιστος, ὁ καὶ		
Αντιδάκτυλος	∪∪–	ἐλεὶν.
Αμφίβραχυς ὁ καὶ		
Σκόλιος	∪–∪	ὅμηρος.
Αμφίμακρος, ὁ καὶ		
Κρητικός	–∪–	δημοφῶν.

ΠΕΡΙ ΤΕΤΡΑΣΥΛΛΑΒΩΝ ΠΟΔΩΝ. ιϛ.

Προκελευσματικός	˘˘˘˘	σέβε θεόν.
Διασπόνδειος	––––	ὅρκῳ μὴ χρῶ.
Παιὰν ὁ καὶ παιὼν	–˘˘˘	χρηστὰ λέγε.
Παιὰν β'	˘–˘˘	ἔρως βαρύς.
Παιὰν γ'	˘˘–˘	βραχὺς ὠκύν.
Παιὰν δ'	˘˘˘–	τὰ σὰ φίλει.
Ἐπίτριτος α'	˘–––	νόμοις πείθου.
Ἐπίτριτος β'	–˘––	χρηστὰ πράττειν.
Ἐπίτριτος γ'	––˘–	θυμοῦ κρατεῖν.
Ἐπίτριτος δ'	–––˘	τηρεῖν ὅρκον.
Ἰωνικὸς ἀπ' ἐλάσσονος	˘˘––	κακὰ φεύγων.
Ἰωνικὸς ἀπὸ μείζονος	––˘˘	ποίει καλά.
Ἀντίσπαστος	˘––˘	ἐὰν θνητός.
Χορίαμβος	–˘˘–	θνητὰ φρόνει.
Διΐαμβος	˘–˘–	θεοὺς φίλει.
Διτρόχαιος	–˘–˘	γνῶθι σαυτόν.

ΠΕΡΙ ΠΕΝΤΑΣΥΛΛΑΒΩΝ ΠΟΔΩΝ. λβ'.

Ὀρθίος	˘˘˘˘˘	χάριν ἀπόδος.
Μολοττοσπόνδειος	–––––	πείσας νικήσῃς.
Παραπαίων	–˘˘˘˘	πράττε λόγια.
Περίαμβος	˘–˘˘˘	φρόνει κατά σε.
Μεσόμακρος	˘˘–˘˘	λόγος ἔμφρονος.
Ἡγεμοσκόλιος	˘˘˘–˘	λόγον ἔπουσι.
Πυρριχανάπαιστος	˘˘˘˘–	καλὰ παρέχει.
Πρόβραχυς	˘––––	λόγῳ νικᾶται.
Ὑπέρβραχυς	–˘–––	μῆνις ἐμπείραν.
Μεσόβραχυς	––˘––	ἡνίκα λογισμῷ.
Παραληγόβραχυς, ὁ καὶ		
Σπονδειοκρήτικος	–––˘–	ζώῃς σωφρόνως,
Ὑπόβραχυς, ὁ καὶ		
Καλότιβος	––––˘	υἱοὺς παίδευε.
Σύμπλεκτος	––˘˘˘	αἰδοῦ γονέας.
Ἰαμβοδάκτυλος	˘––˘˘	φθόνει μηδενί.
Μουσικὸς	˘˘––˘	καλὸς ἔνδοξος.

Δάσιος	∪∪∪––	κακὸς ἀκλεής.
Διτυής	∪∪–––	χάρις ἐνδόξοις.
Χορειοβάκχειος	–∪∪––	αἰὲν ὀπηδεῖ.
Αμοιβαῖος	––∪∪–	τιμᾶν ἀγαθούς.
Σπονδειοδάκτυλος	–––∪∪	χρὴ τοὺς σώφρονας.
Περιαμβάδης	∪–∪––	φίλοις βοήθει.
Αντιπεριόδικος	–∪–∪–	κοινὰ τῶν φίλων.
Σπονδειοσκόλιος	––∪–∪	αἰδῷ φύλαττε.
Χορειοδάκτυλος	–∪–∪∪	εἶκε μείζοσι.
Περιοδικός	∪–∪–∪	ξένους ξένιζε.
Δόχμιος	∪∪–∪–	θεὸς ἵλεος.
Στρόφος	–∪∪∪–	εἶκε μεγάλοις.
Αντίστροφος	∪–––∪	φίλους εὔφραινε.
Κύπριος	∪–∪∪–	φέρειν πενίαν.
Αντικύπριος	–∪––∪	ζωὸς ἔλπιζε.
Ιαμβοκρήτικος	∪––∪–	κρατεῖν ἡδονῆς.
Δορίσκος	–∪∪–∪	ἄρχε γυναικός.

ΠΕΡΙ ΕΞΑΣΥΛΛΑΒΩΝ ΠΟΔΩΝ. § δ.

Διχόρειος	∪∪∪∪∪∪	ἀγαθὸς ὁ θεός.
Διμόλοττος	––––––	ἀνθρώπους εὖ ποίει.
Δακτυλοχόρειος	–∪∪∪∪∪	ἄλκιμος, ἄφθιτος.
Σκολιοχόρειος	∪–∪∪∪∪	τύχης τὰ σφαλερά.
Αναπαιστοχόρειος	∪∪–∪∪∪	κρατερᾶς τέτλαθι.
Χορειοδάκτυλος	∪∪∪–∪∪	ψίθυριν ἔκβαλε.
Χορειοσκόλιος	∪∪∪∪–∪	φρόνιμα νόμιζε.
Χορειαντιδάκτυλος	∪∪∪∪∪–	γονέας ἀγάπα.
Βακχειομόλοττος	∪–––––	μαθητὰς, παιδεύσης.
Κρητικομόλοττος	–∪––––	ἀσμένως ἀσπάζου.
Αντιβακχειομόλοττος	––∪–––	καὶ πάντας εὖ ποίει.
Μολοττοβάκχειος	–––∪––	τῷ πλήθει ἀρέσκων.
Μολοττοκρήτικος	––––∪–	ζήλωσαι τοὺς σοφούς.
Μολοττοαντιβάκχειος	–––––∪	βάλλ᾽ οὕτως, βάλλ᾽ ἄλλε
Αντιβακχειοχόρειος	––∪∪∪∪	μὴ πράττε τὰ κακά.
Βακχειοχόρειος	∪––∪∪∪	ἐπαίνει τὰ καλά.
Αναπαιστοδάκτυλος	∪∪––∪∪	βασιλεὺς τίμιος.

Χορειαντιβάκχειος	∪∪∪--∪	γονέας εὔφραινε
Χορειοβάκχειος	∪∪∪∪--	ἀγαθὰ νοήσας.
Ἀναπαιστομόλοττος	∪∪----	ἀγαθῶν κοινονεῖς
Δακτυλομόλοττος	-∪∪---	ἄγριος αἰχμητής.
Παλιμβακχειοβάκχειος	--∪∪--	φεύγοντα διώκει.
Μολοττανάπαιστος	---∪∪-	ἠρήνην ἀγάπω.
Μολοττοδάκτυλος	----∪∪	ὠφέλειν μηδενί.
Κρητικοχόρειος	-∪-∪∪∪	σωφρόνων ὄπιδα.
Κρητικοδάκτυλος	-∪--∪∪	ἄκουε, κ᾽ ἄιδεο.
Ἀναπαιστοκρήτικος	∪∪--∪-	πολιοῦ ἔθειραν.
Χορειοκρήτικος	∪∪∪-∪-	ἀνέρος ἀσμένως.
Σκολιομόλοττος	∪-∪---	παλαιὰ τήρησαι.
Κρητικοβάκχειος	-∪-∪--	τὰς βίβλους διέρχου.
Ἀντιβακχειοκρήτικος	--∪-∪-	μνήμην τε τῶν πάλαι
Κρητικοσκόλιος	-∪-∪-∪	ὀφθαλμοῖς πρόβαλλε
Δακτυλανάπαιστος	-∪∪∪∪-	μηδενὸς ὑφορῇ.
Βακχειαντιβάκχειος	∪----∪	μεθυτὰς παίδευε.
Δακτυλοσκόλειος	-∪∪∪-∪	υἱέα κόλαζε.
Βακχειοκρήτικος	∪---∪-	παρόντων οἰκετῶν.
Σκολιανάπαιστος	∪-∪∪∪-	ὅμηρος ὁ πάλαι.
Κρητιδαντιβάκχειος	-∪---∪	πηλέως ἢ εἶσεν.
Δισκόλιος	∪-∪∪-∪	τὸν υἱὸν ἄμμεμτον.
Δικρήτικος	-∪--∪-	δαρδάνου θ᾽ ἱεράν.
Βακχειοδάκτυλος	∪---∪∪	παλαιοῦ τὴν πόλιν.
Ἀναπαισταντιβάκχειος	∪∪---∪	δεκέτη πάσχουσαν.
Χορειομόλοττος	∪∪∪---	πόλεμον ἀργείων.
Δακτυλοβάκχειος	-∪∪∪--	δεύτερον ἀείδει.
Ἀντιβακχειανάπαιστος	--∪∪∪-	πλαχθέντα πολιοῦ.
Μολοττοχόρειος	---∪∪∪	λαέρτον ἐναλί.
Βακχειοκρήτικος	∪---∪-	τὸν υἱὸν, ἰλίου.
Κρητικοσκόλιος	-∪-∪-∪	οὐδ᾽ ὅσως ἔπερσεν.
Ἀναπαιστοκρήτικος	∪∪--∪-	μινῶν τόν τε πλοῦν.
Παλιμβακχειοσκόλιος	--∪∪-∪	ἀργῶ τε λέγουσιν.
Βακχειοανάπαιστος	∪--∪∪-	ἀεῖσαι λιγυρῶς.
Δακτυλαντιβάκχειος	-∪∪--∪	ὀρφέα τὸν θρᾷκα.

Ἀναπαιστοβάκχειος	∪∪–∪––	γενεὰν δ' ἀνάκτου.
Γλιμβακχειοδάκτυλος	––∪–∪∪	ἀσκραῖος ἔνθεος.
Σκολιοβάκχειος	∪–∪∪––	ἔγρα ψευδεῖσας.
Κρητικοδάκτυλος	–∪––∪∪	ἡμέρας, ἔργα τε.
Σκολιοαντιβάκχειος	∪–∪––∪	θάλεια θάλλουσα.
Κρητικοανάπαιστος	–∪–∪∪–	πινδάρου μεγάλου.
Βακχειοσκόλιος	∪––∪–∪	ἀείδει ἀγῶνας.
Δακτυλοκρήτικος	–∪∪–∪–	ἑλλάδος ἱε οὺς.
Διαντιδάκτυλος	∪∪–∪∪–	ἀγέλας ἀεύρεις.
Διαντιβάκχειος	––∪––∪	βουτῶν τε σύριγγας.
Διδάκτυλος	–∪∪–∪∪	ἄσμ.ατα, θεύκρητε.
Διβάκχειος	∪––∪––	ἀηδὼν ἀρούρης.

Viſum eſt gratia exercendi ingenia ſtudioſorum, pedes omneis ſignis duntaxat notatos, ſubiungere. vt ſecuti figuras pedis cuiusque, cum nomen dixerint, ipſi ſibi exemplum fingant, quod cum quis præſtare poterit, ſciat ſe iam callere ſyllabas. illud etiam cenſeo frequenter faciendum, vt quouis accepto libro tam proſa oratione, quàm carmine, curſim vt ſe offerunt dictiones, dicat, quo ſingulæ pede à diſſyllabis vsque ad hexaſyllabas conſtare poſſint, verbi gratia in epiſtolis M. Tullii ĕgŏ, pyrrhichius. ōmnī, ſpondeus. ōffĭcĭō, choriambus. āc, ſyllaba longa pŏtĭŭs, tribrachys pĭĕtātĕ pæan tertius. ērgā, ſpondeus. tē, ſyllaba longa. cǣtērīs creticus. Sātīsfăcĭō iambantidactylus, vel iambochoreus. ōmnĭbŭs, dactylus, & ſic in cæteris.

IIII.	XXXII.	LXIIII.	
∪∪	∪∪∪∪∪	∪∪∪∪∪∪	–––––∪
––	–––––	––––––	––∪–––
∪–	–∪∪∪∪	∪∪–∪∪–	∪∪––∪∪
–∪	∪–∪∪∪	–∪∪–∪∪	–∪∪∪∪–
VIII.	∪∪–∪∪	∪–∪∪–∪	∪∪–∪–∪
	∪∪∪–∪	–∪––∪–	∪–∪∪∪–
∪∪∪	∪∪∪∪–	∪––∪––	∪∪––∪–
–––	∪––––	––∪––∪	–∪–∪∪–
∪––	–∪–––	∪∪∪–––	∪∪–∪––
––∪	––∪––	–––∪∪∪	∪––∪––
–∪∪	–––∪–	∪∪∪∪∪–	∪∪–––∪
∪∪–	––––∪	∪∪–∪∪∪	––∪∪∪–
∪–∪	––∪∪∪	∪∪∪–∪∪	–∪∪∪–∪
–∪–	∪––∪∪	–∪∪∪∪∪	∪–∪–∪∪
XVI.	∪∪––∪	∪∪∪∪–∪	–∪∪–∪–
	∪∪∪––	∪–∪∪∪∪	–∪––∪∪
∪∪∪∪	∪–∪––	∪∪∪–∪–	–∪∪∪––
––––	∪∪–––	–∪–∪∪∪	∪–––∪∪
–∪∪∪	–∪∪––	∪∪∪∪––	–∪∪––∪
∪–∪∪	––∪∪–	∪––∪∪∪	––∪–∪∪
∪∪–∪	–––∪∪	∪∪∪––∪	∪–∪–∪–
∪∪∪–	–∪–∪–	––∪∪∪∪	–∪–∪–∪
∪–––	––∪–∪	–––∪∪–	∪–∪∪––
–∪––	–∪–∪∪	∪∪––––	∪––∪–∪
––∪–	∪–∪–∪	––∪–∪∪	∪–∪––∪
–––∪	∪∪–∪–	–∪∪–––	––∪∪–∪
∪∪––	–∪∪∪–	–––∪–∪	–∪–∪––
––∪∪	∪–––∪	∪–∪–––	∪–––∪–
∪––∪	∪–∪∪–	––––∪–	–∪–––∪
–∪∪–	–∪––∪	–∪––––	––∪–∪–
∪–∪–	∪∪–∪–	––∪∪––	∪––––∪
–∪–∪	–∪∪–∪	∪–––––	––∪∪––

Quoniam autē de pedibus à disyllabis vsq; ad tetrasyllabos culte & erudite scripsit Terentianus tū trochaico, tum sotadeo carmine, non inutile visum est, illius de pedibus versus subiungere, vt eos potius, q̄ nostra discipuli memoriæ mandet.

TERENTIANVS DE PEDIBVS TROCHAICO CARMINE.

Primus ille est iure primus, ἡγεμὼν qui dictus est,
Author, & ductor melorū, qui duas breueis habet.
Ante enim breue est creatum, redditum lōgam dein,
Sicut vnum numerus ante, quam secundum prodidit.
Ergo natura repertus, princeps iure dicitur.
Ante quem non est creatus, quem sequuntur cæteri,
Δίβραχυν dixere græci, quòd sit ambabus breuis.
Πυῤῥίχιος idem vocatur, quippe & aptus Pirrhichiæ.
Tam cito motu recursat, quam breues hi sunt soni,
Tertium detrectō nomen, lege natu metri vetor
Παρίαμβος namq; dicunt, si probaris ἔκτασιν.
Ars vetat primæ negare spatia bina syllabæ,
Reddere autem pedibus iisdem plura cogor nomina,
Nequis erret, quando nomen aliud alibi inuenerīt,
Ac putet pigrum, vel artis vsq; ad ista nescium.
Huius exemplum videbis esse, cum dices honor.
Est hūic aduersus ille, qui duas longas habet.
Syllabis compar priori, temporis duplum merens
Qui quod in templis canorus à sono vocis malæ,
Auribus libantis obstat. & fauet, ἀποιδεῖος est.
Hunc sonabis, siue rēgēs, siue cīuēs dixeris.
Verum vterq; quantum in ἄρσει, tantū habebit in θέσει.
Temporum mensura dispar, lex soni communis est.
Qui breuem primam tenebit, deinde lōgam syllabam,

Erit ἴαμβος pes virilis, acer, & raptim citus,
Nec minus currit τροχαῖος legere versa temporum.
Syllaba longo priore, parcior nouissima
χόρειος idem nuncupatur à magistris plurimis.
Terna rite partientur ambo vicibus tempora.
Ἄρσις vnum possidebit, quando ἴαμβον partior,
Fiat alterum necesse est, cum τροχαῖον diuides.
Vis ἴαμβον, dic părēns, vis tu τροχαῖον, Rōmă dic.
Hactenus vicissitudo vertitur δισυλλάβων.
Nă quater reciprocătur, nŭmĕrŭs, & tempus dŭplex.

DE OCTO PEDIBVS TRISYLLABIS.

Octo porrò procreantur, quos vocant τρισυλλάβους,
Τρίβραχυν primo loquemur, tunc sequentur cæteri.
Vt pedes sibi recursant temporum aduersi vice.
Nanque huic aduersus ibat, qui tribus longis patet.
Hunc μολοσσὸν nominarunt, hunc & ἱππέον vocant.
Temporum tria illa habebit, iste duplo tenditur,
Quæ tamen cum patieris, simpla duplis reddito.
Forma talis est minoris ănĭmă quando dicimus.
Hic trilongus tunc sonabit, quādo Rōmānōs loquor.
Qui breueis primas habebit, atque lōgam tertiam.
Is erit ἀνάπαιστος, vides quot iste pes sit temporum.
Versus hic nunquam văcillat. hoc suo reddam loco.
Huius exemplum tenebis; quādo pŏpŭlōs nominas.
Δάκτυλον post hunc loqmur. nă priori aduersus est.
Ordinis si tu repugnans temporum consors modo.
Nam breues longă sequuntur, quando dico Rōmŭlŭs
Horum vterque tempus æquum librat ἄρσιν cum θέσει.
Cum duas longas sequetur vna breuior syllaba,
Pēs ĕrit βακχεῖος, ἀντίβακχος autem tunc erit,
Cum breuem primam locabis, & duas longas dĕin.
Nomina aut vertes vicissim, cum priorem dixeris,
Ἀντίβακχον, nominato, qui redit contrarius.
Temporum mensura, par est bina, ternis appara,

V t pedum natura poſcet ante, vel retro breuem.
Forma vt eſt R ōmānus illi, ſic Cātōnēs alteri.
Septimum pedē loquemur, quē vocant ἀμφίβραχυν,
Cum duæ breues vtrinq;, media longa ponitur,
Q uale ſi velis ămœ̄nŭs. aut ămīcŭs dicere.
Αρσις hinc ſumat neceſſe eſt tria priora tempora.
Et θέσει relinquat vnum, vel licet vertas retro,
Αρσις vno ſubleuetur, deprimant θέσιν tria.
Par pari figura non eſt. pugnat vnum cum tribus.
Nec modum duplici rependit, nec tenetur ſesquiplo.
Exigunt idcirco talem, qui ſequuntur Muſicam.
Pēs ădeſt ſupremus vnus octo de triſyllabis
Αμφίμακρος, hunc priori perſpicis contrarium,
Nam duæ longæ receptam continet intus breuem,
R ōmŭlōs ſi nominemus, āppŭlōs, aut dōrĭcōs,
Seſquiplo metimur iſtum, quinque nam ſunt tempora.
Nunc duo ante, tria ſequuntur, nūc tribus reddes duo,
Italum ſiquando mutat graius accentus ſonum.
āppŭlos nam quando dico, tunc in ἄρσει ſunt duo.
Σῶκρᾰτην graius loquendo reddet in θέσει duo.
Creticum appellant eundem ſorte curetum genus,
Q uo modo ludos ſub armis congruentis ſuccinat.
Primus iſte pes locatur his vbique in verſibus.
Optimus pes & melodis, & pedeſtri glorie.
Plurimum oranteis docebit. quando pene in vltimo
Obtinēs ſedem beatam terminet ſi clauſulam.
Δάκτυλος, σπονδεῖος iam, nec τροχαῖον reſpuo.
Bacchios vtrosque fugito, ne repellas τρίβραχυν.
Plenius tractatur iſtud arte proſa rhetorum.
Nam ſolet longam τροχαῖος ſoluere in duas breueis,
Vnde & appellant τροχαῖον, quem vocamus τρίβραχυν.
Nec minus frequens ἴαμβος τρίβραχυν è ſe procreat.
Soluit & σπονδεῖος vnam, cum propagat δάκτυλον.
Cum prior ſoluetur, edet dactylo contrarium.
Αμφίμακρος ſæpe primam, ſæpe ſoluit tertiam.

Quin & ambas sæpe soluens, quinq; cōponit breueis
Versus est vt ille noster, quem probare debeo
Regulam reddemus omnem debito metri loco.
Nulla enim non longa solui per duas breueis potest.
Dum suo pedi reseruet præstituat tempora.
Syllabarum nil nocebit longior progressio.

DE DVPLICIBVS PEDIBVS VERSV SOTADICO.

Nunc incipiam bis geminos pedes referre,
Quasi si repetam, quos docui διςυλλάβους iam.
Vnum vt faciant duo pariter pedes iugati.
Προκελευσματικὸς primus erit, breues habebit.
Hic quatuor omneis, duo quia sunt pariambi.
Hunc efficiet Mĭnūtĭūs vt quis vocitetur,
Versum dabo, quo regula nota fiat omnis,
Pĕrĭt ăbĭt ălĭpĕdĭs ănĭmŭlă lĕpŏrĭs.
Hunc nos pedibus scandere conuenit iugatis.
Tĕtrămĕtrŭs ĕrit τρίβραχυς in fine resistet.
Παρίαμβος habebit simul & semipedem imum.
Κατάληξις enim dicitur ea clausula versus,
Detracta sit vt quarta pedi syllaba quarto,
Quam syllaba, vel pes numeri datus minoris
Ita terminat vt discrepet id, quod id præstat.
Aduersus huic tempora bis quaterna sumet
Διασπόνδειος hic dicitur, ecce nomine ipso
Debent duplici tempora singuli quaterna.
Rhythmis magis hic iugiter inuenitur aptus.
Anapæstica necnon variantur inde metra.
Quasi si duo sint tempora qui quaterna reddunt.
Cum prima breuis, longa dĕin, tertia longa,
Post quarta breuis syllaba continebit omneis,
Hunc promit ἴαμβος, geminum facit τροχαῖος.
Pes nomen habebit, quod in hoc referre metro
Longe prohibent ordine tres simul locatæ.
Ἀντίσπαστον enim mage lex heroica promet.

Est forma. Tārēntīnā velut mœ̄nĭă dicas.
Claudunt medias quando breueis vtrinque longæ,
Est ante τροχαῖος, sequitur dehinc ἴαμβος,
Idcirco gemellum vocitarunt χορίαμβον.
Nam qui χορεῖος dicitur, & τροχαῖος idem est.
Exemplar in isto facile est locare versu,
Si rōmŭlĭdās dicere quis velit quirites.
Sin prima breuis, longa sequens, itemq́; rursus
Sibi consimiles, ordine quo duas locaui,
Hunc rite vocant, quia geminantur, διίαμβον,
Duplicemq́; τροχαῖον vocitarunt διτρόχαιον.
Est forma prioris, quasi si Cŏrīnthĭōs quis.
Itidemq́; sequentis quasi gāllĭcānē dicat.
Nunc reddo duos nomine quos ἴωνας ambos
Discrimine signant, dedit ordo quod locorum.
Longas siquidem quando prius locamus ambas,
Deinde breueis subdimus, vt putes priorem
Σπονδεῖον oriri, comitem mox πυρρίχιον,
Ἀπὸ μείζονος illum memorant ionicorum
At qui breuibus præpositis, deinde longas
Acceperit, ἀπ' ἐλάσσονος hunc iubent vocari.
Nomen tibi, quod deligo, quo notes priorem?
Cum versibus istis toties recurrat hic pes?
Longas geminat qui prius, & iugat minores,
Lāuīnĭă cum dicimus. hæc tamen figura est,
Metrumq́; facit, Σωταδικὸν quod vŏcĭtarunt,
Qui multa ferunt hoc pede Σωτάδην locutum.
Ἀπ' ἐλάσσονος autem cui nomen indiderunt,
In nomine sic est διὸ μηδὴς. μέτρον autem
Non versibus istud, numero aut pedum coarctant,
Sed continuo carmine quia pedes gemelli
Vrgent breuibus tot numero iugando longas,
Idcirco vocari voluerunt συνάφειαν,
Anapæstica fiunt itidem per συνάφειαν.
Versus tamen & non minus inde comparatur,

Qui sæpe pedes treis habeat, vt ille plureis.
Καταληκτικὰ quos syllaba terminat frequenter.
Solet integer Anapæstus & fine locari.
Απ' ἐλάσσονος vnquam numero non cohibetur,
Sensum quoties terminat, aut carmina finit.
Longas ratio est ponere, non breuis in imo,
Pes integer vt si geminus, simulq; in aure.
Dulcem sonitum tempora longiora linquant.
Ἀπὸ μείζονος autem breuior quod est secundus
Versus male ne desinat, adhibentur in imo,
Quas prima pedis portio longas habet ambas,
Ita versus erit de tribus, & semipede vno.
Treis dico iugatos fieri, & semipedem vnum.
Vt pæŏnici nominis ambo sint quaterni.
Is primus erit, longa cui locata prima est,
Quam continuo tres aliæ breues sequuntur.
Tu pone τροχαῖον prius, & mox πυῤῥίχιον.
Cæcĭlĭŭs erit consimilis pedis figuræ,
Παιῶνα secundum faciet secunda longa.
Hinc fiet ἴαμβος prior, & δίβραχυς alter,
Dicat quasi siquis magis hunc Hŏrātĭŭs vult.
Hoc ordine fit tertius vt sit πυῤῥίχιος
Prior & socium post sibi copulet τροχαῖον.
Mĕnĕlāŭs ei nomen erit simile locatum.
Quartum quoniam quarta facit syllaba longa.
Subiungit ἴαμβον prior hic pes πυῤῥίχιος,
Apto similes nomine pĕlŏpĭdæ sonabunt.
Et, ἐπίτριτος æque genus pæŏnĭcorum,
Totidem pedibus quia varius tempore differt,
Septena etenim tempora singuli tenebunt.
Cum pæŏnĭci possideant quinta priores.
Cum prima breuis syllaba, longæ veniunt res.
Hic primus habetur. pedibusq; post secutis,
Ex ordine sunt nomina, quem breues tenebunt.
Σπονδεῖος, ἴαμβον sequitur quando priorem,

Si prima breuis, ἐπίτριτος hic primus habetur.
Migrante breui, consequitur pedem τροχαῖον
Idcirco secundus vocitatur alter hic pes.
Vt tertius ille est breuis ŭbĭ tērtĭă currit.
Σπονδεῖος in hoc fit prior, est sequens ἴαμβος.
Idemq; manet, cum faciet quarto τροχαῖον.
Quartum quoniam perspicis hūnc ἐπίτριτον esse.
Versus simileis non finit hic dari figuras,
Vt quibo tamen disparili notabo metro.
Primus ăgĭlīnōs pes efficit, āltĕr ἀρχιμῦδῦνι.
Δημόδεινης fit tertius. quarto loco
Qui currit poterit quasi δωδωναῖος haberi.
Ἄρσιν quoties in geminis, θέσιν ue quæres,
Sex æqua pedes tempora diuidant oportet,
Binas parileis qui si bisyllabas habebunt.
Προκελευσματικὸς bina dabit sequens quaterna.
Qui sena tenent tempora, terna patientur
At quando genus funditur hoc ionicorum.
Longis dare nos tempora conuenit quaterna,
Et bina duabus breuibus dari necesse est.
Seruare vices admonet ordo longiorum.
Impar numerus pæonicis vtrisque coget
Aptare duobus tria, vel quaterna ternis.
Sesquata ferè quod numeros pars secat istos.
Perspecta pedum regula si satis videtur,
Iam possumus ipsis animum applicare metris.

Hæc Terentianus de pedibus, vbi aduertendum aliter eum sentire de bacchio, & palimbacchio, quàm cæteri ferè omnes, quos ego quidem legerim, grammatici sentiant. id quod his versibus manifeste ostendit, Cum duas longas sequetur vna breuior syllaba, Pes erit βακχεῖος, ἀντίβεκχος autem tunc erit, cum breuem primam locabis, & duas longas dein Sed manifestius his de phalæcio choriambico,
Nūllă mĕō – ∪ ∪ – īam sĕdĕāt – ∪ ∪ – tūrbă prŏfā

υυ-- nălūcō υ-- Nūllă mĕō -υυ- pes efficitur geminatus vtroque. Iām sĕdĕāt, -υυ- choriambus item. Mox, tūrbă prŏfā, -υυ- pes tertius accedit similis. Pars illa, nălūcō, υ-- Bacchio aduersus fiet pes, nam breuis ante est, Et geminæ longæ. Item his paulo inferius, Tūbă tēr υυ- rĭbĭlēm υ-υ- sŏnĭtūm υυ- dĕdī ǣ υυ- rĕcūruō υ-- ănă-pǣstūs ĭn ēst quătēr ūl tĭmŭs an tibacchos vides nălūcō. & rĕcūruō antibacchios eum appellare eodem metro phalæcio choriambico. solet enim eo genere carminis scribere, de quo tractat. vnde carmen illud, Anapæstus inest quater, vltimus antibacchos constat quatuor anapæstis & antibacchio. Nec te perturbet, quòd antibacchos, pro antibacchios dixerit. factum id est propter metrum vel συνεκφωνήσει, vel ἀποβολῇ, sed placet ἀποβολῇ magis cum supra idem fecerit in eo versu, Pes erit βακχεῖος, ἀντίβακχος autem tunc erit, vbi βακχὸς necesse est esse trochæum propter metrum. Quintilianus etiā bacchium è duabus longis, & vltima breui constare dicit his verbis. Longis breuem præcedentibus Bacchius, cui contrarius Palimbacchius erit. Idem quoque habetur apud Attilium Fortunatianum, & in fragmentis illis antiquis sine authoris nomine, Quæ Ianus Parrhasius homo vtriusq; linguæ doctissimus, cum Mediolani publice bonas literas profiteretur, edidit. Cæteri vero omnes, quos ipse quidem legerim, tā latini quàm græci prima breui Bacchium, vltima antibacchium, & cæteris longis constare docent. Sed prætermissis latinis, quæ de pedibus Hephestion tradidit, subiungemus.

HEPHESTIONIS DE PEDIBVS QVATVOR DISYLLABIS.

Ἐκ τῶν συλλαβῶν, εἰσὶν οἱ πόδες, ὧν δισύλλαβοι μὲν τέσσαρες, δίχρονος μὲν εἷς ἐκ δύω. βραχειῶν ὁ πυῤῥίχιος υυ, τρίχρονοι

υυ, τρίχρονοι δὲ δύο, ἐκ μακρᾶς, καὶ βραχείας, ὁ τροχαῖος –υ. ἐκ βραχείας, καὶ μακρᾶς, ὁ ἴαμβος. υ–, τετράχρονος δὲ εἷς, ἐκ δύο μακρῶν, ὁ σπονδεῖος.

DE OCTO PEDIBVS TRISYLLABIS.

Τρισύλλαβοι δὲ οἱ τούτων διπλασίονες, ὀκτώ. τρίχρονος μὲν ἐκ τριῶν βραχειῶν, εἷς, τρίβραχυς, ὁ καὶ χορεῖος. υυυ. τετράχρονοι δὲ τρεῖς, ἐκ μακρᾶς, καὶ δύο βραχειῶν, ὁ δάκτυλος –υυ. ἐκ βραχείας, καὶ μακρᾶς καὶ βραχείας, ἀμφίβραχυς υ–υ, ἐκ δύο βραχειῶν, καὶ μακρᾶς ὁ ἀνάπαιστος υυ–. πεντάχρονοι δὲ ἴσοι τούτοις, τρεῖς, ἐκ βραχείας, καὶ δύο μακρῶν, ὁ βακχεῖος υ––, ἐκ μακρᾶς, καὶ βραχείας, καὶ μακρᾶς, ὁ ἀμφίμακρος, ἢ κρητικὸς –υ– ἐκ δύο μακρῶν, καὶ βραχείας, ὁ παλιμβάκχειος ––υ. ἑξάχρονος δὲ εἷς ἐκ τριῶν μακρῶν ὁ μολοσσός–––.

DE PEDIBVS TETRASYLLABIS XVI.

Τετρασύλλαβοι δὲ οἱ τούτων διπλασίονες δεκαέξ, ὧν τετράχρονος εἷς, ἐκ τεσσάρων βραχειῶν, ὁ προκελευσματικός, υυυυ, πεντάχρονοι δὲ τέσσαρες, ἐκ μακρᾶς, καὶ τριῶν βραχειῶν, παίων α΄. –υυυ. ἐκ βραχείας, καὶ μακρᾶς, καὶ δύο βραχειῶν, παίων β΄. υ–υυ. ἐκ δύο βραχειῶν, καὶ μακρᾶς, καὶ βραχείας. παίων γ΄. υυ–υ. ἐκ τριῶν βραχειῶν, καὶ μακρᾶς, παίων δ΄. υυυ–. ἑξάχρονοι δὲ ἕξ, ἐκ δύο βραχειῶν, καὶ δύο μακρῶν ἰωνικὸς ἀπ' ἐλάσσονος υυ––. ἐκ βραχείας, καὶ δύο μακρῶν, καὶ βραχείας, ὁ ἀντίσπαστος υ––υ. ἐκ δύο μακρῶν, καὶ δύο βραχειῶν, ἰωνικὸς ἀπὸ μείζονος ––υυ. ἐκ μακρᾶς, καὶ βραχείας, καὶ μακρᾶς, καὶ βραχείας, τροχαϊκὴ ταυτοποδία, ἢ διτρόχαιος –υ–υ, ἐκ βραχείας καὶ μακρᾶς, καὶ βραχείας, καὶ μακρᾶς, ἰαμβικὴ ταυτοποδία. ἢ δίιαμβος υ–υ–. ἐκ μακρᾶς, καὶ δύο βραχειῶν, καὶ μακρᾶς, ὁ χορίαμβος –υυ–. ἑπτάχρονοι δὲ, τέσσαρες, ἐκ βραχείας, καὶ τριῶν μακρῶν, ἐπίτριτος α΄. υ–––, ἐκ μακρᾶς, καὶ βραχείας, καὶ δύο μακρῶν ἐπίτριτος β΄. ἢ καὶ τροχαϊκὴ ἑπτάσημος, ὁ καὶ μακαρικὸς –υ––. ἐκ δύο

μακρῶν, καὶ βραχείας, καὶ μακρᾶς, ἐπίτριτος γ΄, ἢ ἰαμβικὴ ἑπτάσημος, ὁ καὶ ῥόδιος – – υ –. ἐκ τριῶν μακρῶν, καὶ βραχείας, ἐπίτριτος δ΄. ἢ ἀντισπαστικὴ ἑπτάσημος· ὁ καὶ μονογενὴς, – – – υ. ὀκτάχρονος δὲ ἐκ τεσσάρων μακρῶν, σπονδειακὴ ταυτοποδία, ἢ δισπόνδειος.

Ecce vides ex prima breui Bacchium, vltima palimbacchium constare apud Hephæstiōnem. Sed manifestius id ostenditur apud eundem de metro choriambico. dicit enim choriambicum mistum desinere interdum in Bacchium, vt in hoc metro dimetro, quod ipse appellat Ἀριστοφάνειον, ἐκ δράματος κακουμένου Αἰολοσίκωνος, οὐκ ἐκτὸς ὦ – υ υ –, γυναῖκες υ – υ, ὅμοιον. Πᾶσι κακοῖ – υ υ – σιν ἡμᾶς υ – –. ὅμοιον φλῶσιν ἑκά – υ υ στοτ' ἄνδρες υ – υ. ὅμοιον. Δεινὰ γὰρ ἔρ – υ υ – γα δρῶσαι υ – – ὅμοιον. Λαμβάνομες – υ υ – θ' ὑπ' αὐτῶν υ – –. primi pedes in singulis dimetris sunt choriambi. secundi vel amphibrachi pro bacchiis, (nam in fine breuis pro longa in omni metro ponitur) vel Bacchii. Idem quoque ostenditur vbi de pæonico Bacchiaco tetrametro tractat, quod & rarum dicit, & sicubi accidat, pérbreue. quale est, ὁ ταῦρος υ – – δ' ἔοικεν υ – – κυρίζειν υ – – τὴν ἀρχὰν υ – – ὅμοιον. φράσσειτος υ – – δ' ἐπ' ἔργοις υ – – προπηδῆ υ – – σεταίιν υ – υ hic omnes pedes sunt Bacchii, & propterea Bacchiacum metrum appellat, pæonicum vero, quia è quinque temporibus cōstat, vt pæon. Apud alios præterea græcos, quos ipse viderim idem legitur de Bacchio, & Balimbacchio, quod ab Ephæstiōne traditur. Ego igitur in tanta doctissimorum hominum controuersia dicam Virgilianum illud, Non nostrum inter vos tantas componere liteis. Quāquam nos, vt supra scripsimus, hac in re grecos seqmur. Sed de pedibus hactenus. Nunc autem, vt vtar verbis Terentiani. perspecta pedum regula si satis videtur. Iam possumus ipsis ani-

mum applicare metris. Non tamen metris omnis generis (non tantum enim mihi datur otii) sed solum, vt in fronte libri pollicitus sum, Heroico. Elego, Iambico dimetro, trimetro, tetrametro, Hendecasyllabo, Phalæcio. & Sapphico, & quoniam trochaicum Iambico est contrarium, tum quia, si quis è trochaico creticum auferat, versus remanebit integer Iambicus, de trochaico etiam tractabimus. Præterea quia Sotadeo metro scripsit potissimum de metris Terentianus, quem nos in hoc libro sæpe citamus, de Sotadeo quoque metro scribemus. Sed iam de re dicere incipiamus.

DE METRO, QVID A RHYTHMO DIFFERAT.

Metrum est structura & copulatio vocum numero, modoq; finita. est autem idē quod versus, qui ideo sic dicitur, quod tandiu verti debeat, quoad recte constituatur, μέτρον græcum est, latine dimensio dicitur, metimur enim versum certis pedibus, pedes temporibus. Differt autem à rhythmo, quem numerum esse vult Fabius, quòd metrum certum, ac finitum habet spatium, rhythmus neque finem habet certum, nec vllam in contextu varietatem, sed qua cœpit sublatione, ac positione ad finem vsque decurrit. præterea metrum, in verbis est tantum, rhythmus etiam in motu corporis. vnde cum histrio indecenter signum aliquod egit. ἄρυθμος, cum decenter ἔυρυθμος dicitur. Sunt & illa discrimina, quòd metrum circa pedum diuisionem, Rhythmus circa sonum versatur. tum metrum, etiam si absque cantu proferatur, suam retinet proprietatē, Rhythmus sine cantu, nihil valebit, debet enim rhythmis inesse cantus, qui vt dixi, idem sunt, quod numeri; hinc Virgilius, Numeros memini, si verba tenerem.

id est psalma ipsum, & cantum, sed exciderūt verba Horati' de Pindaro, Numerisq; fertur lege solutis.

DE IIS, QVAE ACCIDVNT METRO.

Metro accidunt præcipue nouem. Genus. Species. Compositio. Cæsura. Figura. Depositio. Scansio. Synecphonesis. Collisio.

Genus accidit metro, quia metrum omne aut principale est, aut deriuatum. Principalium metrorū genera, quæ μονοειδῆ, ac ὁμοιοειδῆ appellat Hephestion, sunt nouem, Iambicum, Trochaicum, Dactylicum, Anapesticum, Choriambicum, Antipasticum, Ionicum à maiore, Ionicum à minore, Pæonicum: Deriuatorum vero multa, quæ vel additione. vel immutatione fiunt, & ad principale aliquod referuntur, vt sit Antispasticum, Anacreontium, ac Gliconium. Denominantur autem vel à pedibus, ē quibus constant, vt Dactylica, vel ab inuentoribus, vt Phalæcia, vel ab iis, qui frequenter his vsi sunt, vt Asclepiadea, vel ab vsu, vt Priapea, vel à numero syllabarum, vt Hendecasyllaba, vel à numero pedum, vt Senaria, quæ sex constant pedibus, quæ græce ἑξάμετρα dicuntur, vel à passionibus, vt Miura, Clauda, nam versus, quorū penultima pro longa breuis est, μειούρους dicimus. de quibus, cū de Heroico metro tractabimus, dicturi sumus. Qui vero pro iambo spōdeum in sexto loco admittunt, σκάζοντας græci χωλιάμβους, nos claudos dicimus.

Species accidit metro, quia sub vno genere metri, multæ sunt species, vt Adonium, Archilochium. Simonidium, Alemanium, & cæteræ species quindecim sub dactylo. Sed quia de speciebus, quæ sub singulis generibus continentur, longus fore tractatus videbatur, eas consulto prætermisimus. Præterea non erat propositi nostri, de omnibus, quæ pertinent ad artem metricam, hoc libro cōscribere.

Compositio autem accidit metro, quia ex diuersis metrorum generibus versus componi possunt, quales multi habentur apud Horatium.

Cæsura, quæ & incisum, & incisio, & sectio latine dicitur, græce autem κόμμα, & τομὴ, est decora terminatio in medio versuum. Diuiditur autem trifariam. alia enim est semiquinaria, quæ græce πενθημιμερὴς dicitur, alia semiseptenaria, quæ ἑφθημιμερὴς, alia Trochaica, quæ κατὰ τρίτον. Penthemimeres fit, cum post duos primos pedes syllaba relinquitur dictionem terminans. vt Tītyrĕ – ᴗ ᴗ tū pătŭ – ᴗ ᴗ læ – ecce læ syllaba remanet recisa à dictione pătŭlæ, & simul finit dictionem, & est principium pedis, & quoniam tenet de quinque dimidium, nam duo, & semis bis, quinque constituunt, Penthemimeres appellatur. Hephthemimeres autem fit, cum post treis primos pedes syllaba similiter relinquitur dictionem terminans, vt Tītyrĕ – ᴗ ᴗ tū pătŭ – ᴗ ᴗ læ rĕcŭ – ᴗ ᴗ bāns – ecce bāns remanet abscisa à dictione rĕcŭbās, & simul finit dictionem, & est principium pedis. & quoniam habet de septem dimidium. nam bis tria & dimidium septem constituunt, Hephthemimeres dicitur. vbi obiter notandum ρὴς per κτα scribi debere, & declinari, ὁ καὶ ἡ πενθημιμερὴς καὶ τὸ πενθημιμερὲς, ὁ καὶ ἡ ἑφθημιμερὴς, καὶ τὸ ἑφθημιμερές, ὁ καὶ ἡ ἀληθὴς, καὶ τὸ ἀληθές, quod & Terentianus ostendit eo versu, Hoc πενθημιμερὲς medium de quinque vocatur. πενθημιμερὲς enim neutraliter protulit & Hephæstion, & cæteri, quos ipse legerim, per ρὴς masculinum & fœmininum, & per ρὲς neutrum dicunt. Tum analogia quoque suffragatur, nam sicut ὁ καὶ ἡ ὁμοιομερὴς καὶ τὸ ὁμοιομερὲς, ab ὅμοιος & μέρος, ὁ καὶ ἡ ἐυειδὴς καὶ τὸ ἐυειδὲς ab εὖ & εἶδος & id genus multa à neutris in ος composita, sic ὁ καὶ ἡ πενθημιμερὴς, ἑφθημιμερὴς, καὶ

τὸ πενθημιμερὲς, ἑφθημιμερὲς, alterum enim à πέντε & ἥμις, & μέρος, & alterum ab ἑπτὰ, & ἥμις simili- ter, & μερὸς componuntur, vnde τ in θ transit pro- pter aspirationem, quam inuenit super ἥμις. Per- peram igitur puto hæc nomina scribi per ἰῶτα, er- roremq; inde natum, quia ætate nostra ἦτα & ἰῶτα eodem sono pronunciantur. quanquam ne hoc qui- dem probo. sed de hoc in fragmentis nostris. Ver- sum ergo illum apud Terentianum censeo scriben- dum. Hanc πενθημιμερῆ numeri de parte vocarunt. Trochaica autem fit, cum post duos primos pedes trochæus remanet dictionem terminans, vt Nīl nō --strī mĭ sĕ-υυrērĕ-υ. ecce rē rĕ trochæus est, abscisus à dictione miserere post duos pedes, si- mulq; finit dictionem, & incipit pedem dactylum scilicet, nam alium non potest. is vero est, rē rĕ mō -υυ. Sunt qui quartam addunt Bucolicam, quam τετραποδίαν dicunt. Sed ea non est cæsura. nam neq; secat dictionem, neque post quatuor pedes relinqui tur syllaba dictionem terminans, sed est qualitas Bu colici carminis, vt pes quartus sit dactylus dictio- nem terminans, atque ideo τετραποδίαν appellant, vt Quō tē -- Mœrĭ pĕ -υυ dēs ānυ- quō vĭā -υυ. Dicta est autem Bucolica quia peculiaris est bucolici carminis. Ea sic frequenter Theocritus vsus est, vt paucos apud illum inuenias versus, in quibus non sit dactylus in quarta sede dictionem finiens, quales hi sunt statim in principio, ἁδύ τι τὸ ψιθύρι- σμα, καὶ ἁ πίτυς αἰπόλε τήνα, ἁ ποτὶ ταῖς παγαῖσι με- λίσδεται, ἁδὺ δὲ καὶ τὺ Συρίσδες. μετὰ πᾶνα τὸ δεύ- τερον ἆθλον ἀποισῇ. sic cæteri ferè omnes. id quod manifestius ostendemus scandendo ἁδῠ τῐ -υυ τō ψῐ θῠ -υυ ρῐ σμᾰ καῑ -υυ ᾱ πῐ τῠς -υυ αῑ πō λĕ -υυ τῆ νᾱ -- ᾱ πō τῐ -υυ ταῖς πᾱ -- γαῖ σῐ μĕ -υυ λῐ σδĕ ταῖ, -υυ ᾱ δῠ δĕ -υυ. καῑ τῠ - Συ ρῐ σ--δες μῐ

τᾰ – ∪ ∪ πᾱνᾰ τŏ – ∪ ∪ δεῦτĕρŏν – ∪ ∪ ἆθλŏνᾰ – ∪ ∪ ποι-σῆ – –. ecce in tribus continuis verſibus dactylus in quarta ſede dictionem terminat. De quo Seruius. Carmen autem bucolicum debet quarto pede terminare partem orationis. qui pes ſi ſit dactylus, meliorem efficit verſum, vt Nos patriæ fines, & dulcia linquimus arua. Primus etiam pes ſecundum Donatum, & dactylus eſſe debet, & terminare partem orationis. quam legem Theocritus vehementer obſeruat, Virgilius non adeo. Ille enim in paucis verſibus ab iſta ratione deuiauit, hic etiam in paucis ſecutus eſt. hæc Seruius. Terentianus de hoc metro ſic inquit, vbi etiam duos ex prædictis Theocriti verſibus latinos fecit.

Paſtorale volet cum quis componere carmen,
Tetrametrum abſoluat, cui portio demitur ima,
Quæ ſolido à verbo poterit connectere verbum,
Bucolicon ſiquidem talem voluere vocari.
Plurimus hoc pollet ſiculæ telluris alumnus.
Ne græcum immittam verſum, mutabo latinum.
Dulce tibi Pinus ſubmŭrmŭrăt en tibi paſtor,
Proxima fonticulis, & tū quŏquĕ dulcia pangis.
Iugiter hanc legem totō propĕ carmine ſeruat.
Noſter rarus eo paſtōr Mārŏ, ſed tamen inquit.
Dic mihi Damœta, cuiūm pĕcŭs? an Melibœi?
Non, verum Aegonis. nupēr mĭhĭ tradidit Aegon.
In tragicis iunxere chorīs hūnc ſæpe diſerti
Annæus Seneca, & Pompōnĭŭs ante ſecundus.
Tale dedit nobis Pompōnĭŭs.
Pendeat ex humeris dulcis chĕlȳs.
Et numeros edat variōs, quĭbŭs
Ad ſonet omne virēns nĕmŭs.
Et tortis errans qui flēxĭbŭs.

In quibus omnibus, vides in quarto loco dactylum perficere dictionem, Non eſt igitur Cæſura, ſed pe-

culiare bucolici carminis. Hanc Priscianus de duodecim carminibus passionem quandam appellat. Sunt præterea qui in quarto etiam loco trochæum collocant, quod vix vnquam inuenias. Terentianus tamen videtur sibi finxisse hunc versum, quem & Diomedes citat, Quæ pars longa remiserat ārmă,nŏuare parabant, vbi ārmă pes quartus trochæus est, quem sequens dictio nouare facit dactylum,ārmănŏ. Versum autem, qui ex prædictis nullam habet cæsuram, non esse heroicum dicunt, non quia nusquam inueniatur, Nam Virgilii ille talis est, Magnanimi Iouis ingratum ascendere cubile, in quem nulla species ex prædictis incidit, sed quia quamrarissimum est. Euitandum igitur, quod perrarum est. nam,vt idem Terentianus ait,Nec est notandus vnus in tot millibus. Necesse est igitur aut vnam,aut duas ex prædictis in versu esse cæsuras. tres enim rarissime esse possunt, nam si semiquinariam habet, trochaicam raro habere potest, nisi monosyllaba dicto interminat, vt munera clara dedit. dăt ĕidē debita patri dīt,dăt – ᴗ trocheus. Contra si tertiam trochaicam habet, semiquinariā raro habere potest. Si ergo tale quis confingat carmen. Nūpēr quīdām dōctōs cœ̄pit scrībĕrĕ vērsūs, vel tale, Dūlcĭă dōctī cārmĭnă vātēs, cūltăquĕ pāngūnt, imperitus existimabitur,ac ridiculus. Simile enim esset ac siquis non vicissim mouendis pedibus incederet, sed saltuatim, vel iunctis pedibus,vel altero, vt qui monomeri dicuntur singulis cruribus. Debent igitur pedes inte se diuidere dictiones, vel sic.āgrē – – stē tĕnŭ – ᴗ ᴗ ī mū – – Sāmmĕdī – ᴗ ᴗ tārīsă – ᴗ ᴗ vēnā – – vbi nullus pes integra constat dictione, vel sic, Pāndĭtŭr – ᴗ ᴗ īntĕrĕ – ᴗ ᴗ ā dŏmŭs – ᴗ ᴗ ōmnĭpŏ – ᴗ ᴗ tēntĭs ŏ – ᴗ ᴗ lȳmpī – – vbi Penthemimeres tantum comma in-

uenitur ā dōmūs -∪∪. Formantur autem hæ cæsuræ figuris tribus. Simplici. Composita, Coniuncta. Simplex est, cum vna tantum sectio inuenitur in metro, vt in præcedenti versu. Panditur interea, Composita, cum duæ, vt Tālĭbŭs -∪∪ īlĭō -∪∪ neūs cūn -- ctī sĭmŭl -∪∪ ōrĕ frĕ -∪∪ mēbānt -- neūs cūn -- ctī sĭmŭl -∪∪ duo commata. Coniuncta, cum tres, vt in īnfān -- dūm rē -- gĭnă iŭ -∪∪ bēs rĕ nŏ -∪∪ uā rĕ dŏ -∪∪ lōrēm -∪ dūm rē -- gĭ nă iŭ -∪∪ bēs rĕ nŏ -∪∪ cæsuræ tres. In anapæstico tamen metro contrarium fit. nam illud optimum est, cuius singuli pedes partem orationis finiūt, qua le est, Sĭmĭleīs ∪∪- nōbīs -- vŏlŭmŭs ∪∪- pŭĕrōs ∪∪- ēdĕrĕ -∪∪ mātrēs -- tū quŏquĕ -∪∪ pērgĕ -∪. id quod in cæteris metris vitiosum est.

Figura in metro est variatio pedum per singulas sedes vnde carmen heroicum duas & triginta recipere figuras potest. Iambicum mille, centū, & viginti quinque. Figurarum Heroici versus tres sunt modi.

Primus modus est μονοσχηματικὸς, id est vnius figuræ, cum omnes vel spondei fuerint, & spondaicus versus dicitur, Qualis ille Ennianus, ōllī -- rēspōn -- dīt rēx -- ālbā -- īn lōn -- gāī -- quod vixunq inuenias apud nostros, vel fuerint omnes dactyli præter vltimum, Qualis est ille. Sōluĕ mĕ -∪∪ tūs. fĕrĕt -∪∪ hæc ālĭ -∪∪ quām tĭbĭ -∪∪ fāmă să -∪∪ lūtēm -∪. qui versus dactylicus dicitur. habet igitur hic modus duas figuras, alteram ex omnibus spondeis, alteram ex quinque dactylis, nam vltimus semper spodeus esse debet, vel pro spōdeo trochæus.

Secundus modus est πεντασχηματικός, id est figurarum quinque, cum versus vel est syllabarum sedecim, de quinque pedibus vnum habens spōdeum varie per quinque regiones percurrentē, qualis ille est. Aĕŏlĕ -∪∪ nānquĕ tĭ -∪∪ bī dī -- uūm pătĕr -∪∪

ātque hŏmĭ - ∪ ∪ nūm rēx - - vel eſt ſyllabarum tre-decim de quinque pedibus vnum habens dactylum varie per quinque regiones mutatum, qualis ille eſt, Aēnē - - ās mœ̄ - - ſtō dē - - fīxūs - - lūmĭnă - ∪∪ vūltū - - habet hic modus figuras decem, quinque cum vnus ſpondeus inter quatuor dactylos variatur, & rurſus quinque, cum vnus dactylus inter quatuor ſpondeos.

Tertius modus eſt δεκαχηματικός, id eſt figurarum decem, cum verſus, vel eſt quindecim ſyllabarum de quinque pedibus duos habens ſpondeos promiſcue per quinque regiones variatos, Qualis ille eſt ārmă vĭ - ∪ ∪ rūm quē că - ∪ ∪ nō trō - - iǣ quī - - prīmūs ăb - ∪ ∪ ōrīs - -, vel eſt ſyllabarum quatuordecim de quinque pedibus duos habens dactylos per quinque regiones variatos, Qualis ille eſt, Tū nē - - cēdĕ mă - ∪ ∪ līs, sēd - - cōntra aū — dēntĭŏr - ∪ ∪ ītō - -. Habet hic modus viginti figuras decem cum duo ſpondei inter treis dactylos variantur, & rurſus decem, cum duo dactyli inter treis ſpōdeos. Sunt igitur figuræ primo duæ, inde decem, deinde viginti, atque inde omnes duæ & triginta.

Eſt etiam alia cognoſcendi figurarum ratio in omni metro, videlicet cum computaueris, quot ſingula loca cuiuſcunque metri recipiant pedes, multiplica numerum pedum, quos ſingula priora loca accipiunt, per numerum pedum, quos accipiunt loca ſequentia, vt in Heroico, Primus locus duos admittit pedes, ſpondeum, & dactylum. Secundus itē duos, bis duo, fiunt quatuor. Tertius etiam duos bis quatuor, fiunt octo. Quartus quoque duos, bis octo, fiunt ſedecim. Quintus item duos, bis ſedecim, duas & triginta figuras conſtituunt. Eodem modo in iambico. Primus locus admittit pedes quinque ſecundus treis, & ter quinque fiunt quindecim.

Tertius item quinque, quinquies, quindecim, fiunt septuaginta quinque. Quartus treis, ter septuaginta quinque, fiunt figuræ ducentæ & vigintiquinque. Quintus similiter quinque, quinquies ducentæ & vigintiquinque faciunt mille & ducentas, & vigintiquinque figuras. Et sic in cæteris metris, quorum loca diuersorum pedum sunt capacia, vt in Anapæstico, & trochaico inuenire figuras poteris. Sed, vt quod dicimus, appareat exemplo manifestius, Heroici versus duas & triginta figuras, breui, & longo notatas accentibus subiungemus.

OMNES SPONDEI.

– –	– –	– –	– –	– –	– –

OMNES DACTYLI PRAETER SEXTVM.

– ∪ ∪	– ∪ ∪	– ∪ ∪	– ∪ ∪	– ∪ ∪	– –

SPONDEVS INTER. IIII. DACTYLOS VARIATVS.

– –	– ∪ ∪	– ∪ ∪	– ∪ ∪	– ∪ ∪	– –
– ∪ ∪	– –	– ∪ ∪	– ∪ ∪	– ∪ ∪	– –
– ∪ ∪	– ∪ ∪	– –	– ∪ ∪	– ∪ ∪	– –
– ∪ ∪	– ∪ ∪	– ∪ ∪	– –	– ∪ ∪	– –
– ∪ ∪	– ∪ ∪	– ∪ ∪	– ∪ ∪	– –	– –

DACTYLVS INTER. IIII. SPONDEOS VARIATVS.

– ∪ ∪	– –	– –	– –	– –	– –
– –	– ∪ ∪	– –	– –	– –	– –
– –	– –	– ∪ ∪	– –	– –	– –
– –	– –	– –	– ∪ ∪	– –	– –
– –	– –	– –	– –	– ∪ ∪	– –

II. SPONDEI INTER. III. DACTYLOS VARIATI.

– –	– –	– ∪ ∪	– ∪ ∪	– ∪ ∪	– –
– –	– ∪ ∪	– ∪ ∪	– ∪ ∪	– –	– –
– –	– ∪ ∪	– ∪ ∪	– –	– ∪ ∪	– –
– –	– ∪ ∪	– –	– ∪ ∪	– ∪ ∪	– –
– ∪ ∪	– –	– ∪ ∪	– –	– ∪ ∪	– –
– ∪ ∪	– –	– ∪ ∪	– ∪ ∪	– –	– –
– ∪ ∪	– –	– –	– ∪ ∪	– ∪ ∪	– –
– ∪ ∪	– ∪ ∪	– –	– ∪ ∪	– –	– –
– ∪ ∪	– ∪ ∪	– –	– –	– ∪ ∪	– –
– ∪ ∪	– ∪ ∪	– ∪ ∪	– –	– ∪	– –

II. DACTYLI INTER. III. SPONDEOS VARIATI.

– ∪ ∪	– ∪ ∪	– –	– –	– –	– –
– ∪ ∪	– –	– –	– –	– – ∪	– –
– ∪ ∪	– –	– –	– ∪ ∪	– –	– –
– ∪ ∪	– –	– ∪ ∪	– –	– –	– –
– –	– ∪ ∪	– –	– ∪ ∪	– –	– –
– –	– ∪ ∪	– –	– –	– ∪ ∪	– –
– –	– ∪ ∪	– ∪ ∪	– –	– –	– –
– –	– –	– ∪ ∪	– –	– ∪ ∪	– –
– –	– –	– ∪ ∪	– ∪ ∪	– –	– –
– –	– –	– –	– ∪ ∪	– ∪ ∪	– –

DE DEPOSITIONE METRORVM.

Depositio est, qua cognoscimus plenum ne sit metrũ an abundet, an minuatur aliqua syllaba.

Depositionis genera sunt quatuor. Ακατάληκτα; καταληκτικά, ὑπερκατάληκτα, βραχυκατάληκτα.

Ἀκατάληκτα dicuntur metra, qñ vltimũ pedẽ integrum habet, quale est pastorale illud Pōponii Secũdi, qđ

citat Terentianus. Pēndēāt ēx hūmērīs dūlcīs chē-lўs. est enim tetrametrum constans è quatuor integris pedibus. Item illud, quod citat Hephæstion, μωσ' ἄγε – υ υ καλλίο – υ υ πα, θύγα – υυ τερ δι© – υ υ est enim dactylicum tetrametrum, cui nihil de est.

Κ καταληκτικὰ vero dicuntur, quibus in fine deest sylla-ba, qualia sunt heroica omnia, quæ legitimos pedes habent dactylos, sed minuunt in fine vnam syllabam, ne, vt Priscianus ait, sit impedimento sequenti versui. Quale est illud Horatii, Mea renidet in domo lacunar. Est enim metrum senarium iambicum vna syllaba minus, & scanditur sic, mēā υ – rē-nī – – dēt īn υ – dōmō υ – lăcū υ – nār υ. hic măr syllaba pro integro ponitur sic apud græcos. χαί-ροις ἄνῦμ υ – φᾶχᾶ υ – ρέτω υ – δ' ὄγκμ – υ βρὸς υ. hic βρὸς syllaba pro integro ponitur pede. Vbi notandum, quòd cum pes, ex quo conficitur principaliter metrum, constat è tribus syllabis, potest versus etiam duabus esse syllabis minor, cuius quia non erat ad manus exemplum, tale ipsi confinximus dactylicum trimetrum catalectum, Væ tĭbī – υυ sī mălīs – υ υ es. Ecce es prima syllaba tertii dactyli pro integro ponitur dactylo, & dicitur hic versus terminalis in syllabam. Nam cum ex tribus syllabis vna tantum inuenitur in metro, dicitur terminale in syllabam. græce καταληκτικὸν εἰς συλλαβὼ, cum vero duæ inueniuntur, vt in singulis heroicis, dicitur terminale in duas syllabas, græce καταληκτικὸν εἰς δισύλλαβον. καταληκτικὸν autem εἰς συλλαβω, apud Hephæstionem tale est, ἐν δὲ βυ – υ υ θοῦ σι ᾶ – υ υ δῦς –, vbi δῦς syllaba pro trium syllabarum dactylo ponitur.

Υ περκατάληκτα dicuntur metra, quando vna, aut duæ supersunt syllabæ, quale est Boetii illud Dactylicum Alcmanium Trimētrum hypercatalectum

omnē hŏmĭ – ∪∪ nūm gĕnŭs – ∪∪ in tēr – – rīs – vbi ris abundat. cum vero amplius est duabus syllabis, quod potest inueniri, quoties metrum è trisyllabis constat pedibus. quale foret hoc anapæsticum monomĕtrum hypercatalectum. Pĕrĕānt ∪∪ – hŏmĭnēs ∪∪ – mălī ∪ – in quo mălī duæ syllabæ abūdant. id vero nos confinximus, quia nullum meminera mus legere tale exemplum apud nostros. Hephæstion vero tale recitat, ἀδὲ ἄρ ∪∪ – τεμις ὦ ∪∪ – κόρα ∪ – est enim carmen Anapæsticum Monomĕtrum Hypercatalectum abundans duabus syllabis.

Bραχυκατάληκτα dicuntur metra, cum deest fini integer pēs. Sed quia neque huius generis metrum succurrebat, tale ipse composui trimĕtrum iambicum brachycatalecton, Pāucī bĕā – – ∪ – tī nām bŏnī – – ∪ –. Pāucī ∪ –. Deest enim sextus pes integer, vt sit iambicum perfectum.

DE SCANSIONE METRORVM.

Scansio in metro est legitima metri in singulos pedes distinctio, ac dimensio. Dimensio autem scandit metra μεταφορικῶς. quia sicut per scalarum gradus ascendentes vicissim mutando pedes incedimus, ita scandendo metrum incedere videmur dimetiendis, ac distinguendis pedibus. Et notandum metra omnia binis pedibus scandi præter dactylicum, quod græci κατὰ διποδίαν dicunt, vt Beātŭs īl – ∪ – lĕ, quī prŏcūl ∪ – ∪ – nĕgōcĭīs.

Hinc Terentianus,

Sed ter feritur, hinc trimētrus dicitur.

Scandendo binos quod pedes coniūgimus. Ideo autem dactylicum excipitur, quia cum dactylus, & spōdeus sint æquales temporibus, non est timendum, cum singulis pedibus scanditur, aliud videri metrū, quàm dactylicum. Quod si fiat in Iambico, non

iambicum videri, sed heroicum poterit. & propterea κατὰ διποδίαν scandi debet, causam pulchre docet Terentianus his senariis iambicis.

Sed paulo abimus longius. Nunc hanc magis,
Heroicus quare pedes per singulos,
At iste binos scanditur, causam loquar.
Spondeon etenim quia recipit impari
Tantum loco, vel dactylum, aut contrarium,
Secundo Iambum. Nos necesse est reddere,
Qui sedis huius iura semper obtinet
Scandendo, & illic ponere adsuetam moram,
Quam pollicis sonare, vel plausu pedis
Discriminare, qui docet artem, solent.
Si primus ergo pes eam sumet moram,
Sibi iam receptum est subdere heroos pedes,
Versum videbor non tenere iambicum.
Sed quia secundo nunquam iambus pellitur,
Moram necesse est in secundo reddere,
Et cæteris, qui sunt secundo compares.

Sic fit trimĕtrus, qui fuit senarius. Crescunt autem sic iunctis pedibus ad Hexamĕtrum vsque. nam Monomĕtrum dicimus, quod duobus pedibus constat, Dimĕtrum, quod quatuor. Trimĕtrum, quod sex, Tetramĕtrum, quod octo, Pĕtamĕtrum, quod decem. Hexamĕtrum, quod duodecim.

DE SYNECPHONESI SIVE SYNIZESI.

Συνεκφώνησις quæ & συνίζησις dicitur, fit cum duæ vocales nulla interueniente consonante, pro vna accipiuntur. Et vel longa & breuis pro longa ponitur, vt, Fixerit aeripidem ceruam Tirynthius heros, vbi ae longa & breuis pro vna longa accipi-

untur, & fit dactylus ǣrīpē -∪∪, vel cum breuis, & longa pro vna longa, vt Vnius ob noxam, & furias Aiacis oīlei, vbi ei breuis & longa pro longa. sic in Aureo & aureis eo & ei, breuis & longa pro vna longa, vt Solio cum Iuppiter aūrēo, & Dependent lychni laquearibus aūrēīs. Idem. Fērrēīque Eūmēnīdum thalami, & Centum, ǣrēī claudunt vectes, in ferrei. & ærei, ei breuis & longa, pro vna longa.

Idem quoque sæpe fit in Dehinc, Deinde, Deinceps, Proinde, Deest, Deerat, Deerit, Deerunt. Vt, Eurum ad se zephyrumq; vocat, dehīnc talia fatur. Et, Incipe Damœta, tu deīndē sĕquere Menalca. Et, Proīndē tōna eloquio. Et redde age quæ deīnceps risisti præmia, apud Horatium. Martialis Sint Mecœnates, non deērūnt Flacce Marones. Lucanus.

Nōn deēst pro lato ieiunus venditor auro.

Iuuenalis,

Pathicus nunquam tibi deērīt ămicus. Ouidius.

Hoc ego quod vocī deērat plangore replebam. quanquam dĕērūnt, Anapæstus, dĕĕrīt ă. proceleusmaticus cī dĕ ĕ. dactylus esse possunt. Cui, & huic sæpe pro vna syllaba inueniuntur, vt Cuī pătĕr intactam dederat. Et

Huīc cōniux Sichæus erat. Inueniuntur etiam dissyllaba. Statius.

Lǣtūs hūic dono videas dare thura nepotes. Idem

Fālsūs hūic pennas, & cornua sumeret æthræ.

Terentianus de pedibus ēst hŭ-∪ īc ād-- vērsūs -∪ īllē -∪, quī dŭ-∪ās lōn--gās hă -∪ bĕt∪. Idem, Nānque hŭ -∪ īc ād -- uērsūs -∪ ibīt -∪. quī trī -∪ būs lōn--gīs pă -∪ tĕr∪. est enim carmen trochaicum, quod locis imparibus tro-

chæum

chæum ſuſcipit, in locis autem paribus etiam ſpon deum , vt manifeſtius oſtendemus , vbi de metris tractabimus . Idem de literis , quem & Priſcianus citat , Vērum ūt cŭĭ – – ∪ ∪ que ēſt prōxĭmĭ – – ∪ ∪ tās lŏ – ∪ cī sŏ – ∪ nī uĕ – ∪.Idem, ēx ŏrdĭnĕ – ∪ ∪ ∪ fūlgēns, cŭĭ – – ∪ ∪ dāt lŏ – ∪ cūm Sĭ – ∪ nŏpēs . vides cui non modo diſſyllabum eſſe , ſed etiam pyrrhichium , quod eſt notandum . Eſt enim carmen ſotadeum , quod conſtat è duobus Ionicis à maiore . & tribus trochæis , vt vides notatum breui & longo accentibus , Terentianus de eodem.

Cuĭ brĕuis manebit, atq; longa fiet addita.
Cuĭ sŭpĕr non digna dixit hyems. & ſolis mala,
Dixit & cūi tū fauos pes hinc nihil primus ſat eſt.
Sic enim vel prima longa, vel prior fit ſyllaba.
D actylus nam cuĭ sŭpĕr – ∪ ∪ cūi tū – – ſequens ſpondeus eſt.
C onſonans quia poſt ſecuta tempus adiuuit breue.
& paulo inferius .
Nanq; ſi. Cui præferatur, ſyllabæ fient duæ.
Tertia his quod implicari nulla vocalis poteſt.
Sed duæ ſunt ſeorſæ ſyllabæ per ſe breues.
Cŭĭ sŭpĕr ſic inueniri dactylus iam non poteſt,
Syllaba ſed pes habebit quatuor totas breueis.

Apud Hephæſtiōnem aliæ etiam recitantur ſpecies Synecphoneſeos , quas quia non memini legere apud noſtros , ſubiungam græcas . hæ vero ſunt , cum duæ longæ pro vna longa, aut duæ breues pro vna breui , aut pro vna longa accipiuntur. Duæ lōgæ pro vna longa, vt illud, quod citat Hephæſtion. ἢ οὐχ ἅλις – ∪ ∪ ὅτι γὺ – ∪ ∪ ναῦκας ἀ – ∪ ∪ κάλκιδας – ∪ ∪ ὕπερο – ∪ ∪ πεύεις – – , vbi ἢ οὐκ pro vna ſyllaba ponitur . & illud vt idem citat . βουκόλ' ἐ – ∪ ∪ πεὶ ὄυτεκα – ∪ ∪ κῷ , ὄυ – – τ' ἄφρονι – ∪ ∪ φωτὶ ἔ – ∪ ∪ οικας – ∪ πεὶ ὀυ pro vna ſyllaba. Duæ breuēs pro

vna longa, quale est. νέα μελ-- -μακατέ - υ υ αξί πο - υ υ σεσά - - ωνέν - υ υ πόντω - - νεκ duæ sunt breues pro vna longa. Item illud Sotadis σέων μελί - - υ υ κη πηλιάδα - - - υ δέξιον κα - - υ υ τ' ὦμόν. est enim carmen Ionicum á maiore tetrasyllabum, catalecticum, vbi λια duæ breues pro vna breui ponuntur. legi tamen apud Virgilium sexto Aeneidos, Quin protinus omnia, vbi in omnia duæ breues pro vna longa positæ videntur, debet enim heroicum metrum esse catalecticũ. Heu, & hei diphthongi sunt, vt ēheū quam pingui macer est mihi taurus in eruo, & Heī mīhī qualis erat. vbi, quia cum pronunciamus hei, vtraque vocalis simul sonat, admonemur, & Græce & Latine diphthongos propè omnes perperam ætate nostra pronunciari, vt obiter & hoc dixerim.

DE COLLISIONE IN METRIS.

Collisio, quæ & συναλοιφή, & ἔκθλιψις græce dicitur fit in metro, cum dictio desinit in vocalem, vel in M literam, & sequens item à vocali incipit. tunc enim prior vocalis vel M cum sua vocali excluditur, vt, littora, mūltum īlle ēt terris iactatus & alto, vel sic, mūlt' il - - lē tēr - - vt græci faciunt exclusa vocali, & accentu. vbi vocalis deest apposito, quem vocant ἀπόστροφον. vt ἄδυ' ἔχουσ' ἐρίφους, ποταμέλξεται ἐς δύο πέλλας, pro ἅ δύο ἔχουσα ἐρίφους. fit etiam in fine versus, cum in vocalem, aut in M literam desinens, superabundat syllaba, & sequens versus incipit à vocali, Quale illud est, Ecce furens animis aderat Tirynthius, omnemq; Accessum lustrans, eliditur. Ea que coniunctione, & scanditur, quāccēs - - . Item illud

Aut dulcis musti vulcano dēcōquīt hūmōrem.

Aut foliis vnam tepidi despumat aheni, vbi M cum sua vocali à dictione humorem eliditur, & R dictioni sequenti adiungitur sic, r' āut fōlī -υυ, quod non liceret facere, nisi sequens versus à vocali incipiat, vt possit fieri collisio. huiusmodi autem versus græce ὑπέρμετρος, latine hypérmĕter penultima correpta dicitur, ος in er conuersa vt, ἀλέξανδρος, Alexander, κάπρος Caper.

DE METRO HEROICO.

Heroicum metrum Hexametrum est, è sex enim pedibus constat. Suscipit autem dactylum & spondeum omnibus in locis indifferenter, præterquam in vltimo vbi vel spondeus, vel pro spondeo Trochæus esse debet, quia in omni metro vltima breuis syllaba pro longa accipitur, quod videtur aliquid vacantis temporis ex eo quod insequitur, accedere, quanquam, vt ait Quintilianus, Multum refert, vtrum longa sit, quæ claudit, an pro longa. Neque enim tam plenum est. Interdum etiam inuenitur dactylus in sexto, vt, īnsĕrĭ -υυ tūr uē -- ro ēx fœ̄ -- tū nūcīs - υ υ ārbūtŭs -υυ hōrrĭdă -υυ quod tamen nunquam fit, nisi sequens versus à vocali incipiat, vt supra ostendimus. Sequitur enim, Et stĕrĭles platani malos gessere valenteis. elisa igitur A ex horrida, d, sequenti dictioni, quæ à vocali incipit, connectitur, sic, dēt stĕrĭ -υυ, & hōrrĭ remanet pro spondeo trochæus. Tale est & illud, Et spumas miscent argenti, viuaq; sūlfŭrā, Idæasq; pices. scanditur enim sūlfŭ -υ. Rīdæ --. præterea licet spondeus omnem sibi vendicet locum, tamen raro inuenitur in quinto, & rarius, nisi præcedat dactylus. vt aūt lē -- ue īs ŏcrĕ -υυ ās lēn -- tō dū--cūnt ār -- gēntō --. Item ēt cō -- stām lōn-

-- gō sūb -- dūxĭmŭs -⏑⏑ āppēn-- nĭnō --- Suscipit quoque loco dactyli proceleusmaticum, & Anapæstum, sed illud raro, hunc rarissime, vt Tĭtyrĕ -⏑⏑ pāscēn -- teīs ā -- flūmĭnĕ -⏑⏑ rĕĭcĕ că ⏑⏑⏑⏑ pēllās. -- Et tĕnŭĭă ⏑⏑⏑⏑ nec lanæ per cœlum vellera ferri, & Gĕnŭă lă ⏑⏑⏑⏑ bant. & Labat ărĭĕtĕ ⏑⏑⏑⏑ crebro, quanquam, vt Terentianus ait, Tēnuĭā & gĕnuā lā, possunt esse dactili, vbi u sit consonans. Idem in ārĭĕtĕ dici potest, vt & i sit consonans, quod ita seruasse videtur Virgilius, vt nunquam vsus fuerit proceleusmatico, nisi ibi & synæresis fieri possit. Anapæstum vero tantum semel memini legere apud eundem. Flŭvĭō-⏑⏑-rūm rēx ērĭdănus. Apud græcos etiam & creticus, & palimbacchius ponuntur interdum loco dactyli.

Dictum autem volunt Heroicum, vel quòd heroum facta Homerus primus hoc versu cecinerit. Vnde Horatius.

Res gestæ, regumq;, ducumq; & tristia bella,
Quo scribi possent numero, monstrauit Homerus,

vel quod vetustissimus, & ante omneis primus hic fuerit versus, heroica enim vetera, & antiqua dixerunt, vel quia valida, & magna hoc metro canantur, quales sunt heroes. Idem & dactylicum, & heroum, & hexametrum, & epos, & deliacum, & pythicum nominatur. Dactylicum à pede quem præcipue suscipit. Heroum, vel vt supradictum est, vel forte quòd heroo pede præcipue constet, qui est idem cum dactylo, Hexametrum, quia sex metris hoc est pedibus, fertur. Epos vt græci dicunt ἀπὸ τοῦ ἔπεσθαι τὰς βάσεις ἀλλήλοις, vel quia ἔπος στίχος ἑξάμετρος. facilius enim hoc carmine verba decurrunt dimensione inuicem cohærentia præter cætera delectabilius. Deliacum à Delio Apolline.

Pythicum, quia cum Apollo Pythona serpentem Delphis necasset in vltionem matris, accolæ timore perculsi, carmen primum heroicum hexametrum è sex spondeis compositum cecinerunt, deinde læti occiso serpente idem carmen concitata voce è sex iambis protulerunt, quod fuisse dicit Athenæus ἴη -- παιάν -- ἴη -- παιάν -- ἴη -- παιάν -- vt iota in ἴη producatur, idem præterea si corripiatur, & παι in παιάν similiter sequente vocali, erunt sex iambi. sic ἴη υ - παιάν υ - ἴη υ - παιάν υ - ἴη υ - παιάν υ -. Sed vt clarius appareat quod dicimus, subiungemus de hac fabula Athenæi verba. Κλέαρχος ὁ σολεὺς οὐδενὸς ὢν δεύτερος, τῶν τοῦ σοφοῦ ἀριστοτέλους μαθητῶν ἐν τῷ προτέρῳ περὶ παροιμιῶν τὴν λητώ φησιν ἐκ χαλκίδος τῆς εὐβοίας ἀνακομίσουσαν εἰς δελφοὺς ἀπόλλωνα, καὶ ἄρτεμιν, γενέσθαι παρὰ τὸ τοῦ κληθέντος πύθωνος σπήλαιον, καὶ φερομένου τοῦ πύθωνος ἐπ' αὐτούς, ἡ λητὼ τὸν παίδων τὸν ἕτερον ἐν ταῖς ἀγκάλαις ἔχουσα, προσβᾶσα τῷ λίθῳ τῷ νῦν ἔτι κειμένῳ ὑπὸ τῷ ποδὶ τῆς χαλκῆς εἰργασμένης λητοῦς ὃ τῆς τότε πράξεως μίμημα γενόμενον, ἀνάκειται περὶ τὴν πλάτανον ἐν δελφοῖς, εἶπεν ἵε παῖ. τυχεῖν δὲ τόξα κατὰ χεῖρας ἔχοντα τὸν ἀπόλλωνα. τοῦτο δ' ἐστὶν, ὡς εἰ ποιτίς, ἄφιε παῖ, καὶ βάλλε παῖ. διόπερ ἀπὸ τούτου λεχθῆναί φασι τὸ, ἵε παῖ, καὶ ἵε παιάν. Et paulo post subiungit τὸ δὲ ὑφ' ἡρακλέδου τοῦ ποιητικοῦ λεχθὲν φανερῶς πέπλασται ὑπὸ σπουδῆς τοῦτο πρῶτον εἰς τρεῖς εἰπεῖν τὸν θεὸν οὕτως, ἴη παιάν. ἴη παιάν, ἴη παιάν, ἐκ ταύτης γὰρ τῆς πίστεως τὸ τρίμετρον καλούμενον ἀνατίθησι τῷ θεῷ, φάσκων τοῦ θεοῦ τοῦθ' ἑκάτερον εἶναι τῶν μέτρων ὅτι μακρῶν μὲν τῶν πρώτων δύω συλλαβῶν λεγομένων ἴη παιὰν, ἡρῷον γίνεται, βραχειῶν δὲ λεχθεισῶν, ἰαμβεῖον. διὰ δὲ τοῦτο, δῆλον, ὅτι καὶ τὸν ἴαμβον ἀναθετέον αὐτῷ. βραχειῶν γὰρ γινομένων, εἰ δύο τὰς ἁπάντων τελευταίας συλλαβὰς εἰς μακρὰν ποιήσει τίς, ὁ ἱππώνακτος ἴαμβος ἔσται.

Idem & Terentianus recitat, in quo græcum carmen deprauatum ex Athenæo correximus. Primum enim fuisse hexametrum è sex spondeis, inde è sex iambis refert his verbis.

Hexametros tradit genitos duo prima vetustas,
 Herous ille est, hunc vocat iambicum,
Nam pedibus senis constare videmus vtrunque,
 Diuersa quanquam lex sit ambobus, pedum.
Additur hæc gemino no absona fabula metro,
 Seu vera res est, spectet authorem fides.
Cum puer infestis premeret Pythōna sagittis
 Apollo, delphici feruntur accolæ
Hortantes acuisse animum bellantis, vt illos
 Metus habebat, aut propinqua adoria.
Tendebat geminas pauida exclamatio voces,
 Ιη -- παιάν -- ἴη παιάν -- ἴη -- παιάν. --
Spŏndē īs īl lūm prī mō nā tūm cēr nīs sēx,
 ēx pār tĕ vōcēs cōn cĭtăs lætī dă bānt,
 ἴη ∪ – παιάν ∪ – ἴη ∪ – παιάν ∪ – ἴη ∪ – παιάν ∪ –.
 ĕt hīnc pĕdūm tōt ōrtŭs ēst ĭambĭcŭs.

EX POLLVCE DE PVGNA APOLLINIS CVM PYTHONE.

Τοῦ δὲ πυθικοῦ νόμου τοῦ αὐλητικοῦ, μέρη πέντε, πεῖρα κατακελευσμὸς· ἰαμβικὸν, σπονδεῖον, καταχόρευσις, δήλωμα δ' ἐστὶ νόμος τῆς τοῦ ἀπόλλωνος μάχης πρὸς τὸν δράκοντα. καὶ ἐν μὲν τῇ πείρᾳ διορᾷ τὸν τόπον, εἰ ἄξιος ἐστὶ τοῦ ἀγῶνος, ἐν δὲ τῷ κατακελευσμῷ, προκαλεῖ ταυτὸν δράκοντα, ἐν δὲ τῷ ἰαμβικῷ, μάχεται, ἐμπεριείληφε δὲ τὸν ἰαμβικὸν, καὶ τὰ σαλπιστικὰ κρούματα, καὶ τὸν ὀδοντισμὸν, ὡς τοῦ δράκοντος ἐν τῷ τετοξεῦσθαι συμπρίοντος τοὺς ὀδόντας. τὸν δὲ σπονδεῖον δηλεῖ τὴν νίκην τοῦ θεοῦ. ἐν δὲ τῇ καταχορεύσει, ὁ θεὸς τὰ ἐπινίκια χορεύει. Sunt qui dactylicum, & heroum non esse idem volunt; sed il-

Iam inter vtrunque esse differentiam, quod dactylicum ex omnibus constat dactylis, Heroum vero etiam ex spondeo. Addunt propterea proprium esse heroum, quod in priore, & in quarto, & in sexto loco spondeum habeat, vt dēfēcisse videt sua ĭam prō missa reposci. Item, ĭmmōtamq; coli dedit, ēt cōntemnere vēntōs. Et, Cuī nōn dictus Hylas puer, ēt lātonia dēlōs? sed quòd omneis spōdeos, vel plureis spondeos, quàm dactylos habet, quasi minus bonum, & sine dactylo parum teres, ac sonorum, σπονδειάζον appellauerunt. Et propterea optimum dicunt, qui ex omnibus constat dactylis, vltimo excepto, qui, vt dixi, vel spondeus, vel pro spondeo trochæus est. Ennius āt tū bā terrĭbĭ lĭ sōn ĭ tū tără tāntără. dixit Virgilius. Stāt sŭ ă cuīquĕ dĭēs brĕue ēt ĭrrĕpă rābĭlĕ tēmpus. Sic apud græcos Homerus, βῆ δὲ διὲκ προμάχων κεκορυθμένος αἴθοπι χαλκῷ, βῆ δε δι – υυ ἐκ προ μά – υυ χῶν κε κο – υυ ρυ θμέ νος – υυ αἴθο πι – υυ χαλκῷ.

Idem, γλαυκε πέπον πολιμισά μετ' ἀνδράσι. νῦν σε μάλα χρῆ, γλαῦκε πέ – υυ πον πο λέ – υυ μι σὰ με – υυ τὰν δρά σι, – υυ νῦν σε μά – υυ λα χρῆ ––. Sed subiungamus de Heroico quædam ex Terentiano, vt ea ediscant Iuuenes. Nam longe melius & mandatur memoriæ carmen, & tenetur, quàm prosa oratio. Ne cui igitur sit mirum, si illum sæpe citamus. Est enim & acutus, & doctus simulq; & delectat, & docet. Sed iam ipsum audi.

Hæc sibi quæque prius distinguere metra paramus,
Heroa primo, mox adire iambica,
Alternæ nequem impediat confusio syluæ,
Quæ lex sit ipsis, quæ sit iis, quæ procreant.
Partibus adiectis, detractis quæ varientur
Post hinc, dĕinde quanta compages nouos
Alternet, varietq; modos, mutatio quantum

Commendet. Et si non valebo plurima,
Attingam vel pauca tamen. nam pandere prima
Prodest frequenter artium vestigia.
Vim propriam pedibus fida cito reddito mente,
Ne dum requiris, tarda sit dispectio.
Spondeus, versum quo primum diximus ortum,
Heroon, hexametris tuetur vim suam
Nomine nunc proprio, nunc debita tēpora reddens,
Sub alterius consonat vocabulo.
E geminis longam soluet siquando sequentem,
Fit dactylus, trisyllabis tempus manet.
Siprior in geminas soluetur longa minores,
Tum pes recurret dactylo contrarius.
Tempora sed quanquam totidem defendat vterq;.
Heroa fiunt pulchriora dactylo.
Hæc contra vitiant incurrentes Anapæsti.
Post dactylum ne quattuor iungas breueis,
Post spondeum autem veniens, sic mutet oportet,
Vt iste versus iam docet legem metri.
Ergo spondeus plerunq; in dactylon ibit,
Nec interest vel quo loco, vel quàm frequens.
Nam sæpe alterni, gemini, nunc sæpius alter
Species reformant plurimas in versibus,
Quas longum credo perscribere, cum sibi cunctas
Legendo possit adnotare quilibet.
Hoc sat erit monuisse, locis quod quinque frequenter
Iugem videmus inueniri dactylum.
Sed non & sextum pes hic sibi vendicat vnquam,
Nisi quando rhythmum, non metrum cōponimus.
Nanq; metrum certiq; pedes, numerusq; coercent,
Dimensa rhythmum continet lex temporum.
Spondeus partem semper sibi vendicat imam,
Dat & trochæo qua dissyllabo locum.
Nec damnum importat, tria qui sua tempora subdit,
Quæ quattuor spondeus expleret magis.

Debita nam ſpatii recipit quaſi tempora verſus,
Dum iungit imis conſequens exordium.
Omnibus im metris hoc iam retinere memento,
In fine non obeſſe pro longa breuem.
Præterea pes nullus erit quin rite locetur,
Laudem mereri ſi voles poeticam.
Hexametro dicunt, ſed non heroicon omnem,
Nam ſex pedes ineſſe non erit ſatis.
Leges quippe datas heroica carmina poſcunt,
Quis acta Homerus herõum cum ſcriberet,
Verſibus oſtendit, quas æque ſermo latinus
Cuſtodit omneis, & pedes ſolos probat,
Quos ſupra poſui. Græcis & creticus aptus.
Bacchius etiam ponitur pro dactylo.

Vbi aduertendum, vt ſupra etiam oſtendi Bacchium intelligi à Terentiano, qui communiter ab aliis ferè omnibus Palimbacchius dicitur, & quia ſupra idem & Quintilianum ſenſiſſe, quod Terentianus ſcripſimus, diligentius conſiderandum, an ita ſit, nam videtur, vbi de vſu Bacchii ſcribit, ſibi eſſe cõtrarius, cum dicit, Bacchius & claudit, & ſubiiungitur, Vĕnēnūm ᴗ – – tĭmĕrēs ᴗ – –. Deinde ſubiungit, Contrarius quinque qui eſt. claudet, niſi ſi vltimam longam eſſe volumus, optimeq; habebit ante ſe Moloſſon, cibis rēſpērsūm – – – aut Bacchium. Quod hic pŏtĕſt, nōs ᴗ ᴗ – pōſsēmŭs – – ᴗ. ecce hic manifeſte apparet intelligere Bacchiũ habere primam breuem, Palymbacchium vero vltimam. Quare illud, Longis breuem præcedentibus bacchius, cui contrarius Palimbacchius, erit aliter legendum, & forte ſic, longis breuem ſuccedentibus.

Sunt qui inſeri poſſe aiunt interdum in fine dactylici pro ſpondeo iambum, & eos verſus, qui hoc patiuntur, quia in fine diminuuntur tempore, græci appellant μειούρους παρὰ τὸ μεῖον, καὶ οὐρά. Sed huiuſ-

modi versus non puto inuenies, nisi apud græcos. Homerus ἰλιάδος α΄τρῶες — δ᾽ ἐῤῥί — γησανέ —υυ πεῖδον —υυ αἴολον —υυ ὄφιν —΄υ ὄ φῖ ν.
Pariambus est pro spondeo. Terentianus tamē multos versus de miuris scribens composuit in quibus etiam mi corripuit, ex ει eliso, ι vt & in χορεῖος, & διαπόνδειος fecit, Versus hi sunt.

Dactylici finem versus si cludat iambus,
Hoc est pro longo, breuis vt penultima fiat,
Auribus acciderit nouitas inopia, meliŭs υυ
Versus vt hic resonare potest, ita si cecinĕrīs
Ite domum saturæ, venit hesperus, ite sātŭrǣ υ–.
Nile pater propera sitiunt sata. Nile propĕrā υ–.
Heus puer, vt mea sint tibi vilia carmina, vĭdēs υ–:
Si nusquam hocce aliquis lectum putat, ecce dabĭ-
tŭr. υυ.
Versus Homericus ausonio resonās ita mŏdō υ–
Quem μείουρον achaica gens vocitare sŏlĭta ēst υ–.
Attoniti troes viso serpente pauĭtānt υ–.
Liuius ille vetus graio cognomine, sŭǣ υ–.
Inserit inonis versu puto tale docĭmĕn υυ.
Præmisso heroo subiungit nanq; μίουρŏν, –υ
Hymnum quādo chorus festo canit ore Triuĭǣ υ–.
Etiam purpureo suras include Cothūrnō, – –
Balteus, & reuocet volucres in pectore. sĭnūs υ–
Pressaq; iā grauida crepitēt tibi terga pharētrā, – –
Dirige odorisequos ad certa cubilia cănēs υ–.

Id quod cum sæpe faciat Lucretius miror nullū accepisse ab illo exemplū Terentianū. vt illud libro primo, sed eo magis acrem Inrĭtat virtutem animi cō fringere, vt arcta Naturæ primus portarum claustra cupĕrēt, licet Priscianus libro decimo cupiret legat, cui non accedo. in exemplaribus enim manu scriptis cuperet legi, non cupiret, & illud libro quinto, Nec iacere indumanus, via qua munita fidĕi.

DE VITIIS QVIBVSDAM VITANDIS IN HEROO.

Sunt quædam vitia in heroo præcipue vitanda. Primum indocta quædam, & ridicula affectatio, vt semiquinaria cæsura, sit similis extremæ syllabæ versus, aut alterius versus cæsuræ, & simul extremitas metri, alterius metri extremitati, aut alia id genus ridicula obseruatio poetarū, inculti, ac ineruditi seculi, quos versus lenonios appellant quales hi sunt.

Pergama flere volo fato danaum data sōlo.
Solo capta dolo, capta redacta sōlo.
Ex Helicona sona, quæ prima tenes Helicona.
Et metra me dona prōmere posse bona. Item.

hi magis etiam ridiculi, & indoctiores.

Chartula nostra tibi mittit Rinalde salutes,
Plura videbis ibi, nisi tu mea dona refutes.

Huiusmodi igitur ne ioco quidem censeo componendos versus, sed imitandos esse bonos poetas, ac in primis Virgilium. Inuenies tamen semiquinariam cæsuram frequenter quidem fini in heroo respondere, sed frequentius in pentametro elego tunc, cū substantiuis propria reddūtur epitheta, Vt

Primus idumæas referam tibi Mantua palmas. Et
Mantua uæ miseræ nimium vicina Cremonæ, Et
Acrisionæis Danáe fundasse colonis. Item.
Hellespontiaci seruet tutela priapi Item.
Iulius à magno demissum nomen Iulo. Vbi

aduerte præponi adiectiuum, sequi substantiuum idq; frequentissimum esse. sic in elegis.

O vtinam tunc cum Lacedæmona classe petebat,
Obrutus insanis esset adulter aquis.
Non ego deserto iacuissem frigida lecto,
Nec quererer tardos ire relicta dies,
Nec mihi quærenti spatiosam fallere noctem,

Lassaret viduas pendula tela manus.

Inuenies etiam, sed rarius præponi substãtiuum, vt Reiice, ne maculis infuscet vellera pullis? Item. Coniugis, ora modis attollens pallida miris.

Redduntur quidem epitheta substantiuis, vt dixi, sed qui id quoque affectauerit, non laudabitur. Præterea videndum est, vt Quintiliani vtar verbis, ne syllaba verbi prioris vltima sit prima sequentis, id, nequis præcipi miretur, Ciceroni in epistolis excidit. Res mihi iuisæ visæ sunt, Brute, & in carmine.

O fortunatam natam me consule Romam.

Hoc idẽ carmen & Iuuenalis recitat, inde subiungit,

Antoni gladios potuit contemnere, si sic
Omnia dixisset. Ridenda poemata malo,
Quàm te conspicuæ diuina philippica famæ.

Cauendum est etiam, ne in principio præter decorem elati, & tumidi videamur, & vt ait Flaccus,

Nec sic incipies, vt scriptor Cyclitus olim.
Fortunam Priami cantabo, & nobile bellum.
Quid dignum tanto feret his promissor hiatu?
Parturient montes, nascetur ridiculus mus.

Potuissem & alia multa dicere quæ fugere, quæq; sequi & facere oporteat componendis carminibus, sed cum non esset ocium, prætermisi. Quamobrẽ admoneo studiosos, vt quæ de arte poetica scripsit Horatius, studiose legant, tum optima quæque de ea ipsa arte præcepta, quia, vt ait Isocrates ἐὰν ἦς φιλομαθὴς, ἔσῃ πολυμαθής.

DE PENTAMETRO ELEGO.

Pentametrum elegum heroo ita adnectitur, vt vix vnquam separatum inuenias. Constat autem ex quinque pedibus, vnde & nomen ei inditum est.

Diuiditur in duo commata. Primum comma constat

ſtat indifferenter vel è duobus dactylis, vel è duobus ſpondeis, vel è dactylo, & ſpondeo, vel è ſpondeo, & dactylo, & ſyllaba longa, quem ſemipedem primum vocant. Secundum vero, è duobus dactylis, & ſyllaba, quæ ſecundum ſemipes appellatur.

E duobus dactylis, & ſyllaba longa, vt
Nōmĭne ĭn – ∪∪ hĕctŏrĕ – ∪∪ ō – pāllĭdă – – ∪ sēmpĕr ĕ – ∪∪ răm ∪. E duobus ſpondeis & ſyllaba longa, vt,
Flēbām – – sūccēſ – – sū – pōſsĕ că – ∪∪ rērĕ dŏ – ∪∪ lōs –. E dactylo ſpondeo, vt.
Nīl mĭhĭ – ∪∪ rēſcrī – – bās – āttămĕn – ∪∪ īpsĕ vĕ – ∪∪ nī –. E ſpondeo & dactylo, vt.
Lāſsā – – rēt vīdŭ – ∪∪ ās – pēndŭlă – ∪∪ tēlă mă – ∪∪ nŭs ∪. Alii vero dicuntur primum & ſecundum pedem poſſe eſſe indifferenter dactylum vel ſpondeum, tertium, ſpondeum duntaxat, ita tamen, vt prima ſyllaba ſpondei, ſit extrema dictionis præcedentis, & propterea ſi inueniatur aliquando breueis, defendi cæſura ſemiquinaria, Quartum. & quintum ſemper Anapæſtos cuius ſententiæ videtur fuiſſe Quintilianus, cum dicit, Nō ego cum præcedenteis pedes poſui, legem dedi, ne alii eſſent, ſed quid ferè accideret, quod in præſentia videretur, oſtendi, & quidē optime eſt ſibi iunctus Anapæſtus, vt qui ſit pētametri finis. ſcanditur autem ſic. Nīl mĭhĭ – ∪∪ rēſcrī – – bās āt – – tămĕn ĭp ∪∪ – sĕ vĕnī ∪∪ –.
I tem, Lāſsā – – rēt vīdŭ – ∪∪ ās pĕn – ∪ dŭlă tē – ∪∪ lă mănŭs ∪∪ –. Et, Nōmĭne ĭn – ∪∪ hĕctŏ rĕ ∪∪ – ō păl — lĭ dă sēm ∪∪ – pĕr ĕrăm ∪∪∪. & ſic in cæteris. Sed memineris in omni metro ī fine pro lōga accipi breuem, & pro breui longam, Prior autem ſcandendi modus per duo commata, & duos ſemipedes facilior, Dictum vero Elegum παρὰ τὸ ἐλεεῖν τοὺς τεθνεῶτας, quod hoc carmine laudes defunctorum ſcribe-

rentur. vel παρὰ τὸ ἒλεγ quòd vetustissimi suas lamentationes elegis decantarent. nam factum est vocabulum à voce, qua in fletu vtimur, vnde tractum est, vt epitaphia elegis præcipue scribantur versibus. procedente deinde tempore aliæ quoque res eo versu scribi cœperunt, hinc Horatius.

V ersibus impariter iunctis querimonia primum,
P ost etiam inclusa est voti sententia compos.

De inuentione autem elegi versus, Idem Horatius sic dicit.

Q uis tamen exiguos elegos emiserit author.
Grammatici certant, & adhuc sub iudice lis est.

TERENTIANVS DE PENTAMETRO VERSV.

P entametrum dubitant, quis primus finxerit author.
Q uidam non dubitant dicere Callinoum.
H exametro cum quinque pedum subiungitur iste
Parteis Heroi dupliciter recipit.
Q uas penthemimeres possit disiungere forma,
Has siquis geminet, pentametrum faciet.
S ed refert duo sint, an dactylus vnus in illa.
Cum duo sunt, eadem bis repeti poterit.
S ubiungam exemplum. quo fiat planius istud,
Dēsĭnĕ mænălĭōs, dēsĭnĕ mænălĭōs.
D actylus vt duplex, non bis setentia currat.
Dēsĭnĕ mænălĭōs Mūsā rĕ fērrĕ iŏcōs.
H oc nec præpositum peccat, nec parte sequenti.
Talis vtrique loco conuenit vna tome.
S i primo spondeus erit, tum dactylus alter.
Stabit comma prius non poterit repeti.
T alis erit versus hæc portio, quam modo tracto,
Pōstquām rēs ăsĭæ. claudicat vt repetas.
V t stet comma sequens, bis dactylus adsit oportet.

Pōſtquām rēs āsĭæ, Dēsĭnĕ mæ nălĭōs,
D actylus in primo poſitus, ſpondeus adhærens,
Non oberit primis, officiet reliquis.
E xemplum ponam, parti quod congruat iſti,
Mūsă mĭ - ∪∪ hī cău - - sās - diſcrepat hoc iterum.
D actylus ergo duplex redeat miſſi parte ſequenti,
Mūsă mĭ hī cău sās, dēsĭnĕ mænălĭ ōs.
S pōdeum duplicem, quæ pars prior eſt, bene ſumet,
Peccat enim tantum poſteriore tome.
S pondeos ante ergo dabis, pars cætera curret.
ō fōr tūnātī. dēsĭnĕ mænălĭ ōs.
P ars prior ergo pedum admittet quencūq; duorum
Dactylus in reliqua bis repetundus erit.
S candunt Pentametrū, duo ſint quaſi cōmata, quidē,
Vt pedibus binis ſemipedes ſuperent.
H os ſibi coniunctos ſpondeum reddere quintum,
Pōſtquām rēs ăsĭæ dēsĭnĕ mænălĭōs.
A c quidam in medio ſpondeum reddere malunt,
Semipedem & primum cum capite alterius.
I ungunt, dactylico quæ ſit de commate, longa.
Inde duas promptum eſt ſic remanere breueis.
H is longam adnectunt, qua dactylus incipit alter.
Cernis & hinc alias tot remanere breueis.
H as ad ſemipedem iungunt in fine relictum.
Vltima nec rēfert longa ſit, an'ne breuis.
S ic ſpondeus erit medius. duo poſt anapæſti.
Pōſtquām rēs āsĭæ dēsĭnĕ mænălĭ ōs,
I dcirco primo curabis commate ſemper,
Ne breuis incurrens ſyllaba ſemipedis
S pondeum mediis nequeat coniungere longis,
ēt fĭ āt tālĭs, īncĭpĕ mæ nălĭ ōs.
N um līs, quæ breuis eſt, iungat ſibi ſiue ſupremam
ōs, vel quæ prima eſt, in caput hoc etenim eſt.
Q uia nec producta eſt, geminat nec conſona vireis,
Spondeus minime pes, ſed iambus erit.

E xemplum idcirco vocali à parte locatū,
Longa foret ne līs īncipē mǣ nălī ōs.
Q uidam quia gemino constat de commate versus,
Claudere comma prius non timuere breui.
V t sit pentameter talis, qualem modo fingo.
Hōc mĭhī tām grān dē mūnŭs hă bērē dătūr.
A ut qualis supra versus peccare videtur.
Sī fī āt tā līs īcĭpē mǣnălī ōs.
N am referre nihil, sit qualis syllaba fini,
Commataq; hoc ipsum iuris habere volunt.
I dcirco & verbo nunquam vno cola ligari,
Vt constet parti finis vtrique suus.
N am vitiosus erit sic pentameter generatus,
Intēr nōstrōs gēntīlīs ōb ērrăt ĕquŭs.
S pondei duo sunt, quos dixi, commate primo
Posse dari, verum syllaba, quæ sequitur,
N ec penthemimerem verbi cum fine relinquit,
Q uæ data pentametris regula prima sonis.
N ec post dactylico debet quæ commate iungi,
Esse caput versus dactylici patitur.
H oc ipsum melius mutata perte coibit.
Gentilis nostros inter oberrat equus.
T antam nostra nequit mensura absoluere litem.
Malo tamen longa cludere comma prius.
H os elegos dixere, solet quod clausula talis
Tristibus, vt tradunt, aptior esse modis.
Q uoniam autem eadem ferè lex est metrorum apud latinos, quæ & apud græcos, vnde nostra fluxerūt, operæpretium visum est, in singulis metrorum generibus, de quibus hoc tractamus libro, versus aliquot græcos scādere, ex bōis acceptos authorib⁹.

EX PRIMO ILIADOS.

Μῆνιν ἄειδε θεὰ πηληϊάδεω ἀχιλῆος
Οὐλομένην, ἣ μυρί' ἀχαιοῖς ἄλγε' ἔθηκεν

Πολλὰς

Πολλὰς δ᾽ ἰφθίμους ψυχὰς ἄϊδι προΐαψεν
Ηρώων, αὐτοὺς δ᾽ ἑλώρια τεύχε κύνεσσι,
Οἰωνοῖσί τε πᾶσι, διὸς δ᾽ ἐτελείετο βουλή.
Μῆ νι νᾰ –υυ ἔ δε θε –υυ ἄπη –– λῆ ϊ ᾰ –υυ δεω
ᾰχι –υυ λῆ ος,
Οὐ λο̆ μέ –υυ νῆ νη –– μῦ ρι ᾰ –υυ χαιοῖς –υ ἄλγε ε –υυ θῆ
κε ν –υ.
Πολλᾶς –– δι φθῖ –– μοῦς ψῦ –– χᾶς ἄϊ –υυ δῖ προ ϊ –
υυ ᾰψε ν –υ.
Ηρῶ –– ῶν, ᾶυ –– τοῦς δ᾽ ἑ –– λῶρι ᾰ –υυ τεῦ χε κύ –υυ
νεσσι –υ,
Οἰ ῶ –– νοῖ σι τε –υυ πᾶσι, δ᾽ ι –υυ ὅς δ᾽ ε τε –υυ λεῖ ε το
–υυ βοῦ λῆ ––.

Ecce in primis quatuor ſedibus vel dactylus vel ſpondeus indifferenter ponitur, in quinta autem ſemper dactylus, & in ſexta ſpondeus; vel eius loco trochæus. licet in quinta ſpondeus interdum inueniatur. Illud autem δεωᾶχι –υυ dictum eſt per συνίζησιν, vbi δεω breuis & longa pro vna longa, ſic Virgilius poſuit, Solio cum Iuppiter aureo, vbi reo breuis, & longa pro vna longa.

EX THEOCRITI AMOEBEO CARMINE.

Ἄγκεα, καὶ ποταμοὶ θεῖον γένος, ἤντι Μενάλκας
Πῆποχ᾽ ὁ συρικτὰς προσφιλὲς ᾆσε μέλος,
Βόσκοιτ᾽ ἐκ ψυχᾶς τὰς ἀμνάδας, ἢν δέ ποκ᾽ ἔνθῃ
Δάφνις ἔχων δαμάλας, μηδὲν ἔλασσον ἔχοι.
Κρᾶναι, καὶ βοτάναι γλυκερὸν φυτὸν αἴπερ ὁμοῖον
Δάφνις.
Μουσίσδοι Δάφνις ταῖσιν ἀηδονίσι,
Τοῦτο τὸ βουκόλιον πιαίνετε, κ᾽ ἤντι Μενάλκας
Τῇδ᾽ ἀγάγοι, χαίρων ἄφθονα πάντα νέμοι.

In his verſibus ſcanduntur heroi, vt ſupra ſcripti homerici, Pentametri vero elegi ſic.

Γ ῆ πο χο – ∪ ∪ συ ρι – – κτας – προ σφι λες – ∪ ∪ ασε με – ∪ ∪ λος ∪. vel ſic ſine cæſuris.

Γ ῆ ποκο – ∪ ∪ συ ρι – – κτας προς – – φι λες α, ∪ ∪ – σε με λος ∪ ∪ ∪. Secundus Pentameter.

Δ αφνι σε – ∪ ∪ χων δαμα – ∪ ∪ λας – μη δε νε – ∪ ∪ λασσο νε – ∪ ∪ χοι –. & ſine cæſuris.

Δ αφνι σε – ∪ ∪ χων δα μα – ∪ ∪ λας μη – – δε νε λας ∪ ∪ – σο νε χοι ∪ ∪ –. Tertius Pentameter.

Μ ουσης – – δοιδαφ – – νι ς – παισι να – ∪ ∪ ηδο νι – ∪ ∪ σι ∪. & ſine cæſuris.

Μ ου σης – – δοιδαφ – – νις παι – – σι ναη ∪ ∪ – δονι σι ∪ ∪ ∪. Q uartus Pentameter.

Τ ηνδαγα – ∪ ∪ γοι χαι – – ρων – αφθο να – ∪ ∪ παντα νε – ∪ ∪ μοι –. & ſine cæſuris.

Τ ηνδαγα – ∪ ∪ γοι χαι – – ρωνα – – φθοια παν ∪ ∪ – τα νε μοι ∪ ∪ –. Vides his pentametris duo eſſe commata, & eodem modo ſcandi, vt ſupra latina oſtendimus. Q uare vel hinc colligere poſſumus à græcis & hæc & alia ferè omnia latinos accepiſſe, vt mittam & pedum, & metrorum, & accidentium metris nomina vel græca, vel à græcis detorta. Si quiſquã igitur eſt, qui neget, non neceſſarias eſſe græcas literas hominibus noſtris, q̃ rectè ſentiat, breui puto cognoſcet, cum vel pueris de bonis literis doctè diſputantib⁹, ipſe iterim aſtabit, ὡς ὄνος πρὸς λύραν, vt aiũt.

DE VERSV IAMBICO SENARIO.

I ambicusverſus qui à græcis τρίμετρος, quòd treis διποδίας habeat a latinis eadem ratione ternarius, vel quia è ſex pedibus ſimplicibus conſtat, Senarius appellatur, ſuſcipit in locis imparibus, id eſt in primo, tertiò, quinto, pedes quinque, iambum ∪ – tribrachyn ∪ ∪ ∪ Spondeum – – Dactylum – ∪ ∪ Anapæſtum ∪ ∪ – in paribus vero, id eſt in ſecundo, quarto,

ſexto,treis,iambum - ᴗ tribrachyn ᴗ ᴗ ᴗ pyrrhichiũ, ſed hunc in fine duntaxat ᴗ ᴗ ratione vltimæ ſyllabæ, quæ in omni metro, vt ſupra dixit, indifferenter ponitur. Legitimus autem iambicus è ſolis iambis conſtat, vt etiam à principio, cum inuentus eſt. Deinde grauitatis gratia, ſpondeus, & qui ex illo naſcũtur, dactylus, anapæſtus nothi pedes in locis tantũ imparibus recepti ſunt. vnde Terentianus.

Sed quia recepit lex iambi dactylum,
Spondeon, aut qui dactylo eſt contrarius,
Vt iam tenemus, impari tamen loco.

De eodem ſic Horatius.

Syllaba longa breui ſubiecta vocatur iambus
Pes citus, vnde etiam trimetris accreſcere iuſſit
Nomen iambeis, cum ſenos redderet ictus,
Primus ad extremum ſimilis ſibi. Non ita pridem
Tardior vt paulo, grauiorq́; veniret ad aureis,
Spondeos ſtabileis in iura paterna recepit
Commodus, & patiens, non vt à ſede ſecunda
Cẽderet, aut quarta ſocialiter. Ex omnibus iambis tale eſt Horatii.

Sŭĭs ᴗ - ĕt ĭp ᴗ - sā rō ᴗ - mă vĭ ᴗ - rĭbūs ᴗ - rŭĭt ᴗᴗ.

Tale & illud. Mĭnā ᴗ - cĭs aūt ᴗ - ĕtrū ᴗ - ſcă Pŏr ᴗ - sēnǣ ᴗ - mănūs ᴗ -.

Item reliqua omnia, quæ ſubiunguntur hexametris illius epōdi. Altera iam teritur bellis ciuilibus ætas, vt illud, ĕā ᴗ - mūs ō ᴗ - mnĭs ē ᴗ - xĕcrā ᴗ - tă cī ᴗ - uĭtās ᴗ -. Terentianus de hoc metro partim è ſolis iambis, partim etiam immiſto ſpondeo & ſemel dactylo in locis imparibus.

ă dē ſto ĭām bĕ prǣ pĕs, ĕt tŭī tĕnāx
Vĭgōrĭs ād dĕ cōncĭtūm cĕlēr pĕdēm.
Nĕc āltĕrī ŭs ĭndĭgēns ŏpĭs vĕnī.
Sĕd ĭp sĕ vērŭs, ĭntĕgēr quĕ gēſtĭēns,
ā dūs ſtă fĕl lĕ, quālĭs ān tĕ cār mĭnă

Dăbās ămā rūs ūl tōr, īmpōtēns tŭī.
Vĭdēs, ŭt ĭctă vēr bă ră ptēt īmpĕtūs,
brĕuēm quĕ crē bră cōnsĕquen dŏ lōn gŭlă,
Cĭ tūm sŭb īndĕ vōl uăt ārctĭ ūs, sŏnūm,
ĭ āmbūs. īp sē sēx ĕnīm lŏcīs mănĕt.
Et inde nomen inditum est senario.
Sed ter feritur. hinc trimetrus dicitur,
Scandendo binos quod pedes coniungimus.
Quæ causa cogat, non morabor edere.
Nam mox poetæ. ne nimis secet breuis.
Lex hæc iambi verba pauca admitteret,
Dum parua longam semper alterno gradu,
Vrget, nec aptis exprimi verbis sinit
Sensus, aperte dissidente regula;
Spondeon, & quos iste pedes ex se creat,
Admiscuerunt, impari tamen loco,
Pedemq; primum, tertium, quintum quoque
Iuuere paulo syllabis maioribus
At qui cothurnis regios actus leuant,
Vt sermo pompæ regiæ capax foret
Magis, magisq; latioribus sonis
Pedes frequentant, lege seruata tamen;
Dum pes secundus, quartus, & nouissimus
Semper dicatus vni iambo seruiat.
Nām nūl lūs ălĭ ūs pōnĭtūr, tāntūm sŏlĕt
Tēmpŏrĭ būs æquūs nōn rĕpēl lĭ trĭ brăchȳs.

In tragœdiis autem versus è solis iambis non lauda-tur. quare vix talem inuenias, sed semper in locis pa-ribus ex iambo aut tribreui, in cæteris indifferenter ex iambo, spondeo, dactylo, anapæsto tribreui. In comœdiis vero in secundo loco & similibus, spon-deus etiam inuenitur, necnon & dactylus. & anapæ-stus, sed frequentius spondeus. Quod faciunt Co-mici, vt solutam orationem imitentur. Scandamus igitur aliquot senarios versus, primo comicos, dein

de tragicos. vt quod dicimus appareat exemplo manifestius. Ex Andria Terentii.

Vōs ī -- ſtæc īn -- tro aūfer -- te ăbī ⏑ - tĕ Sō ⏑ - siă ⏑ - .
ădēs ⏑ - dūm pāu -- cīs tē -- vŏlō ⏑ - dīctūm -- pūtā ⏑ - .
Nēmpe ūt -- cūrēn -- tūr rē -- ćte hæc īm -- mo ălīūd ⏑ ⏑ - , Quīd ēſt ⏑ - .
Quōd tĭbĭ - ⏑ ⏑ mĕa ārs ⏑ - ēffĭcĕ - ⏑ ⏑ re hōc pōſ -- sĭt ām ⏑ - plĭūs ⏑ ⏑ ?
Nĭhĭl ī ⏑ ⏑ - ſtāc ŏpūs - ⏑ ⏑ ēſt ār -- te ād hānc -- rēm quām -- părō ⏑ - ,
Sĕd hīs ⏑ - quās sēm -- pĕr īn ⏑ - te īntĕl -- lēxī -- sītās ⏑ - .
Fĭde ĕt ⏑ - tăcĭtūr ⏑ ⏑ - nĭtā ⏑ - te ēxpē -- ćtō quīd -- vĕlīs ⏑ - .

Ex Hercule furente Senecæ.

Sŏrŏr ⏑ - tŏnān ⏑ - tĭs (hōc ⏑ - ĕnĭm ⏑ - sōlūm -- mĭhĭ ⏑ - ,
Nōmēn -- rĕlī ⏑ - ćtum ēſt) sēm -- pĕr ălī ⏑ ⏑ ⏑ ēnūm -- iŏuēm ⏑ - .
āc tēm -- plă sūm ⏑ - mī vĭdŭ - ⏑ ⏑ ādē -- sĕrŭī æ ⏑ ⏑ - thĕrĭs ⏑ ⏑ .
Lŏcūm ⏑ - quĕ cœ ⏑ - lō pūl -- să, pĕl ⏑ - lĭcĭbūs ⏑ ⏑ - dĕdĭ ⏑ - .
Tēllūs -- tŏlēn ⏑ - da ēſt, pēl -- lĭcēs ⏑ - cœ lūm -- tĕnēnt ⏑ - ,

EX MENANDRO, VT CITAT STOBAEVS, TRIMETRI IAMBICI ACATALECTI.

Οἴκοι μένειν χρὴ, καὶ μένειν ἐλεύθερον,
Στρατεία δ' οὐ φέρει περιουσίαν οὐδεμίαν,
Ἐφήμερον δ' ἔχει, καὶ προπετῆ τὸν βίον,
Οὐ πέραν ἔχομεν ὄντως οὐ σωτηρίου.

Εὐλοιδόρητον, ὡς ἔοικε φαίνεται
Τὸ τοῦ στρατιώτου σχῆμα, καὶ τὸ τοῦ ξένου.
Κομψὸς στρατιώτης, οὐδ᾽ ἂν εἰ πράττοι θεὸς.
Οὐθεὶς γένοιτ᾽ ἄν,

ἀκα – – μὲ νῶν ∪ – χρῆ καὶ – – μὲ νῶν ∪ – ἐ λεῦ ∪ – θὲ ρὸν ∪ ∪
στρα τῶν ∪ – ἀδοῦ – – φέ ρει ∪ – πέ ρὶ οὐ ∪ ∪ – σιὰν οὐ – –
δὲ μὶ ἄν ∪ ∪ ∪.
ἔ φι ∪ – μέ ρον ∪ – δέ χει ∪ – καὶ πρὸ πέ – ∪ ∪ τη τον – – βί
ὁ ∪ ∪.
ου πει – – ρὰν ἔχο ∪ ∪ ∪ μὲ νὸν ∪ – τὸς οὐ ∪ – σῶ τη – – ρὶ
– – οὐ – ∪
εὐ λοι – – δό ρη ∪ – τὸν, ὡς ∪ – ἔ οι ∪ – κέ φαι ∪ – νέ ται ∪ –.
τὸ τοῦ ∪ – στρα τι ὼ ∪ ∪ – τοῦ χη – – μα, καὶ ∪ – τὸ τοῦ ∪ –
ξέ νου ∪ –.
κομψὸς – – στρα τι ὼ ∪ ∪ – της οὐ – – δὰν εἰ ∪ – πρατα – –
θεὸς ∪ ∪ οὐ θεὶς – – γέ νοι ∪ – τὰν ∪.

EX PLVTO ARISTOPHANIS.

Ὡς ἀργαλέον πρᾶγμ᾽ ἐστὶν ὦ Ζεῦ καὶ θεοὶ
Δοῦλον γενέσθαι παραφρονοῦντος δεσπότου,
Ἢν γὰρ τὰ βέλτισθ᾽ ὁ θεράπων λέξας τύχῃ,
Δόξῃ δὲ μὴ δρᾶν ταῦτα τῷ κεκτημένῳ.
Μετέχειν ἀνάγκη τὸν θεράποντα τῶν κακῶν.

ὡς ἀρ – – γαλέ ον ∪ ∪ – πραγμέ – – στὶ νῶ ∪ – ζεῦ καὶ – –
θέ οι ∪ –.
Δοῦ λον – – γέ νέ ∪ – σθαι πάρα – ∪ ∪ φρό νοῦν ∪ – τὸς δέ – –
σπό του ∪ –.
ἢν γὰρ – – τὰ βέλ ∪ – τι σθὸ θέ ρὰ πῶν ∪ – λέξας – – τύ
χη ∪ –.
Δό ξη – – δὲ μὴ ∪ – δρᾶν ταῦ – – τὰ τῷ ∪ – κέκτη – – μέ
νῳ ∪ –,
μέ τέ χειν ∪ ∪ – ἀνάγ ∪ – κη τὸν – – θέ ρὰ πὸν ∪ ∪ – τὰ τῶν
∪ – κα κῶν ∪ –.

EX HECVBA EVRIPIDIS.

Ἥκω νεκρῶν κευθμῶνα, καὶ σκότου πύλας
Λιπὼν, ἵν᾽ ᾅδης χωρὶς ᾤκισται θεῶν,
Πολύδωρος ἑκάβης παῖς γεγὼς τῆς κισσέως,
Πριάμου τε πατρός. ὅς μ᾽, ἐπεὶ φρυγῶν πόλιν
Κίνδυνος ἔσχε δορὶ πεσεῖν ἑλληνικῷ.
Δείσας, ὑπεξέπεμψε τρωϊκῆς χθονὸς,
Πολυμήστορος πρὸς δῶμα θρηϊκίου ξένου.

ἥ κῶ — — νε κρῶν ∪ — κευ θμῶ — — να καὶ ∪ — σκό του ∪ — πύ-
λας ∪ —
Λι πῶν ∪ — ἵ νᾶ ∪ — δῆς χω — — ρὶς ᾤ ∪ — κι σται — — θε ῶν ∪ —.
Πο λύ δω ∪ ∪ ∪ ρος ἑ κά ∪ ∪ ∪ βης παῖς — — γε γὼς ∪ — τῆς κισ-
— — σέ ως ∪ —,
Πρι ά μου ∪ ∪ — τε πα ∪ — τρὸς. ὅς ∪ — μ᾽ ἐ πεὶ ∪ — φρυ γῶν ∪ —
πό λιν ∪ ∪.
Κίν δυ — — νος ἔ — ∪ σχε δο ρὶ ∪ ∪ ∪ πε σεῖν ∪ — ἑλ λη — — νι-
κῷ ∪ —.
Δεί σας — —, ὑ πεξ ∪ — ἔ πεμ ∪ — ψε τρω ∪ — ϊ κῆς ∪ — χθο νὸς — ∪,
Πο λυ μή ∪ ∪ — στο ρος ∪ — πρὸς δῶ — — μα θρη ∪ — κί ου ∪ —
ξέ νου ∪ —.

TERENTIANVS DE COMICIS ET TRAGICIS VERSIBVS.

Culpatur autem verſus in tragœdiis,
Et rarus intrat ex iambis omnibus.
Vt ille contra, qui ſecundo & talibus,
Spondeon, aut quem comparem receperit.
Sed qui pedeſtris fabulas ſocco premunt,
Vt quæ loquuntur ſumpta de vita putes,
Vitiant iambicum tractibus ſpondaicis.
Et in ſecundo cæteris æque locis.
Fidemq; fictis dum prŏcurant fabulis,
In mĕtra peccant arte, non inſcitia,

Ne sint sonora verba consuetudinis,
Paulumq; rursus à solutis differant.
Magis ista nostri. nam ferè græcis tenax
Cura est iambi, vel nouellis comicis,
Vel qui in vetusta præcluent comœdia.

DE DIMETRO IAMBICO.

Dimetrum Iambicum acatalectum Archilochium constat è quatuor integris pedibus. recipitq; in locis imparibus, id est in prima & tertia sede iambum, & cæteros, quos trimetrum. in locis vero paribus hoc est in secunda, & quarta sede, iambum vel tribreuem, sed in fine & Pyrrhichium, quales multi sunt versus apud Horatium suppositi aliis, vt hic, trimetris.

Quāndŏ rĕpo stūm cæcŭbūm ăd fēstas dăpēs,
vīctō - - rĕ læ ᴗ - tūs cæ - - sărĕ ᴗᴗ.
Tē cūm sŭb āltā (sīc Iŏuī grātūm) dŏmo
Bĕā ᴗ - tĕ Mē ᴗ - cœ nās - - bĭbăm ᴗᴗ,
Hic autem, Herois
Nŏx ĕrăt, ēt cœ lō fūlgēbāt lūnā sĕ rēnō
īntēr - - mīnō ᴗ - ră sȳ ᴗ - dĕră, ᴗᴗ.
Cūm tū māgnō rūm nūmēn læsūră dĕōrūm,
īnuēr - - bă iū ᴗ - rābās - - mĕă ᴗᴗ.

Hoc carmine constat etiam hymnus ille, ac rhythmus in sacris libris in laudem immaculatæ Virginis.
Quēm tēr - - ră pōn ᴗ - tūs æ ᴗ - thĕră ᴗᴗ
Cŏlūnt ᴗ - ădō ᴗ - rānt præ - - dĭcānt ᴗ -
Trīnām - - rĕgēn ᴗ - tēm mā - - chĭnăm ᴗᴗ
Claūstrūm - - Mărī ᴗ - æ bā - - iŭlăt ᴗᴗ,

Vbi, vt id obiter admoneam, æthera nominatiuus est fœminini generis ab accusatiuo græco τὸν αἰθέρα hęc æthera, sicut τὸν κρατῆρα hæc cratera. Maria autem etsi corripit primam & secundam apud Claudianum, tamen quia hebraicum est nomen, puto penultimam habere indifferentem.

DE IAMBICO TETRAMETRO.

Iambicum tetrametrum quod latine quadratum & octonarium dicitur, eosdem pedes in locis paribus, ac imparibus admittit, quos & trimetrum. nam si trimetro duos prępofueris pedes, ex iis, quos illud recipit, tetrametrũ facies, Quod sic docet Terẽtian⁹.

Sed hic trimẽtrus quando duplicem pedem
A capite sumet, tunc quadratus dicitur.
Idemq; sumet, tunc quadratus dicitur.
Idemq; dictus est & octonarius.
Ante ergo versum collocabo Iambicum.
Phă sē ⏑ - lŭs ĭl ⏑ - lĕ quēm ⏑ - vĭdē ⏑ - tĭs hō ⏑ - spĭtēs ⏑ -.
Quadratus iste talis effici potest.
ă dēst ⏑ - cĕlēr ⏑ - phă sē ⏑ - lŭs ĭl ⏑ - lĕ quēm ⏑ - vĭdē ⏑ - tĭs hō ⏑ - spĭtēs ⏑ -.

Huiusmodi versus iambicos quadratos acatalectos non legi in vsu apud nostros, catalecticos autem legi apud Catullum, Cuius generis est illud epigramma in Thallum, qui Catullo pallium, & sudarium inuolauerat.

Cĭnæ ⏑ - dĕ Thăl ⏑ - lĕ mŏl ⏑ - lĭŏr ⏑ - cŭnĭ cŭ lĭ ⏑ - căpĭl ⏑ - lō -,
Rĕmĭt ⏑ - tĕ păl ⏑ - lĭūm ⏑ - mĭ hĭ ⏑⏑ mĕūm ⏑ - quŏd ĭn ⏑ - uŏlā ⏑ - stĭ -. Vides his deesse syllabam, vt sint octo simplices pedes iambi.

Qui poterunt effici quadrati perfecti, si dixeris,
Cĭnæ dĕ Thăllĕ mollĭŏr cŭnĭcŭlĭ căpĭllŭlō,
Rĕmĭttĕ păllĭūm mĭhĭ mĕūm, quŏd ĭnuŏlāuĕrās. Apud Comicos tamen sæpe inuenies id genus octonarios versus, nō tamen seruata lege iambici metri, sed in omni sede indifferenter positos spondeum, Dactylum, Anapæstum præterquam in octaua, vbi semper est iambus. quales sunt illi apud Terentium.

ĕ nīm vē ∪∪ – rō Dā ∪ – uĕ nĭhĭl ∪∪ – lōci ēſt ∪ – sēgnĭ tĭ – ∪∪ æ̃ nĕquē – ∪∪ sōcōr – – dĭæ̆ ∪ –.

Q uāntum īn – – tēllē – – xī mŏdŏ – ∪∪ sēnīs ∪ – sēn-tēn – – tĭām ∪ – dē nū – – ptĭīs ∪ –̆.

Q uæ̃ sī – – nōn ā – – ſtū prō – – uĭdēn ∪ – tūr me aūt – – hĕrūm ∪ – pēſsūn – – dăbūnt ∪ –.

E t nota enimuero ſic dictum, vt ſupra ſine inuidia vt u pro nihilo habeatur, vt ait Priſcia.

S ed de hoc metro multa dici poſſent, quæ præter-mittimus dicenda, cum Terentium dabimus excu-ſum typis noſtris.

DE IAMBICO CLAVDO.

E ſt quoddam genus Iambici verſus delumbe, & Claudum, quod græci σκάζων, & χωλίαμβον appellant. habent enim in fine pro iambo ſpondeum. Differt autem à perfecto ſenario iambico, quòd hic in ſexta ſede ſpondeus eſſe debet, tum in quinta ſemper iambus. nam cum ſcandantur iugati hi pedes in choliambo, tertius pes iugatus, ſemper eſſe debet epitritus primus, id eſt prima breuis ante treis longas. Cauendum igitur, ne in quinta ſede ponatur ſpondeus, aut alii, quos integer ſenarius Iambicus in ea ſuſcipit. Hanc legem accurate ſeruauit Perſius his verſibus claudis.

N ĕc fōn – – tĕ lā ∪ – brā prō ∪ – lŭī ∪ – căbāl ∪ – lī-nō – –.

N ĕc īn ∪ – bĭcĭpĭ ∪∪∪ tĭ sō ∪ – mnĭāſ ∪ – sĕ pār ∪ – nāsō – –.

M ĕmĭni ūt ∪∪ – rĕpēn ∪ – tĕ sīc ∪ – pōē ∪ – tă prō ∪ – dīrēm ∪ –.

H ĕlĭcō ∪∪ – nĭdēs ∪ – quĕ pāl ∪ – lĭdām ∪ – quĕ pў ∪ – rēnēn – –.

I llĭs – – rĕlīn ∪ – quō, quō – – rum ĭmā ∪ – gĭnēs ∪ – lāmbūnt – –.

H ĕdĕræ u u - sĕquā u - cēs īp - - sē sē u - mĭ pā u - gānūs - u.
ā d sā - - cră vā u - tūm cār - - mén ōf u - fĕrō u - nō strūm - u.
Q uīs ēx u - pĕdī u - uīt psī - - tăcō u - sūūm u - χαῖρε - u.
P īcās - - quĕ dŏcŭ u u u īt nō - - strā vēr u - bă cō u - nārī ? - - .
M ăgī u - stĕr ār u - tĭs, īn u - gĕnī u - quĕ lār u - gī tŏr - u.
V ēntĕr - -, nĕgā u - tās ār - - tĭfēx u - sĕquī u - vō cēs - - .
Q uŏd sī - - dŏlō u - sī spēs - - rĕfūl sĕrīt u - nūm mī - - .
C ōruōs - - pŏē u - tās, ēt - - pŏē u - trĭdās u - pī cās - - .
C āntā - - rĕ crē u - dās pē - - găsē u - iūm u - mĕlŏs - u. Ecce in quinta sede semper est iambus, & in sexta spondeus, vel pro spondeo trochæus, quia, vt sæpe dictum est, in fine breuis pro longa ponitur. Quo nam modo autem melos possit primam producere, diximus in primo modo quo in primo loco positæ syllabæ cognoscuntur. Dicitur autem σκάζων à græcis, quia claudicat nam sextus pes in hoc metro maior est, quàm sextus, qui in senario perfecto. σκάζω enim est claudico, vnde σκάζων σκάζοντος participium, id est claudicans. eadem ratione χωλίαμβον dicunt χωλὸς enim græce, latine claudus. vnde choliambus componitur, quasi claudiambus. Huius carminis inuentor fuisse dicitur Hipponax. De scazonte hæc Terentianus.

Claudum trimētrum fecit alitĕr Hīp u - pōnāx - -
Ad hunc modū, quo claudicant ēt hī u - vĕrsūs - -
Idcirco græce nuncupatūs ēst u - σκάζων - -
Hic non iambum reddidit pĕdēm u - sēxtūm - u.

Penultimam ſed pro breui trăhĭt ∪ – lōngăm – ∪,
Nouitate ductus, non vt inſcĭūs ∪ – lĕgĭs – ∪.
Sed quia iugatos ſcandimus pĕdēs ∪ – ĭſtōs – –,
Pæona fieri perſpicis pĕdem ĭn ∪ – fīnĕ – ∪.
Epitritus nam primus implĕt hānc ∪ – pārtĕm – ∪,
Breuis locata cum ſit antĕ trēis ∪ – lōngās – –,
Quare cauendum eſt, ne licentĭā ∪ – ſuētā – –
Spondeon, aut qui procreantŭr ēx ∪ – ĭllō – –
Dari putemus poſſe tunc lŏcō ∪ – quīntō – –,
Ne deprehenſæ quatuor sĭmŭl ∪ – lōngæ – –
Parum ſonoro fine deſtrŭānt ∪ – vērsŭm – ∪.
Nam dactylum parĕmue, quid tĭbĭ ∪ – dīcăm – ∪,
Cum tantum iambus hoc loco prŏbē ∪ – pōnī – –,
Aliusq; nullus rite poſsĭt ăd ∪ – mĭttī – –,
Hoc Mimiambus Martius dĕdĭt ∪ – mĕtrŏn – ∪.
Nam vatem eundem eſt attico thўmō ∪ – tĭnctŭm – ∪
Pari lepore conſecutŭs ĕt ∪ – mĕtrō – –,

DE METRO TROCHAICO.

Trochaicum metrum iambico contrarium eſt, non ſuſceptione pedum (eoſdem enim vtrunque recipit, niſi quòd nec trochæum iambicum, nec iambum trochaicum) ſed diſpoſitione per ſedes. nam ſicut iambus in paribus ponitur locis, ita in diſparibus trochæus. Vnde Terentianus.

Nam pes vterque, quia ſibi eſt contrarius,
Gaudet locorum diſpari cuſtodia.
Trochæus ergo ſemper impari loco,
Pariq; iambus rite collocabitur.

Recipit igitur hoc metrum in locis imparibus trochæum, tribrachyn, in locis autem paribus, & hos & ſpondeum, & dactylum & anapæſtum. quanq̃ tribrachys in ſeptimo non admittitur. Præterea, Tribrachys & Dactylus, & Anapæſtus non niſi raro admittendi ſunt. id quod & in iambico obſeruan-

dum est. Accipere autem trochaicum eosdem pedes, quos & iambicũ, hinc manifeste apparet quòd si à tetrametro iambico acatalecto dempta prima fuerit syllaba, fiet Trochaicum tetrametrum Catalecticum. & si fuerit iambicum è solis iambis, fiet trochaicum è solis trocheis. sin autem illud in dispari bus locis spondeum & alios habuerit, & hoc ex iisdem constabit. fiat igitur Catulli illud ex catalectico acatalecticum sic.

R ĕmĭt ∪ – tĕ pāl ∪ – lĭūm ∪ – mĭhĭ ∪ – mĕūm ∪ – quŏd ĭn ∪ ∪ uŏlā ∪ – vĕrās ∪ –, erunt oẽs iambi, qđ si dempseris primam syllabam Re, fiet trochaicũ catalecticum è solis trochæis sic, Mĭttĕ – ∪ pāllĭ – ∪ ūm mĭ – ∪ hī mĕ – ∪ ūm quŏd – ∪ ĭnuŏ – ∪ lāuĕ – ∪ rās –. ecce septem sunt trochæi, & superest syllaba. Poteris etiam facere trochaicum tetrametrum catalecticum ex iambo senario præponendo creticum – ∪ –. Nam si præposueris creticum, puta Sōcrătēs – ∪ – illi Horatiano, Bĕātŭs ĭllē quī prŏcūl nĕgōtĭīs, fiet trochaicum tale. Sōcră – ∪ tēs bĕ – ∪ ātŭs – ∪ ĭllĕ – ∪ quī prŏ – ∪ cūl nĕ – ∪ gōtĭ – ∪ ĭs –. in quo versu licet trifariam variare principium secundum solutionem numerorum, quas habere potest creticus – ∪ –. Soluendo igitur primam cretici fiet tale, Dĭŏgĕ ∪ ∪ ∪ nēs bĕ – ∪ ātŭs – ∪ ĭllĕ – ∪ quī prŏ – ∪ cūl nĕ – ∪ gōtĭ – ∪ ĭs –. Soluendo Secundum. Tale. Dēmŏ – ∪ phĭlĕ bĕ ∪ ∪ ∪ ātŭs – ∪ ĭllĕ – ∪ quī prŏ – ∪ cūl nĕ – ∪ gōcĭ – ∪ ĭs –. Soluendo vtranque, tale, Quŏd ăgĭs ∪ ∪ ∪ ăgĕ, Bĕ ∪ ∪ ∪ ātŭs – ∪ ĭllĕ – ∪ quī prŏ – ∪ cūl nĕ – ∪ gōcĭ – ∪ ĭs –. Sin autem iambicum senarium non fuerit è solis iambis quale est hoc Horatii Nēptū – – nŭs ăl ∪ – tō tūn – – dĭt hȳ ∪ – bĕrnŭs – – sălō ∪ –. præponendo ei creticum. vt Nauitas, fiet tale. Nāuĭ – ∪ tās Nē – – ptūnŭs – ∪ āltō – – tūndĭt – ∪ hȳbĕr – – nŭs să – ∪ lō –. Huius autem generis sunt illa apud Sue

tonium in Iulium Cæſarem.

G ālli̅ – ᴗ ām Cǣ – – sār sūb – ᴗ ēgīt – – Nīcŏ – ᴗ mē-dēs – – Cǣsā – – rēm ᴗ.

ē ccē – ᴗ Cǣsār – – nūnc trī – ᴗ ūmphāt – –, quī sūb – ᴗ ēgīt – – gālli̅ – ᴗ ām –.

N īcŏ – ᴗ mēdēs – – nūnc trī – ᴗ ūmphāt – –, quī sūb-– ᴗ ēgīt – – Cǣsă – ᴗ rēm ᴗ.

T alia ſunt Terentiani trochaica, vt illa.

S yllā – – bās quǣ – – rītĕ ᴗ ᴗ mētrō – – cōngrŭ – ᴗ ūnt hē – – rōī ᴗ – cō –.

C āptūs – ᴗ ūt mē – ᴗ ūs fē – ᴗ rēbāt – –, dīspŭ – ᴗ tā-tās – – āttū – ᴗ lī ᴗ.

V ērsī – ᴗ būs sā – – nē mŏ – ᴗ dōrūm – –, quōs sŏ – ᴗ nōră – ᴗ lēuī – ᴗ tās –.

ā ddī – ᴗ tā ſtȳ – ᴗ lī lĕ – ᴗ uārēt – – sīccī – ᴗ ōrīs – – tǣ dī – ᴗ ŭm ᴗ.

Hæc primus Baſſine fili, & tu gener Nouate mi
Perpolite quàm poteſtis crebriore limula,
Nō pater tanquam, ſocerq́; ſed velvt ſim extrarius.
Intueri vos oportet, an ſatis ſit litteris
Singulis diſcreta recte, quæ cui eſt natiuitas. & reli-qua id genus quamplurima. Et notandum in huiuſ-modi trochaicis duo debere eſſe commata, ita vt ſemper quartus pes primam finiat comma, quod idem quoque Terentianus præcipit his trochaicis.

Regulam ſeruans vbique, finis vt quarti pedis.
Nominis, verbíve fine, comma primum terminet.
Hac enim tome probatur metron hoc trochaicum.
Hunc modum ſi competenti pertulit ductu ſtylus.
Siue protuſo tenore ceſſit effectus labor. Huius generis etiā eſt hymn⁹ ille rhythmicus in ſacris literis.

P āngĕ – ᴗ līnguă – ᴗ glō rī – ᴗ ōsī – – prǣmī – ᴗ ūm cēr – – tāmī – ᴗ nīs ᴗ.

ē t sŭ – ᴗ pēr crŭ – ᴗ cīs trŏ – ᴗ phǣō – – dīc trī – ᴗ ūm phūm – – nō bī – ᴗ lĕ ᴗ,

Quālī-u tēr rē-u dēmptōr-u ōrbīs-u īmmō-u lā tūs -- vīcē-u rītu. Est enim id genus trochaicum frequentiſſimum. Illud etiam notandum, quod ſicut ex Senario Iambico fieri poteſt trochaicum catalecticum, præponendo creticum, ita ex trochaico catalectico tetrametro fieri poteſt iambicum ſenarium acatalectum remoto cretico, Poſſent dici & alia de metro trochaicho, vt de monometro, de dimetro, de trimetro, item quare præpoſito cretico contingat in locis paribus eſſe ſpōdeum, dactylum, anapæſtum, ſed non tantum mihi datur ocii. Remitto igitur ſtudioſos ad Terentianum & alios, qui erudite de arte ſcripſerunt. Sed ſcandamus tria metra trochaica catalectica ex equitibus Ariſtophanis, totidemq; ex Iphigenia in Aulide Euripidis.

Ὦ γέροντες ἡλιαςαὶ φράτορες τριωβόλου,
Οὓς ἐγὼ βόσκω, κεκραγὼς, καὶ δίκαια, κ' ἄδικα,
Παραβοηθεῖθ', ὡς ὑπ' ἀνδρῶν τύπτομαι ξυνωμοτῶν.
ῶγέ -υ ρόντές -υ ηλι -υ ας αι -- φράτό -υ ρές τρι -υ ωβό -υ λου -.
Ουςέ -υ γὼ βό -- σκωκέ -υ κρα γὼς -υ καὶ δί -υ καὶ ά -υ κα δί -υ κα υ,
Παρα βο υυυ η θεῖ -- θὼς ύ -- π ανδρῶν -- τύπτό -υ μαι ξυν -υ ῶμό -υ τῶν -.

EX EVRIPIDE.

Μηδ' ἐν ἂν χρέ οὐς ἔκητι προςάτην θεῖμην χθονός,
Μηδ' ὅπλων ἄρχοντα. νοῦν χρὴ τὸν ςρατηλάτην ἔχειν.
Πόλεως ὡς ἄρχων ἀνὴρ πᾶς, ξυνεσσιν ἢν ἔχων τύχη.
Μῦ δὲ -υ ναν χρέ -υ οὐςέ -υ κη τί -υ πρὸ ςα -υ τὴν θεῖ -- μην χθο -υ νὸς υ.
Μη δὸ -υ πλῶν ἀρ -- χὸντα -υ, νοῦν χρὴ -- τὸν ςρα -υ τη λα -υ τη νέ -υ χειν -,
Πόλεος υυυ ὡς ἄρ -- χων ά -υ νὴρ πᾶς --, ξύ νέ σί ν υυυ η νέ -υ χῶν τύ -υ χη -.

DE HENDECASYLLABO SAPPHICO.

Hendecasyllabi Sapphici duo sunt genera, alterum, quo sæpe vsus est Horatius, alterum, quod alio nomine Phalecium dicitur.

Illud apud Horatium constat quinque pedibus Trochæo, Spondeo, Dactylo, duobus trochæis quanquam vltimo etiam spondeo, Quale est illud ad Augustum Cæsarem, in quo primi tres versus sunt eiusdem generis. Inde subiungitur Adonius in quarto ordine, constans Dactylico dimetro catalectico, id est è dactylo, & spondeo vel trochæo pro spondeo. Postea sunt iterum tres eiusdem generis, & quartus rursum Adonius. & sic ad finem vsque iisdem generibus carminis.

Iām să -ᴗ tĭs tēr - - rĭs nĭuĭs - ᴗ ᴗ ātquĕ -ᴗ dīræ —,
Grāndĭ -ᴗ nĭs mĭ - - sĭt pătēr -ᴗᴗ, ēt rŭ -ᴗ bēntĭ -ᴗ.
Dēxtĕ - ᴗ ră să - - crās iăcŭ - ᴗ ᴗ lātŭs - ᴗ ārcĕis - -.
Tērrŭĭt - ᴗ ᴗ ūrbēm - ᴗ.
Tērrŭ - ᴗ ĭt gēn - - tēs grăuĕ - ᴗ ᴗ nē rĕ - ᴗ dīrēt -ᴗ.
Sēcŭ - ᴗ lūm pȳr - - rhæ nŏuă - ᴗ ᴗ mōnſtră - ᴗ quē ſtæ - -.
ōmnĕ -ᴗ cūm Prō — teŭs gĕnŭs -ᴗᴗ ēgĭt -ᴗ āltō—,
Vīsĕrĕ - ᴗ ᴗ Mōnteĭs - -.

Alterum Hendecasyllabi genus constat etiam quinque pedibus spondeo, dactylo, & tribus trochæis, sed quanquam in prima sede legitimus pes est spondeus, tamen & trochæus, & iambus eam sibi vsurparunt. Hoc genere carminis Catullus vsus est, & Martialis, Horatius nunquam. distat aut hoc à superiore dispositione pedum. Illud enim in prima sede semper habet trochæum, in secunda spondeum, in tertia dactylum. inde duos trochæos. Hoc in prima legitimum habet spondeum, in secunda semper da-

ctylum

ctylum, inde treis trochæos, nec refert extremum etiam inueniri spõdeum. id enim fit ratione vltimæ.

Ex Catullo ad M. Tullium.

Dĭsēr ᴗ - tĭssĭmē - ᴗ ᴗ Rōmŭ - ᴗ lī nĕ - ᴗ pōtŭm - ᴗ.
Quōt sūnt - - quōtquĕ fŭ - ᴗ ᴗ ērĕ - ᴗ Mārcĕ - ᴗ
Tūllī - - .
Quōtquĕ - ᴗ pōst ălĭ - ᴗ ᴗ īs ĕ - ᴗ rūnt ĭn - ᴗ ānnīs - .
Grātĭ - ᴗ ās tĭbĭ - ᴗ ᴗ māxĭ - ᴗ mās Că - ᴗ tūllŭs - ᴗ
āgĭt - ᴗ, pēssĭmŭs - ᴗ ᴗ ōmnĭ - ᴗ ūm pŏ - ᴗ ētă - ᴗ,
Tāntō - - pēssĭmŭs - ᴗ ᴗ ōmnĭ - ᴗ ūm pŏ - ᴗ ētă - ᴗ,
Quāntō - - tu ōptĭmŭs - ᴗ ᴗ ōmnĭ - ᴗ ūm pă - ᴗ
trōnŭs - ᴗ .

Ex Martiale.

Hīc ēst - - quēm lēgĭs - ᴗ ᴗ īllĕ - ᴗ quēm rĕ - ᴗ quī
rĭs - ᴗ,
Tōtō - - nōtŭs ĭn - ᴗ ᴗ ōrbĕ - ᴗ Mārtĭ - ᴗ ālĭs - ᴗ,
ārgū - - tĭs ĕpĭ - ᴗ ᴗ grāmmă - ᴗ tūm lĭ - ᴗ bēllĭs - -,
Cui lē - - ctōr stŭdĭ - ᴗ ᴗ ōsĕ - ᴗ quōd dĕ - ᴗ dĭstĭ - -
Vīuēn - - tĭ dĕcŭs - ᴗ ᴗ ātquĕ - ᴗ sēntĭ - ᴗ ēntī - -.
Rārī - - pōst cĭnĕ - ᴗ ᴗ rēs hă - ᴗ bēnt pŏ - ᴗ ētæ - -.

EX TERENTIANO.

Quem nos Hendecasyllabum solemus
Tanquam de numero vocare versum.
Tradunt Sapphicon esse nuncupandum,
Nanque & iugiter vsa sæpe Sappho,
Dispersosq; dedit subinde plureis.
Inter carmina disparis figuræ.
Sed primi pedis ante lex tenenda est.
Spondeon siquidem videmus istic
Tanquam legitimum solere poni.
Post hunc dactylon, atque treis trochæos,

Cui nomen quoque Pallico dederunt.
Verum mobilis hic locus frequenter
Non ſolum recipit pedem, vt loquebar,
Spondeum, ſed & aptus eſt trochæo.
Nec peccat pede natus ex iambo.
Exemplis tribus hoc ſtatim probabis
Docti carmine quæ legis Catulli.
Cuī dō – – nō lĕpī – ∪ ∪ dūm nŏ – ∪ uūm lĭ – ∪ bēl-
lŭm – ∪.
ārĭ – ∪ dō mŏdŏ – ∪ ∪ pūmĭ – ∪ ce ēxpō – – lītŭm – ∪.
Mĕās ∪ – ēſſe ălĭ – ∪ ∪ quid pŭ – ∪ tārĕ – ∪ nūgās – –.
Quos dixi modo iam pedes videmus
Diuerſos capiti trium locatos.
Spondeon cuī dō – – trochæon ārĭ – ∪
Mĕās ∪ – quis neget hunc iambon eſſe?

Ex epigrammatis ἀλφειοῦ.

Οὐ στέρ – – γω βα ϑυ – ∪ ∪ λνί – ∪ ους ἀ – ∪ ρούρας – –
Οὐκ ὄλ – – βον πολύ – ∪ ∪ χρυσον – ∪ οἷα – ∪ γύγης – –
Αὐτάρ – – κους ἔρα – ∪ ∪ μαι βί – ∪ ου μα – ∪ κρίνε – ∪
Τὸ μη ∪ – δὲν γὰρ ἄ – ∪ ∪ γαν ἄ – ∪ γαν με – ∪ τέρπει – –.

DE CARMINE SOTADEO.

Sotadeum carmen conſtat è quinque pedibus, primis duob⁹ Ionicis à maiore, & tribus reliquis, trochæis. & quia Ionicus à maiore conſtat è duabus primis longis, & reliquis duabus breuibus, primus pes interdum ſoluta prima Ionici in duas breueis, fit meſomacros ∪ ∪ – ∪ ∪. conſtans è media lōga, & duabus vtrinque breuibus, ſoluta ſecunda, fit parapæon – ∪ ∪ ∪ ∪ cōſtans è prima longa, & quatuor breuibus. Idem accidere quoque in ſecundo Ionico poteſt, vt oſtendemus exemplis. Quòd autem ambæ in vtroque in ionico ſolui poſſint in dichoreum, hoc eſt in ſex breueis, non memini legere apud Terentianum. Præterea in tertia ſede loco primi trochæi modo

ſpondeus,modo dactylus,modo anapæſtus inueni tur,quod raro fit,nec fer è vnquam,niſi quartus pes fiat pyrrhychius. nec erit vnq̃ pyrrhichius quartus, niſi tertius ſit vnus è tribus prædictis loco trochæi. Sed quod dicimus oſtendamus ex ipſo Terentiano.

Carmē è duob⁹ Ionicis à maiore,& trib⁹ trochæis.

N ūnc īncīpī --υυ ām bīs gĕmī --υυ nōs pē -υ dēs rē -υ fērrē -υ.E primo pede meſomacro ſoluta pri ma Ionici,ſecundo Iónico,reliquis trochæis,vt.

ē lĕmēntā rŭυυ--υ dēs quæ pūē --υυrōs dō -υ cēnt mă -υ gīſtrī --. E primo pede Parapæone ſoluta ſecunda primi Ionici, ſecundo Ionico, reli quis trochæis, vt

C æcĭlĭūs ē -υυυυrīt cōnsīmī --υυlīs pē -υ dīs fī -υ gūræ --. E primo pede Ionico.ſecundo meſo macro ſoluta prima ſyllaba ſecundi Ionici. tertio ſpondeo.quarto pariambo,vt

S ī prīmă brē --υυ uīs ēpītrītōs υ--υυ hīc prī -- mūs hă υυ bētūr -υ. E primo pede Ionico, ſecun do Parapæone ſoluta ſecunda ſyllaba ſecundi Ioni ci & reliquis trochæis. nec refert, ſi extremus, vt dixi, eſt Spondeus. vt

V nūm ūt făcī --υυānt dŭō părī -υυυυ tēr pē -υ dēs iū -υ gātī --. E tertio pede Anapæſto,& quar to pariambo.vt

V ērsūs mălē --υυnē dēsīnāt —υυ ădhĭbēn υυ- tūr īn υ-īmō —.E tertio pede dactylo,&quarto pariābo.

Q uārtūm quōnī --υυ ām pērſpĭcĭs --υυ hūnc ēpī -υυ trītōn υ υēſsē -υ. Hoc genus carminis Sota deum inueniſſe dicunt. Vnde Terentianus.

Longas ſiquidem quando prius locamus ambas,
Deinde breueis ſubdimus,vt putes priorem
Spondeon oriri comitem,mox pariambum
Ἀπὸ μείζονος,illum memorant Ionicorum.
At qui breuibus præpoſitis,deinde longas

Acceperit, ἀπ' ἐλάσσονος hunc iubent vocari.
Nomen tibi quod deligo, quo notes priorem?
Cum versibus istis toties recurrat hic pes,
Longas geminat qui prius, & iugat minores.
Lāuiniă --υυ cum dicimus, hæc tamen figura est,
Metrumq; facit, Sotadicon quod vocitarunt,
Qui multa ferunt hoc pede Sotadeum locutum.

Attilii fortunatiani fragmentum de metro Sotadeo.

Primus spondeus. Secundus pariambus. Tertius spō deus. Quartus pariambus. Quintus tribrachys. Sextus item tribrachys. Vltimus spondeus. & quod magis mirum videri potest, totus, Sotadeus numerus è trochæis potest constare pedibus, & duo habet Ithyphallica metra & vnum trochæum pedem, Sic Bācchĕ, bācchĕ bācchĕ. Quibus si interposueris aliquos brachysyllabos, eiusdem scilicet rationis, erit versus mollior sic.

Bācchĕ -υ Brŏmĭĕ υυυ bācchĕ -υ brŏmĭĕ υυυ
Bācchĕ -υ brŏmĭĕ υυυ, bācchĕ -υ.

Nam Ithyphallicum metrum sæpe recipit hunc Tribrachyn, vt etiam apud Mænandum in phasmate, & apud Callimachum in epigrammatis ostendi potest. Cuius exemplum subieci. quo notius sit eum, cum sit sex syllabarum, accrescere modo vna, modo duabus syllabis per tribrachyn scilicet pedem.

Hūc ă -υ dēs lӯ -υ æ ē -υ
Bāssă -υ rēu bī -υ cōrnĭs -υ
Nӯctĭ -υ lĭ ĕbĭ υυυ mātĕr -υ
Crīnĕ -υ nĭtĭdŭs υυυ āptĕ -υ,
Lūtĕ -υ ĭs cŏ -υ rӯmbĭs --
Hĕdĕră υυυ tē cŏ -υ rōnĭs --
Hāstă -υ vĭrĭdĭs υυυ ārmĕt -υ.
Plăcĭdŭs υυυ ădēs ăd υυυ ārās --
Bācchĕ -υ bācchĕ -υ bācchĕ -υ.

Hæc ex Attilio, in quibus nos quædam emendaui-

mus, vbi quia meminit metri Ithyphallici, quod cō-
stat è tribus trochæis admisto sæpe brachysyllabo, subiunximus hæc ex Terentiano de ithyphallico. Ithyphallica porro dicarunt mūsĭ –υ cī pŏ –υ ētæ̅ – –.
Q ui ludicra carmine Baccho vērsĭ – υ būs pĕ – υ tūlcīs – –
Graio cum cortice phallo trēs dă –υ bānt trŏ –υ chæ̅ōs – –.
Vt nomine fit sonus ipse, Bācchĕ – υ bācchĕ –υ bācchĕ –υ.

Nunc vt in figura manifestius appareat, quot vnum quodque metrum è supradictis accipiat pedes per singulas regiones, in hunc modum notabimus.

HEROVM.

I	II	III	IIII	V	VI
– –	– –	– –	– –	– –	– –
–υυ	–υυ	–υυ	–υυ	–υυ	–υ

PENTAMETRVM CVM CAESVRIS.

I	II	Semipes	II	IIII	Semipes
–υυ	–υυ	–	–υυ	–υυ	–
– –	– –	–	–υυ	–υυ	υ
υυυ	– –	–	–υυ	–υυ	–
– –	–υυ	–	–υυ	–υυ	–

PENTAMETRVM SINE CAESVRIS.

–υυ	–υυ	– –	υυ–	υυ–
–υυ	– –	– –	υυ–	υυ–
–υυ	– –	– –	υυ–	υυ–
– –	–υυ	– –	υυ–	υυ–

IAMBICVM SENARIVM.

I	II	III	IIII	V	VI
∪–	∪–	∪–	∪–	∪–	∪–
∪∪∪	∪∪∪	∪∪∪	∪∪∪	∪∪∪	∪∪
––		––		––	∪∪∪
–∪∪		–∪∪		–∪∪	
∪∪–		∪∪–		∪∪–	

IAMBICVM COMICVM.

I	II	III	IIII	V	VI
∪–	∪–	∪–	∪–	∪–	∪–
∪∪∪	∪∪∪	∪∪∪	∪∪∪	∪∪∪	∪∪
––	––	––	––	––	∪∪∪
–∪∪	–∪∪	–∪∪	–∪∪	–∪∪	
∪∪–	∪∪–	∪∪–	∪∪–	∪∪–	

IAMBICVM CLAVDVM.

I	II	III	IIII	V	VI
∪–	∪–	∪–	∪–	∪–	––
∪∪∪∪	∪∪∪∪	∪∪∪	∪∪∪	∪∪∪	∪–
––	––	––		––	
–∪∪		–∪∪		∪∪–	
∪∪–		∪∪–		∪∪–	

TROCHAICVM TETRAMETRVM.

I	II	III	IIII	V	VI	VII	VIII
∪–	–∪	–∪	–∪	–∪	–∪	–∪	–
∪∪∪	∪∪∪	∪∪∪	∪∪∪	∪∪∪	∪∪∪		∪
	––		––		––		
	–∪∪		–∪∪		–∪∪		
	∪∪–		∪∪–		∪∪–		

HENDECASYLLABVM SAPPHICVM ACATALECTVM.

I	II	III	IIII	V
–∪	––	–∪∪	–∪	–∪

HENDECASYLLBVM PHALECIVM.

I	II	III	IIII	V
––	–∪∪	–∪	–∪	–∪
∪–				––
∪–				

SOTADICVM.

I	II	III	IIII	V
––∪∪	––∪∪	–∪	–∪	–∪
∪∪–∪∪	∪∪–∪∪	––	∪∪	––
–∪∪∪∪	–∪∪∪∪	–∪∪	∪∪	

ITHYPHALLICVM ∪∪–∪∪

I	II	III
–∪	–∪	–∪
∪∪∪	∪∪∪	∪∪∪

Sed de metris hactenus. Supereſt vt de accentibus, quos ſuſcipit ſermo latinus, nec non de diſtinctionibus breuiter dicamus.

DE ACCENTIBVS.

De accentibus apud noſtros breuiſſimus eſt tractatus, ſecus eſt apud Græcos, illi enim multos libros de accentibus conſcripſerunt, vt Apollonius, Herodianus filius Apollonii, & alii. In cuius rei admirationem olim hoc diſtichon luſimus.

Non valet accentus millesima claudere graio,
Pagina. Romanos vna, breuisq; potest.

Sunt autem Accentus decem, Acutus´ Grauis` Circunflexus˜, Longus – Breuis ᵕ subunio ᵕ subdiuisio, Apostrophus’ Aspiratus ‘ Tenuis’. Quibus omnibus vtimur, præter aspiratum & tenuem, pro quibus in aspirandis duntaxat literis hac figura H vel hac h ex vtroq; ipsorum facta vtimur. Dictus autē accentus, quasi ad cantus, ab accino accinui accentū, ad imitationem græcorum, à quibus προσωδία dicitur, à πρός præpositione, quod est ad & ᾠδὴ cantus. hi autem sunt, qui dictionem moderantur, nec posset aliqua esse dictio, quæ vno ex ipsis careat. nam sicut nulla vox esse potest sine vocali, ita nec sine accentu, quod sit quasi anima vocis. De ipsis igitur dictionem moderantibus sic perbreuiter dicemus.

Omnis dictio aut vnius est syllabæ, aut duarum, aut plurium duabus. Quæ vnius est syllabæ, si breuem vocalem habet, aut positione longam, acuitur. vt mél mons píx. si vero natura longam, circunflectitur, vt mõs. Quæ autē duarum est syllabarum, semper accentum habet supra primam syllabam, exceptis quibusdam, quæ supra vltimam accentum habent differentiæ causa, vt mox dicemus. Si prima igitur natura longa est, & vltima breuis, circunflectitur, vt mãter, mũnus, dõnum, in cæteris omnibus, acuitur, vt páter, hómo, léges, fórtis. Quæ vero plurium est duabus syllabis, si penultima est longa, semper ibi est sonus circunflexus, si natura longa, & vltima breuis. vt Romãnus, acutus, si aliter vt Románi, poténtes, libértas, Catúllus, Veronénsis. Si vero breuis, in ante penultima, vt dómĭnus póntĭfex, sanctíssĭmus, tĕnebræ, lúgŭbris, mulíebris hiacynthĭmus, excipiuntur à facio composita, quæ in se

cunda, & tertia persona singulari præsentis indicatiui modi accentum habent in penultima, licet sit breuis, vt benefácis, benefácit, calefácis, calefácit & huiusmodi, benefít etiam, & satisfít, calefít, & calefís, & alia composita à fís, & fít, & acuunt vltimam, vt sua simplicia. Exerceantur igitur discipuli à præceptoribus pronuntiare dictiones, quæ penultimam vel corripiunt, vel producunt. discant etiam variare accentum ab antepenultima ad vltimam, verbi causa, pronuncient dominus cum accentu in antepenultima sic, dóminus, deinde cum accentu in penultima sic, domínus. postremo cum accentu in vltima sic, dominús, licet neque in vltima neque in penultima esse possit, sed fiat, vt assuescãt variare vocem. quod tamen melius fiet in græcis dictionibus in quibus si accentus est in antepenultima, transit ad penultimã, si vltima flectendo fiat longa, vt ἄνθρωπος, ἀνθρώπου, ἀνθρώπῳ, ἀνθρώποιν, ἀνθρώπων, ἀνθρώποις, ἀνθρώπους, nam si vltima sit longa, accentus non potest esse in antepenultima, nisi desinat in αι vel in οι puras diphthongos, vt ἄνθροποι, τύπτουσαι. nam si sequatur consonans, mutetur accentus in penultimam ἀνθρώποις, τυπτούπαι. cum autem assueuerint sic variare vocem accentibus, facilius nostra pronunciabunt. Præterea vt recte penultima, & antepenultima proferatur, illo etiam signo admoneri poterunt, vt cum supra penultimam viderint longum accentum, in ea immorentur, vt in Iustiniānus, Theodōrus, cum vero breuem, intendant antepenultimam, nec vllam in penultima moram faciant, sed celeriter pertranseant, vt in adămo perlĕgo, muliĕrem.

Præterea plurimum iuuabit, si singulas penultimas dictionum supra duas syllabas, quæ ambiguitatem parere possunt, aut longo accentu, aut breui signauerimus longo, si longa fuerit, vt Arietīnus, parietī-

nus, clandestīnus, mediastīnus, adūlor, tritūro, occĭdo pro interficio, ex ob & cædo, legēre à legi præterito, vidēris secunda præsentis indicatiui legēris, vel legēre à legar futuro indicatiui. annōna. Breui autem si breuis, vt centimănus, muliĕbris, vidĕris à vidĕrim, vel vidĕro. adamantĭnus, ornotĭnus, crastĭnus, aliquĭbus, inĭto bello, obrŭtus, abscĭdit, occĭdo, ex ob & cado, porsĕna, pessundătus, circundătus, & alia huiusmodi latina, nam in græcis, non est perpetuum, propter accentum, qui in aliquibus intendit penultimam etiam breuem, vt Simóeis, Pyróeis, Corydon, Amaryllída. Arcádes, Theséa. In aliquibus autem intendit antepenultimam, licet penultima producatur, cýclopas, héroas, aréthusa, créusa, córinthos, & alia id genus multa.

Non seruatur autem accentus modis septem. Differentia, Ambiguitate, Necessitate, Transpositione, Contextu, Idiomate, Apocope.

Differentia, vt in quándo, quod interrogatiuum acuitur, cùm autem significat ὅτι, grauatur, quandò. Sic vnà, penè, ferè, ponè, planè, coram, palàm, falsò, eò, aliquò, illò, illà, circùm, aliàs, & huiusmodi, cum sint aduerbia, sic ergo aduerbium circunflectitur, vt illius ergô venimus, id est causa illius. quod Græci dicunt ἐκείνου ἕνεκα. Coniunctio autem grauatur, vt ergóne supremis potuit vox improba verbis Tam dirum mandare nefas?

Ambiguitate, ad euitandam amphibologiam, vt interea loci, alíquando, síquando, néquando. Déinde, éxinde, périnde, próinde, súbinde, dúntaxat, quæ antepenultimam acuunt, ne duæ partes esse putentur. In áffatim etiam, quia fa breuis est, summo tono est prima, vt in præ'mŏdum. ádmodum áffabre. Apprime autem in penultima habet accentum quia longa est, nec obstat ambiguitas.

Necessitate non seruatur accentus, cum post vocabulum aliquod, inclinatiua sequitur coniunctio, quæ Græce ἐγκλιτικὴ dicitur, vt que, ve, ne, de quibus supra suo loco diximus.

Transpositione, cum de suo loco dictio transmutatur, vt sunt præpositiones, quæ præpositæ grauantur, vt de quo genere mortis difficile dictu est.

Postpositæ autem, quia mutant locum, mutãt etiam accentum, & acuuntur, vt, quo dé genere mortis difficile dictu est. sic Græci περὶ ἀρετῆς, ἀρετῆς πέρι. Circùm autem ad differentiam nominis, nunquam mutat accentum, vt ter circùm iliacos raptauerat Hectora muros, & Maria omnia circùm.

Contextu, cum dictiones, quæ per se appositæ acuuntur, in contextu grauantur, vt protinus Aeneas celeri certare sagitta.

Idiomate, cum græcum vocabulum, nulla nec temporis nec literarum facta mutatione, ad nos venit, tunc enim seruat accentum græcum, vt Tegéa, Neméa Créusa, Aréthusa, Amaryllís, amaryllí, amaryllída, Corýdon, Simóes, Arcádes. Cyclõpes, Cyclõpas. Penelópe, Pentecostè, Aristotéles, Demosthénes. & id genus quamplurima. Quòd si dixeris in quibusdam è supradictis mutari η in e longum, respondeo antiquos Græcos sic pronunciasse ἦτα vt nos e longum Penelope, grammat ce, Aristotéles. sed de hoc multa in fragmentis nostris. In Aristótẽlis autem, Aristótẽli, Aristótẽlem, Aristótẽle accentus est in antepenultima, quia Latine declinantur. Comœdiă autem, Tragœdiă, Sóphiă Symphóniă, & similia mutant accentum, cum corripitur vltima. Græce enim κωμῳδία τραγῳδία, σοφία, συμφωνία dicitur. nos Comœdiă, tragœdiă, Sóphiă, Symphóniă, vltima correpta.

Apocope, aut syncope, cum dictiones per apocopē,

aut syncopen proferuntur. Tunc enim accentum retinent integræ dictionis, vt vocatiui in i, a nominatiuis in ius vt Mercurius, Virgílius, Domítius, Ouídius, o Mercúri, Virgíli. Domíti, Ouídi, seruato accentu supra eam syllabam, in qua erat in nominatiuo, & si est breuis, vt Mercuri facunde nepos Atlantis, & nulli flebilior, quàm tibi Virgíli. Sic nomina & pronomina in as vt Arpinâs, Rauennâs, Cuiâs, Nostrâs circunflectunt vltimam, quia sunt per syncopen ab his vetustis hic & hæc Arpinâtis, Rauennâtis, Cuiâtis, nostrâtis, quæ in penultima circũflexum habent, remota igitur ti, idē accentus remanet.

DE RELIQVIS ACCENTIBVS.

Longus accentus ponitur supra syllabam, cum longam esse illam ostendere volumus, vt salūber, Breuis autem, cum breuem, vt funĕbris Hyphen virgula est subincurua, quæ supponitur fini vnius dictionis, & principio alterius, cum coniungere eas volumus, vt antemalorum, anteuolans. Hypodiastole vero, est dextra pars circuli, qua supposita dictionibus, notamus eas male cohærere, ac distinguendas, vt cor, vinum lætificat. ne Coruinum proprium dicere videaris, distinguere post cor ad imam literam dicto accentu. Sic illud apud græcos, quod & Fabius refert, Vbi de ambiguo scribit αὐλή, τρὶς ἔπεσεν, ne videaris dicere tibicina cecidit pro eo, quòd aula ter ceciderit interponatur hypo diastole inter αὐλή, & τρὶς, & vitabitur amphibologia. Et viridiq; in littore conspicitur, sus, ne videaris dicere conspicit Vrsus, inter conspicitur, & sus inter ponitur hypodiastole ad imas literas. eodem etiam accentu vtimur, cum volumus distinguere sensum, vt in illo, Erepte Virginis, ira. ne videatur significare iram Virginis ereptæ, sed ira propter ereptam Virginem, post

virginis ſupponitur diaſtole. Apoſtrophus item eſt pars quædam dextra circuli, ſed ad ſummam literã appoſita, qua nota ſignificamus vltimam ibi vocalem eliſam, vt Tanton' me crimine dignum duxiſti? pro tantó ne & Hectoris Andromache Pyrrhin'cõnubia ſeruas? pro Pyrrhí ne. Daſia & Pſile licet nõ vtamur quia, vt dixi, loco ipſorum vtimur aſpiratione noſtra, vt ante, aut poſt aſpirandas literas in cõtextu literarũ, tamẽ ſi aliquando aut negligentia, aut quia neſcierimus, literam aliquam aſpirandam attenuarimus, daſia ſupraposita id ſignificare poterimus, vt ſi ſcripſeris omo vmus ymnus ſine aſpiratione vel Tyrſis Teſeus t tenui, vel Cremes item tenui c, ſic emẽda ʿomo ʿumus ʿymnus tʿ irſis tʿ eſeus, cʿremes. & nota quas græci προσωδίας dicũt nos aũt accentus, eas veteres tum notas vocum, tum moderamenta, tum tenores, tum faſtigia, quod capitibus literarum apponerentur, tum accentiunculas, tum voculationes appellaſſe. Sed de accentibus hactenus. Nunc de dictionibus dicamus.

DE POSITVRIS.

Poſituris, ſiue diſtinctiõib⁹, quas greci θέσεις & στιγμὰς vocant trifariam diſtinguimus. Aut enim ſtructura orationis omnino imperfecta eſt, & ſenſus, & tunc ad imum literæ diſtinguimus puncto, quæ media diſtinctio, & nota dicitur. græce μέση στιγμή. Aut ſtructura quidem orationis ex aliqua parte pfecta eſt, ſed ſenſus ad huc pendet. & tunc ad ſummum literæ diſtinguimus puncto. quæ ſubdiſtinctio dicitur græce ὑποστιγμή. Aut ſtructura orationis perfecta eſt. & ſenſus. tunc ad medium literæ diſtinguimus puncto. quæ diſtinctio finalis dicitur. græce τελεία στιγμή. Id autem rurſus poteſt fieri duobus modis. Aut enim perfecta quidem ſenten

tia est, sed adhuc aliquid addimus, vt pleniorem illam faciamus. & tunc, vt dixi, ad medium distinguimus, sed simplici puncto. Aut ad aliam transimus sententiam, & tunc ad summum, & ad imum literæ distinguimus gemino scilicet puncto: addita quamminima lineæ portiuncula inter vtrunq; punctum, quæ vergat ad finem versus. quam distinctionem Græci περίοδον, nos ambitum, circuitum, comprehensionem, continuationem, circunscriptionem dicimus. Quæ nomina dat periodo M. Tullius in libro de perfecto oratore. quod etiam recitat Quintilianus. Et quoniam tam in distinctiõe finali, quàm in Periodo, interrogatio etiam, aut affectus quispiã esse potest, vt indignatio, admiratio, commiseratio, & huiusmodi variis id distinctionibus ostendemus, puncto scilicet ad imam literam supra posita linea, si interrogatio fuerit, retorta, si affectus, recta. Et tã finalis distinctio, quàm periodus. potest & vnum, & plura incisa, & membra comprehendere. quæ Græci κόμματα, & κῶλα nominant. Sed, vt quod dicimus manifestius appareat exemplis nonnullas periodos ex M. Tullio, Virgilioq; subiungamus.

Ego, omni officio, ac potius pietate erga te, cæteris satisfacio omnibus · mihi ipse nunquam satisfacio. Tanta enim magnitudo est tuorum erga me meritorum · vt quoniam tu, nisi perfecta re de me non conquiesti · ego, quia non idem in tua causa efficio · vitam mihi esse acerbam putem.

Vides hic post ego, post officio, post te mediam distinctionem ad imam literam. quia structura orationis omnino imperfecta est. post omnibus autem subdistinctionem · quia licet structura orationis quo ad satisfacio præcedens verbum perfecta fit. (habet enim casus suos omneis) tamen, quia sensus adhuc pendet propter distinctionem cæteris · distinximus.

ad summam literam. Post autem satisfacio, distin⸗ctionem ad mediam literam, id est simplex pūctum. est enim ita perfecta sententia, vt possis quiescere, si placeat. Sed quia Cicero adiungit, quamobrem sibi nunquam possit satisfacere conferendis in Lentu⸗lum officiis, propterea distinximus ad mediam lite⸗ram distinctione finali. Rursus post meritorum, vi⸗des punctum ad summum literæ. post tu. ad imum. item post re, & conquiesti, ad summum. post ego, ad imum. post efficio ad summum, iisdem, quas su⸗pra diximus rationibus. Postremo, post putem, vi⸗des periodum. nam sententia absoluta est. & quod sequitur, diuersum à superioribus.

Sed iam distinguamus aliquot Virgilii carmina.

Arma, virumq; cano·troiæ qui primus ab oris,
Italiam, fato profugus, lauinia venit
Littora. multum ille & terris iactatus, & alto,
Vi superum, & sæuæ memorem Iunonis ob iram.
Multa quoq; & bello passus, dum conderet vrbem,
Inferretq; deos Latio. Genus vnde latinum,
Albaniq; patres atque altæ mœnia Romæ:

Vides vbicunque media distinctione distinximus stru⸗cturam omnium esse imperfectam. vbi vero subdi⸗stinctione, sententiam non esse perfectam, sed stru⸗cturam, vbi distinctione ad mediam literam, & stru⸗cturam & sententiam esse perfectam. sed quia ali⸗quid adiungitur superiori sententiæ, simplici pun⸗cto distinximus. Postremo autem periodum posui⸗mus, quia transit poeta in aliam periodum, quæ est;

Musa mihi causas memora·quo numine læso·
Quídve dolens Regina deûm, tot voluere casus,
Insignem pietate virum, tot adire labores
Impulerit. Tantæ'ne animis cœlestibus iræ?

Vides post memora, & læso, subdistinctiones duas ad summum literæ, pendente sensu. Post deum au⸗

tem post casus, post virum, treis medias distinctiones ad imum literæ. quia nec structura quidem perfecta est, ne dum sensus. post vero impulerit, pũctum ad medium extremæ literæ, quia & structura, & sententia perfecta est. nam licet subiungatur epiphonema, Tantæ'ne animis cœlestibus iræ? tamen absque eo perfecta sentẽtia est, postremo post iræ est periodus. quia qđ sequitur, est principiũ alterius periodi.

Hæc nos de posituris. Sed quia non nisi prodesse cupimus, quicquid ex latinis authoribus de distinctionibus habere poteribus, subiungemus, vt si nos non placuerimus, sibi quisque ex ipsis eligat, quem sequatur, aut alium quærat, qui satisfaciat magis, siquis est alius, qui de distinctionibus meliora scripserit. Nos quæ potuimus, dedimus, meliora daturi, si habuissemus.

DONATVS.

Tres sunt posituræ, vel distinctiones, quas θέσεις græci vocant. Distinctio. Subdistinctio. Media distinctio. Distinctio est. vbi finitur plena sententia. Huius punctum ad summam literam ponimus. Subdistinctio, est vbi non multum superest de sententia. quo tamen necessario separatim mox inferendum sit. huius punctum ad imam literam ponimus. Media, est vbi ferè tantum de sententia superest. quantum iam diximus. cum tamen respirandum est. Huius pũctũ ad mediam literam ponimus. In lectione, tota sentẽtia piodus dicitur. cuius partes sunt cola, & cõmata.

SERGIVS.

Dicta distinctio est vel positura, quod positum punctum distinguit nostram orationem. Et cum distinctio species sit posituræ, tamen abusiue pro ipsa positura, hoc est pro ipso genere distinctionem habemus.

mus. Nam cum sit codex emendatus distinctione, media distinctione, & subdistinctione, dicitur tamen codex esse distinctus. Igitur distinctio, est punctum appositum ad caput literæ plenæ sententiæ. Subdistinctio est punctum appositum ad imam partem semiplenæ orationis. Media distinctio punctum appositum mediæ sententiæ suspensæ, propter respirationem. Sciendum est, quòd in lectione textus vnus sensus, periodus nominatur, vt est. Nihil tibi profuit nocturnum præsidium palatii, nihil vrbis vigiliæ, nihil timor populi, nihil concursus omnium bonorum, &c. Cola autem, & commata, eiusdem orationis singulæ partes esse noscuntur. Verum meminerimus in prosa oratione cola, & cōmata idem esse, & vnum significare. in versu vero, aliud, & diuersum. Nam vbi duo liberi pedes sunt, colon dicitur, vt apud Horatium Terruit vrbem. Comma vero, quando post duos pedes, vel post treis pedes sequitur syllaba quæ partem terminat orationis, vt in primo versu Aeneidos. Arma, virumq; cano. Item, Arma, virumq; cano Troiæ.

FORTVNATIANVS.

Distinctio, est temporis, & sensus finitio. Subdistinctio, est nec temporis, nec sensus finitio. Mora, est requies animi. Inter distinctionem, & subdistinctionem, & moram, hoc interest, quòd distinctio, perfectum sensum declarat, subdistinctio inferri aliquid significat. Mora reficit lectorem, simulq; sensibus lumen accommodat.

DIOMEDES.

Lectioni posituras accedere, vel distinctiones opor-

tet· quas Græci θέσεις vocant · quæ inter legendum dant copiam ſpiritus reficiendi · ne continuatione deficiat. Hæ tres ſunt, Diſtinctio, Subdiſtinctio. Media diſtinctio· ſiue Mora·vel, vt quibuſdam videtur· ſubmedia. Quarum diuerſitas tribus punctis, diuerſo loco poſitis indicatur.

Diſtinctio quidem, eſt appoſitio puncti finiti ſenſus· vel pendentis mora quæ locis ponitur tribus. Summo, cum ſenſum terminat·& vocatur finalis à nobis. à Græcis τελεία. Medio cum reſpirandi ſpatium legenti dat·& dicitur media Græce μέση. Imò cũ lectionis interrupto tenore· aliud adhuc illatura ſuſpẽdit· & vocatur à Græcis ὑποστιγμὴ, à nobis ſubdiſtinctio.

Diſtinctio, eſt ſilentii nota cum ſenſu terminata. vbi eſt liberum ceſſare. prolixumq́; ita, vt neuter ſui indigeat. vt eſt Numina nulla premunt· mortali vrgemur ab hoſte. & eſt huius nota, punctum ſupra verſum ad caput literæ poſitum. Diſtinguere autem oportet ante ſimilitudines, quas græci παραβολὰς vocant. & ante redditas. quas ἀνταποδόσεις. Et ſiquando à perſona ad perſonam tranſitus fuerit factus. Et ante Autem coniunctionem, ſiquidem non ex abundanti ponitur. Et ante caſum vocatiuum. Et ante Sed. Et ante Quoniam. Et ante Tunc ceſſante reddita. ſed præpoſitis ſuperioribus. Et ante interrogatiua. vt,

Quis deus hanc muſæ, quis nobis extũdit artem?
Vnde noua ingreſſus hominum experientia cœpit?

Hic enim oportet diſtinguere, & ſic inferre.

Paſtor Ariſtæus fugiens peneia tempe. Et poſt interrogatiua. vt, Muſa mihi cauſas memora.

Subdiſtinctio eſt, ſilentii nota legitimi, qua prõuciationis terminus, ſenſu manente, ita ſuſpenditur, vt ſtatim id, quod ſequitur, ſuccedere debeat. Huius autem eſt punctum ſub verſu poſitum. vt

Me duce Dardanius Spartam oppugnauit adulter.

Aut ego tela dedi, fouive cupidine bella? Non enim similiter, vt in distinctione, silentium interpositum tacere permittit. vt est illud.

Et si fata deum, si mens non læua fuisset·
Impulerat ferro argolicas fœdare latebras.

Media distinctio, siue Mora, est leuis in continuatione sensuum interposita discretio legitimæ distinctionis, subdistinctionisq; medium obtinens locum ita, vt nec perfecta in totum, nec omissa videatur, sed significatione immorandi alterius desideret principium sensus. & hoc solummodo seruat officium· vt legentis sensim, breuissima respiratione refoueat & nutriat. Sic enim pronunciando reticere quis debet· quia spiritus ipse quadam defectione mutatur. vt deinde resumatur. vt est.

Vt belli signum laurenti Turnus ab arce
Extulit, & rauco strepuerunt cornua cantu·
Vtq; acreis concussit equos, vtq; impulit arma·
Ex tēplo turbati animi. Multæ enim causæ sunt mediæ huius lectionis. Primum, ne confundantur, quæ δίκωλα & τρίκωλα ponuntur. Deinde, vt actus verborum emineat, & luceat, qui ex aliquo moueatur affectu, vel indignatione, vel miseratione collata, vel certe, cum quadam arctatione sermonis, quæ ἐμφατικῶς à poetis congeruntur. Siquis itaque sine media spiritus suspensione pronunciauerit. vt est.

Aut hoc inclusi ligno occultantur Achiui·
Aut hæc in nostros fabricata est machina muros·
Aut aliquis latet error. equo ne credite Teucri.

Confunditur ratio compositionis in generali nomine ligni, machinæ, equi. Item, Lectumq; iugalem. quo perii, super imponas, minus apertum est. Subdistinguendum enim pro voluntate dicētis. Hoc enim voluit intelligi Dido, non esse iugalem, quo perierat. Immorandum est ergo, & respirandum post iu-

galem, & sic inferendum cum ὑποκρίσεως affectu, quo perii. in lectione plena sententia periodos dicitur. Cuius partes sunt commata & cola.

Potuissem, quid Græci quoque tradiderint de distinctionibus, subiungere, sed quia nimis longum fuisset, prætermisi.

Sed iã receptui canamus. Si prius illud monuerimus, multa in his lucubrationibus nostris, quæ in Terentiano, & aliis quibusdam adeo mendosa erant, vt vix corrigi posse viderentur, nos non sine summa difficultate emendasse. Vestrum autem est Studiosi, vt ea cura hæc nostra legatis, qua nos composuimus. nam, vt vtar verbis Terentiani,

Sed labor vobis ferendus in legendo est maximus.
Non enim cursim, aut remisse tam minuta acumina
Adsequi quicunq; poterit. sed morosa intentio
Tam legentis debet esse, quàm fuit nobis quoque.
Qui laborem prouocando, perdomando tædium,
Forsitan nec lecta multis ē latebris scalpsimus.
Ardui laudem expetentes, non fauorem ex obuiis,

Videbor enim mihi quàm maximum lucrum fecisse, si intellexero hisce lucubrationibus nostris vos profecisse. nam nulla re alia venimus ad scribendum, quàm vt prodessemus. Quòd si quid forte vitii in his libris inter plurima nec protrita vulgo, nec indigna cognitu inueneritis, succurrat vobis Horatianum illud.

Verum vbi multa nitent in carmine, non ego paucis
Offendar maculis, quas aut incuria fudit,
Aut humana parum cauit natura. Valete.

De literis græcis, ac diphthongis, & quemadmodum ad nos veniant.

De potestate literarum græcarum, & quomodo quis per se discat legere græca verba.

Item quare Christus & Iesus sic scribimus Xp̃s. ihs.

Cur in Alphabeto ypsilon à quibusdam fio dicitur.

Oratio Dominica & duplex salutatio ad beatissimam Virginem.

Symbolum apostolorum.

Euangelium diui Ioannis Euangelistæ.

Aurea carmina Pythagoræ.

Phocylidis Poema ad bene beateq; viuendum.

Omnia hæc cum interpretatione latina.

Introductio perbreuis ad Hebraicam Linguam.

ALDVS Manutius Romanus Studiosis adolescentulis. S. P. D.

Nihil prætermittere est aĩus, qđ vtile credamus futurũ iis, q græce discere cõcupiscunt, optimeq; scire latine. Quaobrẽ græcas literas, ac diphthõgos, earũq; noĩa, & ptãtẽ, ac queadmodũ in latinũ transferũtur cũ exẽplis ad id accõmodatis annotauimus. addidimus etiã abbreuiationes, vt facilius græca legere pdiscatis. Et qa opæpretiũ existimauim⁹ scire vos græce salutatiõnẽ angeli ad beatissimã virginẽ exulũq; filiorũ Euæ ad eandẽ, necnõ Diui Ioãnis Euãgeliũ, In principio erat verbũ. Itẽ Symbolũ Apostolorũ, hæc oĩa cũ latina interpretatione imprimẽda curauimus. Addidimus carmina Pytha. cognomẽto, ob ipsorũ excellẽtiã & diuinas admonitiões, aurea. Phocylidis itẽ præcepta sanctiss. quẽ antiquis Ethographis annumerat Isocrates. q̃ si placuisse cognouero; habeo longe meliora maioraq; q̃ postea Deo fauente cõdonabũtur. Oẽm. n. vitã decreuimus ad hoĩum vtilitatẽ cõsũmere. Deus est mihi testis nihil me magis desyderare, q̃ pdesse hoĩbus. qđ & ante acta vita nostra ostẽdit vbicũq; viximus, & ostẽsurã speramus (qñ id volumus) in dies magis, quandiu in hac lachrymarũ valle, & plena miseriæ viuimus. Dabo igitur operã, vt q̃tũ in me est, semp psim. nã etsi quietã, ac trãquillã agere vitã possum⁹, negotiosã tñ eligimus, & plenã laborib⁹. Natus est. n. hõ nõ ad voluptates bono, & docto viro indignas, sed ad laborẽ & ad agẽdũ semp aliquid viro dignũ. nõ torpeamus igitur, nõ vitã in otio vẽtris sõnoq; & reliquis voluptatib⁹ indulgẽtes, trãseamus veluti pecora. Nã (vt inquit Cato) Vita hoĩs ppẽ vti ferrũ est. ferrũ si exerceas cõteritur, si nõ exerceas, tñ rubigo interficit. ita si se hõ exerceat cõsumitur, si nõ exerceat, torpedo plus detrimenti affert, quàm exercitatio. Valete.

ALPHABETVM GRAECVM.

Literæ apud Græcos ſunt quatuor & viginti.

Α α ἄλφα Alpha, a Β β ϐ Βῆτα Vita, b. Γ γ Γάμμα Gamma g. Δ δ Δέλτα Delta, d. Ε ε Εψιλὸν Epſilon, e. tenue Ζ ζ Ζῆτα Zita, z. Η η Ητα Ita, e. longum. Θ ϑ θ Θῆτα thita, th. Ι ι ῖ Ιῶτα Iota, i. Κ κ Κάππα Cappa, c. Λ λ λάμβδα Lambda l Μ μ μῦ my m, Ν ν Νῦ Ni n, Ξ ξ Ξῖ Xi, x. Ο ο Ομικρὸν Omicron, o. paruum Π π Πῖ Pi, p. Ρ ρ Ρῶ Rho, r. Σ σ ς Σῖγμα Sigma, ſ. Τ τ Ταῦ Tau, t. Υ υ Υψιλὸν Ypſilon, y. tenue Φ φ Φῖ Phi, ph. Χ χ Χῖ Chi, ch. Ψ ψ Ψῖ, Pſi, pſ. Ω ω Ωμέγα. Omega. O magnum.

De diuiſione literarum græcarum.

Diuidītur hæ quatuor & viginti literæ in duas parteis, in vocaleis & conſonanteis. Vocales ſunt ſeptẽ.

α. ε. η. ι. υ. ο. ω.

Diuiduntur ſeptem vocales in treis parteis, in ſemper longas, ſemper breueis, & communeis.

Vocales ſemper longæ duæ.

η. ω.

Vocales ſemper breues duæ.

ο. ε.

Vocales communes tres.

α. υ. ι.

De diphthongis proprie & improprie.

Diphthongi ex vocalibus fiunt. ſunt autem diphthongi proprie & improprie.

Diphthongi proprie sunt sex.

αι ἄλφα ἰῶτα. Alpha iota. αυ ἄλφα ὖ ψιλόν. Alpha ypsilon. ει ἒ ἰῶτα. e iota. ευ ἒ ὖ ψιλόν. e ypsilon, οι ὂ ἰῶτα. o iota ου ὂ ὖ ψιλόν o ypsilon.

Diphthongi improprie item sex.

ἄλφα μετὰ τοῦ ἰῶτα ὑπογεγραμμένου. i. alpha cum iota subscripto sic ᾳ. ἦτα μετὰ τοῦ ἰῶτα ὑπογεγραμμένου. id est, ita cum iota subscripto sic. ῃ. ω μέγα μετὰ τοῦ ἰῶτα ὑπογεγραμμένου, id est, o mega cum iota subscripto sic ῳ. ὖ ψιλὸν μετὰ τοῦ ἰῶτα προσγεγραμμένου, id est ypsilon cum iota adscripto sic υι. ω μέγα ὖ ψιλόν, id est o mega ypsilon, sic ωυ. ἦτα ὖ ψιλόν, ita ipsilon sic ηυ.

De consonantibus.

Consonantes sunt decem & septem. β γ δ ζ θ κ λ ν ξ π ρ σ τ φ χ ψ Quæ diuiduntur in duas parteis, semiuocales & mutas.

Semiuocales sunt octo. ζ ξ ψ λ μ ν ρ σ.

Rursus semiuocales diuiduntur in duas parteis, in duplices, & immutabileis.

Duplices sunt tres. ζ ξ ψ.

Immutabiles quatuor. λ μ ν ρ. Sigma vero remanet semiuocalis.

Mutæ sunt nouem β γ δ κ π τ θ φ χ. quæ secantur in treis parteis. In tenueis, aspiratas, & medias. Tenues sunt tres. κ π τ. Mediæ item tres. β γ δ. Rursus aspiratæ tres. θ φ χ. Et sciendum treis tenuis. κ π τ. habere suas aspiratas. θ φ χ. Medias vero. β γ δ. Habet enim κ suam aspiratam χ. & mediam γ. π vero habet suam aspiratam φ. & mediam β. τ habet suam apiratam θ. Mediam vero δ. Constituantur autem sic.

Te	κ	Me	Υ	Aſpi	χ
nu	π	di	β	ra	φ
es	τ	æ	δ	tæ	θ

Quæ tantam habent inter ſe cognationem, vt tenuis ſæpe tranſeat in ſuam aſpiratam & mediam. Item aſpirata in tenuem, mediamq́;, rurſus media in tenuem, atque aſpiratam, quod facile patet exemplis. κ tranſit in ſuam aſpiratam χ in fine dictionis ſequente vocali aſpirata, vt ὀυχ ὅυτως ἔχει, pro ὀυκ ἔχει ὅυτως. primum ὀυχ habet, χ quia ſupra ὁ eſt aſpiratio. ſecundum vero. κ. quia ſequitur. ε. cum tenui. & πεποίηχ' ὅπερ ἐκέλευσας pro πεποίηκα ὅπερ ἐκέλευσας.

Tranſit in θ vt αἰδέσθαι θ' ἱερῆα pro αἰδέσθαι τε ἱερῆα. ſic in καθέδρα ex κατὰ καὶ ἕδρα abiicitur alpha κατὰ θλίψιν, & τ. tranſit in θ. quia inuenit ſupra ε. aſpirationem. Idem fit in καθέζομαι, καθό. illud ex κατὰ καὶ ἕζομαι, hoc ex κατὰ καὶ ὅ.

π tranſit in φ ſic ὑφ' ἕν integrum eſt, ὑπὸ ἕν, ſed κατὰ θλίψιν fit ὑφ' ἕν, & quia π inuenit ſupra ε aſpirationem, tranſit in ſuam aſpiratam φ, & fit ὑφὲν, ſic ἐφίππια, ἐξ ἐπὶ καὶ ἵππος, ἐφ' ᾧ, ἐξ ἐπὶ καὶ ᾧ ἐφοράω, ἐκ τοῦ ἐπὶ καὶ ὁράω. ſic perquam multa alia. Hanc tranſmutationem pulchrum eſt deprehendere in coniugationibus. nam idcirco prima coniugatio barytonorum habet φ aſpiratam ante α in præterito, quia in præſenti eſt vel π tenuis, vel β media, vel πτ. vel ipſum φ. vt λείπω, λέλειφα. λείβω, λέλειφα. τύπτω, τέτυφα. γράφω, γέγραφα. in futuro vero ψ. quæ eſt πσ α β π φ πτ. in præſenti. vt τύψω pro τύπσω. Eodem modo ſecunda coniugatio barytonorum ideo habet in præterito χ, quia in præſenti eſt γ media vel κ tenuis vel κτ. vel ipſum χ, vt λέγω, λέλεχα, πλέκω, πέπλεκα. τίκτω, τέτεχα. λέχω, λέλεχα. In futuro vero tranſeunt in ξ. quia idem eſt quod κ. te-

nue & σ. est enim ξ. κσ. vt λέξω pro λέκσω. mutantur etiam aspiratæ in suas tenues in præteritis geminantibus primam. sic. φύω, πέφυκα. κλέπτω. κεκλεφα. θαυμάζω, τεθαύμακα. quod fit ad euitandam cacophoniã, id est dissonantiam. præterea in præteritis passiuis mediæ pro aspiratis ponuntur ante μαι. γ. n ponitur pro χ, vt λέλεχα. λέλεγμαι. β. pro φ. vt τέτυφα, deberet esse passiuum præteritum τέτυβμαι, sed quia ante μ non admittitur β transmutatum est β in μ, vt τέτυμμαι pro τέτυβμαι, γέγραμμαι pro γέγραβμαι. Rursus mediæ transeunt in aspiratas sic, λέλεγμαι, ἐλέχθην. γ in χ. τέτυμμαι pro τέτυβμαι ἐτύφθην β in φ. Item in tenues vt λέλεγμαι, λέλεκται in κ τέτυμμαι pro τέτυβμαι τέτυπται β in π. id quod & nos facimus græcas literas in nostras cõmutantes, quod paulopost, vbi quonam modo græce literæ in nostras transeant, ostendemus.

De potestate literarum oium, & diphthõgorũ.

A. α facit a, vt Α Λ Λ Α ἀλλὰ allà Α Γ Α Θ Ο Σ. ἀγαθὸς Agathos. Β. β. facit u. vt Β Α Ρ Β Α Ρ Ο Σ. βάρβαρος. varuaros. Β Α Β Α Ι βαβαὶ vauæ. Γ. γ. facit g, vt Γ Ε Γ Ρ Α Φ Α γέγραφα gegrapha. Δ. δ. facit d, vt Δ Α Ι Δ Α Λ Ο Σ δαίδαλος dedalos. Ε. ε. facit, e. vt Ε Γ Ω. ἐγώ. ego. Ζ. ζ. facit, z. vt Ζ Α Θ Ε Ο Σ ζάθεος zatheos. Η. η. nunc sonant i longum, apud antiquos puto erat e longum, vt Φ Η Μ Η. φήμη phimi. Θ. θ. facit th, vt Θ Α Ν Α Τ Ο Σ. θάνατος thanatos. Ι. ι. facit i, vt Ι Α Κ Χ Ο Σ. ἴακχος iacchos. Κ κ. facit c, vt Κ Ο Ρ Υ Δ Ω Ν κορύδων corydon, Λ. λ. facit l, vt Λ Α Λ Ο Σ λάλος lalos. Μ. μ. facit m, vt Μ Ο Ρ Μ Ω μορμῶ mormo. Ν. ν. facit n, vt Ν Α Ι. ναὶ næ Ξ. ξ. facit x, vt Ξ Α Ν Θ Ο Τ Ρ Ι Ξ ξανθότριξ. xanthotrix. Ο. ο. facit o paruum, vt Ο Β Ε Λ Ι Σ Κ Ο Σ ὀβέλισκος. oueliscos Π. π. facit p, vt Π Α Π Π Α πάππα pappa. Ρ. ρ. facit r, vt Ρ Ω Μ Η ῥώμη. rhomi Σ. σ. facit s, vt

Σ Α Ρ Ξ σάρξ sarx. Τ. τ. facit t, vt Τ Α Λ Α Ν Τ Ο Ν. τάλαντον talanton. Υ. υ. facit y, vt Υ Μ Ν Ο Σ ὕμνος hymnos. Φ φ: facit ph, vt Φ Ι Λ Ο Σ φίλος. Χ. facit ch, vt Χ Ρ Ι Σ Τ Ο Σ χριστός Christos. Ψ. ψ. facit ph, vt Ψ Ι Ξ, ψὶξ, psix Ψ Ε Λ Λ Ι Ζ Ο Μ Α Ι ψελλίζομαι psellizomæ. Ψι ψὶ Psi. Ω, ω. facit o longum, vt Ω Κ Α ὠκα oca Χ Ι Τ Ω Ν χιτών. chiton.

De poteſtate diphthongorum.

ΑΙ. αι nunc facit æ; olim puto omnes diphthongi pronunciabantur, vt Α Ι Γ Ι Σ, αἰγὶς ægis. Α Υ. αυ. facit af medium inter be & f, vt Α Υ Τ Ι Κ Α, αὐτίκα aftica. Α Υ Λ Η αὐλὴ auli, Ε Ι ει. facit i longum vt Ε Ι Σ εἰς, is, Ε Ι Κ Ω Ν εἰκών icon Χ Ε Ι Ρ, χεὶρ chir. Ε Υ ευ facit medium inter b, & f, vt Ε Υ Γ Ε εὖγε euge Θ Η Σ Ε Υ Σ Θησεύς theſeus. Ο Ι οι facit i longum, vt Ο Ι Μ Ο Ι οἴμοι imi. Ο Υ. ου. facit u vocalem longam vt Ο Υ Κ Ο Υ Ν οὐκοῦν. vcun.

De poteſtate diphthongorum impropriæ.

ᾳ cum ι ſubſcripto facit a, vt, τῷ αἰνείᾳ to Aeneia, ᾄδω ado. ῃ cum ι ſubſcripto facit i longum, vt τῇ μούσῃ ti muſi, νηρῇδες nirides. ῳ. cum iota ſubſcripto facit o longum, vt ἡ παλινῳδία i palinodia, τῷ ἀνθρώπῳ to anthropo. veteres vero non ſubſcribebant iota, ſed adſcribebant ſic τῶι αἰνείαι, to æneia; τῆι μούσηι ti muſi τραγωιδία, tragodia, quod in codicibus antiquis licet videre, minore tamen iota quàm ſint præpoſitiuæ α η ω quibus adſcribitur, & eiuſdem ferè quantitatis, cuius eſt apud nos, quod ſubſcribitur quæ antiqua ſcribendi conſuetudo adhuc quoque remanet in grandioribus literis ſic. ΤΩΙ ΛΟΓΩΙ Τ Ο Logo ΤΗΙ ΜΟΥΣΗ ti muſi Μ Α Ι Α Ι mæa. Υ cum iota ſic Υ ι υι facit

i longum, vt ΑΡΠΥΙΑ ἅρπυια arpya ΜΥΙΑ μυῖα mya. ἡ τετυφυῖα τῆς τετυφυίας, i tetyphyia tis tetiphyias, ΗΥ ηυ facit if medium inter b & u consonantem vt ἦυδα προσῆυδα ibda prosibda. αὐλέω ηὔλεον ηὔλικα ηὐλήκειν ηὔλησα ableo ibleon iblica iblicin iblisa.

ΩΥ. ωυ facit of medium inter b & u consonantem, vt ΩΥΤΟΣ ὡυτὸς oftos pro αὐτὸς & θωυμαστὸς thosmastos, pro θαυμαστὸς, qua diphthongo Iones vtuntur pro αυ.

Quemadmodum literæ ac diphthongi græcæ in latinum transferantur.

Α α mutatur in a, vt κάλαθος calathus interdum in e vt τάλαντον talentum. Item in i, vt Κάναστρον caniſtrum. Item in o, vt μάρμαρον marmor. κόρυλος corylus, & in u Ηρακλῆς Hercules hyperthesi τοῦ. κ. Et in æ diphthongum, vt ἀσκληπιός. æſculapius. B mutatur frequentiſſime in b, vt φοῖβος phœbus βάρβαρος, barbarus. aliquando in p, vt βαβαὶ papæ. quanquam παπαὶ etiam Græci dicunt. Item in ph, vt θρίαμβος triumphus. Γ. γ mutatur in g. γαλάτεια galatea. γίγας gigas. γένος genus. vertitur etiam in n, in iis dictionibus, quæ apud Græcos commutarunt ν in γ sequentibus γ κ χ ξ, vt ἄγγελος angelus. δίφθογγος, diphthongus, ἄγκυρα ancora, ἀγχίσης anchiſes, σφίγξ ſphinx, quoniam ante γ κ χ ξ non admittitur ν apud græcos, mutatum eſt ν in γ. quod Romani rurſus in n cōmutarunt. & ſi antiqui Græcam orthographiam obſeruantes Aggelus diphthoggus ſcribebant per duplex gg. Δ commutatur in d vt διδὼ dido. δαίμων dæmō. Interdum in b, vt δὶς bis, & in l, vt ὀδυσσεύς, vlyſſes. ſicut apud nos, vt ſedes, ſella, nam d & l inuicem ſibi cedunt. Epſilon mutatur in e breue, vt ἐγὼ ego. γένεσις geneſis. Z remanet vt ζάκυνθος zacynthus ζέφυρος zephyrus. interdum mutatur in geminum ſſ,

vt μάζα massa, πατρίζω patrisso. H est e longum, vt πηνελόπη Penelope, πηνελόπης Penelopes, ἡρακλῆς Hercules, interdum mutatur in a longum, vt μήτηρ mater. νηὶς nais. φήμη. fama. σίνηπι sinapi. θρήκη thrace. Item, vt quidam volunt, in æ diphthongum vt κηρὸ: cæra σκηνὴ scæna, σκηνοπήγια scænophegia. ἠθικὴ æthica quibus ipse non accedo. Θ mutatur in th aspiratum, vt θρήκη thrace. θυρσὸς thyrsus, interdum in suā tenuem, idest t vt θρίαμβος triumphus. Item in suam mediam, id est d vt θεὸς Deus. θεὰ dea. I mutatur in i modo longum modo breue vt ἀγχίσης anchises, νεστορίδης nestorides. K mutatur in c, vt κάκος cacus. κωκυτὸς, Cocytus, interdum in suam mediam g vt κώβιος gobius κύκνος cygnus. quāquam & cycnus dicimus. Item in p, vt λύκος. lupus. Λ mutatur in l, vt πάλλας Pallas. λύγξ lynx. λύρα lyra. λύξ lux. λωτὸς lotus. M mutatur in m, vt γραμματικὸς. grammaticus. στέμμα stemma. μέμνημι memini, μελπομένη melpomene. N vertitur in n, vt ναῦς, nauis, νηὶς nais. νὺξ nox. νυκτέλιος nyctelius. Ξ vertitur in x, vt ξενοφῶν Xenophon. ξένιον xenium.

O micron vertitur in o breue, vt ὄλυμπος olympus. Item in u, vt ὀδυσσεὺς, vlysses. πόρφυρα. purpura. συρακόσιος Syracusius δωρικῶς. nam κοινῶς, συρακούσιος, dicitur. sed frequens mutatio est o in u in fine dictionis, vt κύπρος cyprus. ὅμηρος Homerus. πήλιον pelium. ἴλιον ilium. Interdum in e. γόνυ genu. πὸς αἰολικῶς pes. nam κοινῶς πους, dicitur. ἀλέξανδρος, Alexander. κάπρος caper. Π mutatur in p, vt πασιφάη Pasiphae. πάπποι pappi. Πάππα Pappa. interdum in suam aspiratam, quæ est apud nos ph, vt τρόπαιον trophæum, λαπίθαι laphithæ. ὑψιπύλη hypsiphyle. Item in suam mediam, quæ est apud nos b, vt πύξος buxus. ἄψυρτος absyrtus. nā ψ est bs, vt ἄραψ arabs. ρ vertitur in r, vt ῥήτωρ thetor. vbi sciendum omnem dictionem, quæ apud Græcos scribitur per ρ. in

principio dictionis, transferri à nostris in ream aspiratione, vt ῥέα rhea. ῥητορικὴ rhetorica. σ mutatur in s, vt σίσυφος Sisyphus. interdū in x vt αἴας aiax. πίστρις pistrix. vbi imitamur Dores qui pro σύμμαχος, ξύμμαχος pro σὺν, ξὺν dicunt. Item in τ. vt σὺ tu, σέ te, quod item doricum est. dores enim pro θάλασσα θάλαττα dicunt. τήμερον pro σήμερον. τύ pro σύ. vnde Lucianus iocans composuit dialogum, vbi facit a sigma accusari cappa coràm septem vocalibus: quòd in dictionibus scribendis gemino σσ excludatur à duplici ττ. vt pro γλῶσσα γλῶττα θετταλία pro θεσσαλία. dicit enim sigma, ἀλλὰ τί λέγω ταῦτα; θεσσαλίας με ἐξέβαλεν ὅλης θετταλίαν ἀξιοῦν λέγειν καὶ πᾶσαν ἀποκέκλεικέ μοι τὴν θάλασσαν. hoc est. Sed cur dico hæc? eiecit me Thessalia tota, & ab omni me mari exclusit. τ vertitur in t, vt Τροῖα Troia, τάνταλος tantalus. inuenitur etiam mutatum in s. sigma præcedente, vt ὀστᾶ ossa. υ plerunq; remanet, vt Ιερώνυμος Hieronymus. συνώνυμον synonymum. transit etiam in u, vt Ρώμυλος Romulus. μῦς mus. σῦς sus. θύλη thule. κῦμαι cumæ. πύξος buxus. πορφύρεος purpureus. δύω duo. κυβερνήτης gubernator. φυγὴ fuga. βότρυς botrus. γόνυ genu. φ vertitur in ph, vt φιλόσοφος philosoph⁹, aliquando etiam in f, vt φυγὴ fuga. φήμη fama. Item in suam tenuem, vt σφαῖρα spæra, & in suam mediam, vt ἄμφω ambo. χ mutatur in c cum aspiratiōe sic ch, vt χρύσης Chryses. χρυσόστομος Chrysostomus. χριστὸς Christus, quæ litera quia figuram habet X nostri, sunt qui putant cum sic scribitur Xps, per X & p scribi latinas literas, cum ea, quæ x videtur, sit χ, & quæ videtur p, sit ρ, & quanquam ferè semper legimus in sacris literis Christus sic scriptum Xps Græce tamē scribatur, cum sic scribitur. Latine enim scribendum est per ch aspiratum sic, Christus. Eodem modo decipiuntur in Iesus cum sic scribitur ΙΗΣ credentes

hanc literam, H aspirationem esse, cum sit ἦτα græca vocalis, quæ est e productũ tam apud nos, q̃ apud Græcos, vt ΙΗΣΟΥΣ IESVS. Ita quia Græci ἦτα sic etiam scribunt η. quæ litera est similis nostræ lon giusculæ aspirationi, latini sic scribunt ihs quod vul gus per aspirationem scribi existimat. Quoniam au tem in sermonem de aspiratione incidimus, illud an notatione dignum existimauimus acceptã esse aspi rationem nostrã ἀπὸ τῆς δασείας καὶ ψιλῆς, accẽtibus græcis. Nam illi dasiam sic notãt ⊢ & psilen ⊣ quos accentus in vnum cõiungentes Romani, fecerunt eã aspirationem, qua nos in grandiusculis vtimur lite ris. Qui tamẽ accentus nũc ferè exoleuerunt apud Græcos, quorum loco iuniores hisce vtũtur ʽ, vt δα σεῖα habeat figuram c nostri sic ʽ. ψιλὴ vero c inuersi sic ʼ. Et hinc puto nos accepisse aspirationem, qua cursim scribẽdo vtimur. Nam si addideris psilen dẽ so, aspirationem facies, sed inflexam. Quanquã æta te nostra plures rectam quàm flexam scribentes no tant. Hanc nos aspirationem modo in s vertimus vt ἕξ sex, ἑπτὰ septem, ἕρπυλλον, serpyllum. modo in u, vt ἑσπέρα vespera, ἑνετός venetus. sed frequẽter in no stram aspirationem, vt ὕμνος hymnus. Ησίοδος He siodus. Ομηρός Homerus. Υ mutatur in ps, vt αἰθίοψ æthiops. ψευδομάρτυρ pseudomartyr. ψίλωτρον psilo trum. Aliquando transit in b, vt ἄραψ arabs. ἄψυρτος absyrtus. Ωmega transit in o lõgum, vt ὠκεανός ocea nus. εἴδωλον idolum. ἥρωας, heroas. κύκλωπες, cyclopes o do. ro. clo. productis. Illud etiam non præterie rim silentio Christianos olim in libris sacris inef fabilis nomina Trinitatis, Pater, Filius, Spiri tus Sanctus primis Græcis characteribus scribere consueuisse. hoc est Π pro pater Υ pro filius. Α pro Spiritus sanctus. nam pater πατὴρ, Græci dicũt & Fi lius Υἱὸς, & spiritus sanctus πνεῦμα ἅγιον. Quę pro

pter.quia vbi erat ſcripta litera Y dicebat filius, nūc in alphabeto etiam,ea litera in Gallia ciſalpina filius dicitur vulgo ſic.ſio.zeta.pro ypſilon, vel y græca, xeta.id colligitur ex libris decretorū diſtinct.lxxii.

Quonam modo diphthongi græce ad nos veniant. αι mutatur in æ diphthongum, vt αἰνείας Aeneas ἑβραῖος hebræus. παλαίστρα palæſtra. παιὰν pæan. interdum diuiditur, vt αἴας aiax. μαῖα maia. αυ vertitur in au, vt αὐλὴ aula. θησαυρὸς theſaurus. Sed aduerte, ne te decipiant Nicolaus. Menelaus, & ſimilia, in quibus non eſt diphthongus au, ſed ſunt duæ ſyllabæ, quia ſunt à græcis in λαος, vt νικόλαος, μενέλαος. ει mutantur in i vel in e longum, vt ἀχιλλεὺς Achilleus. καλλιόπεια Calliopea, vel in i longum, vt νεῖλος Nilus θάλεια Thalia. εἴδωλον Idolum. ευ mutatur in eu vt θησεὺς Theſeus. εὖγε Euge. εὖρος Eurus, οι mutatur in œ diphthongum. vt φοῖβος Phœbus. οἰνόφορον œnophorum. ἀλφεσίβοιος. Alpheſibœus. μελίβοιος melibœus. ου mutatur in u longum, vt μοῦσα muſa. οἰδίπους œdipus.

De diphthongis improprie.

ᾳ cum iota ſubſcripto tranſit in æ diphthongum, vt τῇ λήδᾳ huic ledæ. ῃ cum iota ſubſcripto tranſit in æ diphthongum, vt τῷ ποιητῇ huic poetæ. ῳ cum iota ſubſcripto tranſit in œ diphthongum. vt ἡ κωμῳδία hæc comœdia. ἡ τραγῳδία hæc tragœdia. Sed an diphthongos, & ι.η.ο.ω.υ. vocaleis vt nunc nos pronunciamus, antiqui quoque pronunciauerint, in fragmentis noſtris diſputaturi ſumus, nam & Græci meo iudicio ſuas diphthongos, & nos noſtras tum quas diximus, vocaleis perperam pronunciamus. Idem etiam pronunciandis accentibus non ſeruata ſyllabarum quantitate fieri iudicamus, vt θρω in ἄνθρωπος corripere, & μο in σιμόεις producere videamur propter accentum.

Oratio

ORATIO DOMINICA.
ΕΥΧΗ ΚΥΡΙΑΚΗ,

Pater noster, qui es in cœlis. sanctificetur nomen tuũ,
Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου.
adueniat regnum tuum, fiat voluntas tua,
ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου, γεννηθήτω τὸ θέλημά σου.
sicut in cœlo & in terra. Panem nostrum quotidia-
ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιού-
num da nobis hodie. & dimitte nobis
σιον δὸς ἡμῖν σήμερον. καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ
debita nostra, sicut & nos dimittimus debito-
ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφει-
ribus nostris. & ne inducas nos in tentatio-
λέταις ἡμῶν. καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν,
nem. Sed libera nos à malo. Amen.
ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. Ἀμήν.

Salutatio Angeli ad Beatissimam Virginem.
Ἀσπασμὸς τοῦ ἀγγέλου πρὸς τὴν ἁγιωτάτην παρθένον.

Aue gratia plena Maria dominus tecum.
Χαῖρε κεχαριτωμένη Μαρία, ὁ κύριος μετὰ σοῦ.
benedicta tu in mulieribus. & benedictus fructus
εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξί. καὶ εὐλογημένος ὁ καρπὸς
ventris tui. quoniam Saluatorem peperisti animarũ
τῆς κοιλίας σου, ὅτι σωτῆρα ἔτεκες τῶν ψυχῶν
nostrarum. ἡμῶν.

AD EANDEM ALIA.
ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΥΤΗΝ ΕΤΕΡΟΣ.

Salue regina, mater misericordiæ, vita dulcedo, &
Χαῖρε δέσποινα, μῆτερ ἐλέους, ζωὴ, γλυκύτης, καὶ
spes nostra salue. ad te clamamus Euæ exules
ἐλπὶς ἡμῶν χαῖρε. πρὸς σὲ βοῶμεν οἱ τῆς Εὔας ἐξόριστοι
filii. ad te suspiramus gementes & flentes
παῖδες. πρὸς σὲ ἀτενίζομεν στενάζοντες καὶ θρηνοῦντες

in hac lachrymarum valle. eia iam aduocata
ἐν τῇδε τῇ τοῦ κλαυθμῶνος κοιλάδι. ἄγε δὴ συνηγόρε
nostra misericordes tuos oculos ad nos con-
ἡμῶν, τοὺς εὐσπλάγχνους σου ὀφθαλμοὺς ἐφ᾽ ἡμᾶς ἐπί-
uerte, & IESVM benedictum fructum
στρεψον, καὶ ΙΗΣΟΥΝ τὸν εὐλογημένον καρπὸν
ventris tui post exilium hoc nobis
τῆς κοιλίας σου μετὰ τὴν ὑπερορίαν ταύτην, ἡμῖν
ostende. o clemens. o pia o dulcis
ἀνάδειξον. ὦ ἐπιεικής. ὦ εὔσπλαγχνε ὦ γλυκασμὲ
virgo Maria. παρθένε Μαρία.

Symbolum Apostolorum. Σύμβολον τῶν ἀποστόλων.

Credo in vnum Deum patrem omnipotentē factorē
Πιστεύω εἰς ἕνα θεὸν, πατέρα παντοκράτορα, ποιητὴν
cœli & terræ visibiliumq; omniū, & inuisibilium. &
οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὁρατῶν τε πάντων, καὶ ἀοράτων, καὶ
in vnum dn̄m Iesum Christum filium Dei vnigeni-
εἰς ἕνα κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ τοῦ μονο-
tum ex patre natum ante omnia
γενῆ τὸν, ἐκ τοῦ πατρὸς γεννηθέντα πρὸ πάντων
secula. lumen de lumine. Deum verum de
τῶν αἰώνων. φῶς ἐκ φωτός. θεὸν ἀληθινὸν, ἐκ
Deo vero. genitum, non factum, consub-
θεοῦ ἀληθινοῦ, γεννηθέντα, οὐ ποιηθέντα, ὁμοού-
stātialem patri, per quē omnia facta sunt. qui ꝓpter
σιον τῷ πατρὶ, δι᾽ οὗ τὰ πάντα ἐγένετο. τὸν δι᾽
nos homines & propter nostram
ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους, καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν
salutem descendit de cœlis & incarna-
σωτηρίαν κατελθόντα ἐκ τῶν οὐρανῶν καὶ σαρκωθέν-
tus est de Spiritu sancto & Maria Virgine,
τα ἐκ πνεύματος ἁγίου, καὶ Μαρίας τῆς παρθένου,
& homo factus est, crucifixusq; pro nobis
καὶ ἐνανθρωπήσαντα. σταυρωθέντα τε ὑπὲρ ἡμῶν

sub Pontio Pilato & passus & sepultus est.
ἐπὶ ποντίου πιλάτου, καὶ παθόντα, καὶ ταφέντα.
& resurrexit tertia die secundum scripturas, &
καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ κατὰ τὰς γραφάς, καὶ
ascendit in cœlos, & sedet à dextris
ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανούς, καὶ καθεζόμενον ἐκ δεξιῶν
patris. Et iterum venturus est cum gloria
τοῦ πατρός. Καὶ πάλιν ἐρχόμενον μετὰ δόξης
iudicare viuos, & mortuos, cuius regni
κρῖναι ζῶντας, καὶ νεκρούς; οὗ τῆς βασιλείας
non erit finis. & in spiritum sanctum dominum
οὐκ ἔσαι τέλος. καὶ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον τὸ κύριον,
viuificantem, qui ex patre & filio proce-
τὸ ζωποιόν, τὸ ἐκ τοῦ πατρός, καὶ τοῦ υἱοῦ ἐκπο-
dit. Qui cum patre & filio simul
ρευόμενον. τὸ συν πατρὶ καὶ υἱῷ συμπροσ-
adoratur & conglorificatur, qui locutus est per
κυνούμενον, καὶ συνδοξαζόμενον, τὸ λαλῆσαν διὰ τῶν
prophetas. in vnam sanctan catholicam & apostoli-
προφητῶν, εἰς μίαν ἁγίαν καθολικὴν καὶ ἀποσολι-
cam ecclesiam. Confiteor vnum baptisma in remis-
κὴν ἐκκλησίαν. Ὁμολογῶ ἓν βάπτισμα εἰς ἄφε-
sionē peccatorū. expecto resurrectionem mortuorum
σιν ἁμαρτιῶν. προσδοκῶ ἀνάστασιν νεκρῶν.
& vitam venturi seculi. καὶ ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος.

Euangelium secundum Ioannem.
Εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην.

In principio erat verbum, & verbū erat apud deū &
Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν θεόν, καὶ
deus erat verbū. hoc erat in principio apud deū. oia
θεὸς ἦν ὁ λόγος. οὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν θεόν. πάντα
per ipsum facta sunt, & sine ipso factū est nihil; qd
δὲ αὐτοῦ ἐγένετο. καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἕν, ὃ

factum est. In ipso vita erat, & vita erat lux
γέγονεν. Ἐν αὐτῷ ζωὴ ἦν καὶ ζωὴ ἦν τὸ φῶς
hominum & lux in tenebris lucet, & tene-
τῶν ἀνθρώπων, καὶ τὸ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνει, καὶ ἡ
bræ eam non comprehenderunt. fuit homo mis-
σκοτία αὐτὸ οὐ κατέλαβεν. ἐγένετο ἄνθρωπος ἀπεσταλ-
sus à Deo. nomen ei Ioannes. hic venit in
μένος παρὰ θεοῦ. ὄνομα αὐτῷ Ἰωάννης. οὗτος ἦλθεν εἰς
testimonium, vt testificaretur de lumine. non erat
μαρτυρίαν, ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός. οὐκ ἦν
ille lux, sed vt testificaretur de lumine.
ἐκεῖνος τὸ φῶς, ἀλλ' ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός.
Erat lux vera, quæ illuminat omnem homi-
ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρω-
nem venientem in hunc mundum. in mundo erat
πον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον. ἐν τῷ κόσμῳ ἦν,
& mundus per ipsum factus est, & mundus
καὶ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ ὁ κόσμος
eum nõ cognouit. In propria venit, & sui eũ nõ rece-
αὐτὸν οὐκ ἔγνω. εἰς τὰ ἴδια ἦλθε, καὶ οἱ ἴδιοι αὐτὸν οὐ πα-
perunt. Quotquot autem receperũt eum, dedit eis
ρέλαβον. ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐτὸν. ἔδωκεν αὐτοῖς
potestatem filios dei fieri, credentibus in nomi-
ἐξουσίαν, τέκνα θεοῦ γενέσθαι, τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνο-
ne eius q nõ ex sanguinibus, neq; ex volũtate carnis
μα αὐτοῦ οἳ οὐκ ἐξ αἵματος, οὐδὲ ἐκ θελήματος σαρκὸς
neq; ex voluntate viri, sed ex deo nati sunt.
οὐδὲ ἐκ θελήματος ἀνδρὸς, ἀλλ' ἐκ θεοῦ ἐγεννήθησαν
Et verbum caro factum est, & habitauit in nobis,
καὶ λόγος σὰρξ ἐγένετο, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν,
& vidimus gloriam eius gloriam quasi vnigeniti
καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ δόξαν ὡς μονογενοῦς
à patre, plenum gratiæ & veritatis.
παρὰ πατρὸς, πλήρης χάριτος, καὶ ἀληθείας.

AVREA CARMINA PYTHAGORAE.
ΧΡΥΣΑ ΕΠΗ ΤΟΥ ΠΥΘΑΓΟΡΟΥ.

Immortaleis primum deos lege, vt diſpoſiti ſunt.
Ἀθανάτους μὲν πρῶτα θεοὺς νόμῳ, ὡς διάκεινται.
Cole & venerare iuſiurãdũ. deinde heroes illuſtreis
Τίμα, καὶ σέβου ὅρκον, ἔπειθ' ἥρωας ἀγαυούς,
Et terrenos venerare dæmones legitime ſacrificans.
Τούς τε καταχθονίους σέβου δαίμονας ἔννομα ῥέζων.
Et parenteis honora, & proxime cognatos.
Τούς τε γονεῖς τίμα τούς τ' ἀγχίς ἐκγεγαῶτας.
Sed ex aliis virtute fac amicum, qui optimus ſit,
Τῶν δ' ἄλλων ἀρετῇ ποιεῦ φίλον ὅστις ἄριστος
Benignis aũt pare ſermonibus, operibusq́; vtilibus.
Πραέσι δ' εἶκε λόγοις, ἔργοισι τ' ἐπωφελίμοισι.
Neq; odio habe amicum tuum peccati cauſa parui,
Μήδ' ἔχθαιρε φίλον σὸν ἁμαρτάδος ἕνεκα μικρῆς.
Quoad poſſis. poſſe.n. propè neceſſitatẽ habitat.
Ὄφρα δύνῃ. δύναμις γὰρ ἀνάγκης ἐγγύθι ναίει.
Hæc quidem ſic ſcito, ſed dominari aſſueſce hiſce,
Ταῦτα μὲν οὕτως ἴσθι, κρατεῖν δ' εἰθίζεο τῶν δὲ,
Ventri primum, & ſomno, luxuriæq́;,
Γαστρὸς μὲν πρώτιστα, καὶ ὕπνου, λαγνείης τε,
Et iræ, facies autem rem turpem nunquam ne-
Καὶ θυμοῦ πρήξοις δ' αἰσχρόν ποτε μή-
que cum alio.
τε μετ' ἄλλου.
Neque ſeparatim. omnium autem maxime, pu-
Μήτ' ἰδίῃ. πάντων δὲ μάλιστ' αἰσ-
deat tui ipſius,
χύνεο σαυτόν.
Tu iuſtitiam exerce, opereq́;, verboq́;,
Εἶτα δικαιοσύνην ἀσκεῖν ἔργῳ τε, λόγῳ τε
Neque ſtulte teipſum habere in re vlla aſſueſce.
μὴ δ' ἀλογίστως σαυτὸν ἔχειν περὶ μηδὲν ἔθιζε.

Sed scito, moriendum esse fato omnibus.
Ἀλλὰ γνῶθι μὲν ὡς θανέειν πέπρωται ἅπασι.
Pecunias autem aliquando possidere ama, aliquan-
Χρήματα δ' ἄλλοτε μὲν κτᾶσθαι φίλει, ἄλ-
do perdere.
λοτ' ὀλέσθαι.
quotq; diuinis fortunis mortales dolores habent,
Ὅσσα τε δαιμονίῃσι τύχαις βροτοὶ ἄλγ' ἔχουσιν.
horum quancunque partem habeas, æquo animo
ὧν ἂν μοῖραν ἔχῃς. πράως φέρε,
fer, neque ægreferas.
μηδ' ἀγανάκτει.
curare autem decet quoad possis. sic autē considera.
ἰᾶσθαι δὲ πρέπει καθόσον δύνῃ. ὧδε δὲ φράζου.
non valde bonis, istorum multum fortuna præbet.
οὐ πάνυ τοῖς ἀγαθοῖς. τούτων πολὺ μοῖρα δίδωσι.
multi autem hominibus sermones, maliq; & boni
πολλοὶ δ' ἀνθρώποισι λόγοι δειλοί τε, καὶ ἐσθλοὶ
accidunt, quibus neq; obstupesce, neq; sanè pmittas
προσπίπτουσ', ὧν μήτ' ἐκπλήσσεο, μήτ' ἀρ' ἐάσῃς.
implicari teipsum. mendacium autē si quod dicatur,
εἴργεσθαι σαυτόν. ψεῦδος δ' ἤν πέρ τι λέγηται,
æquo animo feras. Quod autem tibi dicam omni
πράως ἴσχ'. ὃ δέ τοι ἐρέω, ἐπὶ παν-
ni re perficiatur.
τὶ τελέσθω.
nullus neque verbo te decipiat. neque re
μηδεὶς μήτε λόγῳ σε παρείπῃ, μήτε τι ἔργῳ
fac, neque dic, quod tibi non melius est.
πρῆξαι, μὴ δ' εἰπεῖν, ὅ, τι τοὶ μὴ βέλτερός ἐστι.
consule autem ante opus, ne stulta sint
βουλεύου δὲ πρὸ ἔργου, ὅπως μὴ μωρὰ πέληται
timidi facereq;, dicereq; stulta proprium viri,
δειλοῦ τι πρήσσειν τε, λέγειν τ' ἀνόητα πρὸς ἀνδρός.

ſed ea perfice, quæ te non poſtea dolore afficiant,
ἀλλὰ τὰ δ᾽ ἐκτελέειν, ἅ σε μὴ μετέπειτ᾽ ἀνιήσῃ.
fac nihil eorum, quæ non ſcis; ſed doce
πρῆσσε δὲ μηδὲν, τῶν μὴ ἐπίστασαι, ἀλλὰ διδάσκευ.
Quæcunque neceſſe eſt, & delectabiliſſimam vi-
ὅσσα χρεών. καὶ τερπνότατον βί-
tam ſic perages.
ον ὧδε διάξεις.
neque ſanitatis circa corpus negligentiam habere
οὐ δ᾽ ὑγιείης τῆς περὶ σῶμ᾽ ἀμέλειαν ἔχειν
oportet. χρή.
Sed potusq; menſuram, & cibi, exercitorumq;
ἀλλὰ ποτοῦ τε μέτρον, καὶ σίτου, γυμνασίων τε
fac. menſuram autem dico eam, quæ te do-
ποιεῖσθαι. μέτρον δὲ λέγω τόδ᾽, ὃ μή σ᾽
lore non afficiat.
ἀνιήσῃ.
aſſueſce autem viuendi modum habere purũ, firmũ.
εἰθίζου δὲ δίαιταν, ἔχειν καθάρειον, ἄθρυπτον.
Et caue ea facere, quæ inuidiam habeant,
καὶ πεφύλαξο γε ταῦτα ποιεῖν, ὁπόσα φθόνον ἴσχει.
Ne expende præter tempus, tanq̃ bonorũ neſcius.
Μὴ δαπανᾶν παρὰ καιρὸν, ὁποῖα καλῶν ἀδαήμων.
Neq; illiberalis ſis. menſura oĩbus in rebus optima.
Μηδ᾽ ἀνελεύθερος ἴσθι. μέτρον δ᾽ ἐπὶ πᾶσιν ἄριστον.
fac autem ea, quæ te non lædant, conſydera autem
πρῆσσε δὲ ταῦθ᾽, ἅ σε μὴ βλάψῃ λόγισαι δὲ
ante opus.
πρὸ ἔργου.
neque ſomnum mollibus in oculis ſuſcipe,
μὴ δ᾽ ὕπνον μαλακοῖσιν ἐπ᾽ ὄμμασι προσδέξασθαι,
ante, quàm diurnorum operum ter vnumquodq;
πρὶν, τῶν ἡμερινῶν ἔργων τρὶς ἕκαστον
percurras ἐπελθεῖν.

quo trāſgreſſus ſum? quid feci. quod mihi dedecens
πῆ παρέβην, τί δ' ἔρεξα, τί μοι δέον
non perfectum eſt?
οὐκ ἐτελέσθη;
incipiens à primo percurre & quæ poſtea.
ἀρξάμενος δ' ἀπὸ πρώτου, ἐπεξίθι, καὶ μετέπειτα
mala quidem operatus dole, bona vero lætare,
δειλὰ μὲν ἐκπρήξας, ἐπιπλήσσεο. χρηστὰ δὲ, τέρπου.
hæc labora, hæc meditare. hæc oportet
ταῦτα πόνει. ταῦτ' ἐκμελέτα. τούτων χρὴ
cupere te, ἐρᾶν σε
hæc te diuinæ virtutis ad veſtigia ponent,
ταῦτά σε τῆς θείης ἀρετῆς εἰς ἴχνια θήσει.
ne per noſtræ animæ dantem quaternionem
ναὶ μὰ τὸν ἀμετέρᾳ ψυχᾷ παραδόντα τετρακτύν.
fontem perennis naturæ. ſed vade ad opus,
παγὰν ἀενάου φύσεως, ἀλλ' ἔρχευ ἐπ' ἔργον,
deos precatus vt perficiant, his autem impetratis,
θεοῖσιν ἐπευξάμενος τελέσαι. τούτων δὲ κρατήσας,
cognoſces immortaliūq; deorū, mortaliūq; hominū
γνώσῃ ἀθανάτων τε θεῶν, θνητῶν τ' ἀνθρώπων
conſiſtentiam, vt ſingula prætereunt, vtque tenētur.
σύστασιν. ᾗ τε ἕκαστα διέρχεται ᾗ τε κρατεῖται.
cognoſces autem quatenus fas eſt naturam
γνώσῃ δ' ᾗ θέμις ἐστὶ, φύσιν
in omni ſimilem,
περὶ παντὸς ὁμοίην,
vt neque inſperanda ſperes, neque te quid lateat,
ὥστε σε μήτε ἄελπτ' ἐλπίζειν, μήτε τι λήθειν,
cognoſces autem homines ſpontanea detrimen-
γνώσῃ δ' ἀνθρώπους αὐθαίρετα πήματ'
ta habenteis. ἔχοντας.
miſera, qui bona propè cum ſint, non vident,
τλήμονες οἵ τ' ἀγαθῶν πέλας ὄντων, οὐκ ἐσορῶσιν,

neque audiunt. ſolutionem autem malorum
οὔτε κλύουσιν λύσιν δὲ κακῶν
pauci norunt.
παῦροι συνίσασι.
talis fortuna mortalium lædit menteis hi
τοίη μοῖρα βροτῶν βλάπτει φρένας. οἱ
ſed cylindris.
δὲ κυλίνδροις.
ex aliis in alia feruntur, infinita nocumenta habētes.
ἄλλοτ' ἐπ' ἄλλα φέρονται, ἀπείρονα πήματ' ἔχοντες.
moleſta enim comes lis nocens latet,
λυγρὴ γὰρ συνοπαδὸς ἔρις βλάπτουσα λέληθε,
inſita. quam non oportet te adducere, ſed
σύμφυτος, ἣν οὐ δεῖ προσάγειν. ἔκοντα δὲ
cedendo fugere.
φεύγειν.
Iuppiter pater, vel à multis malis quieſcas omneis.
Ζεῦ πάτερ, ἢ πολλῶν τε κακῶν παύσειας ἅπαντας,
vel omnibus oſtendas, quas non forte vtantur.
ἢ πᾶσιν δείξαις, οἵῳ τῷ δαίμονι χρῶνται.
ſed tu confide quoniā diuinū genus eſt mortalibus.
ἀλλὰ σὺ θάρσει ἐπεὶ θεῖον γένος ἐστὶ βροτοῖσιν.
quibus ſacra afferens natura oſtendit ſingula.
οἷς ἱερὰ προφέρουσα φύσις δείκνυσιν ἕκαστα.
quorum ſiquid tibi curæ eſt, vinces quæ te iubeo.
ὧν εἴσοι τί μέτεστι, κρατήσεις ὧν σε κελεύω.
medicando, animam autē laboribus iſtis liberabis.
ἐξακέσας, ψυχὴν δὲ πόνων ἀπὸ τῶν δὲ σαώσεις.
ſed abſtine ciboꝝ, quos diximus inq; purgatiōibus.
ἀλλ' εἴργου βρωτῶν ὧν εἴπομεν, ἔν τε καθαρμοῖς,
inq; liberatione animi diiudica, & cōſydera ſingula
ἔν τε λύσει, ψυχῆς κρίνων καὶ φράζευ ἕκαστα,
aurigam iudicium conſtituens deſuper optimum.
ἡνίοχον γνώμην στήσας καθύπερθεν ἀρίστην.

cum autem relicto corpore, ad æthera liberū ieris
ἢν δ᾽ ἀπολείψας σῶμα, ἐς αἰθέρ᾽ ἐλεύθερον ἔλθῃς,
eris immortalis deus, incorruptibilis,
ἔσσεαι ἀθάνατος θεός, ἄμβροτος,
non amplius mortalis.
οὐκέτι θνητός.

Finis aureorum carminum Pythagoræ.

Τέλος τῶν χρυσῶν ἐπῶν τοῦ Πυθαγόρου.

VERSVS IN PHOCYLIDEM.
ΣΤΙΧΟΙ ΕΙΣ ΤΟΝ ΦΩΚΥΛΙΔΗΝ.

Phocylides decentem viuens vitam,
Ὁ Φωκυλίδης εὐπρεπῆ ζήσας βίον,
Vt Christi discipulus, vt apostolus magnus,
ὡς Χριστομύθης, ὡς ἀπόστολος μέγας,
Vt auditor Dei vaticiniorum.
ὡς ἀκροατὴς, τῶν Θεοῦ θεσπισμάτων.
Et Antistes optimorum operum,
καὶ μυσταγωγὸς τῶν ἀρίστων πρακτέων,
Euangelice hæc dicit, & scribit,
εὐαγγελικῶς ταῦτα λαλεῖ καὶ γράφει,
vtilia existentia iis, qui in vita.
εὔχρηστα τυγχάνοντα τοῖς ἐν τῷ βίῳ.

IN EVNDEM ALII.
ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ ΕΤΕΡΟΙ.

Hæc iustitiæ sanctis Dei consilia declarat
Ταῦτα δίκης ὁσίῃσι Θεοῦ βουλεύματα φαίνει.
Phocylides virorum sapientissimus, diuina dona.
Φωκυλίδης ἀνδρῶν ὁ σοφώτατος, ὄλβια δῶρα.

PHOCYLIDIS POEMA

ADMONITORIVM.

Φωκυλίδου πόημα νουθετικόν.

Neq; nuptias furare, neq; masculam venerem excita
Μήτε γαμοκλοπέειν, μήτ᾽ ἄρσενα κύπριν ὀρίνειν.
neque fraudes fue, neque sanguine manum pollue.
μήτε δόλους ῥάπτειν, μήθ᾽ αἵματι χεῖρα μιαίνειν.
ne ditare iniuste sed ex iustis viue.
μὴ πλουτεῖν ἀδίκως, ἀλλ᾽ ἐξ ὁσίων βιοτεύειν.
Contentus sis præsentibus, & alienorum abstine.
ἀρκεῖσθαι παρεοῦσι, καὶ ἀλλοτρίων ἀπέχεσθαι.
Mendacia ne dicas, sed vera omnia loquere.
ψεύδεα μὴ βάζειν, τὰδ᾽ ἐτήτυμα πάντ᾽ ἀγορεύειν.
Primum Deum cole, deinde autem tuos parenteis.
πρῶτα θεὸν τίμα, μετέπειτα δὲ σεῖο γονῆας.
Omnibus iusta tribue, neque iudiciũ in gratiã trahe.
πᾶσι δίκαια νέμειν, μηδ᾽ κρίσιν ἐς χάριν ἕλκειν.
neq; repellas paupertatem, iniuste ne iudices psonã.
μὴ ῥίψῃς πενίην, ἀδίκως μὴ κρῖνε πρόσωπον.
Si tu male iudicaueris, te deus postea iudicabit.
ἢν σὺ κακῶς δικάσῃς, σὲ θεὸς μετέπειτα δικάσει.
Testimonium falsum fuge, iusta loquere.
μαρτυρίην ψευδῆ φεύγειν, τὰ δίκαι᾽ ἀγορεύειν.
Virginitatem custodi. fidem vero in omnibus serua.
παρθενίην τηρεῖν. πίστιν δ᾽ ἐν πᾶσι φυλάσσειν.
mensuras tribue iustas. bona autem mensura in omnibus.
μέτρα νέμειν τὰ δίκαια, καλὸν δ᾽ ἐπὶ μέτρον ἅπασι.
Bilancem ne feri alteriiugem, sed æquam trahe.
σταθμὸν μὴ κρούειν ἑτερόζυγον, ἀλλ᾽ ἴσον ἕλκειν.

Neque peieres, neque inſcienter, neque ſponte.
μήτ' ἐπορκήσῃς. μήτ' ἀγνώς, μήτε ἑκοντί.
Peieratorē odit deus īmortalis, quicunq; iurauerit.
ψεύδορκον στυγέει θεὸς ἄμβροτος, ὅστις ὀμόσσῃ.
Semina ne furare. execrandus quicunque ſumit.
σπέρματα μὴ κλέπτειν, ἐπαράσιμος ὅστις ἀρεῖται.
mercedem laboranti da, ne preme pauperem.
μισθὸν μοχθήσαντι δίδου, μὴ θλῖβε πένητα.
linguæ mentem adhibe cælandum verbum in
γλώσσῃ νοῦν ἐχέμεν, κρυπτὸν λόγον ἐν
mentibus tene.
φρεσὶν ἴσχειν.
neq; iniuſtū facere velis, neq; iniuſtitiā facere ſinas.
μήτ' ἀδικεῖν ἐθέλῃς, μήτ' οὖν ἀδικοῦντα ἐάσῃς.
mendico ſtatim da, neque cras veni dicas.
πτωχῷ δ' εὐθὺς δίδου, μήδ' αὔριον ἐλθέμεν εἴπῃς.
implens tuā manū, miſericordiam indigenti præbe.
πληρώσας σέο χεῖρ', ἔλεον χρήζοντι παράσχου.
Peregrinum in domum ſuſcipe, & cæcum duc.
ἄστεγον εἰς οἶκον δέξαι, καὶ τυφλὸν ὁδήγει.
Naufragos miſerare, quoniā nauigatio eſt incerta.
ναυηγοὺς οἴκτειρον, ἐπεὶ πλόος ἐστὶν ἄδηλον.
manum lapſo da, ſalua vero permiſerum virum.
χεῖρα πεσόντι δίδου, σῶσον δ' ἐπερίστατον ἄνδρα.
Cōes paſſiones oīum vita, trochus īſtabiles diuitiæ
κοινὰ πάθη πάντων ὁ βίος, τροχὸς, ἄστατος ὄλβος.
Diuitias habens, tuam manum egenis porrige.
πλοῦτον ἔχων σὴν χεῖρα πενητεύουσιν ὄρεξον
quæ tibi dedit Deus, ex iis indigentibus præbe.
ὧν σοι ἔδωκε θεὸς, τούτων χρήζουσι παράσχου.
ſit communis vniuerſis victus, & concordia omnia
ἔστω κοινὸς ἅπας ὁ βίος, καὶ ὁμόφρονα πάντα.
enſem accingito nō ad cædem, ſed ad defenſionem.
τὸ ξίφος ἀμφιβαλοῦ μὴ πρὸς φόνον, ἀλλ' ἐς ἄμυνον.

vtinam autem ne egeas neque iuste, neque iniuste,
εἴθε δὲ μὴ χρήζοις μήτ' ἔννομα, μήτε ἀδίκως,
si enim occidas inimicum, tuam manum polluis.
ἢν γὰρ ἀποκτείνῃς ἐχθρόν, σέο χεῖρα μιαίνεις.
agri vicinantis abstine, neque transgrediaris,
ἀγροῦ γειτονεύοντος ἀπόσχεο, μηδ' ἄρ' ὑπερβῇς.
oium modus optimus, prętergressiones vero malę.
πάντων μέτρον ἄριστον, ὑπερβασίαι δ' ἀλεγειναί.
neque vllum crescentem fructum lædas arui.
μηδέ τιν' αὐξόμενον καρπὸν λωβήσῃ ἀρούρης.
sint æqui honori aduenæ inter ciues.
ἔστωσαν ὁμότιμοι ἐπήλυδες ἐν πολιήταισι.
omnes enim paupertatem experimur multiuagam.
πάντες γὰρ πενίης πειρώμεθα τῆς πολυπλάγκτου.
regio vero nullum firmum habet solum hoibus.
χώρης δ' οὔτι βέβαιον ἔχει πέδον ἀνθρώποισιν.
Auaritia mater malitiæ vniuersæ.
ἡ φιλοχρημοσύνη μήτηρ κακότητος ἁπάσης.
Aurum semper dolus est, & argentum hominibus.
χρυσὸς ἀεὶ δόλος ἐστὶ, καὶ ἄργυρος ἀνθρώποισιν.
o aurum malorũ princeps viriperda oĩa minuens.
χρυσὲ κακῶν ἀρχηγὲ βιοφθόρε, πάντα χαλέπτων.
Vtinam nõ mortalibus esses nocumẽtum amabile.
εἴθε σε μὴ θνητοῖσι γενέσθαι πῆμα ποθεινόν.
tua enim causa pugnæq; prædæq;, cædesq;.
σοῦ γὰρ ἕκητι μάχαι τε, λεηλασίαι τε, φόνοι τε.
inimici vero filii parentibus, fratresq; germanis.
ἐχθρὰ δὲ τέκνα γονεῦσιν, ἀδελφειοί τε συναίμοις.
ne alterum cæles corde intellectum, alia dicens.
μηδ' ἕτερον κεύθῃς κραδίῃ νόον, ἄλλ' ἀγορεύων.
neq; sicut saxatilis polypus secundum locũ muteris.
μηδ' ὡς πετροφυὴς πολύπους κατὰ χῶρον ἀμείβου.
qui sponte iniurius est, malus vir, sed ex necessitate.
ὅς τις ἑκὼν ἀδικεῖ, κακὸς ἀνὴρ, ἀλλ' ὑπ' ἀνάγκης.

non dicam finem, consilium autem dirige cuiusque
οὐκ ἐρέω τὸ τέλος, βουλὴν δ' εὔθυνε ἑκάστου.
neq; superbi sapientia, neq; robore, neq; in diuitiis.
μὴ γαυροῦ σοφίᾳ, μήτ' ἀλκῇ, μήτ' ἐνὶ πλούτῳ.
vnus Deus est sapiens fortis simul & prædiues.
εἷς θεός ἐστι σοφός, δυνατὸς ἅμα καὶ πολύολβος.
neque præteritis malis consume tuum cor.
μήδε παρῳχομένοισι κακοῖς τρύχου τεὸν ἦτορ.
non amplius enim potest factum esse infectum.
οὐκ ἔτι γὰρ δύναται τὸ τετυγμένον εἶναι ἄτυκτον.
ne sis præceps ad manum, fræna vero feram iram.
μὴ προπετὴς ἐς χεῖρα. χαλίνου δ' ἀγριοόργην.
sæpe enim percutiens, inuitus necem perfecisti.
πολλάκι γὰρ πλήξας, ἀέκων φόνον ἐξετέλεσσας.
sint communes passiones, nihil magnum, neque
ἔστω κοινὰ πάθη, μηδὲν μέγα, μήδ'
superbum.
ὑπέροπλον.
non bonum, abundans est mortalibus vtilitas.
οὐκ ἀγαθὸν, πλεονάζον ἔφυ θνητοῖσιν ὄνειαρ.
multæ.n. delitiæ ad immoderatos trahunt amores.
ἡ πολλὴ δὲ τρυφὴ, πρὸς ἀμέτρους ἕλκει ἔρωτας.
superbificant vero multæ diuitiæ, & ad iniuriam
ὑψαυχεῖ δ' ὁ πολὺς πλοῦτος, καὶ ἐς ὕβριν
augent.
ἀέξει.
furor subiens, insaniam exitialem parat.
θυμὸς ὑπερχόμενος, μανίην ὀλοόφρονα τεύχει,
ita vero est appetitus, supergrediens autē iracūdia.
ὀργὴ δ', ἔστιν ὄρεξις, ὑπερβαίνουσα δὲ μῆνις.
æmulatio bonorum bona, malorum vero mala.
ζῆλος τῶν ἀγαθῶν, ἐσθλὸς φαύλων δ' ὑπερεργός.
audacia malorum pernitiosa, multum vero auget
τόλμα κακῶν ὀλοή. μέγ' ὀφέλλει δ'

bona laboranteis.
ἐσθλὰ ποιεῦντας.
honestus amor virtutis, sed Veneris dedecus auget.
σεμνὸς ἔρως ἀρετῆς ὁ δὲ κύπριδ☉ ἄχ☉ ὀφέλλει.
iucundus, mitis vocatur inter ciueis.
ἡδὺς, ἀγανόφρων κικλύσκεται πολιήταις.
mensura comede, & bibe, & fabulare.
μέτρῳ μὲν φαγέειν, καὶ πιεῖν, καὶ μυθολογεύειν.
omnium mensura optima. excessus autem malus.
πάντων μέτρον ἄριστον. ὑπερβασίη δ' ἀλεεινή.
ne inuideas bona sociis, ne notam inusseris.
μὴ φθονέοις ἀγαθῶν ἑταίροις, μὴ μῶμον ἀνάψῃς.
non inuidi cœlestes & inter se sunt.
ἄφθονοι οὐρανίδαι, καὶ ἐν ἀλλήλοις τελέγουσιν.
non inuidet luna multo melioribus solis radiis.
οὐ φθονέει μήνη πολὺ κρείσσοσιν ἡλίου αὐγαῖς.
non terra cœlestibus sublimitatibus inferius existēs.
οὐ χθὼν οὐρανίοις ὑψώμασι νέρθεν ἐοῦσα.
non flumina æquoribus. semper autem con-
οὐ ποταμοὶ πελάγεσσιν. ἀεὶ δ' ὁμό-
cordiam habent.
νοιαν. ἔχουσιν.
si enim discordia beatis esset, non staret cœlum.
εἰ γὰρ ἔρις μακάρεσσιν ἔην, οὐκ ἂν πόλ☉ ἔστι.
temperantiam exerce. turpibus operibus abstine.
σωφροσύνην δ' ἀσκεῖν, αἰσχρῶν δ' ἔργων ἀπέχεσθαι.
ne imitare malitiam, iustitia vero deleto vindictam,
μὴ μιμοῦ κακότητα, δίκῃ δ' ἀπάλειψον ἄμυναν.
Persuasio enim vtilitatem, lis vero litem regenerat.
Πειθὼ μὲν γὰρ ὄνειαρ ἔρις δ' ἔριν ἀντιφυτεύει.
ne crede citissime, ante quam vere fidem videas.
μὴ πίστευε τάχιστα, πρὶν ἀτρεκέως πέρας ὄψει.
vincere bene operanteis in pluribus decet.
νικᾶν εὖ ἔρδοντα ἔοικε πλειόνεσσι γαθέηισι.

bonum hoſpitare potius frugalibus mentis.
καλὸν ξενίζειν ταχέως λιταῖσι τραπέζαις.
quam plurimis, doloſis, morantibus præter tēpus.
ἢ πλείσταις, δολίαισι, βραδυνούσαις παρὰ καιρόν,
nunquam fœnerator amarus fias viro pauperi.
μηδέποτε χρήστης πικρὸς γένῃ ἀνδρὶ πένητι.
neq; quiſquam aueis nidi ſimul omneis accipiat,
μὴ δέ τις ὄρνιθας καλιῆς ἅμα πάντας ἑλέσθω.
matrē vero relinquas, vt habeas rurſus ipſi⁹ pullos,
μητέρα δ' ἐκπρολίπῃς, ἵν' ἔχῃς πάλιν τῆς δὲ νεοττούς.
nunquam iudicare imperitos viros ſinas
μηδέποτε κρίνειν ἀδαήμονας ἄνδρας ἐάσῃς.
ſapientiam ſapiens dirigit, artes vero coartifex.
τὴν σοφίην σοφὸς ἰθύνει, τέχνας δ' ὁμότεχνος.
non capit magnam doctrinam indoctus audiendi.
οὐ χωρεῖ μεγάλην διδαχὴν ἀδίδακτος ἀκούειν.
non enim ſanè intelligunt nunquam bona edocti,
οὐ γὰρ δὴ νοέουσ' οἱ μηδέποτ' ἐσθλὰ μαθόντες,
neque menſipetas aſſentatores fac ſocios.
μήδε τραπεζοκόρους κόλακας ποιεῖσθαι ἑταίρους.
multi enim potus & cibi ſunt ſodales.
πολλοὶ γὰρ πόσιος, καὶ βρώσιος εἰσὶν ἑταῖροι.
tempus captantes vt ſatiari poſſint.
καιρὸν θωπεύοντες ἐπὴν κορέσασθαι ἔχωσιν.
dolentes vero paucis, & multis, omnes inexpleti.
ἀχθόμενοι δ' ὀλίγοις, καὶ πολλοῖς, πάντες ἄπληστοι.
populo ne crede. multimoda eſt turba.
λαῷ μὴ πίστευε, πολύτροπος ἐστὶν ὅμιλος.
populus, & aqua, & ignis, irretentilia omnia.
λαός. καὶ ὕδωρ, καὶ πῦρ, ἀκατάσχετα πάντα.
neq; fruſtra apud ignem ſedēs diminuas earum cor.
μήδε μάτην ὤθι πῦρ καθίσας μινύθῃς φίλον ἦτορ.
menſuram vero fac deis. nam menſura eſt optima.
μέτρα δὲ τεῦχε θεοῖσι. τὸ γὰρ μέτρον ἐστὶν ἄριστον.

terram

terram impertire insepultis mortuis.
γαῖαν ἐπιμοιρᾶσθαι ἀταρχεύτοις νεκύεσσι.
ne tumulum mortuorũ refodias, neq; non videnda
μὴ τύμβον φθιμένων ἀνορύξῃς, μηδ' ἀθέατα
ostendas soli, & dæmoniacam iram excites.
δείξῃς ἠελίῳ, καὶ δαιμόνιον χόλον ὄρσῃς.
non bonum compagem resoluere hominis.
οὐ καλὸν, ἁρμονίην ἀναλυέμεν ἀνθρώποιο.
& celeriter autẽ ex terra speramus in lucem venire
καὶ τάχα δ' ἐκ γαίης ἐλπίζομεν, ἐς φάος ἐλθεῖν.
reliquiæ defunctorum postea vero dei sunt.
λείψαν' ἀποιχομένων ὀπίσω δ' θεοὶ τελέθονται.
animi enim manent incorruptibiles in mortuis.
ψυχαὶ γὰρ μίμνουσιν ἀκήριοι ἐν φθιμένοισι.
spiritus enim est dei, vsus mortalibus & imago.
πνεῦμα γάρ ἐστι θεοῦ, χρῆσις θνητοῖσι καὶ εἰκών.
corpus enim ex terra habemus & omnes ad ipsam.
σῶμα. γὰρ ἐκ γαίης ἔχομεν. καὶ πάντες ἐν αὐτὴν.
soluti puluis sumus. aer vero iterum spiritũ recipit.
λυόμενοι, κόνις ἐσμέν. ἀὴρ δ' ἀνὰ πνεῦμα δέδεκται.
diuitiis ne parcas. memento quòd mortalis es.
πλούτου μὴ φείδου, μέμνησ' ὅτι θνητὸς ὑπάρχεις.
non licet apud Plutonem diuitias habere, & pecu-
οὐκ ἔν' ἐς ᾅδην ὄλβον ἔχειν, καὶ χρή-
nias ferre.
ματ' ἄγεσθαι.
oẽs æquales mortui, animis vero deus dominatur.
πάντες ἴσοι νέκυες, ψυχῶν δὲ θεὸς βασιλεύει.
communia tecta domorum, æterna, & patria
κοινὰ μέλαθρα δόμων, αἰώνια, καὶ πατρὶς
infernus.
ᾅδης.
communis locus oibus, pauperibusq;, & regibus.
ξυνὸς χῶρος ἅπασι. πένησί τε, καὶ βασιλεῦσιν.

non multum homines viuimus tẽpus, ſed ad tẽpus.
οὐ πολὺ ἄνθρωποι ζῶμεν χρόνον, ἀλλ᾽ ὅσ⟨σ⟩ον καιρόν.
animus vero ĩmortalis & inſeneſcibilis viuit ſemper
ψυχὴ δ᾽ ἀθάνατος καὶ ἀγήρως ζῇ διὰ παντός.
neque malis doleas, neque exultes gaudio.
μήτι κακοῖς ἄχθου, μήτ᾽ οὖν ἐπαγάλλεο χάρμῃ.
ſæpe in vita & ſperantibus infidum.
πολλάκις ἐν βιότῳ καὶ θαῤῥαλέοισιν ἄπιστον.
temporis ſerui. ne contraſta ventis.
καιρῷ λατρεύειν. μήδ᾽ ἀντιπνέειν ἀνέμοισι.
nocumentum & dolentibus, mali ſolutio venit cito.
πῆμα καὶ ἀχθομένοισι κακοῦ λύσις ἤλυθεν ἄφνω.
ne magniloquentia rabiens, mentem debaccheris
μὴ μεγάλη γορίῃ τρυφῶν, φρένα λυσσωθείης.
beneloquentiam exerce, quæ valde omnes iuuabit.
εὐεπίην ἀσκεῖν, ἥτις μάλα πάντας ὀνήσει.
telum ſanè ſermo viro incidentius eſt ferro.
ὅπλον τοι λόγος ἀνδρὶ τομώτερόν ἐστι σιδήρου.
arma cuique tribuit deus. naturam aeripetam.
ὅπλον ἑκάστῳ νεῖμε θεός. φύσιν ἠερόφοιτον.
auibus qdem multã velocitatem, roburq; leonibus
ὄρνισι μὲν πολλὴν ταχυτῆτ᾽ ἀλκήν τε λέουσι.
tauris vero per ſe fuſis cornibus. aculeos apibus
ταύροις δ᾽ αὐτοχύτοις κεράτεσσι. κέντρα μελίσσαις
innatum adiutorium dedit. ratio vero propugnacu-
ἔμφυτον ἄλκαρ ἔδωκε. λόγος δ᾽ ἔρυ-
lum hominibus.
μ᾽ ἀνθρώποισι.
ſed diuinæ ſapientiæ ratio eſt optima.
τῆς δὲ θεοπνεύστου σοφίης λόγος ἐστὶν ἄριστος.
melior forti eſt ſapiens. vir.
βέλτερος ἀλκήεντος ἔφυ σεσοφισμένος ἀνήρ.
agros & vrbes ſapientia, & nauem gubernat.
ἀγροὺς καὶ πόλιας σοφίη, καὶ νῆα κυβερνᾷ.

non iustum cælare iniustum virum impunitum.
οὐχ᾽ ὅσιον κρύπτειν τὸν ἀτάσθαλον ἄνδρα ἄτιτον.
sed oportet maleficum auersari necessario.
ἀλλὰ χρὴ κακοεργὸν ἀποτροπάασθαι ἀνάγκῃ.
sæpe commoriuntur malis coassistentes.
πολλάκι συνθνήσκουσι κακοῖς οἱ συμπαρεόντες.
furum ne accipias furtiuum virorum depositum.
φωρῶν μὴ δέξῃ κλοπίμην ἀνδρῶν παραθήκην.
vtrique fures & receptor & furator.
ἀμφότεροι κλῶπες καὶ ὁ δεξάμενος καὶ ὁ κλέψας.
portionẽ oĩbus tribue, æqualitas in oĩbus optima.
μοῖραν πᾶσι νέμειν, ἰσότης δ᾽ ἐν πᾶσιν ἀρίστη.
incipiens parce omnibus, ne postremum indigeas.
ἀρχόμενος φείδου πάντων, μὴ τέρμ᾽ ἐπιδεύῃς.
ne iumenti mortalis cibum secũdum mensurã sume.
μὴ κτήνους θνητοῖο βορὴν κατὰ μέτρον ἑλέσθαι.
iumentum vero si inimici ceciderit in via, colleua.
κτῆνος δ᾽ ἢν ἐχθροῖο πέσῃ καθ᾽ ὁδὸν, συνέγειρον.
errantemq; hominẽ, & mariuagum neque deuites.
πλαζόμενόν τε βροτὸν, καὶ ἀλίτροπον μήδ᾽ ὑπαλύξῃς.
melius pro inimico adipisci amicum beneuolum.
βέλτερον, ἀντ᾽ ἐχθροῦ τυχέειν φίλον εὐμενέοντος.
incipiens malum abscinde, vulnusq; sana.
ἀρχόμενον τὸ κακὸν κόπτειν, ἕλκος τ᾽ ἀκέσασθαι.
neque feriuoram edas carmen, velocipedibus vero
μὴ δέ τι θηριοβόρον δαίσῃ κρέας, ἀργίποσιν δ᾽
reliquias linque canibus. à feris feræ edantur.
λείψανα λεῖπε κυσί. θηρῶν ἀπὸ θῆρες ἔδονται.
venena ne strue. magicorum librorum abstine.
φάρμακα μὴ τεύχου. μαγικῶν βίβλων ἀπέχεσθαι.
pueris tenellis ne corripias manum violenter.
νηπιάχοις ἁπαλοῖς μὴ μάρψῃ χεῖρα βιαίως.
fuge discordiam & litem, bello adueniente.
φεῦγε διχοστασίην καὶ ἔριν, πολέμου προσιόντος.

ne malo benefeceris. seminare æque est in mari.
μὴ κακὸν ἐυέρξῃς, σπείρειν ἶσον ἐς ἐνὶ πόντῳ.
operare laborans, vt ex propriis viuas.
ἐργάζου μοχθῶν, ὡς ἐξ ἰδίων βιοτεύσῃς.
omnis enim iners vir, viuit furtiuis à manibus.
πᾶς γὰρ ἀεργὸς ἀνὴρ ζώει κλωπίμον ἀπὸ χειρῶν.
neque alterius ex epulo edas reliquias mensæ,
μήδ᾽ ἄλλου παρὰ δαιτὸς ἔδοις σκυβάλισμα τραπέζης,
sed ex domesticis victibus comedas incontumeliosus.
ἀλλ᾽ ἀπὸ τῶν οἰκείων βιότων φάγοις ἀνύβρισθ.
si vero quis non didicit artem, fodiat ligone.
εἰ δέ τις οὐ δεδάηκε τέχνην, σκάπτοιτο δικέλλῃ.
est vitæ omne opus, cum laborare velis.
ἐστι βίῳ πᾶν ἔργον, ἐπὰν μοχθεῖν ἐθέλησθα.
nauta si nauigare velis, latum mare.
ναυτίλος εἰ πλώειν ἐθέλεις, εὐρεῖα θάλασσα.
si vero terræ laborem gubernare, longa sane arua.
εἰ δὲ γεωπονίην μεθέπειν μακρὰ τάδ᾽ ἄρουραι.
nullum sine labore est mortalibus facile opus.
οὐδὲν ἄνευ καμάτου πέλει ἀνδράσιν εὐπετὲς ἔργον.
neque ipsis beatis. labor autem virtutem valde auget.
οὐδ᾽ αὐτοῖς μακάρεσσι. πόνος δ᾽ ἀρετὴν μέγ᾽ ὀφέλλει.
formicæ terræ reconditas relinquentes domos
μύρμηκες γαίης μυχάτους προλελοιπότες οἴκους
veniunt victus egentes quando rura
ἔρχονται βιότοιο κεχρημένοι ὁππότ᾽ ἄρουραι
frugibus tonsa fructum implent areas.
λήϊα κειράμεναι, καρπῶν πλήθουσιν ἀλωάς.

ipsæ autem tritici nuper tritum onus habent,
οἱ δ' αὐτοὶ πυρῶο νεότριβες ἄχθ@ ἔχουσιν,
aut hordeorũ, semper vero ferens ferentẽ sectatur.
ἢ κριθῶν, αἰεὶ φέρον φερέοντα διώκει.
ex estate ad hyemem cibum suum auferentes
ἐκ θέρε@ ποτὶ χεῖμα βορῶ σφετέρην ἐπάγοντες
infatigabilem. genus autem paruum est multum
ἄτρυτον. φῦγον δ' ὀλίγον τελέθει
laborans.
πολύμοχθον,
laborat autem aëriuada, optimi laborq; apis.
κάμνει δ' ἠερόφοιτ@, ἀριστοπόν@ τε μέλισσα.
aut petræ curuæ per cauernam, vel calamis,
ἠὲ πέτρης κοίλης κατὰ χηραμὸν, ἢ δονάκεσσιν,
aut quercus antiquæ super concauo intra
ἠὲ δρυὸς ὠγυγίης κατὰ κοιλάδ@ ἔνδογι
aluearia.
σίμβλων.
examinibus infinitatem per flores ceridomificans.
σμήνεσι μυριότιτα κατ' ἄνθεα κηροδομοῦσα.
ne maneas cœlebs, ne ignominis pereas.
μὴ μείνῃς ἄγαμ@, μήπως νώνυμ@ ὄληαι.
da aliquid naturæ & ipse. gigne vero rursus, sicut
δός τι φύσει κ' αὐτός. τέκε δ' ἔμπαλιν, ὡς
genitus es.
ἐλοχεύθης.
ne lenocineris vxorem, tuos filios polluens.
μὴ προαγωγεύσῃς ἄλλοχον, σέο τέκνα μιαίνων.
non enim pariunt filios similes mœchica cubilia.
οὐ γὰρ τίκτει παῖδας ὁμοίους μοιχικὰ λέκτρα.
nouercam ne tange secunda cubilia patris.
μητρυιῆς μὴ ψαῦε, δεύτερα λέκτρα γονῆ@.
matrem vero sicut honora matris vestigia va-
μητέρα δ' ὡς τίμα, τὴν μητέρ@ ἴχνια βαι-

dentem.
σαν.
ne sororis in abhorrendum veni cubile.
μὴ δὲ κασιγνήτης ἐς ἀπότροπον ἐλθέμεν εὐνήν.
neque in pellicatibus patris cubilibus mi-
μὴ δ' ὤθι παλλακῇσι πατρὸς λεχέεσσι μι-
scearis.
γνέης.
neque mulier corrumpat infantem fœtum intra
μὴ δὲ γυνὴ φθείρῃ βρέφος ἔμβρυον ἔνδο-
ventrem.
θι γαστρός.
neque cum peperit canibus iaciat & vulturibus di-
μὴ δὲ τεκοῦσα κυσὶ ῥίψῃ καὶ γυψὶν
laniationes.
ἔλωρα.
neque quis suæ vxori prægnanti manum iniiciat.
μὴ δὲ τὶς ἧ ἀλόχῳ ἐγκύμονι χεῖρα βαλλέτω.
neque rursus proligenam vnquam seca mascu-
μὴ δ' αὖ παιδογόνον ποτὲ τέμνειν ἄρσε-
lum puerum.
να κοῦρον.
neque brutis animalibus initorium ad cubile
μὴ δ' ἀλόγοις ζώοις βατήριον εἰς λέχος
veni.
ἐλθεῖν.
neque iniuria afficias mulierem erubescendis cu-
μὴ δ' ὕβριζε γυναῖκα ἐπ' αἰσχυντοῖς λε-
bilibus.
χέεσσι.
neque transgrediare cubilia naturæ in venerem
μὴ παραβῇς εὐνὰς φύσεως εἰς κύπριν
exlegem.
ἀθέσμιον.

neque ipſis feris maſculus complacuit ad
οὐδ᾽ αὐτοῖς θήρεσσ᾽ ἄρσην συνέβαδεν ἐς
coitum.
εὐνήν.
neque fœminæ cubile virorum imitentur.
μή δέ τι θηλύτεραι λέχος ἀνδρῶν μιμήσαιντο.
neque in amorem mulierem omnis ruas incon-
μὴ δ᾽ ἐς ἔρωτα γυναικῶν ἅπας ῥεύσῃ, ἀκά-
tinentem.
θεκτον.
non enim amor deus eſt. paſſio vero obſcura
οὐ γὰρ ἔρως θεός ἐστι. πάθος δ᾽ ἀΐδηλον
omnium.
ἁπάντων.
neque autem fratrum vxorum ad ſtrata accede.
μὴ δὲ κασιγνήτων ἀλόχων ἐπὶ δέμνια βαίνειν.
ama tuam vxorem. quid enim iucundius &
στέργε τεὴν ἄλοχον. τί γὰρ ἥδυτερον καὶ
melius,
ἄρειον,
quàm cum viro mulier ſapit chara ſenectam vſque,
ἢ ὅταν ἀνδρὶ γυνὴ φρονέῃ φίλα γήρας ἄχρι,
& maritus ſuæ vxori? neque cadat in medio
καὶ πόσις ᾗ ἀλόχῳ, μήδ᾽ ἐμπέσῃ ἄνδιχα
diſcordia.
νεῖκος.
neque autem quis indeſponſatim per vim puel-
μὴ δὲ τίς ἀμνήστευτα βίῃ κούρῃ-
lis permiſceatur.
μι σιγέῃ.
neque vxorem malam tuis domibus inducas.
μὴ δὲ γυναῖκα κακὴν σοῖσιν οἴκοισιν ἄγεσθαι.
ſeruis vero vxori, malæ gratia cauſa dotis.
λατρεύεις δ᾽ ἀλόχῳ, λυγρῆς χάριν εἵνεκα φερνῆς.

equos generosos inquirere quidem in domum.
ἵππους δ' εὐγενέας δίζεσθαι μὲν κατὰ οἶκον.
taurosq; alticeruices. sed catulos perferos,
ταύρους δ' ὑψαυχένας. ἀτὰρ σκυλάκων παναγρίους
ducere vxorem vero non bonam contemnimus,
γῆμαι δ' οὐκ ἀγαθὴν ἐριδαίνομεν,
desipientes?
ἀφρονέοντες;
neque mulier malum virum tenuit, si diues sit.
οὐ δὲ γυνὴ κακὸν ἄνδρ' ἀπαναίνεται ἄφνεον ὄντα.
neque nuptiis nuptias alias dicas in nocumento
μὴ δὲ γάμῳ γάμον ἄλλον ἄγῃς αὐτῷ πήματι
nocumentum.
πῆμα.
filiis ne difficilis sis tuis, sed mitis esto.
παισὶ δὲ μὴ χαλέπαινε τεοῖς, ἀλλ' ἤπιος ἴσθι.
si vero quid puer peccet, prohibeat filium mater,
ἢν δ' ἔτι παῖς ἀλιτῇ, κωλυέτω υἱέα μήτηρ,
vel valde senes generis aut populi seniores.
ἢ καὶ πρεσβύτατοι γενεῆς, ἢ δημογέροντες.
ne in masculo filio nutri cincinni gratia capillum.
μὴ μὲν ἐπ' ἄρσενι παιδὶ τρέφειν πλοκαμῖδος χαίτην.
ne verticem plices, neque vittas tortuosas
μὴ κορυφὴν πλέξῃς, μήθ' ἄμματα λοξὰ
corymborum.
κορύμβων.
masculos non decet coma. delitiæ vero mulieribus.
ἄρσεσιν οὐκ ἐπέοικε κόμη. χλιδαὶ δὲ γυναιξί.
pueri autem pulchri custodi iuuenilem horam.
παιδὸς δ' εὐμόρφου φρουρεῖν νεοτήσιον ὥρην.
multi enim insaniunt ad masculam mistionē amoris.
πολλοὶ γὰρ λυσσῶσι πρὸς ἄρσενα μίξιν ἔρωτος.
virginem autem custodi multiclauibus thalamis.
παρθενικὴν δὲ φύλασσε πολυκλείστοις θαλάμοισι.

neque ipſam vſque ad nuptias ante ædis conſpici-
μηδέμιν ἄχρι γάμων πρὸ δόμων ὀφθῆ-
ſinas.
ναι ἐάσῃς.
pulchritudo difficilis cuſtoditu eſt liberorum pa-
κάλλ☉ δυσήρυτον ἔφυ παίδων το-
rentibus.
κέσσι.
Cognatis amorem tribuas ſanctamq́; concordiam.
συγγενέσιν φιλότητα νέμοις, ὁσίην θ᾽ ὁμόνοιαν.
venerare canos temporibus, cede vero ſenibus
αἰδεῖσθαι πολιοκροτάφους, εἴκειν δὲ γέρουσιν
ſede, & honoribus omnibus. ætati vero ſimilem.
ἕδρης καὶ γεράων πάντων. γενῇ δ᾽ ἀτάλαντον.
ſenem æqualem patris æquis honoribus venerare.
πρέσβυν ὁμήλικα πατρὸς ἴσαις τιμαῖς γέραιρε.
ventris debitam portionem præbe ſeruis.
γαστρὸς ὀφειλόμενον δασμὸν παρέχου θεράπουσι.
ſeruo ordinata tribuas, vt tibi ſecũdum animum ſit.
δούλῳ τακτὰ νέμοις, ἵνα τοι κατάθυμι☉ ἔῃ.
ſigna ne ſcribas improperans ſeruum.
στίγματα μὴ γράψῃς ἐπονειδίζων θεράποντα.
ſeruum ne lædas quid male dicens ad dominum.
δοῦλον μὴ βλάψῃς τι κακηγορέων πρὸς ἄνακτα.
accipe & conſilium à ſeruo bene ſapiente.
λάμβανε καὶ βουλὴν παρ᾽ οἰκέτου εὐφρονέοντ☉.
caſtitates animæ tuæ corporis ſunt purgationes.
ἁγνεῖαι ψυχῆς σου σώματός εἰσι καθαρμοί.
hæc iuſtitiæ myſteria magna degentes.
ταῦτα δικαιοσύνης μυστήρια, οἷα βιεῦντες,
vitam perficite bonam vſque ad ſenectutis limen.
ζωὴν ἐκτελέοιτ᾽ ἀγαθὴν μέχρι γήρα☉ οὐδῷ.
Finis Phocylidis Carminum. & deo gratia.
Τέλ☉ τῶν τοῦ Φωκυλίδου ἐπῶν. καὶ θεῷ δόξα.

DE CONSTRVCTIONE VERBI. NOMINATIVVM ANTE VERBVM.

OMNE verbum antecedit nominatiuus agentis seu patiētis eiusdem numeri, & personæ, vt Ego doleo. Tu gaudes. illi rident. Nos fallimur. Appendix. I. Prima & secūda persona fermè non explicantur nisi discretionis aut emphasis causa, vt discretio. Nos accusauimus. Vos damnastis. Emphasis, Tu audes ista loqui? Appendix. II. Aliquoties orationis pars nominatiui vice ponitur, vt Dolet mihi, quòd res non cesserint tibi ex sententia. Item verbum infinitum, vt Mentiri non est meum. Appendix. III.

Cum plures nominatiui ad idem verbum referuntur ad hunc ferè modum efferuntur.

Pater & præceptor accersunt te. Syllepsis. Ego & tu sumus in tuto. Tu & pater estis in periculo. Ego cæteriq; cognati periclitamur.

Appendix. IIII.

Quæ per se multitudinem significant, aliquando numero discrepant, vt pars abiere.

Exceptio prima.

Excipies impersonalia, quæ nullum ante se casum habent. Actiuæ vocis
Tedet, piget, pœnitet, viuitur, statur.
Item tanquam impersonalia, vt Passiuæ vocis
Lucescit, diescit, noctescit,
Vesperascit, diluxit, pluit, ningit, grandinat. Tanq̄.
Quæ exponūtur p verbū fit & est. Impsonalia.
Item hæc, fieri potest, vt fallar.

Fieri solet, ferè fit. Male est. Bene fit.
Nam in bene habet, subauditur res.

Exceptio secunda.

Verba infiniti modi pro nominatiuo accusatiuum habent, vt gaudeo patrem recte valere. id est gaudeo, quòd pater recte valeat.

Vtrinq; nominatiuus.

Quædam vtrinq; nominandi casum asciscunt, vt
Deus est summum bonum. Est.
Hic numus videtur adulterinus. Videtur.
Aristoteles habetur doctissimus. Habetur.
Perpusilli vocantur nani. Studes pronus. Vocantur.
Dormis supinus. Incedis rectus. Et nomina gestus

Infinitum varians.

Infinitum quoque vtrinq; nominatiuum habet antecedentibus verbis optandi. vt
Petrus studet videri diues.
Malim esse dines, quàm haberi.
At quoties actiis ãtecessit, & sequatur necesse est, vt
Malim me diuitem esse, quàm haberi.
Quædam variis modis efferuntur, vt
Nõ licet Athenis esse ꝓbos. Et non licet esse ꝓbis.
Et tutumq; putauit iam bonus esse socer. Lucanus.
Non vacat esse ægrotum. Non vacat esse ægroto.
Non vacat esse ægrotos. Quanquam postremũ hoc varium est.

Ordo I. Genitiuus post verbum.

Sum gtm̃ postulat, quoties significat possessionẽ, vt
Hæc vestis est patris.
Aut ad aliquid pertinere, vt regum est tueri leges.
Prudentis est multa dissimulare.
Non est nostræ factionis. Non est mearum virium.
Non huius loci, atq; temporis.

Appendix.

Item hæc duo personalia interest, & refert.

Non

Non tam interest regis, q̃ totius reipublicæ.
Refert omnium, animaduerti in malos.

Exceptio.

Hæc tamen ablatiuos postulant. Mea, Tua, Sua, Nostra, Vestra.
Minus interest mea, quàm tua.
Nostra nihil refert.

Quibus interdum adiunguntur & hi genitiui. Vnius Ipsius Solius, & genitiui participiorum.
Non tua vnius refert, sed nostra omniũ.
Tua ipsius refert.
Tua solius interest.
Mea refert de vita periclitantis.

Appendix.

Adduntur & hi genitiui. Tanti, quanti, quanticunque, tantidem.
Nam cætera huiusmodi adduntur per aduerbium.
Magni tua refert. Minus mea refert, quàm tua.
Maximope refert. Nihil interest. Plurimũ refert.

Ordo II. Aestimandi.

Verba æstimandi genitiuis gaudent, vt
Parui ducitur probitas. Plurimi fit pecunia.
Tanti erit aliis, quanti tibi fueris.
Maximi penditur nobilitas.
Nihili vel pro nihilo penditur.
Nihili vel pro nihilo habentur literæ.
Nauci, flocci, pili huius non facio.
Assis non facio. Teruntii non facio.
Singulare est illud. Aeque boni consulo, id est, In bonam accipio partem.

Ordo III. Vendendi.

Vendo, Reuendo, Addico. Distraho. Diuendo. Venundo, Veneo, Prosto, Aestimo, Indico, Inscribo, Liceor, Licitor, Licere. Loco, Conduco. Emo. Coemo, Redimo. Mercor, Commercor, Constat, valet.

Hæc verba hos duntaxat genitiuos exigunt.
Tanti, quanti, tantidē, quantiuis, quantilibet, quanticunque, pluris, & minoris.
Si non adduntur substantiua.
Nam cætera pretii vocabula, vel in ablatiuo, vel per aduerbium apponuntur, vt
Minoris reuendes, quàm emeris.
Pluris conducis, quàm emi poterat.
Quanticunq; locabis, præstiterat vendidisse.
Hodie boues pluris licebant, quàm homines.
Miror tantas ædes tam paruo in scriptas.
Paulo, Magno, Nimio, Minimo, Plurimo,
Vili, Duplo, Dimidio reuendes.
Asse emi, Tantidem tibi sum traditurus.
Teruntio, seu vitiosa nuce non emerim.
Nihilo constat. Percare locauit equum.
Carius emitur oleum, quàm vinum.
Carissime constat quod precibus emptum est.
Gratis locat ædes. At magno pascit.

Appendix.

Quin & quibuslibet verbis, prettii nomen aut aduerbium apponitur ad hanc formam.
Magno pransi sumus, pluris cœnaturi.
Non minoris docet q̃ talento. Hic magno ēt tacet.
Nimio, Minimo, Paulo vtimur Londini.
Care bibit. Sed carius cacat Bassus.
Nec salutat gratis.

Ordo IIII. Accusandi.

Verba accusandi, dānandi, absoluendi, & cōsimilia genitiuum assiscunt, qui crimen significet, vt
Accersitus est capitis.
Detulit fratrem læsæ maiestatis.
Postulatus est repetundarum, siue de repetundis.
Accusatuit malæ gestæ rei, malæ obitæ legationis.
Egit cū nouerca iniuriarū. Cōdēnat⁹ est peculatus.

Reum egit parricidii. Damnauit incæstus.
Hic furti se alligat.
Criminatus est adulterii, cum plagii teneretur.
Arguit te mendacii. Reuicit periurii.
Incusat negligentiæ. Appellatus est veneficii.
Insimulas herũ auaritiæ. Sugillas parsimoniæ.
Notas libidinis, seu de libidine.
Infamas inscitiæ. Traducis luxuriæ.
Suspectum habes perfidiæ, seu de perfidia.
Taxas ambitionis. Calumniaris maleficii.
Admonuit me errati Commonuit te promissi.
Commonefecit te debiti.

Singulare est.

Expostulauit mecum non missis ad se literis.

Appendix.

Si non fuerit proprium criminis nomen, apponitur ablatiuus addita ferè præpositione.
Vtrũ ambitus accusas, an sacrilegii, an vtroque siue de vtroq;? De plurimis simul accusaris.

Ordo V. Miseret, & cætera.

Miseret, miserescit me tui.
Piget te laboris. Multos vitæ tædet.
Non te pudet vanitatis. Nostri nosmet pœnitet.
Hæc genitiuum hñt cũ accusatiuo, nisi dicamus.
Puditum est consilii. Misertum est virginis.
Pertæsum est coniugii.

Appendix.

Sed impersonalibus loco genitiui, potest addi verbum infinitum.
Tædet me vitæ Tædet me viuere.
Piget militiæ Piget militare.

Ordo VI. Variantia quædam.

Hæc variam habent constructionem.

Misereor tui, vel tibi.
Meminit tui, vel de te, id est, mentionem fecit.

Ordo II. Acquisitiua.

Præcipue tamen huius ordinis sunt, quæ commodum, aut incommodum significant.

Do mutuo, seu mutuum. Do commodato.

Mutuo, Fœnore. Largior. Confero tibi, & confero in te.

Præstare pro dare & pro exhibere, vt præstare fidem, præstare pacta.

Dono tibi hoc munus, & dono te hoc munere.

Impartiam tibi fortunas meas, & impartiam te fortunis meis.

Aspersit tibi labem, & aspersit te labe.

Instrauit equo penulam, & instrauit equum penula,

Debet tibi vitam.

Suam eruditonem tibi acceptam fert.

Satisfacio, soluo, resoluo, rescribo, renumero.

Numero pro soluo, remetior, pendo, rependo,

Refero, repono ꝑ reddo, respondeo ꝑ satisfacio.

Nusquam tuis meritis est responsurus.

Cõmodo pro prosum. Incõmodo pro noceo.

Non potest mihi nec cõmodare, nec incõmodare.

Opitulor, Prosum, Auxilior, Suppedito pro subministro, Suggero, Succurro, Subuenio, Adminiculor, Patrocinor, Suffragor, Adsum.

Faueo.

Bene volo. Bene cupio.

Medeor tibi, & medebor tuo dolori.

Medicor te vel tibi.

Conducit, confert tibi, id est vtile est.

Conducit quid rei, siue conducit ad hanc rem.

Consulo tibi. Do consilium.

Consule rebus tuis, id est prospice.

Consulis me, id est cõsilium à me petis. Sibi cauit.

Metuo, timeo, formido tibi. i. sum solicitus pro te

Metuo te, id est timeo ne mihi noceas.

Coniungitur vterque casus.
Omnia tibi timeo, quæ solent pusillis accidere.

Ordo III. Imperandi, & nunciandi.

Ad hæc q̃ iperandi & nunciandi significationẽ hn̄t.
Iubeo te abire, iubeo tibi, vt abeas.
Impero. præcipio. Præeo, vt iudicib' pire conatur,
Præscribere leges victis. Dicta mihi insiurandū.
E dico tibi miles, mando, & committo.
Delegauit mihi suam vicē. Indixit mihi bellum.
Designa, constitue, præstitue, condicito, præfige mihi diem, ac locum.
Tempero tibi, & te, id est rego.
Moderatur animo, iræ, & moderatur principem.

Nunciandi.

Dico tibi. Scribo tibi, & ad te. Loquor.
Recenseo, narro, expono, explano, explico,
Aperio, indico, demonstro, commonstro.
Refero, id est narro.
Retulit ad senatum, id est proposuit in senatu.
Quæ ad obsequium siue repugnātiam pertinent.
Morigeror, morem gero.
Obsequor, obsecūdo, obseruio. Seruire tēpori.
Inseruit suis commodis.
Subseruio. Supparasitor, ancillor, assentor. adulor.
Palpor, Obedio, Miitor. Pareo.
Ausculto, tibi id est obedio.
Ausculto te, id est audio. Audiens dicto.
Obtempero, Cedo, Concedo, Consentio tibi, siue tecum,
Assētio, siue assētior tibi. Dissētiot tibi, siue abs te.
Subscribo tuo iudicio, Suffragor, Astipulor.
Accedo tibi, siue tuæ sententiæ. id est approbo.
Hoc accessit meis malis, siue ad mea mala, id est additum est.
Accedit huc. Accedit his, & accadit ad hæc.

Conuenit mihi tecum. Constat hoc nobis, siue inter nos.

Repugnantiæ.

Refragor. Obsto. Obsisto. Obstrepo. Resisto. Repugno. Relucto. Reclamo. Officio, Occurro. Obuiam eo, Obuiam factus est mihi.

Aduersor. dissideo tibi, siue tecum.

Contendo tibi, siue tecum.

Hoc abs te contendo, id est vehementer peto.

Certat illi, siue cum illo.

Noli pugnare duobus, græce magis q̃ latine dixit Catullus, pro cum duobus.

Ordo V. Relatiua.

Verba, quæ relationem, & respectum habent ad aliquid.

Quæ huic est coniux, tibi nurus est.

Platoni corpus est vox. i. iuxta Platonis sentẽtiam, Aristoteli spongiæ sentiunt.

Relatiua per compositionem

Hmõi fermè sũt cõpoũta cũ his præpositionib⁹, Præ, ad, non, sub, ante, post, ob, in, & inter.

Præ.

Ego meis præluxi maioribus. Præpollet oĩbus,

Prænitet, præminet, præstat omnibus, siue omnes.

Præcellit omnibus, vel omneis.

Præbibit mihi. Præripuit illi,

Præeo, præuinco, præcedo, præcurro, præuertor, præuenio accusatiuum exigunt,

Ad.

Admonitus est illi manum. Admoueo.

Accubuit, assedit mihi; Adiacet Aegypto.

Aduolutus est genibus. Affulsit mihi spes.

Arrisit matri. Acclamabant dicenti.

Appressit pectori codicem.

Adegit gladium pectori. Affigo,

Datiui aduerbiales. Appendix.
Adduntur & hi datiui aduerbiales.
Tempori surgendum. Vesperi venit.
Luci occidit hominem.
Verbis aliquoties datiuus festiuitatis, id est, iucunditatis gratia adiungitur.
Suo sibi hunc iugulo gladio.

Gemini datiui.

Est pro habeo. Est tibi mater, Nō est tibi qđ agas.
Et intercedit mihi cum illo familiaritas.

Nonnunquam geminos habet datiuos.

Non sit tibi curæ. Item hæc.
An id sibi studio habet. Hoc tu tibi laudi ducis.
Speras tibi laudi fore, quod mihi vitio vertis.
Dedit mihi vestem pignori, dono, mutuo.
Dedit mihi pecuniam fœnori,

Ordo I. Accusatiuus post verbum.

Verba transitiua cuiuscunque generis exigunt accusatiuum significantem id quod patitur, vt
Saluta patrē. Numeras arenam. Bibis vinum.
Loqueris mendacium. Osculatur vxorem.
Tædet, piget, pudet, pœnitet, miseret me tui.
Decedite. Non decet senem. Dedecet virginem impudentia.
Antiqui dicebant, & decet tibi.

Duo accusatiui.

Sunt quæ geminum admittunt accusatiuum.
Docuit me literas. Docebo te istos mores.
Poposcit me mutuum.
Rogat, Orat, Flagitat, exorat te veniam,
Postulo, flagitio, peto abs te hanc rem, frequentius quàm te sine præpositione.
Exuo, induo, vestio, calceo, cingo posteriorem hoc est accusatiuum te sæpius mutant in ablatiuum.
Exuit se chlamydem, siue chlamyde.

Accinxit ſe gladio.

Acuſatiuus rei,& perſonæ.

Quædam vtrumuis admittūt rei, ſeu perſonæ.

Vicit te,& vicit litem. Excuſat ſe, & excuſat valetudinem.

Accuſat te,& accuſat tuam negligentiam.

Ordo II. Motus ad locum.

Quæ ſignificant motum ad locum aliquem, accuſatiuum poſtulant nominis proprii citra præpoſitionem,

Eo Romam. Rediit Athenas. Nauigauit Carthaginem.

Item hæc confero me domum. Recipio me rus.

Nam appellatiuis, ſiue maiorum locorum vocabulis ferè præpoſitio additur.

Profectus eſt in Hiſpaniam.

Reuerſus eſt in prouinciam. Abiit in forum.

Ordo III. Spatium temporis.

Quibuslibet verbis apponitur accuſatiuus ſignificans ſpatium temporis.

Potauit totam noctem. Hic totum deſedi diem.

Viginti annos natns eſt. Iam ſeculum te operimur.

Appendix.

Quanquam hic aliquoties in ablatiuum vertitur.

Commoratus eſt apud nos tribus horis, ſeu tres horas.

Appendix,

At quoties non ſpatium, ſed ſpecies temporis ſignificatur, ablatiuus tantum apponitur.

Nocte vgilas. Luce dormis.

Aeſtate domi deſides, Hyeme nauigas.

Superioribus diebus ad te ſcripſi.

Anno proximio te viſam.

Significatur autem ſpecies, cum interrogatio fit per quando, vt

Quando venies? Hora tertia.

Spatium vero, cum sit interrogatio per q̃diu, vt Quandiu vigilasti? Duas horas.

Ordo IIII. Spatium loci.

Quibusdã & loci spatiũ eodẽ modo apponitur Iam mille passus processerunt.

Patet in longũ quingenta stadia. Latũ culmum. Latum vnguem. Latum digitum.

Pedem hinc ne discesseris. Abest ab vrbe sesquimiliarium.

Quanquam hic quoque nonnunquam vertitur in ablatiuum.

Abest à continenti quingentis passuum millibus.

Ordo V. Reciprocus Accusatiuus.

Quodlibet verbum quantumuis intransitiuum admittit accusatiuum nominis significãtis eundem actium, vt

Quam hic vitam viuitis?

Endymionis somnum dormis. Huius generis sunt illa.

Longum nauigauit iter.

Hunc scio mea solide solum gauisurum gaudia.

Accusatiuus per figuram.

Item illa, Resipit, sapit adustionem.

Olet lucernam, hircum, Olet vnguenta.

Spirat Italiam. Vox non sonat hominem.

Vineta crepat mera. Viuunt bacchanalia.

Viuit Cynicum.

Et quæ ponuntur aduerbiorum loco. Furit indomitum. Dulce sonat.

Toruum tuetur, id est, indormite, dulciter, torue.

Ordo. I. Ablatiuus post verbum.

Quoduis verbum admittit ablatiuum significantem qualecunque instrumentum, aut modum actionis.

Rure reuersus est. Louanio sum facturus iter.

Apponitur semper præpositio per appellatiuis regionum nominibus.

Per Italiam eundum est Græciam petenti.

Per forum ibis,

Adduntur & hi ablatiui aduerbiales.

Hac eundm est, illac, istac.

Qua pro aliqua parte seu via, vt Siqua licebit effugere.

Et relatiue. Qua spectat Aegyptum.

Ordo IIII. Ablatiuus absolutus.

Quibuslibet verbis additur ablatiuus absolute sumptus.

Me dormiente tu bibis. Hoc me viuo non facies.

Hæc fiunt te rege, te consule, te pontifice.

Te impulsore feci. Lilio præceptore tantus hic euasit.

Ordo V. Implendi Onerandi.

Verba implendi, onerandi, & his diuersa.

Satio Saturo, Expleo te fabulis.

Ingurgitauit se cibo. Obruit se vino.

Oneras stomachum cibo. Leuabo te hoc onere.

Exonerabo te numis.

Nudauit, exuit, spoliauit me omnibus.

Emunxit senes argento.

rdo VI. Prosequor. Afficio,

Item prosequor & afficio. Afficit me iniuria. damno. honore.

Prosequor te odio, amore, beneuolentia,

Pluit lapidibus, lacte, sanguine, siue lapides, lac, sanguinem.

Ordo VII. Mereor bene, seu male,

Bene mereor & male, peius, melius, optime, pessime, interueniente præpositione asciscunt auferendi casum.

Optime de literis meritus es.

De me nihil es meritus neq; bene, neq; male.

Ordo VIII. Passiua.

Passiuis additur ablatiuus agentis, sed accedente præpositione a vel ab.

Rideris ab omnibus.

Additur aliquando datiuus absq; præpositione.

Amaris omnibus vel ab omnibus.

Accusatiuus patientis vertitur in nominatiuum.

Pater castigat filium. Filius castigatur à patre.

Cæteri casus ferè omnes manent in passiuis, qui fuerant actiuorum.

Doceris à me grammaticam.

Accusaberis furti.

Haberis ludibrio.

Priuaberis magistratu.

Quæ per se passiua vocantur, cõstruũtur quemadmodum, & illa.

Venit à domino. Vapulabis à præceptore.

Quid fiet ab illo?

Ordo IX. Vescor & cætera,

Vescor carnibus. Hic victitat lacte,

Vtor homine familiariter.

Inuenitur & Vtor hanc rem, & abutor operam.

Fruor tuo conspectu. Et tuo fretus auxilio.

De potior dictum est. Fungitur magistratu.

Defunctus est vita.

Appendix I.

Præpositio subaudita facit, vt ablatiuus recte addatur.

Habeo te loco parentis.

Est mihi vice filii, id est in loco, in vice.

Apparuit illi humana facie. Diſceſsit magi-ſtratu. Infinita.

Appendix II.

Quibusdã familiariter adduntur verba infinita.
Solet, debet, cœpit, optat, gaudet laudari.
Amat videri diues. Studet metui.

Nam figurate ponuntur, vt à nullo pendeant.
Hæccine fieri flagitia?
Et venari pro venabatur.

Diuerſi caſus eidem additi verbo.

Appendix III.

Nihil vetat quominus eidem verbo diuerſi caſus apponantur diuerſæ rationis.
Dedit mihi veſtem hanc pignori, te præſente propria manu.
Nam veſtem, additur tanquam tranſitiuo,
Mihi, tanquam acquiſitiuo.
Pignori ex eorum eſt forma, quæ reſoluuntur per ad, vel in, præpoſitionem, id eſt in pignus.
Te præſente, ablatiuus eſt abſolutus.
Manu inſtrumentalis.

Gerundia.

Gerunudia omnia eosdem fermè caſus admittunt poſt ſe, quos habẽt verba, à quibus deducuntur.
Ad diſcendum literas. ad ſeruiendum tibi.
Ad fruendum amico. In di.

Gerundia in di ante ſe habent hæc nomina, gratia, cauſa, prætextu, occaſione, titulo, ocium, facultas, licentia, ars, aut ſimile nomẽ ſubſtantiuũ.
Veni huc cauſa viſendi te.
Non erat copia conueniendi hominem.
Ars dicendi.

Nonnunquam præcedit adiectiuum,
Cupidus viſendi te. Gnarus bellandi.
Certus eundi. Imperitus nauigandi.

Peritus medicandi.

In dum.

Gerundiis in dum præponitur præpositio ad, vel inter.

Ad colloquendum tecum.

Inter cœnandum, hoc mihi venit in mentem.

Reperitur & ante damnandum.

Cum significamus necessitatem, sine præpositione vsurpantur, addito substantiuo verbo.

Vigilandum est ei, qui cupiat vincere.

In do.

Gerundia in do, pendent à præpositione, In vel ab, siue dictione quæ requirit ablatiuum, vt

In consultando locus est eloquentiæ.

In pugnando viribus est opus.

Reuersus à venando, siue à venatu.

Tacendo refellis, id est tacens refellis.

Scribendo disces scribere. Romanus sedendo vincit.

Gerundia nomina.

Vertuntur gerundia in nomina adiectiua, vt

Causa visendi te, & causa visendi tui.

Ad discendum literas. & ad discendas literas.

Legendo libros doctus euades,

Et legendis libris doctus euades.

Supina in tum.

Prima supina sequuntur verbum, significãs motum ad locum, vt,

Abiit piscatum, id est, ad piscandum.

Admittũt post se eosdem casus quos verba ipsorũ.

Absolute posita.

Ponuntur & absolute cum verbo est.

Pugnatum est. Actum est

Dormitum est.

Cessatum est satis.

Supina

Supina in tu.

Supina in tu passiuæ significationis fermè sunt. Adhærent nominibus adiectiuis, vt Turpe dictu: Miserabile visu. Difficile creditu. Procliue factu, id est, ad faciendum. Nam in his, Surgit, cubitu, redit venatu, nomina potius censenda sunt, quàm gerundia.

De participiis.

Participia sequuntur constructionem verborum, à quibus deriuantur.

Donaturus tibi vestem.
Donaturus te veste.
Consulens tibi. Fruiturus te.
Diligednus ab omnibus. Quanquam in his vsitatior est datiuus. Diligendus omnibus.

Participia facta nomina.

Cum transeunt in naturam nominum genitiuum postulant, vt

Amans vini.
Fugitans litium. Cupiens tui. Sitiens auri. Peritus belli.

Et sine casu, vt Vir potens, eloquens.

Tunc, & comparationem accipiunt more nominum in ens vel in tus desinentia.

Cupientior famæ, quàm auri. Cupientissimus tui.
Nulli desideratior quàm mihi. Desideratissimus patriæ.

Participia facta nomina compositione.

Quæ compositione fiunt nomina genitiuum asciscunt.

Indoctus pilæ. Inexpertus belli.

Quanquam & horum simplicia simili modo vsurpantur.

Ordo I. De nominibus verbalibus.

Omnia ferè verbalia genitiuum admittunt, quæ verbis erat accusatiuus, vt Colo agrum.

Cultor, cultrix agri, cultus agri, cultura agri.

Bibo vinum. Bibax vini.

Cupio laudem. Cupidus laudis.

Item quæ sunt affinia his, vt Auarus laudis, Ignarus omnium. Studiosus tui, Securus amorum.

Ordo II. In bilis.

Verbalia in bilis accepta passiue, datiuo gaudent, vt participia in dus.

Flebilis, formidabilis omnibus. id est flēdus, formidandus omnibus.

Ordo I. Genitiuus additus nomini.

Nomina substantiua, q̄ significāt possessorem, mensuram, siue numerum, aut relationem ad aliquid, genitiuum exigunt, vt

Arma Achillis.	Cyathus vini.
Modus tritici.	Vncia auri.
Vlna panni.	Vxor Petri.
Comes Vlyssis.	Mille numum.
Duo millia peditum.	Par calciamētorum.
Iugum aquilarum.	Tres decades q̄stionū
Amicus patris.	Princeps patriæ.

Vertitur hic genitiuus aliquoties in datiuum accedente verbo est, vt

Hic est tibi pater. Huic socer, illi cōsul.

Ordo II. Attributiua.

Cum significatur aliquid inesse, siue adesse cuipiam, quod ad laudem, seu vituperium pertinet, trifariam efferimus.

Puer bonæ indolis.	Vir maximi nasi.
Puer bona indole.	Vir maximo naso.
Puer bonus indole.	Vir maximus naso.
Et indolem, poetice.	Et nasum poetice.

Ordo III. Species & genus.

Species subiicitur generi in genitiuo: siue in eodem casu per appositionem.

Nomen Catonis in te non quadrat.

Crimen læsæ maiestatis. Cum essemus.

in terra Italiæ, siue Italia.

In vrbe Romæ: siue Roma.

Ordo IIII. Substantiue posita.

Quædam adiectiua substantiue posita genitiuũ admittunt: vt

Multum lucri.

Paululum pecuniæ.

Quid habes negocii?

Quantũ habebis pecuniæ, tãtũdem habebis fidei.

Plurimum vini. Minimum aquæ.

Item pronomina quædam.

Hoc negocii. Id operis.

Quid illud mali? Appositio.

In summa quoties substantiuum, quacunque ratione refertur ad alterum substantiuũ, additur in genitiuo, nisi addatur appositiue.

Nam tũ satis est, si concordet in casu etiam si numero & genere dissideat.

Abstulisti Maronem meas delitias.

De adiectiuis & substantiuis.

Adiectiua nomina, participia, pronomina concordant cum suis substantiuis in numero, genere, & casu, vt

Ex malis moribus bonæ leges natæ sunt.

Istam fortunam tui mores promeruerunt.

Adiunctio.

Cum plura substantiua, diuersi etiam numeri ac generis, ad vnum adiectiuum referũtur, his fermè modis efferri solent.

Gloria non est expetenda, neque diuitiæ, vt in me-

dio ponas ad quod referuntur partes.
Nō expetēda gloria, neq; diuitiæ, vt præponatur.
Gloriæ & diuitiæ nō sunt expetendæ, vt post positum conueniat cum proximo.
Gloria, diuitiæ, genus, non sunt expetenda, vt subaudias ista, idq; neutro genere.

Relatiua.

Relatiuum Qui, conuenit cum antecedente in numero, & genere.
Placuerunt literæ, quas ad me dedisti.
Nisi figurate loquamur.
Quas ad me dedisti literas magnopere placuerūt.

Ordo V. Comparatiua.

Comparatiua & suplatiua genitiuum exigunt, vt
Sum minor fratrum, de duobus.
Sum minimus fratrum, de pluribus.
Et cum exponuntur per inter.
Inter fratres, vel ex fratribus.
Nam comparatiua cum exponuntur per quàm ablatiuum asciscunt,
Præstantior te.
Eloquētior omnibus præterquam Cicerone, id est quàm Cicero. additur & alter ablatiuus significans modum excessus.
Est maior te quatuor annis. Digito lato te procerior. Multo potius. Multo & longe apponuntur & superlatiuis.
Multo oīum doctissimus. Lōge pessimus oīum.

Ordo VI. Distributiua & partitiua.

Item, nomina partitiua, aut partitiue posita, velut quisque, quisquis, quicunque, quidam, quis interrogatiuum, & quis pro aliquis, Aliquis. vterque, neuter, vteruis, vtercunque, nemo, nullus, solus, vnius, medius.
Quisq; huius nationis. Vnumquodq; animantium.

Prouocant vnum quemlibet vestrum. Vtrum horum mauis accipe.

Exponuntur per inter, vel ex.

Vnus omnium, id est solus omnium.

Medius duorũ, id est inter duos. Et dimidiũ aïæ.

Item Alter, Alius, & his, æquipollentia pronomina hic & ille, & aduerbium partim.

Appendix I.

Quanquam in his genitiuis significans totum, in alium casum sæpe vertitur.

Quis hoïum vidit? Et quis homo vidit?

Neuter Catonum. Et neuter Cato.

Animantium vel animantia, alia sunt volatilia, Alia reptilia.

Appendix. II.

Ad hanc formam pertinent, Quotus, Quotusquisq; ordinem significantia numeralia.

Quotus eras conuiuarum seu conuiua?

Quintus regum Romanorum, id est inter reges.

Sapientum octauus.

Quanquam in hoc postremo, non tam ordinem significat quàm numerum simpliciter, vt in illo.

Dic quotus esse velis.

Ordo I. Datiuus post nomen.

Commodi aut incommodi.

Adiectiua quæ commodum aut incommodum significant, aut relationem ad aliquid datiuum exigunt, vt.

Rem mihi permolestam, mihi iucundam, tibi perniciosam, mihi salutarem.

Relatiua.

Aptus, Accommodus, Idoneus, vtilis, Inutilis bello siue ad bellum.

Natus gloriæ, & ad gloriam. Obnoxius Illi.

Amicus huic, & huius. Similis, dissimi-

lis huic, & huius.

Diuersus huic, & ab hoc. Affinis, cognatus huic vel huius.

Nam cum huiusmodi substantiue, capiuntur genitiuo magis gaudent.

Ordo I. Accusatiuus post nomen.

Spatii mensura.

Quæ certum magnitudinis modum significant, accusatiuum admittunt. Longus. Latus. Altus. Crassus.

Turris alta trecentos pedes.

Liber crassus tres digitos, siue trium digitorum crassitudine, & ducentorum pedum altitudine.

Ordo II. Circuitionis vis.

Quædam per circumlocutionem accusatiuum admittunt, vt

Non sum nescius, id est non ignoro.

Cuius generis sunt & illa. Eius rei mihi

Venit in mentem, id est recordatus sum.

Et id mihi anus indicium fecit, id est indicauit.

Et opus est mihi hac re.

Ordo III. Ablatiuus post nomen.

Dignus & indignus ablatiuum asciscunt.

Dignus honore. Dignum est illo.

Dicimus tamen, Dignus vt honoretur.

Dignus quem omnes honorent. Et dignus honorati ab omnibus.

Item vacuus, onustus.

Vacuus curis. Onustus diuitiis.

Pauper, Diues, Plenus, Inanis, eriam genitiuum admittunt.

Pronominum constructio. Genitiui primitiuorũ.

Mei, Tui, Sui, Nostri, Vestri, genitiui primitiuorum ponuntur cum passio significatur. Nam cum actio, adduntur possessiua, Meus, Tuus,

Suus, Noſter, Veſter.

Languet deſyderio tui, nempe quo tu deſyderaris.

Fauet deſyderio tuo, quo tu deſyderas.

Item pars tua, quæ tibi debetur.

Pars tui, id eſt manus aut pes, corpus, animus.

Imago tua, quam tu poſſides. Imago tui, quæ te repræſentat.

Aliquoties vtrunq; coniungitur, vt

Noſtra tui memoria, id eſt quā nos de te habemus.

Poſſeſſiua pronomina.

Poſſeſſiua adiectiua ſunt, & non recuſant aliquando genitiuum.

Mea ipſius cauſa. Tua ſolius vnius.

Meos flentis oculos.

Noſtrum & veſtrum.

Noſtrum & Veſtrum, genitiui plurales gaudent nominibus diſtributiuis, aut partitiuis, vt

Nemo veſtrum. Vnuſquiſque, id eſt ex vobis.

Item comparatiuis & ſuperlatiuis, vt

Maior veſtrum. Maximus natu noſtrorum.

Reciproca.

Sui, Sibi, Suus. a. um. nō niſi reciproce ponuntur, hoc eſt vt reflectantur ad id, quod præceſſit in eadem orationis parte, aut annexa per copulam.

Ille ſibi placet. Petrus odit ſuos.

Orat, vt ſuo faueas filio.

Demonſtratiua.

Demonſtratiua cum ſubſtantiue ponuntur, admittunt genitiuum, vt dictum eſt. Hoc noctis.

Idem temporis.

Illud acceſſit mali.

Idem datiuo.

Idem datiuum adiungit, vel ablatiuum, interueniente præpoſitione.

Idem facit occidenti, id eſt quod occidens.

Idem huic, aut idem cum hoc.

Nominatiuus post aduerbium.

En & ecce demonstrantis, nominatiuo seu accusatiuo iunguntur.

En quattuor aras. Ecce rem.

En lupus in fabula.

En exprobrantis, accusatiuo gaudet.

En animum & mentem.

Ordo I. Genitiuus post aduerbium.

Superlatiua genitiuum exigunt. Pessime omnium dixit. Qui omnium optime fecit.

Ordo II. Aduerbia loci ac temporis.

Adduntur aduerbiis loci ac temporis genitiui fermè hi. Vbi gentium.

Eò impudentiæ ventum est. Quò terrarum. Nusquam gentium.

Huccine rerum venimus? Vbiuis, quouis terrarum.

Eo loci res redacta est. Tunc temporis.

Nam minime gentium monadicon est, genitiuo festiuitatis causa addito.

Ordo III. Pridie, Postridie.

Pridie calendarum, siue calendas.

Postridie eius diei. Postridie quàm venires.

Postridie quàm discesseras.

Ordo IIII. Instar.

Instar montis. Instar pecudis.

Item parum multum, satis, abunde vini, vice nominum poni videntur.

Datiuus post aduerbium.

Quædam datiuum admittunt nominum, vnde deducta sunt.

Venit obuiam illi. Nam obuius illi dicitur.

Canit similiter huic. Nam similis huic.

Et sibi inutiliter. Sedet proxime illi.

Propinquius tibi sedet, quàm mihi.

Accusatiuus post aduerbium.

Sunt quæ accusandi casum admittunt præpositionis, vnde sunt profecta.

Propius vrbem, & proxime castra.

Ordo I. Ablatiuus post aduerbium.

Quæ comparantur constructionem habent comparatiuorum nominum.

Accessi propius te, id est, quàm tu. Melius te dicit, id est, quàm tu.

plus quingentis colaphis, & plus millies.

Ordo II. Procul, &c.

Procul dubio, & procul ab vrbe. Clàm patre. Palàm omnibus. Coram omnibus.

Ordo I. Aduerbii constructio.

Hic, illic, Istic, Intus, Alibi, Vbi, Vbiq;, Vbicūque, Vbilibet, Vbiuis, Alicubi, Necubi, Sicubi, Ibi, Inibi, Ibidem, referuntur ad quietem in loco.

Ordo II. Huc, Illuc &c.

Huc, Illuc, Istuc, Intrò, Aliò, Aliquò, Nequò, Siquò, Eò, Eodē, Quolibet, Quouis, Quocūq;, Foras, Horsum, Aliorsum, Dextrorsum, Sinistrorsum.

Sursum, & Deorsum, &c.

Sursum, Deorsum, Vtroq;, Neutrò, Quoquouersum, referuntur ad motionem ad locum.

Ordo III. Hinc, Illinc, &c.

Hinc, Illinc, Istinc, Aliunde, Alicunde, Sicunde, Necunde, Indidem, Vnde, Vndelibet, Vndeuis, Vndecunque, Vtrinque, referuntur ad motum è loco.

Ordo IIII. Hac. illàc, & cætera.

Hac. Illac. Istac. Alià. Aliquà. Qua. Siquà. Nequa, referuntur ad motionem per locum. Variantia, Hæc variāt. Foris cœnat, & fóris venit. Peregre viuit.

Peregre rediit. Pergre'abiit.
Nusquam apparet. Nusquam discedet.

Quibus modis verborum quæ congruunt aduerbia.

Vbi, postquam.

Vbi, postquam cum, aduerbia temporis interdum indicatiuis, interdum subiunctiuis verbis apponuntur, vt cum aderit, & cum venerit.

Simul & cætera.

Simul, simulac, simulatq;, magis gaudent subiunctiuis. Simulatq; adoleuerit ætas.

Vt.

Vt pro postquam, indicatiuo gaudet adiungi. vt ventum est in vrbem.

Quemadmodum, & cætera.

Quemadmodum, Vt, Vtcunque, Sicut, vtrunque modum admittunt, vt salutabis, ita tu resalutaberis, vt sementem feceris, ita & metes.

Quasi. & cæteras

Quasi, Ceu, Tanquam, Perinde, Acsi, Haud, Secus, Acsi, cum proprium habent verbum, subiunctiuis gaudent apponi. Tanquam feceris ipse aliquid. Quasi non norimus inter nos.

Aliàs copulant consimiles casus.

Noui hominem tanquam te. Arridet mihi quasi amico.

Ne. Non.

Ne prohibentis vel imperatiuis vel subiunctiuis additur.

Ne nega. Ne dixeris.

Non, verbis imperatiuis non recte ponitur.

Ne, An, Num.

Ne cum est interrogantis, indicatiuum amat.
Superest'ne. & vescitur aura?

Similiter & an & Num.

At eadem cum accipiuntur dubitatiue, siue indefinite, subiunctiunm postulant.

Vise num redierit.

Nihil refert, feceris'ne, an persuaseris.

Penè & similia.

Penè, propè, propemodum, Tantum non, Modo, non, vnico verbo seu alia dictione contenta sunt

Propemodum insaniebat. Tantum non insaniebat.

Modo non montes auri pollicebatur.

Aduerbium relatum non ad verbum.

Aduerbium aliquoties refertur non ad verbum, sed ad aliam orationis partem.

Homo egregie impudens. Ne parum sis leno.

Admodum puella, admodum anus.

Aliquoties aduerbium adhæret aduerbio.

Non admodum pulchre. Parum laute.

Quanquam & similia.

Quanquam, Tametsi, Etsi, Etiamsi, frequentius adiunguntur indicatiuis.

Quamuis & licet, subiunctiuis.

Etiamsi cum vtrisq; cohæret. Vt pro quamuis semper subiunctiuum flagitat:

Serui, vt taceant, iumenta loquentur.

Aliquoties ad aliam orationis partem referuntur, non aduerbium.

Complectitur hominem, quamuis male volentem, etiam pessime de se meritum.

Nisi, cum similibus.

Ni, Nisi, Si, Siquidem, quod, quia, & indicatiuis & subiunctiuis adhærent,

Nisi facies. Nisi feceris,

Quod bene vales gaudeo. Quod redieris incolumis gaudeo.

Non quia sic merui. Non quia sit pauper, sed quòd sit improbus.

Quando, & cætera.

Quando & Quandoquidem, quatenus indicatiuum exigunt.
Et frequenter sequuntur casum, cum reliquiæ huius ordinis frequentius præcedant. Quoniam mihi non credis, ipse facito periculum.
Ipse periculum facito, quoniam mihi non credis.

Quippe.

Quippe item cum proprium habet verbum.
Danda est huic venia, quippe ægrotat.

Quippe qui. Vt qui.

Si addideris qui, vtrunque admittit modum:
Vt qui plerunq; subiunctiuis adhæret.
Non est huic habenda fides, quippe qui bis iam peierauerit, siue peierarit.
Vt qui peierarit.

Qui.

Qui cum habet vim casualem, semper adhæret Subiunctiuo.
Stultus es qui credis, id est vel quia credis.

Vt & Vtpote.

Vt & Vtpote, proprium verbum nunq̃ habent.
Odi Pertrum, vt in omnes maledicum.
Vtpote in omnes maledicum.

Tum Tum, Cum tum.

Et tum tum, Cum tum, similes modos copulāt:
In verbis indeclinabilibus similes casus.
Odit tum literas, tum virtutem.
Amplectitur cum eruditos omnes, tum in primis Marcellum.

Præpositionum constructio.

Præpositio versa in aduerbium.

Præpositiones quæ citra casum vllum vsurpan-

tur, in aduerbiorrum naturam transeunt.
Extra meiere. An mare quod supra memorem quodq́; alluit infra?
Propè abest.
Quemadmodum rursus, & aduerbia quædam accedente casu, in præpositiones transeunt, vt Procul, Coram, Clam, Palàm. Casus præpositionum.
Quædam accusatiuum exigunt, vt intra parietes Extra vallum.
Quædam ablatiuum, vt ab vrbe.
Quædam vtrinque, sed non eodem sensu.
In.
Varii casus, præpositionum earundem.
In cum significatur actus iu loco, desiderat ablatiuum
In animo est. In foro versatur.
In pro erga, accusandi casum habet.
Optimo in te animo.
Item in pro contra. In omnes maledicus.
In pro ad. In hoc incumbite. In hoc natus sum. In mercatum abiit.
Sub.
Sub nocte, id est in nocte. Sub noctem. id est instante nocte,
Sub ea, id est post ea.
Item sub, additum verbo motus ad locum, accusatiuum exigit.
Sub vmbram properemus.
Sub cum verbo quietis, ablatiuum requirit.
Sub lodice. Sub vmbra. Super.
Super numerum ingenuorũ, id est vltra numerum.
Super hæc omnia. id est præter hæc omnia.
Super Priamo, id est de Priamo. Super arbore sidunt, id est in arbore.

Tenus.

Tenus gaudet ablatiuo singulari, genitiuo plurali.
Pube tenus Crurum tenus.
Sed hæc videntur veluti composita. quemadmodum & illa Hactenus.
Eatenns, quatenus.

Versus.

Postponitur & versus suo casui. Romam versus iter est.

Vsque.

Vsque raro sine altera præpositione reperitur, & significat temporis aut loci magnitudinem.
Ad multam vsq; nocté. Ab extrema vsq; India.
Vsurpatur & aduerbialiter, pro semper siue continenter.

A.

A præponitur dictionibus incipientibus à consonante. A foro.
A castris.

Ab.

Ab incipientibus à vocali. Ab omnibus.
Nisi sint liquidæ aut I consonans. Ab Ioue. Ab rege.

Abs.

Præpositiones semper compositæ.
Sunt quæ non inueniantur extra compositionem, Di, Dis, Re, Se, Am, Con, Diduco, Dissipo, Refero, Seiungo, Ambigo, Conuenio.

Con præositio.

Con ex quibusdam neutris facit transitiua.
Comminxit lectum. Conspuit hominem.
Conclauit Compluit Conuomuit maritum.

De.

Deiicio, id est ex alto iacio. Deamo, id est valde amo.

Quoniam hebraicam linguam neceſſariam eſſe exiſtimamus ad ſacræ ſcripturæ cognitionẽ, nunc Alphabetum, et literarum combinationes, et alia quædam damus, quo legere hebraice cõdiſcatis. Deinceps inſtitutiones Grammaticas, dictionarium, & ſacros libros, ſi hæc placuiſſe cognouero Deo volente, dabimus. Valete.

Alphabetum hebraicum.

daleth	d	gimel	g	beth	b	Aleph	a
דָלֶית	ד	גִימֶל	ג	בֵית	ב	אֲלֶף	א
heth	h	zain	z	uau	u	he	e
חֵית	ח	זַיִן	ז	וָיו	ו	הֵא	ה
lamed	l	caph	c	iod	i	teth	t
לַמֶּד	ל	כַּף	כ	יוֹד	י	טֵית	ט
hain		ſammech	ſ	nun	n	mem	m
עַיִן	ע	סַמֶּךְ	ס	נוּן	נ	מֵם	מ
reſſ	r	cof	q	zadi	z	Pe	p
רֵישׁ	ר	קוֹף	ק	צַדִי	צ	פֵּא	פ
				tau	t	ſſin	ſſ
				תָיו	ת	שִׁין	ש

Præter has duas, & viginti literas, ſunt aliæ quinq;, quæ non ponũtur niſi in fine dictionis, vt

zadi	z	phe	ph	nun	n	mem	m	caph	c
צַדֵין:	ץ	פֵּה	ף	נוּן	ן	מֵם	ם	כַּף	ך

Ex ſupraſcriptis literis. Quatuor pronuntiantur palato, vt ג gimel י iod כ caf ק cof

Quinq; pnũtiantĩ lingua, & dẽtibus, vt ד daleth ט theh ל ‍ נ nun ת tau.

Quatuor pronuntiantur guture, vt א aleph ה he ח heht ע hain.

Qninq; pnuntiantur dentibns tantũ, vt ז zain ס ſammech ר res ש ſcin צ zadi.

Quatuor proferuntur labris, vt ב beth ו vau מ mem פ pe

Item ſunt ſex literæ, quæ ſi habuerint ſupra ſe virgulam hanc ־ quæ רָפֶא raphe dicitur, remittũt ſonũ, ac diminuũt, vt בֿ ueth גֿ ghimel דֿ dhaleth כֿ chaph פֿ phe תֿ thau, quæ continentur in his duobus dictionibus; בֿגֿדֿ begad כֿפֿתֿ chephath. Præterea fere oẽs literæ ex ſupradictis admittũt intra ſe paruũ punctum qui dicitur דָגֵשׁ daghes, & tunc augent ſonum, vt בּ beth גּ gimel דּ daleth מּ mem, & ſic cæteræ.

Characteres vocalium, quæ punctis, ac lineis notantur ſunt duodecim, vt

ſceua	ſegol	cere	pathah	camez
שְׁבָא ְ	סֶגוֹל ֶ	צֵירֵי ֵ	פַתַח ַ	קָמֶץ ָ

necudoth ſcelo ſa	ſuruch	holem	hiric
שְׁלֹשָׁה נְקֻדוֹת ֻ	שׁוּרוּק וּ	חוֹלֶם וֹ	חִירִיק ִ

ſegol hateph	pathah hateph	camez hateph
חֲטֶף סֶגוֹל ֱ	חֲטֶף פַּתַח ֲ	חֲטֶף קָמֶץ ֳ

Quorum ָ camez & ַ pathah faciunt a, ֵ cere & ֶ ſegol & ְ ſceua faciunt e, ִ hirich facit i,

ֹ holem facit o, וּ ſuruch, & ֻ ſceloſa necu-
dot faciunt u.
Ex vocalibus fiunt diphthongi tres, ֳ hateph camez ֲ hateph pathah ֱ hateph ſegol. Quorum ֳ hateph camez facit o, ֲ hateph pathah facit a, ֱ hateph ſegol facit æ.

Combinationes vocalium cum conſonantibus.

ָ Camez cum conſonantibus.

la cha ca ia ta ha za ua ha da ga ba a
אָ בָ גָ דָ הָ וָ זָ חָ טָ יָ כָ ךָ לָ

ta ſſa ra ca za pa ha ſa na na ma
מָ ם נָ ן סָ עָ פָ ף צָ ץ קָ רָ שָׁ תָ

ַ Pathah cum conſonantibus.

la cha ia ta ha za ua ha da ga ba a
אַ בַ גַ דַ הַ וַ זַ חַ טַ יַ כַ ךְ לַ

ta ſſa ra ca za pa ha ſa na ma
מַ ם נַ ן סַ עַ פַ ף צַ ץ קַ רַ שַׁ תַ

ֵ Cere cum conſonantibus.

le che ie te he ze ue he de ge be e
אֵ בֵ גֵ דֵ הֵ וֵ זֵ חֵ טֵ יֵ כֵ ךְ לֵ

te ſſe re che ze pe he ſe ne me
מֵ ם נֵ ן סֵ עֵ פֵ ף צֵ ץ קֵ רֵ שֵׁ תֵ

ֶ Segol cum conſonantibus.

le che ie te he ze ue he de ge be e
אֶ בֶ גֶ דֶ הֶ וֶ זֶ חֶ טֶ יֶ כֶ ךְ לֶ

te ſſe re che ze pe he ſe ne me

מֶם נֶן סֶ עֶ פֶּף צֶץ קֶ רֶ שֶׁ תֶ

: Sceua cum conſonantibus.

le che ie te he ze ue he de ge be e

אְ בְ גְ דְ הְ וְ זְ חְ טְ יְ כְךְ לְ

te ſſe re che ze pe he ſe ne me

מְם נְן סְ עְ פְּף צְץ קְ רְ שְׁ תְ

. Hirich cum conſonantibus.

li chi ii ti hi zi ui hi di gi bi i

אִ בִּ גִּ דִּ הִ וִ זִ חִ טִ יִ כִךְ לִ

ti ſſi ri chi zi pi hi ſi ni mi

מִם נִן סִ עִ פִּף צִץ קִ רִ שִׁ תִ

· Holem cum conſonantibus.

lo co io to ho zo uo ho do go bo o

אֹ בֹ גֹ דֹ הֹ וֹ זֹ חֹ טֹ יֹ כֹךְ לֹ

to ſſo ro cho zo po ho ſo no mo

מֹם נֹן סֹ עֹ פֹּף צֹץ קֹ רֹ שֹׁ תֹ

וּ Suruch cum conſonantibus.

lu cu iu tu hu zu uu hu du gu bu u

אוּ בוּ גוּ דוּ הוּ וּוּ זוּ חוּ טוּ יוּ כוּ לוּ

tu ſſu ru chu zu pu hu ſu nu mu

מוּ נוּ סוּ עוּ פּוּ צוּ קוּ רוּ שוּ תוּ

Scelo ſanecudoth cum conſonantibus.

lu cu iu tu hu zu uu hu du gu bu u

אֻ בֻ גֻ דֻ הֻ וֻ זֻ חֻ טֻ יֻ כֻ לֻ

tu ſſu ru chu zu pu hu ſu nu mu

מֻ ם נֻ ן סֻ עֻ פֻּ ף צֻ ץ קֻ רֻ שֻׁ תֻ

ֳ Hateph camez cum conſonantibus.

lo cho io to ho zo uo ho do go bo o

אֳ בֳּ גֳ דֳ הֳ וֳ זֳ חֳ טֳ יֳ כֳ לֳ

to ſſo ro cho zo po ho ſo no mo

מֳ ם נֳ ן סֳ עֳ פֳּ ף צֳ ץ קֳ רֳ שֳׁ תֳ

ֲ Hateph pathah cum conſonantibus.

la cha ia ta ha za ua ha da ga ba a

אֲ בֲּ גֲ דֲ הֲ וֲ זֲ חֲ טֲ יֲ כֲ ך לֲ

ta ſſa ra cha za pa he ſa na ma

מֲ ם נֲ ן סֲ עֲ פֲּ ף צֲ ץ קֲ רֲ שֲׁ תֲ

ֱ Hateph ſegol cum conſonantibus.

le che ie te he ze ue he de ge be e

אֱ בֱּ גֱ דֱ הֱ וֱ זֱ חֱ טֱ יֱ כֱ ך לֱ

te ſſe re che ze pe he ſe ne me

מֱ ם נֱ ן סֱ עֱ פֱּ ף צֱ ץ קֱ רֱ שֱׁ תֱ

& os meum aperies labia mea Domine

uphi tiphtah ſephathai Adonai

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתַּח וּפִי

laudem tuam. annuntiabit

tehillatehcha iaghid

יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ׃

nomẽ tuũ Sanctificet qui es ĩ celis Pater noster
ſcimcha iithcadas ſebaſcamaiim Auinu
אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם יִתְקַדֵּשׁ שִׁמְךָ

volũtas tua Fiat regnum tuum Adueniat
rezonach iehaſe malchuthah iauo
יָבֹא מַלְכוּתְךָ יֵעָשֶׂה רְצוֹנְךָ

quotidianũ Panẽ nr̃m & in terra ſicut in cœlo
hatemidi lahmenu gam baarez cheuaſamaiim
כְּבַשָּׁמַיִם גַּם בָּאָרֶץ לַחְמֵנוּ הַתְּמִידִי

debita nr̃a & dimitte nobis hodie da nobis
aſmothenu lanu umhol haiiom lanu ten
תֵּן לָנוּ הַיּוֹם וּמְחוֹל לָנוּ אַשְׁמוֹתֵנוּ

iis qui dimittimus & nos ſicut
laaſſer mohalim anahnu caaſſer
כַּאֲשֶׁר אֲנַחְנוּ מוֹחֲלִים לַאֲשֶׁר

inducas nos Et ne nobis debent
taui othanu veal lanu aſmu
אָשְׁמוּ לָנוּ וְאַל אוֹתָנוּ תָּבִיא

a malo libera nos Sed intẽtationẽ
meraha hacilenu aual leniſaion
לְנִסָּיוֹן אֲבָל הַצִּילֵנוּ מֵרָעָה

amen.
אָמֵן׃

Dominus	ſanctus	ſanctus	ſanctus
adonai	cados	cados	cados
אֲדֹנָי	קָדוֹשׁ	קָדוֹשׁ	קָדוֹשׁ
cœli	pleni ſunt	exercituum	deus
ſamaiim	maleu	zeuaoth	elohe
שָׁמַיִם	מָלְאוּ	צְבָאוֹת	אֱלֹהֵי
in excelſis	adiuues	gloria tua	& terra
bammarom	hoſahana	cheuodach	vaarez
בַּמָּרוֹם׃	הוֹשַׁעְנָא	כְּבוֹדֶךָ	וָאָרֶץ
deus meus	deus meus	deus	laudate deũ
eli	eli	el	haleluia
אֵלִי	אֵלִי	אֵל	הַלְלוּיָה
		dereliquiſti me	quare
Bethlehem	Ieruſalaim	hazautani	lama
בֵּית לֶחֶם	יְרוּשָׁלַיִם	עֲזַבְתָּנִי	לָמָה
		rex meus iuſtus	vnctus
Hanoch	Adham	Malchi ſedech	Maſiah
חֲנוֹךְ	אָדָם	מַלְכִּי צֶדֶק	מָשִׁיחַ
Iahacob	Iiſhac	Abraam	Elia
יַעֲקֹב	יִצְחָק	אַבְרָהָם	אֵלִיָּה

Saul	magiſter meus	magiſter	Miriam	Moſſe
שָׁאוּל	רַבִּי	רַב	מִרְיָם	מֹשֶׁה
Hezra	Daniiel	zecharia	Ionathan	Dauid
עֶזְרָא	דָּנִיֵּאל	זְכַרְיָה	יוֹנָתָן	דָּוִיד

laudate eũ gentes omnes Dominũ Laudate
sabehuhu goiim col adonai eth hallelu
הַלְלוּ אֶת יְהוָה כָּל גּוֹיִם שַׁבְּחוּהוּ

sup nos cõfirmata est quoniã populi omnes
halenu ghauar chi haumim col
כָּל הָאֻמִּים כִּי גָבַר עָלֵינוּ

manet in æternũ Dñi et veritas misericordia eius
leholam adonai veemeth hasdo
חַסְדּוֹ וֶאֱמֶת יְהוָה לְעוֹלָם

Laudate Deum.
haleluia.
הַלְלוּיָהּ׃

Titulus Græce, Latine, & Hebraice in cruce Dñi

Ἰησοῦς Ναζαρaῖος ὁ βασιλεὺς τῶν ἰουδαίων.

Iesus Nazarenus Rex Iudeorum.

iehudim melech nozri Iesuah
יֵשׁוּעַ נוֹצְרִי מֶלֶךְ יְהוּדִים